

ACADEMIA
REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

DOCUMENTE
PRIVIND
ISTORIA ROMÎNIEI

RĂZBOIUL PENTRU INDEPENDENȚĂ
VOL. I (PARTEA II-a)

EVENIMENTELE MILITARE PREMERGĂTOARE ANULUI 1877



EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE
1954

ACADEMIA
REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

DOCUMENTE
PRIVIND
ISTORIA ROMÎNIEI

COMITETUL DE REDACȚIE
V. CHEREȘTEȘIU, V. MACIU, S. ȘTIRBU,
MIHAIL ROLLER REDACTOR RESPONSABIL

RĂZBOIUL PENTRU INDEPENDENȚĂ
VOL. I (PARTEA II-a)

EVENIMENTELE MILITARE PREMERGĂTOARE ANULUI 1877



EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

1954

**PREZENTUL VOLUM A FOST ÎNTOCMIT DE COLECTIVUL SECȚIEI DE
ISTORIE MODERNĂ ȘI CONTEMPORANĂ A INSTITUTULUI DE ISTORIE
DIN BUCUREȘTI AL ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE**

REZUMATUL DOCUMENTELOR

DOCUMENTE PRIVIND INCEPUTUL RĂZBOIULUI

1875

1. — Viena, 26 Ianuarie — Informații privitoare la răscoala din Herțegovina.
2. — Belgrad, 3 Iulie — A. Cantacuzino, Agentul diplomatic la Belgrad, raportează Ministerului de Externe din București informații referitoare la răscoala din Herțegovina și conversația cu privire la atitudinea României.
3. — Prinkipo, 16 Iulie — Generalul Ghica, Agentul diplomatic la Poartă, raportează Ministerului de Externe, la București, că răscoala din Herțegovina nu prezintă nimic grav pentru guvernul turc.
4. — Belgrad, 21 Iulie — A. Cantacuzino, Agentul diplomatic la Belgrad, raportează Ministerului de Externe, la București, participarea Serbiei și a Muntenegrului la răscoala din Herțegovina.
5. — Belgrad, 22 Iulie. — A. Cantacuzino Agentul diplomatic la Belgrad, transmite Ministrului de Externe, V. Boerescu, știri despre întrevederea principelui Milan cu împăratul Austriei și despre mersul răscoalei.
6. — St. Petersburg, 24 Iulie. — Enil Ghica, Girantul Agenției diplomatice din St. Petersburg, raportează Ministerului de Externe, la București, amănunte în legătură cu răscoala din Herțegovina.
7. — Prinkipo, 27 Iulie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Poartă, raportează Ministerului de Externe, la București, înfrângerea trupelor turcești de către răsculații din Herțegovina și că răscoala se întinde.
8. — Prinkipo, 29 Iulie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe, la București, că Poarta a cerut retragerea trupelor sârbești concentrate la granița Bosniei.
9. — Prinkipo, 30 Iulie. — Generalul I. Ghica, Agentul diplomatic la Poartă, raportează Ministerului de Externe, la București, agravarea situației în privința răscoalelor din Bosnia și Herțegovina.
10. — Constantinopol, 31 Iulie. — Generalul I. Ghica, Agentul diplomatic la Poartă, raportează Ministerului de Externe, la București, că Guvernul otoman se arată îngrijorat față de lucrările de fortificație făcute de români la Giurgiu.
11. — Prinkipo, 31 Iulie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Poartă, raportează Ministerului de Externe, la București, amănunte privitoare la mersul răscoalei din Bosnia și Herțegovina.

12. — Prinkipo, 1 [August.] — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Poartă, raportează Ministerului de Externe, la București, că Austria a dat asigurări că va menține neutralitatea privitor la răzcoalele din Bosnia și Herțegovina.

13. — Belgrad, 3 August. — Secretarul Agenției, Cantacuzino, raportează Ministerului de Externe, la București, întinderea răzcoalei în Bosnia, și situația politică la Belgrad.

14. — Petersburg, 6 August. — Emil Ghica, Girantul Agenției diplomatice din Petersburg, raportează Ministerului de Externe că ofițerii români participanți la manevrele armatei ruse au fost dețorați de Țar.

15. — București, 8 August. — Ministrul de Externe, V. Boerescu, raportează Domnitorului Carol, la Sinaia, desfășurarea răzcoalei din Bosnia și Herțegovina după comunicările Agentului diplomatic la Poartă, Generalul Ghica.

16. — București, 9 August. — V. Boerescu, Ministru de Externe, trimite Generalului I. Ghica, Agent diplomatic la Poartă, scrisoarea prin care înfățișează politica României față de evenimentele din Peninsula Balcanică.

17. — București, 9 August. — Ministrul de Externe, V. Boerescu, face cunoscut Generalului I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, atitudinea României față de răzcoalele din Peninsula Balcanică.

18. — Belgrad, 11 August. — A. Sturza, Agent diplomatic la Belgrad, raportează Ministerului de Externe, la București, organizarea răzcoalei din Bosnia și Herțegovina și concursul fățiș pe care-l dă Serbia.

19. — Prinkipo, 11 August. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, informează Ministerul de Externe din București despre încercările Turcilor de a potoli răzcoala din Herțegovina și situația politică din Serbia.

20. — București, 11 August. — Ministrul de Externe, V. Boerescu, informează pe Domnitor, la Sinaia, despre situația politică din cuprinsul Imperiului otoman, insistând asupra turburărilor din Bosnia și Herțegovina.

21. — Belgrad, 12 August. — A. Cantacuzino, Agent diplomatic la Belgrad, telegrafiază Ministerului de Externe, la București, informații cu privire la mersul răzcoalei din Bosnia.

22. — București, 13 August. — Ziarul «Românul» prezintă în editorial situația din regiunea răzcoalelor contra jugului otoman.

23. — Prinkipo, 14 August. — Generalul I. Ghica, Agentul diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe, din București, că Puterile europene au hotărât să înăbușe cu orice preț răzcoala din Herțegovina, și că s'au făcut noi schimbări în cabinetul otoman.

24. — București, 14 August. — Articol din ziarul «Presa» în care rezumă părerea ziarelor oficiale din mai multe țări privitor la evenimentele din cuprinsul Imperiului otoman.

25. — București, 20 August. — Ziarul «Românul» dă informația că o ceată de oameni sub comanda Căpitanului Banu se pregăteau să treacă în Bosnia la răzcoala.

26. — București, 20 August. — Ziarul «Românul» reproduce indemnul la răzcoala, pentru liberarea de sub jugul otoman, a ziarului bulgar «Drapelul» care apare la București.

27. — Belgrad, 21 August. — A. Sturza, Agent diplomatic la Belgrad, raportează Ministerului de Externe din București cauzele și mersul răscoalei din Bosnia și Herțegovina.

28. — București, 6 Septembrie. — Ziarul «Românul» susține că siguranța de pace nu poate să fie în Orient până ce popoarele creștine nu se vor constitui în state autonome.

29. — Constantinopol, 7 Septembrie. — Monitorul Oficial publică o știre din Constantinopol după care consuliile Marilor Puteri caută să ia legătura cu răsculații pentru găsirea unei căi de pacificare a provinciilor din Imperiul otoman.

30. — Sinaia, 8 Septembrie. — Decret pentru concentrarea unei părți a contingentelor 1870 și 1877 pentru exerciții și manevre cu armata permanentă.

31. — București, 9 Septembrie. — Ziarul «Românul» analizează atitudinea Serbiei față de răscoala din Herțegovina.

32. — Belgrad, 11 Septembrie. — Moțiunea adoptată de Camera deputaților sârbi privitoare la răscoala din Bosnia și Herțegovina și publicată în Monitorul Oficial.

33. — Viena, 12 Septembrie. — Declarația Ministrului de Externe al Austro-Ungariei referitor la acțiunea Marilor puteri de a menține pacea în Orient, publicată în Monitorul Oficial.

34. — Belgrad, 16 Septembrie. — Agentul diplomatic la Belgrad, Sturza, raportează Ministerului de Externe, la București, atitudinea războinică a Serbiei față de Turci.

35. — St. Petersburg, 21 Septembrie. — Gh. C. Filipescu, Agent diplomatic la St. Petersburg, raportează Ministerului de Externe din București atitudinea Marilor puteri față de evenimentele din Balcani.

36. — Roma, 3 Octombrie. — C. Exarcu, Agentul diplomatic la Roma, face cunoscut Ministerului de Externe, la București, atitudinea guvernului italian în chestiunea Orientului.

37. — București, 8 Octombrie. — Articol în ziarul «Românul», arătând că Germania împinge Austria spre Orient.

38. — București, 8 Octombrie. — Ziarul «Românul» îndeamnă la solidaritate popoarele din cuprinsul Imperiului otoman pentru a putea scăpa de asprimea jugului pe care-l suportă.

39. — București, 22 Octombrie. — Ziarul «Românul» scoate în evidență schimbarea de atitudine a Marilor puteri, în sens intervenționist, față de răscoalele din provinciile ocupate de Turci.

40. — Belgrad, 24 Octombrie. — A. Sturza, Agentul diplomatic la Belgrad, raportează Ministerului de Externe, la București, pregătirile de război din Serbia și restul garnizoanei turcești de la Vidin.

41. — București, 25 Octombrie. — Articol în ziarul «Românul» comentând intervenția Ambasadorului rus la Constantinopol în favoarea reformelor și consecințelor ce pot decurge.

42. — Londra, 29 Octombrie. — Declarațiile făcute de lordul primar Disraeli, referitor la situația din Imperiul otoman și interesele Angliei.

43. — Tulcea, 6 Noembrie. — Supușii români din Tulcea repetă Agentului diplomatic român din Constantinopol că Delegatul Stoianovici nu le susține interesele.

44. — București, 13 Noembrie. — Articol în ziarul «Românul», referitor la consecințele intrării Muntencgrului în război și la politica României.

45. — București, 15 Noembrie. — Extras din discursul Domnitorului la deschiderea Corpurilor legiuitoare referitor la relațiile cu Statele străine.

46. — București, 22 Noembrie. — Partea relativă la politica externă din proiectul de răspuns al Camerei deputaților la Mesajul tronului.

47. — București, 25 Noembrie. — Discuția din Cameră, referitoare la proiectul de răspuns la Mesajul tronului.

48. — București, 27 Noembrie. — Ședința Senatului în care se precizează atitudinea României față de evenimentele din Sudul Dunării, cu ocazia discuției proiectului de adresă ca răspuns la Mesajul tronului.

49. — Roma, 27 Decembrie. — C. Exarcu, Agentul diplomatic al României la Roma, raportează Ministerului de Externe, la București, rezultatul convorbirii avută cu episcopul slav Strosmyer, referitoare la răscoala din Bosnia și Herțegovina.

50. — Giurgiu, 28 Decembrie. — Prefectul județului Vlașca raportează Ministerului de Interne că muncitorii austriaci și francezi, ce lucrează în țară, sunt neplățiți de zece săptămâni de antreprenori și reclamă că nu au ce mânca.

51. — [București,] 29 Decembrie. — Ministerul de Interne face cunoscut Ministerului de Lucrări publice că lucrătorii din portul Giurgiu nu sunt plățiți de antreprenori pentru munca lor și-i cere să ia măsuri.

52. — Paris, 31 Decembrie. — Agentul diplomatic la Paris, Calimachi-Catargi, raportează Ministerului de Externe, la București, că n'a putut comunica Ducelui De-cazes cele ce i s'au spus din cauza crizei ministeriale care s'a produs.

1876

53. — Constantinopol, 1 Ianuarie — Telegrama din Constantinopol, inserată în Monitorul Oficial, referitoare la faptul că Puterile semnatare ale Tratatului de la Paris recomandă Sultanului proiectul Andrassy pentru pacificarea Bosniei.

54. — Pera, 1 Ianuarie. — Generalul Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe, la București, că Ambasadorul Angliei răspândește știri false despre România.

55. — București, 4 Ianuarie. — Notă circulară a Ministerului de Externe către Agenții diplomati din străinătate, referitoare la poziția României față de evenimentele din Orient.

56. — București, 4 Ianuarie. — Ministrul de Externe, Lascăr Catargiu, comunică generalului I. Ghica, la Constantinopol, discuția avută cu Girantul consulatului englez din București, referitor la știrile false răspândite despre starea de lucruri din România.

57. — Berlin, 13 Ianuarie. — N. Crețulescu, Agent diplomatic la Berlin, raportează Ministerului de Externe conversația avută cu Ministrul Bülov referitor la situația României.

58. — Pera, 14 Ianuarie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, telegrafiază Ministerului de Externe, la București, suspendarea unor ziare, care au vorbit despre capitalizarea tributului din România.

59. — Roma, 16 Ianuarie. — C. Exarcu, Agent diplomatic la Roma, raportează Ministerului de Externe, la București, interesele Marilor puteri din centrul Europei față de răscoala din provinciile turcești.

60. — Belgrad, 18 Ianuarie. — Agentul diplomatic la Belgrad, A. Sturza, raportează Ministerului de Externe efectul produs de nota circulară privitoare la poziția României față de răscoalele din provinciile turcești.

61. — Roma, 20 Ianuarie. — Agentul diplomatic la Roma, C. Exarcu, raportează Ministerului de Externe convorbirea pe care a avut-o cu Ministrul de Externe al Italiei, privitor la poziția României față de conflictul oriental.

62. — Viena, 23 Ianuarie. — Agentul diplomatic la Viena, G. Costaforu, raportează Ministerului de Externe, la București, efectul notei diplomatice din 4 Ianuarie, privitoare la hotărîrea Guvernului român de a pregăti înarmarea țării.

63. — Roma, 23 Ianuarie. — Agentul diplomatic la Roma, C. Exarcu, raportează Ministerului de Externe, la București, convorbirea avută cu Șeful de cabinet al Ministerului de externe italian privitor la atitudinea României.

64. — Viena, 25 Ianuarie. — Agentul diplomatic la Viena, G. Costaforu, raportează Ministerului de Externe, la București, convorbirca cu Împăratul Austriei privitor la România.

65. — [București,] 26 Ianuarie. — Ședința Camerei deputaților în care se discută acordarea unui credit extraordinar pentru nevoile armatei.

66. — Constantinopol, 28 Ianuarie. — Agentul diplomatic la Constantinopol, Generalul I. Ghica, raportează Ministerului de Externe întrevoderea avută cu Ministrul de Externe otoman privitor la mai multe chestiuni nerzolvate.

67. — București, 28 Ianuarie. — Ministerul de Externe explică Agentului diplomatic la Viena, Costaforu, împrejurările în care a fost concepută circulara privitoare la înarmare.

68. — București, 29 Ianuarie. — Circulară a Ministerului de Externe către Agenții diplomatice din străinătate prin care le arată scopul votării creditelor pentru cumpărare de armament.

69. — Giurgiu, 29 Ianuarie. — Prefectul județului Vlașca cere Ministerului de Interne să intervină ca să se achite antreprenorului salariul lucrătorilor de la lucrările din portul Giurgiu.

70. — Giurgiu, 29 Ianuarie. — Prefectul județului Vlașca, raportează Ministerului de Interne că lucrătorii străini din portul Giurgiu sunt gata să comită desordine din cauză că nu li se achită drepturile cuvenite.

71. — Pera, 30 Ianuarie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, face cunoscut Ministerului de Externe că Agentul de la Belgrad ar fi făcut declarații despre intențiile războinice ale României și proclamarea independenței.

72. — [București,] 31 Ianuarie. — Ministrul de Interne cere Ministerului de Lucrări Publice să dispună cu lucrătorii din portul Giurgiu să fie plătiți de antreprenorul care i-a angajat.

73. — Viena, 2 Februarie. — Agentul diplomatic la Viena, G. Costaforu, arată Ministerului de Externe cauzele pentru care circulara privitoare la înarmare a produs mai mult sgomot decât se cuvenea.

74. — Constantinopol, 2 Februarie. — Generalul I. Ghica, Agentul diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe, la București, deformările exagerate produse de circulara privitoare la înarmare din 4/16 Ianuarie.

75. — București, 5 Februarie. — Lege pentru deschiderea unui credit de 4 milioane lei pe seama Ministerului de Război, pentru cumpărarea de munițiuni și echipament.

76. — București, 5 Februarie. — Ministrul de Externe, I. Bălăceanu, face cunoscut Agentului diplomatic la Paris, Calimachi-Catargi, desființarea subvenției pentru unele ziare pariziene.

77. — Pera, 5 Februarie. — Generalul I. Ghica, Agentul diplomatic la Constantinopol, cere Ministerului de Externe din București să-i trimită în copie rapoartele agenților de la Viena și Berlin în legătură cu circulara din 4/16 Ianuarie.

78. — Giurgiu, 6 Februarie. — Prefectul județului Vlașca raportează Ministerului de Interne că lucrătorii de la dragarea portului Giurgiu, neplățiți de antreprenor, roagă să li se dea de către autorități hrană, așa cum se da arestaților.

79. — Belgrad, 6 Februarie. — Agentul diplomatic la Belgrad, A. Sturza, cere Ministerului de Externe, la București, să-i precizeze ce răspuns trebuie să dea la scrisoarea Ministrului de Război al Serbiei, în legătură cu dorința lui de a trimite o delegație de ofițeri sârbi în România.

80. — București, 7 Februarie. — Ministerul Lucrărilor Publice face cunoscut Ministerului de Interne că antreprenorul dragajului din portul Giurgiu nu are de primit nici un ban și că tot el urmează a plăti lucrătorii.

81. — [București,] 7 Februarie. Ministerul de Interne cere Prefectului de Vlașca să ia măsuri ca lucrătorii de la dragajul din portul Giurgiu, neplățiți de antreprenor, să nu facă turburări.

82. — Paris, 12 Februarie. — Calimachi-Catargi, Agent diplomatic la Paris, raportează Ministerului de Externe, la București, că unele ziare răspândesc știrea unei declarații a Guvernului român față de Poarta Otomană.

83. — Paris, 14 Februarie. — Agentul diplomatic la Paris, Calimachi-Catargi, raportează Ministerului de Externe la București, că ziaristul Gănescu furnizează ambasadorului Turciei informații tendențioase despre România.

84. — [București,] 14 Februarie. — Bălăceanu, Ministru de Externe, face cunoscut lui Calimachi-Catargi, Agent diplomatic la Paris, că știrile comunicate de ziaristul Gănescu ambasadorului Turciei nu corespund adevărului.

85. — Paris, 18 Februarie. — Agentul diplomatic la Paris, Calimachi-Catargi, raportează Ministerului de Externe, la București, că ziarele publică o știre referitoare la două împrumuturi proiectate de Ministrul de Finanțe român.

86. — [București,] 19 Februarie. — Ministrul de Externe I. Bălăceanu, face cunoscut Agentului diplomatic la Paris, Calimachi-Catargi, că guvernul nu s'a gândit să facă două împrumuturi, ci un împrumut pentru a face față deficitului cauzat de stagnarea afacerilor.

87. — București, 25 Februarie. — Ședința Camerei deputaților în care Ministrul de Război, Generalul Florescu, susține imposibilitatea reducerii cheltuielilor militare.

88. — București, 26 Februarie. — Deputatul Titu Maiorescu ia cuvântul la discuție în ședința Camerei în legătură cu creditele necesare pentru dotarea armatei.

89. — București, 26 Februarie. — Cuvântarea lui V. Boerescu în ședința Camerei, referitoare la creditul de patru milioane pentru armată.

90. — București, Februarie. — Memoriu întocmit de Ministerul de Externe, cu privire la necesitatea de a avea un atașat de presă la Londra.

91. — [București,] 5 Martie. — Ministerul de Externe face cunoscut Agentului diplomatic la Paris, Calimachi-Catargi, situația fondurilor diplomatice, din care acordă subvenții ziarelor străine.

92. — București, 8 Martie. — Ministrul de Externe face cunoscut Agentului diplomatic la Belgrad că România e hotărâtă să observe neutralitatea în chestiunea orientală.

93. — Constantinopol, 11 Martie. — Generalul I. Ghica, Agentul diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe că Guvernul Otoman semnaleză prezența unor Herțegovineni pe teritoriul românesc, de unde produc turburări în Bulgaria.

94. — Petersburg, 12 Martie. — Girantul agenției diplomatice din Petersburg, Emil Ghica, raportează Ministerului de Externe încordarea dintre Ruși și Turci pe tema răscoalelor din Bosnia și Herțegovina.

95. — Zimoni, 14 Martie. — Agentul diplomatic la Belgrad, A. Sturza, raportează Ministerului de Externe, la București, că Sârbii din România au ordin să nu calce legile și neutralitatea țării.

96. — București, 19 Martie. — Ministerul de Externe arată prin nota circulară agențiilor diplomatice din străinătate atitudinea pașnică a României.

97. — București, 19 Martie. — Ministrul de Externe, Bălăceanu, face cunoscut Agentului diplomatic la Belgrad, A. Sturza, că Guvernul român a obligat pe Draghișievici, emisar sârb, să părăsească țara.

98. — București, 19 Martie. — Ministerul de Externe cere Agentului diplomatic la Constantinopol să răspundă Porții că nu există pe teritoriul României refugiați herțegovineni.

99. — Pera, 26 Martie. — Generalul I. Ghica, Agentul diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe despre generalizarea răscoalei în Bosnia și insuficiența măsurilor de potolire.

100. — București, 30 Martie. — Ministerul de Externe reproșează Agentului diplomatic la Roma, C. Exarcu, faptul că în discuția cu noul ministru italian s'a depărtat de la spiritul circulei sale.

101. — București, 3 Aprilie. — Ministrul de Externe, I. Bălăceanu, face cunoscut Agentului diplomatic la Paris motivele pentru care Domnitorul a amânat audiența Consulului general francez la București.

102. — Paris, 4 Aprilie. — Agentul diplomatic la Paris, Calimachi-Catargi, raportează Ministerului de Externe că va explica Ducelui Decazes incidentul ridicat de către Consulul general al Franței la București.

103. — Viena, 6 Aprilie. — Agenția diplomatică din Viena raportează Ministerului de Externe, la București, că formarea Guvernului General Florescu a produs o mare satisfacție în cercurile oficiale din capitala Austriei.

104. — Roma, 6 Aprilie. — Agentul diplomatic la Roma, C. Exarcu, raportează Ministerului de Externe, la București, că a asigurat pe Ministrul Melegari despre intenția noului guvern român de a păstra neutralitatea și a nu turbura situația din Orient.

105. — [Bechet,] 8 Aprilie. — Comandantul companiei a X-a Dorobauți, Locotenent Drăgoescu, face cunoscut primarului comunei Nedeea să nu oprească pe arendașii bălților a-și închide gârlele.

106. — București, 9 Aprilie. — Ministrul de Externe din Guvernul Florescu, D. Cornea, face cunoscut agenților diplomatici din străinătate că noul cabinet va continua, în politica externă, păstrarea neutralității și respectul tratatelor.

107. — București, 9 Aprilie. — Ministrul de Externe cere căpitanului portului Giurgiu să-i raporteze dacă s'a exportat prin acel punct de frontieră un transport de revolvare.

108. — Giurgiu, 10 Aprilie. — Pascal, căpitanul portului Giurgiu, raportează Ministerului de Externe că nu s'au exportat revolvare prin acel punct de frontieră.

109. — [București,] 10 Aprilie. — Ministerul de Interne comunică prin ordin circular prefecturilor de pe malul Dunării instrucțiuni privitoare la măsurile de luat ca Bulgari înarmați să nu treacă frontiera.

110. — Șt. Petersburg, 13 Aprilie. — Girantul agenției diplomatice din St. Petersburg, Emil Ghica, aduce la cunoștință Ministerului de Externe conținutul unui articol din « Journal de St. Petersburg » referitor la durata noului guvern român.

111. — [București,] 14 Aprilie. — Ministerul de Interne cere Prefectului Poliției Capitalei să pună sub supraveghere pe un sârb cu gradul de sergent în rândurile răsculaților herțegovineni, care este în drum spre București.

112. — București, 15 Aprilie. — Guvernul Generalului Florescu prezintă Parlamentului programul său, referitor la politica externă și la chestiunile financiare.

113. — Pera, 25 Aprilie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, comunică Ministerului de Externe, la București, izbucnirea revoluției la Salonic.

114. — Pera, 27 Aprilie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, comunică Ministerului de Externe amănunte în legătură cu întinderea răscoalei din Bulgaria.

115. — București, 28 Aprilie. — Programul guvernului Manolache Costache Iepureanu, referitor la politica externă și la organizarea armatei.

116. — Pera, 29 Aprilie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, comunică Ministerului de Externe informații privitoare la răscoalele din cuprinsul Imperiului Otoman.

117. — București, 29 Aprilie. — Circulara Ministerului de Externe către căpitanii de porturi referitoare la supravegherea trecerii de oameni și materiale de război în Turcia.

118. — București, 29 Aprilie. — Ministrul de Externe, M. Kogălniceanu, face cunoscut Generalului I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, politica externă a guvernului și relațiile României cu Imperiul otoman.

119. — București, 29 Aprilie. — Ministerul de Interne cere Prefecților de Brăila și Covurlui să dea concursul lor delegaților veniți să cerceteze dacă nu se trec arme de război în Turcia.

120. — București, 29 Aprilie. — Ministerul de Interne delegă pe Pache Protopopescu să meargă în cercetare la Brăila și Galați, împreună cu Dimitrie Economu, spre a afla dacă se trec arme de război în Turcia.

121. — București, 29 Aprilie. — Ministerul de Externe face cunoscut Agenților diplomatici în străinătate să se inspire din programul guvernului cu prilejul ori cărui contact ce îl vor avea cu reprezentanții oficialității unde sunt acreditați.

122. — București, 29 Aprilie. — Ministrul de Externe, M. Kogălniceanu, face cunoscut agenților diplomatici în străinătate politica externă a guvernului român.

123. — Pera, 3 Mai. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, comunică lui M. Kogălniceanu, la București, că Ministrul de Externe otoman a primit cu mare satisfacție nota referitoare la politica externă a guvernului român.

124. — [Bîrca], 6 Mai. — Subprefectul de Balta, jud. Dolj, ordonă primarului comunei Nedeea să ia măsuri de supraveghere ca bulgarii din țară să nu treacă peste Dunăre.

125. — St. Petersburg, 9 Mai. — Emil Ghica, girantul Agenției diplomatice din St. Petersburg, raportează Ministerului de Externe că cercurile diplomatice rusești găsesc corectă atitudinea guvernului român față de chestiunea orientală.

126. — Tulcea, 10 Mai. — Delegatul României la Tulcea, A. Stoianovici, raportează Ministerului de Externe situația din oraș și măsurile luate de autoritățile otomane pentru menținerea liniștei.

127. — Rusciuc, 10 Mai. — Guvernatorul general al Vilaietului Dunării cere Ministerului de Externe al României să ia măsuri ca bulgarii cari fac înrolări la Giurgiu să nu mai turbure liniștea Imperiului otoman.

128. — [București], 11 Mai. — Ministerul de Interne cere prefectilor de Romanți Dolj, Mehedinți, Covurlui și Brăila să ia măsuri ca să nu treacă bulgari înarmați peste Dunăre.

129. — Roma, 11 Mai. — C. Exarcu, Agentul diplomatic al României la Roma, raportează Ministerului de Externe conversația pe care a avut-o cu ministrul Melegari, referitor la chestiunea orientală.

130. — București, 11 Mai. — M. Kogălniceanu, ministru de Externe, face cunoscut Guvernatorului general al Vilaietului Dunării că a dispus cercetarea cazului de la Giurgiu pentru menținerea bunelor relații cu Poarta.

131. — St. Petersburg, 12 Mai. — Emil Ghica, girantul Agenției diplomatice din St. Petersburg, raportează Ministerului de Externe, la București, convorbirea pe care a avut-o cu consilierul privat Giers referitor la chestiunea orientală.

132. — București, 14 Mai. — Ministerul de Externe face cunoscut Guvernatorului General de la Rusciuc rezultatul anchetei privitoare la înrolarea de voluntari bulgari pe teritoriul român.

133. — București, 14 Mai. — Ministrul de Externe, M. Kogălniceanu, cere Agentului diplomatic la Constantinopol să comunice la Poartă că nu există cete de bulgari în țară și că așteaptă ca Turcia să recunoască denumirea de România.

134. — București, 14 Mai. — M. Kogălniceanu cere generalului I. Ghica la Constantinopol să protesteze la Ministerul de Externe otoman contra afirmațiilor nedrepte făcute de guvernatorul de Rusciuc în legătură cu bandele bulgărești.

135. — Craiova, 15 Mai. — Prefectura județului Dolj raportează Ministerului de Interne că vice-consulul austriac solicită intervenția administrației în caz că populația catolică din Craiova s-ar agita că i s-a închis biserica de către episcop.

136. — Constantinopol, 18 Mai. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe că o răscoală de la Palat a dus la de-tronarea Sultanelui Abdul Aziz.

137. — Pera, 18 Mai. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe, la București, amănunte în legătură cu lovitura de Stat, pentru înscăunarea Sultanului Murad.

138. — Constantinopol, 18 Mai. — Marele Vizir al Imperiului otoman face cunoscut Principelui Carol al României detronarea Sultanului Abdul Aziz și proclamarea ca împărat a lui Murad al V-lea.

139. — Belgrad, 18 Mai. — Agentul diplomatic la Belgrad, A. Sturza, raportează Ministerului de Externe debarcarea bulgarilor de pe vaporul austriac Radetzky și impresia făcută.

140. — București, 18 Mai. — Ministrul de Externe, M. Kogălniceanu, face cunoscut Guvernatorului de Rusciuc măsurile luate pentru a opri ca bulgarii să se adune în grupuri și să treacă în Sudul Dunării.

141. — [Bechet,] 18 Mai. — Căpitanul postului Bechet raportează Ministerului de Interne că vaporul Radetzky a debarcat un număr de bulgari pe teritoriul turcesc.

142. — [Turnu-Severin,] 18 Mai. — Căpitanul portului Severin raportează Ministerului de Externe împrejurările în care bulgarii de pe vaporul austriac Radetzky au debarcat în Turcia.

143. — București, 18 Mai. — Ministerul de Externe cere Agențiilor diplomatice în străinătate să facă dare de seamă guvernelor respective despre întâmplarea de pe vaporul «Radetzky».

144. — București, 18 Mai. — Ministerul de Externe cere Agenției austriace de navigație pe Dunăre ca vaporul Radetzky să fie trimis cu echipajul său în apele românești, la dispoziția comisiei mixte de anchetă.

145. — București, 18 Mai. — Ministerul de Externe face cunoscut Agenției austriace de navigație pe Dunăre că un alt vapor s'a angajat să ia pe bordul său un număr de bulgari și să-i debarce pe teritoriul otoman.

146. — [București,] 18 Mai. — Ministerul de Externe face cunoscut Ministerului de Interne informația dată de guvernatorul din Rusciuc privitoare la adunarea unui număr de bulgari la Caracal spre a trece Dunărea.

147. — București, 19 Mai. — Ministerul de Externe face cunoscut guvernatorului de la Rusciuc măsurile luate cu privire la circulația vapoarelor pe Dunăre, în sus de Giurgiu.

148. — București, 20 Mai. — Ministrul de Externe, M. Kogălniceanu, comunică Agențiilor din străinătate telegrama Marelui Vizir despre urcarea pe tron a sultanului Murad al V-lea și răspunsul dat de guvernul român.

149. — Roma, 20 Mai. — C. Exarcu, Agent diplomatic la Roma, raportează Ministerului de Externe comunicarea făcută guvernului italian în chestiunea vaporului Radetzky.

150. — Belgrad, 20 Mai. — Agentul diplomatic la Belgrad, A. Sturza, raportează Ministerului de Externe că un ofițer de cavalerie român, numit Chirof, a sosit la Belgrad și că ar fi unul din viitorii șefi de cete.

151. — [București,] 20 Mai. — Ministerul de Interne face cunoscut prefectului de Vlașca măsurile Ministerului Lucrărilor Publice de a nu admite în trenuri oameni înarmați sau cu bagaje în care s-ar bănuși că sunt arme.

152. — [București,] 20 Mai. — Ministerul de Interne cere prefectului poliției Capitalei să ia măsuri ca în gara Filaret să nu se urce în trenuri oameni înarmați care ar trece apoi în Bulgaria.

153. — R u s c i u c , [21] M a i . — Guvernatorul general de la Rusciuc înștiințează Ministerul de Externe că grupuri de bulgari se pregătesc la Brăila să treacă Dunărea și cere să se ia măsuri pentru a fi împiedicați.

154. — [B u c u r e ș t i ,] 21 M a i . — Ministerul de Externe cere Ministerului de Interne și Răsboi a lua măsuri de oprire a bulgarilor din Brăila să treacă Dunărea.

155. — R u s c i u c , 21 M a i . — Guvernatorul general de la Rusciuc face cunoscut Ministerului de Externe că măsurile de circulație a vapoarelor austriace pe Dunăre au fost abrogate în urma intervenției ambasadorului austriac.

156. — B u c u r e ș t i , 22 M a i . — Ministrul de Externe, M. Kogălniceanu, face cunoscut guvernatorului de la Rusciuc măsurile de ordin militar pentru a opri ca bulgarii să formeze cete care să treacă în sudul Dunării.

157. — B u c u r e ș t i , 22 M a i . — Ministerul de Externe cere Ministerului de Interne ca autoritățile administrative să nu permită bulgarilor a se imbarca pe diferite vase fără a prezenta pașaport.

158. — B u c u r e ș t i , 22 M a i . — Ministerul de Externe cere căpitanilor din porturi să respecte ordinea ce primesc și să refuze concursul la tot ce ar putea compromite neutralitatea țării.

159. — B u c u r e ș t i , 22 M a i . — Ministerul de Externe cere Ministerului de Finanțe ca șefii birourilor vamale din porturile dunărene să revizuiască bagajele bulgarilor cari se imbarcă pe diferite vase, pentru a opri armele și munițiile ascunse.

160. — P e r a , 22 M a i . — Generalul I. Ghica, Agentul diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe că Poarta a notificat oficial urcarea pe tron a sultanului Murad.

161. — B u c u r e ș t i , 22 M a i . — Agentul societății austriace de navigație face cunoscut Ministerului de Externe că a luat măsuri ca vapoarele să nu primească pe bordul lor bulgari sau arme și munițiuni.

162. — B u c u r e ș t i , 22 M a i . — Ministrul de Externe, M. Kogălniceanu, dă instrucțiuni generalului I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, de felul cum trebuie să se comporte în relațiile de servicii cu membrii noului guvern otoman.

163. — T u r n u - S e v e r i n , 24 M a i . — Agenția societății austriace de navigație pe Dunăre face cunoscut Ministerului de Externe cazul de pe vaporul Radetzky și-i cere sprijinul pentru respectarea neutralității Dunării.

164. — B u c u r e ș t i , 25 M a i . — Ministerul de Interne cere prefectilor de pe linia Dunării să ia măsuri ca să nu se permită ieșirea din țară a bulgarilor fără pașaport.

165. — B e l g r a d , 27 M a i . — A. Sturza, Agentul diplomatic la Belgrad, raportează Ministerului de Externe demersul consulilor marilor puteri la principele Milan în favoarea păcii.

166. — G i u r g i u , 28 M a i . — Prefectul județului Vlașca raportează Ministerului de Interne că a luat cele mai serioase măsuri ca ieșirea bulgarilor din țară să se facă după ordinele ce i s-au dat.

167. — B u c u r e ș t i , 28 M a i . — Ministerul de Finanțe face cunoscut Ministerului de Externe că a dat ordin punctelor vamale de pe malul Dunării ca să oprească trecerea armelor în Turcia.

168. — [Bechet,] 29 Mai. — Căpitanul portului Bechet raportează Ministerului de Interne amănunte referitoare la acțiunea răsculaților bulgari debarcați de pe vaporul Radetzky.

169. — [Turnu-Severin,] 25 Mai. — Căpitanul portului Severin raportează Ministerului de Externe că a oprit trecerea peste frontieră a unui număr de bulgari și sârbi deși aveau pașapoarte, informat fiind că sunt voluntari.

170. — [București,] 29 Mai. — Ministerul de Externe ordonă Căpitanului portului Severin să oprească trecerea grupului de bulgari peste frontieră.

171. — București, 31 Mai. — Ministerul de Externe face cunoscut Ministerului de Interne că în comuna Oltenița, comitetul bulgar a hotărât în ședință să cumpere postav pentru uniforma voluntarilor.

172. — București, 31 Mai. — Ministerul de Externe cere Ministerului de Interne să dispună expulzarea din țară a revoluționarilor bulgari Karavelof și Tancof, pentru activitatea lor dăunătoare neutralității.

173. — București, 31 Mai. — Ministrul de Externe face cunoscut Inspectorului societății de navigație pe Dunăre că autoritățile românești au luat măsuri de supraveghere activă a frontierei de sud.

174. — Giurgiu, 2 Iunie. — Prefectul județului Vlașca raportează Ministerului de Interne că a confiscat 3 lăzi cu echipament militar destinat pentru Turnu-Severin.

175. — Paris, 2 Iunie. — Calimachi-Catargi, Agent diplomatic la Paris, cere Ministerului de Externe explicații în legătură cu ziaristul Gănescu, căruia guvernul i-a încredințat o misiune financiară.

176. — [București,] 3 Iunie. — Ministerul de Interne trimite prefectului de Vlașca petiția lui Gh. Russef care se plânce că la gara Giurgiu s-au confiscat arme ale tatălui și fraților săi.

177. — [București,] 3 Iunie. — Ministrul de Externe, M. Kogălniceanu, explică Agentului diplomatic la Paris rostul însărcinării date lui Grigore Gănescu pentru a realiza un împrumut pentru țară.

178. — Paris, 4 Iunie. — Calimachi-Catargi, Agent diplomatic la Paris, raportează Ministrului de Externe, la București, că a refuzat să pună la dispoziția ziaristului Grigore Gănescu cifrul Agenției.

179. — București, 4 Iunie. — Ministerul de Externe trimite secretarului Agenției diplomatice din Paris un dicționar cifrat spre a fi înmănat lui Grigore Gănescu.

180. — Rusciuc, 5 Iunie. — Guvernatorul general de la Rusciuc mulțumește Ministrului de Externe pentru bunele intenții ale guvernului român.

181. — [București,] 5 Iunie. — Ministrul de Externe, M. Kogălniceanu, arată lui Calimachi-Catargi, Agent diplomatic la Paris, motivul pentru care a trimis un dicționar cifrat lui Grigore Gănescu.

182. — Belgrad, 6 Iunie. — Principele Milan Obrenovici cere principelui Carol al României să permită vărului său Efreu Ghermani înrolarea pe timp limitat în armata sârbă.

183. — Constantinopol, 6 Iunie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, face cunoscut Ministerului de Externe otoman rezultatul anchetei cu privire la adunarea bulgarilor la Giurgiu pentru a trece Dunărea.

184. — [București,] 7 Iunie. — Ministerul de Interne face cunoscut tuturor prefectilor de județe instrucțiuni în legătură cu ridicarea unor restricțiuni la intrarea în țară a străinilor.

185. — Semlin, 7 Iunie. — Agentul diplomatic la Belgrad, A. Sturza, raportează Ministerului de Externe pregătirile pe care le fac sârbii și muntenegrenii pentru începerea războiului cu turcii.

186. — Turnu-Măgurele, 8 Iunie. — D. Nistorescu din Turnu-Măgurele raportează Ministerului de Interne că la stația Piatra Olt sunt o sută de bulgari care merg în Balcani.

187. — Rusciuc, 8 Iunie. — Guvernatorul general de la Rusciuc aduce la cunoștința Ministerului de Externe știrea că la Caracal se adună două-trei mii de bulgari spre a trece Dunărea și cere să ia măsuri de a-i opri.

188. — Giurgiu, 8 Iunie. — Prefectul județului Vlașca raportează Ministerului de Interne că armele confiscate lui Russef nu serveau pentru apărare și e de părere a se refuza restituirea lor.

189. — [București,] 9 Iunie. — Ministerul de Interne ordonă prefectului de Olt să ia măsuri în privința bulgarilor cari, la stația Piatra, se pregătesc să plece în Balcani.

190. — București, 10 Iunie. — Ministerul de Externe face cunoscut Agentului diplomatic la Belgrad că nu se aprobă ca Efrein Ghermani să servească în armata sârbă.

191. — [Belgrad,] 10 Iunie. — Scrisoarea principelui Milan al Serbiei către Marele Vizir referitor la atitudinea sa față de politica generală a Imperiului otoman.

192. — București, 12 Iunie. — Ministerul de Externe cere agenților diplomați în străinătate să desmintă zvonul că guvernul român ar avea intenția să mobilizeze armata.

193. — Caracal, 12 Iunie. — Prefectul județului Romanați raportează Ministerului de Interne că au trecut de la gara Piatra spre Severin, în două rânduri câte un grup de bulgari.

194. — Belgrad, 13 Iunie. — Agentul diplomatic la Belgrad, I. Sturza, raportează Ministerului de Externe dorința guvernului sârb ca România să încuviințeze trecerea pe ascuns a unui transport de arme.

195. — București, 14 Iunie. — Ministerul de Externe dă instrucțiuni Agentului diplomatic la Belgrad să explice principelui Milan cum înțelege România să ajute pe răsculați respectând în aparență neutralitatea.

196. — [București,] 14 Iunie. — Ministerul de Interne face cunoscut Ministerului de Finanțe că în comisiunile pentru delimitarea zonei de zece kilometri de-a-lungul frontierei deleagă pe subprefectul respectiv.

197. — Berlin, 14 Iunie. — Titu Maiorescu, Agent diplomatic la Berlin, raportează Ministerului de Externe prezentarea scrisorilor de acreditare și discuțiile avute cu reprezentanții guvernului german.

198. — [București,] 14 Iunie. — Ion Constantin Ghica cere Ministerului de Externe autorizația de a urmări operațiile militare din Serbia.

199. — București, 15 Iunie. — Ministerul de Externe cere Ministerului de Război ca în vederea începerii ostilităților între turci și sârbi să concentreze un corp de observație la Gruiu pentru apărarea neutralității.

200. — București, 15 Iunie. — Ministerul de Finanțe face cunoscut Ministerului de Interne împărțirea regiunilor pentru fixarea zonei de zece kilometri de-a-lungul frontierei.

201. — Paris, 16 Iunie. — Calimachi-Catargi, Agent diplomatic la Paris, raportează Ministerului de Externe informații date de Ambasadorul Turciei cu privire la o eventuală luptă a flotei otomane pe Dunăre.

202. — [București,] 16 Iunie. — Ministerul de Externe cere Agentului diplomatic la Belgrad să comunice Guvernului sârb că transportul de tunuri și puști prin România n'ar putea fi ținut secret de companiile de căi ferate austriace.

203. — [București,] 16 Iunie. — Ministerul de Externe comunică Agentului diplomatic la Belgrad demersurile ce vor fi întreprinse pentru a se face respectată neutralizarea Dunării, mai ales între Negotin și Vârciorova.

204. — [București,] 16 Iunie. — Ministerul de Externe cere Agentului diplomatic la Constantinopol să intervină la Poartă pentru respectarea neutralității Dunării și recunoașterea titlului de România.

205. — [București,] 16 Iunie. — Ministerul de Externe cere agenților diplomați în străinătate să intervină la guvernele respective pentru ca Poarta să respecte neutralitatea Dunării în special între Negotin și Vârciorova.

206. — Paris, 16 Iunie. — Calimachi-Catargi, Agent diplomatic la Paris, cere Ministerului de Externe să completeze subvenția ziarului « Memorial diplomatique » la 6000 lei pe an, fără a o mai reduce.

207. — [Gara Suceava,] 16 Iunie. — Sublocotenentul Gr. Vasilescu din Regimentul 7 Dorobanți raportează Ministerului de Interne dificultățile ce întâmpină cu îndeplinirea serviciului de control vamal.

208. — Londra, 16 Iunie. — Ziaristul Hotze de Planta comunică Ministerului de Externe al României informații în legătură cu desfășurarea evenimentelor politice internaționale.

209. — București, 16 Iunie. — Ministerul de Externe trimite Agenților din străinătate memoriul de revendicări pe care România le propune Turciei.

210. — Berlin, 17 Iunie. — Titu Maloescu, Agent diplomatic la Berlin, raportează Ministerului de Externe că a comunicat guvernului german telegrama referitoare la cererea României de neutralizare a Dunării.

211. — Pera, 18 Iunie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe că Serbia a cerut Porții să-i încuviințeze administrarea Bosniei, cu o mărire de tribut.

212. — Petersburg, 18 Iunie. — Emil Ghica, girantul Agenției din Petersburg, raportează Ministerului de Externe părerea consilierului Giers cu privire la chestiunea neutralizării Dunării.

213. — [Alexinaț,] 18 Iunie. — Proclamația principelui Milan al Serbiei cu ocazia declarării de război Turciei.

214. — Paris, 18 Iunie. — Calimachi-Catargi, Agent diplomatic la Paris, raportează Ministerului de Externe convorbirea avută cu ducele Decazes referitor la neutralizarea Dunării.

215. — P e r a, 18 I u n i e. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe discuția avută cu Savfet Pașa referitor la chestiunea neutralizării Dunării.

216. — B u c u r e ș t i, 18 I u n i e. — Ministerul de Externe autoriză pe generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, să pună chestiunea neutralizării Dunării într-o notă oficială dacă Savfet Pașa nu-l dă un răspuns precis.

217. — G i u r g i u, 19 I u n i e. — Prefectura județului Vlașca raportează Ministerului de Externe mișcările trupelor otomane de la Rusciuc și felul cum se face paza pe malul românesc.

218. — B u c u r e ș t i, 19 I u n i e. — Ministerul de Externe cere prin ordin circular căpitanilor de porturi să-l țină în curent cu trecerea vaselor de război otomane și cu mișcările de trupe de pe partea dreaptă a Dunării.

219. — S e m l i n, 19 I u n i e. — A. Sturza, Agent diplomatic la Belgrad, raportează Ministerului de Externe, la București, pregătirile de război pe care le fac sârbii.

220. — P e r a, 19 I u n i e. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe, la București, răspunsul dat de Savfet Pașa, în legătură cu cererea de neutralizare a Dunării.

221. — B u c u r e ș t i, 19 I u n i e. — Ministerul de Externe trimite Ministerului de Interne circulara Ministerului de Comerț austriac privitoare la intrarea în vigoare a Convenției comerciale cu România.

222. — B u c u r e ș t i, 20 I u n i e. — Ministerul de Externe cere agenților diplomati din străinătate să pună chestiunea neutralizării Dunării în note oficiale către guvernele pe lângă care sunt acreditați.

223. — B u c u r e ș t i, 20 I u n i e. — Mesajul domnesc pentru deschiderea corpurilor legiuitoare.

224. — [B u c u r e ș t i,] 20 I u n i e. — Ministerul de Externe face cunoscut generalului I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, că aprobă nota oficială prezentată Porții în chestiunea neutralizării Dunării și-i cere să reziste cu hotărîre.

225. — P e r a, 20 I u n i e. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe că reprezentanții puterilor garante au primit ordin să sprijine cererea României cu privire la neutralizarea Dunării.

226. — B u c u r e ș t i, 21 I u n i e. — Ministerul de Externe, semnalând Ministerului de Interne înrolări de voluntari pentru armata Serbiei printre lucrătorii de la linia ferată Ploești-Predeal, cere ca autoritățile administrative să colaboreze la respectarea neutralității Dunării.

227. — B u c u r e ș t i, 21 I u n i e. — Ministerul de Externe cere Ministerului de Război să ia măsuri pentru ca respectarea neutralității Dunării să se poată face efectiv.

228. — B u c u r e ș t i, 21 I u n i e. — Ministerul de Interne ordonă prefecților din județele de pe marginea Dunării să ia măsuri ca să nu treacă granița decât persoanele considerate inofensive, pentru a nu compromite neutralitatea.

229. — B u c u r e ș t i, 21 I u n i e. — Ministerul de Interne ordonă prefecților să ia măsuri pentru a descoperi pe cei cari fac înrolări de voluntari pentru armata Serbiei.

230. — P e r a, 21 I u n i e. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe, la București, stadiul tratativelor cari se duc în legătură cu cererea de neutralizare a Dunării.

231. — Oltenița, 21 Iunie. — Căpitanul portului Oltenița raportează Ministerului de Externe activitatea Comitetului bulgar și mișcările trupelor otomane pe Dunăre.

232. — Calafat, 21 Iunie. — Căpitanul portului Calafat raportează Ministerului de Externe informații în legătură cu vasele de război și armata otomană.

233. — Călărași, 21 Iunie. — Căpitanul portului Călărași raportează Ministerului de Externe compoziția forțelor militare turcești de la Silistra.

234. — Giurgiu, 21 Iunie. — Căpitanul portului Giurgiu raportează Ministerului de Externe situația trupelor turcești din regiunea Rusciuc.

235. — Turnu-Severin, 21 Iunie. — Căpitanul portului Severin raportează Ministerului de Externe situația pregătirilor de război la Cladova și la Ada-Kale.

236. — Bechet, 21 Iunie. — Căpitanul portului Bechet raportează Ministerului de Externe mișcarea vaselor de război turcești pe Dunăre.

237. — Galați, 21 Iunie. — Căpitanul portului Galați raportează Ministerului de Externe mișcarea vaselor de război pe Dunăre și situația armatei turcești din nordul Dobrogei.

238. — [București,] 21 Iunie. — Ministerul de Externe cere guvernatorului general de la Rusciuc să-i dea informații în legătură cu vasele de război otomane de pe Dunăre.

239. — Constantinopol, 21 Iunie. — Generalul I. Ghica, Agentul diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe mersul tratativilor cu Savfet Pașa referitor la chestiunea neutralizării Dunării între Negotin și Vârciorova.

240. — [București,] 22 Iunie. — Ministerul de Externe cere Agențiilor diplomatice în străinătate să intervină pentru ca Poarta să se hotărască pentru a respecta neutralitatea Dunării.

241. — Pera, 22 Iunie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe că Savfet Pașa i-a exprimat recunoștința Porții pentru purtarea României.

242. — Paris, 22 Iunie. — Calimachi-Catargi, Agent diplomatic la Paris, raportează Ministerului de Externe declarațiile pe care ducele Decazes i le-a făcut cu privire la cererea României de neutralizare a Dunării.

243. — Turnu-Severin, 22 Iunie. — Căpitanul portului Severin raportează Ministerului de Externe cum a decurs incidentul de la Ada-Kale și cere să i se permită a comanda o barcă pentru efectuarea serviciului.

244. — [Belgrad,] 22 Iunie. — Agentul diplomatic la Belgrad, A. Sturza, raportează Ministerului de Externe starea de spirit în Serbia și forțele militare care au început războiul cu turcii.

245. — Turnu-Severin, 22 Iunie. — Prefectul județului Mehedinți raportează Ministerului de Externe informațiile pe care le are în legătură cu bombardarea cetății de la Ada-Kale.

246. — St. Petersburg, 22 Iunie. — Emil Ghica, girantul Agenției diplomatice din St. Petersburg, raportează Ministerului de Externe, la București, punctul de vedere al guvernului rus în chestiunea neutralizării Dunării.

247. — Berlin, 22 Iunie. — Nota prezentată de T. Maiorescu, Agent diplomatic al României, cancelarului Germaniei, Bismarck, în legătură cu cererea de neutralizare a Dunării între Gruița și Vârciorova.

248. — Berlin, 22 Iunie. — Titu Maiorescu, Agent diplomatic la Berlin, raportează Ministerului de Externe declarațiile pe care i le-a făcut ministrul Radovici în legătură cu cererea României față de Poartă.

249. — Giurgiu, 22 Iunie. — Căpitanul portului Giurgiu raportează Ministerului de Externe știrile aduse de guvernatorul de la Rusciuc de pe câmpul de luptă.

250. — Calafat, 22 Iunie. — Căpitanul portului Calafat raportează Ministerului de Externe sosirea de trupe turcești la Vidin.

251. — Galați, 22 Iunie. — Prefectul județului Covurlui raportează Ministerului de Externe manevrele vaselor turcești pe Dunăre.

252. — București, 22 Iunie. — Ministerul de Externe cere Agentului diplomatic la Belgrad să intervină ca guvernul sârb să respecte în totul neutralitatea Dunării.

253. — București, 22 Iunie. — Ministerul de Externe cere Agentului diplomatic al Serbiei ca guvernul său să respecte neutralitatea Dunării pe lungimea hotarului cu România.

254. — Pera, 22 Iunie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe noile demersuri făcute în legătură cu cererea României de neutralizare a Dunării.

255. — [București,] 22 Iunie. — Ministerul de Externe cere Agentului diplomatic la Constantinopol să prezinte o a doua notă cu privire la cererea de a se neutraliza Dunărea.

256. — Paris, 23 Iunie. — Calimachi-Catargi, Agent diplomatic la Paris, raportează Ministerului de Externe că a prezentat nota oficială guvernului francez în legătură cu neutralizarea Dunării și a obținut unele modificări în compunerea scrisorilor de acreditare.

257. — Pera, 23 Iunie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe, la București, că Savfet Pașa nu i-a dat un răspuns precis în chestia neutralizării Dunării.

258. — Paris, 24 Iunie. — Calimachi-Catargi, Agent diplomatic la Paris, raportează Ministerului de Externe, la București, discuția avută cu ducele Decazes referitor la chestiunea neutralizării Dunării.

259. — Viena, 24 Iunie. — I. Bălăceanu, Agent diplomatic la Viena, raportează Ministerului de Externe, la București, părerile unora dintre ambasadori în legătură cu chestiunea neutralizării Dunării.

260. — București, 24 Iunie. — Ministerul de Externe cere Agentului diplomatic la Constantinopol să arate ambasadorilor Marilor puteri că refuzul Porții de a recunoaște neutralitatea Dunării poate împinge România la măsuri extreme.

261. — București, 24 Iunie. — Ministerul de Război cere Ministerului de Externe să intervină pentru ca vasele de război otomane să nu mai atace cu focuri de armă ostașii români de pe frontieră.

262. — București, 24 Iunie. — M. Kogălniceanu, Ministru de Externe, face cunoscut guvernatorului general de la Rusciuc actul de agresiune al flotei otomane de pe Dunăre asupra unei bărci cu ofițeri și soldați români.

263. — Semlin, 24 Iunie. — A. Sturza, Agent diplomatic la Belgrad, raportează Ministerului de Externe, convorbirea avută cu principele Milan, relativ la relațiile dintre Serbia și România.

264. — București, 24 Iunie. — Agentul diplomatic al Serbiei la București face cunoscut Ministerului de Externe asigurările guvernului său că va respecta neutralitatea Dunării.

265. — *Șt. Petersburg*, 24 Iunie. — Fragment dintr'un raport al Agentului diplomatic la *St. Petersburg* către Ministerul de Externe în chestiunea cererii României de a se neutraliza Dunărea.

266. — [*București*], 24 Iunie. — Ministrul de Externe, *M. Kogălniceanu*, cere Agentului diplomatic la *Berlin* să caute a obține sprijinul Germaniei la *Constantinopol* pentru a determina Poarta la neutralizarea Dunării.

267. — *Berlin*, 25 Iunie. — *T. Maiorescu*, Agentul diplomatic la *Berlin*, raportează Ministerului de Externe comunicarea ce i-a făcut ministrul *Radovici* că *Turcia* va respecta neutralitatea Dunării și că flota de la *Vidin* nu va fi întrebuițată.

268. — *Pera*, 25 Iunie. — Generalul *I. Ghica*, Agent diplomatic la *Constantinopol*, raportează Ministerului de Externe că Agentul *Serbiei*, părăsind *Turcia*, va trece prin *România*.

269. — *Roma*, 25 Iunie. — *I. Mitileneu*, însărcinat cu afacerile Agenției din *Roma*, raportează Ministerului de Externe răspunsul guvernului italian în privința cererii României de a se neutraliza Dunărea.

270. — *Semlin*, 25 Iunie. — *A. Sturza*, Agent diplomatic la *Belgrad*, raportează Ministerului de Externe că divizia de voluntari români a respins al patrulea atac al turcilor pe *Timoc*.

271. — *București*, 25 Iunie. — Ministerul de Externe trimite Agentului diplomatic la *Constantinopol* o notă însoțită de un memoriu spre a fi predate lui *Savfet Pașa*, în legătură cu soluționarea cererilor României.

272. — *Pera*, 25 Iunie. — Generalul *I. Ghica*, Agent diplomatic la *Constantinopol*, raportează Ministerului de Externe motivele invocate de turci pentru a nu consimți la neutralizarea Dunării.

273. — *Constantinopol*, 25 Iunie. — Agentul diplomatic la *Constantinopol*, generalul *I. Ghica*, raportează Ministerului de Externe că a dat la Poartă o nouă notă oficială în privința neutralizării Dunării și ambasadorii sunt favorabili României.

274. — *Viena*, 26 Iunie. — *I. Bălăceanu*, Agent diplomatic la *Viena*, cere Ministerului de Externe să-l informeze dacă armele oprite la *Ungheni*, pentru *Serbia*, erau puști sau tunuri.

275. — *Pera*, 26 Iunie. — Generalul *I. Ghica*, Agent diplomatic la *Constantinopol*, face cunoscut Ministerului de Externe răspunsul scris al lui *Savfet Pașa* că Poarta a admis neutralizarea Dunării.

276. — *Petersburg*, 26 Iunie. — *Emil Ghica*, girantul Agenției din *Petersburg*, raportează Ministerului de Externe sfatul dat de *Giers* în legătură cu cererea României de a se neutraliza Dunărea.

277. — *Berlin*, 26 Iunie. — *T. Maiorescu*, Agentul diplomatic la *Berlin*, raportează Ministerului de Externe convorbirea pe care a avut-o cu ministrul *Radovici* privitor la neutralitatea Dunării.

278. — *Craiova*, 26 Iunie. — Prefectura județului *Dolj* raportează Ministerului de Interne știrea că armata sârbă s'ar apropia de *Vidin*.

279. — *Bechet*, 26 Iunie. — Căpitanul portului *Bechet* raportează Ministerului de Externe plecarea vasului de război otoman care a fost ancorat la *Rahova*.

280. — [*Viena*], 26 Iunie. — Agentul diplomatic la *Viena*, *Bălăceanu*, raportează Ministerului de Externe că *Ungurii* nu vor tolera crearea unei *Serbii mari*.

281. — București, 26 Iunie. — Ministrul de Externe, M. Kogălniceanu, cere Camerei în ședința dela 26 Iunie, să se aleagă dintre deputați o comisie pentru politica externă care să cerceteze convenția comercială cu Rusia.

282. — București, 26 Iunie. — Ziarul *Timpu* publică apelul comitetului revoluționar bulgar către Români pentru a fi ajutați în revolta lor contra Turcilor.

283. — Turnu-Severin, 27 Iunie. — Căpitanul portului Severin raportează Ministerului de Externe situația din pozițiunile militare sârbești dela Cladova și din fața insulei Ađa-Cale.

284. — Turnu-Severin, 27 Iunie. — Căpitanul portului Sevrin raportează Ministerului de Externe trecerea unui grup de 250 ostași sirbi sau muntenegrcni într'un șlep de Dunăre spre Radovaț.

285. — Londra, 27 Iunie. — Ziaristul Hotze di Planta comunică Ministerului de Externe informații în legătură cu atitudinea opiniei din Anglia față de războiul Turco-Sârb.

286. — Constantinopol, 28 Iunie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, trimite Ministerului de Externe nota Guvernului otoman privitoare la neutralizarea Dunării.

287. — Pera, 28 Iunie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, înfățișează Ministerului de Externe părerea că chestiunile în discuție cu Poarta să fie tratate prin Agenția diplomatică.

288. — Viena, 28 Iunie. — I. Bălăceanu, Agent diplomatic la Viena, raportează Ministerului de Externe înțelegerea dintre Împărații Austriei și Rusiei privitor la chestiunile din Peninsula Balcanică.

289. — Bechet, 28 Iunie. — Căpitanul portului Bechet raportează Ministerului de Externe trecerea în susul Dunării a unor vapoare de război otomane.

290. — București, 28 Iunie. — Ministerul de Externe face cunoscut Agentului diplomatic la Viena, I. Bălăceanu, că o comisie specială va cerceta armele sârbești oprite la graniță, la Ungheni.

291. — Călărași, 28 Iunie. — Căpitanul portului Călărași raportează Ministerului de Externe că un vapor otoman a ridicat lagărul de soldați dela Silistra.

292. — București, 28 Iunie. — Ministerul de Externe publică în *Monitorul Oficial* angajamentul luat de Turcia și Serbia de a respecta neutralitatea Dunării între Gruiu și Virciorova.

293. — Galați, 29 Iunie. — Căpitanul portului Galați raportează Ministerului de Externe sosirea de la Constantinopol a unui vapor otoman cu arme și munițiuni de război.

294. — Giurgiu, 29 Iunie. — Căpitanul portului Giurgiu raportează Ministerului de Externe trecerea de vapoare de război turcești pe Dunăre cu armată și munițiuni.

295. — Bechet, 29 Iunie. — Căpitanul portului Bechet raportează Ministerului de Externe trecerea de vapoare otomane cu tunuri și armată pe Dunăre.

296. — București, 29 Iunie. — Agentul diplomatic al Serbiei la București, N. A. Petronievici, cere Ministerului de Externe să intervină pentru restituirea armelor confiscate de la doi supuși sârbi.

297. — Călărași, 30 Iunie. — Prefectul județului Ialomița întreabă Ministerul de Interne dacă măsura de a avea pașaport se aplică și Românilor cărora poliția locală le libera bilete de 48 ore pentru a merge în Turcia.

298. — Calafat, 1 Iulie. — Anca Iovanovici, refugiată din Vidin, cere Ministerului de Interne să dispună punerea în libertate a soțului său arestat la Calafat, bănuît a fi spion.
299. — București, 1 Iulie. — Primul Ministru face cunoscut Ministerului de Externe compunerea comisiunii Senatului care se va ocupa cu cercetarea actelor referitoare la chestiunea neutralității Dunării.
300. — [București, 1 Iulie. —] Adresa de răspuns la Mesajul tronului, redactată de comisiunea Camerei deputaților prin N. Blarenberg.
301. — Rusciuc, 1 Iulie. — Guvernatorul general dela Rusciuc semnaleză Ministerului de Externe al României ziarul «Nouvelle Bulgarie», care apare la București, cu articole revoluționare.
302. — [București,] 2 Iulie. — Ministerul de Externe comunică Generalului Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, să ia act prin notă oficială de angajamentul Turciei în chestiunea neutralizării, România urmând a aproviziona insula Ada-Kalé.
303. — Constantinopol, 2 Iulie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, informează Ministerul de Externe de felul cum va proceda în tratativele cu Savfet Pașa pentru revendicările cerute Porții de Guvernul român.
304. — Giurgiu, 2 Iulie. — Căpitanul portului Giurgiu, C. Pascali, raportează Ministerului de Externe vasele de războiu otomane care au trecut în spre Vidin, încărcate cu oameni și material.
305. — Câmpina, 2 Iulie. — Telegrama lui Popoff din Câmpina către Ministerul de Interne, prin care protestează contra arestării sale pe motiv că a fost în corespondență cu lucrătorii de la linia ferată.
306. — București, 2 Iulie. — Ministerul de Externe cere Prefectului de Mehedintzi să ia înțelegere cu comandantul fortului Ada-Kale pentru aprovizionarea garnizoanei și populației cu alimente.
307. — Turnu-Severin, 3 Iulie. — Căpitanul portului Turnu-Severin, Al. Nicolaescu, raportează Ministerului de Externe că în fiecare zi vin mulți Bulgari și Sârbi cu trenul din interiorul țării, care apoi trec clandestin peste Dunăre.
308. — București, 3 Iulie. — Ministerul de Război cere Ministerului de Externe să-i precizeze ce atitudine trebuie să aibă trupele din corpul de observație dela Gruia față de vapoarele de războiu turcești care ar încerca să treacă în susul Dunării.
309. — Paris, 4 Iulie. — Calimachi-Catargi, Agent diplomatic la Paris, face cunoscut Ministerului de Externe discuția pe care a avut-o cu ducele Decazes referitor la situația din România.
310. — St. Petersburg, 4 Iulie. — Emil Ghica, Girantul Agenției diplomatice din St. Petersburg, raportează Ministerului de Externe că a refuzat viza pașapoartelor pentru voluntarii ce merg în Serbia și cere instrucțiuni cum să procedeze.
311. — Bolgrad, 4 Iulie. — Prefectura județului Bolgrad cere Ministerului de Interne instrucțiuni de felul cum trebuie să procedeze cu străinii care vin pe la punctul Tabacu, având pașapoarte fără semnamente.
312. — Giurgiu, 4 Iulie. — Prefectul județului Vlașca întreabă Ministerul de Interne dacă trebuie să trimită la București pe un student bulgar venit din Rusia cu o sabie.
313. — Ploești, 5 Iulie. — Prefectura județului Prahova raportează Ministerului de Interne că Nicolae Velésenis și Stefan Traicu au fost arestați pentru că făceau înrolări de Bulgari pentru Serbia.

314. — Constantinopol, 5 Iulie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, trimite Ministerului de Externe copia notei adresată Porții în legătură cu neutralizarea Dunării și aprovizionarea insulei Ada-Kalé

315. — București, 5 Iulie. — Ministerul de Externe cere Agentului diplomatic la Belgrad să comunice Guvernului sârb că Poarta a aprobat neutralizarea Dunării cu condiția ca Serbia să se angajeze a nu ataca garnizoana dela Ada-Kale.

316. — București, 6 Iulie. — Ministerul de Externe face cunoscut Generalului I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, că forma învechită și jignitoare pe care Poarta o întrebuințează în notele ei oficiale e de natură să compromită relațiile cu România.

317. — București, 6 Iulie. — Ministerul de Externe face cunoscut girantului Agenției diplomatice din Petersburg că nu are dreptul să refuze viza pașapoartelor pentru Serbia.

318. — Paris, 6 Iulie. — Calimachi-Catargi, Agent diplomatic la Paris, raportează Ministerului de Externe că ziarele franceze se ocupă de un memoriu al României care cuprinde cererea de independență, mobilizarea armatei și măsuri financiare neobișnuite.

319. — Petersburg, 6 Iulie. — Emil Ghica, girantul Agenției diplomatice din Petersburg, raportează Ministerului de Externe punctul de vedere al Guvernului rus cu privire la memoriul celor șapte puncte

320. — București, 6 Iulie. — Ministerul de Interne cere Ministerului de Externe să dispună măsurile de luat în privința călătorilor care vin din Rusia cu pașapoarte neobișnuite și se îndreaptă spre Galați.

321. — Roma, 6 Iulie. — Secretarul Agenției telegrafice din Roma, C. I. Mitlineu, raportează Ministerului de Externe că a desmințit priu agenția Stefani svonurile de mobilizare a armatei române.

322. — Ploești, 6 Iulie. — Prefectul județului Prahova raportează Ministerului de Interne împrejurările în care au fost arestați înrolatorii de Bulgari pentru Serbia.

323. — [Belgrad,] 6 Iulie. — A. Sturza, Agent diplomatic la Belgrad, raportează Ministerului de Externe starea de spirit în Serbia după începerea războiului cu Turcia.

324. — București, 6 Iulie. — Ministerul de Externe cere agenților diplomatici din străinătate să desmintă prin ziare afirmația că România mobilizează armata.

325. — [București, 7 Iulie. —] Camera deputaților aprobă chemarea unei părți a rezervelor armatei.

326. — Pera, 7 Iulie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe că reprezentanții Puterilor îi cer copie după Memoriul cuprinzând cele șapte puncte.

327. — [București,] 7 Iulie. — M. Kogălniceanu, Ministru de Externe, face cunoscut Agentului diplomatic la Paris că informațiile ziarelor franceze cu privire la starea de lucruri din România nu corespund adevărului.

328. — [București,] 8 Iulie. — Dimitrie Ghica, Președintele «Cruții Roși», cere Ministerului de Externe să înștiințeze guvernele Turciei și Serbiei că trimite câte o ambulanță în taberele beligeranților.

329. — St. Petersburg, 8 Iulie. — Emil Ghica, girantul Agenției diplomatice din Petersburg, raportează Ministerului de Externe, la București, comentariile diplomaților și ale presei oficioase referitor la revendicările României.

330. — **Semlin**, 8 Iulie. — A. Sturza, Agent diplomatic la Belgrad, raportează Ministerului de Externe că atitudinea României față de Serbia este socotită la Petersburg ca dușmănoasă.

331. — **Constantinopol**, 9 Iulie. — Corespondentul ziarului «Figaro» descrie cruzimile săvârșite de Turci în Bulgaria după constatări la fața locului.

332. — [**Turnu-Severin**], 10 Iulie. — Prefectul județului Mehedinți raportează Ministerului de Externe că a luat măsuri pentru aprovizionarea garnizoanei dela Ada-Kale.

333. — [**București**], 10 Iulie. — Ministerul de Externe face cunoscut Ministerului de Războiu că numai Consiliul de Miniștri poate hotărî ce atitudine să aibă comandantul punctului de observație față de vapoarele turcești.

334. — **Constantinopol**, 11 Iulie. — Ministerul de Externe al Imperiului otoman face cunoscut Agentului diplomatic la Poartă că prin România ar trece un convoi de arme pentru Serbia.

335. — **Pera**, 12 Iulie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe, referitor la Memoriul celor șapte puncte, că Guvernul otoman are o atitudine ostilă față de România.

336. — **București**, 12 Iulie. — Ministerul de Externe face cunoscut Ministerului de Interne că nu pot fi oprîți călătorii ce vin cu pașaport în regulă de a intra în țară.

337. — **București**, 13 Iulie. — Primul Ministru face cunoscut Ministrului de Externe că este autorizat de guvern a comunica Turciei și Serbiei trimiterea ambulanțelor Crucii Roșii pe câmpul de luptă.

338. — **București**, 13 Iulie. — Președintele Comitetului Crucii Roșii din România face cunoscut Ministrului de Interne că trimite o secție de ambulanță la Turnu-Severin, care va trece în Serbia, și cere ca Prefectul de Mehedinți să dea ajutorul cuvenit.

339. — **București**, 14 Iulie. — Președintele Societății «Crucea Roșie» din România face cunoscut Ministerului de Externe că trimite o secțiune de ambulanță în Serbia.

340. — **Ploești**, [15] Iulie. — Mai mulți Bulgari din Ploești cer Primului Ministru autorizația de a constitui un comitet pentru ajutorarea familiilor ce se vor refugia de peste Dunăre.

341. — [**București**], 15 Iulie. — Ministerul de Externe cere Agențiilor diplomatice din Viena, Constantinopol și Berlin să desmintă știrea lansată de diplomații englezi că ar fi trecut prin România transporturi de arme pentru Serbia.

342. — **Câmpulung**, 16 Iulie. — Prefectul județului Muscel face cunoscut Prefectului Poliției București că Toma Corjev dela hotelul Gabroveni înrolează voluntari pentru armata Serbiei.

343. — **București**, 16 Iulie. — Ministrul de Externe cere Prefectului de Mehedinți să supravegheze cu atenție călătorii care trec în Serbia, pentru asigurarea neutralității Dunării.

344. — [**București**, 16 Iulie.—] Proiect de lege, votat de Adunarea deputaților, pentru autorizarea Guvernului de a încheia convenții de comerț cu Statele străine și depus în discuția Senatului.

345. — [**București**], 16 Iulie. — Ministerul de Externe cere Agentului diplomatic la Constantinopol să notifice Guvernului otoman măsurile luate de Prefectul de Mehedinți pentru aprovizionarea fortului Ada-Kale.

346. — [București,] 16 Iulie. — Ministerul de Externe cere Agentului diplomatic la Constantinopol să răspundă lui Savfet Pașa că România primește numirea unui agent comercial otoman la Turnu-Severin, în condiții de reciprocitate.

347. — București, 16 Iulie. — Ministerul de Externe trimite Agentului diplomatic la Belgrad Memoriul celor șapte puncte și-i spune că s'a renunțat la chemarea rezervelor pentru Corpul de observație.

348. — [București,] 16 Iulie. — Ministerul de Externe face cunoscut agenților diplomatici dela Belgrad și Constantinopol că Societatea de Cruce Roșie trimite câte o ambulanță pe câmpul de luptă fiecărei din armatele beligerante.

349. — [București,] 17 Iulie. — Ministerul de Interne cere Prefectului Poliției Capitalei să cerceteze cazul lui Toma Corjeș dela hotelul Gabroveni care înrolează voluntari pentru armata sârbă.

350. — Pera, 17 [Iulie]. — Generalul Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează că Savfet Pașa a părut foarte mulțumit de asigurările Ministrului de Externe din București, privitoare la transporturile de arme prin România.

351. — Pera, 17 Iulie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministrului de Externe, la București, că Guvernul otoman refuză primirea unei ambulanțe a Crucii Roșii române.

352. — București, 17 Iulie. — Ministerul de Externe cere Agentului diplomatic la Constantinopol să intervină la Guvernul otoman ca să se ia măsuri de îngropare a cadavrelor de pe malul drept al Dunării, vis-a-vis de satul Gruia.

353. — Pera, 17 Iulie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministrului de Externe, la București, că Guvernul otoman nu a luat în discuție Memoriul privitor la revendicările României.

354. — Viena, 17 Iulie. — Agenția diplomatică română din Viena raportează Ministrului de Externe la București, că Guvernul austriac se arată mulțumit de declarațiile ce le-a făcut referitor la transporturile de arme.

355. — Londra, 17 Iulie. — Ziaristul Hotze di Planta trimite Ministrului de Externe informații referitoare la atitudinea presei engleze față de revendicările României.

356. — Semlin, 18 Iulie. — A. Sturza, Agent diplomatic la Belgrad, raportează Ministrului de Externe, la București, că Guvernul sârb mulțumește pentru trimiterea ambulanței din România.

357. — Semlin, 18 Iulie. — A. Sturza, Agent diplomatic la Belgrad, raportează Ministrului de Externe, la București, conținutul unor telegrame care vestesc o victorie a Muntenegrenilor pe câmpul de luptă.

358. — București, 18 Iulie. — Corespondență din ziarul *Timul*, referitoare la spiritul războinic în rândurile ostașilor ruși.

359. — București, 19 Iulie. — Ministerul de Externe face cunoscut Președintelui Crucii Roșii din România răspunsul guvernelor sârb și turc privitor la trimiterea de ambulanțe la armatele beligerante.

360. — București, 19 Iulie. — Ministerul de Externe cere Agentului diplomatic la Paris a interveni pentru ca Guvernul francez să sprijine la Constantinopol revendicările României.

361. — Iași, 20 Iulie. — Prefectul județului Iași raportează Ministrului de Interne că au trecut din Rusia pentru a merge în Serbia un număr de persoane, fără arme.

362. — Iași, 20 Iulie. — Prefectul județului Iași raportează Ministerului de Interne că au sosit din Rusia mai multe persoane însoțite de lăzi cu medicamente, care merg în Serbia.

363. — București, 20 Iulie. — Agentul diplomatic al Serbiei la București face cunoscut Ministerului de Externe român comunicarea pe care guvernul său i-a trimis-o în legătură cu cadavrele neîngropate de pe malul Dunării.

364. — București, 20 Iulie. — Ministerul de Externe cere agenților din străinătate să atragă atenția guvernelor pe lângă care sunt acreditați asupra masacrelor comise de Turci în Bulgaria.

365. — [București,] 20 Iulie. — Ministerul de Externe trimite Agentului diplomatic la Constantinopol copia notei pe care a adresat-o unor agenți din străinătate cu privire la cruzimile săvârșite de Turci în Bulgaria.

366. — [București,] 20 Iulie. — Ministerul de Externe trimite Agentului diplomatic la Belgrad copia notei adresată unor agenți din străinătate cu privire la cruzimile săvârșite de Turci în Bulgaria.

367. — Brăila [21 Iulie]. — Prefectul județului Brăila raportează Ministerului de Interne că un număr de voluntari sârbi și ruși au fost ovaționați de public, în gară, la plecarea lor.

368. — București, 21 Iulie. — Președintele Crucii Roșii comunică Ministerului de Externe că a luat cunoștință de răspunsul Turciei iar ambulanța pentru Serbia e considerată ca și plecată.

369. — București [21 Iulie]. — Comisarul de poliție al culorii de Roșu raportează Prefectului Poliției Capitalei rezultatul anchetei întreprinse la hotelul Gabroveni în legătură cu activitatea de înrolator de voluntari a lui Toma Corjef.

370. — Craiova, 22 Iulie. — Prefectul județului Dolj raportează Ministerului de Interne că numărul mare de streini ce vin cu trenul pentru a merge în Serbia face imposibilă menținerea ordinii și a posibilității de alimentare.

371. — [București,] 22 Iulie. — Ministerul de Externe face cunoscut Președintelui confederației elvețiene motivele invocate de Guvernul otoman pentru a refuza primirea ambulanței Crucii Roșii din România.

372. — Constantinopol, 23 Iulie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe că Poarta a invitat Guvernul român să nu permită trecerea convoiurilor de arme pentru Serbia și răspunsul dat de el.

373. — Iași, 23 Iulie. — Prefectul județului Iași raportează Ministerului de Interne numărul persoanelor care au venit din Rusia, cu material sanitar, pentru Serbia.

374. — [București,] 23 Iulie. — Ministerul de Externe cere Direcției Generale a Poștelor să ia măsuri pentru primirea corespondenței Agenției diplomatice dela Belgrad, care sosește cu vapoarele societății de navigație, la Giurgiu.

375. — Berlin, 23 Iulie. — Căpitanul Magheru, dela Agenția diplomatică din Berlin, raportează Ministerului de Externe relațiile presei în legătură cu raporturile dintre Turcia și România.

376. — Calafat, 24 Iulie. — Căpitanul portului Calafat raportează Ministerului de Externe sosiri de vase de război și armată otomană la Vidin.

377. — București, 24 Iulie. — Ministerul de Externe face cunoscut agenților diplomatici în străinătate publicarea de către ziarul *Mémorial diplomatique* a memoriului de revendicări față de Poartă și le cere ca guvernele respective să intervină pentru soluționare.

378. — Pera, 24 Iulie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe, la București, că Poarta este pe punctul să dispună recunoașterea pașapoartelor românești.

379. — Pera, 24 Iulie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe că Poarta, la cererea lui, a luat măsuri de îngropare a cadavrelor de pe malul Dunării în dreptul sâtelui Gruia.

380. — Belgrad, 26 Iulie. — Ministerul de Externe al Serbiei face cunoscut Agentului diplomatic la Belgrad cruzimile săvârșite de Turci asupra populației civile.

381. — București, 26 Iulie. — Ministerul de Externe cere agenților diplomatici în străinătate să nu folosească telegrama din 24 Iulie privitoare la Memoriul de revendicări față de Poartă, așteptând noi instrucțiuni.

382. — Turnu-Severin, 27 Iulie. — Prefectura județului Mehedinți raportează Ministerului de Interne măsurile pe care le-a luat pentru ajutorarea refugiaților din Serbia.

383. — Galați, 27 Iulie. — Căpitanul portului Galați raportează Ministerului de Externe că un vapor de comerț otoman a adus dela Tulcea un număr de Bulgari în stare de arest, pe care i-a imbarcat apoi un alt vapor pentru Rusciuc.

384. — Rusciuc, 27 Iulie. — Guvernatorul general de la Rusciuc face cunoscut Ministerului de Externe al României că din ancheta întreprinsă, marinarii turci neagă acuzația că ar fi deschis focul asupra unei bărci cu ostași români.

385. — St. Petersburg, 27 Iulie. — Emil Ghica, girantul Agenției diplomatice din St. Petersburg, raportează Ministerului de Externe, la București, punctul de vedere al Guvernului rus față de memoriul pe care România l-a prezentat Porții.

386. — [București,] 28 Iulie. — Ministerul de Interne ordonă Prefectului de Mehedinți să meargă personal în comunele unde sunt familii refugiate și să ia măsuri pentru hrana celor lipsiți de mijloace.

387. — Râmnicu-Vâlcea, 29 Iulie. — Prefectul județului Vâlcea raportează Ministerului de Interne revolta unui număr de lucrători dela construcția drumului Armăsaru și mijloacele întrebuințate spre a o potoli.

388. — București, 29 Iulie. — Declarația fostului Prim Ministru, Manolache-Kostaki, referitor la faptul că unele circulări ale Ministrului de Externe către agenții din străinătate erau date fără aprobarea Guvernului.

389. — Calafat, 29 Iulie. — Căpitanul portului Calafat raportează Ministerului de Externe că remorcherul austriac Panonia este dat de către campania de navigație Serbiei ca să transporte refugiații din Crujevat.

390. — Petersburg, 29 Iulie. — Emil Ghica, girantul Agenției diplomatice din Petersburg, raportează Ministerului de Externe că Rusia cere ca Guvernul român să permită trecerea ajutoarelor pentru Serbia.

391. — Turnu-Severin, 30 Iulie. — Prefectura județului Mehedinți raportează Ministerului de Interne că un comandant sârb a dezertat în România, cu banii uniții, cu scopul de a trece în Austria sau la Ada-Kale.

392. — București, 30 Iulie. — Agentul diplomatic al Rusiei la București, Stuart, cere Ministrului de Externe ca România să permită trecerea ambulanțelor Crucii Roșii către Serbia.

393. — Jimonij, 30 Iulie. — A. Sturza, Agent diplomatic la Belgrad, raportează Ministrului de Externe plângerea Consulului general al Rusiei că ambulanța Crucii Roșii rusă care a trecut prin România a suferit șicane din partea autorităților.

394. — Viena, 1 August. — I. Bălăceanu, Agent diplomatic la Viena, raportează Ministrului de Externe sentimentul de neîncredere care se manifestă în rândurile opiniei austriace față de România.

395. — [Semlin,] 2 August. — A. Sturza, Agent diplomatic la Belgrad, raportează Ministrului de Externe situația gravă din Serbia, unde armata este în retragere peste tot.

396. — Turnu-Severin, 2 August. — Prefectul județului Mehedinți raportează Ministrului de Interne că un Musulman i-a notificat venirea unui agent otoman în Severin.

397. — București, 2 August. — Ministerul de Externe face cunoscut Ministrului de Interne că Societatea «Crucea Roșie» din Petersburg va trimite ambulanțe în Serbia și-i cere ca la trecerea prin România să li se acorde toate înlesnirile.

398. — București, 2 August. — Ministerul de Interne face cunoscut prefecturilor de județe să lase liberă trecerea ambulanțelor Crucii Roșii din Petersburg, spre Serbia.

399. — Turnu-Severin, 2 August. — Căpitanul portului Severin raportează Ministrului de Externe numărul călătorilor trecuți în Serbia.

400. — Turnu-Severin, 2 August. — Prefectul județului Mehedinți raportează Ministrului de Interne numele adevărat al unui consilier al curții din Petersburg care a trecut în Serbia și cere ca pe viitor să fie anunțat spre a lăsa liberă trecerea.

401. — București, 2 August. — Ministerul de Război cere Ministrului de Interne să-i comunice dacă s'a dat ordin Prefectului de Mehedinți să facă aprovizionarea garnizoanei dela Ada-Kale.

402. — [București,] 3 August. — Ministrul de Externe cere girantului Agenției diplomatice la Petersburg să comunice Guvernului rus că în privința trecerii ambulanțelor pentru Serbia nu se va face nicio greutate la granița României.

403. — [București,] 3 August. — Ministerul de Externe face cunoscut agenților diplomați în străinătate că le trimite copie după nota adresată Președintelui Elveției referitoare la refuzul Turciei de a primi ambulanțe ale Crucii Roșii.

404. — București, 3 August. — Ministerul de Interne face cunoscut Prefectului de Mehedinți că Otomanul ce i s'a prezentat n'are nici un caracter oficial.

405. — Giurgiu, 3 August. — Prefectura de Vlașca raportează Ministrului de Interne că Președintele Crucii Roșii i-a trimis zece liste de subscripție pentru răniți.

406. — București, 3 August. — Ministerul de Interne face cunoscut Prefectului de Vlașca faptul că Președintele Crucii Roșii n'a făcut cerere Ministrului pentru listele de subscripție.

407. — Ploești, 3 August. — Prefectul județului Prahova cere Ministrului de Interne să intervină pentru a se spori numărul de călători la subprefecturi.

408. — București, 4 August. — Ministerul de Război trimite Ministerului de Interne telegrama comandantului Corpului de observație, privitor la numărul refugiaților de peste Dunăre.

409. — București, 4 August. — Ministerul de Externe face cunoscut Agentului diplomatic la Constantinopol că aprobă răspunsul dat notei prin care Poarta seninalează că prin România trece spre Serbia însemnate convoiuri de arme.

410. — Constantinopol, 6 August. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, trimite Ministerului de Externe o notă a Porții în legătură cu comisiunea de repatriere a locuitorilor refugiați din ținutul Vidinului.

411. — Craiova, 6 August. — Prefectul județului Dolj cere Ministerului de Interne să-i răspundă dacă aprobă ca primăriile să dea ajutoare familiilor refugiate de peste Dunăre, în socoteala Statului.

412. — București, 7 August. — Ministerul de Externe face cunoscut Agentului diplomatic al Rusiei la București că Guvernul român va lăsa liberă trecerea oricărei expediții de ajutoare spre teatrul de război.

413. — Tulcea, 8 August. — Delegatul român la Tulcea raportează Ministerului de Externe că Vice-consulul Franței, în rapoartele sale către ambasadă și către minister, a confirmat, privitor la situația supușilor români, relatările Memoriului de revendicări față de Poartă.

414. — Turnu-Severin, 9 August. — Căpitanul Portului Severin raportează Ministerului de Externe numărul de călători care au trecut la Cladova dela 5 la 8 August.

415. — Zimony, 9 August. — A. Sturza, Agent diplomatic la Belgrad, raportează Ministerului de Externe că Ristici, Ministrul de Externe al Serbiei, vrea să publice în ziare tratatul de prietenie sârbo-român.

416. — Berlin, 10 August. — Căpitanul Magheru, girantul Agenției diplomatice din Berlin raportează Ministerului de Externe răspunsul pe care l-a dat Ministrului de Externe german în legătură cu trecerea supușilor ruși prin România, spre Serbia.

417. — [Semlin,] 12 August. — A. Sturza, Agent diplomatic la Belgrad, raportează Ministerului de Externe ceremonia proclamării independenței și a instaurării regatului sârb de către elementele armatei.

418. — București, 12 August. — Ministerul de Externe face cunoscut Prefectului de Mehedinți că va trece o ambulanță rusească pe la Turnu-Severin și-i cere a nu face controlul bagajelor.

419. — [Semlin,] 13 August. — A. Sturza, Agent diplomatic la Belgrad, raportează Ministerului de Externe că Principele Milan a convocat pe agenți pentru a le declara că Serbia se va conforma doriunțelor Puterilor pentru încheierea păcii.

420. — [București,] 13 August. — Rezumat din corespondența confidențială a Ministerului de Externe cu Agentul diplomatic din Constantinopol, referitor la numirea unui agent comercial otoman la Turnu-Severin.

421. — București, 14 August. — Ministerul de Război face cunoscut Ministerului de Interne motivul pentru care nu se poate spori numărul călărășilor de schimb, de la prefecuri.

422. — [București,] 14 August. — Ministerul de Interne face cunoscut Prefectului de Argeș dispozițiile Ministerului de Război în legătură cu sporirea numărului de călărăși pentru nevoile prefecturilor.

423. — Turnu-Severin, 14 August. — Căpitanul portului Severin raportează Ministerului de Externe că din numărul de 150 Bulgari sosiți în port, pe cei cu pașaport comun i-a reîmbarcat pentru a-i trimite înapoi la Cladova.

424. — Galați, 16 August. — Prefectul județului Covurlui raportează Ministerelor de Interne și Externe că au sosit de la Odesa 70 voluntari ruși pentru Serbia.

425. — Galați, 16 August. — Căpitanul portului Galați raportează Ministerului de Externe sosirea unui vapor austriac cu călători ruși, de la Odesa.

426. — [București,] 16 August. — Ministerul de Externe dă instrucțiuni Generalului I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, ca să răspundă Porții în legătură cu comisiunea de repatriere a refugiaților din ținutul Vidinului.

427. — Petersburg, 16 August. — Jean Cantacuzino, trimis în misiune diplomatică la Petersburg, raportează Ministerului de Externe că opinia și Guvernul din Rusia manifestă nemulțumire față de felul cum România înțelege neutralitatea.

428. — [București,] 17 August. — Ministerul de Externe face cunoscut delegatului român la Tulcea să nu dea Viceconsulului Franței informațiile cerute decât cu autorizația sa.

429. — Constantinopol, 19 August. — Marele Vizir al Imperiului otoman face cunoscut Principelui Carol al României urcarea pe tron a Sultanului Abdul-Hamid al II-lea.

430. — Viena, 19 August. — I. Bălăceanu, Agent diplomatic la Viena, raportează Ministerului de Externe declarațiile pe care i le-a făcut contele Andrassy referitor la relațiile cu conservatorii din România.

431. — [București,] 20 August. — Rezumat al corespondenței confidentiale între Ministerul de Externe și Agentul diplomatic din Constantinopol referitor la înființarea unei agenții comerciale otomane la Turnu-Severin.

432. — Craiova, 22 August. — Prefectura județului Dolj raportează Ministerului de Interne care sunt faptele adevărate referitor la unele incidente petrecute pe frontiera cu Serbia.

433. — Galați, 23 August. — Prefectul județului Covurlui raportează Ministerului de Interne numărul călătorilor ruși veniți dela Odesa pentru a pleca în susul Dunării.

434. — Constantinopol, 23 August. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe greutățile pe care i le fac autoritățile otomane în privința jurisdicției supușilor români.

435. — Londra, 24 August. — Ziaristul Hotze di Planta, stipendiat al Guvernului român, scrie Ministrului de Externe că Anglia nu va accepta o agenție diplomatică atâta timp cât România este vasala Porții.

436. — București, 24 August. — Ministerul de Externe face cunoscut Agenților diplomatice în străinătate că Guvernul trimite o deputație la Livadia ca să salute pe Țarul Rusiei.

437. — [Viena,] 25 August. — I. Bălăceanu, Agent diplomatic la Viena, face cunoscut Ministerului de Externe importanța care se dă, în cadru internațional, neutralității României, față de pregătirile de război.

438. — Pera, 25 August. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe condițiile de pace propuse de Ambasadorul Angliei Guvernului otoman.

439. — Turnu-Severin, 26 August. — Căpitanul portului Severin raportează Ministerului de Externe numărul de călători care au trecut spre Cladova.

440. — [Semlin,] 27 August. — A. Sturza, Agent diplomatic la Belgrad, raportează Ministerului de Externe știri de pe câmpul de luptă din Serbia.

441. — [București,] 30 August. — Notiță de cabinet la Ministerul de Externe prin care se desminte afirmația din « Journal de Bucarest », referitor la modul în care Poarta a notificat României urcarea pe tron a noului Sultan.

442. — Galați, 30 August. — Căpitanul portului Galați raportează Ministerului de Externe că au sosit 145 persoane de la Odesa pe un vapor austriac și pleacă în susul Dunării.

443. — București, 30 August. — Ceremonialul sărbătoririi zilei onomastice a Țarului Rusiei, la București.

444. — [București], 31 August. — Ministerul de Externe face cunoscut Generalului I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, că este delegat să prezinte Marelui Vizir felicitările Domnitorului pentru urcarea pe tron a lui Abdul Hamid II.

445. — Belgrad, 1 Septembrie. — A. Sturza, Agent diplomatic la Belgrad, raportează Ministerului de Externe cazul unui ofițer român venit să aducă o scrisoare consulului rus.

446. — Turnu-Severin, 2 Septembrie. — Căpitanul portului Severin raportează Ministerului de Externe trecerea continuă de călători spre Cladova, venind din Rusia, și atacarea unora din ei de către Bașbuzuci, de pe un vapor.

447. — [București], 2 Septembrie. — Sublocotenentul Calomfirescu raportează Ministerului de Interne că a concentrat peste rând 30 de călărăși pentru reprimarea turburărilor din comuna Manolache.

448. — Brăila, 2 Septembrie. — Prefectul județului Brăila cere Ministerului de Interne să se aprobe mărirea numărului de călărăși pentru execuțiile fiscale și tocmelile agricole.

449. — București, 3 Septembrie. — Ministrul de Război cere Ministrului de Externe ca Agentul diplomatic la Belgrad să comunice sublocotenentului Filipescu ordinul de a se întoarce imediat sau să dispună arestarea lui.

450. — București, 3 Septembrie. — Articol din ziarul Timpul prin care Guvernul este acuzat că duce o politică externă umilitoare, nefiind nici pentru neutralitate, nici pentru acțiune.

451. — București, 3 Septembrie. — Ministerul de Externe dă instrucțiuni Generalului I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, pentru a interveni ca Poarta să rezolve cererile cupriuse în memoriul prezentat de Guvernul român.

452. — Berlin, 4 Septembrie. — Căpitanul Magheru, girantul Agenției diplomatice din Berlin, raportează Ministerului de Externe că un inginer german se oferă să formeze în România, în caz de război, o secțiune de căi ferate.

453. — București, 4 Septembrie. — Raport al Șefului Arhivei către Ministerul de Externe referitor la numărul de călători care au trecut în Serbia prin portul Severin.

454. — București, 4 Septembrie. — Ministerul de Interne face cunoscut Prefectului de Brăila că pentru cazuri excepționale poate cere concentrarea de călărăși peste rând.

455. — Constantinopol, 6 Septembrie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe că Guvernul otoman se arată nemulțumit de felul cum România execută neutralitatea Dunării.

456. — Constantinopol, 6 Septembrie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe că a transmis felicitările pentru suirea pe tron a noului Sultân.

457. — Viena, 7 Septembrie. — I. Bălăceanu, Agent diplomatic la Viena, raportează Ministerului de Externe explicațiile pe care le-a primit dela Ministerul de Externe austriac referitor la neutralitatea Austro-Ungariei în caz de război.

458. — București, 8 Septembrie. — Ministerul de Externe face cunoscut lui I. Bălăceanu, Agent diplomatic la Viena, că Ion Ghica, vicepreședintele Senatului, pleacă în misiune specială la Londra și se va opri în capitala Austriei ca să discute cu el.

459. — Ismail, 8 Septembrie. — Ministrul de Interne, G. Vernescu, cere Ministrului de Externe să intervină la autoritățile de Stat sârbești pentru ca un număr de locuitori refugiați pe teritoriul românesc să fie reprimiți în țara lor.

460. — Petersburg, 9 Septembrie. — Emil Ghica, Girantul Agenției diplomatice din Petersburg, raportează Ministerului de Externe poziția Rusiei față de evenimentele din Peninsula balcanică.

461. — București, 10 Septembrie. — C. E. Mausfield, Agent diplomatic al Angliei la București, face cunoscut Ministerului de Externe că Guvernul britanic este mulțumit de felul cum România aplică politica de neutralitate.

462. — [București,] 11 Septembrie. — Rezumat al corespondenței confidențiale dintre Ministerul de Externe și Agenția diplomatică din Petersburg, referitor la trecerea voluntarilor ruși prin România.

463. — Turnu-Severin, 13 Septembrie. — Căpitanul portului Severin raportează Ministerului de Externe amănunte în legătură cu trecerea de călători în Serbia.

464. — Constantinopol, 13 Septembrie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, face cunoscut Ministerului de Externe ordinea în care ar trebui tratate, după importanța lor, problemele de discutat cu Guvernul otoman.

465. — Roma, 13 Septembrie. — G. G. Cantacuzino, Girantul Agenției diplomatice din Roma, raportează Ministerului de Externe informații referitoare la raporturile dintre Austria, Rusia și Germania în chestiunea orientală.

466. — Petersburg, 16 Septembrie. — Emil Ghica, Girantul Agenției din Petersburg, cere Ministerului de Externe instrucțiuni în legătură cu atitudinea României în eventualitatea intrării Rusiei în război.

467. — Turnu-Severin, 16 Septembrie. — Căpitanul portului Severin raportează Ministerului de Externe numărul călătorilor care au trecut în Serbia și propune ca numărătoarea să se facă în port, nu la gară.

468. — [București,] 17 Septembrie. — Rezumat al corespondenței confidențiale dintre Ministerul de Externe și Agenția diplomatică din Constantinopol referitor la conflictul dintre autoritățile române din Galați și un ofițer de marină otoman.

469. — București, 19 Septembrie. — Ministerul de Externe cere Girantului Agenției diplomatice din Petersburg să declare Guvernului rus că România nu poate spune ce atitudine va avea în cazul unui război declarat de Rusia.

470. — V i e n a, 20 S e p t e m b r i e. — Ion Ghica, trimis în misiune specială la Londra, telegrafiază din Viena Ministerului de Externe părerea oamenilor politici în legătură cu atitudinea armatei române în caz de război.

471. — B u c u r e ș t i, 20 S e p t e m b r i e. — Decret pentru deschiderea unui credit suplimentar de 20 mii lei pe seama Ministerului de Război pentru muniții și reparații de arme.

472. — V i e n a, 21 S e p t e m b r i e. — I. Bălăceanu, Agent diplomatic la Viena, raportează Ministerului de Externe că Țarul a cerut Impăratului Francisc Iosif cooperarea Austriei pentru a pacifica Peninsula balcanică.

473. — B u c u r e ș t i, 24 S e p t e m b r i e. — Decret pentru deschiderea unui credit suplimentar de 10.000 lei pe seama Ministerului de Război pentru cheltuielile misiunii diplomatice.

474. — B u c u r e ș t i, 24 S e p t e m b r i e. — Proces-Verbal prin care Consiliul de Miniștri autoriză concentrarea trupelor permanente și teritoriale pentru instrucție și manevre, cu rezervele lor.

475. — B u c u r e ș t i, 25 S e p t e m b r i e. — Ministerul de Externe comunică agenților diplomați din străinătate că guvernul a hotărât să facă concentrări de trupe în vederea manevrelor.

476. — B u c u r e ș t i, 28 S e p t e m b r i e. — Ministerul de Război cere Ministerului de Interne să ordone prefectilor de județe ca administrația civilă să dea tot concursul autorităților militare pentru adunarea rezerviștilor.

477. — V i e n a, 28 S e p t e m b r i e. — Telegrama Agentului diplomatic la Viena, Bălăceanu, referitor la presupunerile ce se fac în legătură cu concentrarea armatei române și răspunsul Ministerului de Externe.

478. — G a l a ț i, 28 S e p t e m b r i e. — Generalul Radovici, Comandantul Diviziei a III-a, face cunoscut Ministerului de Interne că a primit ordin verbal dela Ministrul de Război să recheme batalionul dela Bolgrad și să lase acolo numai o companie.

479. — B u c u r e ș t i, 29 S e p t e m b r i e. — Ministerul de Război cere Ministerului de Interne să dispună ca funcționarilor chemați la concentrare să nu li se ocupe locurile în lipsa lor.

480. — B u c u r e ș t i, 29 S e p t e m b r i e. — Ministerul de Interne cere prefectilor de județe să dea funcționarilor plecați la concentrare concedii ca să nu-și piardă posturile pe timpul absenței.

481. — B u c u r e ș t i, 29 S e p t e m b r i e. — Ministerul de Interne ordonă prefectilor de județe să dea concursul autorităților militare. În limite legale, pentru adunarea rezerviștilor.

482. — B u c u r e ș t i, 29 S e p t e m b r i e. — Ministerul de Interne face cunoscut Șefului Diviziei comunale și al Diviziei contabilității să dea funcționarilor concentrați concedii pentru a nu li se ocupa locurile.

483. — R o m a n, 29 S e p t e m b r i e. — Prefectul județului Roman raportează Ministerului de Interne că la cererea comandantului regimentului local de dorobanți a dat în cartuire o mie nouă sute de oameni, la locuitorii din oraș.

484. — C r a i o v a, 29 S e p t e m b r i e. — Generalul Lupu, Comandantul Diviziei I, face cunoscut Ministerului de Interne că trupele concentrate nu au bani iar furnizorii care au dat pe credit nu vor să mai continue.

485. — St. Petersburg, 29 Septembrie. — Emil Ghica, Agent diplomatic la St. Petersburg, raportează Ministerului de Externe măsurile care se iau în Rusia în vederea unui eventual război cu Turcia.

486. — [București,] 30 Septembrie. — Ministerul de Interne trimite Ministerului de Război telegrama Prefectului de Tecuci care arată că prin concentrarea funcționarilor s'a paralizat serviciul administrativ.

487. — Turnu-Severin, 30 Septembrie. — Căpitanul portului Severin raportează Ministerului de Externe că între călătorii ce trec în Serbia sunt și ofițeri ruși în uniformă, purtând arme.

488. — București, 30 Septembrie. — Ministerul de Interne cere Ministerului de Finanțe să dea ordinele cuvenite ca unităților militare din Craiova să li se achite mandatele pentru întreținerea trupelor concentrate.

489. — Craiova, Septembrie. — Medicul Șef al Diviziei I raportează Inspectorului General al Serviciului Sanitar al Armatei că este nedreptățit la încadrarea apărută în anuarul militar și cere să intervină pentru rectificare.

490. — [St. Petersburg, Septembrie. —] Girantul Agenției diplomatice din St. Petersburg, Emil Ghica, raportează Ministerului de Externe recomandarea ce i-a făcut Cancelarul Rusiei în legătură cu neutralitatea României.

491. — [Bârca, Septembrie. —] Subprefectul de Balta, jud. Dolj, ordonă primarului comunei Nedeea să dea concursul pentru executarea concentrării dorobanților, rezerviștilor și milițienilor.

492. — Constantinopol, 1. Octombrie. — Agenția diplomatică din Constantinopol trimite Ministerului de Externe copie după nota lui Savfet Pașa în legătură cu extradarea unor criminali cari au asasinat un supus austriac.

493. — București, 1 Octombrie. — Ministerul de Război face cunoscut Ministerului de Interne că armata concentrată va fi cantonată pe la locuitori și cere ca autoritățile administrative și comunale să dea concursul lor.

494. — [București,] 1 Octombrie. — Ministerul de Interne face cunoscut prefecturilor de județe că trupele concentrate vor fi cantonate pe la locuitori și le cere a da tot concursul.

495. — București, 1 Octombrie. — Ministerul de Război trimite Ministerului de Interne copie de pe raportul Comandantului Companiei a 14-a Ițcani din Regimentul 7 Dorobanți și-i cere să ia măsuri contra unor organe administrative.

496. — [Semlin,] 1 Octombrie. — Agentul diplomatic la Belgrad, A. Sturza, raportează Ministerului de Externe informații în legătură cu armistițiul dintre Turci și Sârbi.

497. — București, 6 Octombrie. — Ministerul de Război face cunoscut Primului Ministru cantitatea de orez necesară trupelor din Calafat, pe care prefectii de Covurlui și Brăila ar putea-o procura.

498. — [București,] 6 Octombrie. — Ministerul de Interne cere Prefectului de Botoșani să cerceteze și să aplice sancțiuni primarilor care s'au împotrivit la concentrarea rezerviștilor companiei a 14-a din Regimentul 7 Dorobanți.

499. — București, 6 Octombrie. — Agentul diplomatic al Serbiei la București revine asupra cererii făcută Ministerului de Externe ca să se înapoeze armele confiscate de către autoritățile din Turnu-Severin dela doi supuși sârbi.

500. — București, 8 Octombrie. — Ministerul de Externe comunică Agentului diplomatic la Constantinopol detalii în legătură cu nota lui Savfet Pașa, referitoare la extrădarea a trei bandiți refugiați pe teritoriul turcesc.

501. — București, 9 Octombrie. — Ordinea de bătae a Armatei române, în toamna anului 1876.

502. — [București, 11 Octombrie. —] Decizie a Ministerului de Război, referitoare la certificatele de absență ale dorobanților și călărășilor pentru caz de boală.

503. — Turnu-Severin, 12 Octombrie. — Căpitanul portului Severin raportează Ministerului de Externe că au trecut spre Cladova pachete sub firma « Crucii Roșii » care conțineau arme.

504. — Petersburg, 14 Octombrie. — Emil Ghica, Girantul Agenției diplomatice din Petersburg raportează Ministerului de Externe știri în legătură cu atitudinea Rusiei față de evenimentele din Peninsula balcanică.

505. — Belgrad, 17 Octombrie. — A. Sturza, Agent diplomatic la Belgrad, raportează Ministerului de Externe că opinia publică vorbește cu insistență despre proclamarea independenței României.

506. — București, 18 Octombrie. — Decret domnesc pentru deschiderea unui credit de 25.000 lei pe seama Ministerului de Război spre a servi la plata transportului trupelor concentrate.

507. — Petersburg, 18 Octombrie. — Emil Ghica, Girantul Agenției diplomatice din Petersburg, trimite Ministerului de Externe un articol din ziarul oficial referitor la ultimatumul dat de Țar, Turciei.

508. — București, 20 Octombrie. — Ministerul de Externe cere Ministerului de Interne să dispună ca supușii germani să fie exceptați dela cartiruirii militare.

509. — Viena, 20 Octombrie. — I. Bălăceanu, Agent diplomatic la Viena, raportează Ministerului de Externe conținutul unui articol din « Fremdenblat », referitor la Statutul internațional al României.

510. — Zimony, 20 Octombrie. — A. Sturza, Agent diplomatic la Belgrad raportează Ministerului de Externe înfrângerea suferită de armata sârbă.

511. — Țarskoe-Selo, 20 Octombrie. — Gorceacov, Cancelarul Imperiului, face cunoscut ambasadorilor în străinătate poziția Rusiei față de evenimentele din Sudul Dunării.

512. — [București, 21 Octombrie. —] Mesajul domnesc pentru deschiderea Corpurilor legiuitoare în sesiune extraordinară.

513. — București, 22 Octombrie. — Ministerul de Externe cere agenților diplomați în străinătate să sondeze guvernele respective în privința garanției speciale de neutralitate acordată României în cazul unui război al Turciei cu o mare putere.

514. — București, 22 Octombrie. — Ministerul de Externe dă instrucțiuni Generalului I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, de felul cum trebuie să procedze în cazul când încep turburările.

515. — [București, 23 Octombrie. —] Deputatul Ion A. Sturza interpelează în ședința Camerei pe Ministrul de Război în privința alocației de hrană a rezerviștilor dela chemare până la încorporare.

516. — București, 23 Octombrie. — Ministerul de Război cere comandantului Diviziei I să dispună ca un regiment de cavalerie să trimită patru ordonanțe călări la Marele Cartier General pentru ofițerii care pleacă în recunoaștere.

517. — București, 23 Octombrie. — Ministerul de Interne face cunoscut Primarului Capitalei că supușii germani sunt exceptați dela cartiruirile militare.

518. — Galați, 23 Octombrie. — Ordin de zi al Comandantului Brigăzii a II-a, Divizia a III-a, către regimente pentru trimiterea situațiilor în vederea întocmirii raportului general.

519. — București, 24 Octombrie. — Ministerul de Interne cere Prefecților de județe să ia măsuri ca primăriile orașelor să reglementeze repartizarea cartiruirilor militare.

520. — Paris, 25 Octombrie. — Ion Ghica, trimis în misiune specială la Londra, raportează Ministerului de Externe discuția avută cu ducele Decazes, Ministrul de Externe al Franței, privitor la atitudinea României.

521. — Roma, 25 Octombrie. — Agentul diplomatic la Roma, V. Gheorghian, raportează Ministerului de Externe punctul de vedere al Guvernului italian, în chestiunea garanției speciale de neutralitate cerută de România.

522. — Galați, 25 Octombrie. — Ordin de zi al comandantului Brigăzii a I-a, Divizia III-a, referitor la instrucția trupelor și fixarea locurilor de adunare.

523. — București, 25 Octombrie. — Ministerul de Externe cere Ministerului de Interne să dispună ca supușii austro-ungari din Brăila să fie scutiți de cartiruirile militare.

524. — Viena, 26 Octombrie. — I. Bălăceanu, Agent diplomatic la Viena, raportează Ministerului de Externe că Puterile nu și-au spus părerea asupra propunerii engleze de a se întruni conferința ambasadorilor.

525. — St. Petersburg, 26 Octombrie. — Emil Ghica, Girantul Agenției diplomatice din St. Petersburg, raportează Ministerului de Externe un incident pe care l-a avut cu Ambasadorul Angliei.

526. — București, 27 Octombrie. — Interpelarea deputatului I. A. Gheorghiu în Cameră privitor la transportarea pe jos a trupelor dela Iași la Tecuci, când ar fi putut fi utilizată calea ferată.

527. — București, 27 Octombrie. — Primăria orașului București cere Ministerului de Interne să-i dea motive legale ca să poată scuti pe supușii germani de cartiruirile militare.

528. — Roman, 28 Octombrie. — Prefectul județului Roman face cunoscut Ministerului de Interne modalitatea în care a pus la dispoziția comandanților de unități care pentru transport.

529. — Londra, 29 Octombrie. — Declarațiile lordului Beaconsfield, Ministrul de Externe al Angliei, referitor la menținerea integrității Imperiului otoman.

530. — București, 30 Octombrie. — Ministerul de Externe cere Agentului diplomatic la Paris să comunice diferite relații lui Ion Ghica, la Londra, și să raporteze propria lor activitate.

531. — Pera, 30 Octombrie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic, raportează Ministerului de Externe venirea la Constantinopol a lui Mazar Pașa din București, care pretinde a avea misiunea de a duce tratative între Guvernul român și Poartă.

532. — București, 1 Noiembrie. — Adresa de răspuns la Mesaj debătută în Camera deputaților.

533. — [Galați,] 1 Noembrie. — Comandantul Brigăzii a II-a face cunoscut unităților prin ordin de zi că unele trupe vor fi inspectate de comandantul Diviziei a III-a.

534. — Paris, 1 Noembrie. — Ștefan Șendrea, Agent diplomatic la Paris, raportează Ministerului de Externe că a fost primit de Ducele Decazes.

535. — [Galați,] 2 Noembrie. — Ordin de zi al colonelului Ipătescu, comandantul Brigăzii a II-a, Divizia III-a, pentru fixarea semnelor indicatoare la locuințele unde sunt cantonate trupele și serviciile.

536. — [Londra, 2] Noembrie. — Ion Ghica, trimis în misiune specială la Londra, raportează Ministerului de Externe discuția avută cu lordul Salisbury.

537. — [Galați, 2 Noembrie. —] Ordin de zi al comandantului Brigăzii a II-a, Divizia III-a, pentru fixarea piețelor de adunare a unităților.

538. — Paris, 3 Noembrie. — Ștefan Șendrea, Agent diplomatic la Paris, recomandă Ministerului de Externe pe Pognon, trimisul Agenției Havas, care vine să stabilească la București un birou de corespondență.

539. — Paris, 3 Noembrie. — Ștefan Șendrea, Agent diplomatic la Paris, trimite Ministerului de Externe o telegramă a lui Ion Ghica dela Londra, în care relatează discuția avută cu lordul Derby, privitor la România.

540. — Paris, 3 Noembrie. — Ștefan Șendrea, Agent diplomatic la Paris, raportează Ministerului de Externe audiența pe care a avut-o la Ducele Decazes pentru reînnoirea scrisorii de acreditare.

541. — St. Petersburg, 3 Noembrie. — Emil Ghica, Girantul Agenției diplomatice din St. Petersburg, raportează Ministerului de Externe cum este interpretată declarația de neutralitate a României.

542. — Londra, 3 Noembrie. — Ion Ghica, trimis în misiune specială, raportează Ministerului de Externe discuțiile avute cu lordul Salisbury și memoriul pe care îl a prezentat privitor la România.

543. — [București,] 4 Noembrie. — Expunere de motive și proiect de lege prezentat în Adunarea deputaților pentru deschiderea unui credit suplimentar de 400.000 lei necesar cheltuelilor de concentrare a armatei.

544. — București, 4 Noembrie. — Ministerul de Război cere Ministerului de Interne să răspună ca bolnavii Diviziei a IV-a să poată fi internați în spitalele civile din orașele în care cantonează trupele în marș.

545. — Berlin, 4 Noembrie. — Agentul diplomatic la Berlin, A. Degré, raportează Ministerului de Externe comentariile ziarului «Norddeutsche Allgemeine Zeitung» cu privire la relațiile româno-ruse.

546. — București, 5 Noembrie. — Ministerul de Externe cere Agenților diplomatici în străinătate să întrebe guvernele respective ce se va face cu neutralitatea României în cazul izbucnirii unui război între Puterile garante.

547. — Paris, 5 Noembrie. — Ștefan Șendrea, Agent diplomatic la Paris, raportează Ministerului de Externe audiența pe care a avut-o la Președintele Republicii Franceze.

548. — București, 5 Noembrie. — Ministerul de Externe face cunoscut Agentului diplomatic la Viena că-l trimite instrucțiuni referitoare la garanția specială de neutralitate a României.

549. — București, 5 Noembrie. — Ministerul de Externe face cunoscut Ministerului de Interne motivele legale pentru dispensarea de cartiruire militare a supușilor germani.

550. — București, 5 Noembrie. — Ministerul de Externe trimite adunărilor legiuitoare un număr de exemplare din publicația actelor oficiale referitoare la neutralitatea României.

551. — [București,] 6 Noembrie. — Ministerul de Interne cere prefectilor de Roman, Bacău, Vaslui, Tutova, Tecuci, Putna și Râmnicu-Sărat să dispună primirea în spitalele civile a bolnavilor din unitățile Diviziei a IV-a.

552. — București, 6 Noembrie. — Decret referitor la concentrarea ofițerilor de rezervă și a medicilor, pe măsura nevoilor unităților militare.

553. — [București, 6 Noembrie.—] Discutarea în ședința Senatului a proiectului de lege pentru prelungirea duratei concentrărilor.

554. — Paris, 6 Noembrie. — Ștefan Șendrea, Agent diplomatic la Paris, raportează Ministerului de Externe convorbirea avută cu Președintele Franței cu ocazia audi-enței ce i s'a acordat.

555. — Viena, 6 Noembrie. — I. Bălăceanu, Agent diplomatic la Viena, raportează Ministerului de Externe că neutralitatea absolută a României, cerută de guvern, nu se poate obține fără independență.

556. — Petersburg, 6 Noembrie. — Emil Ghica, Girantul Agenției diplomatice din Petersburg, raportează Ministerului de Externe că Rusia nu va întreprinde nimic care să fie împotriva României.

557. — Pera, 6 Noembrie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe că nu a obținut încă răspuns din partea Turciei în privința garanției de neutralitate.

558. — [Galați,] 7 Noembrie. — Colonelul Grigore Ipătescu, comandantul Brigăzii a II-a Divizia III-a, stabilește prin ordin de zi serviciul în cantonament.

559. — [Galați, 7 Noembrie.—] Ordin de zi al colonelului Ipătescu, comandantul Brigăzii a II-a, Divizia III-a pentru ca trupele din Galați să se adune pe platoul dintre barierele Brălla și Tecuci.

560. — Pera, 7 Noembrie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe declarația lui Savfet Pașa că Poarta va respecta neutralitatea României.

561. — Turnu-Severin, 8 Noembrie. — Căpitanul portului Severin raportează Ministerului de Externe trecerea de călători peste Dunăre și cei veniți din Serbia la noi.

562. — București, 8 Noembrie. — Înalt ordin de zi al Domnitorului către armată cu ocazia concentrărilor pentru completarea instrucției militare.

563. — Berlin, 8 Noembrie. — A. Degré, Agent diplomatic la Berlin, raportează Ministerului de Externe că răspunsul Ministerului Afacerilor Străine german cu privire la neutralitatea României este neprecis.

564. — Viena, 8 Noembrie. — I. Bălăceanu, Agent diplomatic la Viena, raportează Ministerului de Externe punctul de vedere al diplomației austriace în legătură cu neutralitatea României.

565. — Galați, 8 Noembrie. — Căpitanul portului Galați raportează Ministerului de Externe sosirea unui vapor austriac cu voluntari ruși din Serbia pentru Odesa.

566. — Belgrad, 8 Noembrie. — A. Sturza, Agent diplomatic la Belgrad, raportează Ministerului de Externe starea de spirit din Serbia după încheierea armistițiului.

567. — [București, 9 Noembrie.] — Ședința Camerei deputaților în care se votează un credit de patru milioane de lei pentru armată.

568. — București, 9 Noembrie. — Adresa de răspuns a Senatului la Mesajul Tronului.

569. — București, 9 Noembrie. — Colonelul Slăniceanu, Ministrul de Război, cere Colonelului Barozzi, subșeful de Stat Major al Armatei, să ia măsuri de pregătire a plecării Domnitorului care va inspecta trupele Diviziilor a III-a și a IV-a.

570. — Berlin, 9 Noembrie. — A. Degré, Agent diplomatic la Berlin, arată Ministerului de Externe care ar trebui să fie politica României în raport cu evenimentele.

571. — Belgrad, 9 Noembrie. — A. Sturza, Agent diplomatic la Belgrad, raportează Ministerului de Externe că emisarii poloni care vin din Elveția spre București, sunt bănuși a fi spioni turci.

572. — Paris, 9 Noembrie. — Ștefan Șendrea, Agent diplomatic la Paris raportează Ministerului de Externe că Decazes a luat notă de cererea de garanție făcută de România.

573. — Berlin, 10 Noembrie. — A. Degré, Agent diplomatic la Berlin, raportează Ministerului de Externe că Bülow, fiind ocupat, nu l-a putut primi spre a-i prezenta conținutul telegramelor de la București.

574. — Paris, 10 Noembrie. — Ștefan Șendrea, Agent diplomatic la Paris, raportează Ministerului de Externe că guvernul francez a luat act de cererea de neutralitate a României.

575. — București, 10 Noembrie. — Ministerul de Externe face cunoscut Agentului diplomatic la Roma, Gheorghian, că Franța s'a pronunțat pozitiv în chestiunea cererii de garanție a României.

576. — [Craiova,] 11 Noembrie. — Ordin de zi al comandantului Brigăzii I, Divizia I, Colonel Sachelarie, către unități, pentru completarea instrucției de luptă.

577. — [Turnu-Severin,] 11 Noembrie. — Căpitanul portului Severin cere instrucțiuni Ministerului de Externe de felul cum să procedeze cu un transport de o sută tone de plumb ce vine dela Galați pentru Cladova.

578. — Viena, 11 Noembrie. — I. Bălăceanu, Agent diplomatic la Viena, raportează Ministerului de Externe un început de destindere în relațiile dintre Marile Puteri care ar face posibilă evitarea războiului.

579. — București, 11 Noembrie. — Ministerul de Externe face cunoscut Agentului diplomatic al Serbiei la București comunicarea Prefectului de Mehedinți referitoare la confiscarea de arme dela doi supuși sârbi.

580. — București, 12 Noembrie. — Ministerul de Externe cere Agentului diplomatic la Constantinopol să comunice Porții satisfacția ce a produs în România declarația de respectare a neutralității și să trimeată informații în legătură cu conferința ambasadorilor

581. — Roma, 12 Noembrie. — Agentul diplomatic la Roma, Gheorghian, raportează Ministerului de Externe că ambasadorul italian va fi însărcinat să susțină la conferință cererea României pentru neutralitate.

582. — Paris, 12 Noembrie. — Ion Ghica, trimis în misiune specială la Londra, raportează Ministerului de Externe, la București, declarația primului ministru englez privitor la garanția de neutralitate cerută de România.

583. — Roma, 13 Noembrie. — V. Gheorghian, Agent diplomatic la Roma raportează Ministerului de Externe că Guvernul italian susține la conferința ambasadorilor cererea României de a i se garanta neutralitatea.

584. — Berlin, 15 Noembrie. — A. Degré, Agent diplomatic la Berlin, raportează Ministerului de Externe declarațiile ministrului german Bülow în legătură cu neutralitatea României în cazul unui război.

585. — Pera, 15 Noembrie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, întrebă Ministerul de Externe cum să facă notificarea către Poartă în legătură cu declarația referitoare la cererea României de neutralitate.

586. — Viena, 15 Noembrie. — I. Bălăceanu, Agent diplomatic la Viena, raportează Ministerului de Externe știri despre un plan de ocupare a Bulgariei de către trupele ruse.

587. — Ploești, 16 Noembrie. — Prefectura județului Prahova raportează Ministerului de Interne că plata lucrătorilor de la calea ferată Ploești-Predeal se face regulat și nu se mai simte nevoie de prezența dorobanților concentrați.

588. — Viena, 17 Noembrie. — Agenția diplomatică din Viena raportează Ministerului de Externe, la București, că relatările ziarelor cu privire la aprobarea Angliei și Germaniei ca trupele ruse să ocupe Bulgaria sunt false.

589. — București, 18 Noembrie. — Ministerul de Externe cere Generalului I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, să reinnoiască cererea de garantare specială a neutralității României.

590. — [Turnu-Severin,] 18 Noembrie. — Căpitanul portului Severin raportează Ministerului de Externe trecerile de oameni și materiale spre Cladova.

591. — [București, 19 Noembrie. —] Ședința Senatului în care s'a votat legea creditului de patru milioane pentru armată.

592. — București, 20 Noembrie. — Ministerul de Externe cere Ministerului de Interne să dispună ca supusul german Kochler din Craiova să fie scutit de cartiruire militară.

593. — Paris, 20 Noembrie. — Ion Ghica, trimis în misiune specială la Londra, anunță Ministerului de Externe că Anglia, Franța și Italia au semnat o declarație identică privitor la România.

594. — Paris, 20 Noembrie. — Ion Ghica, trimis în misiune specială la Londra, telegrafiază Ministerului de Externe că România a câștigat o situație specială în lumea occidentală.

595. — Galicea, 21 Noembrie. — Ordin de zi al comandantului Brigăzii I, Divizia I, către unități pentru marșul spre Maglavit.

596. — [București,] 22 Noembrie. — Marele Stat Major al armatei ordonă Maiorului Lahovari și Căpitanului Magheru să facă recunoașterea terenului între București și Giurgiu.

597. — [București,] 22 Noembrie. — Marele Cartier General al armatei cere comandantului Diviziei a II-a să dispună a se trimite Maiorului Lahovari trei ordonanțe călări și un cal pentru Lt. Grozea pentru executarea unei recunoașteri spre Giurgiu.

598. — Turuu-Severin, 22 Noembrie. — Căpitanul portului Severin raportează Ministerului de Externe oamenii și materialele care au trecut Dunărea la Cladova și din Serbia în România.

599. — Petersburg, 23 Noembrie. — Emil Ghica, Girantul Agenției diplomatice din Petersburg, raportează Ministerului de Externe rezultatul împrumutului de război efectuat în Rusia.

600. — Calafat, 23 Noembrie. — Colonelul Sachelarie, comandantul Brigăzii Mixte, fixează prin ordin de zi organizarea și programul de activitate al brigăzii.

601. — [București, 25 Noembrie.] — Camera deputaților discută proiectul pentru acordarea unui credit suplimentar de 1.045.000 lei Ministerului de Război pentru acoperirea cheltuelilor de concentrări.

602. — [București,] 25 Noembrie. — Ministerul de Interne cere Ministerului de Război să-i comunice măsurile pe care le-a luat pentru siguranța avutului locuitorilor de pe malul Borcei, în urma retragerii dorobanților cari făceau paza.

603. — [București, 25 Noembrie. —] Ministrul de Externe, N. Ionescu, răspunde, în ședința Camerei dela 25 Noembrie, interpelării făcute de deputatul N. Blaremburg cu privire la linia politică urmată de România.

604. — Constantinopol, 25 Noembrie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe discuția pe care a avut-o cu Savfet-Pașa referitor la cererea de garantare a neutralității României.

605. — Ploești, 26 Noembrie. — Prefectul județului Prahova raportează Ministerului de Interne că a fixat pichete de dorobanți și călărași pentru paza trăsorii de poștă care merge spre Brașov.

606. — București, 26 Noembrie. — Decret pentru înființarea a opt regimente de dorobanți.

607. — București, 26 Noembrie. — Ministerul de Externe anunță pe Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, că Guvernul român a decis să trimită pe Dimitrie Brătianu în misiune specială la Constantinopol cu prilejul conferinței.

608. — București, 26 Noembrie. — Ministrul de Externe, N. Ionescu, recomandă lui Savfet-Pașa, Ministru de Externe al Turciei, pe Dim. Brătianu, trimis în misiune extraordinară.

609. — București, 26 Noembrie. — Instrucțiuni date lui Dimitrie Brătianu trimis extraordinar la Constantinople, pe timpul conferinței ambasadorilor.

610. — Călărași, 28 Noembrie. — Batalionul 5 din Regimentul III Dorobanți, raportează Generalului Zefcari, Comandantul Diviziei a II-a Teritorială, că agenția vapoarelor, austriace transportă șlepurile și materialele de pe Dunăre în partea României.

611. — Oltenița, 29 Noembrie. — Căpitanul portului Oltenița raportează Ministerului de Externe că la Turtucaia sosesc patru mii de ostași turci.

612. — București, 29 Noembrie. — Sancționarea legii pentru deschiderea unui credit de 84.000 lei Ministerului de Război pentru cheltuelile de furaj și solda ofițerilor din neactivitate.

613. — București, 29 Noembrie. — Sancționarea legii pentru deschiderea unui credit de 961.000 lei pe seama Ministerului de Război pentru acoperirea cheltuelilor de concentrări.

614. — [Craiova,] 29 Noembrie. — Prefectul județului Dolj raportează Ministerului de Interne că Primarul orașului Craiova nu scutește pe supușii germani de cartiruire militară până ce nu va avea un ordin special dela guvern.

615. — Turnu-Severin, 29 Noembrie. — Căpitanul portului Turuu-Severin raportează Ministerului de Externe sosirile de voluntari din Serbia și dispoziția Societății de navigație privitoare la încărcarea de mărfuri pentru ȣport.

616. — Pera, 29 Noembrie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe convorbirea avută cu Ambasadorul și delegatul francez la Conferință, privitor la cererile României.

617. — [Galați,] 30 Noembrie. — Ordin de zi al comandantului Brigăzii a II-a, Divizia III-a, pentru reglementarea semnalelor date de gorniștii trupelor din cantonamente.

618. — Giurgiu, 30 Noembrie. — Prefectul județului Vlașca raportează Ministerului de Interne împrejurările în care Turcii au confiscat o luntre cu sare a negustorului Stoianovici, la Smârda.

619. — Turnu-Măgurele, 30 Noembrie. — Sublocotenentul Gănescu, comandantul garnizoanei Turnu-Măgurele, raportează Diviziei a II-a, la București, sosirea de trupe turcești la Nicopole.

620. — București, 30 Noembrie. — Ministerul de Externe cere Ministerului de Interne să dispună ca supusul italian Leonardî, din Brăila, să i se ridice cartiruirea militară.

621. — Tecuci, 1 Decembrie. — Prefectura județului Tecuci cere Ministerului de Interne să intervină la Ministerul de Război pentru cartiruirea călărășilor în satele din jurul orașului.

622. — Bistrețu, 1 Decembrie. — Comandantul Companiei a 10-a Dorobanți cere primarilor din plasa Balta, județul Dolj, ca la concentrarea milițienilor să nu trimeată numai oamenii cei mai săraci din comună, deoarece aceștia nu pot procura echipamentul necesar.

623. — București, 2 Decembrie. — Președinția Consiliului de Miniștri face cunoscut Ministrului de Externe că răspunsul la interpelarea deputatului Blaremburg asupra atitudinii României a satisfăcut Camera.

624. — [București,] 3 Decembrie. — Ministerul de Interne cere Ministerului de Externe să intervină pentru despăgubirea negustorului Stoianovici din Giurgiu cu valoarea unei cantități de sare confiscată de Turcii din Rusciuc.

625. — București, 3 Decembrie. — Ministerul de Război face cunoscut Ministerului de Interne greutățile pe care le întâmpină cartiruirea militarilor în orașul Craiova și-i cere să ia măsuri pentru ca legea să se poată aplica.

626. — Constantinopol, 3 Decembrie. — Dimitrie Brătianu, Trimis extraordinar la Poartă, informează pe N. Ionescu, Ministru de Externe, de mersul tratativelor cu Turcii și cu ambasadorii celorlalte țări.

627. — Brăila, 3 Decembrie. — Prefectura județului Brăila întreabă Ministerul de Interne pe ce bază legală trebuie scutiți supușii italieni de cartiruire militară.

628. — Peră, 3 Decembrie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe că reprezentantul Italiei nu are instrucțiuni să susțină chestiunea neutralității României.

629. — [Craiova,] 4 Decembrie. — Prefectura județului Dolj raportează Ministerului de Interne măsurile luate în privința Bulgarilor care trec Dunărea.

630. — Călărași, 4 Decembrie. — Comandantul Batalionului 5 din Regimentul 3 Dorobanți raportează Diviziei a II-a Teritorială că la Silistra au sosit dela Vidin șleperi otomane încărcate cu material de război.

631. — [Bârca,] 4 Decembrie. — Subprefectul de Balta ordonă primarilor să adune armele dela locuitori și să le predea șefilor de garnizoană.

632. — [Viena,] 5 Decembrie. — Ministrul de Externe al Austro-Ungariei, contele Andrassy, răspunde Ministrului de Externe al României în legătură cu linia politică de urmat.

633. — Pera, 5 Decembrie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, face cunoscut Ministerului de Externe declarația reprezentantului britanic la conferință cu privire la cererea de neutralitate a României.

634. — Belgrad, 5 Decembrie. — A. Sturza, Agent diplomatic la Belgrad, raportează Ministerului de Externe situația din Serbia și declarațiile agentului austriac priitoare la România..

635. — București, 5 Decembrie. — Ministerul de Externe face cunoscut Agentului diplomatic la Viena că demisia lui D. A. Sturza din guvern este irevocabilă și că nu s'a schimbat nimic în politica externă.

636. — București, 5 Decembrie. — Ministerul de Interne ordonă prefectului de Putna să scutească supușii austro-ungari de cartruire militară.

637. — Constantinopol, 6 Decembrie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, relatează Ministerului de Externe argumentele delegatului englez la Conferință, cu privire la imposibilitatea de a se acorda României garanția specială de neutralitate.

638. — Pera, 7 Decembrie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe că Turcii intenționează a ocupa Calafatul.

639. — București, 7 Decembrie. — Ministrul de Externe cere Agentului diplomatic la Roma să exprime Guvernului italian mulțumiri pentru sprijinul dat României în chestiunea neutralității.

640. — București, 7 Decembrie. — Ministerul de Externe cere Agentului diplomatic la Paris să facă noi demersuri în chestiunea garanțiilor de neutralitate cerute de România.

641. — București, 8 Decembrie. — Ministerul de Externe cere Ministerului de Interne să dispună ridicarea cartirului militar dela supusul sârb Alexandru Dimitrievici, director al Școalei bulgare.

642. — Pera, 9 Decembrie. — Dimitrie Brătianu, Trimis extraordinar la Poartă, face cunoscut Ministerului de Externe că cererea de neutralitate nu va fi pusă în discuția Conferinței ambasadurilor și cere să i se trimită acte de depline puteri .

643. — București, 10 Decembrie. — Ministerul de Externe cere Agentului diplomatic la Paris să ia sub îndrumarea lui pe ziaristul Henry Hotze di Planta, care va scrie articole despre România în presa engleză.

644. — București, 10 Decembrie. — Ministrul de Externe, N. Ionescu, informează pe Dimitrie Brătianu, Trimis extraordinar la Poartă, de demersurile făcute în chestiunea neutralității și-i dă instrucțiuni pentru continuarea tratativelor.

645. — București, 10 Decembrie. — Comandantul Cavaleriei de rezervă, Colonelul Crețeanu, raportează Colonelului Slăniceanu, Șeful Statului Major cum a decurs operația de imbarcare și debarcare a Regimentului 1 Roșiori la gara Filaret.

646. — [București,] 10 Decembrie. — Ministerul de Externe dă deplină puteri lui Dimitrie Brătianu și Generalului I. Ghica să încheie și să semneze o reglementare provizorie a relațiilor comerciale dintre România și Turcia.

647. — București, 10 Decembrie. — Ministrul de Externe, N. Ionescu, face cunoscut lui Savfet Pașa, Ministru de Externe al Turciei, că misiunea lui Dimitrie Brătianu este să obțină garantarea neutralității României.

648. — Paris, 11 Decembrie. — Agentul diplomatic la Paris, Șendrea, raportează Ministerului de Externe declarația pe care i-a făcut-o Ducele Decazes în privința neutralității României.

649. — Berlin, 12 Decembrie. — A. Degré, Agent diplomatic la Berlin, raportează Ministerului de Externe declarațiile pe care i le-a făcut Secretarul de Stat Bülow, privitor la România.

650. — Pera, 12 Decembrie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe promulgarea Constituției otomane și articolul privitor la România.

651. — Constantinopol, 13 Decembrie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe că pleniipotențiarul la Conferință nu au primit instrucțiunile să sprijine garanția specială de neutralitate a României.

652. — Paris, 13 Decembrie. — Ștefan Șendrea, Agent diplomatic la Paris, raportează Ministerului de Externe rezultatul convorbirilor avute cu ducele Decazes și cu Lordul Lyons, referitor la garanția de neutralitate cerută de România.

653. — Constantinopol, 13 Decembrie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe discuția avută cu Savfet Pașa referitor la neutralitate și la Memoriul de revendicări formulate de România.

654. — București, 14 Decembrie. — Ministerul de Război face cunoscut Ministerului de Interne că nu aprobă propunerea Prefectului de Tecuci referitor la cantonarea călărășilor în sat.

655. — Constantinopol, 14 Decembrie. — Dimitrie Brătianu, Trimis extraordinar la Constantinopol, face cunoscut Ministerului de Externe că a primit adresa de acreditare și cere informații în legătură cu negocierea convenției comerciale.

656. — Pera, 14 Decembrie. — Generalul Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol informează Ministerul de Externe despre mersul lucrărilor Conferinței ambasadorilor.

657. — București, 15 Decembrie. — Ministerul de Război face cunoscut Ministerului de Interne că primarilor din mai multe comune ale județului Covurlui nu le-a venit niciun ordin pentru strângerea recoltei ostașilor concentrați.

658. — Călărași, 15 Decembrie. — Comandantul Batalionului 5 din Regimentul 3 Dorobanți raportează Generalului Zefcari, Comandantul Diviziei a II-a Teritorială că Turcii din Silistra taie copacii din ostrovul Hopu și fac întărituri.

659. — Turnu-Severin, 16 Decembrie. — Căpitanul portului Severin raportează Ministerului de Externe ce material de război a trecut Dunărea la Cladova.

660. — Călărași, 16 Decembrie. — Comandantul Batalionului 5 raportează Colonelului Costaforu, comandantul Regimentului 3 Dorobanți, arestarea Bulgarului Ioan Manea care a trecut din Turcia ca să se stabilească în România.

661. — Craiova, 16 Decembrie. — Primarul orașului Craiova face cunoscut Ministerului de Interne măsurile pe care le-a luat de a scuti supușii germani și austro-ungari de cartiruire militară.

662. — Berlin, 16 Decembrie. — Agentul diplomatic la Berlin raportează Ministerului de Externe punctul de vedere al Guvernului german privitor la neutralitatea României.

663. — Constantinopol, 17 Decembrie. — Dimitrie Brătianu, Trimis extraordinar la Poartă, raportează Ministrului de Externe rezultatul demersurilor sale la Conferința ambasadorilor și la Ministerul de Externe otoman.

664. — [București], 17 Decembrie. — Ministerul de Externe cere Agentului diplomatic la Constantinopol să coopereze cu Dimitrie Brătianu pentru rezolvarea chestiunilor românești la Conferința ambasadorilor.

665. — [București], 17 Decembrie. — Insemnări ale ofițerului norvegian Gunar Flood despre arsenalul armatei.

666. — Petersburg, 17 Decembrie. — Emil Ghica, Girantul Agenției diplomatice din Petersburg, raportează Ministerului de Externe știri în legătură cu evenimentele din Rusia.

667. — București, 17 Decembrie. — Ministerul de Externe cere Agentului diplomatic la Constantinopol să întrebe pe Savfet Pașa care sunt provinciile privilegiate, vizate de articolul 7 din Constituția otomană.

668. — [București], 17 Decembrie. — Ministerul de Externe anunță pe Dimitrie Brătianu, Trimis extraordinar la Poartă, că-i trimite depline puteri pentru a discuta chestiunea neutralității României cu membrii Conferinței ambasadorilor.

669. — București, 18 Decembrie. — Circulară a Ministerului de Externe către Agenții diplomatice din străinătate, în legătură cu articolul 7 din Constituția otomană.

670. — Călărași, 19 Decembrie. — Căpitanul postului Știrbei (Călărași) raportează Ministerului de Externe că Turcii din Silistra taie pădurea din Ostrovul Hopa și lucrează fortificații.

671. — Pera, 20 Decembrie. — Generalul Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe interpretarea dată de Savfet Pașa unor articole din Constituția otomană care privesc România.

672. — București, 20 Decembrie. — Ministerul de Externe cere agenților diplomatice în străinătate să desvolte motivele pentru care Guvernul român cere garanție specială de neutralitatea și retrocedarea Gurilor Dunării.

673. — Brăila, 20 Decembrie. — Prefectura județului Brăila raportează Ministrului de Interne că primarul orașului a îndemnat populația prin publicații afișate să dea trupelor încartiruite camere încălzite și luminate.

674. — Pera, 20 Decembrie. — Dimitrie Brătianu, Trimis extraordinar la Poartă, raportează Ministerului de Externe că niciun plenipotențiar nu a primit instrucțiuni în privința cererilor de neutralitate făcute de România.

675. — Călărași, 21 Decembrie. — Comandantul Batalionului 5 din Regimentul 3 Dorobanți, raportează Generalului Zefcari, Comandantul Diviziei a II-a Teritorială că la Silistra s'au tras salve de tun pentru anunțarea proclamării constituției.

676. — Constantinopol, 22 Decembrie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe discuția avută cu Savfet Pașa referitor la interpretarea articolului 7 din Constituția otomană.

677. — Viena, 22 Decembrie. — I. Bălăceanu, Agent diplomatic la Viena, raportează Ministerului de Externe că Turcia respinge șase puncte importante din programul Conferinței dela Constantinopol.

678. — Viena, 22 Decembrie. — I. Bălăceanu, Agent diplomatic la Viena, raportează Ministerului de Externe convorbirea avută cu contele Andrassy referitor la politica Românici și garanția de neutralitate.

679. — Viena, 22 Decembrie. — I. Bălăceanu, Agent diplomatic la Viena, reproșează Ministerului de Externe că ziarele comentează faptele petrecute în țară despre care el nu are cunoștiință.

680. — București, 22 Decembrie. — Ministerul de Externe trimite Agentului diplomatic la Constantinopol un protest contra afirmațiilor lui Savfet-Pașa, care socotește România o provincie a Imperiului otoman.

681. — Chișinău, 23 Decembrie. — Șeful Marelui Stat-Major al armatei ruse face cunoscut comandantului Corpului XI modul de cooperare cu trupele diviziilor românești.

682. — [București,] 23 Decembrie. — Ministerul de Externe cere căpitanilor de porturi de la Galați, Brăila, Călărași, Oltenița, Giurgiu, Calafat, Bechet și Severin să-l informeze despre orice mișcare a vaselor de război otomane pe Dunăre.

683. — Pera, 23 Decembrie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe că Dimitrie Brătianu a tratat cu Savfet Pașa modificarea declarațiilor privitoare la constituție înainte ca el să fi putut prezenta protestul Guvernului.

684. — Viena, 24 Decembrie. — I. Bălăceanu, Agent diplomatic la Viena, raportează Ministerului de Externe părerile Guvernului austro-ungar în privința atitudinii României față de Poartă.

685. — Berlin, 24 Decembrie. — A. Degré, Agent diplomatic la Berlin, raportează Ministerului de Externe că Guvernul german găsește îndreptățite protestele României referitor la articolul 7 din Constituția otomană.

686. — Călărași, 24 Decembrie. — Căpitanul portului Călărași raportează Ministerului de Externe mișcările de trupe otomane dela Silistra și împrejurimi.

687. — Pera, 24 Decembrie. — Dimitrie Brătianu, Trimis extraordinar la Poartă, face cunoscut Ministerului de Externe declarația lui Savfet Pașa prin care rectifică interpretarea dată articolul 7 din Constituție, referitor la România.

688. — Pera, 25 Decembrie. — Dimitrie Brătianu, Trimis extraordinar la Poartă, raportează Ministerului de Externe pentru ce a cerut personal lui Savfet Pașa declarația privitoare la articolul 7 din Constituția otomană.

689. — Berlin, 25 Decembrie. — A. Degré, Agent diplomatic la Berlin, raportează Ministerului de Externe convorbirea pe care a avut-o cu Ministrul Bülow, referitor la articolul 7 din Constituția otomană.

690. — P e r a , 25 D e c e m b r i e . — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe că a remis lui Savfet Paşa textul protestului făcut de Guvernul român.

691. — P e r a , 25 D e c e m b r i e . — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe că reprezentanții puterilor garante, afară de al Angliei, găsesc protestul României natural.

692. — V i e n a , 26 D e c e m b r i e . — I. Bălăceanu, Agent diplomatic la Viena, raportează Ministerului de Externe că România nu va fi susținută de Conferința ambasadurilor și singurul sprijin îl poate da numai Austro-Ungaria.

693. — P e r a , 26 D e c e m b r i e . — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, telegrafiază Ministerului de Externe cuprinsul declarației lui Savfet Paşa, în legătură cu interpretarea articolului 7 din Constituția otomană.

694. — C h i ș i n ă u , 26 D e c e m b r i e . — Comandantul armatei de operații raportează Țarului necesitatea ca România să sprijine activ trecerea trupelor ruse spre Balcani.

695. — C o n s t a n t i n o p o l , 27 D e c e m b r i e . — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, trimite Ministerului de Externe textul oficial al declarației lui Savfet Paşa și anunță că protestul Guvernului român a fost predat Porții și ambasadurilor.

696. — P e r a , 27 D e c e m b r i e . — Dimitrie Brătianu, Trimis extraordinar la Poartă, face cunoscut Ministerului de Externe că Savfet Paşa l-a asigurat de a fi scris ambasadurilor turci în străinătate să susțină chestia neutralității României.

697. — B r ă i l a , 27 D e c e m b r i e . — Căpitanul portului Brăila raportează Ministerului de Externe mișcarea vapoarelor turcești pe Dunăre.

698. — G a l a ț i , 28 D e c e m b r i e . — Căpitanul portului Galați raportează Ministerului de Externe mișcarea vapoarelor de război turcești pe Dunăre.

699. — T u l c e a , 28 D e c e m b r i e . — Delegatul român la Tulcea, A. Stoianovici, raportează Ministerului de Externe solemnitatea cu care s'a început a construi forturile din jurul orașului.

700. — B u c u r e ș t i , 28 D e c e m b r i e . — Președintele Consiliului de Miniștri aduce la cunoștința Ministerului de Externe moțiunea Adunării deputaților referitoare la politica externă a guvernului.

701. — B r ă i l a , 28 D e c e m b r i e . — Căpitanul portului Brăila raportează Ministerului de Externe că Prefectul județului pretinde ca telegramele ce le trimite în legătură cu mișcarea vaselor turcești pe Dunăre să aibă viza sa.

702. — I s m a i l , 29 D e c e m b r i e . — Căpitanul portului Ismail raportează Ministerului de Externe că în ultimele 24 de ore nu a trecut niciun vapor de război otoman pe Dunăre.

703. — V i e n a , 29 D e c e m b r i e . — I. Bălăceanu, Agent diplomatic la Viena, raportează Ministerului de Externe declarația Ambasadorului otoman că Guvernul său se gândește serios a recunoaște independența și neutralitatea României.

704. — B e l g r a d , 29 D e c e m b r i e . — A. Sturza, Agent diplomatic la Belgrad, raportează Ministerului de Externe cererea Agentului diplomatic rus referitor la repatrierea prin România a voluntarilor din Serbia.

705. — P a r i s , 29 D e c e m b r i e . — Ștefan Șendrea, Agent diplomatic la Paris, raportează Ministerului de Externe că ambasadorii Marilor Puteri au găsit nepotrivită calificarea din articolul 7 al Constituției otomane pentru România.

706. — București, 29 Decembrie. — Ministerul de Externe dă instrucțiuni Agentului diplomatic la Constantinopol de felul cum trebuie să fie formulată declarația lui Savfet Pașa referitoare la Constituție, ca să mulțumească Guvernul român.

707. — Pera, 30 Decembrie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe că a cerut lui Savfet Pașa să facă o nouă declarație în privința interpretării articolului 7 din Constituția otomană.

708. — Viena, 30 Decembrie. — I. Bălăceanu, Agent diplomatic la Viena, dă informații Ministerului de Externe referitoare la Conferința ambasadorilor și la punctul de vedere austriac asupra articolului 7 din Constituția otomană.

709. — București, 30 Decembrie. — Ministerul de Război face cunoscut Ministerului de Interne reclamația soldatului dorobanț Aldca Vasile din com. Colilia, jud. Ialomița, căruia i s'a risipit recolta pe câmp din cauza relei voințe a arendașului.

710. — [București,] 30 Decembrie. — Ministerul de Externe comunică Agentului diplomatic la Belgrad că Guvernul nu se opune repatrierii voluntarilor ruși prin România.

711. — Paris, 30 Decembrie. — Agentul diplomatic la Paris, Ștefan Șendrea, raportează Ministerului de Externe rezultatul discuțiilor cu reprezentanții Puterilor referitor a interpretarea unor articole din Constituția otomană.

712. — Pera, 31 Decembrie. — Generalul I. Ghica, Agent diplomatic la Constantinopol, raportează Ministerului de Externe că Guvernul otoman va ordona telegrafic cercetarea incidentului de la Călărași.

713. — [București,] 31 Decembrie. — Ministerul de Externe ordonă Agentului diplomatic la Constantinopol să ceară lui Savfet Pașa o nouă declarație cu privire la interpretarea articolului 7 din Constituția otomană.

714. — Roma, 31 Decembrie. — Agentul diplomatic la Roma, Gheorghian, raportează Ministerului de Externe părerea Ministerului de Externe italian asupra articolului 7 din Constituția otomană.

715. — [Râmnicu-Sărat,] Decembrie. — Comandantul Regimentului 2 Roșiori propune comandantului Rezervei de cavalerie ca trimiterea oamenilor în concediu să se facă după strămutarea regimentului în noua garnizoană, arătând motivele.

ДОКУМЕНТЫ ОТНОСИТЕЛЬНО НАЧАЛА ВОЙНЫ.

1875

1. — Вена, 26 января — Сведения о восстании в Герцоговине.
2. — Белград, 3 июля. — Румынский дипломатический агент в Белграде А. Кантакузино сообщает Министерству иностранных дел в Бухаресте сведения о восстании в Герцоговине и передает содержание своей беседы, касающейся поведения Румынии в этом вопросе.
3. — Принкипо, 16 июля. — Румынский дипломатический агент при Порте генерал Гика доносит в Бухарест Министерству иностранных дел, что восстание в Герцоговине не представляет серьезного значения для турецкого правительства.
4. — Белград, 21 июля. — Румынский дипломатический агент в Белграде А. Кантакузино доносит в Бухарест Министерству иностранных дел о причастности Сербии и Черногории к герцоговинскому восстанию.
5. — Белград, 22 июля. — Дипломатический агент в Белграде А. Кантакузино сообщает министру иностранных дел, В. Боереску, сведения относительно встречи князя Милана с австрийским императором и о ходе восстания.
6. — С.-Петербург, 24 июля. — Заведующий румынским дипломатическим агентством в С.-Петербурге Эмиль Гика доносит в Бухарест Министерству иностранных дел о подробностях восстания в Герцоговине.
7. — Принкипо, 27 июля. — Румынский дипломатический агент при Порте генерал И. Гика доносит в Бухарест Министерству иностранных дел о поражении турецких войск повстанцами и о том, что восстание в Герцоговине разрастается.
8. — Принкипо, 29 июля. — Румынский дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика доносит в Бухарест Министерству иностранных дел, что Порта потребовала удаления сербских войск, сосредоточенных на боснийской границе.
9. — Принкипо, 30 июля. — Румынский дипломатический агент при Порте генерал И. Гика доносит в Бухарест Министерству иностранных дел, что восстание в Боснии и Герцоговине разрастается и положение начинает осложняться.
10. — Константинополь, 31 июля. — Румынский дипломатический агент при Порте генерал И. Гика доносит в Бухарест Министерству иностранных дел, что турецкое правительство обеспокоено возводимыми румынами в Джурджу укреплениями.

11. — Принкипо, 31 июля. — Румынский дипломатический агент при Порте генерал И. Гика сообщает в Бухарест Министерству иностранных дел подробности о росте восстания в Боснии и Герцоговине.

12. — Принкипо, 1 [августа.] — Румынский дипломатический агент при Порте генерал И. Гика доносит Министерству иностранных дел в Бухарест, что Австрия сделала заверения о своем нейтралитете в вопросе о восстании в Боснии и Герцоговине.

13. — Белград, 3 августа. — Секретарь румынского дипломатического агентства в Сербии А. Кантакузино сообщает в Бухарест Министерству иностранных дел сведения о размерах, принимаемых восстанием в Боснии и о политическом положении в Белграде.

14. — Петербург, 6 августа. — Заведующий румынским дипломатическим агентством в Петербурге Эмиль Гика доносит румынскому Министерству иностранных дел о награждении царем орденами румынских офицеров, присутствовавших на маневрах русской армии.

15. — Бухарест, 8 августа. — Румынский министр иностранных дел В. Боереску докладывает принцу Карлу в Синае содержание донесения румынского дипломатического агента при Порте генерала Гика о размерах, принимаемых восстанием в Боснии.

16. — Бухарест, 9 августа. — Румынский министр иностранных дел В. Боереску препровождает румынскому дипломатическому агенту в Константинополе генералу И. Гика письмо в связи с политикой, которой должна придерживаться Румыния в отношении событий на Балканском полуострове.

17. — Бухарест, 9 августа. — Румынский министр иностранных дел В. Боереску указывает румынскому дипломатическому агенту в Константинополе генералу И. Гика на позицию, принятую Румынией в вопросе о восстаниях на Балканском полуострове.

18. — Белград, 11 августа. — Румынский дипломатический агент в Белграде А. Стурза доносит в Бухарест Министерству иностранных дел об организациях восстания в Боснии и Герцоговине и о явной помощи, оказываемой Сербией повстанцам.

19. — Принкипо, 11 августа. — Румынский дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика сообщает в Бухарест Министерству иностранных дел о попытках турок подавить восстание в Герцоговине и о политическом положении в Сербии.

20. — Бухарест, 11 августа. — Румынский министр иностранных дел В. Боереску докладывает принцу в Синае об общем политическом положении в Османской империи, подчеркивая при этом значение беспорядков, происходящих в Боснии и Герцоговине.

21. — Белград, 12 августа. — Дипломатический агент в Белграде А. Кантакузино телеграфирует в Бухарест Министерству иностранных дел о ходе восстания в Боснии.

22. — Бухарест, 13 августа. — Газета «*Românul*» освещает в передовой статье положение в местностях, охваченных восстанием против османского ига.

23. — Принкипо, 14 августа. — Румынский дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика доносит в Бухарест Министерству иностранных дел о решении европейских держав подавить во что бы то ни стало герцоговинское восстание и о переменах в составе турецкого кабинета.

24. — Бухарест, 14 августа. — Статья газеты «Presa», дающая сводку появившихся в иностранной официозной печати оценок внутреннего политического положения оттоманской империи.

25. — Бухарест, 20 августа. — Газета «Românul» сообщает, что группа лиц под предводительством капитана Бану намеревалась проникнуть в Боснию к повстанцам.

26. — Бухарест, 20 августа. — Газета «Românul» перепечатывает призыв к восстанию против оттоманского ига, появившийся на страницах издающейся в Бухаресте болгарской газете «Drapelul».

27. — Белград, 21 августа. — Румынский дипломатический агент в Белграде А. Стурза доносит в Бухарест румынскому Министерству иностранных дел о причинах возникновения и о ходе восстания в Боснии и Герцоговине.

28. — Бухарест, 6 сентября. — Газета «Românul» утверждает, что на Востоке не будет существовать уверенность в мире до тех пор, пока христианские народы не соорганизуются в самостоятельные государства.

29. — Константинополь, 7 сентября. — Официальный вестник передает дошедшую из Константинополя весть о попытках консулов великих держав войти в сношение с повстанцами для отыскания способа умиротворения восставших турецких областей.

30. — Синая, 8 сентября. — Декрет о призыве части запасных 1870 и 1877 годов для принятия участия в учениях и маневрах постоянной армии.

31. — Бухарест, 9 сентября. — Газета «Românul» подвергает разбору поведение Сербии по отношению к восстанию в Герцоговине.

32. — Белград, 11 сентября. — Революция, принятая сербской палатой депутатов по вопросу о восстании в Боснии и Герцоговине и опубликованная в Официальном Вестнике.

33. — Вена, 12 сентября. — Опубликованные в Официальном Вестнике заявления австро-венгерского министра иностранных дел об усилиях, прилагаемых великими державами к сохранению мира на Востоке.

34. — Белград, 16 сентября. — Румынский дипломатический агент в Белграде А. Стурза доносит в Бухарест румынскому Министерству иностранных дел о воинственном настроении Сербии по отношению к туркам.

35. — С.-Петербург, 21 сентября. — Румынский дипломатический агент в Петербурге Г. К. Филипеску доносит в Бухарест румынскому Министерству иностранных дел об отношении великих держав к происходящим на Балканах событиям.

36. — Рим, 3 октября. — Румынский дипломатический агент в Риме К. Экварху доводит до сведения румынского Министерства иностранных дел в Бухаресте о положении, занятом Италией в восточном вопросе.

37. — Бухарест, 8 октября. — Статья, появившаяся в газете «Românul» и указывающая на усилия Германии побудить Австрию принять более деятельное участие в восточном вопросе.

38. — Бухарест, 8 октября. — Газета «Românul» призывает народы Османской империи к объединению, которое поможет им избавиться от несомемого ими жестокого ига.

39. — Бухарест, 22 октября. — Газета «Românul» указывает на перемену, происшедшую в политике великих держав, начинающих склоняться в пользу вмешательства в вопрос о восстании занимаемых турками областей.

40. — Белград, 24 октября. — Румынский дипломатический агент в Белграде А. Стурза доносит в Бухарест Министерству иностранных дел о военных приготовлениях Сербии и о роли, играемой турецким гарнизоном в Виддине.

41. — Бухарест, 25 октября. — Статья, появившаяся в газете «Românul» и обсуждающая предпринятые русским послом в Константинополе шаги в пользу реформ, а также возможные последствия подобной политики.

42. — Лондон, 29 октября. — Заявления, сделанные английским председателем совета министров Дизраэли о положении Османской империи и об интересах Англии.

43. — Тульча, 5 ноября. — Проживающие в Тульче румынские подданные напоминают румынскому дипломатическому агенту в Константинополе о том, что их уполномоченный Стоянович не поддерживает их интересов.

44. — Бухарест, 13 ноября. — Статья газеты «Românul» о начале военных действий Черногорией и о политике Румынии.

45. — Бухарест, 15 ноября. — Выдержка из речи, произнесенной принцем на открытии законодательных палат и касающейся сношений Румынии с иностранными державами.

46. — Бухарест, 22 ноября. — Проект ответа Палаты депутатов на тронную речь в части ее, касающейся внешней политики Румынии.

47. — Бухарест, 25 ноября. — Прения, имевшие место в Палате депутатов, по поводу обсуждения ответа на тронную речь.

48. — Бухарест, 27 ноября. — Заседание Сената, выясняющее отношение Румынии к событиям, происходящим на юге Дуная. На своем заседании, посвященном прениям по обсуждению ответа на тронную речь, Сенат выясняет отношение Румынии к этим событиям.

49. — Рим, 27 декабря. — Румынский дипломатический агент в Риме К. Экзарху доносит в Бухарест Министерству иностранных дел о результатах его беседы с славянским епископом Штресмайером, касавшейся восстания в Боснии и Герцоговине.

50. — Джурджу, 28 декабря. — Префект Влашского уезда доносит Министерству внутренних дел, что находящиеся в Румынии рабочие австрийцы и французы в течение 10 недель не получают содержания от подрядчиков и жалуются, что им приходится голодать.

51. — [Бухарест,] 29 декабря. — Министерство внутренних дел сообщает Министерству общественных работ, что портовые рабочие в Джурджу не получают причитающихся им от подрядчиков денег и просят о принятии надлежащих мер.

52. — Париж, 31 декабря. — Румынский дипломатический агент в Париже Калимаки-Катаржи доносит в Бухарест Министерству иностранных дел что не смог сообщить герцогу Деказу того, что ему было поручено передать, вследствие происшедшего в ту пору министерского кризиса.

1876

53. — Константинополь, 1 января — Официальный Вестник, публикует телеграмму из Константинополя о том, что державы подписавшие Парижский трактат рекомендуют султану воспользоваться проектом Андраши для умирения Боснии.

54. — Пера, 1 января. — Румынский дипломатический агент в Константинополе генерал Гика доносит в Бухарест Министерству иностранных дел о том, что английский посол распространяет ложные слухи о Румынии.

55. — Бухарест, 4 января. — Циркуляр, разосланный Министерством иностранных дел румынским дипломатическим агентам за границей с указанием на положение, занятое Румынией по отношению к происходящим на востоке событиям.

56. — Бухарест, 4 января. — Румынский министр иностранных дел Ласкар Катаржи передает в Константинополь генералу И. Гика содержание своего разговора с заведующим английским консульством в Бухаресте, касательно распространения ложных слухов о положении в Румынии.

57. — Берлин, 13 января. — Румынский дипломатический агент в Берлине Н. Крецулеску передает румынскому Министерству иностранных дел содержание своей беседы с министром Бюловым о положении Румынии.

58. — Пера, 14 января. — Румынский дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика телеграфирует в Бухарест Министерству иностранных дел о запрещении выхода газет, сообщавших, что Румыния задерживает уплату дани Турции.

59. — Рим, 16 января. — Румынский дипломатический агент в Риме К. Экзарху доносит в Бухарест Министерству иностранных дел о том как смотрят великие центрально-европейские державы на восстание в турецких провинциях с точки зрения своих личных интересов.

60. — Белград, 18 января. — Румынский дипломатический агент в Белграде А. Стурза доносит румынскому Министерству иностранных дел о впечатлении, произведенном циркуляром, освещающим положение, занятое Румынией по отношению к восстанию в турецких провинциях.

61. — Рим, 20 января. — Румынский дипломатический агент в Риме К. Экзарху доносит Министерству иностранных дел содержание своего разговора с итальянским министром иностранных дел о положении Румынии в восточном конфликте.

62. — Вена, 23 января. — Румынский дипломатический агент в Вене Г. Костафору доносит в Бухарест Министерству иностранных дел о впечатлении, произведенном дипломатической нотой от 4 января, указывающей на решение румынского правительства подготовиться к вооружению страны.

63. — Рим, 23 января. — Румынский дипломатический агент в Риме К. Экзарху сообщает в Бухарест румынскому Министерству иностранных дел содержание своего разговора с начальником кабинета итальянского министра иностранных дел о занятом Румынией положении.

64. — Вена, 25 января. — Румынский дипломатический агент в Вене Г. Костафору сообщает в Бухарест Министерству иностранных дел содержание своей беседы о Румынии с австрийским императором.

65. — [Бухарест,] 26 января. — Заседание Палаты депутатов, на коем обсуждается ассигнование чрезвычайного кредита на нужды армии.

66. — Константинополь, 28 января. — Румынский дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика доносит Министерству иностранных дел о своем свидании с оттоманским министром иностранных дел, на котором обсуждались несколько неразрешенных текущих вопросов.

67. — Бухарест, 28 января. — Министерство иностранных дел разъясняет румынскому дипломатическому агенту в Вене Г. Костафору обстоятельства, внушившие идею о циркуляре, касающемся вооружения Румынии.

68. — Бухарест, 29 января. — Циркуляр Министерства иностранных дел, разъясняющий румынским дипломатическим агентам за границей цель голосования за кредит на покупку вооружения.

69. — Джурджу, 29 января. — Префект Влашского уезда просит Министерство внутренних дел содействовать снабжению подрядчика необходимою суммой денег для уплаты портовым рабочим следуемого им содержания.

70. — Джурджу, 29 января. — Префект Влашского уезда доносит Министерству внутренних дел, что портовые рабочие, иностранные подданные, готовы произвести беспорядки, если им не будут уплачены следуемые им за работу деньги.

71. — Пера, 30 января. — Румынский дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика извещает Министерство иностранных дел о сделанном якобы румынским дипломатическим агентом в Белграде заявлении, что Румыния намерена воевать и провозгласить свою независимость.

72. — [Бухарест,] 31 января. — Министерство внутренних дел просит Министерство общественных работ принять меры к уплате портовым рабочим Джурджу, через договорившего их подрядчика, следуемых им за работу денег.

73. — Вена, 2 февраля. — Румынский дипломатический агент в Вене Г. Костафору объясняет Министерству иностранных дел причины, по коим циркуляр о вооружении Румынии произвел больше шума, чем можно было ожидать.

74. — Константинополь, 2 февраля. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика доносит Министерству иностранных дел в Бухарест о преувеличенных слухах, вызванных циркуляром от 4/16 января относительно вооружения.

75. — Бухарест, 5 февраля. — Закон об открытии кредита в 4 миллиона лей Военному министерству для покупки снаряжения и боевых припасов.

76. — Бухарест, 5 февраля. — Министр иностранных дел И. Балачану извещает дипломатического агента в Париже Калимаки-Катаржи о прекращении субвенций некоторым парижским газетам.

77. — Пера, 5 февраля. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика просит Министерство иностранных дел в Бухаресте выслать ему копии донесений агентов в Вене и Берлине в связи с циркуляром от 4/16 января.

78. — Джурджу, 6 февраля. — Префект Влашского уезда доносит Министерству внутренних дел, что рабочие, занятые на работах по драгированию порта Джурджу, не получили заработной платы от подрядчика и просят выдавать им казенные харчи как арестантам.

79. — Белград, 6 февраля. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурза просит Министерство иностранных дел в Бухаресте дать ему точные инструкции относительно ответа, который он должен дать сербскому Военному министерству в связи с предложением этого последнего послать делегацию сербских офицеров в Румынию.

80. — Бухарест, 7 февраля. — Министерство общественных работ сообщает Министерству внутренних дел, что подрядчику работ по драгированию порта Джурджу не причитается к получению никаких сумм и что он обязан уплатить рабочим.

81. — [Бухарест,] 7 февраля. — Министерство внутренних дел предлагает префекту Влашского уезда принять меры к тому, чтобы нерасчитанные подрядчиком рабочие, работавшие по драгированию порта Джурджу, не произвели беспорядков.

82. — Париж, 12 февраля. — Дипломатический агент в Париже Калимаки-Катаржи доносит Министерству иностранных дел в Бухаресте, что некоторые газеты распространяют слухи о некой декларации румынского правительства, сделанной Оттоманской Порте.

83. — Париж, 14 февраля. — Дипломатический агент в Париже Калимаки-Катаржи доносит Министерству иностранных дел в Бухаресте, что журналист Гэнеску доставляет турецкому послу тенденциозные сведения о положении дел в Румынии.

84. — [Бухарест,] 14 февраля. — Министр иностранных дел Бэлэчану сообщает дипломатическому агенту в Париже Калимаки-Катаржи, что сведения, сообщенные журналистом Гэнеску турецкому послу, не соответствуют истине.

85. — Париж, 18 февраля. — Дипломатический агент в Париже Калимаки-Катаржи сообщает Министерству иностранных дел в Бухаресте, что газеты публикуют известие о двух займах, проектируемых румынским Министерством финансов.

86. — [Бухарест,] 19 февраля. — Министр иностранных дел Бэлэчану сообщает дипломатическому агенту в Париже Калимаки-Катаржи, что правительство предполагает заключить один, а не два займа, чтобы покрыть дефицит, вызванный застоем в делах.

87. — Бухарест, 25 февраля. — Заседание Палаты депутатов, на котором военный министр Флореску доказывает невозможность сокращения военных расходов.

88. — Бухарест, 26 февраля. — Депутат Титу Майореску выступает в палате депутатов в прениях по вопросу о кредитах, необходимых для вооружения армии.

89. — Бухарест, 26 февраля. — Речь В. Бюереску на заседании палаты депутатов по вопросу о кредите в 4 миллиона для армии.

90. — Бухарест, февраль. — Меморандум Министерства иностранных дел о необходимости иметь атташе прессы в Лондоне.

91. — [Бухарест,] 5 марта. Министерство иностранных дел сообщает дипломатическому агенту в Париже Калимаки-Катаржи о состоянии фондов, из которых выплачиваются субвенции иностранным газетам.

92. — Бухарест, 8 марта. — Министерство иностранных дел сообщает дипломатическому агенту в Белграде, что Румыния решила сохранить нейтралитет в восточном вопросе.

93. — Константинополь, 11 марта. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика доносит Министерству иностранных дел, что Оттоманское правительство отмечает присутствие на румынской территории герцоговцев, вызывающих беспорядки в Болгарии.

94. — Петербург, 12 марта. — Заведующий делами дипломатического агентства в Петербурге Эмиль Гика доносит Министерству иностранных дел о напряженности в отношениях между Россией и Турцией в связи с восстаниями в Боснии и Герцоговине.

95. — Зимони, 14 марта. — Дипломатический агент в Белграде доносит Министерству иностранных дел в Бухаресте, что сербы, проживающие в Румынии, получили распоряжение не нарушать законов и нейтралитета страны.

96. — Бухарест, 19 марта. — Министр иностранных дел сообщает циркулярным отношением, адресованным всем румынским дипломатическим агентам за границей, о мирных намерениях Румынии.

97. — Бухарест, 19 марта. — Министр иностранных дел Балачану сообщает дипломатическому агенту в Белграде А. Стурзе, что румынское правительство предложило сербскому комиссару Драгишевичу покинуть пределы Румынии.

98. — Бухарест, 19 марта. — Министерство иностранных дел поручает дипломатическому агенту в Константинополе ответить Порте, что на территории Румынии нет беженцев из Герцоговины.

99. — Пера, 26 марта. — Дипломатический агент в Константинополе, генерал И. Гика доносит Министерству иностранных дел о повсеместном характере восстания в Боснии и о недостаточности принятых к его подавлению мер.

100. — Бухарест, 30 марта. — Министерство иностранных дел ставит на вид дипломатическому агенту в Риме К. Экварху, что в разговоре с новым итальянским министром он позволил себе отступить от смысла циркулярного распоряжения министерства.

101. — Бухарест, 3 апреля. — Министр иностранных дел Балачану сообщает дипломатическому агенту в Париже причины, по которым принц отложил аудиенцию с французским генеральным консулом в Бухаресте.

102. — Париж, 4 апреля. — Дипломатический агент в Париже Калимаки-Катаржи сообщает Министерству иностранных дел, что он объяснит герцогу Деказу инцидент, случившийся с французским генеральным консулом в Бухаресте.

103. — Вена, 6 апреля. — Дипломатическое агентство в Вене доносит Министерству иностранных дел в Бухаресте, что образование правительства генерала Флореску встречено с большим сочувствием в официальных кругах австрийской столицы.

104. — Рим, 6 апреля. — Дипломатический агент в Риме К. Экзарху доносит министру иностранных дел в Бухаресте, что он заверил министра Мелегари о намерении нового румынского правительства сохранять нейтралитет и не нарушать спокойствия на Востоке.

105. — [Бекет,] 8 апреля. — Командир 10-й доробанцкой роты лейтенант Дрэгоеску дает распоряжение старосте села Недея не препятствовать арендаторам прудов закрывать гирла.

106. — Бухарест, 9 апреля. — Министр иностранных дел правительства Флореску Д. Черня сообщает дипломатическим агентам за границей, что новый кабинет будет продолжать политику нейтралитета и соблюдения договоров.

107. — Бухарест, 9 апреля. — Министр иностранных дел запрашивает начальника порта в Джурджу не был ли экспортирован через этот пограничный пункт транспорт револьверов.

108. — Джурджу, 10 апреля. — Начальник порта в Джурджу Паскал доносит Министерству иностранных дел, что через этот пограничный пункт не было экспортировано револьверов.

109. — [Бухарест,] 10 апреля. — Министерство внутренних дел дает циркулярное распоряжение префектам придунайских уездов относительно принятия мер для недопущения перехода границы вооруженными болгарами.

110. — С.-Петербург, 13 апреля. — Заведующий дипломатическим агентством в Петербурге Эмиль Гика сообщает Министерству иностранных дел содержание статьи из «Journal de St. Petersbourg» относительно судьбы нового румынского правительства.

111. — [Бухарест,] 14 апреля. — Министерство внутренних дел дает распоряжение префекту бухарестской полиции взять под надзор едущего в Бухарест серба, сержанта герцоговинских повстанцев.

112. — Бухарест, 15 апреля. — Правительство генерала Флореску представляет парламенту свою программу по внешней политике и по финансовому вопросу.

113. — Пера, 25 апреля. — Дипломатический агент в Константинополе И. Гика сообщает Министерству иностранных дел в Бухаресте о вспыхнувшей в Салониках революции.

114. — Пера, 27 апреля. — Дипломатический агент в Константинополе И. Гика сообщает Министерству иностранных дел в Бухаресте подробности успехов восстания в Болгарии.

115. — Бухарест, 28 апреля. — Программа правительства Манолаке Костаке Епуряну по внешней политике и реорганизации армии.

116. — Пера, 29 апреля. — Дипломатический агент в Константинополе И. Гика сообщает Министерству иностранных дел в Бухаресте сведения относительно восстаний в пределах Османской империи.

117. — Бухарест, 29 апреля. — Циркуляр Министерства иностранных дел к начальникам портов относительно надзора за переходом границы людьми и отправкой военных материалов в Турцию.

118. — Бухарест, 29 апреля. — Министр иностранных дел Когальничану сообщает дипломатическому агенту в Константинополе генералу И. Гика

программу правительства по внешней политике и об отношениях Румынии к Османской империи.

119. — Бухарест, 29 апреля. — Министерство внутренних дел предписывает префектам в Брэиле и Ковурлуй оказать содействие делегатам, прибывшим чтобы расследовать не перевозится ли оружие в Турцию.

120. — Бухарест, 29 апреля. — Министерство внутренних дел делегирует Паке Протопопеску и Димитрия Эконому расследовать, не перевозится ли оружие в Турцию через Галац и Брэилу.

121. — Бухарест, 29 апреля. — Министерство иностранных дел предписывает дипломатическим агентам за границей руководствоваться правительственной программой при всяком контакте с официальными кругами стран, где они аккредитированы.

122. — Бухарест, 29 апреля. — Министр иностранных дел М. Когальничану излагает дипломатическим агентам за границей внешнюю политику румынского правительства.

123. — Пера, 3 мая. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика, сообщает М. Когальничану в Бухарест, что турецкий министр иностранных дел принял с большим удовлетворением ноту относительно внешней политики румынского правительства.

124. — [Бырка,] 6 мая. — Супрефект Балты, Должского уезда, предписывает старосте села Недея принять меры, чтобы болгары из Румынии не переходили Дунай.

125. — С.-Петербург, 9 мая. — Заведующий делами дипломатического агентства в С.-Петербурге Эмиль Гика доносит Министерству иностранных дел, что русские дипломатические круги находят правильным отношение румынского правительства к восточному вопросу.

126. — Тульча, 10 мая. — Румынский делегат в Турции А. Стоянович доносит Министерству иностранных дел о положении в городе и о мерах, принятых турецкими властями для поддержания порядка.

127. — Рушук, 10 мая. — Генерал-губернатор Дунайского вилайета просит Министерство иностранных дел принять меры к тому, чтобы болгары, занимающиеся в Джурджу вербованием в повстанческие отряды, не нарушали спокойствия Османской империи.

128. — [Бухарест,] 11 мая. — Министерство внутренних дел предписывает префектам Романаца, Должа, Мехединца, Ковурлуй и Брэилы принять меры к недопущению перехода вооруженных болгар через Дунай.

129. — Рим, 11 мая. — Румынский дипломатический агент в Риме К. Экзарху сообщает Министерству иностранных дел содержание своей беседы с министром Мелегари по восточному вопросу.

130. — Бухарест, 11 мая. — Министр иностранных дел М. Когальничану сообщает генерал-губернатору Дунайского вилайета, что он распорядился об открытии следствия в связи с инцидентом в Джурджу для сохранения хороших отношений с Портой.

131. — С.-Петербург, 12 мая. — Заведующий дипломатическим агентством в С.-Петербурге Эмиль Гика доносит Министерству иностранных дел в Бухаресте о беседе, которую он имел с тайным советником Гирсом по восточному вопросу.

132. — Бухарест, 14 мая. — Министерство иностранных дел сообщает генерал-губернатору в Русуке о результатах следствия по вопросу о вербовании болгарских добровольцев на румынской территории.

133. — Бухарест, 14 мая. — Министр иностранных дел М. Когэльнічану предписывает дипломатическому агенту в Константинополе сообщить Порте, что в пределах страны нет болгарских вооруженных отрядов и что он ждет от Турции признания наименования «Румыния».

134. — Бухарест, 14 мая. — М. Когэльнічану требует, чтобы генерал И. Гика протестовал в Константинополе перед турецким Министерством иностранных дел против ложных заявлений русуцкого губернатора в связи с болгарскими бандами.

135. — Крайова, 15 мая. — Префектура Должского уезда доносит в Министерство внутренних дел, что австрийский вице-консул просит вмешательства административных властей в случае возможных беспорядков среди католического населения Крайовы по случаю закрытия церкви епископом.

136. — Константинополь, 18 мая. — Дипломатический агент в Константинополе Ион Гика сообщает в Министерство иностранных дел, что дворцовым переворотом свергнут с престола султан Абдул-Азиз.

137. — Пера, 18 мая. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика доносит Министерству иностранных дел в Бухарест подробности в связи с государственным переворотом и вступлением на престол султана Мурада.

138. — Константинополь, 18 мая. — Великий визирь Оттоманской империи ставит в известность принца Карла Румынского о свержении с престола султана Абдул-Азиса и о превозглашении императором Мурада V.

139. — Белград, 18 мая. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурза доносит Министерству иностранных дел о высадке болгар с австрийского парохода «Радецкий» и о произведенном этим событием впечатлении.

140. — Бухарест, 18 мая. — Министр иностранных дел Когэльнічану сообщает Русуцкому губернатору о мерах, принятых, чтобы воспрепятствовать болгарам собираться группами и переходить Дунай.

141. — [Бекет,] 18 мая. — Комендант бекетского порта доносит Министерству внутренних дел, что пароход «Радецкий» высадил болгар на турецкую территорию.

142. — [Турну-Северин,] 18 мая. — Комендант северинского порта доносит Министерству иностранных дел подробности высадки болгар на турецкую территорию с австрийского парохода «Радецкий».

143. — Бухарест, 18 мая. — Министр иностранных дел предписывает дипломатическим агентам за границей составить для соответствующих правительств докладную записку по поводу случая с пароходом «Радецкий».

144. — Бухарест, 18 мая. — Министерство иностранных дел требует от австрийского агентства судоходства по Дунаю отправить пароход «Радецкий» со всем экипажем в румынские воды в распоряжение смешанной следственной комиссии.

145. — Бухарест, 18 мая. — Министерство иностранных дел доводит до сведения австрийского агентства судоходства по Дунаю, что другой пароход зафрахтован для погрузки болгар и высадки их на турецкую территорию.

146. — [Бухарест,] 18 мая. — Министерство иностранных дел передает Министерству внутренних дел сведения, полученные от рущукского губернатора относительно скопления некоторого числа болгар в Каракале с целью перехода через Дунай.

147. — Бухарест, 19 мая. — Министерство иностранных дел сообщает рущукскому губернатору о мерах, принятых в отношении судоходства по Дунаю вверх от Джурджу.

148. — Бухарест, 20 мая. — Министр иностранных дел М. Когальничану сообщает дипломатическим агентствам за границей текст телеграммы великого визиря о вступлении на трон Мурада V и ответ, посланный румынским правительством.

149. — Рим, 20 мая. — Дипломатический агент в Риме К. Экварху доносит Министерству иностранных дел о сообщении, сделанном им итальянскому правительству по вопросу о пароходе «Радецкий».

150. — Белград, 20 мая. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурва доносит Министерству иностранных дел, что офицер румынской кавалерии Киров прибыл в Белград и что его прочт одним из начальников болгарских четников.

151. — [Бухарест,] 20 мая. — Министерство внутренних дел сообщает префекту Влаешского уезда о мерах, принятых Министерством общественных работ по недопущению в поезда вооруженных пассажиров и багажа, в котором можно предположить оружие.

152. — [Бухарест,] 20 мая. — Министерство внутренних дел предписывает префекту бухарестской полиции принять меры к тому, чтобы на вокзале Филарет не садились в поезда вооруженные пассажиры, которые бы затем переходили болгарскую границу.

153. — Рущук, [21] мая. — Рущукский генерал-губернатор сообщает Министерству иностранных дел, что группа болгар в Брэилове готовится к переходу границы и предлагает принять меры, чтобы этому воспрепятствовать.

154. — [Бухарест,] 21 мая. — Министерство иностранных дел просит Военное Министерство принять меры, чтобы не допустить перехода болгар через Дунай в Брэиле.

155. — Рущук, 21 мая. — Рущукский генерал-губернатор сообщает Министерству иностранных дел, что правила относительно плавания австрийских судов по Дунаю отменены вследствие вмешательства австрийского посла.

156. — Бухарест, 22 мая. — Министр иностранных дел М. Когальничану сообщает рущукскому губернатору о военных мерах, принятых, чтобы не допустить образования болгарских отрядов на румынской территории и перехода их через Дунай.

157. — Бухарест, 22 мая. — Министерство иностранных дел просит Министерство внутренних дел, чтобы административные власти не допускали посадку болгар на суда без предъявления паспортов.

158. — Бухарест, 22 мая. — Министерство иностранных дел предписывает начальникам портов исполнять в точности полученные распоряжения и не оказывать содействия в том, что могло бы скомпрометировать нейтралитет страны.

159. — Бухарест, 22 мая. — Министерство иностранных дел просит Министерство финансов предписать начальникам таможен в дунайских портах

осматривать багаж пассажиров болгар при посадке их на суда и задерживать спря-
танное оружие и военное снаряжение.

160. — Пера, 22 мая. — Дипломатический агент в Константинополе гене-
рал Ион Гика доносит Министерству иностранных дел, что Порта официально
извещает о вступлении на престол султана Мурада V.

161. — Бухарест, 22 мая. — Агент австрийского общества судоходства
сообщает Министерству иностранных дел, что им приняты меры к тому, чтобы на
пароходы не принимались болгары с оружием и военным снаряжением.

162. — Бухарест, 22 мая. — Министр иностранных дел М. Когальничану
дает указания дипломатическому агенту в Константинополе генералу Иону Гика
о том, как ему вести себя в служебных сношениях с членами нового турецкого
правительства.

163. — Турну-Северин, 24 мая. — Австрийское общество судоходства
по Дунаю сообщает Министерству иностранных дел случай с пароходом «Радецкий»
и просит содействия для соблюдения нейтральности Дуная.

164. — Бухарест, 25 мая. — Министерство внутренних дел предписывает
префектам придунайских уездов принять меры к недопущению перехода болгар
через границу без паспортов.

165. — Белград, 27 мая. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурза
доносит Министерству иностранных дел о выступлении консулов великих держав,
ходатайствовавших перед князем Миланом за сохранение мира.

166. — Джурджу, 28 мая. — Префект Влашского уезда доносит Министер-
ству внутренних дел, что им приняты самые серьезные меры к тому, чтобы вывоз
болгар из страны производился согласно полученным им распоряжениям.

167. — Бухарест, 28 мая. — Министерство финансов сообщает Министер-
ству внутренних дел, что отданы приказания всем прибрежным таможникам на Дунае
остановить вывоз оружия в Турцию.

168. — [Бекет,] 29 мая. — Комендант бекетского порта доносит Министер-
ству внутренних дел о действиях болгарских повстанцев, высадившихся с парохода
«Радецкий».

169. — [Турну-Северин,] 25 мая. — Комендант северинского порта доно-
сит Министерству иностранных дел, что он запретил переход через границу группе
болгар и сербов, хотя и имевших паспорта, но по полученным сведениям бывших
добровольцами.

170. — [Бухарест,] 29 мая. — Министерство иностранных дел приказывает
начальнику северинского порта не допустить перехода группы болгар через границу.

171. — Бухарест, 31 мая. — Министерство иностранных дел сообщает
Министерству внутренних дел, что на заседании болгарского комитета в селе Олте-
ница решено купить сукно для мундиров болгарским добровольцам.

172. — Бухарест, 31 мая. — Министерство иностранных дел просит
Министерство внутренних дел о высылке из страны болгарских революционеров
Каравелова и Цанкова за их деятельность, вредящую нейтралитету.

173. — Бухарест, 31 мая. — Министерство иностранных дел ставит в
известность инспектора Общества судоходства по Дунаю о том, что румынские
власти приняли меры по активному надзору за южной границей.

174. — Джурджу, 2 июня. — Префект Влашского уезда доносит Министерству внутренних дел, что им конфискованы 3 ящика с военным снаряжением, адресованные в Турну-Северин.

175. — Париж, 2 июня. — Дипломатический агент в Париже Калимаки-Катаржи запрашивает объяснений у Министерства иностранных дел в связи с журналистом Гэнеску, которому правительство дало поручение финансового характера.

176. — [Бухарест,] 3 июня. — Министерство внутренних дел пересылает префекту Влашского уезда прошение Г. Руссева, который жалуется, что у него конфисковано оружие его отца и братьев.

177. — [Бухарест,] 3 июня. — Министр иностранных дел М. Когэльнічану дает объяснения дипломатическому агенту в Париже по поводу миссии, вверенной Григорию Гэнеску, по заключению займа для румынского правительства.

178. — Париж, 4 июня. — Дипломатический агент в Париже Калимаки-Катаржи доносит Министерству иностранных дел, что он отказался выдать журналисту Григорию Гэнеску шифр дипломатического агентства.

179. — Бухарест, 4 июня. — Министерство иностранных дел посылает секретарю дипломатического агентства в Париже ключ шифра для вручения Григорию Гэнеску.

180. — Руцук, 5 июня. — Руцукский генерал-губернатор благодарит Министерство иностранных дел за похвальные намерения румынского правительства.

181. — [Бухарест,] 5 июня. — Министр иностранных дел М. Когэльнічану указывает дипломатическому агенту в Париже Калимаки-Катаржи причины, по которым он выслал ключ шифра Григорию Гэнеску.

182. — Белград, 6 июня. — Князь Милан Обренович просит принца Карла Румынского разрешить своему двоюродному брату Ефрему Германи временно вступить в ряды сербской армии.

183. — Константинополь, 6 июня. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика сообщает турецкому Министерству иностранных дел о скоплении болгар в Джурджу с целью перехода границы.

184. — [Бухарест,] 7 июня. — Министерство внутренних дел сообщает всем уездным префектам инструкции в связи с отменой ограничений по въезду иностранцев в Румынию.

185. — Землин, 7 июня. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурва доносит Министерству иностранных дел о приготовлениях сербов и черногорцев к войне с Турцией.

186. — Турну-Мэгуреле, 8 июня. — Д. Нистореску из Турну-Мэгуреле сообщает Министерству внутренних дел, что на станции Пятра-Олт находятся 100 болгар, направляющихся в Турцию.

187. — Руцук, 8 июня. — Руцукский генерал-губернатор сообщает Министерству иностранных дел, что в области Каракала скопилось около 2—3 тысячи болгар с целью перехода через Дунай и просит принять меры к их задержанию.

188. — Джурджу, 8 июня. — Префект Влашского уезда доносит Министерству внутренних дел, что оружие, конфискованное у Руссева, не служило ему для самозащиты и что, по его мнению, ему следует отказать в возвращении оружия.

189. — [Бухарест,] 9 июня. — Министерство внутренних дел приказывает префекту Олтского уезда принять меры по отношению болгар, находящихся на станции Пятра-Олт и собирающихся ехать на Балканы.
190. — Бухарест, 10 июня. — Министерство иностранных дел сообщает дипломатическому агенту в Белграде, [что Ефрему Германи, отказано в праве служить в сербских войсках.
191. — [Белград,] 10 июня. — Письмо князя Милана Сербского к Великому визирю об его отношении к общей политике Оттоманской империи.
192. — Бухарест, 12 июня. — Министерство иностранных дел предписывает дипломатическим агентам за границей опровергать слухи о том, что румынское правительство намеревается мобилизовать армию.
193. — Каранал, 12 июня. — Префект Романацкого уезда доносит Министерству внутренних дел, что со станции Пятра в Северин проехали в разное время 2 группы болгар.
194. — Белград, 13 июня. — Дипломатический агент в Белграде И. Стурва сообщает Министерству иностранных дел о просьбе сербского правительства разрешить тайный перевоз через Румынию одного транспорта с оружием.
195. — Бухарест, 14 июня. — Министерство иностранных дел дает инструкции дипломатическому агенту в Белграде объяснить князю Милану, каким образом думает Румыния помогать повстанцам, внешне сохраняя нейтралитет.
196. — [Бухарест,] 14 июня. — Министерство внутренних дел сообщает Министерству финансов, что в комиссию по разграничению зоны в 10 километров вдоль границы делегирует местных супрефектов.
197. — Берлин, 14 июня. — Дипломатический агент в Берлине Титу Майореску доносит Министерству иностранных дел о вручении им вверительных грамот и о своих переговорах с представителями германского правительства.
198. — [Бухарест,] 14 июня. — Ион Константин Гика просит Министерство иностранных дел разрешения следить за военными действиями в Сербии.
199. — Бухарест, 15 июня. — Министерство иностранных дел просит Военное министерство сосредоточить наблюдательный корпус в Груе для защиты нейтралитета ввиду начала военных действий между турками и сербами.
200. — Бухарест, 15 июня. — Министерство финансов сообщает Министерству внутренних дел распределение областей для разграничения зоны в 10 километров вдоль границы.
201. — Париж, 16 июня. — Дипломатический агент в Париже Калимаки-Катаржи сообщает Министерству иностранных дел, полученные им от турецкого посла сведения о возможных действиях турецкого флота на Дунае.
202. — [Бухарест,] 16 июня. — Министерство иностранных дел поручает дипломатическому агенту в Белграде сообщить сербскому правительству, что транзит орудий и ружей через Румынию нельзя скрыть от австрийских железнодорожных обществ.
203. — [Бухарест,] 16 июня. — Министерство иностранных дел сообщает дипломатическому агенту в Белграде о шагах, которые будут предприняты для соблюдения нейтральности Дуная, особенно между Неготином и Вырчоровой.

204. — [Бухарест,] 16 июня. — Министерство иностранных дел предписывает дипломатическому агенту в Константинополе предпринять шаги перед турецким правительством для нейтрализации Дуная и признания наименования «Румыния».

205. — [Бухарест,] 16 июня. — Министерство иностранных дел предписывает дипломатическим агентам за границей предпринять шаги перед соответствующими правительствами к тому, чтобы Порта соблюдала нейтральность Дуная, особенно между Неготином и Вырчоровой.

206. — Париж, 16 июня. — Дипломатический агент в Париже Калимаки-Катаржи просит Министерство иностранных дел повысить ежегодную субвенцию газете «Memorial diplomatique» до 6000 лей и не уменьшать этой суммы.

207. — [Станция Сучава,] 16 июня. — Лейтенант Г. Василеску 7-го Доробанцкого полка доносит Министерству внутренних дел о затруднениях, с которыми ему приходится сталкиваться при несении таможенной службы.

208. — Лондон, 16 июня. — Журналист Хотце ди Планта сообщает румынскому Министерству иностранных дел сведения в связи с развертыванием международных политических событий.

209. — Бухарест, 16 июня. — Министерство иностранных дел посылает дипломатическим агентам за границей меморандум с требованиями, которые Румыния предъявляет Турции.

210. — Берлин, 17 июня. — Дипломатический агент в Берлине Тилу Майореску доносит Министерству иностранных дел, что он сообщил германскому правительству текст телеграммы с просьбой Румынии о нейтрализации Дуная.

211. — Пера, 18 июня. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика доносит Министерству иностранных дел, что Сербия предложила Порте взять на себя управление Боснией и увеличение египетской сундани.

212. — Петербург, 18 июня. — Заведующий делами дипломатического агентства в Петербурге Эмил Гика сообщает Министерству иностранных дел мнение тайного советника Гирса по вопросу нейтрализации Дуная.

213. — [Алексинац,] 18 июня. — Прокламация князя Милана Сербского по случаю объявления войны Турции.

214. — Париж, 18 июня. — Дипломатический агент в Париже Калимаки-Катаржи сообщает Министерству иностранных дел содержание своей беседы с герцогом Деказом по вопросу нейтрализации Дуная.

215. — Пера, 18 июня. — Дипломатический агент в Константинополе генерал Ион Гика сообщает Министерству иностранных дел содержание своей беседы с Савфет-пашей по вопросу нейтрализации Дуная.

216. — Бухарест, 18 июня. — Министерство иностранных дел разрешает дипломатическому агенту в Константинополе генералу И. Гика послать официальную ноту по вопросу нейтрализации Дуная в случае, если Савфет-паша не даст ему определенного ответа.

217. — [Джурджу,] 19 июня. — Префект Влашского уезда доносит Министерству иностранных дел о движениях турецких войск в Рушуне и об охране румынского берега.

218. — Бухарест, 19 июня. — Министерство иностранных дел дает циркулярное распоряжение начальникам портов доносить о движениях судов турецкого военного флота и о передвижениях войск на правом берегу Дуная.

219. — Землин, 19 июня. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурва доносит Министерству иностранных дел в Бухаресте о военных приготовлениях в Сербии.

220. — Пера, 19 июня. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика сообщает Министерству иностранных дел в Бухаресте ответ Савфет-паши по вопросу нейтрализации Дуная.

221. — Бухарест, 19 июня. — Министерство иностранных дел пересылает Министерству внутренних дел циркуляр австрийского Министерства торговли и вступлении в силу торгового соглашения с Румынией.

222. — Бухарест, 20 июня. — Министерство иностранных дел предписывает дипломатическим агентам за границей поставить вопрос нейтрализации Дуная в официальных нотах, с которыми они обратятся к правительствам, при которых они аккредитированы.

223. — Бухарест, 20 июня. — Трехная речь при открытии законодательных палат.

224. — [Бухарест,] 20 июня. — Министерство иностранных дел сообщает дипломатическому агенту в Константинополе генералу И. Гика, что подтверждает официальную ноту, представленную Порте по вопросу нейтрализации Дуная и предлагает ему продолжать решительно сопротивляться.

225. — Пера, 20 июня. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика доносит Министерству иностранных дел, что представители держав-поручительниц получили распоряжение поддерживать требование Румынии о нейтрализации Дуная.

226. — Бухарест, 21 июня. — Министерство иностранных дел, просит сотрудничества Министерства внутренних дел в деле соблюдения нейтральности Дуная и указывает на случаи вербовки добровольцев в сербскую армию среди сербских рабочих, строящих железнодорожную линию Плоешти-Предрял.

227. — Бухарест, 21 июня. — Министерство иностранных дел просит Военное министерство принять меры в тому, чтобы соблюдение нейтральности Дуная было более эффективным.

228. — Бухарест, 21 июня. — Министерство внутренних дел отдает приказание префектам придунайских уездов принять меры к тому, чтобы через границу не переходили подозрительные личности, дабы не скомпрометировать нейтральности Дуная.

229. — Бухарест, 21 июня. — Министерство внутренних дел дает приказание префектам принять меры к тому, чтобы выяснить, кто занимается вербованием добровольцев в сербскую армию.

230. — Пера, 21 июня. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика доносит Министерству иностранных дел, в какой степени находятся переговоры в связи с требованием нейтрализации Дуная.

231. — Олтеница, 21 июня. — Комендант олтеницкого порта сообщает Министерству иностранных дел сведения о деятельности болгарского комитета и передвижениях турецкой армии на Дунае.

232. — Калафат, 21 июня. — Комендант калафатского порта сообщает Министерству иностранных дел сведения о турецком военном флоте и о турецкой армии.

233. — Кэлэраши, 21 июня. — Комендант кэлэрашского порта доносит Министерству иностранных дел о составе турецких военных сил в Силистрии.

234. — Джурджу, 21 июня. — Комендант порта в Джурджу доносит Министерству иностранных дел о положении турецких войск в районе Рушука.

235. — Турну-Северин, 21 июня. — Комендант северинского порта доносит Министерству иностранных дел о состоянии военных приготовлений в Кладове и Ада-Кале.

236. — Бекет, 21 июня. — Комендант Бекетского порта доносит Министерству иностранных дел о движении турецких военных судов по Дунаю.

237. — Галац, 21 июня. — Комендант галацкого порта доносит Министерству иностранных дел о движении военных судов по Дунаю и о расположении турецкой армии на севере Добруджи.

238. — [Бухарест,] 21 июня. — Министерство иностранных дел просит генерал-губернатора Рушука сообщить сведения в связи с турецкими военными судами на Дунае.

239. — Константинополь, 21 июня. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика доносит Министерству иностранных дел о ходе переговоров с Савфет-пашей по вопросу о нейтрализации Дуная между Ноготином и Вырчоровой.

240. — [Бухарест,] 22 июня. — Министерство иностранных дел предписывает дипломатическим агентам за границей предпринять шаги, чтобы воздействовать на Порту в смысле признания ею нейтральности Дуная.

241. — Пера, 22 июня. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика доносит Министерству иностранных дел, что Савфет-паша выражал благодарность Порты за поведение Румынии.

242. — Париж, 22 июня. — Дипломатический агент в Париже Калимаки-Катаржи сообщает Министерству иностранных дел о заявлениях, сделанных ему герцогом Декавом в связи с просьбой Румынии о нейтрализации Дуная.

243. — Турну-Северин, 22 июня. — Комендант северинского порта доносит Министерству иностранных дел об инциденте в Ада-Кале и просит разрешения заказать лодку для несения службы.

244. — [Белград,] 22 июня. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурза сообщает Министерству иностранных дел о настроениях в Сербии и о военных силах, начавших войну с турками.

245. — Турну-Северин, 22 июня. — Префект Мехединцкого уезда сообщает Министерству иностранных дел полученные им сведения в связи с бомбардировкой крепости Ада-Кале.

246. — С.-Петербург, 22 июня. — Заведующий делами дипломатического агентства в С.-Петербурге Эмиль Гика сообщает Министерству иностранных дел в Бухаресте точку зрения русского правительства в вопросе нейтрализации Дуная.

247. — Берлин, 22 июня. — Нота, представленная дипломатическим агентом Румынии Титу Майореску германскому канцлеру Бисмарку, в связи с требованием нейтрализации Дуная между Груей и Вырчоровой.

248. — Берлин, 22 июня. — Дипломатический агент в Берлине Титу Майореску сообщает Министерству иностранных дел заявления, сделанные ему

министром Радовичем в связи с требованиями, предъявленными Порте со стороны Румынии.

249. — Джурджу, 22 июня. — Комендант порта в Джурджу сообщает Министерству иностранных дел сведения, полученные руццукским губернатором с театра военных действий.

250. — Калафат, 22 июня. — Комендант калафатского порта доносит Министерству иностранных дел о прибытии турецких войск в Виддин.

251. — Галац, 22 июня. — Префект Ковурлуйского уезда доносит Министерству иностранных дел о маневрах турецких военных судов на Дунае.

252. — Бухарест, 22 июня. — Министерство иностранных дел предписывает дипломатическому агенту в Белграде предпринять шаги к тому, чтобы сербское правительство строго соблюдало нейтральность Дуная.

253. — [Бухарест,] 22 июня. — Министерство иностранных дел просит сербского дипломатического агента, чтобы его правительство соблюдало нейтральность Дуная на всем протяжении румынской границы.

254. — Пера, 22 июня. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика сообщает о новых предпринятых им шагах в связи с требованием Румынии о нейтрализации Дуная.

255. — Бухарест, 22 июня. — Министерство иностранных дел указывает дипломатическому агенту в Константинополе на необходимость предъявить вторую ноту в связи с требованием нейтрализации Дуная.

256. — Париж, 23 июня. — Дипломатический агент в Париже Калимаки-Катаржи доносит Министерству иностранных дел о предъявлении им официальной ноты французскому правительству в связи с нейтрализацией Дуная и о достигнутых им изменениях в тексте вверительных грамот.

257. — Пера, 23 июня. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика сообщает Министерству иностранных дел, что Савфел-паша дал ему определенный ответ по вопросу о нейтрализации Дуная.

258. — Париж, 24 июня. — Дипломатический агент в Париже Калимаки-Катаржи сообщает Министерству иностранных дел в Бухаресте об обмене мнений с герцогом Декавом по вопросу нейтрализации Дуная.

259. — Вена, 24 июня. — Дипломатический агент в Вене И. Балэчану доносит Министерству иностранных дел в Бухаресте мнение некоторых послов по вопросу нейтрализации Дуная.

260. — Бухарест, 24 июня. — Министерство иностранных дел предлагает дипломатическому агенту в Константинополе указать послам великих держав, что отказ Порты признать нейтральность Дуная может толкнуть Румынию на крайние действия.

261. — Бухарест, 24 июня. — Военное министерство просит Министерство иностранных дел предпринять шаги к тому, чтобы турецкие военные суда не открывали огня по румынским солдатам пограничникам.

262. — Бухарест, 24 июня. — Министр иностранных дел М. Когальчану доводит до сведения руццукского генерал-губернатора о нападении турецкого военного флота на судно с румынскими офицерами и солдатами.

263. — Землин, 24 июня. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурза доносит Министерству иностранных дел о беседе, состоявшейся между ним и князем Миланом по вопросу о румыно-сербских отношениях.

264. — Бухарест, 24 июня. — Сербский дипломатический агент в Бухаресте доводит до сведения Министерства иностранных дел заверения его правительства о соблюдении нейтральности Дуная.

265. — С.-Петербург, 24 июня. — Выдержка из донесения дипломатического агента в С.-Петербурге Министерству иностранных дел по вопросу, о требовании Румынии нейтрализовать Дунай.

266. — [Бухарест.] 24 июня. — Министр иностранных дел М. Когальничану предписывает дипломатическому агенту в Берлине постараться добиться поддержки Германии в Константинополе, чтобы Порта признала нейтрализацию Дуная.

267. — Берлин, 25 июня. — Дипломатический агент в Берлине Титу Майореску доносит Министерству иностранных дел о сообщении, сделанном министром Радовичем, что Турция будет соблюдать нейтральность Дуная и что виддинский флот не будет принимать участия в военных действиях.

268. — Пера, 25 июня. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика сообщает Министерству иностранных дел, что сербский дипломатический агент в Константинополе, покинув Турцию, проедет через Румынию.

269. — Рим, 25 июня. — Заведующий делами дипломатического агентства в Риме И. Митилинэу передает Министерству иностранных дел ответ итальянского правительства на требование Румынии о нейтрализации Дуная.

270. — Землин, 25 июня. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурза доносит Министерству иностранных дел, что дивизия румынских добровольцев отбросила четвертую атаку турков на Тимоке.

271. — Бухарест, 25 июня. — Министерство иностранных дел посылает дипломатическому агенту в Константинополе ноту и меморандум для передачи Савфет-паше в связи с удовлетворением румынских требований.

272. — Пера, 25 июня. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика доносит Министерству иностранных дел о поводах, выдвигаемых турками, чтобы не признавать нейтральности Дуная.

273. — Константинополь, 25 июня. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика сообщает Министерству иностранных дел о предоставлении им новой официальной ноты Порте по вопросу о нейтрализации Дуная и о благожелательном отношении послов иностранных держав к Румынии.

274. — Вена, 26 июня. — Дипломатический агент в Вене И. Балэчану просит Министерство иностранных дел сообщить ему, состояло ли задержанное в Унгенах и предназначавшееся Сербии оружие из ружей или орудий.

275. — Пера, 26 июня. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика доводит до сведения Министерства иностранных дел письменный ответ Савфет-паши с согласием Порты на объявление нейтрализации Дуная.

276. — Петербург, 26 июня. — Заведующий делами дипломатического агентства в Петербурге Эмиль Гика сообщает Министерству иностранных дел совет, данный Гирсом в связи с требованием Румынии нейтрализации Дуная.

277. — Берлин, 26 июня. — Дипломатический агент в Берлине Титу Майореску сообщает Министерству иностранных дел содержание своего разговора с министром Радовичем по вопросу о нейтральности Дуня.

278. — Крайова, 26 июня. — Префект Должского уезда сообщает Министерству внутренних дел, что сербская армия приближается в Виддину.

279. — Бекет, 26 июня. — Начальник бекетского порта доносит Министерству иностранных дел об отбытии турецкого военного судна, стоявшего на яхоре в Рахове.

280. — [Вена,] 26 июня. — Дипломатический агент в Вене Балэчану доносит Министерству иностранных дел, что венгры не допустят создания великой Сербии.

281. — Бухарест, 26 июня. — Министр иностранных дел М. Когэличану просит на заседании палаты от 26 июня назначения депутатской комиссии по делам внешней политике для рассмотрения торгового договора с Россией.

282. — Бухарест, 26 июня. — Газета «Timpul» публикует воззвание к румынам болгарского революционного комитета с просьбой помочь восстанию против турок.

283. — Турну-Северин, 27 июня. — Начальник северинского порта доносит Министерству иностранных дел о положении сербских позиций в Кладове и перед островом Ада-Кале.

284. — Турну-Северин, 27 июня. — Начальник северинского порта доносит Министерству иностранных дел о переправе на барже группы в 250 человек сербских или черногорских солдат в Радовац.

285. — Лондон, 27 июня. — Журналист Хотце ди Планта сообщает Министерству иностранных дел сведения в связи с отношением английского общественного мнения к турецко-сербской войне.

286. — Константинополь, 28 июня. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика пересылает Министерству иностранных дел ноту турецкого правительства относительно нейтрализации Дуная.

287. — Пера, 28 июня. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика излагает Министерству иностранных дел свою точку зрения на то, что спорные вопросы с Портой должны разрешаться через посредство дипломатического агентства.

288. — Вена, 28 июня. — Дипломатический агент в Вене И. Балэчану доносит Министерству иностранных дел о состоявшемся соглашении между русскими и австрийским императорами по балканскому вопросу.

289. — Бекет, 28 июня. — Начальник бекетского порта доносит Министерству иностранных дел о прохождении турецких военных судов вверх по Дунаю.

290. — Бухарест, 28 июня. — Министерство иностранных дел сообщает дипломатическому агенту в Вене И. Балэчану, что специальная комиссия займется осмотром сербского оружия, задержанного на границе в Унгени.

291. — Кэлэраши, 28 июня. — Начальник кэлэрашского порта доносит Министерству иностранных дел, что турецкое судно эвакуировало военный лагерь в Силистрии.

292. — Бухарест, 28 июня. — Министерство иностранных дел публикует в «Правительственном вестнике» обязательство, взятое Турцией и Сербией, соблюдать нейтральность Дуная между Груей и Вьрчоровой.

293. — Галац, 29 июня. — Начальник галацкого порта доносит Министерству иностранных дел о прибытии из Константинополя турецкого судна с оружием и боевыми припасами.

294. — Джурджу, 29 июня. — Начальник порта в Джурджу доносит Министерству иностранных дел о прохождении по Дунаю турецких военных судов с войсками и вооружением.

295. — Бекет, 29 июня. — Начальник бекетского порта доносит Министерству иностранных дел о прохождении по Дунаю турецких судов с войсками и орудиями.

296. — Бухарест, 29 июня. — Сербский дипломатический агент в Бухаресте Н. А. Петрониевич просит Министерство иностранных дел о содействии для возвращения оружия, конфискованного у двух сербских подданных.

297. — Кэлэраши, 30 июня. — Префект Яломицкого уезда запрашивает Министерство внутренних дел, применять ли распоряжение о паспортах к румынским подданным, которым местная полиция выдавала разрешения сроком на 48 часов для перехода границы в Турцию.

298. — Калафат, 1 июля. — Беженка из Виддина Анка Иованович просит Министерство внутренних дел освободить ее мужа, арестованного в Калафате по подозрению в шпионаже.

299. — Бухарест, 1 июля. — Премьер-министр сообщает Министерству иностранных дел состав сенатской комиссии по делам внешней политики, которая займется рассмотрением документов, относящихся к вопросу о нейтральности Дуная.

300. — [Бухарест, 1 июля. —] Ответ на тронную речь, отредактированный в комиссии палаты депутатов Н. Бларенбергом.

301. — Рушук, 1 июля. — Рушукский генерал-губернатор обращает внимание румынского Министерства иностранных дел на газету «Nouvelle Bulgarie», выходящую в Бухаресте и содержащую революционные статьи.

302. — [Бухарест,] 2 июля. — Министерство иностранных дел предлагает дипломатическому агенту в Константинополе генералу И. Гика в официальной ноте принять к сведению обязательство Турции в вопросе нейтрализации Дуная; Румыния берет на себя снабжение острова Ада-Кале.

303. — Константинополь, 2 июля. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика сообщает Министерству иностранных дел, как он думает действовать в переговорах с Савфет-пашей по вопросу о требованиях, предъявленных Румынией к Порте.

304. — Джурджу, 2 июля. — Комендант порта в Джурджу К. Паскали сообщает Министерству иностранных дел число турецких военных судов, груженных людьми и материалами, прошедших к Виддину.

305. — Кымпина, 2 июля. — Телеграмма Попова из Кымпины Министерству внутренних дел, в которой он протестует против своего ареста из-за переписки с рабочими на стройке железнодорожной линии.

306. — Бухарест, 2 июля. — Министерство иностранных дел предписывает префекту Мехединцого уезда войти в соглашение с командиром форта Ада-Кале по вопросу о снабжении продовольствием гарнизона и населения.

307. — Турну-Северин, 3 июля. — Комендант северинского порта А. Николаеску доносит Министерству иностранных дел, что ежедневно по железной дороге прибывает много сербов и болгар, которые затем тайно переходят границу.

308. — Бухарест, 3 июля. — Военное министерство запрашивает Министерство иностранных дел, как должны реагировать войска наблюдательного корпуса в Груе на попытки турецких военных судов пройти вверх по Дунаю.

309. — Париж, 4 июля. — Дипломатический агент в Париже Калимаки-Катаржи сообщает Министерству иностранных дел содержание своего разговора с герцогом Деказом о положении Румынии.

310. — С.-Петербург, 4 июля. — Заведующий дипломатическим агентством в С.-Петербурге Эмиль Гика доносит Министерству иностранных дел, что он отказал в визе едущим в Сербию добровольцам и просит указаний, как ему следует поступить.

311. — Болград, 4 июля. — Префектура Болградского уезда просит указаний Министерства внутренних дел, как поступить с иностранцами, прибывающими на пункт Табаку, имеющими паспорт без обозначения примет.

312. — Джурджу, 4 июля. — Префект Влашского уезда запрашивает Министерство внутренних дел, должен ли он выслать в Бухарест болгарского студента, прибывшего из России и имеющего с собой саблю.

313. — Плоешти, 5 июля. — Префектура Праховского уезда доносит Министерству внутренних дел об аресте Николая Велесниса и Стефана Трайку, занимавшихся вербованием болгар для сербской армии.

314. — Константинополь, 5 июля. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика пересылает Министерству иностранных дел копию ноты, адресованной Порте в связи с нейтрализацией Дуная и снабжением острова Ада-Кале.

315. — Бухарест, 5 июля. — Министерство внутренних дел поручает дипломатическому агенту в Белграде сообщить сербскому правительству, что Порта согласилась на объявление Дуная нейтральным с условием, что Сербия обязется не атаковать гарнизона в Ада-Кале.

316. — Бухарест, 6 июля. — Министерство иностранных дел сообщает дипломатическому агенту в Константинополе генералу И. Гика, что устаревшая и оскорбительная форма, употребляемая Портой в ее официальных нотах, грозит скомпрометировать отношения с Румынией.

317. — Бухарест, 6 июля. — Министерство иностранных дел ставит на вид заведующему дипломатическим агентством в Петербурге, что он не имеет права отказывать Сербии в визе паспортов.

318. — Париж, 6 июля. — Дипломатический агент в Париже Калимаки-Катаржи сообщает Министерству иностранных дел, что французские газеты занимают разбором меморандума Румынии, требующего независимости, мобилизации армии и чрезвычайных финансовых мер.

319. — Петербург, 6 июля. — Заведующий дипломатическим агентством в Петербурге Эмиль Гика сообщает Министерству иностранных дел точку зрения русского правительства в вопросе о меморандуме, содержащем 7 пунктов.

320. — Бухарест, 6 июля. — Министерство внутренних дел просит Министерство иностранных дел указать, какие меры принимать по отношению к прибывающим из России пассажирам, со специальными паспортами, едущим в Галац.

321. — Рим, 6 июля. — Секретарь телеграфного агентства в Риме К. И. Мигилинеу сообщает Министерству иностранных дел, что он поместил через агентство Стефани опровержение слухов о мобилизации румынской армии.

322. — Плоешти, 6 июля. — Префект Праховского уезда доносит Министерству внутренних дел обстоятельства, при которых были арестованы вербовщики болгар для сербской армии.

323. — [Белград,] 6 июля. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурва доносит Министерству иностранных дел о настроении в Сербии после объявления войны Турции.

324. — Бухарест, 6 июля. — Министерство иностранных дел поручает всем своим дипломатическим агентам за границей опровергать в газетах слухи о мобилизации румынской армии.

325. — [Бухарест, 7 июля. —] Палата депутатов утверждает частичный призыв запасных в войска.

326. — Пера, 7 июля. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика доносит Министерству иностранных дел, что представители держав просят у него копию меморандума с 7 пунктами.

327. — [Бухарест,] 7 июля. — Министр иностранных дел М. Когальничану ставит в известность дипломатического агента в Париже, что информация французской прессы о положении в Румынии не соответствует истине.

328. — Бухарест, 8 июля. — Председатель Красного креста Димитрий Гика просит Министерство иностранных дел сообщить сербскому и турецкому правительствам, что каждой из воюющих сторон будет послан полевой госпиталь.

329. — Петербург, 8 июля. — Заведующий дипломатическим агентством в Петербурге Эмиль Гика сообщает Министерству иностранных дел в Бухаресте комментарий дипломатов и официальной русской печати по поводу румынских требований.

330. — Землин, 8 июля. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурва доносит Министерству иностранных дел, что отношение Румынии к Сербии расценивается в Петербурге как враждебное.

331. — Константинополь, 9 июля. — Корреспондент газеты «Figaro» описывает зверства турок в Болгарии на основании следствия на местах.

332. — [Турну-Северин,] 10 июля. — Префект Мехединцного уезда доносит Министерству иностранных дел, что им приняты меры по снабжению продовольствием гарнизона в Ада-Кале.

333. — [Бухарест,] 10 июля. — Министерство иностранных дел ставит в известность Военное министерство, что только Совет министров может решить вопрос о том, как должен вести себя комендант наблюдательного пункта по отношению к турецким военным судам.

334. — Константинополь, 11 июля. — Министерство иностранных дел Оттоманской империи ставит в известность румынское дипломатическое агентство, что через Румынию должен пройти транспорт с оружием для Сербии.

335. — Пера, 12 июля. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика доносит Министерству иностранных дел, что оттоманское правительство враждебно относится к Румынии из-за меморандума с 7 пунктами.

336. — Бухарест, 12 июля. — Министерство иностранных дел доводит до сведения Министерства внутренних дел, что нельзя запретить въезд в страну пассажирам, имеющим паспорта в порядке.

337. — Бухарест, 13 июля. — Премьер-министр ставит в известность Министерство иностранных дел, что правительство разрешает ему сообщить Турции и Сербии о посылке полевых госпиталей Красного креста на театр военных действий.

338. — Бухарест, 13 июля. — Председатель комитета румынского Красного креста сообщает Министерству внутренних дел об отправке отделений полевого госпиталя в Турну-Северин для переправы в Сербию и просит содействия префекта Мехединцкого уезда.

339. — Бухарест, 14 июля. — Председатель Общества румынского Красного креста сообщает Министерству иностранных дел об отправке отделения полевого госпиталя в Сербию.

340. — Плоешти, [15] июля. — Несколько плоештских болгар просят премьер-министра разрешения учредить комитет вспомоществования болгарским семьям, бежавшим из-за Дуная.

341. — [Бухарест,] 15 июля. — Министерство иностранных дел предписывает дипломатическим агентам в Вене, Константинополе и Берлине опровергнуть слухи, распускаемые агнлийскими дипломатами, что через Румынию прошли транспорты с оружием для Сербии.

342. — Кымпулунг, 16 июля. — Префект Мусчелского уезда ставит в известность префекта бухарестской полиции, что Том Коржев, проживающий в гостинице «Габровени», вербует добровольцев для сербской армии.

343. — Бухарест, 16 июля. — Министерство иностранных дел предлагает префекту Мехединцкого уезда внимательно следить за едущими в Сербию пассажирами, чтобы не нарушать нейтральности Дуная.

344. — [Бухарест, 16 июля.] — Проект закона, прошедший через палату депутатов и переданный на обсуждение в сенат, о разрешении правительству заключать торговые договоры с иностранными державами.

345. — [Бухарест,] 16 июля. — Министерство иностранных дел поручает дипломатическому агенту в Константинополе поставить в известность турецкое правительство о предпринятых префектом Мехединцкого уезда мерах по снабжению форта Ада-Кале продовольствием.

346. — [Бухарест,] 16 июля. — Министерство иностранных дел поручает дипломатическому агенту в Константинополе ответить Савфет-паше, что Румыния согласна на назначение турецкого торгового агента в Турну-Северин, при условии взаимности.

347. — Бухарест, 16 июля. — Министерство иностранных дел посылает дипломатическому агенту в Белграде меморандум с 7 пунктами и сообщает, что правительство отказалось от призыва запасных для наблюдательного корпуса.

348. — [Бухарест,] 16 июля. — Министерство иностранных дел ставит в известность дипломатических агентов в Белграде и Константинополе о посылке

Обществом Красного креста по одному полевому госпиталю каждой из воюющих сторон.

349. — [Бухарест,] 17 июля. — Министерство внутренних дел предписывает префекту бухарестской полиции расследовать дело Тома Коржева иа Гостиницы «Габровени,» вербующего добровольцев для сербской армии.

350. — Пера, 17 [июля]. — Дипломатический агент в Константинополе генерал Гика докладывает, что Савфет-паша был очень доволен заверениями, данными Министерством иностранных дел в Бухаресте относительно транспорта оружия череа Румынию.

351. — Пера, 17 июля. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика докладывает Министерству иностранных дел в Бухаресте, что турецкое правительство откаывается принять полевой госпиталь румынского Красного креста.

352. — Бухарест, 17 июля. — Министерство иностранных дел просит дипломатического агента в Константинополе ходатайствовать перед турецким правительством, чтобы трупы, находящиеся на правом берегу Дуная, против села Груя, были преданы аемле.

353. — Пера, 17 июля. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика докладывает Министерству иностранных дел в Бухаресте, что турецкое правительство не подвергло обсуждению меморандума относительно требований Румынии.

354. — Вена, 17 июля. — Румынское дипломатическое агентство в Вене докладывает Министерству иностранных дел в Бухаресте, что австрийское правительство удовлетворено заявлениями, данными относительно транспорта оружия.

355. — Лондон, 17 июля. — Журналист Хотце ди Планта отправляет Министерству иностранных дел сведения относительно английской точки зрения в связи с требованиями Румынии.

356. — Землин, 18 июля. — Дипломатический агент в Белграде А. Стураа докладывает Министерству иностранных дел в Бухаресте, что сербское правительство благодарит за присылку полевого госпиталя иа Румынии.

357. — Землин, 18 июля. — Дипломатический агент в Белграде А. Стураа докладывает Министерству иностранных дел в Бухаресте содержание телеграммы, извещающей о победе в Черногории.

358. — Бухарест, 18 июля. — Сообщение иа газеты «Timbru» относительно боевого духа в рядах русских воинов.

359. — Бухарест, 19 июля. — Министерство иностранных дел доводит до сведения председателя румынского Красного креста ответ сербского и турецкого правительств относительно отправки полевых госпиталей воюющим армиям.

360. — Бухарест, 19 июля. — Министерство иностранных дел просит дипломатическое агентство в Париже ходатайствовать, чтобы французское правительство поддержало требования Румынии в Константинополе.

361. — Яссы, 20 июля. — Префект Ясского уезда докладывает Министерству внутренних дел, что несколько невсоруженных лиц перешло иа России в Сербию.

362. — Яссы, 20 июля. — Префект Ясского уезда докладывает Министерству внутренних дел, что из России прибыло несколько лиц с ящиками меликаментов, которые направляются в Сербию.

363. — Бухарест, 20 июля. — Дипломатический агент Сербии в Бухаресте доводит до сведения румынского Министерства иностранных дел о сообщении, полученном от своего правительства в связи с невырытыми трупами на берегу Дуная.

364. — Бухарест, 20 июля. — Министерство иностранных дел просит находящихся за границей агентов обратить внимание правительств, при которых они аккредитованы, на массовые убийства, совершенные турками в Болгарии.

365. [Бухарест,] 20 июля. — Министерство иностранных дел отправляет дипломатическому агенту в Константинополь копию ноты, адресованной находящимся за границей агентам, относительно совершенных турками в Болгарии жестокостей.

366. — [Бухарест,] 20 июля. — Министерство иностранных дел отправляет дипломатическому агенту в Белграде копию ноты, адресованной некоторым агентам за границей, относительно совершенных турками в Болгарии жестокостей.

367. — Брэила [21 июля]. — Префект Брэильского уезда докладывает Министерству иностранных дел, что при отъезде сербских и русских добровольцев на вокзале им была сделана публичная овация.

368. — Бухарест, 21 июля. — Председатель Красного креста сообщает Министерству иностранных дел, что он принял к сведению ответ Турции, и что полевой госпиталь для Сербии уже отбыл.

369. — Бухарест [21 июля]. — Полицейский комиссар Красного сектора докладывает столичному префекту полиции о результате произведенной в гостинице «Габровени» анкеты в связи с деятельностью вербующего добровольцев Томы Горжева.

370. — Крайова, 22 июля. — Префект Должского уезда докладывает Министерству внутренних дел, что из-за большого числа иностранцев, прибывающих поездом и направляющихся в Сербию, невозможно поддерживать порядок и обеспечить снабжение.

371. — [Бухарест,] 22 июля. — Министерство иностранных дел сообщает председателю Швейцарской конфедерации о причинах отказа турецкого правительства принять полевой госпиталь румынского Красного креста.

372. — Константинополь, 23 июля. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика докладывает Министерству иностранных дел, что Порты просит румынское правительство не давать разрешение пройти в Сербию военным обозам, и о данном им ответе.

373. — Яссы, 23 июля. — Префект Ясского уезда докладывает Министерству внутренних дел о числе лиц, прибывших из России с санитарным материалом для Сербии.

374. — [Бухарест,] 23 июля. — Министерство иностранных дел просит генеральную дирекцию почты принять меры для получения корреспонденции дипломатического агентства из Белграда, прибывающей на пароходах навигационного общества в Джурджу.

375. — Берлин, 23 июля. — Капитан Магеру из дипломатического агентства в Берлине передает Министерству иностранных дел сообщения печати в связи с отношениями Турции с Румынией.

376. — Калафат, 24 июля. — Комендант калафатского порта докладывает Министерству иностранных дел о прибытии в Виддин военных судов и турецкой армии.

377. — Бухарест, 24 июля. — Министерство иностранных дел доводит до сведения дипломатических агентств за границей о том, что в газете «Mémorial diplomatique» был опубликован меморандум с требованиями, предъявленными Порте, и просит содействия соответствующих правительств для разрешения вопроса.

378. — Пера, 24 июля. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика докладывает Министерству иностранных дел в Бухаресте, что Порта готова признать румынские паспорта.

379. — Пера, 24 июля. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика докладывает Министерству иностранных дел, что по его просьбе Портой были приняты меры по закапыванию трупов на берегу Дуная, перед селом Грюя.

380. — Белград, 26 июля. — Сербское Министерство иностранных дел доводит до сведения дипломатического агента в Белграде о совершенных турками жестокостях среди гражданского населения.

381. — Бухарест, 26 июля. — Министерство иностранных дел просит дипломатическое агентство за границей не пользоваться телеграммой от 24 июля, касающейся меморандума с требованиями, предъявленными Порте, и ждать новых распоряжений.

382. — Турну-Северин, 27 июля. — Префектура Мехединцкого уезда докладывает Министерству внутренних дел о мерах, принятых по оказанию помощи беженцам из Сербии.

383. — Галац, 27 июля. — Комендант галацкого порта докладывает Министерству иностранных дел, что турецкий коммерческий пароход доставил в Тульчу арестованных болгар, которых позже отправили в Руцук пароходом.

384. — Руцук, 27 июля. — Генерал-губернатор Руцука сообщает Министерству иностранных дел Румынии, что, согласно анкете, турецкие моряки отрицают обвинение в связи с обстрелом лодки с румынскими солдатами.

385. — С.-Петербург, 27 июля. — Завещающий дипломатическим агентством в С.-Петербурге Эмиль Гика докладывает Министерству иностранных дел в Бухаресте о точке зрения русского правительства в связи с представленным Порте Румынией меморандумом.

386. — [Бухарест,] 28 июля. — Министерство внутренних дел приказывает мехединцкому префекту лично посетить села, в которых находятся беженцы, и принять меры для доставки нуждающимся съестных припасов.

387. — Рымнику-Вылча, 29 июля. — Префект Вылчского уезда докладывает Министерству внутренних дел о восстании рабочих, прокладывающих дорогу в Армасару, и о мероприятиях для его подавления.

388. — Бухарест, 29 июля. — Декларация бывшего премьер-министра Манолаке-Костаке в связи с тем, что некоторые предписания Министерства ино-

странных дел заграничным агентствам были сделаны без утверждения правительства.

389. — Калафат, 29 июля. — Комендант калафатского порта докладывает Министерству иностранных дел, что для транспорта беженцев из Кружевца представлен австрийский буксирный катер «Панония».

390. — Петербург, 29 июля. — Заведующий дипломатическим агентством в Петербурге Эмиль Гика докладывает Министерству иностранных дел, что Россия просит румынское правительство пропустить подкрепления для Сербии.

391. — Турну-Северин, 30 июля. — Префектура Мехединцого уезда докладывает Министерству внутренних дел, что в Румынию дезертировал с деньгами своей части сербский командир с целью отправиться в Австрию или Ада-Кале.

392. — Бухарест, 30 июля. — Русский дипломатический агент в Бухаресте просит румынское Министерство иностранных дел разрешить полевым лазаретам Красного креста проследовать в Сербию.

393. — Жимониж, 30 июля. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурза докладывает Министерству иностранных дел о жалобе русского генерального консула на затруднения, чинимые властями проследовавшему через Румынию русскому полевому лазарету Красного креста.

394. — Вена, 1 августа. — Дипломатический агент в Вене И. Балачану докладывает Министерству иностранных дел о недоверии к Румынии со стороны австрийского общественного мнения.

395. — [Землин], 2 августа. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурза докладывает Министерству иностранных дел об опасности положения Сербии, вызванной полным отступлением армии.

396. — Турну-Северин, 2 августа. — Префект Мехединцого уезда докладывает Министерству внутренних дел, что один мусульманин уведомил его о прибытии в Северин турецкого агента.

397. — Бухарест, 2 августа. — Министерство иностранных дел доводит до сведения Министерства внутренних дел, что общество Красного креста в Петербурге вышлет в Сербию полевые лазареты и просит при проследовании их через Румынию оказывать им всяческое содействие.

398. — Бухарест, 2 августа. — Министерство внутренних дел предписывает уездным префектам пропустить направляющиеся в Сербию полевые лазареты Красного креста из Петербурга.

399. — Турну-Северин, 2 августа. — Комендант северинского порта докладывает Министерству иностранных дел о числе путешественников, напавшихся в Сербию

400. — Турну-Северин, 2 августа. — Префект Мехединцого уезда сообщает Министерству Внутренних дел настоящее имя надворного советника из Петербурга, проследовавшего в Сербию, и просит в таких случаях о своевременном уведомлении для выдачи разрешения на проезд.

401. — Бухарест, 2 августа. — Военное министерство просит Министерство внутренних дел сообщить ему, был ли мехединцкому префекту дан приказ о снабжении гарнизона Ада-Кале.

402. — [Бухарест,] 3 августа. — Министерство иностранных дел просит заведующего дипломатическим агентством в Петербурге сообщить русскому правительству, что полевым лазаретам на румынской границе не будут чинить никаких затруднений при преследовании их в Сербию.

403. — [Бухарест,] 3 августа. — Министерство иностранных дел сообщает дипломатическим агентам за границей об отправке копии ноты, адресованной президенту Швейцарии относительно отказа Турции принять полевые лазареты Красного креста.

404. — Бухарест, 3 августа. — Министерство внутренних дел доводит до сведения мехединцкого префекта, что явившийся в министерство турок не является официальным лицом.

405. — Джурджу, 3 августа. — Влашский префект докладывает Министерству внутренних дел, что председатель Красного креста отправил ему 10 подписных листов в пользу раненых.

406. — Бухарест, 3 августа. — Министерство внутренних дел доводит до сведения Влашского префекта о том, что председатель Красного креста не сделал заявления в Министерство относительно подписных листов.

407. — Плоешти, 3 августа. — Префект Праховского уезда просит Министерство внутренних дел ходатайствовать, чтобы число кэлэрашей в супрефектурах было повышено.

408. — Бухарест, 4 августа. — Военное министерство отправляет Министерству внутренних дел телеграмму начальника наблюдательного корпуса относительно числа беженцев с противоположной стороны Дуная.

409. — Бухарест, 4 августа. — Министерство иностранных дел доводит до сведения дипломатического агента в Константинополе о том, что оно подтверждает ответ на ноту в связи с уведомлением Порты, что через Румынию следуют в Сербию крупные военные обозы.

410. — Константинополь, 6 августа. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика отправляет Министерству иностранных дел ноту Порты в связи с комиссией по репатриации беженцев из Виддинского края.

411. — Крайова, 6 августа. — Префект Должского уезда просит Министерство внутренних дел ответить, дает ли оно разрешение, чтобы сельские управления оказывали за счет государства помощь семьям беженцев с той стороны Дуная.

412. — Бухарест, 7 августа. — Министерство иностранных дел доводит до сведения русского дипломатического агента в Бухаресте, что румынское правительство рзрешит преследование на театр военных действий всякого рода подкреплений.

413. — Тульча, 8 августа. — Румынский делегат в Тульче докладывает Министерству иностранных дел, что вице-консул Франции подтвердил в своих докладах посольству и министерству меморандум с требованиями, предъявленными Порте относительно положения румынских подданных.

414. — Турну-Северин, 9 августа. — Комендант северинского порта докладывает Министерству иностранных дел о числе пассажиров, которые проехали через Кладову между 5 и 8 августа.

415. — Зимони, 9 августа. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурза докладывает Министерству иностранных дел, что сербский министр ино-

странных дел Ристич хочет опубликовать в газетах дружеский договор между Сербией и Румынией.

416. — Берлин, 10 августа. — Заведующий дипломатическим агентством в Берлине капитан Магеру докладывает Министерству иностранных дел ответ, полученный им от министра иностранных дел Германии в связи с прохождением через Румынию в Сербию русских подданных.

417. — [Землин] 12 августа. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурза докладывает Министерству иностранных дел о церемонии провозглашения независимости и основании сербского королевства военными.

418. — Бухарест, 12 августа. — Министерство иностранных дел доводит до сведения префекта Мехединцкогo уезда, что через Турну-Северин проследует полевой лазарет, и просит не производить проверки багажа.

419. — [Землин] 13 августа. — Дипломатический агент в Белграде докладывает Министерству иностранных дел, что принц Милан созвал агентов и объявил им, что Сербия подчинится желанию держав о заключении мира.

420. — [Бухарест] 13 августа. — Резюме конфиденциальной корреспонденции Министерства иностранных дел и дипломатического агента в Константинополе относительно назначения турецкого коммерческого агента в Турну-Северине.

421. — Бухарест, 14 августа. — Военное министерство доводит до сведения Министерства внутренних дел о причинах, по которым оно не может увеличить смены кэлэрашей в префектурах.

422. — [Бухарест,] 14 августа. — Министерство внутренних дел доводит до сведения арджешского префекта распоряжения Военного министерства в связи с увеличением числа кэлэрашей для нужд префектур.

423. — Турну-Северин, 14 августа. — Комендант северинского порта докладывает Министерству иностранных дел, что из общего числа 150 болгар, прибывших в порт, тех, которые имели общий паспорт, он погрузил для отправки навад в Кладову.

424. — Галац, 16 августа. — Префект Ковурлуйского уезда докладывает Министерству внутренних и иностранных дел, что из Одессы прибыло 70 русских добровольцев для Сербии.

425. — Галац, 16 августа. — Комендант галацкого порта рапортует Министерству иностранных дел о прибытии из Одессы австрийского парохода с русскими путешественниками.

426. — [Бухарест,] 16 августа. — Министерство иностранных дел дает дипломатическому агенту в Константинополе генералу И. Гика инструкции ответить Порте в связи с комиссией по репатриации беженцев из Виддинского края.

427. — Петербург, 16 августа. — Жан Кантакузино, посланный с дипломатической миссией в Петербург, докладывает Министерству иностранных дел, что русское общественное мнение и русское правительство высказывают неудовольствие в связи с тем, как понимает Румыния нейтралитет.

428. — [Бухарест,] 17 августа. — Министерство иностранных дел приказывает румынскому делегату в Тульче не давать без разрешения Министерства затребованных французским вице-консулом информации.

429. — Константинополь, 19 августа. — Великий визирь Оттоманской империи сообщает румынскому принцу Карлу о восшествии на престол султана Абдул-Гамида II.

430. — Вена, 19 августа. — Дипломатический агент в Вене И. Бэлчану докладывает Министерству иностранных дел о заявлениях, сделанных графом Андраши в связи с отношениями с румынскими консерваторами.

431. — [Бухарест,] 20 августа. — Резюме конфиденциальной корреспонденции между Министерством иностранных дел и дипломатическим агентом в Константинополе относительно основания турецкой коммерческой агентуры в Турну-Северине.

432. — Крайова, 22 августа. — Префектура Должского уезда докладывает Министерству внутренних дел о подлинных фактах в связи с инцидентами на сербской границе.

433. — Галац, 23 августа. — Префект Ковурлуйского уезда сообщает Министерству внутренних дел число русских путешественников, прибывших из Одессы с тем, чтобы отправиться вверх по Дунаю.

434. — Константинополь, 23 августа. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика докладывает Министерству иностранных дел о затруднениях, причиняемых ему турецкими властями в связи с юрисдикцией румынских подданных.

435. — Лондон, 24 августа. — Стипендиат румынского правительства журналист Хотце-ди Планта пишет Министерству иностранных дел о том, что Англия не признает дипломатического агентства до тех пор, пока Румыния будет вассалом Порты.

436. — Бухарест, 24 августа. — Министерство иностранных дел доводит до сведения дипломатических агентов заграничей, что правительство посылает в Ливадию депутацию приветствовать русского царя.

437. — [Вена,] 25 августа. — Дипломатический агент в Вене И. Бэлчану доводит до сведения Министерства иностранных дел о значении, которое придается в международных кругах нейтралитету Румынии в связи с приготовлениями к войне.

438. — Пера, 25 августа. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика докладывает Министерству иностранных дел об условиях мира, предложенных английским послом турецкому правительству.

439. — Турну-Северин, 26 августа. — Капитан северинского порта сообщает Министерству иностранных дел число путешественников, проехавших по направлению Кладовы.

440. — Шемлин, 27 августа. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурза передает Министерству иностранных дел известия с поля сражения в Сербии.

441. — Бухарест, 30 августа. — Министерство иностранных дел, опровергает появившееся в «Journal de Bucarest», относительно того, как Порты уведомила Румынию о восшествии на престол нового султана.

442. — Галац, 30 августа. — Капитан галацкого порта докладывает Министерству иностранных дел о том, что из Одессы на австрийском пароходе прибыло 145 человек, которые отправляются вверх по Дунаю.

443. — Бухарест, 30 августа. — Церемониал празднования в Бухаресте тезоименитства русского царя.

444. — [Бухарест,] 31 августа. — Министерство иностранных дел доводит до сведения дипломатического агента в Константинополе генерала И. Гика, что по случаю восшествия на престол Абдул-Гамида II он делегирован принести великому визирю поздравления принца.

445. — Белград, 1 сентября. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурза докладывает Министерству иностранных дел случай с одним румынским офицером, прибывшим к русскому консулу с письмом.

446. — Турну-Северин, 2 сентября. — Капитан северинского порта докладывает Министерству иностранных дел о непрерывном прибытии в Кладово путешественников из России и о том, что некоторые из них подвергаются нападению башибузуков с парохода.

447. — [Бухарест,] 2 сентября. — Младший лейтенант Каломфиреску докладывает Министерству внутренних дел, что для усмирения волнений в селе Манолаке им было призвано вне очереди 30 кэлэрашей.

448. — Брэила, 2 сентября. — Префект Брэильского уезда просит Министерство внутренних дел разрешить увеличить число кэлэрашей для сбора налогов и для контроля за выполнением сельскохозяйственных договоров.

449. — Бухарест, 3 сентября. — Военное министерство просит Министерство иностранных дел, чтобы дипломатический агент в Белграде сообщил младшему лейтенанту Филипеску приказ о немедленном возвращении, а в случае неповиновения распорядился об его аресте.

450. — Бухарест, 3 сентября. — Статья, появившаяся в газете «Timpu», в которой правительство, не решаясь ни на нейтралитет, ни на выступление, обвиняется в унижительной внешней политике.

451. — Бухарест, 3 сентября. — Министерство иностранных дел дает инструкции дипломатическому агенту в Константинополе генералу И. Гика и просит ходатайствовать, чтобы Порта разрешила заявления, представленные румынским правительством в меморандуме.

452. — Берлин, 4 сентября. — Заведующий дипломатическим агентством в Берлине капитан Магеру докладывает Министерству иностранных дел, что немецкий инженер предлагает на случай войны организовать в Румынии отделение железных дорог.

453. — Бухарест, 4 сентября. — Доклад начальника архива Министерству иностранных дел, относительно числа путешественников, которые перешли в Сербию через северинский порт.

454. — Бухарест, 4 сентября. — Министерство внутренних дел доводит до сведения брэильской префектуры, что в исключительных случаях она может просить призыва кэлэрашей вне очереди.

455. — Константинополь, 6 сентября. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика докладывает Министерству иностранных дел, что турецкое правительство не довольно тем, как Румыния соблюдает нейтралитет на Дунае.

456. — Константинополь, 6 сентября. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика докладывает Министерству иностранных дел,

что им были переданы поздравления по случаю восшествия на престол нового султана.

457. — Вена, 7 сентября. — Дипломатический агент в Вене И. Балэчану докладывает Министерству иностранных дел об объяснениях, полученных им со стороны австрийского Министерства иностранных дел в связи с австро-венгерским нейтралитетом в случае войны.

458. — Бухарест, 8 сентября. — Министерство иностранных дел сообщает дипломатическому агенту в Вене И. Балэчану, что вице-председатель Сената Ион Гика отправляется со специальной миссией в Лондон и остановится в австрийской столице, чтобы переговорить с ним.

459. — Измаил, 8 сентября. — Министр внутренних дел Г. Вернеску просит Министерство иностранных дел ходатайствовать у сербских государственных властей, чтобы жители, нашедшие убежище на румынской территории, были вновь приняты своей страной.

460. — Петербург, 9 сентября. — Заведующий дипломатическим агентством в Петербурге Эмиль Гика докладывает Министерству иностранных дел о позиции России в связи с событиями на Балканском полуострове.

461. — Бухарест, 10 сентября. — Дипломатический агент Англии в Бухаресте К. Е. Мансфильд доводит до сведения Министерства иностранных дел, что Британское правительство довольно тем, как Румыния проводит политику нейтралитета.

462. — [Бухарест,] 11 сентября. — Резюме конфиденциальной корреспонденции между Министерством иностранных дел и дипломатическим агентством в Петербурге в связи с проездом через Румынию русских добровольцев.

463. — Турну-Северин, 13 сентября. — Капитан северинского порта докладывает Министерству иностранных дел подробности в связи с проездом путешественников в Сербию.

464. — Константинополь, 13 сентября. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика докладывает Министерству иностранных дел порядок, в котором, по мере их важности, должны были бы вестись переговоры о различных вопросах, подлежащих обсуждению с турецким правительством.

465. — Рим, 13 сентября. — Заведующий дипломатическим агентством в Риме Г. Г. Кантакузино информирует Министерство иностранных дел относительно взаимоотношений Австрии, России и Германии, связанных с восточным вопросом.

466. — Петербург, 16 сентября. — Заведующий агентством в Петербурге Эмиль Гика просит Министерство иностранных дел инструкций в связи с положением Румынии в случае, если Россия вступит в войну.

467. — Турну-Северин, 16 сентября. — Капитан северинского порта докладывает Министерству иностранных дел число путешественников, которые перешли в Сербию и предлагает, чтобы их подсчет был произведен не на вокзале, а в порту.

468. — [Бухарест,] 17 сентября. — Резюме конфиденциальной корреспонденции между Министерством иностранных дел и дипломатическим агентством в Константинополе в связи с конфликтом между румынскими властями в Галаце и турецким морским офицером.

469. — Бухарест, 19 сентября. — Министерство иностранных дел просит заведующего дипломатическим агентством в Петербурге объявить русскому правительству, что Румыния не может указать своей позиции в случае объявления войны Россией.

470. — Вена, 20 сентября. — Ион Гика, посланный со специальной миссией в Лондон телеграфирует из Вены Министерству иностранных дел о мнении политических кругов относительно позиции румынской армии в случае войны.

471. — Бухарест, 20 сентября. — Декрет для открытия дополнительного кредита в 20 000 лей Военному министерству для боеприпасов и починки оружия.

472. — Вена, 21 сентября. — Дипломатический агент в Вене И. Балэчану докладывает Министерству иностранных дел, что царь обратился к императору Францу-Иосифу, предлагая Австрии сотрудничать в умиротворении Балканского полуострова.

473. — Бухарест, 24 сентября. — Декрет для открытия дополнительного кредита в 10 000 лей Военному министерству на расходы дипломатической миссии.

474. — Бухарест, 24 сентября. — Протокол, которым Совет министров разрешает военный сбор постоянных и территориальных войск со всеми их резервами для обучения и маневров.

475. — Бухарест, 25 сентября. — Министр иностранных дел сообщает дипломатическим агентам за границей, что правительство решило произвести военный сбор ввиду маневров.

476. — Бухарест, 28 сентября. — Военное министерство просит Министерство внутренних дел отдать приказ уездным префектам, чтобы гражданские власти оказывали полное содействие военным властям для сбора запасных.

477. — Вена, 28 сентября. — Телеграмма дипломатического агента в Вене Балэчану, относительно предположений в связи с военным сбором румынской армии и ответ министра иностранных дел.

478. — Галац, 28 сентября. — Командир 3-й дивизии генерал Радович доводит до сведения Министерства внутренних дел, что им был получен из Военного министерства устный приказ отозвать из Болграда батальон и оставить там только одну роту.

479. — Бухарест, 29 сентября. — Военное министерство просит Министерство внутренних дел распорядиться, чтобы места призванных чиновников не занимались.

480. — Бухарест, 29 сентября. — Министерство внутренних дел просит уездных префектов дать отпуска призванным чиновникам, чтобы во время своего отсутствия они не потеряли мест.

481. — Бухарест, 29 сентября. — Министерство внутренних дел приказывает уездным префектам оказать военным властям законное содействие для сбора запасных.

482. — Бухарест, 29 сентября. — Министерство внутренних дел предписывает начальникам коммунального и бухартерского отделов дать отпуска призванным на сбор служащим, чтобы их места не занимались.

483. — Роман, 29 сентября. — Префект Романского уезда докладывает Министерству внутренних дел, что по требованию командира местного Доробанцкого полка им было расквартировано у горожан 1900 человек.

484. — Крайова, 29 сентября. — Командир 1-й дивизии генерал Лупу доводит до сведения Министерства внутренних дел, что сконцентрированные войска не имеют денег, а поставщики прекратили кредит.

485. — С.-Петербург, 29 сентября. — Дипломатический агент в С.-Петербурге Эмиль Гика докладывает Министерству иностранных дел о мерах, принятых Россией на случай войны с Турцией.

486. — [Бухарест,] 30 сентября. — Министерство внутренних дел посылает Военному министерству телеграмму текучего префекта о том, что призыв служащих парализовал административный аппарат.

487. — Турну-Северин, 30 сентября. — Капитан северинского порта докладывает Министерству иностранных дел, что среди путешественников, проезжающих в Сербию, находятся и русские офицеры в военной форме и при оружии.

488. — Бухарест, 30 сентября. — Министерство внутренних дел просит Министерство финансов отдать соответствующие распоряжения об оплате мандатов, выданных воинским частям в Крайове на содержание призванных частей.

489. — Крайова, сентябрь. — Главный врач 1-й дивизии докладывает генеральному инспектору санитарной службы, что он был внесен в военный ежегодник и просит исправить ошибку.

490. — [С.-Петербург, сентябрь. —] Заведующий дипломатическим агентством в С.-Петербурге Эмиль Гика докладывает Министерству иностранных дел о советах, данных ему русским канцлером в связи с нейтралитетом Румынии.

491. — [Бырка, сентябрь. —] Балтский супрефект Должского уезда приказывает сельскому старосте в Недее оказать содействие при военном сборе доробанцев, запасных и ополченцев.

492. — Константинополь, 1 октября. — Дипломатическое агентство в Константинополе посылает Министерству иностранных дел копию ноты Савфет-паши в связи с выдачей преступников, убивших австрийского подданного.

493. — Бухарест, 1 октября. — Военное министерство доводит до сведения Министерства внутренних дел, что призванная на военный сбор армия будет расквартирована среди жителей и просит содействия административных и коммунальных властей.

494. — [Бухарест,] 1 октября. — Министерство внутренних дел доводит до сведения уездных префектур, что во время сбора войска будут расквартированы среди жителей и просит их оказывать содействие.

495. — Бухарест, 1 октября. — Военное министерство посылает Министерству внутренних дел копию рапорта начальника 14-й роты 7-го Доробанцкого полка в Ицкани и просит его принять меры против некоторых административных органов.

496. — [Землин,] 1 октября. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурва докладывает Министерству иностранных дел о заключении перемирия между турками и сербами.

497. — Бухарест, 6 октября. — Военное министерство сообщает премьер-министру о доставке коджурлуйским и брэильским префектами риса, необходимого войскам в Калафате.

498. — [Бухарест,] 6 октября. — Министерство внутренних дел просит ботошанского префекта произвести расследование и применить взыскания к сельским старостам, которые оказали сопротивление при военном сборе запасных 14-й роты 7-го Доробанцкогo полка.

499. — Бухарест, 6 октября. — Сербский дипломатический агент в Бухаресте повторяет свое заявление Министерству иностранных дел в связи с возвращением двум сербским подданным конфискованного у них турну-северинскими властями оружия.

500. — Бухарест, 8 октября. — Министерство иностранных дел сообщает дипломатическому агенту в Константинополе подробности в связи с нотой Савфет-паши о выдаче трех бандитов, укрывшихся на турецкой территории.

501. — Бухарест, 9 октября. — Боевой приказ по румынской армии осенью 1876 года.

502. — [Бухарест, 11 октября. —] Постановление военного министерства в связи с медицинскими свидетельствами, выдаваемыми доробанцам и кэлэрашам.

503. — Турну-Северин, 12 октября. — Капитан северинского порта докладывает Министерству иностранных дел, что по направлению Кладовы были провезены под фирмой «Красного креста» ящики с оружием.

504. — Петербург, 14 октября. — Заведующий дипломатическим агентством в Петербурге Эмиль Гика докладывает Министерству иностранных дел о том, как относится Россия к событиям на Балканском полуострове.

505. — Белград, 17 октября. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурва докладывает Министерству иностранных дел, что в широких общественных кругах настойчиво говорят о превозглашении независимости Румынии.

506. — Бухарест, 18 октября. — Декрет принца для открытия кредита в 25 000 лей Военному министерству, необходимого для уплаты транспорта призванных на военный сбор частей.

507. — Петербург, 18 октября. — Заведующий дипломатическим агентством в Петербурге Эмиль Гика препровождает Министерству иностранных дел статью правительственного органа относительно ультиматума, данного Турции царем.

508. — Бухарест, 20 октября. — Министерство иностранных дел просит Министерство внутренних дел распорядиться, чтобы немецкие подданные были освобождены от военных постоев.

509. — Вена, 20 октября. — Дипломатический агент в Вене И. Балэчану докладывает Министерству иностранных дел о содержании статьи газеты «Fremdenblatt» относительно Международного статута Румынии.

510. — Зимони, 20 октября. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурва докладывает Министерству иностранных дел о поражении сербской армии.

511. — Царское-Село, 20 октября. — Имперский канцлер Горчаков уведомляет находящиеся за границей послы о позиции, занятой Россией в связи с событиями на юге Дуная.

512. — [Бухарест, 21 октября. —] Тронная речь по поводу открытия Чрезвычайной сессии законодательных палат.

513. — Бухарест, 22 октября. — Министерство иностранных дел просит находящихся за границей дипломатических агентов прозондировать иностранные правительства в отношении особых гарантий нейтралитета Румынии в случае войны Турции с одной из великих держав.

514. — Бухарест, 22 октября. — Министерство иностранных дел дает дипломатическому агенту в Константинополе генералу И. Гика инструкции относительно того, как следует поступить в случае начала беспорядков.

515. — [Бухарест, 23 октября. —] Депутат Ион Стурза запрашивает военного министра во время заседаний в палате депутатов относительно продовольственных ассигнований для запасных на время между призывом и зачислением в часть.

516. — Бухарест, 23 октября. — Военное министерство просит командира 1-й дивизии распорядиться, чтобы кавалерийский полк отправил в штаб главнокомандующего для отправляющихся в разведку офицеров четырех конных вестовых.

517. — Бухарест, 23 октября. — Министерство внутренних дел уведомляет городского голову столицы, что немецкие подданные освобождаются от военных постоев.

518. — [Галац,] 23 октября. — Приказ командира 2-й бригады 3-й дивизии в связи с представлением полковых ведомостей ввиду составления генерального отчета.

519. — [Бухарест,] 24 октября. — Министерство внутренних дел просит уездных префектов принять меры, чтобы городские управы регламентировали распределение военных постоев.

520. — Париж, 25 октября. — Ион Гика, посланный в Англию с особой миссией, докладывает Министерству иностранных дел о разговоре с французским министром иностранных дел герцогом Деказом относительно позиции Румынии.

521. — Рим, 25 октября. — Дипломатический агент в Риме В. Георгиан докладывает Министерству иностранных дел о точке зрения итальянского правительства в вопросе особых гарантий нейтралитета, требуемых Румынией.

522. — [Галац,] 25 октября. — Приказ по армии командира 1-й бригады 3-й дивизии относительно инструкций войск и установления места сбора.

523. — Бухарест, 25 октября. — Министерство иностранных дел просит Министерство внутренних дел распорядиться, чтобы австро-венгерские подданные были освобождены от расквартирований.

524. — Вена, 26 октября. — Дипломатический агент в Вене И. Бэлэчану докладывает Министерству иностранных дел, что державы еще не высказались относительно английского предложения созвать конференцию послов.

525. — С.-Петербург, 26 октября. — Заведующий дипломатическим агентством в С.-Петербурге Эмиль Гика докладывает Министерству иностранных дел об инциденте между ним и английским послом.

526. — [Бухарест, 27 октября. —] Запрос депутата И. А. Георгиу в палате депутатов относительно передвижения войск из Ясс в Текучи пешим порядком, в то время когда можно было использовать железную дорогу.

527. — Бухарест, 27 октября. — Бухарестская городская управа просит Министерство внутренних дел представить ей законные обоснования для освобождения немецкий подданных от расквартирований.

528. — Роман, 28 октября. — Префект Романского уезда уведомляет Министерство внутренних дел о том, как он предоставил в распоряжение командиров частей подводы для транспорта.

529. — [Лондон, 29 октября. —] Заявления, сделанные английским министром иностранных дел лордом Биконсфилдом относительно сохранения территориальной неприкосновенности Османской империи.

530. — Бухарест, 30 октября. — Министерство иностранных дел просит дипломатического агента в Париже послать Иону Гика в Лондон различные релянции и донести о своей деятельности.

531. — Пера, 30 октября. — Дипломатический агент генерал И. Гика доносит Министерству иностранных дел о прибытии из Бухареста в Константинополь Мазар-паши, претендующего на миссию вести переговоры между румынским правительством и Портой.

532. — [Бухарест,] 1 ноября. — Ответ на тронную речь, обсуждаемый в палате депутатов.

533. — [Галац,] 1 ноября. — Командир 2-й бригады уведомляет приказом части, что командиром 3-й дивизии в некоторых полках будет производиться инспекция.

534. — Париж, 1 ноября. — Дипломатический агент в Париже Стефан Шендря, доносит Министерству иностранных дел, что он был принят герцогом Декавом.

535. — [Галац,] 2 ноября. — Приказ командира 2-й бригады 3-й дивизии полковника Ипэтеску для установления отметок на квартирах, где расквартированы войска и обслуживающие части.

536. — [Лондон, 2] ноября. — Ион Гика, посланный в Лондон со специальной миссией, докладывает Министерству иностранных дел о разговоре с лордом Салисбюри.

537. — [Галац, 2 ноября. —] Приказ командира 2-й бригады 3-й дивизии для установления мест сбора частей.

538. — Париж, 3 ноября. — Дипломатический агент в Париже Стефан Шендря представляет Министерству иностранных дел Поньона, посланного агентством Гавас организовать в Бухаресте бюро для корреспонденции.

539. — Париж, 3 ноября. — Дипломатический агент в Париже Стефан Шендря пересылает Министерству иностранных дел телеграмму Иона Гика, находящегося в Лондоне, в которой тот сообщает о своем разговоре с лордом Дерби относительно Румынии.

540. — Париж, 3 ноября. — Дипломатический агент в Париже Стефан Шендря докладывает Министерству иностранных дел об аудиенции у герцога Декава в связи с вручением своих полномочий.

541. — С.-Петербург, 3 ноября. — Заведующий дипломатическим агентством в С.-Петербурге Эмиль Гика доносит Министерству иностранных дел о том, как толкуется декларация о нейтралитете Румынии.

542. — Лондон, 3 ноября. — Посланный с особой миссией Ион Гика доводит до сведения Министерства иностранных дел о разговорах, имевших место с лордом Салисбюри и о докладной записке, которую он представил относительно Румынии.

543. — [Бухарест,] 4 ноября. — Мотивировка и законопроект, представленный в собрание депутатов, для открытия нового дополнительного кредита в 400 000 лей, необходимого для сбора войск.

544. — Бухарест, 4 ноября. — Военное министерство просит Министерство внутренних дел распорядиться, чтобы больные этой дивизии госпитализировали в гражданских больницах городов в которых расквартированы находящиеся в походе войска.

545. — Берлин, 4 ноября. — Дипломатический агент в Берлине А. Дегре уведомляет Министерство иностранных дел о комментариях газеты «Nord-deutsche Allgemeine Zeitung», относящихся к румыно-русским отношениям.

546. — Бухарест, 5 ноября. — Министерство иностранных дел просит находящихся за границей дипломатических агентов запросить соответствующие правительства о том, что будет с нейтралитетом Румынии в случае войны между державами-гарантами.

547. — Париж, 5 ноября. — Дипломатический агент в Париже Штефан Шендря доносит Министерству иностранных дел об аудиенции у президента Французской республики.

548. — Бухарест, 5 ноября. — Министерство иностранных дел уведомляет дипломатического агента в Вене о том, что высылает ему инструкции относительно особых гарантий нейтралитета Румынии.

549. — Бухарест, 5 ноября. — Министерство иностранных дел препровождает Министерству внутренних дел законное обоснование для освобождения немецких подданных от военных постоев.

550. — Бухарест, 5 ноября. — Министерство иностранных дел препровождает законодательному собранию экземпляры официально опубликованных относительно нейтралитета Румынии актов.

551. — [Бухарест,] 6 ноября. — Министерство внутренних дел предписывает префектам Романа, Бакэу, Васлуя, Тузовы, Текучи, Путны и Рымнику-Сэрата распорядиться о госпитализации в гражданских больницах больных частей 4-й дивизии.

552. — Бухарест, 6 ноября. — Декрет о военном сборе офицеров запаса и врачей по мере нужд военных частей.

553. — [Бухарест, 6 ноября. —] Обсуждение в сенате законопроекта для продления срока военного сбора.

554. — Париж, 6 ноября. — Дипломатический агент в Париже Штефан Шендря доносит Министерству иностранных дел о своем разговоре с французским президентом во время аудиенции.

555. — Вена, 6 ноября. — Дипломатический агент в Вене И. Балэчану докладывает Министерству иностранных дел, что требуемый правительством абсолютный нейтралитет Румынии не может быть достигнут без ее независимости.

556. — Петербург, 6 ноября. — Заведующий дипломатическим агентством в Петербурге Эмиль Гика доводит до сведения Министерства иностранных дел, что Россия не предпримет ничего против Румынии.

557. — Пера, 6 ноября. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика докладывает Министерству иностранных дел, что он не получил еще от Турции ответа, касающегося гарантии нейтралитета.

558. — [Галац,] 7 ноября. — Командир 2-й бригады 3-й дивизии полковник Григоре Ипатеску устанавливает приказом по армии службу на постах.

559. — [Галац, 7 ноября. —] Приказ командира 2-й бригады 3-й дивизии полковника Ипатеску по войскам, находящимся в Галаце, собраться на плато между городскими заставами Брэилы и Текучи.

560. — Пера, 7 ноября. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика доводит до сведения Министерства иностранных дел о декларации Савфет-паши о том, что Порты не будет нарушать нейтралитет Румынии.

561. — Турну-Северин, 8 ноября. — Капитан северинского порта докладывает Министерству иностранных дел о переходе через Дунай прибывших в страну сербских путешественников.

562. — Бухарест, 8 ноября. — Приказ принца по армии по случаю военного сбора для дополнительного военного обучения.

563. — Берлици, 8 ноября. — Дипломатический агент в Берлине А. Дегре доносит Министерству иностранных дел о неопределенном ответе, данном германским Министерством иностранных дел по вопросу нейтралитета Румынии.

564. — Вена, 8 ноября. — Дипломатический агент в Вене И. Балэчану сообщает Министерству иностранных дел точку зрения австрийской дипломатии в связи с нейтралитетом Румынии.

565. — Галац, 8 ноября. — Комендант галацкого порта докладывает Министерству иностранных дел о прибытии направляющегося в Одессу австрийского парохода с русскими добровольцами из Сербии.

566. — Белград, 8 ноября. — Дипломатический агент в Белграде Стурра уведомляет Министерство иностранных дел о царящем там настроении после заключения перемирия.

567. — [Бухарест, 9 ноября. —] Заседание палаты депутатов, на котором был вотирован четырехмиллионный кредит для армии.

568. — Бухарест, 9 ноября. — Ответ сената на тронную речь.

569. — Бухарест, 9 ноября. — Военный министр полковник Слэничану просит помощника начальника главного штаба полковника Бароци принять меры по подготовке отъезда принца для инспекции частей 3-й и 4-й дивизий.

570. — Берлин, 9 ноября. — Дипломатический агент в Берлине А. Дегре указывает Министерству иностранных дел на то, какой политики должна бы была придерживаться Румыния в связи с событиями.

571. — Белград, 9 ноября. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурза докладывает Министерству иностранных дел о том, что прибывающие из Швейцарии польские эмиссары заподозрены как турецкие шпионы.

572. — Париж, 9 ноября. — Дипломатический агент в Париже Стефан Шендря докладывает Министерству иностранных дел, что Деказ принял во внимание заявление Румынии по вопросу о гарантии нейтралитета.

573. — Берлин, 10 ноября. — Дипломатический агент в Берлине А. Дегре докладывает Министерству иностранных дел, что он не мог, ввиду того что Бюлов был занят, ознакомить его с содержанием полученных из Бухареста телеграм.

574. — Париж, 10 ноября. — Дипломатический агент в Париже Стефан Шендря докладывает Министерству иностранных дел, что французское правительство приняло во внимание заявление Румынии о нейтралитете.

575. — Бухарест, 10 ноября. — Министерство иностранных дел уведомляет дипломатического агента в Риме Георгиана о том, что, по вопросу о просьбе Румынии гарантий, Франция высказалась в положительном смысле.

576. — [Крайова,] 11 ноября. — Приказ по частям командира 1-й бригады 1-й дивизии полковника Сакеларие для дополнительного военного обучения.

577. — [Турну-Северин,] 11 ноября. — Комендант северинского порта просит у Министерства иностранных дел инструкций по вопросу транспорта 100 тонн свинца, прибывающего из Галаца для Кладовы.

578. — Вена, 11 ноября. — Дипломатический агент в Вене И. Балэчану уведомляет Министерство иностранных дел, что началось ослабление напряжения в отношениях великих держав, что делает возможным избежать войну.

579. — Бухарест, 11 ноября. — Министерство иностранных дел извещает сербского дипломатического агента в Бухаресте о сообщении мехединцкого префекта относительно конфискации оружия у двух сербских подданных.

580. — Бухарест, 12 ноября. — Министерство иностранных дел просит дипломатического агента в Константинополе довести до сведения Порты о том удовлетворении, которое вызвало в Румынии декларация о соблюдении нейтралитета и запрашивает его относительно конференции послов.

581. — Рим, 12 ноября. — Дипломатический агент в Риме Георгиан докладывает Министерству иностранных дел, что итальянскому послу будет поручено поддерживать на конференции заявление Румынии о нейтралитете.

582. — Париж, 12 ноября. — Посланный с особой миссией в Лондон Ион Гика доносит Министерству иностранных дел в Бухарест о декларации, сделанной английским премьер-министром относительно просимой Румынией гарантии нейтралитета.

583. — Рим, 13 ноября. — Дипломатический агент в Риме В. Георгиан докладывает Министерству иностранных дел, что итальянское правительство поддерживает на конференции послов просьбу Румынии гарантировать нейтралитет.

584. — Берлин, 15 ноября. — Дипломатический агент в Берлине А. Дегре доводит до сведения Министерства иностранных дел декларации немецкого министра Бюлова относительно нейтралитета Румынии в случае войны.

585. — Пера, 15 ноября. — Дипломатический агент в Константинополе запрашивает Министерство иностранных дел, как сделать сообщение Порте, относящееся к декларации в связи с заявлением Румынии о нейтралитете.

586. — Вена, 15 ноября. — Дипломатический агент в Вене Бэлэчану докладывает Министерству иностранных дел о сведениях относительно плана оккупации Болгарии русскими войсками.

587. — Плоешти, 16 ноября. — Префектура Праховского уезда докладывает Министерству внутренних дел, что оплата железнодорожных рабочих линии Плоешти—Предрял производится регулярно и что больше нет необходимости в доробанцах.

588. — Вена, 17 ноября. Дипломатическое агентство в Вене докладывает Министерству иностранных дел в Бухаресте, что газетные сообщения о согласии Англии и Германии на оккупацию русскими войсками Болгарии неправильны.

589. — Бухарест, 18 ноября. — Министерство иностранных дел просит дипломатического агента в Константинополе И. Гика возобновить заявление относительно особой гарантии нейтралитета Румынии.

590. — [Турну-Северин,] 18 ноября. — Комендант северинского порта докладывает Министерству иностранных дел о преследовании людей и материала в направлении Кладовы.

591. — [Бухарест, 19 ноября.] — Заседание сената, на котором вотировался четырехмиллионный кредит для армии.

592. — Бухарест, 20 ноября. — Министерство иностранных дел просит Министерство внутренних дел распорядиться, чтобы немецкий подданный из Крайовы Кохлер был освобожден от военных постоев.

593. — Париж, 20 ноября. Ион Гика, посланный в особую миссию в Лондон, извещает Министерство иностранных дел, что Англия, Франция и Италия подписали идентичные декларации относительно Румынии.

594. — Париж, 20 ноября. — Ион Гика, посланный с особой миссией в Лондон, телеграфирует Министерству иностранных дел о том, что Румыния заняла на Западе особое положение.

595. — Галича, 21 ноября. — Приказ по частям командира 1-й бригады 1-й дивизии о выступлении в направлении Маглавита.

596. — [Бухарест,] 22 ноября. — Главный штаб дает распоряжение майору Лаховари и капитану Магеру произвести обследование местности между Бухарестом и Джурджу.

597. — [Бухарест,] 22 ноября. — Штаб главнокомандующего просит командира 2-й дивизии распорядиться, чтобы для разведки в Джурджу майору Лаховари отпустили трех конных вестовых, а также лошадь для лейтенанта Грозя.

598. — Турну-Северин. — Капитан северинского порта докладывает Министерству иностранных дел о людях и материале, преследовавших через Дунай в Кладову и из Сербии в Румынию.

599. — Петербург, 23 ноября. — Заведующий дипломатическим агентством в Петербурге Эмиль Гика докладывает Министерству иностранных дел относительно сделанного в России военного займа.

600. — Калафат, 23 ноября. — Командир смешанной бригады полковник Сакеларие устанавливает приказом организацию и программу занятий бригады.

601. — [Бухарест, 25 ноября.] — Палата депутатов обсуждает проект добавочного кредита Военному министерству в 1 045 000 для покрытия расходов по военному сбору.

602. — [Бухарест,] 25 ноября. — Министерство внутренних дел просит Военное министерство сообщить ему о мероприятиях для обеспечения сохранности имущества жителей, проживающих на берегу Борчи, ввиду ухода охраняющих их там доробанцев.

603. — [Бухарест, 25 ноября.] Министр иностранных дел Н. Ионеску отвечает на заседании палаты депутатов от 25 ноября на запрос депутата Н. Бла-ремберга относительно политической линии Румынии.

604. — Константинополь, 25 ноября. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика докладывает Министерству иностранных дел о своем разговоре с Савфет-пашой относительно требования гарантировать нейтралитет Румынии.

605. — Плоешти, 26 ноября. — Префект Праховского уезда сообщает Министерству внутренних дел, что им установлены пикеты доробанцев и кэлэрашей для охраны почтового дилижанса, направляющегося в Брашов.

606. — Бухарест, 26 ноября. — Декрет о сформировании восьми доробанцких полков.

607. — Бухарест, 26 ноября. — Министерство иностранных дел извещает дипломатического агента в Константинополе И. Гика, что румынское правительство решило по случаю конференции послать Димитрия Братиану в Константинополь с особой миссией.

608. — Бухарест, 26 ноября. — Министр иностранных дел Н. Ионеску представляет министру иностранных дел Савфет-паше посланного с особой миссией Димитрия Братиану.

609. — Бухарест, 26 ноября. — Инструкции, данные чрезвычайному посланнику в Константинополе Димитрию Братиану на время конференции послов.

610. — Кэлэраши, 28 ноября. — 5-й батальон 3-го доробанцкого полка докладывает командиру 2-й территориальной дивизии генералу Зефирари, что австрийская пароходная агентура перевозит в румынской части Дуная баржи и материалы.

611. — Олтеница, 29 ноября. — Комендант олтеницкого порта докладывает Министерству иностранных дел, что в Туртукаю прибывает 4 000 турецких солдат.

612. — Бухарест, 29 ноября. — Утверждение кредита в 84 000 лей Военному министерству на расходы по фуражу и жалованью офицеров запаса.

613. — Бухарест, 29 ноября. — Утверждение кредита в 961 000 лей Военному министерству для покрытия расходов по военному сбору.

614. — [Крайова,] 29 ноября. — Префект Должского уезда доносит Министерству внутренних дел, что городской голова Крайовы не освобождает, до специального приказа, немецких подданных от военного постоя.

615. — Турну-Северин, 29 ноября. — Комендант турну-северинского порта докладывает Министерству иностранных дел о прибытии сербских добровольцев и распоряжении навигационного общества относительно погрузки экспортируемых товаров.

616. — Пера, 29 ноября. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика доносит Министерству иностранных дел о своем разговоре с послом и французским делегатом на конференции относительно заявления Румынии.

617. — [Галац,] 30 ноября. — Приказ командира 2-й бригады 3-й дивизии для регламентирования сигналов горнистов полевого стана.

618. — Джурджу, 30 ноября. — Префект Влашского уезда докладывает Министерству внутренних дел об обстоятельствах, при которых турки конфисковали у торговца Стояновича лодку с солью в Смырде.

619. — Турну-Мэгуреле, 30 ноября. — Комендант турну-магурельского гарнизона младший лейтенант Гэнеску докладывает 2-й дивизии в Бухарест о прибытии в Никополь турецких войск.

620. — Бухарест, 30 ноября. — Министерство иностранных дел просит Министерство внутренних дел распорядиться, чтобы итальянского подданного Леонарди освободили от военного постоя.

621. — Текучи, 1 декабря. — Префектура Текучского уезда просит Министерство внутренних дел хлопотать при Военном министерстве о расквартировании кэлэрашей в окрестностях города.

622. — Бистрецу, 1 декабря. — Командир 10-й доробанцкой роты предписывает старостам Балтской волости Должского уезда не посылать им при сборе ополченцев лишь бедняков, так как они не могут приобретать нужной экипировки.

623. — Бухарест, 2 декабря. — Президиум Совета министров уведомляет министра иностранных дел, что ответ, данный на запрос депутата Бларемберга относительно позиции Румынии удовлетворил палату депутатов.

624. — [Бухарест,] 3 декабря. — Министерство внутренних дел просит Министерство иностранных дел хлопотать о возмещении убытков, понесенных торговцем Стояновичем из Джурджу из-за конфискации соли гурками в Русуке.

625. — Бухарест, 3 декабря. — Военное министерство доводит до сведения Министерства внутренних дел о затруднениях при расквартированиях в Крайове и просит принять меры для приведения в исполнение закона.

626. — Константинополь, 3 декабря. — Чрезвычайный посланник в Порте Димптрий Брагиану уведомляет министра иностранных дел Н. Ионеску о ходе переговоров с турками и послами других стран.

627. — Брэила, 3 декабря. — Префектура Брэильского уезда запрашивает Министерство внутренних дел о легальном обосновании для освобождения итальянских подданных от военных постоев.

628. — Пера, 3 декабря. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика докладывает Министерству иностранных дел, что представитель Италии не получил инструкций поддерживать вопрос нейтралитета Румынии.

629. — [Крайова,] 4 декабря. — Префектура Должского уезда докладывает Министерству внутренних дел о мерах, принятых в отношении переходящих Дунай болгар.

630. — Кэлэраши, 4 декабря. — Командир 5-го батальона 3-го Доробанцского полка докладывает 2-й территориальной дивизии, что из Силистрии в Виддин прибыли нагруженные военным материалом турецкие баржи.

631. — [Бырка,] 4 декабря. — Балтский супрефект приказывает старостам собрать у населения оружие и передать его начальникам гарнизонов.

632. — Вена, 5 декабря. — Австро-венгерский министр иностранных дел граф Андраши отвечает румынскому министру иностранных дел по вопросу политики, которой следует придерживаться.

633. — Пера, 5 декабря. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика осведомляет Министерство иностранных дел о декларациях, сделанных на конференции британским представителем по вопросу заявления Румынии о нейтралитете.

634. — Белград, 5 декабря. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурза доводит до сведения Министерства иностранных дел о положении в Сербии и о заявлениях, сделанных в связи с Румынией дипломатическим агентом Австрии.

635. — Бухарест, 5 декабря. — Министерство иностранных дел уведомляет дипломатического агента в Вене, что уход из правительства Д. А. Стурзы бесповоротно решен и что во внешней политике ничего не изменилось.

636. — Бухарест, 5 декабря. — Министерство внутренних дел предписывает путненскому префекту освобождать австро-венгерских подданных от военных постоев.

637. — Константинополь, 6 декабря. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика передает Министерству иностранных дел приведенные на конференции английским делегатом аргументы относительно невозможности предоставить Румынии особые гарантии нейтралитета.

638. — Пера, 7 декабря. — Дипломатический агент в Константинополе И. Гика докладывает Министерству иностранных дел, что турки намерены занять Калафат.

639. — Бухарест, 7 декабря. — Министр иностранных дел просит дипломатического агента в Риме выразить итальянскому правительству благодарность за поддержку в вопросе нейтралитета.

640. — Бухарест, 7 декабря. — Министерство иностранных дел предписывает дипломатическому агенту в Париже действовать дальше по вопросу требуемых Румынией гарантий нейтралитета.

641. — Бухарест, 8 декабря. — Министерство иностранных дел просит Министерство внутренних дел предписать освобождение от военного постоя сербского подданного, директора болгарской школы Александра Димитриевица.

642. — Пера, 9 декабря. — Чрезвычайный посланник в Порте Димитрий Братиану доводит до сведения Министерства иностранных дел, что заявление о нейтралитете не будет поставлено на повестку дня конференции послов и просит выслать ему необходимые полномочия.

643. — Бухарест, 10 декабря. — Министерство иностранных дел просит дипломатического агента в Париже взять под свое попечительство журналиста Генри Годе ди Планта, который будет помещать в английской прессе корреспонденцию относительно Румынии.

644. — Бухарест, 10 декабря. — Министр иностранных дел Н. Ионеску сообщает чрезвычайному посланнику в Турции Димитрию Братиану о шагах, принятых в связи с нейтралитетом, и дает ему инструкции для дальнейших переговоров.

645. — Бухарест, 10 декабря. — Командир резервной кавалерии полковник Крецяну докладывает начальнику главного штаба полковнику Слэничану о том, как произошла на Филаретском вокзале погрузка и выгрузка 1-го Рошиорского полка.

646. — [Бухарест,] 10 декабря. — Министерство иностранных дел уполномочивает Димитрия Братиану и генерала И. Гика составить и подписать временную регламентацию румыно-турецких коммерческих отношений.

647. — Бухарест, 10 декабря. — Министр иностранных дел Н. Ионеску доводит до сведения турецкого министра иностранных дел Савфет-паши, что миссия Димитрия Братиану заключается в получении для Румынии гарантии ее нейтралитета.

648. — Париж, 11 декабря. — Дипломатический агент в Париже Шендря доводит до сведения Министерства иностранных дел заявление, которое ему сделал герцог Деказ относительно нейтралитета Румынии.

649. — Берлин, 12 декабря. — Дипломатический агент в Берлине А. Дегре доводит до сведения Министерства иностранных дел заявление, которое ему сделал государственный секретарь Бюлов относительно Румынии.

650. — Пера, 12 декабря. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика сообщает Министерству иностранных дел об обнаружении турецкой конституции и о статье относительно Румынии.

651. — Константинополь, 13 декабря. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика сообщает Министерству иностранных дел, что полномочные представители на конференции не получили инструкций поддерживать особую гарантию нейтралитета Румынии.

652. — Париж, 13 декабря. — Дипломатический агент в Париже Штефан Шендря доводит до сведения Министерства иностранных дел о результате переговоров с герцогом Деказом и лордом Лайонсом относительно гарантии нейтралитета Румынии.

653. — Константинополь, 13 декабря. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика доводит до сведения Министерства иностранных дел разговор с Савфет-пашой относительно нейтралитета и меморандума в связи с требованиями Румынии.

654. — Бухарест, 14 декабря. — Военное министерство сообщает Министерству внутренних дел, что оно не согласно с предложением текучского префекта относительно поста кэлэрашей в селах.

655. — Константинополь, 14 декабря. — Чрезвычайный посланник в Константинополе Димитрие Братиану сообщает Министерству иностранных дел о получении полномочий и просит сведений относительно переговоров в связи с коммерческим договором.

656. — Пера, 14 декабря. — Дипломатический агент в Константинополе генерал Гика извещает Министерство иностранных дел о ходе работ конференции послов.

657. — Бухарест, 15 декабря. — Военное министерство сообщает Министерству внутренних дел, что старосты некоторых сел Ковурлуйского уезда не получили распоряжений в связи со сбором урожая призванных.

658. — Кэлэраши, 15 декабря. — Командир 5-го батальона 3-го Доробанцного полка докладывает командиру 2-й территориальной дивизии генералу Зефкари о том, что турки из Силистрии рубят лес в Островул Хопу и строят укрепления.

659. — Турну-Северин, 16 декабря. — Комендант северинского полка докладывает Министерству иностранных дел о военных материалах, переправленных через Дунай у Кладовы.

660. — Кэлэраши, 16 декабря. — Командир 5-го батальона рапортует командиру 3-го Доробанцного полка полковнику Костакору об аресте болгарина Иоана Маня, прибывшего из Турции для поселения в Румынию.

661. — Крайова, 15 декабря. — Городской голова Крайовы сообщает Министерству внутренних дел о мерах, предпринятых в виду освобождения немецких и австро-венгерских подданных от военного постоя.

662. — Берлин, 16 декабря. — Дипломатический агент в Берлине докладывает Министерству иностранных дел о точке зрения германского правительства относительно нейтралитета Румынии.

663. — Константинополь, 17 декабря. — Чрезвычайный посланник в Порте Димитрие Братиану сообщает Министерству иностранных дел относительно результата ходатайств, предпринятых на конференции послов и в турецком министерстве иностранных дел.

664. — [Бухарест,] 17 декабря. — Министерство иностранных дел просит дипломатического агента в Константинополе седействовать Димитрию Братиану в разрешении румынского вопроса на конференции послов.

665. — [Бухарест,] 17 декабря. — Заметки норвежского офицера Гунар Флуда относительно военного арсенала.

666. — Петербург, 17 декабря. — Заведующий дипломатическим агентством в Петербурге Эмиль Гика сообщает Министерству иностранных дел сведения в связи с событиями в России.

667. — Бухарест, 17 декабря. — Министерство иностранных дел просит дипломатического агента в Константинополе запросить Савфет-пашу, каких привилегированных провинций касается статья 7 турецкой конституции.

668. — [Бухарест] 17 декабря. — Министерство иностранных дел извещает чрезвычайного посланника в Порте, Димитрия Братиану, что ему были даны неограниченные полномочия вести переговоры относительно нейтралитета Румынии с членами конференции послов.

669. — Бухарест, 18 декабря. — Циркуляр Министерства иностранных дел дипломатическим агентам за границей в связи с статьей 7 турецкой конституции.

670. — Кэлэраши, 19 декабря. — Комендант порта Штирбей (Кэлэраши) докладывает Министерству иностранных дел о том, что турки из Силистрии рубят лес в Островул Хопу и строят укрепления.

671. — Пера, 20 декабря. — Дипломатический агент в Константинополе генерал Гика доводит до сведения Министерства иностранных дел о толковании Савфет-пашой некоторых статей турецкой конституции, касающихся Румынии.

672. — Бухарест, 20 декабря. — Министерство иностранных дел просит дипломатических агентов за границей изложить причины, побуждающие румынское

правительство настаивать на особых гарантиях в связи с нейтралитетом и возвращением устья Дуная.

673. — Браила, 20 декабря. — Префектура Браильского уезда докладывает Министерству внутренних дел о том, что городской голова призывал население предоставлять расквартированным войскам теплые и светлые комнаты.

674. — Пера, 20 декабря. — Чрезвычайный посланник в Порте Димитрий Братиану сообщает Министерству иностранных дел о том, что ни один из полномочных представителей не получил инструкций относительно заявления Румынии о нейтралитете.

675. — Калараша, 21 декабря. — Командир 5-го батальона 3-го Доробанцкго полка рапортует командиру 2-й территориальной дивизии генералу Зефкари, что в Силистрии стреляли из пушек по случаю провозглашения конституции.

676. — Константинополь, 22 декабря. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика доводит до сведения Министерства иностранных дел о беседе с Савфет-пашой относительно толкования статьи 7 турецкой конституции.

677. — Вена, 22 декабря. — Дипломатический агент в Вене И. Балачану сообщает Министерству иностранных дел о том, что Турция не признает шесть важных пунктов программы Константинопольской конференции.

678. — Веца, 22 декабря. — Дипломатический агент в Вене И. Балачану доводит до сведения Министерства иностранных дел о беседе с графом Андраши относительно политики Румынии и гарантии нейтралитета.

679. — Вена, 22 декабря. — Дипломатический агент в Вене И. Балачану упрекает Министерство иностранных дел в том, что ему ничего неизвестно о событиях, происшедших в стране, о которых пишут газеты.

680. — Бухарест, 22 декабря. — Министерство иностранных дел посылает дипломатическому агенту в Константинополе протест против утверждений Савфет-паши, считающего Румынию провинцией Оттоманской империи.

681. — Кишинев, 23 декабря. — Начальник главного штаба русской армии доводит до сведения командира 11-го корпуса о совместных с румынскими войсками действиях.

682. — [Бухарест,] 23 декабря. — Министерство иностранных дел просит комендантов портов: Галац, Браила, Калараша, Олтеница, Джурджу, Калафат, Бекет и Северин, сообщать обо всех передвижениях турецких военных судов на Дунае.

683. — Пера, 23 декабря. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика сообщает Министерству иностранных дел, что Димитрий Братиану вел переговоры с Савфет-пашой об изменении деклараций относительно конституции, до того как он имел возможность представить протест правительства.

684. — Вена, 24 декабря. — Дипломатический агент в Вене И. Балачану сообщает Министерству иностранных дел о мнении австро-венгерского правительства о позиции Румынии в отношении Турции.

685. — Берлин, 24 декабря. — Дипломатический агент в Берлине А. Дегре сообщает Министерству иностранных дел, что германское правительство находит обоснованными протесты Румынии в связи с статьей 7 турецкой конституции.

686. — Кэлэраши, 24 декабря. — Комендант Кэлэрашского порта докладывает Министерству иностранных дел о передвижениях турецких войск в Силистрии и окружающих.

687. — Пер, 24 декабря. — Чрезвычайный посланник в Порте Димитрий Братиану доводит до сведения Министерства иностранных дел о декларации Савфет-паши, вносящей поправку в толкование статьи 7 конституции относительно Румынии.

688. — Пера, 25 декабря. — Чрезвычайный посланник в Порте сообщает Министерству иностранных дел, почему он лично просил у Савфет-паши декларацию относительно статьи 7 турецкой конституции.

689. Берлин 25 декабря. — Дипломатический агент в Берлине А. Дегре доводит до сведения Министерства иностранных дел о беседе с министром Бюло-вым относительно статьи 7 турецкой конституции.

690. — Пера, 25 декабря. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика сообщает Министерству иностранных дел, что он вручил Савфет-паше текст протеста румынского правительства.

691. — Пера, 25 декабря. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика сообщает, что представители держав-гарантов за исключением представителя Англии, находят протест Румынии обоснованным.

692. — Вена, 20 декабря. — Дипломатический агент в Вене И. Бэлэчану доводит до сведения Министерства иностранных дел, что Румыния не получит поддержки со стороны конференции послов, и что можно рассчитывать только на помощь Австро-Венгрии.

693. — Пера, 26 декабря. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика телеграфирует Министерству иностранных дел содержание декларации Савфет-паши относительно статьи 7 турецкой конституцией.

694. — Кишинев, 26 декабря. — Командующий действующей армией докладывает царю о необходимости активной поддержки со стороны Румынии при преследовании русских войск по направлению к Балканам.

695. — Константинополь, 27 декабря. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика посылает Министерству иностранных дел официальный текст декларации Савфет-паши и извещает, что протест румынского правительства был вручен Порте и послам.

696. — Пера, 27 декабря. — Чрезвычайный посланник в Порте Димитрий Братиану сообщает Министерству иностранных дел, что Савфет-паша заверил его в том, что он написал турецким послам за границей поддерживать вопрос о нейтралитете Румынии.

697. — Брэила, 27 декабря. — Капитан брэильского порта докладывает Министерству иностранных дел о передвижениях турецких судов на Дунае.

698. — Галац, 28 декабря. — Капитан галацкого порта докладывает Министерству иностранных дел о передвижениях турецких военных судов по Дунаю.

699. — Тульча, 28 декабря. — Румынский делегат в Тульче А. Стоянович докладывает Министерству иностранных дел о торжестве вкладки городских укреплений.

700. — Бухарест, 28 декабря. — Президиум Совета министров доводит до сведения Министерства иностранных дел о резолюции собрания депутатов относительно иностранной политики правительства.

701. — Браила, 28 декабря. — Комендант брайльского порта докладывает Министерству иностранных дел о требовании уездного префекта, чтобы телеграммы о передвижениях турецких судов на Дунае имели его визу.

702. — Измаил, 29 декабря. — Комендант измаильского порта докладывает Министерству иностранных дел, что за последние сутки по Дунаю пропущены одного турецкого судна.

703. — Вена, 29 декабря. — Дипломатический агент в Вене И. Балэчану доводит до сведения Министерства иностранных дел о заявлении турецкого посла относительно серьезности намерения турецкого правительства признать независимость и нейтралитет Румынии.

704. — Белград, 29 декабря. — Дипломатический агент в Белграде А. Стурва доводит до сведения Министерства иностранных дел о просьбе русского дипломатического агента о репатризации через Румынию добровольцев, находящихся в Сербии.

705. — Париж, 29 декабря. — Дипломатический агент в Париже Штефан Шендря сообщает Министерству иностранных дел, что послы великих держав находят не подходящим в отношении Румынии текст статьи 7 турецкой конституции.

706. — Бухарест, 29 декабря. — Министерство иностранных дел дает дипломатическому агенту в Константинополе инструкции как должна быть сформулирована декларация Савфет-паши относительно конституции, чтобы румынское правительство было удовлетворено.

707. — Пера, 30 декабря. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика сообщает Министерству иностранных дел том, что он просит Савфет-пашу составить новую декларацию относительно толкования статьи 7 турецкой конституции.

708. — Вена, 30 декабря. — Дипломатический агент в Вене И. Балэчану уведомляет Министерство иностранных дел относительно конференции послов и о точке зрения Австрии насчет статьи 7 турецкой конституции.

709. — Бухарест, 30 декабря. — Военное министерство доводит до сведения Министерства внутренних дел о заявлении солдата Доробанцого полка Алдя Василе из села Колилия Яломицкого уезда, урожай которого погиб по вине арендатора.

710. — [Бухарест.] 30 декабря. — Министерство иностранных дел сообщает дипломатическому агенту в Белграде, что правительство согласно на репатриацию русских добровольцев через Румынию.

711. — Париж, 30 декабря. — Дипломатический агент в Париже Штефан Шендря сообщает Министерству иностранных дел о результате переговоров с представителями держав относительно толкования некоторых статей турецкой конституции.

712. — Пера, 31 декабря. — Дипломатический агент в Константинополе генерал И. Гика сообщает Министерству иностранных дел, что турецкое правительство даст телеграфный приказ относительно расследования инцидента в Кэлэраши.

713. — [Бухарест,] 31 декабря. — Министерство иностранных дел приказывает дипломатическому агенту в Константинополе просить у Савфет-паши новую декларацию относительно толкования статьи 7 турецкой конституции.

714. — Рим, 31 декабря. — Дипломатический агент в Риме Георгиадз доводит до сведения Министерства иностранных дел о мнении Министерства иностранных дел Италии относительно статьи 7 турецкой конституции.

715. — [Рымнику-Сэрат,] декабрь. — Командир 2-го Рошворского полка предлагает начальнику кавалерийского резерва, чтобы отпуска людей начинались после перемещения полка в новый гарнизон и указывает на это причины.

DOCUMENTE

1

Viena, 26 Ianuarie 1875

«Relativ la răscoala din Herzegovina, în privința căreia am reprodus în unul din numerile trecute o telegramă primită din Viena de *Standard*, același ziar publică o nouă depeșă în coprirea următoare:

Viena, 8 Iulie. — Nici o altă noutate privitoare la răscoala din Herzegovina n'a sosit aci. Ziarele din Slavonia de Sud asigură că prima întâlnire între creștini și trupele turce s'a întâmplat în statul Dracevo, aproape de fruntaria austr.acă. Infanteria și artileria turcă au venit de la Meresinje la Parno. Se zice că insirgenții au puști excelinte. O mare agitațiune domnește și'n Bosnia, precum și'n Albania ».

[Ziarul *Românul* 4 Iulie 1875, p. 593.]

2

Belgrad, 3 Iulie 1875

Domnule Ministru,

Atitudinea lumii de aici față de evenimentele care se petrec în Herțegovina schimbându-se cu desăvârșire, am onoarea să informez pe Excelența Voastră despre această schimbare.

Acum câteva zile, guvernul, corpul diplomatic și lumea intelectuală credeau că mișcările revoluționare din Herțegovina vor fi înăbușite imediat așa cum au fost și altă dată ; dar nu s'a întâmplat astfel. Și astăzi, cei care ar dori o răsvrătire serioasă împotriva stăpânirii turcești, nădăjduiesc că de data aceasta mișcarea se va întinde în Bosnia, și că foarte curând răscoala va fi susținută pe deoparte de către Muntenegru și pe de altă parte de către Serbia. Acei care, dimpotrivă, sunt partizanii existenței Turciei așa cum este ea, se miră

și se tem văzând că răscoala nu a fost încă înăbușită. În sfârșit unii din șefii răscoalelor trecute, care, datorită unei subvenții a guvernului Sârb și datorită situației Serbiei, locuiesc aici, au plecat în provinciile răsculate și unul din ei — zice-se — ar fi fost arestat în Austria.

În ce privește guvernul, iată, Domnule Ministru, relatarea exactă a convorbirii pe care am avut-o chiar azi cu Excelența Sa Domnul Ministru al Afacerilor Străine al Serbiei.

« Am primit din Cetinie vestea — mi-a spus Domnul Ministru — că răscoala ia o întorsătură din ce în ce mai serioasă și că chiar și comisarii turci s'au refugiat la Saraievo, căci sunt răsvrățiți și printre turcii nemulțumiți.

Guvernul turc a adresat o notă celor trei Puteri din nord prin care declară că va ști să înăbușe răscoala fără intervenția vreunora dintre Puteri.

Am mai întrebat la Cetinie — a adăugat Domnul Ministru — care sunt intențiile Principelui de Muntenegru, dar Principele n'a răspuns la această întrebare ».

Pentru a răspunde svonurilor care circulă și pe care le repetasem Domnului Ministru, Excelența Sa îmi spuse:

« N'am primit nicio telegramă care să ne înștiințeze că Principele nu mai poate stăpâni dorința Muntenegrenilor de a lua parte la răscoală; nu s'a exprimat nici dorința ca noi să facem cunoscute Muntenegrului intențiile noastre.

« În orice caz — a adăugat Domnul Ministru — am toate motivele să cred că răscoala ia o formă importantă, și desigur că dacă lucrurile vor merge astfel, va trebui să ne gândim la atitudinea pe care ar trebui s'o luăm.

« Dar dați-mi voie, Domnule Cantacuzino, să vă vorbesc în numele meu și să vă rog să-mi spuneți *care credeți că ar fi atitudinea României într'un anumit caz?* »

Luat pe nepregătite, am crezut totuși că nu trebuie să tac cu totul și iată ce am răspuns:

« Voi încerca cu plăcere, Domnule Beghișevici, să răspund la întrebarea dvs. Dacă se consideră dezvoltarea importantă și organizarea serioasă date armatei noastre, care o pun în rândul întâi printre cele trei armate creștine ale Orientului; dacă ne mai întrebăm și care este cauza osteneții pe care binevoește să și-o dea Suveranul nostru în acest scop; și dacă, în sfârșit, încercăm să cunoaștem care este motorul atâtor jertfe, ajungem la concluzia foarte simplă și anume că se dorește a se ajunge la închiderea ei ca forță armată capabilă de a apăra și a susține drepturile națiunii. Și desigur, Domnule Boghișevici, am dreptate să cred că odată sosit momentul potrivit, Suveranul și țara vor fi mândri de armata română. Trebuie însă să adăug că o armată ca a noastră nu ar putea — așa cel puțin cred eu personal — să ia parte decât la o acțiune serioasă și importantă; vreau să spun că nu cred că s'ar pune în mișcare pentru o mică răzvrătire. În orice caz, dați-mi voie să spun că Agentul dvs. la București ar

putea să vă răspundă mai bine decât mine la îndreptăţitele întrebări pe care mi le puneţi; în ce mă priveşte, credeţi-mă, iubite Domnule Boghişevici, că sunt foarte dispus a vă fi agreabil ».

Abia sfârşisem fraza aceasta şi a fost anunţat principele Wrede, noul Agent diplomatic şi Consul General al Austro-Ungariei. Acestea sunt, Domnule Ministru, cele ce doream să aduc la cunoştinţa dvs.

Nădăjduind că răspunsul meu care l-am dat Domnului Boghişevici va primi aprobarea Ex. V., folosesc această ocazie, Domnule Ministru, pentru a vă asigura de prea înalta mea consideraţie.

A. Cantacuzino

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 9 şi 10. Originalul în limba franceză.]

3

Prinkipo, 16 Iulie 1875

Nimic grav până acuin în Herţegovina; şase sate răsculate pe chestiunea plăţii impozitelor sunt încercuite de către două batalioane; se aşteaptă supunerea lor. Guvernul nu mai pare îngrijorat de când nu se mai bănuieşte că Principele Muntenegrului ar susţine mişcarea şi de când a făcut cunoscut mai multora că o dezaprobă.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15-f. 13. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

4

Belgrad, 21 Iulie 1875

Domnule Ministru,

Am onoarea a vă expune în câteva cuvinte situaţia după întoarcerea Principelui Domnitor:

Am avut dreptate să vă spun că Guvernul era departe de a împiedeca, în timpul lipsei Principelui, lucrările Comitetelor organizate pentru a trimite ajutoare în Herţegovina. De asemenea am avut dreptate să vă spun că viitorul proiect de răzvrătire în Bosnia fusese amânat. Toate aceste pricini de mare îndârjire au fost încurajate de către Guvern. Ştiu dintr'un izvor absolut sigur că tot ce s'a întâmplat în lipsa Principelui s'a făcut fără autorizaţia lui, cu toate că această atitudine a Guvernului nu a fost desvăluită astfel încât să-l compromită în străinătate, ea a aprins spiritele făcând astfel Principelui o situaţie din cele mai delicate; urmarea este că guvernul nu este de acord cu Principele şi că alegerile, dată fiind opinia publică, vor aduce un oraş războinic în timp ce Principele găseşte că ţara nu e pregătită şi că situaţia este proastă. Iată situaţia

care, într'un cuvânt, mi se pare cât se poate de încordată și vă rog să observați că șase sute de oameni care n'au nimic de pierdut și care sunt angajați de către Comitet pentru a începe răscoala în Bosnia, se află la Belgrad.

Entuziasm este numai în orașe. Indrăznesc să atrag atenția Excelenței Voastre asupra unui lucru obscur și anume că Principele de Muntenegru, care nu face nimic fără autorizația Rusiei, este—zice-se—autorul răscoalei din Herțegovina, fără însă să fi prevenit Serbia. Rusia recomandă chiar și acum tot timpul neutralitate Serbiei, cum am mai spus-o într'una din telegramele mele. Doresc să am onoarea a trimite cât voi putea mai des scurte rapoarte Excelenței Voastre.

Binevoșiți a primi, Domnule Ministru, asigurarea foarte înaltei mele considerații.

A. Cantacuzino

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 35 și 36. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

5

Belgrad, 22 Iulie

Fostul Ministru al Afacerilor Străine Piocenaș se află la Viena. Este însărcinat de către Guvern să meargă la Cetinie, înzestrat cu instrucții pașnice. Principele Milan va vedea astăzi pe Impăratul Austriei; Conte de Andrassy va fi și el la Viena. Răscoala crește. Ministrul Afacerilor Străine crede că pe la șase August va fi o foarte mare răsvrătire în statul Bosniei.

Cantacuzino

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 16. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

6

St. Petersburg, 24 Iulie 1875

Domnule Ministru,

Toate știrile care sosesc din Herțegovina sunt mereu incomplete și deseori inexacte. N'am obținut de aceia până acum de a da vreo telegramă sau de a face vreun raport care ar fi putut intra în contradicție cu informațiile mai bine întemeiate ale Agențiilor noastre diplomatice din Belgrad, Viena și Constantinopol.

Ca totdeauna origina răscoalei stă în faptul că populațiile creștine, apăsate de jugul turcesc, nefcetat împilate de către slujbășii otomani, sunt mereu supuse la noi ofense. În ziua în care s'a umplut paharul, creștinii s'au răscolat. Mai multe garnizoane turcești au fost prinse de la început. De atunci telegrame a căror proveniență este suspectă, ne înștiințează că răsculații ar fi fost respinși în munți.

Ceeace se consideră aici ca un simptom destul de grav este tăcerea în care se închid Turcii la Constantinopol atunci când li se pun întrebări de către Reprezentanții străini-cu privire la starea actuală de lucruri. Se conchide, pe bună dreptate, că situația, în loc să se îndrepte, se înrăutățește pe zi ce trece.

S'a mai produs afară de aceasta, în Herțegovina, un fapt senzațional și fără precedent. Turcii au cruțat totdeauna pe catolici și n'au împilat decât pe ortodocși, și de aceia până acum catolicii rămăseseră străini oricărei mișcări revoluționare. Catolicii și ortodocșii s'au unit acum pentru a lupta împotriva Musulmanului, dușmanul, asupritorul comun; creștinii catolici au îmbrățișat cauza fraților lor, creștinii ortodocși.

Turcii adună trupe pentru a înăbuși răscoala în sânge; dar dacă nu acționează repede, sunt temeri că mișcarea ar putea deveni generală; cu toată dorința lor de a face pe placul marilor Puteri, care se tem de orice ar putea tulbura pacea în Europa și mai ales de ceeace ar fi de natură a face să renască chestiunea Orientului, Principii din Muntenegru și din Serbia s'ar putea să fie la un moment dat depășiți de către popoarele lor care nu vor putea privi cu indiferență cum în Turcia se masacrează populații creștine, pe bună dreptate îndârjite.

Se spune chiar că, un număr oarecare de Muntenegreni ar fi și trecut în Herțegovina, sub ordinele a trei căpitani, pentru a se uni cu răsculații, cu toată voința de nestrămutat a Principelui Nicolae de a păstra o strictă neutralitate.

Călătoria la Viena a Principelui Milan, coincizând cu întoarcerea Contelui Andrassy în această Capitală, a stârnit un interes general. Fără îndoială că Principele Serbiei va discuta evenimentele din Herțegovina, dar se pare că adevăratul scop al acestei călătorii este de ordin, matrimonial; s'ar căsători—zice-se — cu o româncă. Principele este învinovățit că ascunde aceasta, dând naștere astfel la tot felul de presupuneri foarte firești în împrejurări atât de grave.

Împăratul Francisc-Iosif are o parte de răspundere involuntară în ceeace se petrece în Herțegovina; de când cu călătoria sa în Dalmația, locuitorii Herțegovinei cred că pot să se întemeieze pe sprijinul său.

Aici nu se știe nimic precis cu privire la svonurile care circulă relative la înlocuirea actualului Mare Vizir, a cărui situație pare totuși destul de șubredă. Numirea noului Ambasador al Porții la Paris pare a fi semnul unor noi schimbări în lumea politică turcă.

Binevoiți a primi, Domnule Ministru, asigurarea înaltei și adâncei mele considerații.

Al Excelenței Voastre foarte devotat.

Girant al Agenției,
Emil I. Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 19 și 20. Originalul în limba franceză.]

Prinkipo, 27 Iulie 1875

Știți că toate propunerile de înțelegere făcute de către Poartă răsculaților au fost respinse. Aseară Poarta a primit știri rele. Trupele se luptă, au suferit o înfrângere. Răscoala se întinde spre granița austriacă și câștigă și satele catolice. Aceasta dă mari griji Porții. Mai sunt și...¹⁾ care se află pe granița Serbiei.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 21. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

Prinkipo, 29 Iulie 1875

Agentul Serbiei mi-a comunicat confidențial că Savfet-Pașa i-a remis astăzi de dimineață o copie, fără a vroi să-i lase originalul, a unei corespondențe cam astfel redactată: Guvernul otoman a aflat ieri seară pe cale telegrafică că nouă mii de oameni ai armatei sârbe, cu artilerie, au sosit la graniță în apropiere de locul răscoalei și sunt gata a trece frontiera în Bosnia; această concentrare nu poate decât să încurajeze pe răsculați și înseamnă un act de prezență a statului.... Guvernul otoman roagă pe agent să intervină la Belgrad pentruca aceste trupe să fie imediat rechemate înăuntrul țării; nădăjduiește că guvernul sârb se va grăbi să se supună acestei cereri și să dea astfel Porții o nouă dovadă a respectului său față de Curtea Suzerană.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 24 și 25. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

Prinkipo, 30 Iulie 1875

Se spune că trupele turcești ar fi pierdut în ultima luptă două sute cincizeci de oameni. Răscoala se recrutează și se...¹⁾ din ce în ce mai mult un șef, Usco, un Muntenegrean care este căpetenia a vreo șapte sute de răsculați din Herțegovina. Ieri gârda turcă a mai trimis vreo două batalioane la fața locului. Le lipsesc trupele disponibile căci se tem să lase fără armată celelalte circumscripții militare; versiuni deosebite se aud asupra participării elementului otoman la răscoală. Tăcerea Porții dovedește agravarea evenimentelor.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 22. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

¹⁾ Lipsă în text.

Constantinopol, 31 Iulie 1875

Domnule Ministru,

Folosesc scurtul timp care-mi rămâne înainte de plecarea curierului, și mă grăbesc să raportez pe scurt Excelenței Voastre o convorbire în vederea căreia Savfet Pașa m'a chemat chiar astăzi la Sublima Poartă.

Domnul Ministru al Afacerilor Străine mi-a citit un raport al Guvernatorului vilaietului Dunărei cu privire la lucrările pe care Guvernul nostru le-a făcut sau ar fi pe cale de a le face în insula Carga, situată în fața Rusciucului. În raport se spune că a fost clădită pe această insulă o fortăreață care poate primi patru tunuri de calibru mare și care, după toate aparențele, ar fi menită să bată din flanc calea ferată otomană. În afară de aceasta, se construște acum o altă lucrare de fortificații chiar pe mal, care are desigur ca obiectiv Rusciucul și din care s'ar putea ușor, la nevoie, împiedica orice vas să iasă din acest port și să pornească în larg. Aceste informații sunt însoțite de măsurile acelor lucrări militare în toate dimensiunile (lungime, lărgime, înălțime).

Savfet a adăogat că pare a fi aici o manifestare din partea noastră capabilă a da naștere la diferite interpretări și mai ales de natură a încuraja în neîncrederea lor frământări populațiile creștine ale Imperiului. Am da pe față astfel, fie neîncrederea noastră față de Sublima Poartă, fie gânduri ascunse. Sfârși, rugându-mă să-i procur amănunte și explicații.

I-am răspuns că nu sunt în măsură a-l lămuri pentru a confirma sau infirma adevărul informațiilor pe care le primise, fiind dat că Guvernul meu nu-mi trimisese nicio comunicare privind chestiunea de care-mi vorbea. Nu-i pot spune așadar nimic despre importanța și nici măcar despre locul unde se află lucrările militare gata construite sau pe cale de a se construi.

Pentru că totuși am fost sesizat de această chestiune, în așteptarea lămuririlor pe care nu voi pregeta a le cere Guvernului meu, îmi voi lua libertatea să mă mir de observațiile pe care Domnul Ministru al Afacerilor Străine al Sublimei Porți mi le adresează. Am crezut întotdeauna, și cred și astăzi — am spus eu — că dreptul nostru de a ridica pe teritoriul nostru oricâte fortărețe și lucrări militare dorim, este de netăgăduit, că în această privință nu depindem decât de noi-înșine și că nu avem de dat socoteală nimănui. Dacă Guvernul meu — am adăogat — a ordonat construirea unor lucrări fortificate pe acele locuri este desigur o precauție pe deplin justificată de către evidenta înclinare a Turciei în acești ultimi ani de a încălca drepturile autonome ale României. Față de cuvintele spuse împotriva noastră de mai multe ori de către oamenii de stat ai Imperiului, nu este oare legitim din partea noastră să luăm măsurile necesare pentru a face față unor eventualități pe care ne-au lăsat neconținut să le întrezărim? Nu suntem în drept de a ne gândi la o serioasă apărare în cazul în care

amenințarea ar fi urmată de fapte? Aici trebuie văzut nu o demonstrație nejustificată de neîncredere ci un răspuns la procedee care au fost din plin folosite împotriva noastră. Halil-Şerifii, Husseinii, Oarifii nu au repetat ei până la saturație că trebuiau întrebuințate împotriva noastră nu vorbele ci faptele, și că vreo câteva căprării de soldați otomani ne-ar pune ușor pe calea cea dreaptă?

Savfet a protestat energic împotriva oricărei presupuneri de intenții răuvoitoare a Turciei față de noi și a desvoltat în fața mea teoriile cele mai pacifice. L-am asigurată la rândul meu, pe un ton de adâncă convingere, că dacă am fi siguri că avem mereu a face cu miniștri ca el, am înlătura fără șovăire orice îngrijorare. Dar, din nefericire, lucrurile stau altfel, cu oameni politici ai tinerii Turcii care își întemeiaseră sau încercaseră să-și întemeieze reputația pe înfocarea în vorbe și pe violența faptelor. Am ridicat ședința încredințându-l că tocmai sinceritatea acestor explicații date de mine a priori dovedește că noi nu hrănim niciun gând ascuns, și că singurul și unicul nostru scop este să ferim pământul nostru de orice năvăliri datorită vreunui act necugetat.

Trbuie să adaog că întrevederea a decurs în întregime în cei mai buni termeni, și că nici de o parte nici de alta limbajul n'a depășit limitele celei mai perfecte curtenii.

La drept vorbind, Savfet mi-a făcut această comunicare fără a avea aerul că îi dă o adevărată importanță, ci mai degrabă ca să-și facă datoria. N'a insistat de fel, n'a formulat nicio concluzie. Probabil că Marele Vizir îi încredințase misiunea de a mă sesiza de această chestiune; el a adus în îndeplinirea acestei sarcini moderația care-l caracterizează.

Din primăvară încă auzisem că Guvernul otoman devenise bănuitor cu privire la lucrările noastre de fortificații, și că vedea chiar cu ochi foarte răi mica noastră flotilă. Miniștrii spuneau chiar între ei că n'ar fi rău s'o scufunde într'o bună zi, printr'o ciocnire de vase, ciocnirea [bine înțeles] datorită întâmplării.

Oricum ar sta lucrurile, rog pe Excelența Voastră să mă informeze dacă aprobă răspunsurile pe care le-am dat lui Savfet-Pașa și să-mi dea prin viitorul curier instrucțiuni asupra chipului cum trebuie să vorbesc dacă Sublima Poartă m'ar interpela din nou asupra lucrărilor întocmite în împrejurimile Giurgiului și ar întrebuința cu ocazia acestui demers reînnoit al său, un ton mai apăsător și poate amenințător. Aș fi în același timp mulțumit să pot primi informații precise și amănunțite asupra lucrărilor executate sau pe cale de a fi executate în regiunea Dunării, pentru a fi capabil de a trata chestiunea în cunoștință de cauză.

Rog pe Excelența Voastră să primească asigurarea prea înaltei mele considerații.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 32 și 33. Originalul în limba franceză. Confidențial.]

Prinkipo, 31 Iulie 1875

O coloană de răsculați a năvălit peste Clec în regiunea Trebinie. Elementul musulman s'a retras în fortăreață. O altă coloană [compusă din] două mii de [oameni] a tăiat comunicația între Mostar și Nevezin. O coloană compusă din Dalmați și Muntenegreni s'a îndreptat spre Boggie.

Numărul răsculaților ar fi de șapte mii de oameni. Se spune că unii șefi ar fi ofițeri austriaci și că mișcările ar indica cunoștințe strategice. Pentru moment nu sunt decât patru batalioane la fața locului, dar partidul de extremă dreaptă garantează că în cincisprezece [zile vor fi] douăzeci și opt de batalioane.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 30. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

Prinkipo, 1 [August] 1875

Se pare că însărcinatul cu afaceri al Austriei a dat ieri Porții, din partea Guvernului său, asigurări asupra menținerii unei stricte neutralități în chestiunea răscoalei, și a anunțat trimiteri de întăriri Guvernatorului Dalmației-pentru a supraveghea cu folos granița.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 34. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

Belgrad, 3 August 1875

Răscoala a ajuns în Bosnia. Au avut loc răzvrătiri la câteva leghe de granița Serbiei. Neconținut pleacă de aici voluntari, împărțiți în cete. Cred că atitudinea Principelui place în mod general corpului diplomatic de aci. Principele a chemat pe Marinovici, Ristici, Gruici pentru a le face un expozeu al situației care a devenit-[destul de] gravă și pentru a încerca să-i silească să se unească într'un singur partid; însăfârșit pe deoparte un război iminent, pe de altă parte greutăți de a forma un Cabinet care să-și ia răspunderea situației. Din aproape patru mii de alegători au votat trei sute și au fost treizeci și patru de candidați.

Cantacuzino

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 38. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

Petersburg, 6 August 1875

Vă informez că astăzi, Miercuri, când ofițerii străini și-au luat rămas bun dela Maiestatea Sa Impăratul, în tabăra dela Crasnoie Selo, Maiestatea Sa a însărcinat pe Excelența Sa Generalul Florescu, să exprime Alteței Sale Principelui, satisfacția sa văzând armata română reprezentată la manevrele armatei

imperiale. Majestatea Sa a binevoit să acorde Generalului, Marele Cordon al Ordinului Sfintei Ana, Colonelului Cerchez și Locotenenților colonei Schina și Dabija, Crucea de Comandor ai aceluiași ordin și Căpitanului Blaremborg, Crucea Sfântului Vladimir.

Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 267, f. 169. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

15

București, 8 August 1875

După o depeșă destul de neînțeleasă a agenției din Constantinopole, Trebina este luată, *Bosnia este răsculată*, districtele Bania Luca și Grădiștea sunt în foc. Turcia a trimis acolo 17.000 oameni și va mai trimite încă 20.000. Guvernul turc a ridicat 6.000 Bașibuzuci. Marele Vizir a telegrafiat prințului Milan ca să atragă atențiunea sa asupra agitațiunii spiritelor. Prințul a răspuns prin agenție simplu că nu este agitațiune. Ambasadorii celor trei puteri ale Nordului ar fi propus Porții trimitere de Comisari la teatrul războiului, cu delegați a fiecăreia puteri garante cu misiune de a propune amnistia, scutire de impozite înapoiate și alte satisfacțiuni.

În rezumat mișcarea se întinde și se agravează.

Generalul Ghica ne recomandă să fim în rezervă ¹⁾

[V. Boerescu]

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 41.]

16

București, 9 August 1875

Dle General,

Îți trimit alăturata scrisoare. Cum vei vedea am voit să profit de ocaziune spre a expune într'un mod franc aceia ce putem spune despre politica noastră. D-ta fii indiscret și citește întreagă epistola ministrului. Cred că aceste ne-ar fi prea de folos. Însă nu cred că ar fi bine să-i lași copie.

Cum vezi ne aflăm în absolută identitate de vederi în fața evenimentelor actuale. Trebuie să ne ținem în cea mai absolută rezervă. Însă iarăși nu trebuie să ne închidem toate ușile. Trebuie să profităm de evenimente, oricum s'ar întoarce ele. Lucrurile se agravează, este adevărat, Serbia lucrează mâi pe față după cât știm în favoarea insurecțiunii. Nu știe Milan cum s'o ducă până le vine. Noi aici nu tolerăm nici comitet de înrolări, nici contribuțiuni pe față ce fac ei pe ascuns, nu este treaba noastră, însă până acum nu fac mare lucru.

Fii în mare rezervă cu agentul Serbiei. Astfel, nu-l face a înțelege de loc poziția noastră.

¹⁾ Sublinieri în text.

Nu fii nici tocmai rece, nici tocmai cald eu ei; ci între două. Te rog a-mi raporta pe larg cele ce vei face și cât mai des. Raporturile și scrisorile d-tale sunt atât de plăcute.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 43.]

17

București, 9 August 1875

Domnule Agent,

Am onoară a răspunde rapoartelor dvs. de la 28 și 31 Iulie trecut. Am luat cunoștință, de foarte importanta convorbire pe care ați avut-o cu Excelența Sa Ministrul Afacerilor Străine asupra evenimentelor ce au loc în Herțegovina precum și asupra unor anumite lucrări ce s'ar executa pe teritoriul nostru de pe malul stâng al Dunării și care ar prezenta un caracter amenințător față de Turcia. Este de datoria mea să vă vorbesc referitor la aceste două chestiuni.

Evenimentele care se petrec în Herțegovina prezintă o anumită gravitate — nu ne-o putem ascunde — și ne interesează ca vecini destul de apropiați ai teatrului acțiunii.

Credem că aceste evenimente nu vor avea nici un ecou la noi și nici influență asupra mersului treburilor noastre. Avem, dealtminteri, convingerea că pacea nu va întârzia să fie restabilită în aceste provincii frământate ale Imperiului Otoman și că, prin forța și mai ales prin învoeli și concesiuni prudente, Sublima Poartă își va relua autoritatea sa primitivă. În ce ne privește, nu putem și nici nu trebuie să luăm vreo parte activă la toate aceste evenimente. Nu suntem decât spectatori pasivi, deși interesați. Suntem foarte mulțumiți că Excelența Sa Savfet Pașa a înțeles și a pătruns perfect această situație și că, liniștit cu totul dinspre partea noastră, se așteaptă să folosim cea mai strictă vigilență mai ales împotriva manevrelor partidului demagogic.

Este poate pentru prima oară, de multă vreme încoace, când un om de stat al Turciei a văzut lucrurile de la noi atât de just și le apreciază atât de bine. Trebuie să ne felicităm de un asemenea rezultat și îmi doresc ca Domnul Ministru al Sublimei Porți să stăruiească pe acest drum; își va asigura astfel, pe malul stâng al Dunării, un prieten statornic și va crea aici un bulevard care va servi ca un puternic val de apărare împotriva tuturor loviturilor care ar putea fi îndreptate din partea aceasta în contra Imperiului Otoman. Acest val, desigur, va însemna mai mult decât toate acele revendicări de nedefinite drepturi, decât toate acele pretenții care nu se pot susține și toate acele certuri pe cuvinte care nu fac decât să încurce și să învenineze legăturile existând între Sublima Poartă și România.

Faptele care se întâmplă astăzi pe partea cealaltă a Dunării ne procură cel mai bun prilej pentru a dovedi icalitatea purtării noastre.

Ne menținem într'o rezervă desăvârșită; și vom avea, cum ați declarat pe bună dreptate Domnului Ministru al Afacerilor Străine, ochii deschiși și urechile ațintite pentru a supraveghea toate mișcărilor și pentru a împiedeca orice acțiune de natură a compromite neutralitatea teritoriului nostru și bunele noastre legături cu Sublima Poartă.

Aceasta nu înseamnă că suntem dușmănoși față de populațiile de pe celălalt mal al Dunării, fie față de cele ale Herțegovinei, fie față de cele ale Serbiei sau Muntenegrului. Avem, dimpotrivă, simpatie pentru aceste națiuni, și dv. știți că cele mai bune legături prietenești există între Suveranul nostru și Principele Serbiei și cel al Muntenegrului. Dar cu toate aceste strânse legături, interesele noastre cer să ducem o politică națională separată și independentă de aceia a vecinilor noștri de pe malul drept al Dunării.

Urmează de aici că, afară de cazuri extraordinare sau de o primejdie iminentă și generală, acțiunea noastră, în cursul dezvoltării noastre naționale, nu se poate confunda cu aceia a vecinilor noștri.

Vă reamintiți, dealtminteri, Domnule Agent, că această politică a fost rezumată de mine anul trecut prin această maximă, care a fost cunoscută și uneori criticată de partea cealaltă a Dunării și care suna astfel: « Orientul începe dela malul drept al Dunării; pe malul stâng începe deja Occidentul ». Această maximă a fost repetată în Camera Deputaților; jurnalele oficioase și au luat din ea inspirația și au comentat-o. Înțelesul ei este destul de însemnat; nu este nevoie să vi-l lămuresc. Vom conserva și vom menține această politică atâta vreme cât vom păstra credința statornică ce avem că putem realiza năzuințele noastre și întări existența noastră națională pe cale pașnică, fără zguduiri, fără tulburări, în perfectă înțelegere cu Sublima Poartă, a căror interese pe Dunăre sunt identice cu ale noastre.

Ați avut prin urmare perfectă dreptate, Domnule Agent, când ați dat Domnului Ministru al Sublimei Porți asigurările cele mai precise cu privire la atitudinea noastră în împrejurările actuale.

Vom folosi cea mai strictă și activă vigilență pentruca neutralitatea țării noastre să nu fie întru nimic compromisă și pentruca ordinea noastră internă să nu fie nici decum tulburată.

Numai radicalii, numai șefii acelei faimoase coaliții ai opoziției noastre, ar fi aceia care ar putea, după cum bine ați observat, să aibă interesul de a tulbura această ordine sau de a menține oarecari legături cu elementele de o potrivă lor din țările vecine. Până acum însă nu avem nicio dovadă pozitivă cu privire la acțiunile lor. Înăuntrul țării îi ținem strâns, și la prima încercare pe care ar face-o de a tulbura ordinea legală, suntem în măsură de a le paraliza acțiunea. În ce privește legăturile pe care ei le-ar putea avea cu demagogii țărilor vecine n'avem, vă repet, nicio dovadă sigură. Singurul indiciu în sensul acesta ar fi felul simpatice de a vorbi al ziarelor lor în favoarea răscoalei din Herțegovina și mai ales în favoarea opoziției radicale din Serbia.

Puteți fi însă sigur că oricare ar fi natura sau gradul legăturilor dintre demagogii noștri și cei ai Serbiei, Guvernul nostru a și luat toate măsurile necesare pentru ca răscoala de pe malul drept al Dunării să nu găsească în fapt nici ajutor, nici încurajare pe teritoriul nostru.

Odată stabilite aceste principii și expuse aceste câteva fapte, îmi este foarte ușor acum să desmint toate svonorurile relative la așa zisele lucrări de fortificații din insula Carga sau chiar pe malul dela Giurgiu. Acest svon n'a putut fi decât efectul unei fantasmagorii create de zelul puțin cam exagerat al funcționarilor otomani, instalați la Rusciuc.

În principiu avem dreptul de a face pe teritoriul nostru orice lucrări de întărire menite să apere țara, cum ați declarat și dvs. pe bună dreptate Domnului Ministru al Sublimei Porți. Numai că lucrările de care s'a vorbit nu există nicăeri. Ceeace a putut fi luat în insula Carga de pe Dunăre drept lucrări de fortificații trebuie să fie câteva lucrări de terasament făcute de către pionieri și de către compania de geniu care se află în garnizoană la Giurgiu. Aceste lucrări sunt atât de vechi încât au și început să se strice; sunt aproape ruinate.

Înțelegeți deci, Domnule Agent, că această problemă este atât de simplă încât nu mai merită să ne mai ocupăm de ea. Politica noastră față de Turcia fiind cu totul pașnică și prietenoasă, nu putem nici măcar admite să ni se presupună intenții ascunse. Ar fi o fățărnicie din partea noastră. Când politica noastră se va schimba — ceeace nu credem — vom face cunoscute intențiile noastre în chip limpede. Oricum, cu noi se va ști totdeauna cum stau lucrurile.

Binevoii așa dar, Domnule Agent, să aduceți cele de mai sus, în chip confidențial, la cunoștința Domnului Ministru al Afacerilor Străine. Am motive să cred că, ajutați astăzi de inteligența superioară și de tactul bine cunoscut al acestui om de stat, vom reuși să facem să piară orice neîncredere și să creem între cele două țări o stare de lucruri folositoare și pentru una și pentru cealaltă.

Primiți. . . .etc.

V. Boerescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 64. Originalul în limba franceză].

18

Belgrad, 11 August 1875

Domnule Ministru,

După întoarcerea mea din Muntenegru, astă primăvară, am avut onoarea să semnalez Excelenței Voastre în raportul meu de atunci că din vremea aceea se pregătea în Herțegovina o acțiune militară. Prevederile mele au fost îndreptățite de faptele care se petrec azi în această provincie și răscoala s'a întins și în Bosnia.

Răsvrătirea din Herțegovina era pregătită de vreo treizeci de Uscoci refugiați pe teritoriul muntenegrean, cu sprijinul acestei din urmă țări sau cel puțin

cu consimțământul ei tacit. Nu este prea îndrăzneț a presupune prin urmare că Rusia era în curent, Căpetenia principală a acestor uneltiri era un oarecare Peco Pavlovici. Un alt individ, numit Iacșici, herțegovinian din Nerezinile, a venit astă iarnă la Belgrad, aducând un manifest revoluționar manuscris, iscălit, de cei mai mulți dintre sus amintiții Uscoci. El a cerut ajutorul Bosniacilor stabiliți la Belgrad și sprijinul persoanelor bogate și influente pentru a face să izbucnească răscoala. Se spunea atunci că n'ar fi reușit decât pe jumătate. S'a dus apoi în Rusia cu acelaș scop. Indată după întoarcerea sa, a izbucnit răscoala, tocmai la Nerezinie mai întâi, sub conducerea mai sus numitului Peco Pavlovici. Liubo Cratici, un voevod din regiunea aceea, refugiat și trăind la Belgrad, a plecat și el acolo la primul semn, urmat de două sute de herțegovinieni locuind la Belgrad ca muncitori, magazioneri, etc.

Au primit ajutoare prin mai mulți negustori de pe Sava și mai ales printr'un anume Hovaș, negustor retras din afaceri. Câteva zile după aceea, telegrame de la Raguza și Metcoviți anunțară succese rapide ale răsculașilor și întinderea pe care o lua răscoala. Se implorau în acelaș timp ajutoare de la frații sârbi din Principat, subliniindu-se ajutoarele pe care le dădeau Dalmașienii. Indată a fost organizat un comitet a celor mai bogați negustori ai Savei sub pretextul de a ajutama familiile nenorocite și refugiate ale răsculașilor și au fost trimiși 1500 ducați de către Metcoviți. Alți negustori trimiseră arme și alimente, mai ales un anume Trifcoviți, negustor cunoscut prin darurile de arme pe care le făcuse mai înainte Muntenegrului. Acest comitet este acela care continuă mai ales el să trimită ajutoare de toate felurile.

S'au mai organizat și alte comitete în oraș în acelaș scop, a căror membri principali sunt căpitanul în retragere Vlaicoviți, farmacistul Dilber și un general austriac scos de multă vreme din armată, Stratimiroviți. Acesta din urmă jucă un oarecare rol în anul 1848; acum este un fel de aventurier, destul de suspect. În ce privește pe căpitanul Vlaicoviți, este un pensionsr al Rusiei, care a servit în războiul Crimeii și ai cărei copii sunt crescuți la Odesa. Acest din urmă comitet încetă însă curând de a trimite bani în Herțegovina, păstrând produsul chetelor sale exclusiv pentru răzvrătirea Bosniei. Până la sfârșit se mai formă și un al treilea comitet, îmbrățișând toată Serbia, cu acelaș scop, absorbind pe cele precedente și făcând chetă mai ales pentru a organiza o răscoală în Bosnia, care a și izbucnit într'adevăr acum de curând. La granițele militare ale Croației, la Agram și în alte localități ale Ungariei locuite de Sârbi, s'au format deasemenea comitete care sunt în legătură cu comitetele de aci. Se pare că ar fi amestecate persoane foarte sus puse.

Cei două sute de herțegovinieni de care a fost vorba mai înainte și care au plecat într'ascuns la locul răscoalei, au fost urmați de alte expediții compuse, de data aceea, de sârbi din Principat, dar numărul lor n'a depășit, până în momentul de față, 80 de oameni bine echipați.

Astăzi nimeni nu se mai ascunde de a trimite bande în plină zi, înarmate cu puști furnizate de către Guvern. Au steaguri sârbe pe care depun jurământul în numele Principelui Serbiei înainte de a pleca de la mănăstirea Racovița, situată în împrejurimile Topciderului. Inrolații se plimbă înarmați pe străzile Belgradului. Jandarmii îi conduc în chip public la locurile de adunare. Unii din ei au defilat în fața Principelui la o paradă de trupe regulate. Alaltăieri au plecat 200 de oameni, astăzi 50 și așa în fiecare zi; ultima expediție era comandată de un oarecare Pope Zarco, un fost voevod din răscoala herțegoviniană care trăia până acum la Ujițe, dintr'o pensie pe care i-o dădea Guvernul sârb. Un anume Golanb plecă și el cu o bandă de vreo 50 de indivizi.

Ultimile știri din Bosnia nu par prea favorabile pentru răsculați. Turcii ar fi surprins într'o mănăstire o oarecare cantitate din acești nenorociți care nu se păzeau în urma unui chef și i-ar fi masacrat.

Principalele căpetenii ale mișcării în Herțegovina sunt: Voevodul Zimionovici, Peco Pavlovici, Luca Petcovici, Liubo Bratici, Vule Hagiș, Lazăr Locița și Mitar Robovici, etc.

Nu se cunosc încă numele căpeteniilor din Bosnia. Un oarecare Oreșcovici, fost ofițer austriac, locuind la Belgrad de pe vremea Principelui Mihai, om foarte inteligent și capabil, ziarist, ar fi fost trimis de către Guvern în Croația pentru a înrola ofițeri de stat major și a studia personal ce se petrece la granița Bosniei.

Am avut onoarea să informez pe Excelența Voastră printr'o telegramă că o proclamație a prefecturii orașului a fost afișată în noaptea de Sâmbătă, 9 curent. Anexez aci traducerea. În ce mă privește, mi se pare clar că Guvernul sârb s'a hotărât să treacă la acțiune pe față în favoarea fraților săi răsculați din Herțegovina și din Bosnia, și că neputând ține piept exaltării naționale, avea de ales între război și revoluție.

Iată tot ce am putut afla pentru moment.

Evenimentele se desvoltă însă cu repeziciune și nu mă îndoesc că foarte curând vă voi informa despre o serie de fapte, urmări firești a celor pe care vi le-am adus la cunoștință mai sus.

Binevoiți a primi, Domnule Ministru, asigurarea înaltei mele considerații.

A. Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 52—53. Originalul în limba franceză.]

Prinkipo, 11 August 1875

Ieri consiliul de miniștri a acceptat propunerea pe care o amintisem în penultima mea telegramă și se nădăduiește că prezența Comisarului guvernului și a delegaților va potoli răscoala. Se spune că Trebinie departe de a fi fost luată,

a fost....de către asediatori; se pare că situația celor o mie nouă sute este grea; nu pot forma mii căci nu se acceptă intrarea cu Ristici. Partidul înaintat împinge pe Principe la acțiune. Sunt temeri că Scupcina va face la fel. Dacă [Principele] rezistă curentului, se așteaptă să fie răsturnat; pentru a se salva i se atribuie proiectul unei lovituri de stat. [Svonul] public înlocuește pe Savfet Pașa prin Halil-Serif-Pașa.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 59. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată].

20

București, 11 August 1875

Agentul din Constantinople îmi scrie că toate propunerile de aranjament făcute de Poartă insurgenților s'au respins, că Turcii au fost bătuți, în niște întâlniri, că insurecția se întinde către fruntaria austriacă și către satele catolice precum și spre Serbia; iar din Belgrad secretarul scrie că subscripțiunea pentru insurgenți continuă acolo și că mai mulți pleacă spre a lua parte la luptă. Astăzi o altă depeșă a lui Ghica din Constantinopol îmi comunică că în cea din urmă luptă Turcii au pierdut vreo 250 oameni, că insurecția se întinde din ce în ce, că un șef muntenegrean se află în capul a 700 insurgenți din Herțegovina. Turcii nu au destule trupe disponibile căci se tem a degarni celelalte circumscripții militare. Ghica îmi mai adaogă următoarele: că agentul Serbiei i-a comunicat confidențial prin Savfet Pașa, i-a remis în copie o notă prin care arată că a aflat ieri seara prin telegraf nouă mii oameni de trupă serbi cu artilerie sunt trimiși la fruntarie aproape de teatrul de insurecție și că sunt gata a trece fruntaria Bosniei. Această concentrație nu poate decât să încurajeze pe insurgenți și de aceea ministrul Otoman roagă pe agent a interveni pentruca guvernul serb să dea ordine imediat a se retrage aceste trupe în interiorul țării și că speră că se va primi această cerere. Generalul Ghica îmi mai comunică că Viviani a scris lui Sir Elliot că opoziția la noi se interesează să se întindă contra măriei tale și că poziția măriei tale se agravează. Ghica a răspuns cum se cuvine unor asemenea nuvele din locuri publice sau cafenele.

Din toate acestea rezultă că lucrurile se agravează în Herzegovina. Noi avem trebuință a fi bine informați și de a cunoaște adevărul căci lucrurile dincolo de Dunăre pot avea mare influență asupra celor dela noi. D. Sturza agentul nostru ar trebui să se grăbească a merge la fața locului și a face tot posibilul și a aduce lucrările prin sine și a cunoaște adevărul, ca să știm și noi spre regularea atitudinii noastre.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 26 și 27.]

Belgrad, 12 August 1875 ¹⁾

Se spune că Trebinie arde, încercuită de către rebeli; aceasta rămâne a fi confirmat. Muntenegrul tot neutru. Ministrul Afacerilor Străine îmi spune: Agentul Rusiei de aici a fost însărcinat de către Ambasadorul la Constantinopol să facă cunoscut la Belgrad că dacă Guvernul Serbiei părăsește atitudinea neutră își va înstrăina toată Europa. Subscripția continuă aci. Particulari pleacă pentru a participa la răscoală. Principele Milan se va întoarce singur, logodit.

Cantacuzino

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 60. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată].

București, 13 August 1875

După niște ultime informațiuni primite la Constantinopole, răscoala din Herzegovina este mult mai serioasă, de cât s'a crezut la început. O corespondență chiar din localitățile ce formează câmpul de luptă arată că armata insurginților se compune actualmente din 10.000 oameni perfect echipați și comandați, împărțiți în 4 corpuri, compuse nu numai de Herzegovineni dar și de Dalmați, de Muntenegreni, de Sârbi și de Slavi, veniți de pretutindeni.

Forțele Turcilor, din contra se crede a nu fi destul de bine echipate și prin urmare nu inspiră nici încrederea necesară lor însele, nici teamă inamicilor. Prin această cauză se zice că la prima luptă mai serioasă dela Trebinje, în ziua de 10 August, Turcii au pierdut 800 morți.

Insurgenții primesc neconținut ajutoare în bani și oameni din toate părțile lumii pe unde se află o familie de Slavi.

Ziarul Narodin Listy din Praga anunță că un corp de voluntari sârbi, condus și comandat de Krizmanowitch, s'ar fi unit cu insurgenții.

În Croația Comitetul constituit în favoarea insurginților și fugarilor a strâns deja la Agram sume de bani însemnate în comparațiune cu sărăcia populațiunii locale și se susține că încă de acum 6 luni a făcut drapele de mătase, pe cari erau cusute pe o parte armele marelui Țar al Serbiei Ștefan Dușan, și pe cealaltă aceste cuvinte: « Resbel Turcilor ».

La Belgrad agitațiunea este mare. Numeroși voluntari se întrunesc pentru a trece în Bosnia și în Herzegovina. Profesoarele Garvitsch a pronunțat un discurs foarte aplaudat, prin care a demonstrat necesitatea absolută ca Serbia să ia parte cu armele în favoarea răsculaților.

Se confirmă, asemenea, știrea răspândită de mai multe zile că numeroși soldați, foști garibaldieni, sosesc și intră în rândurile luptătorilor. Astfel un vechi

¹⁾ Data înregistrării la București.

colonel din campania de la 1859, d. Ioseph de Buotes, ar fi plecat din Milan pentru Herzegovina cu mai mulți tovarăși de arme, Lombarzi și Piemontezi, și luând cu sine câțiva tineri muntenegreni cari studiau la Paris.

Un ziar din Moravia, care se pretinde a fi oficios, asigură că guvernul austriac ar fi dispus să ocupe militărește provinciile răsculate, în cazul când Poarta n'ar fi în stare să le pacifice.

Acestea sunt știrile cele mai noi ce găsim în ziarele străine, cu data de 20 August, sosite până în momentul punerii ziarului sub pressă.

[Ziarul *Românul*, 13 August 1875, p. 727.]

23

Prinkipo, 14 August 1875

Din nou schimbare completă. Mahmud a fost numit Mare Vizir. Comisiunea imperială a plecat azi pentru a se înțelege cu delegatul Puterilor, cari au hotărât să înăbușe cu orice preț răscoala și să impună Serbiei o atitudine calmă; mai ales Rusia care învinovățește Austria că face joc dublu. Hussein Aoni Pașa rămâne prin urmare aici. Mișcarea nu se poate susține în Bosnia dar, în Herțegovina, răzvrățiții fac progrese. Au luat o fortăreață, înzestrată cu tunuri și muniții.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 62. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

24

București, 14 August 1875

Am spus că publicitatea Europei este unanimă a recunoaște gravitatea evenimentelor din Turcia. Chiar organele cele mai importante din Anglia ca Times, Spectator și oficiosul Standard nu-și mai fac iluziuni asupra situațiunii complicate în care se află Poarta și peninsula Balcanică. Le Nord, organul oficios al Rusiei Standard, oficiosul din Londra, oficiosul Politische Correspondenz, din Viena, Débats și în fine l'Italie și altele, sunt de acord a constata grava pozițiune a Turciei și a consilia pe guvernul otoman să dea satisfacere creștinilor prin reforme serioase și eficace. Ceeace îngrijește azi pe publiciștii și diplomații Europei, nu mai e atâta integritatea suveranității sau suzeranității Porții, — care se arăta până mai eri către România cu o susceptibilitate atât de excesivă și nedreaptă, — ci este mai mult complicațiunea ulterioară și pericolul păcii europene, ce ar putea succede unei extensiuni a revoltei creștinilor din Turcia și unei catastrofe generale.

Politicii serioși se gândesc mai întâi cum ar putea să circumscrie insurecțiunea din Herzegovina, care acum a izbucnit și în Bosnia, și care mâine poate să izbucnească și în Albania, Serbia și Muntenegru.

Al doilea, în caz de a nu se putea limita acest incendiu crescând, de oarece toți slavii din sud aleargă în ajutorul insurgenților, politicii se întrebă cu drept cuvânt, cum au să se organizeze atâtea elemente noi și încă nepreparate, spre a nu da naștere la niște noi și teribile complicațiuni. Pentru acest scop, spre a preîntâmpina răul, vedem pe organele serioase ca, le Nord, Standard, l'Italie etc., recomandând Porții o mai repede satisfacere pentru creștini, prin reforme — radicale. Le Nord susține pentru aceasta intervențiunea diplomatică a Puterilor dela Nord și a întregii Europe, spre a convinge pe Poartă de necesitatea reformelor și de pericolul ce o amenință în caz de refuz.

[Ziarul *Presa*, 15 August 1875, Nr. 180.]

25

București, 20 August 1875

Sunt mai multe zile de când am relatat sgomotul răspândit în București că o ceată oarecare de oameni ar fi trecut din județul Ialomița în Ilfov și că ar fi intrat în pădurea Cernuleștii, unde ar fi urmărită de autoritățile administrative. Toată lumea vorbea de existența acestei cete, dar nimeni nu spunea care-i este scopul. Ziarul *Standard* publică o depeșă din Viena cu data de 23 August¹⁾ în care citim între altele următoarele:

« Prefectul de Ialomița a informat pe guvernul român că 78 sau 80 oameni, bine armați, de Căpitanul Banu, erau gata se străbată districtul, pentru a se uni cu insurgenții din Bosnia ».

Noi nu afirmăm nimic asupra acestei relațiuni dată de oficiosul ziar englez, ci o reproducem numai sub titlul de informațiune și cu toată rezerva.

[Ziarul *Românul*, 20 August 1875, p. 745.]

26

București, 20 August 1875

Ziarul *Drapelul* organ slav care apare în București, vorbind de răscoala din Herzegovina, se exprimă astfel:

Fi-vor Iugo-Slavi (Slavi de sud) a căror inimă să nu bată la această mișcare? Care Bulgari n'ar voi să ia armele în această împrejurare? Cine și-ar pune măcar această chestiune: ce trebuie se facem? Bulgarii au arătat, de când se află sub jugul musulmanilor, că posedă destulă energiă pentru a se opune apăsătorilor lor. De la 1867, spiritul revoluționar pare a câștiga tărâm în toată patria noastră, ceea ce ne-a lipsit până astăzi este organizarea. Astăzi, lucrurile merg mai bine supt acest raport: suntem mai uniți. Deci, poporul e gata, circumstanțele sunt favorabile și nici-o-dată n'am putea să ne așteptăm la un mai bun sprijin de cât acela ce ne oferă frații noștrii Herzegovineni și pe care și Serbia cu Muntenegrul nu vor lipsi a ni-l da. Nu trebuie se mai așteptăm

¹⁾ Stilul nou.

mult timp; dacă nu vom profita d'această ocazie vom fi perduți. Trebuie, prin urmare, se ne resculăm, pentru a pune capăt acestor suferințe. Trebuie se regulăm o dată socotelele noastre cu acești tirani, trebuie se mergem în ajutorul fraților din Herzegovina și s'arătăm diplomației că nu suntem robi, ci un popor capabil de a trăi și de a progresa.

[Ziarul *Românul*, 20 August 1875, p. 746]

27

Belgrad, 21 August 1875

Domnule Ministru,

Ultimile știri sosite din Herțegovina nu ne îndreptățesc să credem că răscoala ar fi pe punctul de a se domoli. La Constantinopol se pare că începutul acestor turburări ar fi fost prezentat ca acela al unor mici hărțueli fără importanță pe care Turcia le poate ușor înfrânge, căci Poarta are nevoie să dea iluzia puterii ei pentru a putea înșela Europa asupra cauzelor permanente de neglijență și slăbiciune care termină prin a o duce la prăbușire și la sfârșitul domniei sale în Europa, [prăbușire] pe care toată lumea o prevede și pe care zadarnic încearcă s'o amâne.

Aprinderea acestui coș amenință să dea foc întregului edificiu.

Puterile din Nord, acelea mai ales pe care afacerile din Orient le ating mai deaproape, au început prin a declara că aceasta este o chestiune internă a Turciei și că n'are nimeni să se amestece. Incetul cu incetul însă fierberea a crescut, tulburările s'au întins, și astăzi Europa se află în fața unei răscoale a cărei importanță ea nu o poate nesocoti. Diplomația este așadar dată peste cap și se vorbește chiar de o conferință. Iată deci o fază nouă. În timp ce se caută leacurile, boala se întinde. Aceste regiuni sunt locuite de către populații de rasă slavă, rămase mai înapoiate decât frații lor Muntenegrenii, Croații și Sârbii, care toți se bucură, în vecinătatea lor imediată, de binefacerile civilizației. Jugul sub care trăesc, li se pare cu atât mai aspru. Simțămintele de revoltă domnesc peste toate aceste inimi. Aceste populații sunt viteze, iar configurația geografică a țării lor este minunat de potrivită pentru războiul de guerillă. De o jumătate de secol dealtminteri tulburările nu se domolesc decât pentru a renaște apoi și mai cumplite la fiecare ocazie favorabilă. Certurile interne, cu grijă întreținute până acum, aveau de scop să stăpânească pe nemulțumiți. Feudalii bosniaci, de origină sârbă, deveniți mahomedani pentru a-și păstra posesiunile teritoriale, au adăogat abuzurile lor la cele ale cuceritorilor veniți din fundul Asiei. Sunt urâți de către creștinii Slavi tot atât, ba chiar mai mult, decât funcționarii turci trimiși dela Constantinopol. Poarta a folosit cu destulă îndemânare aceste simțăminte pentru a pune capăt unei revolte a bey-ului, și datorită acestui antagonism a reușit Omer Pașa, în 1851, să înăbușe o răscoală care nu era lipsită de gravitate. Dar nici o domolire

a tulburărilor n'a adus foloase Bosniei dată fiind proasta administrație a Porții. Acesta ar fi motivul care ar trebui să determine intervenția Puterilor.

Dar Poarta este ea în stare de a se reforma singură? Suntem siliți să răspundem negativ. Dacă de aici atârnă toată chestiunea Orientului, suntem în drept a o declara insolubilă.

Toți funcționarii Porții, începând cu orice Pașă cu mai multe sau mai puține cozi, cu agenții acestuia, cu toți cei de prin prejur, și [sfârșind] cu strângătorii de impozite, n'au încetat să stoarcă aceste țări nenorocite. Sunt atât de hrăpăreți încât un biet om care-și seamănă și își seceră câmpul nu poate păstra decât a patra parte abia din recoltă. Tot restul este prada acestui fisc lacom și stupid și a agenților săi, adevărată plagă și cancer al Imperiului. Abuzurile de putere și cruzimile sunt de neînchipuit. De mult s'a umplut paharul.

În această răscoală se observă o împrejurare nouă: participarea de data aceasta la rebeliune a bosniacilor mahomedani și chiar a mai multor bey, mari proprietari, ceea ce arată cât este de generală nemulțumirea și dovedește un caracter de unanimitate care face ca pacificarea țării să fie cu mult mai anevoioasă acum decât în trecut. Scopul acestei răscoale este limpede și cum nu se poate mai evident. Și anume, eliberarea față de domnia otomană. Ei își doresc independență. Greutatea constă în aceea că nu se pot deslega provinciile răsculate decât pentru a le lega de un alt grup. În ce grup să fie contopite? Muntenegrului? Serbiei? Austriei? Aici apare chestiunea Orientului cu toate greutatea ei.

Deocamdată, nici comisarul turc trimis de către Poartă, nici consulii trimiși de către Puteri, n'au sorți să fie ascultați de răsculați. Felul de a vorbi al Muntenegrului a devenit în ultima vreme foarte violent și semnificativ. Această țară e în ajunul hotărârii de a trece de partea răsculaților. [Serbia este încă nehotărâtă și în prada unei crize primejdioase. Mă îndoesc că elementele cu bun simț vor putea păstra cârma. Scupcina e complect anarhică. Ministerul actual care a fost tocmai numit ș'a impus Principelui printr'o conspirație a ambițioșilor care nu prevestește nimic bun. În Scupcină s'au format acum trei grupuri care se combat și se insultă cu cea mai mare violență. Nii miniștri au pus să li se facă o demonstrație nocturnă, cu torțe, pe străzi. Principele este neputincios și în mâinile dușmanilor săi. Nu este sigur pe tronul său nici de pe o zi pe alta.

Iată, Domnule Ministru, tabloul care se desfășoară pentru moment sub ochii mei. Trupe turcești se adună la Niș, pe granița sârbă. Se asigură că guvernul sârb a convocat trupele teritoriale din contingentele I și II, în provinciile de graniță.

Primiți expresia înaltei mele considerații . . .

Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 71. Originalul în limba franceză.]

București, 6 Septembrie 1875

De aceea la rândul nostru repetăm că siguranță de pace nu poate să fie în Orient, până ce populațiunile creștine nu se vor constitui în state autonome, conform cererii lor, și după cum în timpii din urmă chiar cele două puteri mai direct interesate în afacerile peninsulei balcanice au dat probe că o voiesc.

Această soluțiune, după noi, este fatală; ori ce se va face, nici Turcia, nici puterile nu vor putea s'o înlătore sau s'o amâne încă mult timp. Dacă cumva se va potoli pentru moment mișcarea din Herzegovina — ceea ce nu este pozitiv, — și se vor acorda oarecari drepturi, cari negreșit că vor rămânea de fapt tot literă moartă, aceasta de bună seamă va fi ultima încercare; o nouă răsculare, sau creșterea unei răsculări, rămasă în stare latentă, va repune pe tapet cu nouă puteri și cu o autoritate mult mai mare, chestiunea constituirii statelor autonome ale Orientului și atunci va trebui să se facă dreptate legitinelor cererale unor populațiuni, atâția secolii nedreptățite și ținute în stare de ilotismi

[Ziarul *Românul*, 7 Septembrie 1875, p. 805.]

Constantinopol, 7 Septembrie 1875

Consulii Austriei, Germaniei și Italiei sunt la Trebinje; vor pleca la Stolatz. Incercările lor de a pune pe insurgenți în contact cu comisarul turc, au întâlnit până acum greutăți; din contră, insurgenții din Nevesinje se arată mai primitivi pentru îndemnurile consulilor Rusiei, Angliei și Franței.

Raportul definitiv a acestor consuli va fi posibil numai după ce vor fi comunicat cu insurgenții din munți și de la Gacko, unde au plecat ieri și de aici vor merge în curând și la Stolatz.

[*Monitorul Oficial* Nr. 198 din 10 Septembrie 1875, p. 5191.]

Sinaia, 8 Septembrie 1875

Având în vedere legea organizării puterii armate din 27 Martie anul 1872 și cea din 12 Martie 1874;

Asupra raportului ministrului Nostru secretar de Stat la Departamentul de rezbel, sub No. 7, 356,

Am decretat și decretăm:

Art. I. Trupele permanente și o parte din armata teritorială vor fi concentrate prin diviziile lor teritoriale pentru executarea exercițiunilor militare și a manevrelor de toamnă pe timp de 15 zile începându-se aceasta de la 4 Octombrie viitor.

Art. II. La aceste concentrări se va chema a lua parte rezerviștii din clasa anului 1870 și 1871.

Art. III. Gardele orășenești vor fi chemate a ține garnizoanele pe timpul ce trupele vor fi concentrate.

Art. IV. Ministru de rezbel va fixa prin ordine speciale timpul când trupele trebuesc a fi concentrate prin fie care divizie, precum și acela al convocării gardelor orășenești.

Art. V. Ministru Nostru secretar de Stat la departamentul de rezbel este însărcinat cu executarea acestui decret.

Dat în Sinaia, la 8 Septembrie 1875

Carol

Ministru secretar de Stat la departamentul de rezbel
General de divizie Florescu

No. 1.518.

[*Monitorul Oficial* Nr. 201 din 13 Septembrie 1875, p. 5237.]

31

București, 9 Septembrie 1875]

Eroicii Herzegovineni, departe de a depune armele, se scoală în mai mare număr; și după cum frații lor din Dalmația, acum trei ani, rezistară luni întregi puterii armate austriace, asemenea ei rezistă puterii armate turcești și încă cu mare succes: toate știrile ne prezintă până acum pe Turci cele mai adesea învinși decât învingători. Cu toate acestea bravii luptători rămân cu totul singuri, și scepticii vor exclama: Ce folos că-și varsă sângele!

Folosul este imens, — răspunde oricine are credință în infaibilitatea principiilor și în triumful definitiv al dreptului, când se găsește un singur suflet care să-l susție.

Folosul este imens, căci niciodată, într'o cauză dreaptă, n'a curs o picătură de sânge, fără ca această rouă a martirului să nu facă se răsără arborele viguros al adevărului și al dreptății, care odată răsărit se desvolta cu repeziciune, și sub umbra-i puternică năbușește buruienele imposturei și ale asupririi.

Folosul este imens, căci dacă Herzegovinenii ar fi stat la îndoială subsemna cu sângele lor protestarea ce o făceau în numele umanității contra împilării otomane, oare se mai gândea vreo putere străină a se ocupa acum de dânșii?

Și chiar astăzi, când primele sacrificii au interesat puterile străine de soarta lor, — mai mult dintr'un punct de vedere politic decât de umanitate, — nu este oare un mare folos pentru Herzegovineni că urmează de a-și vărsa sângele, fără a se considera obosiți și canonizați de sacrificiile făcute până acum?

Dacă primele lupte au avut de efect intervenirea puterilor, — de temerea negreșit de mai mari complicațiuni — nu este vădit că urmarea acestei lupte le va îndemna a sili și mai mult pe Poartă să facă concesiunile fără de cari stâmpărarea nu este prin putință?

Aceasta este după noi o consecință neînălăturabilă.

Vedem că cu cât tenacitatea în luptă a nenorocitelor raiale este mai mare, cu atât comisarii puterilor se interesează mai de aproape de soarta lor, se angajează mai mult către acești vitezi munteni, în speranța de a-i potoli. Dacă și dela prima intervenire s'ar fi stâmpărat, este vădit că până acum nici un comisar n'ar mai rătați prin munții Herzegovineni, ci în urma unor neînsemnate mijlociri la Constantinopole, Poarta ar fi fost lăsată să rezolve singură chestiunea, prin oarecari promisiuni. Inșă când pe de o parte temerea de complicare este aceea care stimulează mai mult zelul umanitar al unora din puteri, iar când pe de alta, în fața refuzului Poartei de a da garanții serioase de îmbunătățire a soartei Herzegovinenilor, răscoala se întinde, cu toate că Serbia și Muntenegrul nu iau parte la luptă, este vădit că silințele puterilor de a stâmpăra mișcarea pe cale pacifică cresc; prin urmare ele sunt nevoite a promite din ce în ce mai mult, a se angaja din ce în ce mai serios, ca doară vor putea să ajungă la potolire, și o dată angajamentele luate, este peste putință ca mai curând sau mai târziu să nu se realizeze, și chiar imediat să n'aibă un bun efect, căci au de bază justiția.

Iată de ce, și în această ocaziune putem repeta că pentru o cauză justă nici o picătură de sânge nu curge în deșert; nici una nu lasă sterp pământul pe care a picat.

O telegramă a serviciului nostru ne anunță că în reprezentațiunea națională a Serbiei, opiniunea pentru pace, sau mai exact pentru amânare, a triumfat de și cu o mică majoritate.

Iată dar punctual realizată prevederea noastră, încă de pe atunci când cei mai mulți aveau asigurarea că Serbia va declara resbel Turciei.

Am văzut cum stăteau dispozițiunile puterilor și modul în care erau grupate; de aci am conchis că Rusia, după cum a comis în 1870 marea greșeală de a amâna rezolvarea chestiunii Orientului după cererea Germaniei, și numai în intervalul acesteia, asemenea va fi nevoită acum, — ca consecință fatală — se cedeze aceleiași influențe.

Logica conducând are dar a întrevedea constrângerea Rusiei la amânare, ne-a făcut se prevedem și neparticiparea Serbiei la conflictul iscat în Herzegovina nu pentru că națiunea sârbă nu este înzestrată de un eroism capabil de orice sacrificii, ci pentru că datoria de conservare națională nu permite unei națiuni, nici mai cu seamă, din momentul ce este constituită, să se arunce fără perspectivă de scăpare, pe calea fie și a celor mai generoase sacrificii.

Serbia se vedea amenințată, nu numai de a rămânea singură contra Turciei, dar și de o ocupațiune austriacă la caz de mișcare din parte-i aceasta cu consimțământul chiar al Rusiei. In această situațiune oricine cată să-și explice

deciziunea pacifică a celei mai patriotice Skupcine. Un patriot își dă cu fericire viața ca să-și constituiască, ori ca să-și salveze patria, iar nu ca să-și o piardă. Și totuși mica majoritate ce a putut dobândi opiniunea de amânare, atestă la ce grad este în acest moment în Serbia exaltațiunea patriotică și generoasa sete de sacrificiu.

Negreșit însă că în fața acestei deciziuni, oamenii reacțiunii și ai Austriei, cari domnesc încă în România, se vor folosi cu grăbire de ocaziune, ca să pledeze propria lor cauză, imputând națiunii și armatei sârbe răsturnarea guvernului din urmă. La ce a folosit răsturnarea acelui guvern, turburarea stabilității — vor zice ei — când și guvernul actual, ieșit din Omladina, s'a pronunțat pentru pace, ca și celălalt?

Dar ar trebui să fie cineva cu totul lipsit de orice simț moral, ca să nu înțeleagă că este o imensă deosebire de la a se supune ordinilor guvernului austriac spre a lua o deciziune, până la a lua aceeași deciziune, însă nu din ordinul străinilor, ci supuindu-se cu durere unei necesități dictate de simțul patriotic.

Națiunea și armata sârbă au răsturnat un guvern, care se opunea curentului național nu dintr'un simțământ de patriotism, ci pentru că astfel comanda influența austriacă. Aceeași națiune și armată urmează însă un guvern, care asemenea nu declară rebel Turciei, dar nu spre a se supune ordinilor austriace, ci prin trista necesitate impusă chiar celui mai sincer și ardent patriot.

Ar fi fost o lașitate pentru națiunea sârbă de a lua o deciziune pacifică din ordinul Austriei, și de aceea răsturnat guvernul care voia se aplice un asemenea ordin pe când luând aceeași deciziune dintr'un sentiment pur național, actul său devine patriotic.

Aceasta este și imensa deosebire d'între guvernul din București și cel dela Belgrad.

[Ziarul *Românul*, 9 Septembrie 1875, p. 809.]

32

Belgrad, 11 Septembrie 1875

Adresa adoptată de către Scupcină conține pasagiul următor, privitor la resoala din Bosnia și Herzegovina: Națiunea profund măhnită pentru vărsare de sânge provocată prin suferințele perpetue ale fraților săi și recunosătoare Prințelui pentru declarațiunea că va lucra spre a stabili pacea în Bosnia și Herzegovina, pune la dispoziția Prințelui toate mijloacele necesare și pentru acest sfârșit nu va cruța nici un sacrificiu. Națiunea speră că Prințelele în înțelepciunea sa va îndeplini cu demnitate această însărcinare.

[*Monitorul Oficial* Nr. 201 din 13 Septembrie 1875, p. 5238.]

Viena, 12 Septembrie 1875

Correspondența politică spune că în ședința comitetului... ¹⁾ răspunzând [contele Andrássy] unei interpelațiuni a delegatului episcopului Hazvald asupra mișcării Orientale, Andrassy declară că, în general evitând orice amănunte, Austro-Ungaria a lucrat în înțelegere cu imperiile limitrofe pentru menținerea păcii Europei cu succes și speranță asupra menținerii păcii prin aceasta este întemeiată și pentru viitor.

Ministrul crede a putea garanta că propriile noastre interese vor fi deplin protejate.

[*Monitorul Oficial* Nr. 202, 14 Septembrie 1875, p. 5255.]

Belgrad, 16 Septembrie 1875

Domnule Ministru,

Am onoarea să comunic Excelenței Voastre aici alăturat (fără anexa a) mesagiul tronului citit de Principele Serbiei în persoană în Scupcina de la Craguevaș. Acest discurs a fost bine primit de Adunare. I-au trebuit totuși cincisprezece zile de desbateri furtunoase, în ședințe secrete, pentru a da un răspuns la mesagiul tronului (anexa 13). Ministerul, crezând că înpacă toate cerințele situației, atât presiunile din afară în sensul păcii cât și opinia publică în favoarea războiului, a propus și a obținut de la Adunare două răspunsuri la mesagiul tronului.

Unul secret și celălalt destinat publicității. Scopul ultimului este să răspundă cerințelor Puterilor și să adoarmă Poarta. Primul cere în chip energetic: 1) ajutorarea fraților revoltați, 2) înarmarea generală. Ca urmare, Adunarea pune la dispoziția Principelui trei milioane de ducați și 40.000 de oameni; în ce privește milioanele, se caută un împrumut ce nu s'a obținut încă.

În ultima vreme, totul părea în stare de adormire. Trimiterile, pe față, de oameni și arme încetaseră la Belgrad și nu continuau decât în provincie, pe ascuns. Asigurările date de către Ministrul Afacerilor Externe, reprezentanților străini de aici, erau mulțumitoare. Chiar și fierberea publică părea să se fi domolit mult.

Când, deodată, se poate constata o creștere a expedițiilor de arme și muniții, ce se fac zilnic cu numeroase căruțe, spre puncte necunoscute. În public au reapărut șvonuri de război și prin urmare și panica. Multe familii au plecat și altele și-au pregătit fuga. Abia sosit răspunsul sau răspunsurile Scupcinzi

¹⁾ Lipsă în text,

și artileria a și primit ordinul de plecare. Un contra-ordin a oprit în aceeași seară plecarea ei. A doua zi însă a fost trimis un batalion de infanterie și a treia zi un escadron de cavalerie și o baterie de artilerie. Toate aceste trupe sunt îndreptate prin Kraguevaț spre Niș. Se spunea că un corp de douăsprezece mii de Turci ar fi atins granița sârbă. Toate contingentele de miliție sunt chemate sub arme. În orașul Belgrad a fost afișată o proclamație a Guvernului (anexa C) și au fost convocați în sunetul tobei burgheziei și chiar și funcționarii pentru a li se da ordin să fie gata de plecare.

S'a constituit un comitet militar de îndrumare. Au sosit ofițeri croați demisionați în Austria precum și Generalul Stratimirovici. Am vorbit despre acesta din urmă într'un raport precedent. Este interzis oricărui bărbat supus serviciului militar să părăsească țara.

Principele Milan nu pare a împărtăși părerea Guvernului său cu privire la măsurile luate. Cu un alt Guvern ar fi în drept să ne mirăm de toate aceste măsuri, căci Turcia, după spusele Reprezentanților străini de aici, se pare că ar fi făcut declarații oficiale prin care afirmă că nu se gândește nicidecum să atace Serbia. Principele Milan pretinde că n'a aflat decât din gazete cele ce fac miniștrii săi. Că totul se face fără el și că bănuiește chiar că se face împotriva lui. Că se împinge lumea la o revoluție și că l-a chemat pe Domnul Ristici de la Kraguevaț pentruca Ministerul să se justifice. Își exprimă în acelaș timp nădejdea că Ministerul își va da demisia.

Oricum, este sigur că numai limbajul acestui Guvern la Constantinopol și textele sale scrise, cu dublu înțeles și destinate publicității, au o aparență de neutralitate. Toate actele [sale] dovedesc contrariul și este limpede că e vorba numai de a câștiga timp până la primăvară, pentru a pregăti totul, susținându-i însă pe rebeli prin toate mijloacele posibile.

Principele Muntenegrului cumpără în acelaș timp cantități considerabile de arme.

Toate faptele în aceste două Principate fiind așadar de o flagrantă dușmănie împotriva Turciei, abia ascunsă de către șiretenii de limbaj, mi se pare cu neputință ca acest joc să se prelungească vreme îndelungată.

Este de aceia foarte probabil ca Turcii să răspundă la toate aceste provocări printr'o ocupare a Serbiei.

Indată ce faptele vor fi vorbit în Serbia, este de așteptat ca Muntenegrul să nu rămână îndărăt căci, la Cetinie, nu se aștepta decât lozinca de la Kraguevaț.

Este așadar cu puțință ca Serbia, urmată de Muntenegru, să-și facă curând intrarea pe teatrul de război. Cel puțin atitudinea lor va fi de așa natură încât Turcia se va vedea silită să aibă de aface și cu ele.

Trebue recunoscută deci gravitatea evenimentelor actuale și solemnitatea [momentului] pentru Slavii peninsulei Balcanice.

În rezumat, evenimentele din afara Serbiei au fost exploatare de către partidul « Omladinei » pentru a pune mâna pe putere și astăzi acești oameni

care dețin puterea lucrează la detronarea Principelui cu aceleași mijloace care le-au servit pentru a se face stăpâni pe Guvern.

În ce privește mijloacele militare ale Serbiei, ele sunt în disproporție cu pretențiile sale. Acest Principat nu dispune decât de 4 până la 5 mii de oameni de trupe regulate. Restul este rău înarmat și lipsit de tot ce este indispensabil pentru a forma o armată. Nu există nici [unități de] tren, nici spitale de campanie, nici intendență. Tunurile și puștile sunt inferioare celor turcești. Lipsa de bani este completă. Este adevărat că în privința nervului războinic, Turcii au aceeași putere negativă. Este sigur, totuși, că trupele se înmulțesc în jurul Serbiei.

Primiți, Domnule Ministru, expresia finală a mea considerații.

A. Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 74. Originalul în limba franceză.]

35

St. Petersburg, 21 Septembrie 1875

Puterile foarte îngrijorate socotesc generalizarea revoltei ca probabilă în primăvară. Rapoartele din toate provinciile creștine sunt din cele mai îngrijorătoare. Cretanii au și trimis lui Tricupis un delegat pentru a protesta energic împotriva politicii turcofile. Grecii gem sub sclavia turcă. Tricupis a declarat că va lăsa pe succesorul său să hotărască. Venirea la putere a lui Comunduras agită pe Grecii din Turcia; ei se bizuie cu siguranță pe o politică de desrobire. Rusia face mari eforturi pentru a hotărî Puterile la o intervenție politică eficace; dacă nu poate obține autonomia, va cere neapărat să se facă pentru sclavi ceea ce au făcut odinioară Puterile în Siria. Austria (este) aproape câștigată, Franța destul de binevoitoare dar șovăie încă dacă trebuie să se de partă cu totul de Anglia; își oferă sprijinul, dar nu vrea să meargă atât de departe precum ar dori Rusia. Pleacă zilnic un curier la Viena, unde se lucrează mult. Oricare ar fi atitudinea pe care ne-o vor impune interesele românești, fiți cu mare grijă de a înarma, pentruca evenimentele din primăvară să nu ne surprindă. Însfârșit, dați ordin lui Ghica să se întoarcă îndată la Petersburg.

Filipescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 85. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

36

Roma, 3 Octombrie 1875

Domnule Ministru

Rezultă dintr'o conversațiune ce am avut cu un eminent om politic de aici, invitat de a lua parte la întrevederea celor doi suverani, al Germaniei și al Italiei, în Milan, precum și din mai multe cuvinte ce am reținut din ul-

tima mea întrevedere cu dl. Secretar general al Ministeriului Afacerilor Straine (d. ministrul lipsind din Roma) că chestiunea politică, unică poate, care probabilmente va face obiectul conversațiilor oamenilor politici ce se vor întâlni în Milan, va fi chestiunea Orientului.

Insurecțiunea Erzegovinei nu inspiră simpatii guvernului italian și atitudinea guvernului român în prezența mișcărilor ce se produc în lumea slavă din imperiul otoman, este aprobată aci de toți și considerată ca foarte înțeleaptă.

Italia are mai presus de toate trebuință de pace și guvernul italian nu voește nici într'un chip a deschide chestiunea Orientului.

El invoacă legalitatea și tratatele (deși nu există în Italia un om politic de oarecare valoare care să nu fi început cariera prin a conspira sau a lucra contra legalității și contra tractatelor) în privința politice generale și echilibrului european, guvernul italian stă în tractatul din Paris și aceasta numai în ceia ce privește clauzele scrise ale acestui tractat, dar încă în tendința generală și spiritul care a dictat aceste clauze = voesc a vorbi de defiența în contra Rusiei.

Temerea de a vedea acest stat îndreptându-se spre Constatinopoli și succedând marelui bolnav, există aci în spiritele celor mai mulți și nu văd alt mijloc de a preîntâmpina cel puțin pentru câtva timp o asemenea eventualitate, decât menținând ceia ce a creat tratatul dela Paris. Interesul dar al menținerii păcii mai întâi și în același timp temerea de veleitățile Rusiei de a se îndrepta spre Bosfor, iată ce pare a domina cugetarea guvernului italian în chestiunea Orientului.

În sensul acestor idei se crede că vor vorbi oamenii politici italieni în întrevederea din Milan.

Voi mai adăoga: În Italia în sferile guvernamentale, toți par convinși că politica și mai cu seamă administrațiunea guvernului turcesc în provinciile sale este și va fi, cu toate promisiunile Sultanului o cauză permanentă de turburări și o amenințare continuă a păcii și echilibrului european. Nu cred reformele posibile în Turcia. Prin urmare, dacă pentru prezent și pentru câțiva ani încă guvernul italian crede necesariu a avea o politică în Orient conformă literei și spiritului tractatului din Paris, trebuie cu toate acestea a se preocupa de viitor și să aibă o programă sau cel puțin oarecare vederi pentru combinațiunile viitoare ce fatalmente se vor ivi în imperiul otoman. Nu am încă informațiuni suficiente pentru a răspunde cu oarecare probabilitate la această chestiune.

În cece mă privește, domnule ministru, în conversațiunile ce am avut și voi avea cu oamenii politici de aci, desvoltez propozițiunile următoare: România n'are niciun interes de a vedea dizolvându-se imperiul otoman și dorește mai mult decât oricine pacea și liniștea în Orient.

Mai mult decât oricine guvernul din București invocă legalitatea și tractatele și în numele acestei legalități și acestor tractate, României nu se pot refuza exercițiul drepturilor sale de stat suveran.

Legătura într'adevăr legală ce ne unește cu imperiul otoman, adică plata unui subsidiu anual tezaurului Sultanului nu căutăm a o rupe.

Vom fi recunoscători puterilor garante care ne vor ajuta în legălele noastre silințe pentru consolidarea interioară și esteroară a Statului român. Consolidare ce nu poate fi decât un element de ordin și de pacc în orient.

Primiți domnule ministru, expresiunea sentimentelor de cea mai înaltă considerațiune.

C. Esarco

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 92—93.]

37

București, 8 Octombrie 1875

Nu mai este taină pentru nimeni astăzi că Germania împinge pe Austria spre Orient, ca să poată apoi pe de o parte să completeze unitatea ei, iar pe de alta se cucerească printr'însa și Dunărea. A cui însă este culpa dacă Herzegovina, îndată ce începură răscoala, nu mai voia să strige trăiască Franț Iosif, ci să întoarseră cu ochii și cu inima, spre frații lor din Muntenegru și din Bosnia?

A cui este culpa dacă Sârbii și Bulgarii stăruiesc în a voi să fie și să rămână Sârbi și Bulgari, stăpâni absoluți în casa lor și pe moșia lor?

A cui este culpa mai cu seamă, dacă fiecare naționalitate din Orient face din când în când câte o revoluțiune locală, dar rămâne totdeauna izolată de toate celelalte?

[Din scrisoarea adresată redacției ziarului *Românul*, 9 Octombrie 1875, p. 909 de C. A. Rosetti.]

38

București, 8 Octombrie 1875

Poporațiunile cucerite din imperiul otoman sunt lovite, chinuite și sărăcite de către cea mai stupidă administrațiune, și suferă și tac ani întregi. Din când în când câte una din ele cade deodată în desperarea și se răscoală, iar celelalte stau toate cu brațele încrucișate, cu inima străpunsă de durere și cu capul plecat de frică. Când dar cei care pătinesc nu parvin a se înțelege între dânșii pentru salvarea lor; nu vor sau nu pot să-și precizeze voința și partea de tărâm ce li se cuvine; să-și formuleze în unire cerințele; să se disciplineze și să-și combine acțiunea cu maturitate și în unanimitate, cum să ne mirăm dacă osebirea intereselor, rivalități și temeri — unele temeinice și altele exagerate — fac ca puterile străine să susție, fiecare în felul său, menținerea guvernământului otoman în Europa pentru câteva timp încă, mărginindu-se deocamdată a i cere în favorarea popoarelor reforme, ce ele însele știu și mărturisesc că ea nu va fi în stare, cu toată bunăvoința ce ar avea să le puie în lucrare într'un mod regulat și eficace?

[Ziarul *Românul*, 9 Octombrie 1875, p. 909.]

București, 22 Octombrie 1875

O telegramă dela Londra, ne comunica ieri o știre foarte însemnată. Era vorba de nimic mai puțin de cât de părerea unanimă a consulilor puterilor străine din provinciile turcești răsculate, că « Poarta este neputincioasă de a năbuși răscoala, și că sprijinul puterilor s'ar părea neînălăturabil ». Dacă această știre n'ar fi fost dată de însuși ziarul *Times*, am fi stat la îndoială, a-i da oare care crezământ, atât e de gravă și atât răstoarnă toate combinațiunile politice stabilite până acum de cabinete în privirea ultimelor evenimente din Turcia.

Inadevăr, de la principiul strictei neinterveniri, stabilit și urmat până astăzi, consecința părerii consulilor ar fi acum adoptarea principiului cu totul opus al intervenirii, și încă, după textul telegramei, al intervenirii într'un sens tot atât de regretabil cât și al neintervenirii absolute, căci după informațiunile ziarului *Times*, astfel cum ne-au parvenit, este vorba de o intervenire sub formă de « sprijin dat Porții pentru năbușirea răscoalei ».

În această privire credem însă că știrea este eronată, sau că nu este fidel comunicată, și așteptându-i confirmarea, după cum se așteaptă chiar la Londra, sperăm că intervenirea, găsită neînălăturabilă, va avea de scop a ajunge la potolire, prin energice stăruințe de a se da satisfacere legitimelor cereri ale poporațiunilor, cari dacă au ajuns să-și verse sângele, cată să fi îndurat suferințe mai grozave decât moartea; nimeni nu se expune la moarte, decât spre a scăpa de suferințe mai greu de îndurat decât dânsa.

Și această speranță a noastră se transformă în credință când vedem noua atitudine luată de Rusia în urma dezastrului financiar al Turciei. Orice ar zice ziarul austriac *Abend Post*, — după cum ne informează o telegramă publicată mai sus — spre a stămpăra asprimea și a împruțina însemnătatea declarațiunii făcută de guvernul Rusiei prin organul său oficial, aceasta n'ar proba nimic altul decât marea dorință a Austriei de a vedea pe Rusia urmând și de aci înainte a favoriza printr'o quasi indiferență uneltirile austro-ungurești printre poporațiunile din Orient. Un ziar austriac n'are autoritate, și cu atât mai puțin puterea de a modifica sensul absolut al comunicatului oficial dat de guvernul dela St. Petersburg. Acest comunicat pe care'l reproducem și noi mai la vale, zice:

« Orice încredere în promisiunile Turciei este absolutamente pierdută ».

După această aspră afirmare, termină prin următoarea declarare, tot atât de categorică și de absolută:

« În orice caz trista situațiune a poporațiunilor creștine din Turcia trebuie absolutamente să ia un sfârșit. »

Aceste cuvinte sunt ale unei comunicat oficial, publicat în ziarul oficial de St. Petersburg; ar fi dar peste putință a nu le atribui o imensă însemnătate.

Când guvernul unei mari puteri ajunge la atâta lipsă de cruțare față cu guvernul unei alte puteri, încât să-i spuie verde că, « orice încredere în promisiunile lui este absolutamente pierdută », și când acea mare putere este Rusia, care în acelaș timp afirmă din nou « în fața Europei », cum zice comunicatul, « simpatiile sale pentru populațiunile oprimate de Turci », nu mai încapă îndoială, după noi, că era intențiunea fermă de a interveni cu toată greutatea sa pe lângă Turcia spre a dobândi, « în orice caz » să se puie capăt « tristei situațiuni a populațiunilor creștine ».

Ar fi a necunoaște greutatea guvernului unei mari puteri ca Rusia, dacă n'am privi comunicatul său ca serios, ca consecința unei ferme deciziuni.

Să se mai observe că acest comunicat crede necesar să explice că « Rusia n'a sacrificat alianței celor trei împărați simpatiile pe care le-a profesat în toate timpurile pentru popoarele slave. »

Această lămurire, ce nu este pusă în comunicat fără un scop politic, n'a putut să nu indispuie foarte, mai cu seamă pe Austria, care ține atâtea populațiuni slave sub sceptrul iei. Ea indică în acelaș timp că alianța celor trei împărați nu este atât de nedisolvabilă pe cât pare unora; chiar interese de rasă pot să-i despartă și să-i puie față în față.

Astfel se explică silințele ce-își dă organul austriac *Abend Post*¹⁾ de a micșora gravitatea comunicatului rusesc. Inșă el nu va reuși nici o dată să probeze că Rusia n'a declarat « lipsă absolută de încredere în promisiunile Turciei », și trebuința absolută de a se pune capăt « tristei situațiuni a populațiunilor creștine din Turcia. »

Deci, afară numai de o sciziune între celălalte puteri și Rusia — ceea ce nu credeam că se va întâmpla acum, și se pare pozitiv că intervenirea ce se prevede că va fi în Turcia, va apăsa cu energie mai cu seamă asupra Porței spre a dobândi încetarea suferințelor populațiunilor creștine, și spre a potoli răscoala, făcându-se puterile garante către răsculați că reformele nu vor mai rămâne promisiuni deșerte ca până astăzi.

Cum ziserăm dar și în alt articol, politica puterilor față cu Turcia se schimbă cu totul: dela principiul strictei neinterveniri, trece la acela al intervenirii celei mai active.

Dăra e făcută, farmecul rupt, și teamă ne este că primăvara viitoare ne va aduce cele mai mari evenimente și transformări în Orient.

Națiunea română, toată fără deosebire, căci în asemenea momente nu mai poate să fie vorba de dependență individuală sau de corp — cată să cugete, ca la o chestiune de viață sau de moarte dacă un regim străin cu totul de păsurile și aspirațiunile naționale, și care nu se menține decât prin voința inamicilor tradiționali ai României, n'ar constitui în astfel de evenimente cel mai suprem pericol pentru țară.

[*Românul*, 23 Octombrie 1875, p. 953.]

¹⁾ Sublinieri în text.

Belgrad, 24 Octombrie 1875

Domnule Ministru,

Scupcina a fost amânată până la 18 Noembrie. Această Adunare s'a ocupat cu diferite proiecte de legi de interes local.

Au fost votate două legi mai importante.

Prima privește durata serviciului militar. Serviciul militar obligator a fost redus la un an în armata regulată și la patru ani în rezervă, fără a modifica legea milițiilor.

A doua privește libertățile municipale, care au fost sporite. Intre alte dispoziții ale acestei legi, este una care prevede că comunele au dreptul să-și demită primarul dacă douăzeci de alegători o cer.

Bugetul n'a fost votat. Afară de aceasta, Adunarea de care este vorba, după multe ședințe, lungi și furtunoase, a votat și un împrumut de două milioane de ducați cu condiția expresă ca acești bani să fie întrebuințați numai pentru înarmare și în vederea războiului care tot crede că va izbucni în primăvară. Dar Adunarea, temându-se ca nu cumva să se dea banilor o altă întrebuințare, a insistat să lase în lipsa ei un « odbor » sau comisie, compusă din 17 membri, unul de fiecare județ, pentru a supraveghea guvernul. Pentru a explica această măsură care nu se justifică nici prin Constituție, nici prin altă lege, s'a pretextat că acest « Odbor » are drept misiune să pregătească legi ce rămân a fi votate. Trebuie însă să mai fie găsite milioane ce s'au votat. Se întemeiază nădejdi pe propunerile făcute de către case franceze și germane, condiționate de concesionarea drumului de fier. Viitorul apropiat va dovedi în ce măsură aceste nădejdi sunt realizabile.

Brigăzile de miliție din Belgrad, din Smedereva și din alte județe, au fost mobilizate, în scopul de a fi trimise la granițe. Fiecare om primește doi piaștri pe zi și patru piaștri de fiecare cal. Până acum trebuiau să se întrețină singuri.

Până azi se pot număra șase incursiuni ale Turcilor pe teritoriul sârb, dintre care una destul de serioasă, după cum v'am adus la cunoștință prin telegrama mea cifrată.

Aici lumea se gândește mereu la război și totul este subordonat acestei idei. În cazul în care ar începe un război, nu cred să fie vorba numai de un război pur și simplu defensiv, dar, după împrejurări, *Bosnia ar deveni adevăratul câmp al operațiunilor militare.*

În ce privește spiritul masselor, este greu să-l judeci exact, din pricina tendinței, eminentamente națională, la lăudăroșenie. Nu se poate totuși nega că spiritele au fost din nou îndârjite, atât de către atitudinea Turcilor cât și de către nădejdi înșelătoare venite din afară.

În ce mă privește, mențin că forțele acestei țări nu au nici pe departe numărul și calitatea pe care oamenii cari împing la război ar dori să ne facă să

credem că o au. Se vorbește de 80.000 de oameni — eu cred că jumătate ar fi încă mult.

Oricum, este totuși sigur că situația Turciei s'ar complica în chip grav dacă Serbia și-ar da mâna cu rebelii, căci ar trage fără îndoială după sine și Muntenegru care ar intra astfel în acțiune. Se mai recunoaște în mod general că populațiile creștine nu mai pot rămâne vreme îndelungată în starea de plâns în care se află și nici făgăduelile zadarnice ale Turciei, în care nu mai crede nimeni de multă vreme, nu pot fi socotite ca un leac folositor împotriva unor suferințe care offensează în chip grav umanitatea. Dacă se dorește în mod serios pacea, Puterile, care și-au luat greaua sarcină de a garanta Turcia, trebuie să găsească soluția.

Cred că datoria mea poruncitoare este să atrag atenția Guvernului asupra următorului punct: Turcii au mai multe trupe la Vidin decât la Niș. Acest corp de armată, sprijinit pe fortăreața de la Vidin, este mai degrabă adus împotriva României pe care o amenință din flanc, apărând de altfel mai bine Dușărea de la Vidin decât dacă ar fi răspândit dealungul cursului său până la Tulcea. Acest corp de armată, în legătură cu trupele din Niș, impune totuși în același timp Sârbilor, dar nu acesta este scopul principal, *el este o demonstrație mascată împotriva României*¹⁾.

Iată, pare-mi-se, adevărul asupra încrederii, proclamată la Constantinopol, pe care Turcii o au în noi.

Din fericire, neputința Porții este tot atât de mare cât fi este și fățarnicia.

Dați-mi voie să mai adaog, că sunt de părere că ar fi bine, dacă Excelența Voastră crede la fel, să fiu informat de cele ce se scriu dela Constantinopol la Minister, căci aceasta ar arunca o lumină mai vie asupra cercetărilor pe care aș fi în situație de a le face aci.

Binevoiți a primi, Domnule Ministru, expresia înaltei mele considerații.

A. Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 105. Originalul în limba franceză.]

41

București, 25 Octombrie 1875

Telegrama ce primim astăzi de la Constantinopole este de o gravitate pe care n'avem nevoie a o releva, ca să fie de oricine simțită. A merge ambasadorul Rusiei la Sultanul, a-i spune deadreptul că imperiul său este rău administrat, că toți administrații săi sunt nemulțumiți, că finanțele imperiului sunt în stare de delabrară și că trebuie de urgență să facă reforme, este o procedare mai mult decât aspră, este o ingerință violentă și chiar agresivă, care amintesc faptul principelui Menticoff, mergând în palton la marele vizir.

¹⁾ Sublinieri în text.

Noi voim a zice că vizita D-lui Ignatiev va avea aceleași consecințe pe cari le avu în 1853 vizita D-lui Mencicoff; gravitatea pasului făcut însă astăzi de Rusia, ne îndeamnă a crede într'o consecință decisivă; după cum în 1853 rup-tura a urmat imediat, și un imens răsunet de arme s'a auzit de la un capăt la celălalt al Europei, asemenea credem că astăzi o presiune generală a Europei asupra Porței va obliga-o să dea satisfacere imediată și deplină dreptelor și îndelungătelor plângeri ale poporațiunilor creștine.

În fața atitudinii luată acum de Rusia, numai astfel credem noi că Europa va putea se înlătura complicări mai grave; și o va face, dacă nu îndemnată de simțământe de umanitate și dreptate, de bună-seamă silită de temeri pentru pacea generală, de succesele Rusiei în Orient, și în același timp, mișcată de propriile ei interese financiare.

Rusia și-a ales de minune momentul, din toate punctele de vedere. Nici o dată Turcia n'a fost mai slabă, nici odată n'a fost mai puțin susținută din afară, și nici o dată încă n'au existat atâtea tendințe pentru însăși dezolvarea ei, căci mai cu seamă delabrarea ei financiară o prezintă ca necorigibilă și neaptă de a figura între Statele Europei, de a avea relațiuni cu dânselle. Tot de o dată popora-țiunile creștine, și în special cele răsculate, după ce avură la început oarecari speranțe în Austria, astăzi o consideră ca trădătoare, ca asasina lor, și nu mai au speranțe de cât în Rusia. În fine, situațiunea s'a întors astfel, încât totul favoriză cu deosebire acțiunea Rusiei, mai presus de a oricărei alte puteri.

Aprējuind această situațiune, am arătat zilele din urmă marea însemnă-tate a comunicatului apărut în ziarul oficial al guverului rusesc, răspunzând observațiunilor ziarului guvernului austriac *Fremdenblatt*, care tindeau se reducă la nimic declarațiunile comunicatului rusesc, am menținut din nou că acest act are o imensă gravitate, pe care nu un ziar austriac are autoritatea și puțința de a o micșora.

Confirmarea cea mai deplină a modului nostru de-a vedea, a venit mult mai curând de cât ne așteptăm. Știrea vizitei ambasadorului Rusiei la Sultanul și a observațiunilor mai mult de cât aspre ce i-a adresat, unită cu faptul agrava-nt al publicității imediate dată acestor cuvinte, a căzut ca un obus pe spă-ranțele austriace.

Noi vedem dar chestiunea intrată într'o nouă fază; cele două demon-strațiuni ale Rusiei, întâi comunicatul și apoi pasul ambasadorului ei dela Constantinopole, precipită lucrurile spre o nouă și grabnică rezolvare, căci nu nu-mai că toate puterile se vor grăbi a interveni cu energie spre a dobândi imediate și radicale reforme, dar și poporațiunile răsculate, văzându-se astfel susținute și îmbărbătate de Rusia, vor lua un nou avânt, și vor sili și ele astfel pe pute-rile Europei să intervie cât mai repede în favoarea lor spre a înlătura mai mari complicări.

În fine astăzi chestiunea stă toată în mâna Rusiei; ea îi va da direcțiunea ce convine intereselor ei politice, pe cât negreșit îi vor permite relațiunile cu

celelalte puteri; și mai cu osebire cu Germania, deși situațiunea este astfel, încât nouă ni se pare că nici o dată această mare putere n'a putut lucra într'un mod atât de independent, de oarece astăzi nici că are nevoie să tragă spada spre a dobândi cele mai mari transformări în Orient; n'are decât să întărite poporațiunile slave contra guvernului turcesc neputincios.

Dar oare această acțiune, aceste evenimente trebuie să ne bucure pe noi Români, sau să ne îngrijească?

Iacă grava întrebare ce se impune cugetării Românilor!

Nu cutezăm încă s'o atingem, credem însă că în orice caz, chiar simpla logică ne spune că în asemeni grave evenimente, poate fi peire ca destinatele țări să nu fie încredințate unui regim în adevăr național și politic, ci unui regim de servitori devotați ai străinilor.

[*Românul*, 26 Octombrie 1875, p. 965.]

42

Londra, 29 Octombrie 1875

La banchetul dat de lordul primar, Disraeli, răspunzând la toast, a zis că rebelul cu China este înlăturat. Situațiunea critică din Turcia, care prin înțeleapta indulgență a puterilor direct interesate era aproape potolită, a fost agitată din nou prin nenorocitul eveniment financiar. Noui speranțe și noi temeri au fost create. Disraeli speră că puterile vor continua și pe viitor a întrebuiința indulgența lor și vor găsi mijlocul de o soluțiune satisfăcătoare; în această chestiune interesele Germaniei, Rusiei și Austriei sunt mai directe dar nu mai mult importante de cât interesele Engliterei.

Guvernul apreciind dar importanța lor este ferm hotărît de a le feri de orice atingere și de a le menține.

Disraeli speră că liniștea va fi menținută în intru, astfel că Regina dacă ar fi silită de a-și arăta puterea sa, să poată face apel la un popor mulțumit și încrezător.

[*Monitorul Oficial*, Nr. 241, din 31 Octombrie 1875. p. 5278.]

43

Tulcea, 6 Noembrie 1875

Excelență,

Subsemnații locuitori români din orașul Tulcea (Turcia) și plecați supuși ai înaltului gubern al României, cu profund respect venim a vă supune următoarea rugăciune:

Fiind supuși români de timp în această parte a imperiului otoman, avem necesitatea cea mai imperioasă de a fi sprijiniți și ocrotiți în afacerile și interesele noastre vitale, de către onorabilul reprezentant al guvernului român din acest

oraș și a ne apăra contra măsurilor ilegale ce autoritatea locală ar lua contra noastră. Lucrul este, excelență, că în momentele de față ne găsim într'o condițiune foarte tristă, cu totul nesprijiniți de către domnul Alexandru Stoianovici delegatul român de aici și lăsați la arbitriul impiegaților turcești cari ne lovesc și ne nedreptățesc. De reclamăm, Excelență, domnului Stoianovici pentru vreo nedreptate a autorităților locale și-l rugăm a interveni pentru noi, spre a nu mai fi expuși la o așa gravă ilegalitate, domnia sa ne răspunde cu indiferență, că va vorbi în privința asta și în cele din urmă ajungem la trista conviețiune că domnul delegat nu face nimic pentru noi. Plătim contribuțiunea ce ni se cere de supușii români și ciorbagii turcești ne cer și ei contribuțiunea de raiale. Domnul delegat ne lasă cu toate acestea în asemenea precară pozițiune.

Un fapt mai însemnat, excelență, ce vine în susținerea acestora, este acesta :

Supusul român Demetriu Darius a plătit dela început cu cea mai mare exactitate contribuțiunea sa de supus român către domnul delegat și cu toate acestea ciorbagii mahalalelor îl constrâng acum doi ani a plăti trei lire contribuțiunea către guvernul otoman, pe întregul timp cât n'a plătit. Forțat, plătește, reclamă dlui Stoianovici și d-nia sa nici până astăzi n'a făcut nimic în favoarea sa. Tot acest supus constrâns a plăti bedelul, momentan capătă un bilet de scutire pentru această dare. Nu trece însă mult și ciorbagiul îi cere a plăti bedelul și pentru anii în care n'a plătit. Reclamă dlui Stoianovici pentru aceasta și Dnia sa nici până astăzi n'a făcut nimic spre a fi scutit după drept de această sarcină.

Un alt fapt mai recent, excelență, este că supusul Ion Sava, de meserie pietrar, a avut proces cu o raia, printrucă acesta asociindu-se cu Ion Sava spre a scoate piatră, a vândut singur 80 stânjeni piatră și a luat banii fără să împărtășească după drept prețul de jumătate tovarășului său. Un an de zile de când durează acest proces, dl Stoianovici n'a făcut nimic în favoarea supusului său, care cu tot dreptul său, a pierdut judecata, celălalt fiind ilegal susținut prin ciorbagii cari au luat mită. Acest om amăgit în speranța sa că va fi sprijinit de dl. Stoianovici și că-i va ieși dreptul, a cheltuit tot ce a avut în această judecată și acum este cu totul expus lipsei de existență. Acestea și alte mai multe fapte pot arăta până la evidență, excelență, neglijența și indiferența ca să zicem așa a dlui Stoianovici spre îndeplinirea datoriilor sale de a protege pe supușii români. Nesuferind mai mult, excelență, o asemenea precară situațiune a noastră, vă aducem acestea la cunoștința și apăsarea domniei voastre, rugându-vă să binevoiți a face să înceteze o asemenea stare de lucruri, prin revocarea dlui A. Stoianovici din postul de delegat român din acest oraș și numirea în locu-i a unei persoane care să știe și să voiască a ne sprijini în interesele noastre față cu autoritatea locală. Contrariu vom căuta refugiul aiurea, recunoscând

altă autoritate care să ne protege, sau voind mai bine a rămânea simple raiale.

Binevoîți etc....

Dimitriu Dari, Ion Sava, Gheorghi Vicov, T. Gabril, Constantin Andrian, Ion Adeconul, Petrea Darie, Mihalaki Papa Georgi, Profer Constantin, Dimitrie Marinescu, Basile Teodor, Costoni Stan Lungu, Basieri Voeran, Neculai Alexandrescu, Vasile I. Sotirescu, Gligori I. Burghilea, Gheorghi Ion, Andrei Alexandrescu, M. Giuglea, Hristaki Ivan, Constantin Bacău.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 24—25. Copie.]

44

București, 13 Noembrie 1875

Știrea pe care ne-o aduce astăzi serviciul nostru telegrafic dela câmpul luptelor din Turcia este de o gravitate care nu poate să fie trecută cu vederea. Se pare că Muntenegrul ar fi decis să între fășiș în luptă contra Turciei.

O asemenea deciziune ar fi cu atât mai gravă, cu cât intrarea Muntenegrului în insurecțiune ar însemna mai mult decât unirea puterilor sale cu acelea a insurgenților, ar fi regularizarea și organizarea luptei. Apoi nu poate să fie îndoială că Muntenegrul n'ar lua o asemenea deciziune fără un îndemn din afară; și dacă acest îndemn s'ar exercita asupra Muntenegrului, foarte probabil el s'ar putea exercita curând și asupra Serbiei, care ar urma exemplul Muntenegrului. În fine este lucru pozitiv ca din momentul ce Muntenegrul ar intra făciș în luptă aceasta ar fi semnalul unei răsculări generale a populațiunilor slave din Turcia. Deocamdată în Bosnia și Herzegovina n'ar rămânea nici o parte care să nu între în insurecțiune, și aci s'ar forma un focar destul de puternic, spre a comunica cât de curând incendiul în vecinătate.

Aceasta ar căuta să fie consecința fatală a intrării Muntenegrului în luptă.

Cu toate aceste nouă, după cum vedem dispozițiunile puterilor, ni-se pare că pentru moment și poate până la primăvară se va concilia Muntenegrului mai curând neutralitatea decât intrarea în ostilitate.

Vedem pe Englitera favorizând cu totul scopurile Austriei, și cerând contra simțământelor vădite ale Rusiei intervenirea armată a Austriei în provinciile răscolate, spre a face să înceteze vărsarea de sânge, despre care Englezii voiesc a zice că este o sfâșiare dintre secte. Este adevărat că oficial încă nu s'a făcut nici un pas în acest sens; dar toate ziarele engleze cele mai principale au vorbit, și să știe că în Englitera ceea ce transpiră în ziarele cele mai acreditate este opiniunea țarei și a guvernului.

Vedem pe Franța rostindu-se neîncetat pentru *statu-quo*, deși se silește a păstra față cu Rusia o neutralitate binevoitoare.

Vedem pe Austria nerăbdătoare de a se năbuși cât mai curând mișcarea, de temerea avantajilor ce ar putea să le tragă Rusia din urmarea ei.

Vedem în Germania pe însuși împăratul, pus între interesele Germaniei legate de Austria, și alianța și sprijinul Rusiei, — rostindu-se totuși în persoană într'o ocaziune solemnă pentru menținerea păcii generale și locale în Turcia, și prezintă pe cei trei împărați dela miază-noapte ca cei mai sinceri susținători ai păcii.

Pasajul următor se ocupă de atitudinea Rusiei și de probabilitatea că Muntenegru va aștepta totuși un moment mai propice pentru a intra în acțiune. Desnodământul nu se poate însă prevedea.

Dar România ce devine și ce face, în aceste împrejurări atât de grave, de la cari, după cum ea va ști să se folosească de evenimente, poate să depindă mărirea sau decăderea ei?

Cea mai deplină libertate de acțiune este lăsată de opozițiune guvernului.

Din Cameră s'a retras în întregul ei, astfel că n'au mai rămas decât guvernul cu partizanii lui.

Afară din Cameră, opozițiunea se abține de la orice fel de demonstrațiune, astfel că liniștea cea mai deplină domnește în țară, nici cea mai ușoară temere de turburări intestinale nu poate să existe. Opozițiunea se mărginește prin câteva acte de cel mai pur constituționalism, a își afirma existența și rațiunile ei de-a fi.

Cum se folosește însă, guvernul principelui Carol, în evenimentele decisive poate prin cari trecem, de această deplină și rară libertate de acțiune?

Oricine poate să răspundă:

Guvernul actual se folosește de această situațiune, sfâșiindu-și propriul său sân. Pentru membrii camarilei domnitoare, pacea lăsată lor din partea opozițiunii, posesiunea nedisputată a puterii, este ocaziunea de a intriga unul în contra altuia, de-a se scăpa cu înverșunare unul pe altul, de-ași întinde unul în contra altuia curse, de-ași face în fine un rebel crâncen, în ale cărei învălmășeli interesele țării sânt cu totul sacrificate și destinatele ei, cel mai puțin părăsite 'a voia întâmplării, dacă nu sunt și dânsurile sacrificate oarbe sete de putere, tocmai când este poate vorba de-a se decide despre dânsurile:

Iacă ce este regimul de camarilă.

Judece însuși principele Carol, care vede toate zizaniile, toate înjositele întrigi, toate înverșunările din sânul camarilei, judece dacă nu reproducem exact și încă cu moderațiune ceea ce se petrece în regiunile puterii, tocmai în aceste solemne momente.

[*Românul*, 14 Noembrie 1875, p. 1025.]

București, 15 Noembrie 1875

Relațiunile noastre cu Statele străine sunt din cele mai satisfăcătoare. Negoțieri sunt pendinte pentru a regula prin noi convențiuni interesele comune și a strânge mai de aproape legăturile ce ne unesc cu Puterile garante. Evenimentele ce se petrec în cealaltă parte a Dunărei nu putem de cât a le urmări cu o viuă atențiune. Mulțumită pozițiunei noastre favorabile, am fost până acum în stare a continua calea pacinicei reorganizări în lăuntru, care răspunde așa de mult la trebuințele Națiunei.

[*Monitorul Oficial*, Nr. 253 din 15 Septembrie 1875, p. 6087.]

București, 22 Noembrie 1875

În ce privește evenimentele cari se petrec în cealaltă parte a Dunărei, pozițiunea noastră ne permite a păstra o strictă neutralitate, fără ca să uităm ceea ce datorim și nouă înșine și puterilor garante. Făcând urări călduroase și sincere pentru ameliorarea soartei populațiunilor creștine de peste Dunăre, sperăm că nimic nu va veni să ne distragă de la opera pacinicii noastre organizări interioare, pentru care nu vom cruța nici o silință, și avem convincțiunea că consolidând instituțiunile noastre, vom mări și forța de apărare a țării.

..D. G. Meitani dă citire următorului proiect de adresă al minorității comisiunei: . . . « În privința politicei noastre exterioare, putem sincer felicita guvernul Măriei Tale, pentru urmarea corectă, patriotică și curat națională ce el a urmat în evenimentele ce se petrec în cealaltă parte a Dunărei.

Privind cu atențiune acele evenimente, țara este tot d'auna cu Măria Ta în afirmarea viilor sale simpatii pentru populațiunile creștine. Națiunea va fi gata a-Ți da, Prea Înălțate Doamne, tot sprijinul putincios pentru a susține, în împrejurările de față, demnitatea națională, și, sub drapelul desfășurat, a concurge la stabilirea unei stări de lucruri mai conforme cu interesele generale ale creștinilor.

Sub asemenea simțăminte, vom continua a trage atențiunea țării în debaterile noastre; a lucra pe acel tărâm pentru a merita încrederea ei; și a arăta Europei că pe marginea Dunării este un popor mândru de trecutul său, dar un popor pașnic ce iubește libertatea fără sgraduiri continue și progresul fără sdruncinări succesive. »

[*Monitorul Oficial* Nr. 26 din 3 Decembrie 1875, p. 6253.]

București, 25 Noembrie 1875

D. G. Meitani: « Două idei principale exprimă mesagiul Tronului; partea financiară în privința economiilor ce ni se propun, și partea de politică exteroară.

Să examinăm fiecare din aceste părți: Partea economică, Cum? întreb pe D-nii miniștri, astăzi tocmai când tunul bubue în apropiere; când sângele curge și vopsește pământul, când sdrențe de carne omenească acoperă pământul din Erzegovina, de suferințe nu se știe ce poate să aducă ziua de mâine, astăzi tocmai ați găsit să ne propuneți economie?

Ni se zice să nu judecăm chestiunea, căci nu știm la ce minister se va cere reducăiuni. Eu răspund mai dinainte la această întrebare.

... Ministrul de resbel nu poate suferi economie; că s'ar atinge organizarea armatei noastre, și nu e timpul a se gândi la o asemenea desorganizare. Ministrul Afacerilor Străine încă nu poate suferi reducăiuni; căci astăzi mai mult decât oricând bărbații noștri de stat trebuie să meargă în străinătate pentru a susține demnitatea națională și realizarea aspiraăiunilor legitime ale țarei».

Am crezut dar că e folositor a arăta Domnitorului care este calea ce țara îndeamnă pe minister a o străbate în împrejurările de față și am zis:

Privind cu atenăiune acele evenimente, țara este totdeauna cu Măria Ta în afirmarea viilor sale simpatii pentru populaăiunile creștine. Naăiunea va fi gata a-ăi da, Prea Înălăate Doamne, tot sprijinul putincios pentru a susține demnitatea naăională în împrejurările de față?

În adevăr, când azi un Hohenzollern ocupă tronul României, când acest tron este tronul lui Mircea, lui Ștefan și al lui Mihai; când armata română, graăie nobilului general ce se află la administraăiunea rezbelului, a ajuns la așa grad de desvoltare și întărire, încât a putut atrage lauda ostaăilor străini; când nobilul suveran al Serbiei e colonel în armata Română; când avem aceleași vederi și tendințe; când aceleași speranțe, acelaș viitor ne surăde, nu putem sta în amorăire și nepăsare. Nu ne putem învălui în fatalismul oriental, privind cu sânge rece ce se petrece în jurul nostru, și zicând facă-se ce s'o face, puțin ne importă; noi suntem dincoace de Dunăre. Nu, vederea aceasta nu o împărtăsește țara! A trebuit să spun aceasta Suveranului; a trebuit să-i spun că toăi suntem în jurul Măriei Sale pentru apăărarea demnităăei naăionale. (apluaze).

Nu vă cer să trecem nici Dunărea, nici Carpaăii, ci să afirmăm simpatiile noastre pentru populaăiunile creștine; să nu desorganizăm armata, ca să fim gata la orice împrejurare. Când în 1857 Europa ne-a recunoscut drepturile noastre; când a recitat istoria României; când și-a adus aminte că în veacul Baiazeăilor și Solimanilor țara aceasta a fost pavăza creștinăăăței, Europa a

zis: Colo: spre Dunăre este o țară bravă și nobilă, ea merită să trăiască, și încheind protocoalele sale ne-a adăogat: Trăiți, mergeți și înaintați.

Sunt legitime aspirațiunile voastre, siliți-vă de le realizați. Iată ce a zis Europa în 1857. Cum răspundem la așteptările ei? Stând smeriți și nepăsători. Caracterul românului de a fi demn, crezător în puterile sale; iar nu smerit și plecat la cea mai mică dificultate. »

[În continuare Meitani cere întărirea instituțiilor democratice și liberale. Ii răspunde A. Catargiu: «Democrație boierească nu voim noi». (ilaritate). Meitani cere înlăturarea proiectului majorității.

În continuare vorbește G. Brătianu care susține proiectul majorității; relativ la pasagiul de politică externă din proiectul Meitani, spune]:

... «Aici D. Meitani ar fi trebuit să vază cu câtă circospecțiune, cu câtă prudență au lucrat în această privință toate celelalte state din Europa. D-sa știe că și parlamentul din Austro-Ungaria, și acela din Germania, care are unul sau două milioane de soldați la trebuință, cu toate acestea nu au voit întru nimic să prejudice rolul ce le este rezervat să aibă într'un moment oarecare; de oare ce noi, după cum exprimă D. Meitani, nu facem nimic mai puțin decât să declarăm rebel Turciei... (sgomot). Ei bine, o asemenea frază nu este decât poate numai în adresa deputaților din Serbia, și din această cauză Scupcina a fost chemată de la Cragujevatz la Belgrad. Tot așa este și pasagiul din proiectul D-lui Meitani care, dacă s'ar vota, nu s'ar putea considera decât ca o provocațiune; căci iată ce zice:»

(Urmează citatul din proiectul Meitani).

«Precum vedeți, D-lor, oricine va citi acest pasagiu nu-l poate privi decât ca o declarațiune de rebel. Dar oare aceasta trebuie să fie astăzi atitudinea noastră? Acesta trebuie să fie limbajul unei Adunări politice; căci o Adunare Națională este un corp eminent politic? Vedeți cu cât tact și cu câtă prudență adresa majorității abordă această chestiune care, cu drept cuvânt, îngrijește toată diplomația europeană. Noi nu zicem alt decât că situațiunea noastră politică, pozițiunea noastră geografică ne-a păstrat o strictă neutralitate, fără însă ca să uităm ceeace datorim nouă înșine și puterilor garante, etc. Și care este sensul în definitiv al redacțiunei noastre? Este negreșit acela că, oricând vom vedea că voește cineva să atingă dreptul nostru, independența noastră, atunci vom ști să ne facem datoria.»

[În continuare se vorbește despre politica financiară. Deputatul A. Pascal susține proiectul Meitani, arătând că partea zisă «belicoasă» din proiect s'a retras. Vorbește apoi ministrul justiției, Al. Lahovari, susținând proiectul majorității — al guvernului; relativ la politica externă spune]:

«Onor. D. Meitani, prin adresa D-sale, voiește ca în evenimentele ce se petrec dincolo de Dunăre, să luăm imediat o atitudine belicoasă. D-sa voiește a desfășura drapelul României, voiește să treacă Dunărea, și ne invită să-l urmăm. D-lor, guvernul în această privință v'a făcut o declarațiune foarte

sinceră și conformă cu realitatea, cu dorințele și interesele țării. Guvernul v'a declarat că nu poate refuza simpatiile noastre unei populațiuni creștine, care suferă de o stare de lucruri anormală. (aplauze).

Nu putem decât să deplângem cruzimile acelui rebel; nu putem vedea cu indiferență sângele creștinesc curgând cu șiroaie; dar pe lângă sentimentul umanității, pe lângă confraternitatea religioasă care ne leagă cu aceste populațiuni, este un alt sentiment care în ochii unora poate să pară a fi mai egoist, mai strâmt dar care este cel mai adevărat, este, D-lor, sentimentul drepturilor și al intereselor României. (aplauze). În adevăr, D-lor, suntem oameni, suntem creștini; dar mai înainte de toate suntem români, și că astfel trebuie să avem o politică românească conformă cu îndatoririle, drepturile și interesele noastre. (aplauze). Pentru aceste motive, D-lor, noi nu putem să zicem că politica D-lui Meitani este bună, nici că e rea; nu putem să declarăm cu certitudine că vom avea cutare sau cutare atitudine. Această chestiune o lăsăm împrejurărilor; ele ne vor indica ce atitudine trebuie să avem, și ce politică vine mai bine intereselor acestei țări (aplauze). Ceeace vă putem însă declara de pe acum este că politica ce va urma acest guvern va fi românească mai înainte de a fi altfel (aplauze).

Nu este, D-lor, nici în interesul nostru, nici în puterile noastre să facem pe Donchișoții orientului. Avem destul să ne ocupăm de interesele noastre, să menținem pozițiunea câștigată până astăzi, ca astfel să întărim drepturile naționalității și autonomiei României. De aceea, D-lor, dacă aveți încredere în guvernul acesta, lăsați conducerea afacerilor Statului; dacă nu aveți încredere în guvernul acesta puneți pe alții; dar nu cereți nouă aici în fața Camerei, unde cuvintele se cântăresc, unde frazele se concentrează, unde vorbele au răsnet, să vă decidem politica ce avem să urmăm în aceste împrejurări, pentru că această politică se va dirija după circumstanțe.

[În continuare ministrul justiției, *Al. Lahovari* și deputatul *C. Blaremburg* resping proiectul de răspuns la mesagiul tronului al lui Meitani, care prin politica războinică în exterior și prin fraze « democratice și liberale » în politica internă, nu urmărește decât a aduce discordie în partidul conservator].

D.C.N. Brăiloiu. [Arată întâi că prin contra adresă se urmărește a se da blam guvernului: Cuvintele democratice și liberale din adresa Meitani n'au sosit fiindcă guvernul nu a ieșit din Constituție, apoi]:

« D-lor, proiectul de adresă al onor. D. Meitani îl găsesc mai cu seamă foarte periculos, — și cred că aici exprim opiniunea majorității comisiunii — în ceea ce privește politica exterioară.

D-lor, nu avem nici un motiv, nici Adunarea nici guvernul, care să ne provoace a lua o atitudine militantă în împrejurările în care ne aflăm. Noi, ceea ce avem a face, este să ținem o pozițiune cu totul expectantă și să ne îngrijim de interesele țării, ceea ce afirmăm în proiectul nostru de adresă.

Să ne întărim înăuntrul țării, să urmăm cu atențiune evenimentele exterioare care se petrec în apropiere de noi, că dacă ar lua o fază amenințătoare și pentru noi, să le putem întâmpina, să ne putem apăra.

În ce găsește onor. D. Meitani că fraza aceasta din proiectul nostru de adresă nu ar avea nici o semnificațiune. Ce zicem noi? Nu arătăm că ne interesăm de soarta populațiunilor creștine de peste Dunăre, și facem urările cele mai sincere pentru ameliorarea situațiunilor, și afirmăm credința că acele evenimente nu vor lua proporțiuni care să ne distragă de la sfera organizării noastre interioare, necesară pentru întărirea și consolidarea puterii Statului, și că sperăm că ne va fi permis să pășim cu o strictă neutralitate.

Ce vroiți D-voastră? voiți să luăm drapelul de resbel? Apoi nu ați văzut câtă silință pun puterile cele mari ale Europei care țin în mâini destinele popoarelor mici din Europa ca să mențină pacea?

Nu ați văzut câtă silință pun ele ca să oprească pe Serbia și pe Muntenegru de a lua parte la răscoala din Herzegovina? Apoi când vedem noi că puterile garante, care și ele se interesează de soarta creștinilor din Turcia și le dau ajutorul unei intervențiuni diplomatice, se silesc a mărgini răscoala și a menține pacea Europei, ne este oare permis nouă să desfășurăm drapelul, cum zice D. Meitani, și să împingem la resbel contra Turciei? Să cerem de la guvern să ia parte la răscoală? Ei, D-lor, să ne rugăm lui D-zeu să ne putem menține într'o pozițiune avantajoasă ca să nu cază și asupra noastră scânteia focului aprins în cealaltă parte a Dunării; să fim gata și în stare a o stinge de se va apropia de noi; iar nu să o alimentăm; căci poate produce efecte necalculabile și neprevăzute. Să vă aduceți aminte de vorba lordului Palmerston pentru ducatele de Elba; chibritul Schlesingului a sărit în Turcia și trebuie să ne îngrijim a ne pune în stare de a ne putea apăra; să nu ne facem provocatori, să nu alimentăm focul ».

[În continuare *Brăiloiu, C. N.* critica politica financiară din proiectul de răspuns Meitani, care este contra economiilor].

D. G. Meitani. [Arată în primul rând că i s'au adus atacuri personale de către ministerul justiției, apoi]: « las prin urmare nesocoținții atacurile, și răspund la obiecțiunile ce mi s'au pus la prima cuvântare. Trei sunt aceste puncturi: rău fac că nu primesc economiile ce ne propuneți; resbelnică e politica ce vă arăt; nu e locul aci să vorbim de libertate și democrație. Să cercetăm fiecare din aceste puncturi. Ne propuneți economii și eu nu le primesc. Da; dar pentru care cuvânt? Fiindcă astăzi împrejurările nu iartă desorganizare în armată, și economie fără reducere în armată nu merge. A face politică națională, cum zice D. ministru de justiție, și a reduce armata, sunt două idei ce nu se conciliează.

Oare este astăzi timpul a reduce armata noastră? După ce ați administrat țara cinci ani de zile; după ce în decursul acestor ani, când Europa era liniș-

tită, când nimic nu turbura pacea generală, când economiile erau putincioase, nu ați propus țării nici o ușurare în dările cetățeanului, veniți astăzi și ne vorbiți de economie când timpul nu este oportun pentru aceasta, când obligațiuni mari către țara care ne privește, către Europa care, cum am zis în prima mea cuvântare, așteaptă de la noi mai multă viață, mai multă voință, dar nu lăncezire și temere continuă, D. Ministru de justiție ne zice: ministerul își rezervă libertatea de acțiune. Vă răspund: ca să puteți la timp să aveți acțiunea D-voastră liberă, urmează să primiți propunerile mele, să vă preparați, ca la timp să fiți gata a intra în mișcare. Să aduceți aminte că dezastrele Franței din 1870, le-a cauzat nepregătirea în care au găsit-o evenimentele. Mareșalul Niel cerea mijloace pentru organizarea Armatei; dar acolo se întâmpla contrariul de ce se petrece aici. Camera a refuzat și țara în urmă suferă consecințele acestor economii rău înțelese. Iată de ce am zis să nu cheltuim un leu când cheltuiala este zadarnică, dar să vărsăm milioane când ele sunt producătoare. Economia, cum se propune astăzi, este ceva demagogic, și eu nu primesc aceasta. Când scânteia stă aprinsă în Europa, nu mai vorbiți de reduceri!

Aduceți-vă aminte că dezastrele de la 1870, ce s'au întâmplat în Franța, au fost tocmai că armata era neorganizată, că Franța nu era preparată (ilari-tate). Râdeți, D-lor; dar aș dori ca evenimentele să nu răspundă la prevederile mele și aceasta pentru această dulce țară pe care o iubesc nu de astăzi, nu de ieri, după cum aud susținând pe onor. reprezentante de Ilfov, colegiul IV, care zice că mi-a dat naturalizarea.

Vorbim, D-lor, de economii și răspundem aceluia ce susțin adresa majorității când m'a întrerupt onor, deputat al colegiului IV Ilfov; reiau iar șirul ideilor mele.

Ni s'a vorbit de Belgia; dar tocmai această țară o iau și eu de exemplu. Când în 1870 resbelul izbucni, Belgia care s'a mulțumit a se retranșa la spa-tele neutralității sale chezășuită, sau și-a pus armata pe picior de resbel? și a împregirat bine granița; s'a întărit pentru orice eventualitate, și astfel neutralitatea a fost respectată de părțile beligerante. Elveția, care e bine orga-nizată, care nu se teme de nimeni, care n'are budgetul nostru, și cheltuiește 17.000.000 pentru armată. Noi ne plângem că dăm 18.000.000 armatei dintr'un budget aproape de una sută milioane. D. ministru justiției mi-a atribuit o politică de aventură. Onor. deputat de Pitești mi-a zis că doresc luarea Constantinopolului. Venerabilul raportor al comisiunii ne-a propus smerenie și rezervă. Nu v'am cerut nici trecerea Dunării, nici trecerea Carpaților; am zis numai: aduceți-vă aminte cum Europa întregă așteaptă, cu suflarea suspendată, răspunsul Scupcinei la discursul tronului. Iată cum Europa respectă țară de bravi, cum contează cu națiunile vii, și nesocotește numai pe cele amorțite. Am zis să ne apărăm demnitatea națională, să dăm semne de viață. Când Serbia face pe Europa să se gândească, dar noi, o națiune de cinci milioane,

cu resurse întreprinse ca ale Serbiei, cu armată bine întărită, să arătăm și noi cuvântul nostru în această împrejurare; să nu urmăm principiile noi. D. raportor care ne îndeamnă să fim zmeriți și să ne lăsăm în voia întâmplărilor.»

D. C. N. Brăiloiu. Protestez; nu am zis așa.

«Democrația ce o susținem, mă întrebă onor. raportor, este ea democrația Comunei sau a Cartaginei? Am răspuns încă de mai înainte la aceasta prin scrierile mele; eu am osândit cu hotărâre luptele fratricide de pe acele locuri. Democrația ce susținem noi este democrația meritului și a capacității; astăzi este lupta cugetării, e timpul progresului.

Termin, D-lor, zicând că a fost în eroare D. ministru al justiției când mi-a atribuit intențiuni ce nu am avut. Nu e nimic în proiectul minorității care să provoace retragerea primului ministru.

Dar Onor. deputat al colegiului I de Vâlcea ne zice: noi avem o politică; Dv. aveți alta; ori primiți politica noastră, ori sunteți contra ministerului. Nu primim politica D-voastră, răspund; și mai adaog: nu voi fi niciodată complicele opozițiunii, dar nu voi servi nimănui de instrument în parlamentul acesta.

D. ministru de justiție. D-lor, nu voiesc a mă amesteca câtuși de puțin în chestiunile personale sulevate aici, ci mă voi ocupa numai de cele cuprinse în proiectul de răspuns al D-lui Meitani; Onor. D. Meitani, în acest proiect de răspuns la mesagiul Tronului, a emis niște idei privitoare la partea financiară a mesagiului, pe cari mă văd obligat a nu le lăsa fără răspuns.

După cât am văzut din dezvoltările făcute, D-sa, pornind de la un punct de plecare greșit, așezând niște premise puțin exacte, trebuia faptalmente să ajungă la niște concluziuni silitate. În adevăr, D. preopinent începe prin a afirma un ce pe care nu-l poate cunoaște încă, adică că reducerile ce se propun de guvern ar desorganiza serviciile publice și ar slăbi forța de apărare a țării. Pe această bază slabă, pe acest argument închipuit își zidește apoi D-sa tot edificiul său oratoric. Dar unde a văzut D-sa aceasta? Pe ce se bazează această afirmațiune gratuită. Budgetul rectificativ nu se află încă depus pe biroul Adunării și D. Meitani știe dinainte chiar ceeace n'a văzut.

D-lor deputați, reducerile propuse de guvern sunt înțelepte și posibile. Dânsle nu sdruncină întru nimic organismul nici unui serviciu esențial al Statului, și nici nu slăbește forța de apărare a țării.

Budgetele nu sunt încă depuse pe biroul Adunării; peste puțin le vom aduce; D-voastră le veți discuta și veți vedea până la ce punct au fost juste aprecierile domnului Meitani.

Nu zic că nu poate comisiunea bugetară sau camera să schimbe cutare sau cutare reducere și să o facă în alte părți; dar principiul care s'a observat de guvern a fost de-a evita dezorganizarea vreunui serviciu public; sau slăbirea forței de apărare a țării.

Să întrebe, D-lor, ce trebuie să facă guvernul în fața unui deficit bugetar, de șapte miliarde, votat de Cameră pentru anul 1876?

Guvernul a crezut că mijlocul cel mai prudent de-a echilibra bugetul, era de-a acoperi o mare parte din acel deficit prin economie, în loc de a ne adresa iarăși la impozite, sau de a da naștere la o nouă datorie flotantă spre a recurge în urmă la noi împrumuturi.

D-nul Meitani însă cugetă altfel. Nu pot decât să respect convicțiunile sale; îmi permit însă a-i adresa o simplă întrebare. Mai înainte de a combate economiile, ca sistem general de echilibrare a bugetului, preferend sistemul impozitelor, cugetatu-s'a D-sa dacă se află în armonie perfectă de vederi cu alegătorii D-sale, propuând aceasta? Cred onor. D. Meitani, că opiniunea colegiului D-sale electoral precum și dorința generală a țării sunt contrarii ideii de economii, și favorabile ideii de impozite noi? Eu cred că nu! Și dacă, D-lor, este bine ca Camera și guvernul să se inspire totdeauna în actele lor din simțământul public, n'ar fi trebuit oare ca tocmai în această chestiune onor. D. Meitani să nu fie divergență de opinie cu alegătorii D-sale?

Fac această exortățiune D-lui Meitani pentru că cred că astăzi în România să găsească foarte puțni aderenți ai opiniunii costisitoare exprimată de D-sa.

Cât pentru mine, vă mărturisesc că cu toată dorința ce ași avea de a-l urma pe această cale, sunt obligat cu regret a declara că în starea de lucruri actuale nu mă pot prenumăra între partizanii ecouilor D-sale financiare. Dar onor D. Meitani vine și ne zice: Nu este acum momentul oportun de a face aceste reduceri în fața unui viitor necunoscut. Și apoi se încearcă a desveli înaintea ochilor Dv. colțul unui orizont încărcat de nori și de furtună.

D-lor, am onoare a vă declara că prin reducerile bugetare se ce vor propune, nu se va sdruncina în esență sa organismul nici unui serviciu public important, nici se va slăbi forța de apărare a țării, și pe cât suntem astăzi aprigi apărători ai economiilor, nu vom ezita un singur moment a cere dela patriotismul Dv. sacrificiile ce se vor exiga împrejurărilor, dacă necesitatea se va simte. Când onoarea și demnitatea României vor fi în joc, veți găsi în reprezentanții Dv., de pe aceste bănci, ferma voință de a le păstra neatinse și energia trebuincioasă spre a le apăra. Să fie încredințat onor. D-nu Meitani că nu vom avea trebuință de îndemnul D-sale pentru a ști să ne facem datori.

.....
Pentru aceste motive, D-lor, vă rog să binevoiți a vota redacțiunea adresei majorității comisiunii.

Se cere închiderea discuțiunii.

D. B. Boerescu: D-lor, în discuțiunea care a urmat s'a vorbit mult despre politica noastră exterioară. Și fiindcă eu am avut onoarea a conduce această politică a statului nostru până deunăzi, cred că veți voi a-mi permite ca să

zic și eu câteva cuvinte asupra acestei chestiuni, și să declar pentru ce sunt contra proiectului D-lui Meitani.

În privința politicii exterioare, pe care a avut onoare a o conduce până deunăzi, să-mi permiteți a primi tot forma redactată de majoritatea comisiunii.

D. Meitani spune într'un pasagiu al proiectului său că politica exterioară a noastră a fost corectă, patriotică și curat națională. Eu unul nu pot decât să aprob pe D. Meitani în această constatare. Camerele au fost de aceeași opiniune, căci de cinci ani ele au aprobat neconținut politica exterioară a guvernului. Dar proiectul majorității comisiunii emite o altă opiniune? Nici de cum, D-lor. În acest proiect se emite aceeași aprobare, însă în altfel de mod. Majoritatea rezumază politica noastră exterioară într'un mod practic, o reducere într'un fapt concret care este cel mai însemnat rezultat al său, și-l aprob în modul cel mai dezvoltat și mai pozitiv. În alte cuvinte, comisiunea aprobă și încurajează pe guvern a stăruii și a continua negocierile pentru convențiuni cu alte puteri. Ni se zice în răspuns că « negocierile ce se urmează cu puterile garante, spre a regula interesele noastre, vor contribui a da o mai mare dezvoltare activității naționale ». Oare aceasta nu este o aprobare a politicii noastre exterioare, tot atât de elocventă ca aceia a D-lui Meitani? Căci, D-lor, se știe că tratatele ce am încheiat și suntem a încheia sunt rezultatele, sunt produsul politicii noastre exterioare. Când Camera zice guvernului ca să persiste pe această cale și să continue a încheia și alte tratate, nu este a-i aproba politica sa?

Comisiunea face încă ceva mai mult. Ea exprimă, în proiectul său, o idee, care este foarte însemnată, și care constituie un răspuns măreț celor ce ne acuzau. Majoritatea declară la finele pasagiului, care tratează de negocierile noastre cu alte puteri că « consideră ca o politică înțeleaptă » aceea ce se îngrijește a ne pune în contact mai regulat și mai strâns și cu celelalte națiuni. În importanța acestei idei nu trebuie să scape nimănui. Ea conține, repet un răspuns foarte elocvent, să-mi permiteți expresiunea, la acuzațiunile, dacă nu la calomniile care se fac contra acestei majorități.

« Acum, D-lor, în privința evenimentelor de dincolo de Dunăre să-mi permiteți iarăși a declara că nu găsesc nemerită redacțiunea D-lui Meitani; eu însă nu presupun D-lui Meitani sau deputaților ce susțin redacțiunea sa, altă intențiune decât un sentiment patriotic lesne de înțeles. Eu înțeleg lesne, în împrejurările actuale, nobila ardoare, făcută cam juvenil, care a făcut pe D. Meitani să vorbească mai apăsător despre evenimentele de dincolo de Dunăre. Însă nici D. Meitani, nici unul din noi nu trebuie iarăși să uite că fiecare deputat, vrând nevrând, este și un om politic. Prin urmare, Camera este un corp eminent politic. O Cameră dar nu poate vorbi cum vorbește un particular. Adesea o Cameră este silită a-și face rezerve pe care prudența cea mai luminată le comandă. Și în cazul acesta Camera nu se putea depărta de la această doctrină.

Când majoritatea comisiunii vorbește de evenimentele de peste Dunăre, ea o face în acel pact, cu acea rezervă care i se impune de natura sa ca Corp politic, care i se impune de mersul evenimentelor, care i se impune chiar de natura lucrurilor când vorbește cu șeful Statului. Este însă oare fără fond real expresiunea majorității? Nici de cum. Ea face mai întâi să se vadă simpatiile sale pentru populațiunile creștine de peste Dunăre. Însă totodată ne zice că speră, că are adică o simplă credință, că nimic nu va veni să distragă națiunea noastră de la opera de organizare interioară.

Și pentru ce oare ținem noi la această operă? Pentru că, vă declară comisiunea: «avem ferma convicțiune că consolidând instituțiunile noastre vom mări și forța de apărare a țării.»

Acest adevăr este foarte mare, D-lor. Trebuie să fim forți înăuntru pentru a fi crezuți și respectați în afară. Această forță am dobândit-o și o dobândim pe fiecare zi prin forța care ne aduce pacifica noastră organizare. Să urăm a putea continua această operă fără a fi distrași la altele. Iată ce ne spune comisiunea: A promite este foarte lesne. Nu este tot așa de lesne de a executa promisiunea. Pot însă adăoga că nu este nici prudent, nici chiar onest pentru o Adunare, de-a face să se crează în promisiuni pe care nu știm dacă le putem da și mai ales dacă le putem executa. Majoritatea dar a comisiunii nu se angajează întru nimic; se lasă timpului și evenimentelor cursul lor natural.

Vedeți pe D. ministru Lahovari, când a vorbit, D-lui a trebuit să fie foarte diplomat; D-lui a zis că pentru evenimentele de peste Dunăre, nu putem prejudeca nimic, și să așteptăm, să mai vedem.

Că noi avem simpatiile cele mai vii și mai sincere pentru populațiile creștine de peste Dunăre, aceasta nu poate face îndoială pentru nimeni. Este adevărat că aceste simpatii nu pot merge până a ne confunda cu acele națiuni, până a crea o identitate între noi și dânsule, după cum a zis în trecut D. Meitani. Identitatea sau confundarea aceasta nu poate să existe, atât din cauza pozițiunei noastre topografice și imensului fluviu Dunărea, cât și sub raportul istoric ca unii ce avem vechi capitulațiuni între noi și înalta Poartă. Așa dar, identitatea absolută între noi și popoarele de peste Dunăre neputând exista, se înțelege că rezultă de aici și oarecare diversitate de interese.

Cu toate acestea nici reci, nici nepăsători nu putem fi la cele ce se petrec peste Dunăre. Deși distinși de celălalte popoare de acolo, avem însă destule interese, destule alte relațiuni, destule reminiscențe istorice, pentru ca să se justifice simpatia naturală ce există între noi și ele. Comunitatea de religiune este încă o legătură simpatică destul de forte între mai multe popoare. Nu putem dar decât dori și ura tot binele popoarelor de peste Dunăre. Cât pentru noi aceea ce avem mai bine de făcut este a ne întări. Dar cum? Prin consolidarea cum zice comisiunea, a instituțiunilor noastre interioare. Prin această consolidare noi vom mări pe fiecare zi forța noastră de apărare. Dacă va veni un timp când interesele și demnitatea țării va fi în joc, atunci vom întrebuișa

forța ce am câștigat spre a ne apăra. Atunci și guvern și Cameră vor fi unanimi spre a consolida și apăra interesele patriei noastre

Dar s'a obiectat poate va fi târziu. Da, ar fi dacă prin economiile ce am face astăzi am desorganiza ce avem, am compromite viitorul. Nu așa înțelegem noi economiile. Le vom face așa cum să nu slăbim de loc forța noastră interioară, și cum să fim totdeauna în stare a răspunde la apelul ce ni s'ar face. Chiar atunci poate vom face economii din alte părți, poate am suprima servicii întregi, spre a consacra totul pentru apărarea țării noastre; căci a fi este mai presus de orice.

Să nu crează că cu această întărire interioară noi amenințăm pe cineva; și să nu se sperie D. G. Brătianu de spiritul nostru rebelnic care ne-ar duce prea departe. Nu, D-lor, toată lumca, ca și D. Brătianu, știm că forța noastră armată nu poate deveni agresivă, ci numai defensivă. Negreșit nu vom sta nici amorțiți, nici indiferenți în mijlocul furtunilor care s'ar agita pe lângă noi. Vom căuta a ne apăra; vom căuta a fi! Și când existența noastră ar fi în pericol, când interesele noastre ar fi în joc, fie sigur oricine că nu vom recula înainte nici unui sacrificiu, că națiunea nu va ezita nici un moment de-a sacrifica totul, de a-și vărsa sângele său pentru a sa scăpare.

Aceste simțăminte le văd eu, D-lor, exprimate în proiectul majorității; și nu înțeleg pentru ce D. Meitani nu s'a unit cu colegii săi din majoritate, care nu erau, precum am crezut, expresiunea unui partid sau a unui grup, ci după cum numele lor arată, expresiunea întregii acestei majorități compactă, dar inteligentă și independentă.

Vă mărturisesc dar, D-lor, că am fost surprins văzând pe D. Meitani că depune la tribună un proiect diferit de al colegilor D-sale.

Acestea sunt, D-lor, toate cuvintele pentru care cred că Adunarea ar face un act de prudență, de bună și înțeleaptă politică votând proiectul majorității.

Să înlăturăm dela noi, D-lor, orice preocupățiuni de persoane; să nu dăm loc la interrupțiuni stângace, ori puțin parlamentare; să depărtăm orice considerațiuni de persoane. Căci atunci vom fi mai tari și mai luminați în discuțiunile noastre; și în fața evenimentelor actuală, în această epocă delicată în care trăim, avem trebuință nu numai de mult patriotism, dar și de mult sânge rece, de multă prudență și abnegațiune.

D. președinte al consiliului. D-lor, dacă vin și eu a lua cuvântul în această chestiune, este spre a vă ruga să votați în contra proiectului de adresă prezentat de D. Meitani, în cazul când D-sa nu ar voi să-l retragă; dar cred că ar face bine când l-ar retrage, și sper că D-sa va consimți la aceasta; căci din cuvintele care le-a pronunțat a doua oară, am văzut că a explicat cu totul alfel cuvintele D-sale dinainte, în care nu se cuprindea nici mai mult nici mai puțin decât un blam pentru guvern, după cum din procesele verbale se atestă, și precum a dovedit-o colegul meu de la Justiție. Fiind însă că D. Meitani în al doilea discurs a declarat că nu are cea mai mică intențiune de a arunca un blam guver-

nului, ci ne-a arătat deplina sa încredere, proiectul D-sale nu ar avea alt rezultat decât a împiedica Adunarea de a vota în unanimitate un act așa de solemn ca adresa către Tron. Dacă D-voastră, precum însuși D. Meitani o declară, ați fost mulțumiți de conduita cea până acum a guvernului, fiți siguri că noi vom urma tot astfel și de aici înainte, căutând a păzi cu strictă neutralitate ce ne impun tratatele și a apăra interesele și drepturile țării spre a nu suferi cea mai mică atingere. Iar când împrejurări grave s'ar întâmpla să se prezinte, pentru că nimeni nu e în stare a prevedea ce poate aduce viitorul, fiți siguri, D-lor, că noi nu vom lucra decât în interesul țării, și venind a cere și concursul D-voastră, atunci în unire cu toții vom ști a ne face datoria pentru sprijinul intereselor țării.

De aceea termin rugând încă odată pe D. Meitani ca să retragă proiectul D-sale de adresă.

Se pune la vot închiderea discuției și se primește.

[*Monitorul Oficial* Nr. 268 din 4 Decembrie 1875, p. 6314—6318].

48

București, 27 Noembrie 1875

D. vice-președinte, Al. Orescu.

« La ordinea zilei avem proiectul de adresă ca răspuns la discursul Tronului. D-nu raportor Dr. Turnescu să bine voiască a veni la tribună. »

D. Dr. Turnescu raportor dă citire următorului proiect de adresă:

« Măria Ta,

Senatul se simte fericit de câte ori are ocaziunea de a vă vedea în mijlocul său și de a adresa cuvântul Alesului Națiunii.

A face onoare obligațiunilor contractate este singura temelie solidă pe care se rădică creditul unui Stat, și Senatul constată cu o vie mulțumire că guvernul Măriei Tale a fost totdeauna pătruns de acest adevăr. A cruța averea publică, reducând cheltuelile la strictul necesar, a renunța pentru acum la noi creațiuni, a scuti țara de sacrificii noi, a-i dirige activitatea spre dezvoltarea ei economică, și a-i regula interesele internaționale prin convențiuni cu Puterile Străine, acestea sunt dorințele țării, dorințe ce sunt împărtășite și de guvernul Măriei Tale.

În desbaterea proiectelor de legi, ce i se vor supune, Senatul va procedea cu maturitate, și va da tot concursul său Guvernului Măriei Tale, fiind bine convins că devotamentul către Suveran, concordia între Puterile Statului, respectul Constituțiunii și a legilor, ordinea și stabilitatea sunt adevăratele elemente ce face pulerea unei națiuni.

Senatul se crede dator a prețui conduita ce a păstrat guvernul Măriei Tale în fața evenimentelor grave de dincolo de Dunăre, urmând o politică înțeleaptă, țara merge cu pași siguri spre complecta sa organizare, și adaogă simpatiile

marelor puteri garante, și-și întărește din ce în ce mai mult creditul pe care astfel nu-l pot atinge nici cum faptele ce se petrec în alte state.

Senatul este încredințat că guvernul Măriei Tale va ști a avea în orice împrejurări atitudinea care va conveni mai bine intereselor generale ale Statului Român.

Raportor, Dr. N. Turnescu.»

Dr. N. Turnescu, raportor susține proiectul.

D. Constantin Bozianu. (vice președinte al Senatului.) « Onorabili senatori, speram, și aveam deplină convicțiune în patriotismul ce ne animă, că în evenimentele politice în care ne aflăm, în împrejurările care se desfășură în jurul nostru, speram zic, că vom lăsa la o parte acele idei de politică interioară, și ne vom ocupa de un singur lucru, ne vom face un singur mănunchiu, spre a vedea ce avem de făcut pentru a căuta a ne proteja în contra evenimentelor de care avusei onoare a vă face mențiune. Nu credem două momente că ne vom pune pe un tărâm de mecanism; căci printr'acest proiect de răspuns nu se face alt de cât să repetă idei ce s'au emis totdeauna. D-lor, totdeauna am vorbit de finanțe, de organizațiune, totdeauna am vorbit de economii; astăzi era timpul a vorbi de evenimentele care se desfășoară, după cum am zis, în jurul nostru ».

[In continuare combate proiectul fiindcă vorbește de credit care este un lucru secundar. Este contra economiilor cerute].

« Ei bine, D-lor, ori care vor fi faptele trecute, nu primesc a se zice că nu trebuie să facem noi sacrificii, să nu facem acele sacrificii care au să ne mențină neperdută demnitatea națională și are să ne asigure viitorul ei; trebuie să sacrificăm ori cât de mult pentru aceasta. Ce face un om privat când este starea lui în pericol?

Dă o parte ca să scape de cealaltă. Ce ați crede când starea unui om privat este îngrozită și el nu ar da nimic? Nu ar pierde toată averea? Negreșit că da. Iată dară că ce se poate întâmpla cu un om privat se întâmplă și cu o națiune. Aceste noi sacrificii trebuie să le facem și să le facem totdeauna când este vorba de demnitatea și independența națională. Iată D-lor ce cred eu. — Merg domnilor, mai departe; nu voi să vă preocup cu toate paragrafele din acest răspuns pentru că în adevăr nu mi se par tocmai bune, căci conține în unele locuri chiar cuvinte care se lovesc între dânsule; dar trec la cel de pe urmă paragraf: « Senatul se crede dator a aprețui conduita ce a păstrat Guvernul Măriei Tale în fața evenimentelor grave ce se desfășoară dincolo de Dunăre, evitând o politică aventuroasă, țara merge cu pași siguri spre complectarea sa organizare, și adaogă simpatiele marilor Puteri garante, și-și întărește din ce în ce mai mult creditul, pe care astfel nu-l poate atinge nici cum faptele ce se petrec în alte state » — Mai întâi de toate vă mărturisesc, D-lor, că nu înțeleg câtuși de puțin ce are a face aici chestiunea creditului cu marea idee de vitalitate a națiunii. Cum este cu putință să alăturăm acea chestiune mică a creditului pe lângă chestiunea cea mare de vitalitate a unei națiuni? Ce

se zice în acest paragraf? Se zice că guvernul a știut a păstra o politică prudentă în împrejurările ce se desfășoară în vecinătate. Recunosc, D-lor, și cu cum că guvernul a avut o conduită bună, și ași fi nedrept dacă n'ași recunoaște că guvernul s'a purtat așa cum cere interesele țării. Dar este destul atâta?

Nu, D-lor. Dacă guvernul și-a luat asupra sa răspunderca afacerilor națiunii, oare astăzi, când guvernul se află în fața națiunii, în fața mandatarilor ei, nu trebuie ca națiunea să-și arate dorința ei, aspirațiunile ei? Ei bine, această națiune trebuie să se mulțumească a zice cum ziceți D-voastră: bine ai făcut guvernule și tot așa să faci și de aici înainte? Credeți D-voastră onor. senatori că trebuia să abdice națiunea la dorințele sale, la rațiunea sa și astfel să se pună sub epitropia guvernului, sub epitropia absolută a puterii executive și să-și zică: faceți cum știți și precum ați mai făcut până acuma? Ei bine, D-lor, nu este de demnitatea unui om, necum de demnitatea unei națiuni de a zice unui guvern când vine în fața națiunii: fă ceea ce ai mai făcut. Națiunea din contră trebuie să-i spună guvernului idcile sale și guvernul trebuie să se supună. Dară ne va zice cineva de ce această îngrijire de oarece conduita guvernului până acuma a fost foarte bună și nu ne-a dat nici un cuvânt de a ne teme. Așa este, D-lor, toate acestea sunt foarte bune; dară oare când națiunea nu are cuvinte de a se teme, trebuie ca să renunțe la rolul ei cel mare, trebuie noi ca reprezentanți ai națiunii să renunțăm la acest drept de a arăta guvernului cu degetul: iată linia pe care trebuie să mergi? Națiunea română, care a trecut prin atâția secolii de suferințe, de sacrificii și încercări, n'are o inimă? N'are un piept? Nu se simte nimic în inima sa, pe când alții se sfâșie pentru libertate? Vedeți, D-lor, unde mergem pe calea indicată în această adresă. De aceea, D-lor, eu nu pot primi acest pasagiu, întâi pentru că el nu exprimă simțăminte românești; al 2-lea pentru că ne lasă cu totul sub epitropia guvernului. Oricâtă încredere aș avea în persoanele ce compun guvernul nici odată nu primesc ca națiunea să renunțe la drepturile sale de a dicta politica ce guvernul trebuie să urmeze. Prin urmare eu, pentru aceste cuvinte, mă voi pronunța contra acestui proiect de adresă. Mai repet încă odată, D-lor, și spun cu mare părere de rău, că mă văd silit astăzi, în împrejurările în care ne găsim, să vă ocup timpul pentru a combate acest raport; pe când D-voastră trebuie să întrebuițați timpul pentru idei mult mai mari, pentru asigurarea naționalității noastre.

D. Ministru al lucrărilor publice, T. Rossetti: D-lor senatori, venerabilul vice președinte al acestui Senat, D-nu C. Bozianu, a venit să vă roage ca să respingeți adresa elaborată de unanimitatea comisiunei; eu la rândul meu, în numele guvernului, vin azi ca să vă rog să nu urmați venerabilului vice președinte la rugămintea ce vă face.

[Arată în continuare că este necesar să se vorbească de creditul țării și de economii în adresa de răspuns, apoi:]

« Un al doilea reproș făcut de onor D-nu Bozianu răspunsului comisiunii, a fost cum că prin acel răspuns Senatul, și prin urmare și națiunea pe care o reprezintă Senatul, ar avea oare cum aerul de a renunța, de a abdica, în împrejurările actuale, la voința sa, la cugetarea sa în afacerile politice și la interesele cele mai mari ale țării în favoarea guvernului; și D-sa a zis, cu drept cuvânt, că nu trebuie națiunea să facă aceasta. Mi se pare că și aici a interpretat rău sensul care-l are acest răspuns al comisiunii. În adevăr, dacă sunt afaceri delicate în lumea aceasta, și dacă sunt afaceri de acelea care cer toată cugetarea și tot simțul de conștiință unui om, sunt afacerile politice ale țărilor mici, căci, pozițiunea lor e cu mult mai delicată, este cu mult mai grea decât acelor state care prin puterea lor în lume impun regule, demarșe afacerilor acestei lumi. Statele mici nu sunt în aceeași pozițiune și nu cred că nu e bine ca într'un Stat mic, ori guvernul, ori reprezentatiunea națională să expue în public, să afișeze o conduită politică prea măreață. Acest sentiment l-a exprimat comisiunea, dară de acolo până la abdicarea națiunii, în mâncle guvernului, a intereselor sale este departe. Dacă comisiunea nu a avut să se pronunțe asupra rolului pe care cred că am avea să jucăm în afacerile ce poate se prepară; Dacă ea nu a accentuat mai mult punctul de vedere politic și vederile Senatului în această privință, ci s'a mărginit numai a exprima un fel de voc de încredere în politica actuală a guvernului, nu va să zică de acolo că Senatul a renunțat de a-și da la timp glasul său în aceste mari afaceri; nu va să zică că guvernul are pretenția de a regula afacerile acestea fără consultarea națiunii.

Eu, D-lor, sunt foarte tânăr, sunt cel după urmă în acest cabinet, însă pot să zic că colegii mei au dat dovadă că chestiunile cele mari ale țării au știut să le rezolve împreună cu țara, și nu poate fi vorba acolo că s'ar da prin această guvernului mai mult decât ceea ce orice națiune, orice Cameră înțeleaptă, dă guvernului, dacă'i dă timpul și libertatea necesară pentru a studia, pentru a pregăti chestiunile. Nu poate fi vorba că în evenimentele ce pot să se prepare, guvernul acesta are să facă ceva relativ la situațiunea noastră fără ca să se consulte țara; dară momentul pentru a consulta țara nu a venit azi; nu este nici un motiv pentru care am avea noi azi, în situațiunea actuală, să consultăm țara asupra a ceva: prin urmare orice declarațiune din partea noastră, care ar prejudeca chestiuni de viitor pe care nu le putem cunoaște, care ar prejudeca o situațiune care nu este încă clară, ar fi cred un act de puțin patriotism.

Trebuie să mai revin asupra unei aluziuni făcute de venerabilul D, Bozianu cu ocaziunea chestiunii economiilor pe care le accentuează așa de tare adresa Tronului și răspunde la acea adresă; este vorba de chestiunea de demnitate națională.

Onor D. Bozianu a relevat — și după mine cu drept cuvânt — că nu este sacrificiu destul de mare pe care l-ar putea face o țară pentru susținerea demnității sale, și aicea eu sunt tocmai pe același tărâm cu D-sa, dară, pentru ca să

facem acele sacrificii trebuie să fie în joc demnitatea țării, însă până astăzi, n'avem nici un motiv de a crede că e demnitatea statului cătu-și de puțin în joc, și prin urmare nu cred că reproșul ce face D-sa, răspunsului pregătit de comisiunea Senatului, să fie fondat. Economii care se propun de către guvern, pentru a ajunge la perfectă echilibrare a bugetului, nu sunt economii de acelea care ar slăbi esența forțelor noastre; nu sunt economii care ne-ar pune în imposibilitate de a face ceea ce stă în putința acestei țări pentru a menține demnitatea sa și interesele sale, și prin urmare reproșul făcut de D. Bozianu nu e just.

Onor D. Bozianu a făcut, în critica răspunsului Comisiunii apel la politica strămoșească a acestei țări; să-mi dea voie să fac și eu apel la rândul meu la aceeași politică strămoșească și cred că D. Bozianu va fi de acord cu mine, pentru a găsi că țările acestea au datorit menținerea lor, în împrejurări mult mai grave încă decât cele de astăzi, simțului patriotic — politic, și concordanței tuturilor elementelor din care se compune națiunea; această politică strămoșească cred că este bine să o urmăm și noi, și lăsând de o parte tot ce ar fi prematur, să nu avem față cu evenimentele ce se prepară, de cât lucrări principale care interesează pe Statul Român, adică interesele noastre proprii, pentru care toți Românii au fost totdeauna într'o unire; să mergem înainte, și să așteptăm cu liniște, însă cu tărie, evenimentele ce se vor ivi, și atunci ne veți găsi totdeauna gata de a vă consulta și de a rezolva toate greutățile ce se vor ivi, împreună cu D-voastră aplauze].

[*Senatorul Deșliu* vine cu un contra-proiect de adresă]:

Vice-președintele senatului Orăscu arată că nu poate primi contra-proiectul Deșliu decât ca un amendament, fiindcă nu este propus de către minoritatea comisiunii.

Senatorul N. Bîțoveanu critică stilul proiectului de adresă.

Senatorul T. Veisa susține proiectul, răspunzând celor trei senatori cari au fost contra. Relativ la critica adusă de Bozianu în privința evenimentelor externe, spune:

« D. Bozianu a mai zis, nu trebuie o națiune să abdice la drepturile ei. Dar în fața evenimentelor care ne înconjoară, ce era de făcut? Și oare D-sa crede că noi în această adresă, am abdicat la aceste drepturi? Nu am zis, în adevăr că: Senatul să crede dator a prețui conduita ce a păstrat guvernul Măriei Sale, în fața evenimentelor grave ce se desfășoară dincolo de Dunăre, etc.

Oare, D-lor, când noi zicem că avem confiență în guvern, că el va ști atitudinea care va fi folositoare intercelor Statului, este a ridica drepturile națiunii de a se pronunța? Oare guvernul acesta, care e și el român, nu face și el parte din această națiune? Și oare credeți că când va veni un moment dat acest guvern va lua singur măsurile necesare în acele împrejurări, fără să vă consulte pe Dv. ca împreună să avizăm la mijloacele necesare, dacă ar

fi vreo măsură extraordinară de luat? Așa dar când am zis că suntem convinși, am știut că guvernul acesta merită încredere, că el va ști a nu compromite interesele Statului Român, că va ști să ia o atitudine din cele mai bune în asemenea împrejurări; și dacă noi nu ne-am pronunțat în sensul D-lui Bozianu, ne-am temut ca să nu comitem o imprudență, pentru că, nefiind destul inițiați asupra adevăratelor faze ale lucrurilor, neștiind care sunt ideile politice ale Nordului, Vestului și Estului, ne-am temut ca nu cumva să ne pronunțăm cu puțină dibăcie, și am zis că mai bine este să lăsăm guvernului această sarcină, pentru că numai el știe ce se face în alte cabinete, și prin urmare, vede ce măsuri trebuie să ia; și am fost convinși că el, în asemenea caz, se va adresa Corpurilor Legiuitoare, ca împreună cu ele să avizeze ce este de făcut.

Așa dar, vedeți că comisiunea a fost foarte prudentă, și crede că nu ar fi bine, când v'ați pronunța în sensul cum o cere D. Bozianu, vorbind de întărirea armatei, căci a zis foarte bine D. ministru, nu vedem nici o nevoie de a prejudeca o chestiune, căci nu a venit încă momentul. »

[În continuare *senatorul T. Veisa* răspunde la celelalte acuzări: atacă contra proiectul I. Deșliu, care este « englesesc ».

Senatorul Nicolae Racoviță vorbește contra proiectului de adresă. Este de acord cu Bozianu că nu trebuie să se vorbească de credit în adresă, fiind un lucru secundar, apoi]: « Să venim acum, D-lor, la evenimentele politice; până acum n'au fost decât lucruri secundare, iar punctul principal este în privința evenimentelor politice. D-lor, putem să simplificăm chestiunea. Nu este vorba să facem manifestări. Suntem în adevăr un stat independent, un stat mic, nu avem să ne amestecăm în interesele nimănui; putem să avem simpatii către alte naționalități, bazate pe religione, dar când nu putem să facem nimic, rămâne numai să manifestăm urările noastre de norocire pentru aceste naționalități, dar nu este România Statul acela care s'a obligat vreo dată în complicațiuni care ar putea fi conform cu tradiționala noastră politică; de aceea cred că ar fi foarte prudent, foarte moderat să lăsăm să se creadă că guvernul nu este izolat, că guvernul nu lucrează într'o parte și națiunea nu știe ce lucrează guvernul. Socotesc dar că ar fi bine ca să se accentueze oare cum dorințele și aspirațiunile națiunii, arătând tot odată că guvernul este în acord cu Corpurile Legiuitoare în privința acestei chestiuni. Să se vorbească tot de o dată și de neutralitate, pentru care este cea mai mare dorință de a se păzi.

Cred că nu este nici de cum nici o umbră de amenințare, nu este un lucru secret că țara aceasta are o armată, pentru că armata noastră numai este ca în trecut o jandarmerie pentru păzirea contrabandiștilor care treceau granița; avem o armată bine echipată, într'un număr f. mare, potrivit cu numărul națiunii. Prin urmare, pentru ce slujește o armată? A se zice că mă gândesc la mijloacele de apărare nu e un cuvânt de speriat; căci este foarte clar că ne

gândim la apărare când întreținem o armată și când nu se găsește nici un glas ca să zică « să nu avem acest mijloc de apărare. »

La citirea pe paragrafe a adresei putem vorbi de mijloacele de apărare și de neutralitate fără să lăsăm să se bănuiească că guvernul face fără a avea în vedere declarațiunea națiunii de aspirațiuni ei ».

[Incepe votare pe paragrafe. Se propun amendamente, care se resping. Se ajunge la paragraful 5, relativ la politica « exterioară ».]:

— Se citește § 5 precum urmează:

« Senatul se crede dator a aprețui conduita ce a păstrat guvernul Măriei Tale în fața evenimentelor grave ce se desfășură dincolo de Dunăre: urmând o politică înțeleaptă, Țara merge cu pași siguri spre complecta sa organizare și adăogă simpatiile marelor Puteri garante și-și întărește din ce în ce mai mult creditul, pe care astfel nu-l pot atinge nici cum faptele ce se petrec în alte state. » D. vice-președinte: Aici avem un amendament al D-lui Bozianu care suprimă cu desăvârșire din proiect. Iată-i copriinderea:

« În fața evenimentelor ce se petrec în țările de peste Dunăre, țara are voință statornică de a stărui în pozițiunea sa de neutralitate, de a continua în pace opera sa de organizare, și de a complecta mijloacele sale de apărare ».

Comisiunea este invitată a se pronunța asupra acestui amendament.

D. raportor. Comisiunea a respins în unanimitate acest amendament, pentru că se vede o contradicțiune între el și ceea ce am zis noi mai sus. Noi vorbim de economie și D-sa pretinde ca să cerem guvernului să completeze toate mijloacele de apărare, — ca când am avea rebel cu cineva. Noi suntem în neutralitate și pentru aceasta am aprobat conduita guvernului; dară dacă guvernul va crede de cuviință că este de necesitate de a completa mijloacele noastre de apărare, atunci ne va convoca și noi îi vom da ceea ce ne va cere dacă vom crede de cuviință.

Pentru aceste motive, comisiunea respinge amendamentul propus.

D. Colonel D. Costa-Foru. Domnilor, asupra acestui articol am dorit să vorbesc în discuțiunea generală, dar n'am avut parte să răspund D-lui Bozianu, căci discuțiunea s'a închis. D-lor, eu nu văd că este necesitate de a se înlocui frasa din răspunsul la adresa tronului, prin amendamentul D-lui Bozianu, căci în el se zice « să nu se complectese mijloaccele de apărare: » dară vedeți că chiar în răspunsul comisiunii se zice că, când guvernul va crede de cuviință, să vie să ne convoace. Acum nu avem o oștire și cum a zis foarte bine onor D-nu Bozianu, că pe lângă oștire, tot românul va merge înainte când va fi trebuință. Dară acum nu este vorba de a face o pregătire de rezbel, căci eu tred că oștirea e bine echipată, dară poate lipsește o potcoavă la un cal, poate lipsește un ciocan de tobă sau alte materiale, atunci nu are decât să vie D-nu

ministru să ne ceară complectarea. Dară să-l lăsăm pe d. ministru să vie D-lui să ne ceară când va crede de cuviință; căci ministrul știe mai bine de cât noi ce se petrece prin alte părți, și când va vedea trebuință ne va convoca; iar nu după ceea ce auzim noi dupe drum, să facem sgomiol și să armăm, căci în asemenea caz eu cred că am face mai multă vorbă decât treabă. Pentru aceste motive, rog pe Senat să respingă acest amendament.

D. Veisa. «D-lor eu am zis că punctul principal de discuțiune este amendamentul acesta, asupra căruia D-voastră vă veți pronunța după ce mă veți auzi și pe mine. D. Bozianu primea împreună cu noi proiectul de răspuns. Acum D-lor, voi eu avea onoarea a vă spune pentru ce noi nu am primit, nici atunci, și nu primim nici acum amendament; cuvântul a fost că, prin el toată ideea comisiunei se răstoarnă cu totul, pentru ca în discuțiunile ce am avut între noi, n'am vrut să vorbim într'un mod categoric, de acea furtună ce ne înconjoară, după cum a zis D. Bozianu. Noi am zis în Comisiune, sunt două maniere de a vedea, — sau să considerăm împrejurările ca un caz de furtună, și atunci să decidem ce să facem, sau noi să considerăm că suntem în stare normală, și că evenimentele care se petrec nu ne-ar atinge pe noi. Cu toate acestea se poate întâmpla ca noi să ne înșelăm în aprecierile noastre, — de aceea am voit să zicem, în răspunsul tronului, că, guvernul, care a avut o conduită prudentă, el numai, este în pozițiunea a ști să ia atitudine care va crede oportuna față cu evenimentele, și dacă va crede necesar de a fortifica armata, va veni să o ceară, iar dacă va vedea că nu este nevoie, atunci o va menține în starea de astăzi. Prin urmare noi am găsit că nu este bine să ne pronunțăm zicând, că trebuie să pregătim mijloace de apărare, căci atunci am da a înțelege că nu avem mijloace de apărare, și ar însemna că intențiunea noastră este să ne pregătim pentru rezbel. Am zis că e mai bine să lăsăm pe guvern că când va vedea că țara este în pericol, el nu va putea să stea nepregătit și va vedea ceea ce este de făcut și ceea ce trebuie să ceară. Astăzi dacă ați admite amendamentul ați cădea în contradicțiune fiindcă mai sus ați zis să nu ne facă creațiuni și noi impozite și de pe altă parte ziceți să se facă cheltuieli de apărare. Vedeți ce contradicțiune! Noi nu am respins în comisiune amendamentul că este rău, dar că nu este momentul oportun și nu trebuie să ne pronunțăm de cât atunci când guvernul va veni să ne spună că este timp; astăzi dacă ne-am pronunța am prejudeca chestiunea.

D. ministru de rezbel. Permiteți-mi onorab. senatori, să zic puține cuvinte din cauză că atât în Camera deputaților cât și în sânul onorab. Senat, cu ocazia adresei de răspuns la discursul Tronului, s'au pus înainte aceeași idee și s'au avansat niște argumente cari de ar rămâne fără răspuns, ar putea induce în eroare pe oamenii de bună credință. S'a zis că s'ar fi licențiat corpuri de Armată, că s'ar fi slăbit puterea de apărare a țării. Ar fi fost, D-lor nu o greșală, dară o crimă din partea guvernului, dacă s'ar fi urmat așa. Prin urmare, nu știu pentru ce atâta esces de zel din partea acelor cari pre-

șupun ceea ce eu nu știu a califica de o crimă, mai cu seamă în împrejurările de față care s'au dezvoltat așa de bine de onor. D. Bozianu. Dară când onor. D. Deșliu întreabă pe m.n'stru de resbel: «adevărat este că econom'i s'au făcut în sensul slăbirei mijloacelor de apărare a țării»? — Atunci îi zic, D-lor că mie'mi pare foarte rău că chiar în asemenea chestiuni să fiu pus înainte, pentru că ar fi o suficiență din partea mea de a zice că voui dispăre de la această bancă, când ași ști că se slăbește armata [aplause]. Dar n'am nevoie de aceasta, căci tot guvernul e de acord și știe că ar fi o crimă a slăbi armata [aplause].

Onorab. senatori, amendamentul se va primi sau se va respinge, eu cred că este indiferent, pentru că nu este cea întâia oară în care onor Senat a arătat cea mai mare sollicitudine pentru instituțiunile noastre militare de apărare a țării. Sunt mai mulți ani de când am onoarea a face parte din guvern, și am simțit totdeauna cea mai mare bună voință din partea Senatului de câte ori s'au atins chestiunea de instituțiunile noastre militare.

D-lor, reducțiuni s'au făcut, și aceasta am arătat-o și la Cameră; căci și acolo s'au manifestat aceeași sollicitudine ca și la Senat; dară acele reducțiuni nu s'au făcut nici de cum în sensul licențirii onor. corpuri; s'au făcut acele reducțiuni D-lor, acolo unde se puteau face, fără a se atinge organizarea armatei. Aceasta însă nu ne împiedică că poate în curând să viu să vă arăt tot ce avem și ceea ce ne mai lipsește, [aplause].

D-lor, sgomotul a mers și mai departe; m'au pus unele ziare chiar în conflict cu colegul meu de la finanțe. Protestez, D-lor, contra acestora, cum am protestat contra alegațiunilor că guvernul a propus reducțiuni în armată. Trebuie să fim convinși de un lucru, că în orice vreme armata ar trebui să o avem gata în tot momentul spre a-și face datoria sa [aplause]; și nu înțeleg pe accia cari zic că trebuie să ne sfiim de evenimentele care vor fi altfel astăzi de cât anul trecut. D-lor, nu avem cea mai mică sfiială, poate fi evenimentele cât vorfi; este un principiu care primează asupra oricărui eveniment; fatalitatea duce ca să nu știm niciodată când evenimentul vine, și iată pentru ce o armată trebuie să fie totdeauna gata pentru orice moment. [aplause¹].

Așa dară, D-lor, când vom veni ca să arătăm dacă va fi ceva trebuitor, urgent pentru armată, iarăși ne vom revedea și guvernul dacă va fi trebuință de ceva, va căuta mijloace a le acoperi.

Iată, D-lor istoria acestor împrejurări de care am auzit vorbindu-se și le-am citit prin jurnale atât din țară cât și din străinătate, lucru care m'a făcut să râd, pentru că nu pot să existe decât în imaginația acolora care le-au creiat.

Așa dară, D-lor termin declarând că amendamentul acesta nu are nimic care să contrarieze guvernul. Acest amendament poate să fie primit sau respins puțin importă; dară odată ce am constatat și am spus pe față că dorința,

atâta a colegilor mei cât și a mea este, că armata în tot momentul să-și facă datoria ei, bine, cred că pe această cale guvernul nu va devia niciodată [aplause].

D. C. Bozianu. Onorab. senatori, rog pe D. ministru de rezbel să primească mulțumirile mele, nu numai ca amic, dară și ca senator pentru îngrijirea ce are de a fortifica țara. Și are dreptate D-lor, căci ce ne-ar folosi să avem avuții, să avem industrii, când nu suntem vrednici să le apărăm. Acela este demn a avea, care este vrednic a apăra averea sa!

Revin acum la amendament. Ce zic onor. membrii comisiunei? D. raportor zice că comisiunea nu l-a primit căci s'a temut să nu fie în contradicțiune, fiindcă la început s'au zis de economii și aici se vorbește de fortificați. D-sa merge și mai departe, zice că este o chestiune politică și că trebuie să ne ferim a ne da pe față. Ei bine, această temere, este o temere f. slabă. Cum credeți că avem la trebuință să venim pe ascuns să luăm toate mijloacele de apărare și puterile garante nu o să știe nimic? Apoi credeți că puterile garante o să stea cu ochii închiși cum stăm noi la multe lucruri?

De aceia este mai onest să zicem: nu voiu veni să calc nimănu, mă organizez căci voiu să fiu tare înăuntru; de aceia mă pregătesc. Dar să mergem mai departe. Ni se zice: ce vă îngrijiiți? mai cu seamă de onor D. Veisa care are un așa mare talent de a complecta zisele D-lui raportor. D. Veisa zice că în adresă s'ar fi zicând că la aceea epocă guvernul va veni să ceară cele trebuitoare. Apoi dacă ați zice așa, noi am fi primit și nu am fi zis nimic, dar nu ziceți nimica. Așa sunt oamenii politici mari se sfiesc a zice ceva [ilaritate, aplause]. D-lor, D-nealor când au venit și au combătut acest amendament cu deosebite cuvinte de contradicțiune, apoi să mă ierte aici onor. oratori a le spune că nu s'a pus la înălțimea ideii care este în acel amendament.

D-lor, ce suntem noi astăzi? Suntem reprezentanții națiunii, venim într'o epocă când un vârtej ne înconjoară; trebuie oare în această pozițiune națiunea să nu-și exprime dorințele ei? Nu mai vorbiți dar de contradicțiune.

Chestiunea este să venim și la lumină să arătăm că națiunea voiește să fie unită și să aibă putere de apărare. D-lor senatori, acei care voiesc să nu prevază evenimentele foarte triste și atunci numai să-și frângă mânele neștiind ce să facă, să voteze contra acestui amendament. Acei însă care voiesc să aibă brațul pregătit pentru apărare, să voteze amendamentul!

D-lor, la un eveniment nenorocit nu sunt cuvintele și frazele oratorilor majorității care vă vor apăra, ci vor fi cuvintele care se vor trimite din gurile puștilor și ale tunurilor. Pregătiți-vă dar dacă voiți să fiți demni de misiunea D-voastră, de misiunea care trebuie să o aveți ca națiune.

Voci. Închiderea discuțiunei.

Se pune la vot închiderea discuțiunei și se adoptă.

Se pune la vot amendamentul prin bile.

— Rezultatul votului:

Votanți42

Maioritate absolută.....22

Bile albe pentru24

Bile negre contra18

D. vice președinte. Prin urmare amendamentul este primit. [aplauze].

[Se votează paragraful 6].

— Se pune la vot în total proiectul de răspuns la mesagiul Tronului —
[cu amendamentul Bozianu]. Rezultatul votului în total este:

« Votanț41

Bile albe pentru.....36

Bile negre contra 4

Abțineri Deșliu

[Se aleg 10 senatori cari să meargă cu adresa la Palat].

[*Monitorul Oficial* Nr. 269 din 5 Decembrie 1875, p. 6311 și 6314.]

49

Roma, 27 Decembrie 1875

Domnule Ministru,

Se află de câțva timp în Roma episcopul catolic al Sârbiei și Bosniei, celebrul slav Strossmayer a cărui autoritate morală printre Slavii meridionali este preponderantă și a cărui acțiune asupra insurecțiunii Bosniaco-Erzegoviniane a fost dela început și este încă foarte însemnată.

Cunoscându-l din anul trecut, am avut ocaziunea de a-l întâlni zilele acestea și a avea cu Excelența Sa o lungă conversațiune. Nu cred inutil de a Vă aduce la cunoștiință punctele principale ale acestei conversațiuni conținând câteva date de care cred că este bine ca guvernul nostru să fie informat. Monsignorul Strossmayer crede că cu toate silințele diplomației și cu toate reformele promulgate de Turcia, precum și cele formulate în nota D-lui Andrassy, insurecțiunea nu va depune armele și ea se va menține până în primăvară. Comitetele și însuși Muntenegrul pe ascuns, vor continua a o încuraja, a o susține și a o alimenta.

În primăvara viitoare, Monsignorul Strossmayer crede că se va produce în Sârbia un curent atât de puternic încât Principele Milan va fi silit a se pune în capul poporului său pentru a declara rebel Turciei, căci în cazul contrariu se va compromite până în punctul de a-și expune însuși tronul.

În privința Muntenegrului, după ideile episcopului, nu mai este îndoială că el va intra în luptă.

Pe de altă parte, Monsignorul Strosmyer lucrează aci pe lângă Vatican pentru a convinge curia română de a-și relua vechile și glorioasele sale tradițiuni în contra Islamismului și a da instrucțiuni tuturor preoților catolici din provinciile răsculate pentru a încuraja și propaga resbelul în contra Turciei. Mi-a arătat însăși un memoriu ce prepară pentru Papa și Cardinalul. Antonolli asupra acestui subiect despre care a avut deǎ prima convorbire. La temerile ce i-am exprimat ca nu cumva o conflagrațiune în proporțiuni întinse să nu fie periculoasă însă și pentru Sârbia și Muntenegru, Monsignorul Strosmyer nu a răspuns:

« Sânt convins că guvernul rus este otărât a nu interveni cu putere armată și nu are niciun scop de cucerire. El nu crede momentul oportun de a intra în acțiune, această mă convinge că este momentul oportun pentru provinciile creștine răsculate de a scutura jugul Turciei.

În privința Austriei, Mg. Strosmyer mi-a mărturisit că există la Viena un partid în capul căruia se află arhiducele Albrecht care dorește și împinge la anexarea cu Austro-Ungaria a Erzegovinei și Bosniei. După cele ce mi-a raportat dintr'o conversațiune ce ar fi avut cu arhiducele Albrecht, am putut conchide că o asemenea combinațiune nu au displace Slavilor supuși Austro-Ungariei. Aceștia urăsc din tot sufletul lor pe Maghiari, ei sunt inamici declarați ai partidului dualist aspirând la realizarea ideii federaliste. Numărul și forța Slavilor supuși Austro-Ungariei s'ar mări, cu prejudiciul Maghiarilor prin anexiunea Bosniei și Erzegovinei și sansele distrugerii dualismului actual în favorul federalismului ar crește.

Pentru aceleași considerațiuni Maghiarii și partidul dualist, ce este astăzi la putere se opune anexării provinciilor în insurecțiune și prin urmare în momentele de față o asemenea idee nu poate avea nici o șansă de reușită.

Intr'o asemenea situațiune Mgr. Strosmyer și Slavii din Austro-Ungaria doresc anexarea Bosniei și Erzegovinei cu Sârbia, deși aceasta prin atitudinea sa în circumstanțele actuale pare că a pierdut oarecum din prestigiul său în ochii Slavilor; nu par iarăși contrarii ideii formării unui stat autonom fie chiar sub suzeranitatea Turciei.

În privința României Mgr. Strosmyer mi-a zis, fără însă a insista (deși nu-mi era anevoie a înțelege că aceasta era pentru dânsul punctul important al conversării cu mine) că speră că guvernul român înțelege că acum este momentul oportun de a dobândi tot ce va voi și s'a exprimat cu multă satisfacere asupra nuvelei adusă aci prin telegraf a propunerii din Senatul nostru relativ la decorațiune și la baterea de monetă cu efigia Suveranului. Exprimând episcopului Strosmyer toate simpatiile României pentru creștinii ce suferă sub jugul Turciei, i-am explicat situațiunea noastră (pe care de almintrelea o cunoaște foarte bine) adăogând că cu toată deciziunea luată de guvernul român de a nu lua o atitudine agresivă în contra Turciei, aceasta continuă a irita națiunea română contestându-ne drepturile cele mai clare.

Primiți, Domnule Ministru, expresiunea sentimentelor mele de cea mai înaltă considerațiune.

C. Esarcu

P. S. D. Marinovici, fost președinte al Consiliului din Sârbia se află în Roma de vreo câteva zile. Am avut plăcerea de a-l vedea în mai multe rânduri și a convorbi cu D-sa asupra afacerilor orientale. Ideile d-sale sunt prea cunoscute Cabinetului din București ca să fie trebuință a le consemna aici.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 128.]

50

Giurgiu, 28 Decembrie 1875

Uvrierii străini, austriaci și francezi cari au lucrat la drugagiu nu sunt plătiți de 10 săptămâni de antreprenor și astăzi nemai având ce mânca au venit în masă și au reclamat la prefectură. Cu toate că am arătat cazul d-lui ministru al lucrărilor publice, atât în scris cât și verbal, vă rog și pe dv, și aceasta în interesul ordinii publice a face a se îndestula acești uvrieri cari sunt toți capi de familie.

Prefect,
Ghergheli

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 28. Telegramă.]

51

[București,] 29 Decembrie 1875

Dl. Prefect de Vlașca mă informează prin telegrama No. 900, că uvrierii austriaci și francezi care au lucrat la Drugagiu, nu sunt plătiți de 10 Săptămâni, de antreprenor, încât nemai având ce mânca s'au dus în masă la prefectură și au reclamat simbria lor.

Am onoare Dle Ministru a vă comunica cele ce preced, rugându-vă să binevoiți a lua grabnice măsuri pentru îndestularea acestor lucrători.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 29.]

52

Paris, 31 Decembrie 1875

Nu am putut găsi pe Ducule Decazes nici ieri nici astăzi pentru a-i comunica cele ce mi-ați spus. S'a produs o criză ministerială în urma neînțelegerilor dintre Domnii Buffet și Leon Say; acesta din urmă și-a dat demisia și este vorba

de retragerea simultană a mai multor miniștri, inclusiv Ducele Decazes; nu este totuși probabil să se facă schimbări importante. Măine mă voi duce din nou la minister și nădăjduesc să vă pot transmite un răspuns precis.

Calimaki Catargi

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 238, f. 2. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

53

Constantinopole, 1 Ianuarie [1876]

Astăseară Derviș Pașa a fost numit ministru de marină. Ambasadorii puterilor semnatare tratatului de Paris au început a face demarșe pe lângă Poartă pentru a recomanda proiectul lui Andrassy atențiunii Sultanului.

Intervenirea lor actualmente este numai oficioasă și amicală.

Ali-Pașa va pleca Sâmbătă pentru Mostar cu Constant Effendi, însărcinat cu misiune conciliatoare pe lângă șefii insurgenților,

[*Monitorul Oficial* Nr. 2 din 3/15 Ianuar 1876, 26 co'. III. Telegramă.]

54

Pera, 1 Ianuarie 1876

Sir Elliot răspândește aici șvonurile cele mai false cu privire la țara noastră; o arată ca fiind pradă anarhiei și în ajunul catastrofei; spuse că deține aceste informații de la Consulul său. Mi se pare că acest Agent își redactează rapoartele sale sub influența membrilor coaliției și a altor câtorva nemulțumiți care formează cercul său obișnuit.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 2. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

55

București, 4 Ianuarie 1876

Domnule Agent,

Dv. știți că dela începutul chiar al răscoalei care a izbucnit în Bosnia și în Herțegovina, Guvernul român, cu tot interesul pe care-l purta și pe care-l poartă încă creștinilor din Turcia, a păstrat cea mai strictă neutralitate.

Am aflat totuși, nu fără o adâncă mirare, că oamenii de Stat ai Turciei socotesc România ca suspectă și îi atribue complicități cu țările răsculate și cu alte [țări] înclinate să lupte alături de primele.

Aceste svonuri au și fost confirmate de concentrarea trupelor otomane la Vidin, unde trecerea Dunării este mai ușoară precum și de staționarea mai multor vase de război sub pavilion otoman în fața orașelor de pe litoralul românesc.

Pus în fața tuturor acestor fapte, a căror gravitate nu poate să vă scape, Domnule Agent, Guvernul princiar s'a văzut silit, din prudență și din prevedere, să facă și el pregătiri militare, căci dacă neutralitatea pe care a păstrat-o până acum ar fi amehințată, fie prin acte de agresiune din partea Turciei, fie prin intervenția vreunei alte Puteri care ar dori, indiferent în ce scop, să ocupe România, datoria sa față de țară nu i-ar îngădui să rămână un spectator ne-păsător.

A fost un timp când țara noastră era un câmp deschis pentru lupte și bătălii; dar acest câmp a fost îngădit pentru totdeauna de către garanția colectivă a Marilor Puteri.

Intr'adevăr, tratatul dela Paris, după ce a consacrat propriile noastre capitulații, pe care sunt înt meiate legăturile pe care le avem cu Turcia, a făcut din România o țară de nepătruns pentru acțiunea, rând pe rând predominantă, a diferitelor Puteri străine.

Separată de Turcia și nefăcând în niciun fel *parte integrantă* din Imperiul Otoman, așa cum îi place Sublimei Porți să pretindă, țara noastră a rămas neutră, și, în toate împrejurările, Guvernul princiar a avut drept deviză a atitudinii sale neutralitatea și păstrarea ordinii, aceste două condiții esențiale care-i sunt impuse de tratate și care fac din România Belgia Orientului.

Europa știe că România n'a fost nici cucerită, nici părăsită la bunul plac al Turciei, așa cum Sublima Poartă ar fi dorit să lase să se creadă. Punându-se odinioară sub protecția Imperiului Otoman, ea n'a înțeles niciodată să renunțe la suveranitate.

Când Românii au contractat cu Turcii, ei au făcut o convenție cu îndatoriri reciproce *) prin care aceștia s'au obligat să-i apere pe primii la nevoie, în schimbul unui tribut anual. Dar acest tribut nu atinge cu nimic suveranitatea noastră.

Dacă mi-ar fi îngăduit să pronunț o judecată asupra Tratatului dela Paris, n'aș șovăi să observ că Puterile nu și-au desăvârșit opera lor în timp ce au încercat să perpetueze în ce ne privește forma cu neputință, de susținut a unui drept învechit, în loc de a ne acorda în chip sincer, cum parte din ele au făcut altădată pentru Belgia, toate condițiile indispensabile pentru a alcătui, la porțile Orientului, un adevărat bulevard, un stat puternic și complet independent,

Atâta timp cât această problemă nu va fi rezolvată, și rămâne totdeauna o cauză de tulburări care, împotriva voinței Guvernului român, va putea face să izbucnească conflicte. Trebuie să știm însă să așteptăm ca timpul să ne

*) În originalul francez: *convention synallagmatique*.

aducă această soluție. Oricare ar fi năzuințele drepte și legitime ale țării noastre, Europa pare atât de îngrijorată de urmările incalculabile ale unui război, pare a dori atât de mult pacea, că ar fi puțin înțelept din partea noastră să nu-î răspectăm voința.

Revenind la obiectul principal al notei mele, cred, Domnule Agent, că trebuie să vă atrag atenția că evenimentele care se anunță pentru primăvara aceasta au trezit în România îngrijorări pe care desigur le cunoașteți.

Dacă tratativele începute între diferitele Puteri sau cele care vor urma cu privire la chestiunea Orientului ascund hotărâri menite a atinge drepturile României, ar fi bine să cunoaștem chiar acum situația ce va rezulta pentru țara noastră.

Vă rog așa dar, Domnule Agent, să încercați prin toate mijloacele de care dispuneți să cunoașteți orice proiect care ne-ar privi direct sau indirect, pentruca să putem face din timp toate rezervele noastre și să luăm măsuri în consecință.

Ceeace trebuie mai ales cercetat este care ar fi atitudinea Puterilor în cazul când Turcia s'ar prăbuși în lupta cu populațiile creștine din Imperiul său.

Ce situație am avea noi atunci în fața Europei? Guvernul princiar crede că garanția Puterilor ar continua să existe pentru țara noastră, fără ca totuși angajamentele luate de România față de Turcia să poată dăinui în raporturile ei cu vreun alt stat chemat să-l înlocuiască pe primul. Intr'adevăr, angajamentul nostru de a plăti tribut fiind personal față de Sultan, România s'ar vedea eliberată de singura legătură care o unește cu Turcia și, prin urmare, ar obține, prin chiar tratatele existente, o situație asemănătoare cu aceea a Belgiei, și această situație ar continua să fie garantată de către Puterile semnatare ale Tratatului dela Paris.

Există totuși o eventualitate care ar putea să schimbe linia de conduită urmată de Guvernul român până astăzi.

Vreau să vorbesc de cazul în care o Putere oarecare s'ar hotărî să intervină direct în conflictul existând între Turcia și provinciile Imperiului său, și ar încerca în acest scop să treacă armata sa prin România fără consimțământul nostru și violând articolul 27 al Tratatului dela Paris.

În acest caz este de datoria noastră ca protestând în acelaș timp în chipul cel mai hotărât, să luăm armele pentru a ne face respectată neutralitatea și a împiedeca pe beligeranți să pătrundă pe teritoriul nostru. Dar dacă s'ar produce o conflagrație generală, putem oare închide ochii asupra primejdiilor pe care o stare de nesiguranță le-ar aduce României? Intr'o asemenea eventualitate Guvernul princiar, pătruns de conștiința datoriei și de interesele României, ar fi gata să accepte a da ajutorul pe care Puterile i le-ar cere și să coopereze cu armatele aliate, cu condiția bine precizată ca aceste Puteri să garanteze României integritatea teritoriului său și toate drepturile sale seculare.

Cu toate că nu trebuie să faceți, Domnule Agent, din conținutul acestei note obiectul unei comunicări formale, aș dori să folosiți o ocazie spre a vorbi în sensul prezentei oamenilor politici cu care sunteți în legătură.

Rugându-vă să binevoiți a mă înștiința despre felul în care vor fi judecate cele spuse de dvs., folosesc această ocazie pentru a vă reînoi, Domnule Agent, asigurarea înaltei mele considerații.

Lascăr Catargiu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 6—9. Se găsește parțial reprodus și la N. Iorga, *Corespondența diplomatică română sub Regele Carol I (1866—1880)* Paris, 1923, Nr. 249, p. 104—106. Originalul în limba franceză.]

56

București, 4 Ianuarie 1876

Indată după primirea telegramei dvs. cifrate privitoare la svonorile răspândite la Constantinopol de către Sir Elliot, am avut o convorbire cu St. John, girantul Consulatului Angliei la București.

I-am atras atenția că interesul guvernului princiar, precum și cel al tuturor Puterilor garante, fiind menținerea ordinii și a liniștei în România, aș dori să știu pe ce se întemeiază informațiile transmise de el la Constantinopol și după care țara noastră ar fi în prada anarhiei și în ajunul unei catastrofe, când nimic după câte știu nu poate îndreptăți aceste prevestiri. Girantul mi-a răspuns că se exagerase, că nu afirmase nimic în rapoartele sale, se mulțumise numai să reproducă svonorile care circulau în țară fără a le garanta, dar că el crede că noi avem planuri împotriva Turciei și că locuitorii Moldovei sunt nemulțumiți. I-am replicat că ar fi trebuit să se adreseze mai întâi ministerului pentru a putea primi informații pozitive și a nu se expune de a transmite știri lipsite de orice temei. Girantul, exprimând dorința de a fi informat asupra acestor două puncte, i-am spus că guvernul princiar, credincios tratatelor, a păstrat totdeauna și va păstra și de aici înainte cea mai strictă neutralitate; că nemulțumirea locuitorilor Moldovei nu poate proveni decât din proastele recolte ale mai multor ani, că locuitorii Irlandei fiind în același caz, nimeni nu s'a gândit să acuze guvernul britanic de aceasta. Am sfârșit rugând pe Girant să restabilească adevărul și adăogând că în România nu vor fi turburări atâta vreme cât Puterile garante vor continua să-l susțină pe Principele Carol și pe Guvernul său.

Vă rog să desmințiți toate svonorile false și răuvoitoare și să vedeți pe Sir Elliot pentru a-i vorbi în sensul prezentei.

L. Catargiu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 4 și 5. Originalul în limba franceză.]

Berlin, 13 Ianuarie 1876

Domnule Ministru,

Am primit nota dvs. cu data de 4/16 ale acestei luni, sub Nr. 60, prin care îmi expuneți situația țării față de evenimentele ce au loc de astă vară încoace în [provinciile] creștine ale Turciei europene și care continuă să frământă aceste provincii, precum și eventualitățile ce se pot ivi pentru noi în urma acestei stări de lucruri. [Imi vorbiți despre] atitudinea dușmănoasă a guvernului turc față de noi, cu toată stricta neutralitate pe care guvernul a observat-o în aceste împrejurări, îmi arătați politica pe care guvernul Alteței Sale este silit s'o urmeze și îmi cereți să folosesc orice ocazie pentru a face cunoscut oamenilor politici de aici această situație, încercând să aflu proiectele care ne-ar privi direct sau indirect.

Pentru a mă conforma îndemnului dvs. am văzut aseară pe Domnul de Bülow. I-am expus pe scurt situația țării noastre în sensul mai sus amintitei note a dvs. precum și politica pe care împrejurările de azi silesc guvernul Alteței Sale s'o urmeze, și am încercat să întrezăresc care ar fi punctul de vedere al guvernului German față de numeroasele probleme care se vor pune într'un viitor nu prea îndepărtat.

Imi pare rău că trebuie să vă spun, Domnule Ministru, că Domnul de Bülow a fost extrem de rezervat și s'a mărginit a-mi spune că guvernul român n'are decât să păstreze aceiași strictă neutralitate ca și până acum, că bunăvoința pe care Puterile o păstrează pentru noi constituie o garanție a situației noastre politice, că în ce privește atitudinea dușmănoasă a Turciei față de noi, la malul Dunării, el nu știe nimic și că va cere în această privință un raport Domnului de Pfuel. Am folosit această ocazie pentru a-l întreba dacă a fost desemnat succesorul Domnului de Pfuel; mi-a răspuns că nu încă, Domnul de Pfuel rămânând încă la București, și că succesorul său va avea același titlu.

Binevoști, Domnule Ministru, a primi asigurarea înaltei mele considerații.

N. Crețulescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 16 și 17. Originalul în limba franceză.]

Pera, 14 Ianuarie 1876

Ziarul « *Byantis* » și alte două ziare de aici au fost suspendate din pricina unor articole privind capitalizarea tributului nostru.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 20. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

Roma, 16 Ianuarie 1876.

Domnule Ministru,

Înainte de a primi nota confidențială a Excelenței Voastre, sub Nr. 62, avusesem ocazie să ating unele din punctele despre care tratează în convorbirile mele cu oamenii politici destul de sus puși pentru a putea, până la un anumit punct, reflecta gândirea Guvernului,

Dați-mi voie să consemnez aci, cele ce-am aflat. Se crede în mod general la Roma că Puterile care ar putea dori desmembrarea Imperiului Otoman au tendințe, vederi și interese prea opuse pentru a fi putut sau a putea să se înțeleagă asupra unui plan comun al cărui scop ar fi răsturnarea stării actuale de lucruri în Orient. Afară de aceasta, Rusia n'ar fi încă gata pentru o asemenea eventualitate și, cu toată noua sa situație în Egipt, Auglia u'ar fi schimbat, atât de complect pe cât s'ar crede, politica sa tradițională față de Turcia. În ce privește guvernul italian, el socotește că toți Turcii sunt cei mai buni paznici ai Bosforului. Aici se tinde așa dar să se admită, în mod general, că diplomația urmărește, sau cel puțin a urmărit până acum cu sinceritate, potolirea răscoalei și ameliorarea *statu-quo-ului* în Orient și că în tratativele în curs nu se ascunde nicio hotărâre care ar atinge situația pe care Tratatul dela Paris a acordat-o României.

Există totuși un proiect care include în planurile sale țara noastră, și pe care l-am auzit exprimat aci, nu fără oarecare bunăvoință, de către patrioți italieni, chiar în primul an al sosirii mele la Roma. Cu tot caracterul său ipotetic, m'am grăbit atunci să-l aduc la cunoștința predecesorului dvs. Fiind dat că acest proiect a fost din nou pus în circulație și că el trezește nădejdi unora și îngrijorările altora, dați-mi voie, Domnule Ministru, să atrag o clipă atenția dvs. asupra lui.

Iată, în câteva cuvinte, despre ce este vorba în acest proiect. Germania și chiar Italia nu și-ar fi desăvârșit în întregime evoluția lor. Principiul pe baza căruia s'au constituit, închide încă nădejdi pe care patrioții celor două țări le mângâie în inimile lor și la care aspiră aspirații. Un număr destul de mare de Italieni, un număr cu mult mai mare de Germani, fac parte din Imperiul Austro-Ungar: în virtutea principiului naționalităților, ei trebuie să se întoarcă la patria-mă; de unde nevoia de a desmembra Austria și a o despăgubi împingând-o către Orient. *Orientalizarea* Austriei cum se spune aci, iată problema a cărei soluție ar complecta evoluția tinerelor State a Germaniei și Italiei.

Trăbuie să vă spun, Domnule Ministru, că adevărații oameni de stat italieni nu par prea entuziasmați de un asemenea proiect. Germania la Triest (pe care-l

socotesc italian) constituie o vecinătate de care se tem; am cunoștință în chip neîndoios că actualul Președinte al Consiliului de Miniștri al Regelui Italiei s'a exprimat în această privință nu fără oarecare îngrijorare. S'a făcut însă vreun demers din partea Guvernului de la Berlin pe lângă Guvernul de la Roma pentru a-l face să îmbrățișeze acest proiect și pentru a-l târî pe drumurile pe care le deschide? N'aș ști să vă spun. N'aș putea să vă spun nici dacă la Berlin, acest proiect a fost scos din sferele abstracte pentru a fi coborât în domeniul acțiunii; aș dori să amintesc numai Excelenței Voastre că la începutul răscoalei din Herțegovina mai multe ziare oficioase, care își primesc de obicei inspirațiile de la Domnul de Bismark, îndemnară puternic Austria să-și anexeze provinciile răsculate ale Turciei. Excelența Voastră mai știe că, în sânul Parlamentului german s'a exprimat de mai multe ori, dacă nu mă'nșel, ideea că Germania se sufoca în granițele sale continentale și că avea absolută nevoie de largi frontiere maritime.

Nu știu, Domnule Ministru, dacă se află la Viena un partid care susține asemenea tendințe: ele mi se par însă de natură a trezi o vie opoziție din partea oamenilor politici austriaci. Bătrânul Imperiu al Habsburgilor ar trebui să-și reînceapă istoria! Mi se afirmă totuși că acesta ar fi visul unui oarecare grup de patrioți Maghiari. Să scape de Germanii arhiducatului Austriei și să părăsească Viena, să întemeieze un mare Imperiu oriental și dunărean sub egemonia Ungariei și cu Buda-Pesta ca centru de gravitație, acesta ar fi gândul tainic al partidului pur ungar.

Este în orice caz aici un gând de viitor; astăzi un asemenea plan n'ar avea mulți sorți de a fi susținut în chip serios de către oamenii politici maghiari. Aceștia ar părea convinși de nevoia de a amâna realizarea acestui proiect pentru momentul (pe care nu-l socotesc prea îndepărtat) când Ungaria va fi reușit să domine, de nu să-și asimileze, diferitele naționalități ale diferitelor țări care constituie ce numesc ei patrimoniul Coroanei Sfântului Ștefan. Să fie aceasta explicația violenței cu care Ungaria încearcă să *maghiarizeze* rasele care locuiesc în Transilvania? Nu voi întârzia, Domnule Ministru, să mă informez pentru a putea răspunde în chip mai precis la ultima dvs. notă.

Lăsând discernământului Excelenței Voastre și cunoștinței sale mai complete a situației, grija de a cântări valoarea sau exactitatea informațiilor mele, vă rog, Domnule Ministru, să binevoiți a primi expresia simțămintelor mele de înaltă considerație.

C. Exarcu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 23-26. Parțial reprodus la N. Iorga, *Corespondența diplomatică română sub regele Carol I (1866-1880)*, Paris, 1923, Nr. 243, pg. 103-104. Originalul în limba franceză. Confidențial.]

Belgrad, 18 Ianuarie 1876

Domnule Ministru,

Am onoare a confirma Excelenței Voastre primirea notei săle confidențiale din 4 Ianuarie, cu Nr. 63. Această notă mi-a ajuns la 12 ale lunii. Înainte de toate, fie-mi îngăduit să exprim Excelenței Voastre felicitările mele viu simțite atât pentru conținutul cât și pentru forma acestei note. În adevăr, prin nota aceasta, intrăm într'o nouă eră. Această notă, stilizată cu atâta îndemânare, exprimă cu loialitate în fața Europei adevăratele interese ale Patriei noastre scumpe și-și păzește neatinse demnitatea și onoarea națiunii. Ea sfărâmă lanțul unui trecut prea adeseori umilitor și formulează dreptele și legitimizele noastre năzuințe. Onoarea fiind salvată, restul rămâne în mâinile lui Dumnezeu. De aici înainte, revine Românilor rolul de a se arăta la înălțimea nobilului scop care trebuie atins, și eu nutresc nădejdea întemeiată că toți copiii României își vor face datoria.

Înainte de a începe convorbirile cu colegii mei în legătură cu conținutul notei, am crezut de datoria mea să vorbesc Principelui Serbiei.

Iată motivele care m'au hotărât să procedez în felul acesta: prezenta notă trebuia să producă în chip necesar cea mai mare impresie, mai ales în această țară care se găsește în ajunul unei acțiuni decizive.

Trebuie să mărturisim că atitudinea pe care am luat-o este un adevărat tăciune aprins svârlit printre materiale care pot arde și care au și început să ardă în Orient. Scupcina fiind în ajunul închiderii ei și ministerul pe punctul de a fi schimbat, m'am gândit că nu se cuvenea să agravez mai mult situația deja foarte grea, prin ea însăși, a Principei Milan, ale cărui hotărâri definitive nu le cunosc încă. Impins către o acțiune, prin dorințele unanime ale națiunii sale, lăsat în voia sfaturilor și sugestiilor adeseori contradictorii ale Puterilor, Principele pare încă ezitant. În orice caz, cum nu apare încă niciun termen care să pună capăt acestor șovăieli, m'am hotărât să vorbesc mai întâi Principelui în legătură cu conținutul notei și, după aceea, colegilor mei.

Principele a părut extrem de mișcat. Mi-a mulțumit pentru delicateța procedurilor mele, mi-a declarat că felul nostru de a face i se pare bun și m'a rugat să păstrez încă secretul față de Sârbi. I-am făgăduit aceasta, fără să-i ascund că aveam intenția să vorbesc colegilor mei și că, de alt fel, răstimpul tăcerii mele nu putea fi decît de câteva zile, având în vedere publicitatea inevitabilă care trebuia să o capete un astfel de subiect. În zilele următoare am avut întrevederi cu toți colegii mei.

Iată, în esență, impresia pe care mi s'a părut că nota a produs-o asupra ascultătorilor mei.

Am fost audiat de toți cu religioasa tăcere a unei mirări, pe care nu o egala decât surpriza lor. În răspunsurile date, toți mi-au declarat că nu vorbesc

decât în numele lor propriu, neavând încă nicio calitate să exprime părerea guvernului lor. Agentul Angliei mi-a spus că, din punctul de vedere al României, consideră că documentul este desăvârșit. Paragrafele relative la ocuparea României și la trecerea trupelor străine îl umplură mai ales de satisfacție. Crede că Anglia va primi în chip favorabil aceste principii. Am adăugat, răspunzând că premisele fiind admise, nu cred că concluziile vor avea o altă soartă.

Agentul Germaniei crede că multe vor depinde de modul în care Agenții noștri pe lângă diferitele curți se vor pricepe să înfățișeze chestiunea, având mai cu seamă în vedere asprimea pe care o găsește în anumite expresii. I-am răspuns că nota era destinată pentru folosința și orientarea agenților României și că nu mă îndoiesc că colegii mei vor ști să păzească formele, după cerințele locurilor în care sunt însărcinați cu interesele țării lor, dar că fondul și esența nu rămâneau mai puțin câștigate.

Agentul Italiei mi-a arătat o satisfacție fără restricții și chiar a doua zi a venit să mă felicite.

.....
In general, în corpul diplomatic, impresia ne este favorabilă, efectul și emoția sunt imense, și neliniștea fierbe în așteptarea celor ce vor urma.

Cât despre Serbia, îndată ce se va ști cu precizie ce anume se poate aștepta, efectele nu se pot calcula. Entuziasmul va crește la culme, dar și intrigile care se încrucișează în toate sensurile, în umbră, pot să explodeze. La timpul și locul potrivit voi avea onoarea să raportez. În așteptare observ și înregistrez.

Binevoii a primi, Domnule Ministru, asigurarea înaltei mele considerații.

A. Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 11, 12, 13. Originalul în limba franceză.] Raport confidențial.

61

Roma, 20 Ianuarie 1876

Domnule Ministru,

Intr'o lungă convorbire, pe care am avut-o ieri cu domnul ministru al Afacerilor Străine Visconti-Venosta, am profitat de ocazie pentru a atinge diferitele puncte care fac obiectul notei confidențiale a Excelenței Voastre, cu No. 62 din 4/16 Ianuarie. Am explicat mai întâi Domnului Ministru motivele care au hotărât guvernul român să facă pregătirile militare lipsite, după cum i-am afirmat, de orice caracter agresiv și al căror scop unic este să apere teritoriul nostru împotriva oricărei eventualități.

Domnul Ministru mi-a mulțumit de asigurările pe care i le-am dat și mi-a declarat, cu toată convingerea, că nu crede ca Turcia să aibă vreo intenție oarecare de a ataca țara noastră.

Dl. Visconti-Venosta admite și mai puțin eventualitatea unei intervenții armate a unei alte Puteri și a aprobat în chip hotărât idelle exprimate de mine asupra garanției Puterilor date țării noastre, așa cum ele rezultă din Tratatul dela Paris.

« Există totuși un caz, mi-a spus Dl. Visconti, în care o astfel de eventualitate ar putea fi prevăzută și de temut, cazul în care ați face cauză comună cu răsculații împotriva Turciei și ați pune astfel în joc interesele vecinilor d-voastră și acele ale Europei. În ce mă privește nu văd ce anume ați avea de câștigat aventurându-vă într'o astfel de acțiune, »

Am asigurat pe Dl. Ministru că nici unul din oamezii politici dela București nu nutrește astfel de idei, dar am căutat, în acelaș timp, să-l fac a înțelege cum atitudinea mereu provocatoare și sâcâitoare a guvernului turc față de noi este menită să ațâțe țara, și cât este de necesar a defini mai limpede o situație care dă naștere în fiecare moment, unor incidente capabile să se transforme în conflicte. În legătură cu aceasta i-am relatat în amănunte D-lui Visconti-Venosta cele două incidente ivite ca urmare a purtării Consulului turc dela Brăila, ca și atitudinea Sublimei Porți în ultima chestiune a convenției poștale.

— « Desigur am adăogat eu, guvernul turc nu va scăpa ocazia de a emite un nou protest în legătură cu legile care au fost sau vor fi depuse pe biroul Cămerelor noastre în legătură cu instituirea unei decorații române și cu oportunitatea de a bate monezi cu efigia Suveranului nostru. »

— « Nu cred, mi-a răspuns Dl. Visconti-Venosta, cu un surâs plin de înțeles, ca Turcia să se hotărască a porni cu război împotriva d-voastră din pricina decorațiilor sau a pieselor d-voastre de cinci franci, »

Văzând dispoziția în care se afla Dl. Ministru, am crezut că trebuie să-i spun un cuvânt despre dreptul nostru de a fi reprezentați pe lângă curțile străine, și am revenit asupra nevoii de a defini, într'un mod mai limpede, situația României din punctul de vedere al dreptului său public extern.

Dl. Visconti-Venosta mi-a răspuns asupra acestui punct cu multă rezervă și în fraze destul de complicate, al căror sens mi s'a părut a-l pricepe în felul următor:

— « Dacă găsiți un prilej favorabil pentru a reglementa toate aceste chestiuni fără a tulbura pacea și fără a rupe violent cu Turcia, diplomația nu se va opune. »

Dorind apoi a cunoaște, Domnule Ministru, ce gândește Dl. Visconti-Venosta asupra « atitudinii guvernului italian în cazul în care Turcia ar fi înfrântă în lupta cu populațiile creștine ale imperiului său », am încercat să mă informez asupra soartei avută de nota D-lui Andrassy la Constantinopol.

— « Cred, mi-a spus Dl. Visconti, că guvernul turc va primi propunerile Puterilor și va da garanții pentru aplicarea Reformelor. Pe de altă parte, diplomația își va exercita acțiunea sa la Belgrad și la Celinie în sensul liniștirii spiritelor. Astfel se înfățișează situația actuală. »

— «Dar dacă, l-am întrebat, răsculații nu vor depune armele...?»

— «Atunci va apărea o situație nouă și se va aviza.»

Deoarece am crezut a înțelege, Domnule Ministru, că ideea prăbușirii Turciei era departe de gândul D-lui Visconti-Venosta, n'am socotit că trebuie să merg mai departe cu întrebările mele.

Convorbirea s'a îndreptat apoi asupra Stării Serbiei și a Greciei, și Dl. Ministru, păstrând rezerva în ce privește legitimitatea năzuințelor acestor țări, m'a făcut să înțeleg că cel mai bun mijloc pentru a ajunge la realizarea unor astfel de năzuințe ar fi fost să se concentreze forțele și inteligențele în privința organizării și prosperității interne, în loc de a le risipi altfel.

Dl. Visconti-Venosta nu crede că Serbia este în situația de a juca rolul Piemontului față de populațiile slave ale Turciei.

În rezumat: Dl. Visconti-Venosta este foarte satisfăcut de asigurarea că pregătirile noastre militare n'au niciun scop agresiv. El admite încă mai puțin eventualitatea unei intervenții armate a unei alte Puteri pe teritoriul nostru, afară poate de cazul în care ne-am aventura să dăm foc Orientului.

Eventualitatea prăbușirii Turciei, ca urmare a eforturilor combinate ale creștinilor din Imperiul său, nu mi se par că intră în previziunile guvernului italian.

Măsurile pe care (fără a tulbura pacea) le-am combina cu înțelepciune și energie în scopul de a afirma suveranitatea statului nostru, nu mi se pare că ar putea să ne creeze grave încurcături. Turcia nu va ceda nici odată de bunăvoie, dar istoria ne arată că ea a sfârșit totdeauna prin a admite *faptul îndeplinit*. Lucrurile stau aproximativ la fel și cu diplomația oficială.

Binevoiți a primi, Domnule Ministru, asigurarea prea înaltei mele considerații.

C. Exarcu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 27—30. Originalul în limba franceză.]

62

Viena, 23 Ianuarie 1876.

Domnule Ministru,

Circulara D-voastră este bine scrisă și exprimă adevăratele tendințe ale țării; dar în circumstanțele actuale ne-a cam surprins aci pe toți. Eu însumi, plecând să-mi fac vizitele, mă simțeam cu totul căzut și în zadar căutam și caut încă motive solide ca să explic în ochii mei mai întâi această fără veste prefacere în ținuta politică a cabinetului dela București. Sunt silit deci să vă declar cu toată supunerea, chiar dela început, că n'am reușit a găsi nicio convicțiune ca să susțin cu tărie armarea actuală însoțită de figiă și decorațiune mult sgomotoasă și, ce este încă mai mult; susținută și explicată printr'o notă cir-

culară care, cu toate menajamentele ce s'au pus, totuși nu e mai puțin decât un fel de profesiune de credință cominatorie care obicnuit se face în ajunul declarațiunei de resbel.

Negreșit că n'am fost bine pătruns de sentimentele guvernului meu și n'am știut sta la înălțimea situațiunei ce ați creiat, n'am auzit bine vocea terei, dar mai înainte de toate sunt dator a vă confesa adevărul. Așa, la Comitele Andrassy, unde m'am dus mai întâi, nici n'am cutezat să încep vorba și l-am întreținut de altceva și negreșit ași fi plecat fără să ating această chestiune, negăsind nimic de zis, dacă însuși ministrul în modul cel mai delicat, fără cea mai mică supărare, ca un bun amic (aceasta o cred și adesea o zic și voi repeta-o până la probă contrarie) ca un bun amic al nostru nu mi-ar fi vorbit mai întâiu.

« Puteți să armați cât veți voi, îmi zicea acesta, dacă aveți bani; pe noi nu ne supără câtuși de puțin, dar îmi pare rău că veniți într'un moment când toată agitațiunea s'a potolit, când toată Europa vrea pacea și pentru nimeni, pentru nici o considerațiune nu ar putea să vază cu ochi buni cea mai mică tendință de nouă turburare. V'ați schimbat frumosul rol ce ați ținut până acum și prudența va adandonat tocmai în momentul când erați în drept să așteptați recompensa unei ținute demne de a vă atrage respectul general și potrivită cu pozițiunea specială a României, care n'are a face și nu trebuie de loc să se amestice între populațiunile Turciei cari sunt încă semibarbare. Ați pățit, îmi zicea Comitele surázând ca acel senator din timpul lui Ludovic-Philippe care toată viața sa a alergat ca să capete un scaun în senat și când l-a obținut a doua zi a venit 24 Februarie. »

M'am silit să pun înainte toate considerațiunile din nota d-voastră. N'am reușit. Toți rād și cu multă politeță caută să schimbe vorba când le spui că suntem amenințați de Turci... » Dar de când oare bieții Turci, mi s'a zis au mai atacat pe cineva, ei cari nu sunt în stare să birue pe proprii lor insurgenți? » Alți timpi erau aceia când făceau să tremure Europa întreagă, când înconjurau zidurile Vienei și stăpâneau Ungaria... »

Pentruce dar ne armăm, căci Turcii nu sunt de loc de vină? Pe nimeni nu vom reuși a convinge și curat se vede că pricină cu lumânarea căutăm. « Contra cui aveți să vă bateți, mi s'a zis? Știm că vreți să faceți rege pe Vodă Carol, dar ăsta e mijlocul? »

D. Andrassy îmi spunea: « Vă sunt amic sincer, v'am dat probe și voi mai da. Dorim din toată inima, și Impăratul vrea să facă din România un stat forte și amic, pentrucă oricât de forți ați fi, de 15 milioane să fiți și oricât de mare armată ați avea, nouă rău nu ne puteți face, niciodată nu veți fi atât de tari încât să ne vătâmați. De aceia vă susținem din toate puterile dar ne întristăm când înșivă ne ridicăți mijloacele. V'o spui cu durere de inimă: azi este evident că Turcia a mâncat o palmă. Nu numai Englitera care a făcut dificultăți la început și apoi a consimțit dar și Franța și Italia și chiar Germania, poate și Rusia în fund nu prea le place ce s'a făcut; este chestiune

aci de oarecare gelozie ascunsă între puteri. Ei bine, îți spui confidențial că fiecare ar fi mulțumit când a doua zi ar putea să dea Turciei o mică satisfacțiune ca să o facă să mai uite palma ce a mâncat și să lovească poate indirect în faptul nostru. Nu e vorba că armați. Puteți s'o faceți de aveți bani de cheltuit cu toate că nu văd nici un folos, pentru că nici pomeneală a fost să se ocupe veridicată România, iar dacă se va ocupa negreșit că aceasta se va face prin învoirea și a celorlalte puteri și atunci nu d-voastră, oricât de mare armată ați avea, dar cel mai mare stat nu poate rezista la invaziunea străină, iar dacă e vorba de a protesta cu armele în mână, apoi sau una mie, sau zece sau o sută de mii de vor pieri, rezultatul același va fi, pe cât numai că se va vărsa un sânge inocent. Nu e vorba deci de armare, faceți, pregătiți-vă cât vreți (și cifra de 5 milioane șese sute de mii, nu s'a părut Comitetului exagerată cât pentru armare, dar foarte mare pentru mijloacele noastre dar sgomotul ce s'a făcut cu această armare și mai ales circulara d-voastră, nu vă temeți să vă facă rău și un rău cu totul inutil? Dacă va veni Turcia a doua zi după a sa umiltoare accepațiune sau chiar astăzi, să proteste în contra actelor de provocare din partea României, negreșit poate fi de temut că puterile vor căuta să vă dezaprobe. Se va vedea din parte-vă o curată agresiune și cu tendințele secrete ce aveți și cari nu mai sunt pentru nimeni un mister, se va putea conveni în comun a se da o satisfacțiune Turciei tocmai ca să-i garanteze mai bine pe viitor liniștea interioară și de unde erați afară din chestie și ați fi puțut mai târziu, beneficiind de buna conduită ce ați știut a ține, să obțineți dela consimțământul Puterilor, și recunoașterea decorațiunii ce voiți a creia și toate celelalte drepturi, până la realizarea treptată și pacinică a tutulor dorințelor ce aveți; acum nu e de mirare să vă vie o notă co'ectivă și obraznică în contra căreia ce ați avea a face?

Mi-e teamă dar să nu vă dea îndărăt faptul că faceți partea liniștită a circulanței prin care declarați că nu vreți să turburați pacea, *fiindcă ar fi puțin înțelept din parte-vă de a nu respecta voința puterilor* a plăcut tutulor și ambasadorul rus a și luat notă de aceasta precum și de alte pasagiuri importante din circulară. Sunt dator însă și aci să vă fac cunoscut că cu multă fineță mi s'a dat a înțelege puțina modestie ce conține acest pasagiu ca cum numai din condescendență față de puteri ne provine această mintoasă moderațiune, iar altfel am fi gata să și realizăm aspirațiunile națiunii; și apoi mi s'a zis încă că toate celelalte părți ale notei și pregătirile resbelnice ce facem sunt în opozițiune cu această declarațiune care în fine nici că ar fi fost necesară afară numai (și aceasta iarăși cu un mic surâș pe buze mi s'a zis) afară numai dacă nu înțelegem să căpătăm ășplata pentru această declarațiune pacifică ce binevoim a face Europei. »

D. de Novicoff m'a autorizat a vă asigura în modul cel mai pozitiv că nici a fost veridicată vorbă de ocupațiunea României, nici de trecerea trupelor pela noi. Cât despre acest punct putem fi todeauna liniștiți și cum s'ar cuteza

a se călca art. 27 din tratatul de Paris cari nu permite intervențiunea decât în caz de turburări? Puterea care ar face aceasta ar trebui mai întâi să declare răzbel tuturor celorlalte. Cât pentru ipoteza unei conflagrațiuni generale, nu intră în vederile guvernelor să facă politică de conjectură, ci zi cu zi; se face în prezente ce se poate; viitorul este al lui Dumnezeu. Pentru acest motiv dl. de Novicoff (care neîncețat a dat în mine cu mult spirit, trebuie s'o recunosc, ceiace nu i se întâmplă adesea, dar pozițiunea ce-i făceam era admirabilă) deși a găsit prea bună fraza prin care vă declarați « gata a primi să dați tot concursul ce vi s'ar cere și să cooperați cu armatele aliate... » și a luat încă notiță după dânsa, însă m'a făcut să pricep și aci, că deocamdată fiind pace, nu se poate privi nici acest period precum tot conținutul notei, decât ca o teorie de academie, căci nu e nimeni dispus pe ceartă, nimeni nu ne supără, nimeni nu ne cere nimic și nu sunt amatori pentru ofertă. Temerea ce avem de călcarea teritoriului nostru, singura eventualitate în care ziceți că guvernământul român s'ar vedea silit să se abată de la linia de conduită ce a urmat până acum, este cu totul iluzorie. D. Novicoff mai de multe ori mi-a declarat că aceasta, precum și frica Țurșilor nu poate decât să-i provoace surâsul (cu toate c'a luat notă să vadă dacă sunt într'adevăr concentrări de trupe și mai ales bastimente de răzbel în fața litoralului nostru). Dar însă a adăogat ambasadorul Rusiei nu în a sa calitate oficială, fiindcă numai ca particular a acceptat a lua cunoștință de conținutul circulărei și că astfel îmi vorbește, a adăogat zic, că nu poate vedea în această amenințătoare prevedere a noastră decât o bănuială directă contra Rusiei căci care altă putere ar avea interes să treacă trupele sale prin România, dacă nu Rusia? Aceasta este puțin îndatoritor pentru dânsa (peu obligant) care n'a dat niciun motiv până azi de a face să se nască asemenea bănueli în contră-i. Înțelegeți bine, domnule ministru, că n'am avut decât vorba de nimic să murmur din buze, cătând mai mult să le înghit decât să le exprim. Căci ce este în adevăr de obiectat în fața unei amenințări actuale, pozitive, bazată pe bănuială, pe injurioasa bănuială de violare a tractatului de Paris, și aceasta nu într'un mod general, ci anume dirigeată contra Rusiei? (Și aceasta este și opiniunea dlui Comite Robillanț, Ministrul Italiei care mi-a zis că toată nota se pare a fi *une pointe contre la Russie* și că în acest senz a făcut mare șgomot în diplomație. Asemenea mi-a zis și ambasadorul Englițerei precum veți vedea mai jos). Am fost mai bine și mai norocos tractat, contra așteptărilor mele, în cealaltă împungere diresă contra Austriei, bazată asemenea pe o injustă și injurioasă bănuială. Și cu toate că mă temeam cu drept cuvânt să ating acest punct, pentru că-mi ziceam plecând, să-mi fac ocolul: pe ce temei și de când care articolele de jurnale și comunicațiuni mai mult sau mai puțin exacte, dar todeauna malițioase și de rea fide, de când tripotagele folicularilor și uneltitorilor de intrigi dau drept unui guvern oricare ar fi să ceară explicațiuni altuia în privința conduitei sale viitoare și a presupușelor sale cugetări ascunse? Dar admițând chiar că există între cutare și cutare Putere un plan secret pentru cucerirea noastră sau pentru

continuarea suzeranității în favorul Austriei la caz de cădere a Turciei; întru ce ne ajută azi amenințatoarea noastră profesiune de credință? Mai poate fi oare îndoială că nu avem să luăm la un asemenea moment armele în mână? Apoi dela plan până la fapt cât este? Câte cauze pot să schimbe proiectul! Pentru ce dar asemenea amenințări injurioase din parte-ne, mai ales când tot sângele ce am vărsa nu ne-ar scăpa, când ar fi o înțelegere comună contrarie independenței noastre.

Acestea era în drept a-mi zice contele Andrassy și cu toată temerea mea că voi produce mare iritațiune, n'am lăsat să mi se vorbească întâi de alții precum mi-a fost sistemul în privința celorlalte puncte din nota d-voastră, ci am luat însumi inițiativa și am pus chestia înainte în conversațiunea mea și cu d. Andrassy și cu ambasadorul Rusiei, celui dintâi fiindcă cu orice preț vream asupra chestiunii să am o explicațiune. (Articolul din *Neue Freie Presse* mă preocupase și pe mine și-mi propuneam să cer lămuriri, pe când nu prevedeam că la București s'au și luat dispozițiuni de declarațiune eventuală de resbel pe temeiul unei ipoteze ce s'a admis deja ca posibilă sau probabilă). Vream dar să cunosc ce va zice comitele în această privință. Iar dlui de Novicoff dacă i-am vorbit de aceasta, vă mărturisesc (cu oare cari regrete și căință, fiindcă nu-mi place să mă serv de asemenea mijloace) mai mult ca să micșorez răul resimțit prin cealaltă bănuială contra Rusiei.

Comitele nu s'a supărat de loc, dar s'a mirat prea mult. A adăogat numai că toată istoria asta a fost o intrigă diresă către «bietul Beust» predecesorele său, căruia i se făcuse în adevăr propunerea alianței puterilor de nord care există și azi, și el având mintea scurtă, s'a temut, n'a avut curagiul să primească propunerea.

Eată, tot mi-a zis d. Comite; dar nici că a fost veridică vorba de cucerire sau de cea mai mică atingere contra României, sau oricărui alt stat.

Iar d. Novicoff mi-a spus că Bismark a și desmintit deja acea pretinsă convențiune secretă și că toate acestea nu sunt decât uneltiri din partea acelor cari caută să desbina alianța celor trei puteri.

«De astă toamnă nu încetează, îmi zicea, a pune bănueli, când asupra Rusiei, când asupra Austriei, când asupra Prusiei, să ceară prin jurnale și alte publicațiuni să născocescă diferite închipuite combinațiuni secrete și alte numai ca să turbure lucrurile. Vrem pacea cu orice preț. Asta să o știe toți. Nu vrem conchiste, nu vrem turburări, și nu pentru veleitățile Sârbilor sau ale Muntenegrului îmi pare rău s'o zic azi, sau pentru ale d-voastră, vom strica opera noastră. Fiecare are interesele sale de salvardat. Am făcut pentru creștini, nu pentru naționalități — asta nu e ținta noastră — pentru creștini am făcut un mare pas. Vom vedea ce va mai fi mâine de făcut. Prin urmare, d-voastră puteți să faceți ce veți voi «*A vos risques et périls*». Îmi pare rău numai că vă cheltuiți banii de geaba, fiind că nimeni nu se gândește să vă facă cel mai mic rău; aceasta te rog să o repeți mai de multe ori guvernului d-tale. Știi că nu primiți pozi-

țiunea ce vi s'a făcut prin tractatul din Paris și că vreți independința pe temeiul teoriilor d-voastră asupra modului cum înțelegeți legăturile cu Poarta. Inșă niciodată Puterile nu vor consimți să strice opera lor și să aducă atingere scopului de liniște ce predomină, pentru plăcerea d-voastră și azi mai puțin decât oricând. »

Am pus înainte pozițiunea dificilă a guvernului față cu partidele și intri-gile ce se urzesc în contra-i. Am zis: « Se poate că pentru oamenii de stat din Europa să nu se vază un pericol în concentrarea trupelor și a vaselor de resbel, dar nu se gândesc la temerile poporului nostru? Prin urmare nu trebuia guvernul să ia măsuri de pregătire, de n'ar fi fost decât spre liniștirea spiritelor? Trebuie să se ție compt mai ales în asemenea împrejurări de opiniunea publică și de nevoile popularității; aceasta pătrunde masele și chiar sânul majorității din cameră și adresându-mă către d. Andrassy i-am zis: « Vedeți ce vi se întâmplă în Ungaria ». « Da, mi-a răspuns acesta, înțeleg necesitatea popularității la oarecari momente; dar acele momente nu mi se pare că au sosit și popularitatea odată excitată are să ceară guvernului să meargă înainte, să facă ce a promis; și guvernul d-voastră neputând să meargă înainte are să fie silit să dea înapoi și atunci va fi mult mai rău cu popularitatea. Trebuia cel puțin să așteptați să vedeți se face resbel? Ați fi avut totdeauna timpul, chiar în ajun să faceți asemenea declarațiuni. Cât pentru armare, vă mai repet, puteți să vă armați cât puteți dar vă ruinați de prisos. Nu vă prinde pe d-voastră, să vă spun drept, să luați armele ca Sârbii, ca Muntenegrinii, Bosniacii, Herzegovinenii și alții, cari fac din asta o meserie, cari nu pot trăi decât cu bătaie, cari au în totul altă pozițiune și sunt semi-barbari. D-voastră v'ați desvoltat și vă des-voltați în liniște, aveți tradițiuni altele, aveți alt viitor, trăiți din civilizațiunea occidentului.

Tot ce ați obținut până astăzi, fără să vărsați o picătură de sânge, ați obți-nut. Și veți mai obține de nu vă veți periclita inșivă frúmoasa pozițiune ce aveți. Nimeni nu vă va atinge, fiți siguri. Când va veni momentul să faceți ceva, v'am spus și v'o repet, eu însumi te voi chema și-ți voi zice ce e de făcut (această declarațiune mi-a făcut comitele ca răspuns la amintirea mea că altă dată mi-a spus că însuși va lua inițiativa), căci — a adăogat comitele — noi înșine avem interes în această mare incongiurare de Slavi să vedem desvoltându-se un popor de altă rasă și formându-se un stat independinte și puternic. »

Ministrul Italiei mi-a spus confidențial că armarea noastră a făcut în cercul diplomatic mare zgomot și că se vede de toți că împungerea e contra Rusiei. Ca amic mi-a zis că nu vede altceva în faptul nostru decât că am venit și noi. . . (vous avez vu l'omelette et, ayant trouvé que ce n'est pas assez, vous êtes venus casser aussi vos oeufs). . . și răspunzându-i că vrem să facem ca dânșii să avem gata o mică armată să o oferim ca serviciu pentru a noastră independență mi-a zis că drumul ce luasem dela început era mult mai bun, că chestiunea noastră trebuie a fi separată de a chestiunilor din Orient și că-i e teamă că pe lângă

acesplăcerea ce putem cauza puterilor, ne cheltuim fără niciun folos — *vous vous épùisez inutilement, vous vous usez, voilà mon opinion comme ami.*

Ambasadorul Engliterei, mi-a zis după ce l-a ascultat citirea notei că ea este îndreptată contra Rusiei. . . Se părea mulțumit și m'a întrebat dacă este adevărat că această putere grămădește trupe la hotar. După aceia cu un aier malițios mi-a spus că vrem să atacăm Austria să-i luăm Bucovina acum îndată ; mai pe urmă și Transilvania ; că ar fi venit un călător dela București care ar fi zis că luând drept hotar malul stâng al Dunării, n'avem de gând să trecem Dunărea, ci să ne întindem despre uscat ca să ne reluăm părțile ce ne-au mai rămas la Străini, că însăși măriia sa ar fi declarat că vrea să ia Bucovina. Acest sgomot este real și a venit în urmă să complice lucrurile și să ne facă rău. Nu știu cine va fi cea persoană pentru că însuși d. Schweinitz, ambasadorul Germaniei care tot acuma mi-a arătat o deosebită afecțiune și iubește personal pe măriia sá, mă așteaptă cu nerăbdare să-mi ceară lămuriri, preocupat prea serios de răul ce ne fac aci asemenea insinuațiuni, pe care excelența sa le-a și caracterizat ca infame intrigi, cari se urzesc oriunde este un Hohenzollern. Dl. de Schweinitz pleacă la Petersburg cum v'am mai scris și făcându-și lăzile, m'a primit și am rămas foarte plăcut surprins văzând că după ce i-am citit circulara (față cu d-l Comite Denoff care-l înlocuiește și într'adins ambasadorul l-a rugat să asculte și să se ocupe, după a sa plecare, special de această afacere) circulară pe care a ascultat-o cu multă atențiune, mi-a zis că nu vede nimic în nota d-voastră care să legitime asemenea bănueli, că declarațiunea de a respecta voința puterilor este o bună garanție care ne recomandă prea bine și că cât pentru armare este naturală în prevederea evenimentelor necunoscute și nu se pare exagerată cifră de 5 milioane șase sute de mii pentru o țară care are întinderea noastră. M'a întrebat apoi dacă am și început să înrblăm. Eu i-am răspuns că încă nu și confidențial i-am adăogat că nici cred, la București să se cheltuiască toți banii deodată, că ministrul de resbel a cerut creditul ca să-și aibă mâinile deslegate și la un moment grav să nu fim siliți a convoca camera. D. Schweinitz m'a mai întrebat dacă acum în urmă am adus multe canoane Krup ; i-am răspuns că mi se pare că da. Dar mai mult n'am știut, fiindcă nu mi-ați trimis nici o notiță cum cred că trebuia mai ales în asemenea moment despre efectivul armatei de oameni, de care putem dispune la un moment dat, precum și despre starea de material și mai cu seamă despre timpul cât am putea să întreținem armata noastră în țeară sau în afară neîncetată reumplând cadrele ce s'ar afla în operațiuni de resbel.

Comitele de Vogué iarăși, cu care putui m'am înfretinut despre această afacere dându-i și citirea unei părți din notă, în anticamera ministrului de externe, unde ne aflam amândoi așteptând să ne vie rândul, a plecat la Paris a doua zi chiar, când eram să merg să vorbim mai pe larg însă plecând a avut amabilitatea să împrăstie sgomotul în Viena că faptul nostru dela București

a avut *son contre-coup* la Belgrad unde Scupcina a și votat îndată un împrumut forțat.

Toate aceste sgomote și intrigi contra noastră m'au supărat prea mult. Am răspuns cum am putut. Scupcina, am zis, a votat poate împrumutul forțat fiindcă n'a reușit în negocierile sale pentru împrumutul convențional. Ambasadorului Angliei i-am pus întrebarea dacă crede serios în sgomotul ce se împrășteie și mi-a răspuns că nu ne crede atât de nebuni ca să vrem să luăm Bucovina. Atunci i-am zis dacă ne crede mai puțin nebuni să-mi spuie în ce ne stă nebunia? Cerându-mi explicațiuni asupra armărei, i-am spus că ărmăm necunoscând eventualitățile de primăvară și l-am rugat să-mi spuie însuși dacă poate asigura că va fi pace. Mi-a zis: « pacea va fi, dacă *ăștia d'aci* vor înceta mijloacele ce dau insurgenților, dacă vor închide Cattaro și nu va mai primi Montenegrul arme și subsidii, pentrucă Montenegrul a făcut acest resbel, iar nu Herzegovinienii. Imi pare rău pentru D-voastră că cheltuiți bani fără niciun motiv. »

« Atunci, dar Belgia, am zis, fiind stat mic și neputând niciodată rezista Francezilor nici Nemților, ar trebui să nu aibă armată ». « Așa este mi-a răspuns, dar Belgia e bogată și poate să-și dea asemenea lux, d-voastră mai aveți încă de lucru până să prosperați ca Belgia. » Văzând că d. de Buchanan stăruia să afle mai multe dela mine, i-am citit nota ca să-l încredințez și i-am zis că nu merită asemenea sgomote cari să răspândesc de persoane ce nici numele nu-și spun răspuns serios și am declarat și ambasadorului Germaniei și Dlui Buchanan că noi nu ne sfiim a zice pe față ce vrem. « Noi vrem să proclamăm, am zis, rege pe principele Carol și să rupem singura legătură ce ne mai ține cu Turcia, capitalizând tributul și proclamându-ne independenți cum și suntem; noi vrem să ținem relațiuni cu statele Europei ca un corp viu, iară nu asfixiat de boala Turciei. Iată ce vrem; aceasta o declarăm pe față și nu e drept să ni se atribuie alte cugete. Când vom avea aceasta atunci ni se vor atribui și alte scopuri dar cred că va trece secolul și nu ne vom gândi să facem conchiste. »

Am adăogat că circulara noastră, oricât de criticată ar fi, ar avea însă o parte care sare mai presus de toate criticile și ne mântuie de toată acuzația. Vă declarăm pozitiv că nu cugetăm să ne opunem dorințelor de pace a Puterilor, că vom ști să așteptăm. Acum trei ani am vrut s'o facem, am zis; dar M. S. Domnul a primit sfaturi și am stat. Acum avem într'o zi să vă ocupăm de chestiunea noastră care e cu totul distinsă și n'are a-face cu pacea Orientului; avem să cerem Puterilor să explice și să completeze opera lor din tratatul de Paris și cred că puterile nu se vor opune să asculte cererea noastră și să facă a înceta o stare de lucruri nesuferită. Dar până atunci, dacă intervine resbelul, noi nu trebuie să stăm impasibili, fiindcă nu ne aflăm la Pekin, ci aici în drumul faptelor; poziția noastră geografică ne silește și fiindcă suntem deciși sau să oprim călcarea teritoriului, sau să ne aliăm. Deaceia ne pregătim și propunem concursul nostru ca preț al independenței noastre, nu numai unei Puteri, ci tutulor cari vor voi să fie amice. Și tocmai ca să nu ne acuze nimeni de intențiuni și alianțe secrete,

de aceia am făcut circulara și dacă vrea nobilul lord să-i dau chiar copie depe dânsa, sunt sigur că guvernul nu se va sfii să mă autorize la aceasta. » Mi-a zis d. Buchanan că nu vom avea niciodată garanția Engliterei. Poporul englez nu vrea să mai audă de garanții. Atât lordul Gladstone, cât și lordul Derby i-au declarat-o pozitiv. Ca parte a imperiului otoman, suntem garantați fiindcă Englitera are interes la existența acestui imperiu, iar ca stat independente puțin îi importă de este sau nu o Românie. Asemenea declarațiune mi-a mai făcut acum doi ani și am comunicat-o ministerului. Ambasadorul Germaniei însă m'a ascultat cu multă mulțumire și mi-a zis că am dreptate. Aarifi-Pașa, căruia fiind că tăcea i-am deschis eu vorba. M'a întrebat să-i spun cari sunt orașele noastre în dreptul cărora staționează bastimente de resbel turcești, căci altminteri se află todauna o flotilă pe Dunăre și răul fiind strămtorat de ghețui (dacă nu și înghețat) a trebuit negreșit să stea vasele undeva, neputând să circuleze, iar cât pentru trupele dela Vidin, acestea nu pot produce pentru noi cea mai mică temere, fiind pentru Bulgaria. I-am promis să-i dau numele și vă rog să mi le însemnați. Este un ambasador care s'a dus la dânsul și i-a cerut să stăruiască asupra acestei chestiuni, pentru a ne da apoi desmințiri. M'a întrebat apoi Aarifi ce sunt pregătirile de armare și decorațiunile și moneda. I-am răspuns, pentru armare că în prevedere de resbel nu vroim să mai lăsăm să fie țeara noastră țeara de ocupațiune și de pasagiu și conform chiar cu tractatul de Paris, ne vom apăra neutralitatea și dacă Turcii ne-ar lăsa în pace să trăim de viața noastră și nu ne-ar supăra pe fiecare zi, ar avea în noi niște buni amici și un stat ca un fel de bulevard la confinele imperiului. N'au dreptul să ne oprească a face decorațiuni și a bate monedă; dacă acestea sunt atribute ale suveranității nu știu când și ce fel am pierdut această suveranitate. Ambasadorul mi-a amintit de scrisoarea măriei sale, zicându-mi că cineva trebuie să-și ție cuvântul și că poporul român de vreme ce și-a dat principe pe măria sa trebuie să-l primească cu angajamentele sale, astfel cum a primit Poarta să-l recunoască și apoi Puterile. I-am obiectat din parte-mi iarăși circumstanțele în care s'a făcut acea scrisoare, care fiind particulară nu poate angaja țeara, căci baza organizațiunei noastre fiind constituțiunea consacrată chiar prin tractatul de Paris, Puterile știu și înalta Poartă asemenea trebuia să știe că actele principelui nu sunt obligatorii dacă nu sunt contrasemnate; că în fine chiar așa de ar fi astăzi cerem să nu mai fie; este necesitatea, nevoia care impune măriei sale și guvernământului său datoria de aface să se respecte drepturile țarei; că vom bate moneda, vom da decorațiuni, acestea fiind înscrise în constituțiune și neprohibite de tractatele noastre consacrate prin cel dela Paris. Că noi nu suntem supușii Porții de aceia nu ne vom revolta, nici confunda cu ceilalți. Noi avem o chestiune separată, o explicațiune pe care vom cere într'o zi să se lămurească. Am fi vrut-o cu bună înțelegere. De aceia acum patru ani am fost la Constantinopole din partea Măriei Sale, dar am bătut la toate ușile, la Vizirul, la M.S. Sultanul și toate stăruințele mele au fost infructuoase. « Ne armăm dar, am

adăogat, pentrucă nu știm ce se poate întâmpla și d-voastră, în loc să țiiți compt, că niciodată, nici chiar la 48 n'am mers contra Turciei, totdeauna ne-ați contrariat și ne-ați ocupat pe seama altora, căci negreșit chiar de vi s'ar da România, nu veți putea-o ține. Românii și au fost siliți până în fine să abandone aceste țări ale Daciei, dar încă d-voastră! etc. . . »

Se înțelege că în tot timpul tiradei mele (pe care cu mare desgust am făcut-o fiindcă s'a urit și lumii și văzduhurilor tot auzind frazele noastre și de ași avea putere, ași plăti mari recompense tuturilor jurnalelor să nu mai pomenească de noi și de drepturile noastre, nici laudă să ne dea, ci să tacă toți morții și numai faptele noastre să vorbească). Se înțelege zic, că turcul făcea grimase și a vrut deduce de trei ori să mă întrerupă ; în fine mi-a zis că noi putem face deosebire între supușii Porții și noi, iară ei nu fac ; că drepturile politice ale Sultanului asupra noastră sunt necontestate, că n'are calitate să-mi vorbească, că la Constantinopol se va tracta în Consiliu această chestiune ș.c.l.

Convențiunea s'a luat în desbaterea comisiunei care a și început ședințele sale alaltă seară.

Vă alătur raportul care ne este favorabil. Dar am văzut chiar eu în sânul Comisiunei cât de oragioase au să fie desbaterile. Am refuzat toate modificățiunile ce mi s'au cerut. În săptămâna viitoare se speră că vor începe desbaterile în Cameră. Am mai vorbit încă cu Andrassy. El mi-a promis că se va vota.

Primiți, vă rog, domnule ministru, asigurarea înaltei mele considerațiuni.

G. Costaforu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 31 — 39. (Parțial reprodus în limba franceză la N. Iorga. *Correspondance diplomatique roumaine sous le roi Charles I*, Paris 1923, Nr. 252, p. 107—111].

63

Roma, 23 Ianuarie 1876

Domnule Ministru,

Aflându-mă în ultima vreme la un bal al Curții, am fost întâmpinat de șeful de Cabinet al Ministrului Afacerilor Străine, Conte Tornello, care-mi vorbi de o anumită notă circulară pe care Guvernul român ar fi adresat-o Puterilor pentru a le declara că România nu mai admite să fie considerată ca *făcând parte integrantă* din Imperiul Otoman. El mi-a dat apoi a'nțelege că aceasta ar fi o hotărîre gravă, nu lipsită de primejdii pentru noi, dat fiind că ar putea lipsi țara noastră de garanția Puterilor semnatare ale Tratatului dela Paris. Cum părea cam mirat că nu comunicasem încă Guvernului italian această notă circulară, i-am răspuns că nu cunoșteam niciun demers de acest fel din partea Guvernului meu. I-am explicat după aceea, că există într'adevăr o notă, care

trebuie să fi dat naștere svonului despre care pomenește dar că nota aceasta, pe care Guvernul român a adresat-o tuturor agenților săi diplomatici în străinătate, nu conține decât unele instrucțiuni date nouă pentru a ne călăuzi în purtarea noastră și pentru a ne lămurii în privința limbajului ce va trebui să-l ținem.

„Este adevărat, am adăugat eu, că în această notă se spune că România *nu face parte integrantă* din Imperiul Otoman, dar această idee noi nu o exprimăm pentru prima oară, și asupra acestui punct se știe demult că felul nostru de a vedea este cu totul deosebit de acela al diplomaților turci. Mi se pare foarte firesc ca oamenii politici români să încerce, mai ales în împrejurările actuale, să stabilească limpede că soarta noastră nu trebuie confundată cu aceea a Turciei“.

Convorbirea se opri aci și nu a avut alte urmări.

Trebuie oare întrezărit, Domnule Ministru, în cuvintele șefului de Cabinet al Ministrului Afacerilor Străine, răsfrângerea impresiei vre-unui guvern străin comunicată Guvernului italian, sau gândul vre-unui Agent diplomatic al Regelui pe lângă una din Curțile Puterilor, care ar fi aflat de nota Excelenței Voastre fără a-i înțelege adevărata însemnătate, gând pe care a crezut de datoria sa să-l comunice Guvernului său? Poate să mai fie pur și simplu numai efectul informațiilor incomplete pe care le primește Ministerul de aici. Trebuie să spun însă Excelenței Voastre, că D-l Conte Tornielo mi-a declarat că Ministerul Afacerilor străine al Italiei nu deține delă baronul Fava informația pe care mi-a comunicat-o.

Binevoiiți a primi, Domnule Ministru, expresia simțămintelor mele de prea înaltă considerație.

C. Exărcu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 73—74. Originalul în limba franceză.]

64

Viena, 25 Ianuarie 1876

Aseară bal la Curte, m'am prezentat în cadrul corpului diplomatic. Maiestatele Lor au întrebat despre sănătatea Altețelor Lor și le trimit salutări prietenești.

Marele Duce Alexis dădea brațul Impărătesei. Impăratul mi-a spus: «sunteți războinici la dvs. (acasă)». I-am răspuns: «se exagerează, ne pregătim pentru vre'un caz neprevăzut, dar nădăjduim acum că vom avea pace datorită inițiativei Maiestații Voastre». Impăratul mi-a spus: «nu trebuie, n'a sosit încă timpul. Impăratul m'a întrebat dacă va mai fi vreo schimbare de guvern la noi. I-am răspuns că (nu e vorba) de o schimbare complectă ci numai

parțială. Împăratul mi-a spus: «Ar fi bine să fie conservatori, căci până acum lucrurile au mers bine.» Am exprimat mulțumirile Alteței Sale pentru sprijinul binevoitor al Maiestății Sale. Împăratul mi-a spus: «voi face tot ce-mi va sta în putință pentru Principe și România.» Înainte de telegrama dvs. vă și trimiseseam raportul asupra Convenției. S'a propus în sânul Comisiei o amânare a Convenției. Ministerul a întrebat Cabinetul. Amânarea a fost respinsă. Măine noi desbateri asupra admitterii.

Costaforu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 41 și 42. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

65

[București,] 26 Ianuarie 1876

...[*Deputat majoritar.*] Dlor, permiteți-mi a face o scurtă revistă retrospectivă asupra împrejurărilor parlamentare ale acestei sesiuni pentru ca să pricepeți că mă armează situațiunea cu atâta putere a combate proiectul de lege de față. Dvoastră știți că în săptămânile care au preces deschiderea sesiunii actuale a acestei Camere, o mare impaciență, o generală închietudine agitau spiritele în țară; căci criza financiară, necăutarea cerealelor noastre, vocile gueriere confundase populațiunile într'o neliniște profundă și le făcea a se teme de o înrăutățire a situațiunii, dacă guvernul nu concepe un alt sistem despre modul său de a conduce afacerile publice, și mai în particular dacă nu va renunța la prodigalitățile și la risipele ce s'au caracterizat în tot decursul lungii sale perioade de administrațiune. De aceea, trebuie să vă confes, că rareori o sesiune legislativă se așteaptă cu o impaciență mai mare decât acuma; căci se trata ori de a ne pune o adevărată cale de îndreptare, care să ne asigure viitorul, ori de a ne face testamentul nostru de moarte, căci țara e deplin convinsă că prin inteligenta cheltuire a resurselor sale va fi inevitabilmente condusă la ruina sa.

Modul inconștient cu care administra ministerul actual finanțele țării și reaua direcțiune ce se urma în această privință de evenimentele chiar al regimului constituțional, păreau a augmenta aprehensiunile țării; căci toate ministerele ce se succedaseră la putere în acest interval nu avură a se îngriji decât de mărirea și de prosperitatea Statului, cetățeanul, individul scăpa cu desăvârșire din vedere acestor ministere, ca când Statul putea veriodată să devie prosper când el pierdea din vedere buna stare a individului. Aceasta a fost o cale supremamente greșită, și zece ani de experiență amară ne face a plăti scump lipsa de inteligență politică a guvernanților noștri; căci țara e literalmente sărăcită.

Această cunoștință a realității păru înfine că pătrunse și ministerul, fiindcă mesajul de deschidere a Camerii confirma această situațiune, venind a ne recomanda economiile cele mai strânse pentru a se pune un capăt enormelor zdruncinări budgetare ce am îndurat. Deaceea Camera, cași țara, amicii guvernului, cași adversarii săi, îi deteră o unanimă aprobațiune.

Nu credeți, domnilor — spune în continuare deputatul majoritar G. Brătianu — că când vorbesc de adversarii guvernului, vă induc în eroare; căci dacă amorul lor propriu, demnitatea lor i-a oprit a face o manifestațiune simpatică în acest sens, nu credeți, zic, că prin trecerea lor nu au aprobat guvernul de economiile ce voia a introduce în administrațiunea finanțelor țării. Această tăcere și renunțare de a combate semnifică o tacită aprobare.

Astfel dar mesajul de deschidere, precum și adresa Camerei fură caracteristice în stabilirea acelor principie; ele semnificară: o țară are trebuință de economii și noi le vom face fără ezitațiune.

Surprins am fost, dar și foarte surprins, când abia după două luni de zile, după aceste unanime angajamente de economii și ordine în finanțe, am văzut că ni se prezintă un credit de 5 milioane și șase sute de mii de lei, care în urmă s'a mai redus cu puțin.

Dar Dvoastră, Dlor, care ați voi să arătați bunăvoință pentru guvern, care nu voiți criză ministerială, nu vedeți în ce inconsecință flagrantă vă puneți când veți consimți la acest credit ce vi se cere?

În adevăr, nu voi divulga comunicațiunile particulare ce mi s'au făcut, și aceasta spre a nu comite o indiscrețiune dar ce-mi permit a vă spune este că nu ni s'a semnalat niciun pericol, și aceasta mă autoriză a declara că nu văd necesitatea absolută de a face această cheltuială ce ni se cere acum.

Înfine, în ori și ce stare de lucruri, ceea ce cred că ministerul nu va pune la îndoială din partea mea, este ceea ce am spus în mai multe rânduri aci, și în parte Dlui Catargiu, că eu nu doresc să se schimbe ministerul, nu doresc să se determine o criză ministerială.

Dlui Florescu i-am spus asemenea, fără fraze, că-l cred destul de competente, și că atunci când s'ar retrage dela minister, eu aş regreta această retragere. Dar chiar și din acest punct de vedere, fie că se retrage Dl Florescu, fie că se retrage întregul cabinet, eu unul îmi voi face datoria până la fine, de a admite numai ceea ce conștiința îmi dictează că este bine și voi refuza ceea ce conștiința îmi arată că este inutil.

Se cere un credit de 5.600.000 lei, zicându-mi-se că armata noastră nu este în stare a lua defensiva măcar, necum ofensiva spre a rezista eventualităților la care ar putea fi expusă țara în mijlocul unei conflagrațiuni ce ar putea să ne împresoare din toate părțile.

Camera trecută a votat în deosebite rânduri mai multe credite pentru armată, din care unul de 5 milioane pentru cumpărarea de arme și altul de 8 milioane pentru construcțiuni, credite prin care s'a împovărat budgetul Statului,

În mod foarte simțitor, căci negreșit dacă se votează neconținut asemenea credite suplimentare și extraordinare ca acestea se perturbă echilibrul bugetului și nu mai avem o regulă în finanțele noastre. Dar Camera a votat aceste credite, pentru că DI Florescu zicea atunci că este necesitate absolută, că armata este dezorganizată, că armata nu are munițiuni și că nu avem ce face numai cu cadrele, numai cu oameni armați cu ciomege, — reproduc textual cuvintele Dsale — în fața armatei inamice bine echipată, și astfel acel credit s'a votat cu entuziasm.

Când ni s'au cerut acele 8 milioane pentru construcțiuni militare, am zis și atunci, ca întotdeauna, că nu trebuie să facem cheltuieli de ostentațiune; am zis că țara se va dezvolta mai bine pe căi pacifice, pe căile comerțului, pe celelalte căi ale producțiunii sale decât pe căile militare; și ar fi timpul să ne deschidem odată ochii, ca să pricepem că scopul destinațiunilor noastre nu este a ne dezvolta prin întreprinderi militare. De aceea eu am respins atunci creditele ce ni se cereau, și astăzi când țăranul se afumă cu ardeiu că să plătească impozitele, venim din nou să cerem dela țară 4 milioane pentru armată! Cu toate acestea s'au acordat atunci 8 milioane și m'am consolât cu speranța că cel puțin acela era ultimul sacrificiu de felul acesta ce ni se cerea. Însă decepțiune, eterna decepțiune! D. Florescu cu o voce dulce, amabilă și inspirat negreșit de patriotism, vine astăzi și vă spune că armata noastră nu poate face față la nicio împrejurare dacă nu vom da 4 milioane. Dar de unde voiește Dsa să dăm? Din punga țării? Eu nu voi avea un asemenea curagiu, și dacă președintele cabinetului va avea curajul de a se adresa din nou la țară, ei bine eu îl asigur că va avea un curagiu culpabil. Dar voiți să distrageți acest credit din cele 8 milioane deja acordate? Prea bine; însă atunci trebuie să ne declarați că nu veți veni la anul viitor să ne spuneți că trebuie să complectăm creditul de 8 milioane.

Domnilor, una din două, sau se simte necesitatea de munițiuni care trebuie imediat cumpărate; ori nu este necesitate, și atunci nu trebuie să ne mai ocupăm de această chestie. D. Florescu ne spune că este necesitate. Ei bine, să vedem dacă în adevăr această necesitate de armament nu se poate satisface în alt mod. Eu cred aci o confuziune de combinațiuni care mă surprinde; se vând arme vechi care sunt rele; dar nu este un mijloc de a transporta aceste arme înloc de a le vinde pe nimica? Aștept dela D. Florescu să ne dea explicațiuni în această privință, și trec la altă chestiune.

Domnilor în privința apărării țării e deplorabil a nu fi în stare să avem nici cinci mii de oameni cu totul echipați. Noi cheltuim în termen de mijloc, 18 milioane pe an pentru interesul rezelului și asta de zece ani și toți acești bani sunt pierduți fără niciun profit; căci D. Florescu v'a spus că fără aceste patru milioane nu suntem în stare nici a ne apăra cu cele mai puține trupe. Bani dar au fost consumați în vanități, fortilități, în reprezentațiuni militare. Aceasta semnifică că armata noastră a fost o armată de paradă, de arătare

numai, căci ea nu există ca armată de defensă! Și notați bine că eu mă serv de termenii cei mai îmblânziți pentru a nu deștepta susceptibilități irascibile, pe când ar trebui să fiu mai precis în analiza și definițiunile mele.

Adevărul dar, adevărul oribil că nu avem nici cinci mii de oameni în stare a ne defenda țara; pe când cheltuindu-se 18 milioane pe an, ar fi trebuit să avem mai puțină reprezentatiune militară, dar să avem bine echipate zece, cincisprezece mii de oameni. Suntem dar într'o situațiune tristă la care trebuie să remediem, dar eu cred că nu e necesar a ne alarma de pozițiunea în care ne aflăm în fața puterilor străine; căci pe de o parte nu e nici un rezel de temut; iar pe de altă parte noi în particular nu avem nimic a ne teme, nici de cele mai mari complicațiuni europene, fiind tutelați în independența noastră de cele șase puteri garante, afară de Turcia, suzerana noastră, care e obligată a ne apăra în contra oricărei eventualități agresive. Intr'o asemenea situațiune, garantată de șapte puteri mari și invincibile, România are o pozițiune demnă de invidiat, pe care nu o are din nenorocire și alte țări care se află în condițiunile de putere ale României. Vom fi dar protejați în orice ocaziune, și independența noastră nu va fi atinsă. Cu toate acestea e necesar să avem un mic număr de armată permanentă, care să serve de corpul model și instrucțiune militarilor și să poată tot într'un timp conjura temporal orice agresiune inspirată din partea unei putințe destul de temerarie ca să cuteze a ne ataca, pe când noi suntem protejați de atâtea formidabile puteri. De aci rezultă forțaminte că o mică forță defensivă ne e indicată de împrejurări și de rațiunea lucrurilor; dar, de grație, să nu ne consumăm vitalitatea noastră economică și națională în acele vanitoase aparate militare, în acele ruinătoare fantasmagorii, tristul eritagiu al Europei fundate, dându-ne odată sinceramente seama despre avantajele situațiunii noastre politice.

Noi în această privință stăm mai bine chiar decât Belgia, care nu se afla garantată de puterile cele mari; cu toate acestea Dv. știți că în ultima guerra Franco-Prusiană, Belgia a rămas neatinsă în mijlocul ororilor discatenate ale unui rezel îngrozitor.

Ei bine, Dlor, credeți Dvoastră că puținile trupe de care dispune Belgia i-a asigurat această pozițiune? Nu desigur; căci evenimentele sunt prea recente ca să nu avem memoria încă proaspătă, și știm că Englitera, Rusia, Austria și chiar Italia a[u] fost cauza inviolabilității teritoriului Belg de către puterile beligerante. Asta a făcut că Belgia a rămas liniștită și a continuat a se ocupa pe căile normale de desvoltarea afacerilor sale; astfel și noi când am admite cea mai rea ipoteză a unui rezel între unele puteri vecine, — ceace nu e probabil în fața dispozițiunilor pacifice ale Statelor celor mari, — totuși noi nu avem nimica de temut. Poate tempestia guerrieră să mugească impetuo-zamente împrejurul nostru; poate formidabila furie a armatelor distrugătoare să se descateră în toată oroarea sa; poate elementele devastative ale instrumentelor omucidale să copleșească toate țările limitrofe, și noi specta-

tori întristați, cu inima zdrobinată vom asista neatinsă la aceste oribile catastrofe.

De aceea, D-lor, eu nu pot să fac alt, decât să refuz acest credit, pentru că am stabilit în modul cel mai incontestabil că nu suntem atacați; al doilea, pentru că cheltuim prea mult cu armata în raport cu mijloacele noastre, și al treilea fiind că sunt convins că s'ar putea cu micile noastre resurse să avem o armată mai în raport cu adevăratele noastre trebuințe.

Din toate aceste puncturi de vedere eu sunt pentru respingerea creditului, afară numai dacă D. ministru de război ne va încredința că se va anula creditul ce i s'a acordat prin legea votată la 4 Februar 1875. Vedeți, D-lor, că țara voastră economii; că țara voastră mai presus de toate ca banii săi să fie economic întrebuințați. Recomand dar cu o solitudine extraordinară guvernului ca să fie mai scrupulos în cheltuiala banilor Statului, să vadă că la ora prezentă țara e obosită de atâtea sacrificii, și prin urmare să retragă acest credit. Cum socote guvernul că vor fi acceptate bonurile sale de tezaur dacă va emite pentru suma de 950 mii? Nu știe guvernul că creditul nostru este zdruncinat din cauza relei administrațiuni financiare?

Oricare ar fi solitudinea ce purtăm armatei noastre, oricare ar fi atingerile aparente ce se aduc demnității noastre naționale prin strânselile economiei ce vă recomand a face în ramura ministerului de război; eu nu am curajul a aproba acest credit; căci ar trebui să am o piatră sepulchrală asupra inimii mele și o legătură asupra ochilor mei ca să nu simț bine și să nu văd bine (aplauze).

D. General Florescu, ministru de război, — D-lor, ascultând pe D. Brătianu mi-am făcut întrebarea dacă nu cumva avem la ordinea zilei chestiunea desființării armatei, sau a menținerii ei. Dacă D. Brătianu voia să aducă în discuțiunea Camerei această chestiune, nu are decât să formuleze opiniunea sa, să o depună la birou și să o discutăm pe cale regulată. Dar mi se pare că, D-sa nu voia decât a se pune în tot momentul în contradicțiune și a abuza de înlesnirea ce are de a înșira o mulțime de cuvinte fără nicio țintă practică; fiindcă să-mi permită a-i spune că nu am înțeles nimic din ceea ce ne-a spus. Nu voi judeca pe D. Brătianu din ședința de azi fiindcă D-lui într'una din ședințele trecute a zis: atunci când țara va fi în pericol, va alerga la frontieră ca să o apere. Inchipuiți-vă, D-lor, țara apărată de singur D. Brătianu (mare ilaritate) sau chiar însoțit de câțiva oameni care nu vor avea nimic din cele trebuincioase. Acum voi fi cu mare băgare de seamă de a nu mă lăsa să fiu atras de nimeni pe un tărâm, pe care dacă m'aș lăsa să alunec, aș comite o mare greșală. Dacă avem 5000 de oameni în armată, sau mai mult, aceasta este o chestiune pe care o cunoaște toată țara, și cu atât mai rău pentru D. Brătianu, care este deputat, că nu o știe.

D-lor, ceea ce înspăimântă pe D. Brătianu vedeți că este cuvântul de război, și dacă D-voastre voiți să împăcați pe D. Brătianu, vă rog să schimbați denu-

mirea ministerului de rezbel și să-i dați o denumire care să nu-i supere atât de mult auzul, să ne spună D. Brătianu, ce denumire să dea ministerului de rezbel.

O voce: Ministerul Armelor.

D. ministru de rezbel. Vedeți că D. Brătianu a pus chestiunea de a se ști dacă trebuie să ne apărăm țara ori nu, și ca să ne probeze că nu avem nevoie de a ne apăra, a alergat la Tratatul dela Paris. Eu poate că nu mai știu nimic de acel Tratat și rămâne la reprezentațiunea țării de a spune cine se înșeală între D. Brătianu și eu, dar, pe cât știu, eu cred că în Tratatul de Paris s'a consacrat, de puterile garante, principiul apărării țării prin noi înșine; cred că Tratatul de Paris a supozat în noi românii sentimentele înalte și a crezut că ne vom îndeplini această sacră datorie; dar negreșit că niciunul din acei care au luat parte la tractatul de la Paris n'a crezut ca se va găsi un deputat într'o Cameră Română să vorbească ca D. Brătianu.

D-lor, ați citit toți, cred, două articole din Tratatul de Paris cum zice curat că Românii își vor apăra țara lor.

Când puterile garante au zis așa ele ne-au consacrat, onoare mare, un protocol întreg numai pentru drapelul armatei (aplauze). Inchipuți-vă ce opiniune trebuie să aibă acele puteri garante când ne-ar auzi vorbind ca D. Brătianu. (aplauze).

Puterile garante dar au înțeles ca noi să ne apărăm țara. Nu este vorba de a exagera și de a vorbi de o sută sau două sute mii de oameni pe care nu-i avem, dar nu suntem nici reduși la 5000 cum a zis D. Brătianu. Ar fi ridicol să dispunem numai de 5000 oameni, dar ar fi infam când acei oameni, ori câți ar fi, ar merge fără trebuincioase la rezbel. Aceasta este stabilit, D-lor, și afară numai dacă mi se va da o desmințire de cineva din această Adunare, eu cred că nimeni nu poate vorbi ca D. Brătianu.

D. Brătianu. Eroare.

D. Ministru de rezbel. Lăsați-mă cel puțin ca iluziune să crez că nimeni n'ar putea vorbi astfel.

Ați auzit, D-lor, când este vorba de a apăra țara, că D. Brătianu zice să cerem concursul celorlalte puteri. Sunt și eu de opinie, că, dacă cineva atacă țara, pe de o parte să ne facem datoria, iar pe de alta să alergăm la justiția puterilor garante. Dar când puterile ne vor găsi în situațiunea în care dorește D. Brătianu, nu vor veni în ajutorul nostru, căci vor zice: acel popor este nedemn de a fi și n'are niciun cuvânt de a fi (aplauze).

D-lor, mie îmi pare foarte rău că chestiunea s'a pus pe acest tărâm; dar nu este vina mea, ci a onor. D. Brătianu, și-mi pare rău că s'a pus pe acest tărâm; pentru că în jurul acestui credit, din momentul în care l-am cerut, s'a făcut un mare zgomot, atât în Cameră cât și afară din Cameră

Ei bine, D-lor, credem că discuțiunea mai că nu va fi sau dacă va fi, va fi numai pe tărâmul creditului. Noi v'am convins deajuns, că nu poate fi nimic mai pacific decât acest credit pe care vi-l cerem astăzi. In adevăr, D-lor, avem

o armată, și trebuie înarmată; avem arme și trebuie munițiuni. Ne echipăm că nu ne este permis de a nu ne echipa; și dacă am înțeles pe cineva în această Adunare, am înțeles pe onorab. președinte Dimitrie Ghica care zicea că, dacă este ceva de imputat ministerului de rezel, este că de mult trebuia să ceară acest credit. Și când onor. D. Brătianu zice, că aceasta n'ar fi o chestiune ministerială, eu cât pentru persoana mea, nu pot considera altfel decât o chestiune ministerială, căci nu pot suporta mai mult timp responsabilitatea, cea mai mare decât toate responsabilitățile, știind, fiind convins, că datoria noastră este ca, oricât de mică ar fi armata noastră, să fie totdeauna gata a-și face datoria. Când onorab. D. Brătianu ne vorbește de convicțiunea D-sale că acest credit nu este necesar, dacă împărtășiți și D-voastră această convicțiune, atunci vă rog D-lor, să chemați pe D. Brătianu la ministerul de rezel (ilaritate).

D-sa a mai vorbit de sacrificiile ce eu am impus țării prin voturile ce v'am cerut de când sunt la minister, prin complezența poate a Camerelor care ni le-au votat. Voi începe mai întâi prin a ruga pe D. Brătianu să retracteze cuvântul de complezență. Camerele nu fac complezențe; Camerele își fac datoria lor cătră țară (aplauze). Nu este aici vorba de persoana care se află la minister; dar este vorba că oricine ar fi ministru, trebuie să ție compt de situațiunea țării și de imperioasa obligațiune ce are de a nu ține armata în stare astfel cum să nu-și poată face datoria ei cătră țară. Am văzut D-lor, miniștri de rezel care nu erau din partidul Conservator, ci din acel partid care astăzi strigă atât de tare în contra acestui credit ce vă cerem noi acum, miniștri care când cerea(u) câte un credit, nu de 4, 5 sau 7 milioane, ci de 18 milioane, li se acorda imediat cu un vot discreționar, și creditul nu se consuma într'o lună sau două. Dar Dumnezeu știe dacă am găsit ceva la minister de care să ne putem fâli de acele credite.

Voi vorbi mai întâi de buget, D-lor, dacă de când sunt eu la minister bugetul ar fi mers sporind, ar fi avut dreptate D. Brătianu să se plângă, dar de când sunt la minister, bugetul ministerului de rezel a mers descrescând și acel buget de 18 milioane de care vorbește D. Brătianu, eu îl credeam mai priceput pe D-sa, dar ce să crez eu de intențiile D-lui Brătianu când se face așa de nepriceput? Cum? Nu știe D. Brătianu că din 18 milioane se varsă de comune un milion de când s'a pus pompierii în sarcina comunelor? Rămâne dar 17 milioane. Apoi nu mai știe D. Brătianu ca mai înainte de a se aduce acest credit, guvernul a voit să prezinte un echilibru bugetar și am făcut reducțiune de aproape 5 milioane din care un milion și jumătate apasă ministerul de rezel? Va să zică din 17 milioane rămâne 15 și jumătate milioane.

Așa dar, să nu inducem în eroare țara când un deputat care pretinde la elocvență și la știință afirmă că sunt 18 milioane cheltueli ordinare la ministerul de rezel.

Să vedem acum despre cheltuielile extraordinare: s'au votat 7 și jumătate milioane pentru cazarme.

Dacă ar fi depins de mine le-ași fi făcut, într'o lună, creditul s'ar fi consumat numaidecât, pentrucă mai înainte de toate Camera a fost pătrunsă de această datorie a cazarmării trupelor, și nu eu, ministrul de rezbel, aș fi fost acel din urmă care să mă bucur de a vedea soldații noștri ieșind din starea de mizerie în care se află. Ei bine, D-lor, fiindcă n'am voit să fac ca acei miniștri de rezbel de care vorbiam adinioară, până în ziua de astăzi, o para nu s'a consumat din acel credit, el este întreg și dacă Camera crede că este de demnitatea unei adunări de a desființa un vot ca acela, urmeze pe D. Brătianu să dea astăzi un vot contrariu votului ce s'a dat pentru acele cazarme. Dar pentru ce nu s'a construit nicio cazarmă până acum? Pentrucă datoria noastră este de a studia bine chestiunea, pentru a nu regreta nimic mai târziu, cum am spus că s'a făcut în trecut. A trebuit să se trimeată ofițeri capabili și speciali în toată Europa. să studieze toate cazarmele, să vadă care este modul cel mai bun, cel mai modern, cel mai sănătos și cel mai economic, căci nu ne este permis să facem lux; astăzi afirm că toate prevederile sunt gata, că licitațiile sunt să se ție la 15 Februar viitor și că cazarmele pentru partea aferentă anului 1876 se vor face (aplauze).

Așa dar că altă dată nu voi fi pus în pozițiunea de a mai justifica creditul cazarmelor.

Acum vin la creditul armelor. D-lor, comerțul armelor a luat o atâta întindere, o atâta desvoltare, încât a fost deajuns ca D-voastră să votați creditul, că să alerge din toate unghiurile lumii și chiar din America amatori, spre a ne propune să ne vândă arme. O comisiune specială a lucrat în curs de un an pentru a vedea care armă, din nămolul acesta de invențiuni, este cea mai bună, cea mai potrivită cu sistemul reglementelor militare actuale, spre a fi adaptată la armată noastră.

Astfel dar, a lucrat ministerul de rezbel în chestiunea importantă a armelor, și numai atunci ar avea dreptate D. Brătianu să-mi facă o crimă în privința aceasta, când aș fi luat orișice armă mi-ar fi eșit înainte.

Din creditul de 5 milioane, numai 2 milioane s'au luat, iar 3 milioane sunt intacte.

Am rezervat această sumă, pentru că pe fiecare zi se produc noi invențiuni, care de care mai perfecționate, și eu nu voiesc să fac ca acei miniștri care numai pentru a transforma armele au cheltuit 2 milioane și jumătate. Noi suntem un Stat mic și nu putem schimba armele pe fiecare an.

Insă, D-voastră știți, că avem oarecare arme, care sunt bune, căci sunt conforme cu desvoltarea instrucțiunii în armată și a instrucțiunii publice; căci, cum v'am mai spus odată, școalele au să ne puie în posibilitatea de a avea armată mai mare, mai desvoltată; căci nu e destul numai a avea bani; un miliard chiar de ați da astăzi, tot nu aș putea să vă dau o armată mai mare, pentrucă nu avem ofițeri.

Până când însă nu vom avea o stare financiară mai prosperă, noi suntem datori să facem ceva ca români pentru armata noastră.

Iată angajamentul ce iau în fața țării, iar nu acela ce-mi cere D. Brătianu când zice: piară țara, căci eu nu voiesc să dau nimic armatei.

Aprovizionamentul ce voiesc să fac armatei este foarte inocent, și nu supără pe nimeni. Și imensul sacrificiu ce se face astăzi, și care a speriat pe D. Brătianu, nu este decât o chestiune de veriment, (virament) o chestiune de raportare (reportare) de credit dela un paragraf la altul; ceea ce se cere mai mult este 950.000 franci.

Contradicțiunea în care D. Brătianu găsește pe guvern este numai în imaginația sa. Și dacă, în adevăr, la deschiderea Camerei am anunțat economii, reduceri și echilibrarea bugetului, apoi nu știu în ce tratat de artimetică a găsit D. Brătianu, că un credit de 950.000 franci echivalează cu o reducere de 5 milioane ce s'a făcut în bugetul Statului. Iată, D-lor, cheltuielile ordinare și extraordinare ale ministerului de rezbel și uzul ce ministrul a făcut de dânsle.

Prin urmare, chestiunea ridicată la acele proporțiuni de D. Brătianu cade, și nu rămâne în picioare decât proiectul de lege.

Acest proiect de lege nu are scopul nici de a amenința, nici de a provoca pe cineva. Eu cred, că acei care strigă, nu în Cameră, ci afară de Cameră, în contra acestei legi, sunt numai oameni de acei care ar voi să profite și de aceasta pentru a încurca lucrurile și mai mult. Să ne ferească Dumnezeu de o complicațiune, ca să nu se găsească oameni de acei cari să facă trebile vrăjmașului.

A face, D-lor, studii topografice, studii de țărâm, studii de statistică, ca să știm și noi unde o apă cum să o trecem, să cunoaștem distanțele, etc. nu este a face acte de agresiune militară. Noi până astăzi nu avem o chartă generală, bine precizată din punctul de vedere al strategiei militare; însă, liniștească-se domnii aceia, vom avea-o peste 15 zile (aplauze).

Scopul nostru, D-lor, nu este agresiv, este cel mai pacific, dar aceasta nu împiedică de a ne face datoria, ca nu la un moment dat, când veți fi chemați pentru a-mi zice să adun rezervele, să-mi imputați, mie ca ministru de rezbel, pentru ce nu am prevăzut nimic pentru echiparea lor.

Acesta este scopul legii și cred că D-voastră o veți vota (aplauze).

Voci: Închiderea discuțiunii.

D. I. Agarici. D-lor, pentru prima oară de când sunt în Cameră, de 12 ani vi se prezintă o asemenea chestiune. Vă rog dar să nu vă faceți iluziuni că această chestiune nu e gravă și că nu trebuie să fie apreciată așa cum trebuie să fie.

Nu este vorba aici de 950.000 franci, și nu din acest punct de vedere D. Brătianu a combătut acest credit. Aci, D-lor, e o altă chestiune de un ordin mult mai înalt; și eu care nu fac parte din majoritatea acestei Camere și care nu am votat niciun proiect de lege, prezentat de guvernul actual și căruia nu i-am dat niciodată încrederea mea, să nu vă mirați dacă astăzi vă declar că

voi vota suma de 950.000, combătând pe un consumat guvernamental ca D. G. Brătianu.

D-lor, când vine un ministru, în care ați avut încredere absolută și vă cere un credit de asemenea natură, trebuie să fie sub acel credit o necesitate absolută; și D-voastră care trebuie să știți ce se petrece în guvern, mai ales în cazuri de ordinea prezentă, sunteți datori a ne lămuri și pe noi care nu putem ști ca D-voastră secretul de Stat. Vedeți dar că nu poate fi vorba de 950.000 lei, când ministerul a avut totdeauna încrederea D-voastră și acum vă opuneți.

D. G. Brătianu. Dar ce este?

D. I. Agarici. Ia să vă spun eu, D-le Brătianu, dacă D-voastră nu cunoașteți regimul Constituțional. Când ministrul vine și vă arată că are nevoie absolută de acest credit declarând că nu poate face altfel, puteți D-voastră, care nu ați fost atât de scupuloși la votarea altor sume ce erau o sarcină pentru Stat puteți zic, D-voastră să răspândeți că nu dați această sumă de 950.000 lei, când este vorba de apărarea țării?

Ei bine, patriotic este, constituțional este ca, când ministerul, în care ai declarat că ai toată încrederea, vine și zice că trebuie munițiuni pentru armată, nu ca să se bată cu cineva, ci ca să aibă munițiuni ca cea de pe urmă din armate măcar, D-ta să zici că este dezordine financiară a da 950.000 lei.

D-ta, D-le Brătianu, care faci parte din majoritate, trebuie să știi ce se petrece și că această chestiune pusă în Cameră, nu se discută cu sistemul D-tale; D-ta zici că țara aceasta nu poate să se miște; că noi trebuie să stăm totdeauna cu mâinile legate la spate, și să așteptăm tot dela bunăvoința Puterilor garante. Aceasta nu poate fi rațiunea unui om patriot, ori în ce țară s'ar petrece lucrurile ca aici; aceasta nu este credința mea, nici a țării (aplauze).

D-voastră, savant deputat, ne vorbiți de cinci mii de oameni. Apoi D-voastră și majoritatea din care faceți parte, ați votat legile acestei țări și ați fixat numărul contingentului și sistema de armare a țării.

Această sistemă o cunoașteți, cum o cunoaște toată lumea, și-mi pare rău că tocmai D-voastră ziceți că nu putem scoate, la nevoie, nici cinci mii, fără să vă gândiți că vorbele D-voastră umilesc țara aceasta. Din norocire însă, faptele vă desmint.

D-lor deputați, D-voastră știți, și D. Brătianu dacă va voi va ști, că țara noastră are un număr de armată nu pe picior de rezel, dar o are întotdeauna și mai ales în timp de 10 ani, și chiar când Europa a fost liniștită am avut o armată regulată, care totdeauna a făcut sarcina bugetului țării. Dacă, D-lor, în timp de 10 ani armata a făcut sarcina bugetului, dacă Camerele prin mandanții lor au menținut această armată chiar cu sacrificii, apoi nu înțeleg motivul pentru care D-ta, D-le Brătianu, nu voiești să dai acum pentru armată 950.000 fr. chestiunea financiară pe care te bazezi nu poate fi, te rog să mă crezi; dar ești așa de ipocrit încât nu te mai înțeleg! (ilaritate).

Când D-ta, D-le Brătianu, ieri ai dat casei pensiunilor mai mult de un milion, și când eu spuneam că suma aceasta are să se resfrângă asupra bugetului general, D-ta îți făceai o plăcere a mă spulbera de pe tribună, spunându-mi de drepturi câștigate ale pensionarilor. Apoi, țara aceasta nu are și ea drepturi câștigate? Nu trebuie să fie aparată? (aplauze).

Mai este un lucru; eu am un copil pe care l-am scris în armată, poate să mi-l ia, și când ministrul de rezbel îi va da ordin să plece ori unde va fi trebuință, el se va duce; prin urmare eu mă interesez mai mult de armata decât D-ta care nu ai un copil; inima mea, D-le Brătianu, este altfel decât a D-tale!

D-lor, neconținut ni se spune că nu se cere această sumă pentru rezbel. Eu am intima convicțiune, că nu numai acest guvern, dar oricare altul în țară aceasta, va avea prudența să nu se gândească la ostilități provocate de noi. Sunt sigur de aceasta, și vă declar încăodată, că din aceasta nu fac chestiune ministerială. V'am declarat dela început, că voi fi totdeauna contra guvernului cum au fost și până acum, căci așa am eu nenorocirea (ilaritate); dar în chestiunile naționale guvernul trebuie lăsat la oparte, fiindcă asemenea chestiuni sunt mai presus de guvern. D-lor, eu cred, că această țară nu face dificultăți pentru 950.000 franci, când este vorba de apărarea sa (aplauze).

Eu țin, D-lor ca să fac o declarațiune; eu nu cunosc nicidecum politica actualului cabinet; aceasta e lăsată în sarcina și răspunderea majorității cu care cabinetul guvernează, și în asemenea împrejurări, nici nu pot cere explicațiuni formale. Cât pentru mine, când este vorba să dau un mic lucru, pentru ca să nu se zică că am contribuit și eu la greșala capitală, și ca să fiu împăcat în conștiința mea la orice eventualitate, dau mai curând un milion decât să facă o greșeală.

Declarațiunea mea este aceasta: Nu cred că guvernul — care însuși sper că va declara aceasta prin organul D-lui Președinte al Consiliului — a cerut acest credit pentru altceva decât pentru a aproviziona armata pe care o avem, și sunt sigur că politica noastră — și cred că ea este și a guvernului și a țării întregi — este și trebuie să fie aceea a celei mai stricte neutralități; căci această politică de strictă neutralitate este existența, forța și chiar viitorul nostru.

D-lor, sunt sigur că niciun român în țara aceasta nu va fi așa de scrupulos ca D. Brătianu când e vorba de existența țării, și chiar D-sa se va convinge până în fine, că apărarea țării nu o va putea face cu pensionarii pe care-i apără D-sa. (ilaritate). Și convins că fac un act de bun român, voi vota creditul ce se cere.

Buna lui întrebuintare care susține guvernul, singură răspunzătoare de aceasta. Am zis. (aplauze).

D. președinte al Consiliului. — Vă mărturisesc, D-lor, că nu înțeleg care poate fi cauza care a dat ocaziune D-lui Brătianu să atace acest credit cu niște expresiuni așa de energice.

Poate că D-sa își închipuiește că guvernul ar voi să urmeze o politică agresivă, dar oare crede D. Brătianu că cu patru milioane s'ar putea face o asemenea

politică : Dacă aceasta ar fi intențiunea guvernului, ar fi cerut patruzeci sau o sută de milioane, căci trebuie ca cineva să nu aibă cea mai mică idee de aceea ce este rezel spre a-și putea închipui că cu patru milioane de lei s'ar putea pune în campanie o armată care ar avea să atace pe cineva.

Precum am avut onoarea, D-lor, a vă declara și în ședința secretă când v'ați ocupat cu proiectul acesta, prezentat de D. ministru de rezel, asemenea vă repet și acum că acest credit nu ni se cere pentru nimic alt, decât pentru a completa cele mai indispensabile trebuințe ale armatei, căci D. Brătianu trebuie să știe, că dacă cineva are o pușcă urmează să aibă și cu ce încărcă acea pușcă. Când în anii trecuți noi am văzut că cele mai neapărate munițiuni și echipamente lipsesc armatei noastre, am încuviințat, în consiliul de miniștri, ca din acel un milion pe care D-voastră l-ați lăsat la dispozițiunea noastră pentru credite extraordinare și suplimentare, să se ia o jumătate de milion pentru o mică parte din obiectele de primă necesitate unei armate, și în urmă venind la Cameră, am cerut un bil de îndemnitate pe care D-voastră mi l-ați acordat, căci ați văzut că acea cheltuială era cât se poate mai bine justificată.

Ei bine, D-lor, când vine D. ministru de rezel în sânul consiliului de miniștri și-i spune că armata țării nu are aceea ce este de primă necesitate, vă întreb care ar fi acel consiliu, acel guvern, care ar putea să refuze o asemenea cerere? Noi, D-lor, cu toată dorința de economii, care ne animă tot atât de mult, și mai mult poate decât pe D. Brătianu, nu am putut face altfel, înaintea unei cereri atât de legitime ca aceea ce ne face colegul nostru dela ministerul de rezel, nu am putut, zic, decât a recunoaște că acest credit este de o neapărată trebuință și de aceea am venit a-l supune la aprobarea D-voastră.

Ar fi dar cea mai eronată presupunere de a-și face cineva un singur moment ideea că noi cerem acest credit pentru ca să satisfacem exigențele unei politici de agresiune, unei politici de ostilitate în contra cuiva. Politica noastră, Domnilor, precum în mai multe rânduri am avut onoare a vă declara, nu este decât aceea pe care o impune Tratatul dela Paris, acel tratat scris de șapte mari puteri Europene, care garantează drepturile țării noastre. Politica noastră, prin urmare, va fi de a păzi strict neutralitatea teritoriului nostru (aplauze), și în orice caz noi nu ne vom permite a face un singur pas fără a vă consulta și a avea aprobarea D-voastră (aplauze).

Vă rog dar, Domnilor, să fie bine constatată această declarațiune cum că noi nu voim decât să ne menținem încă stricta neutralitate și că nu vă cerem acest credit decât ca să aprovizionăm armata noastră cu cele ce-i sunt neapărat trebuincioase. Nu vă cerem ca să votați noi impozite, ci suntem de acord cu combinațiunea făcută de comitetul Domniei voastre, adică vă cerem acele fonduri pe care noi nu le-am întrebuințat ; dar fiindcă acum nu am putea dispune de dânsese fără o anume lege, căci dela aceasta ne oprește legea comptabilității generale a Statului, de aceea vă cerem permisiunea a face mai mult un simplu veriment (virament).

— Se pune la vot închiderea discuțiunii și se primește.

— Se pune la vot luarea în considerațiune a proiectului de lege și se încuviințează.

Art. I, se adoptă fără discuțiune.

Se citește Art. 2 și următorul amendament al D-lui Carp:

Propunem ca suma de 950.000 lei să se acopere prin un împrumut dela casa de depuneri iar nu prin emitere de bonuri de tezaur.

D. P. Carp

D. P. Carp. — D-lor, vă rog să primiți amendamentul ce am propus, pentru că printr'insul voiesc să împiedec emiterea de bonuri de tezaur, care ar îngreuiia situațiunea noastră financiară; este mai bine ca această sumă să se ia dela casa de depuneri, a cărei situațiune cred că nu se va jigni deloc. Aceasta o zic mai ales că noi peste un an să regulăm această chestiune financiară și să facem ca nici situațiunea noastră financiară să se îngreuneze nici casa de depuneri să sufere.

D. Meitani. — D-lor, Comisiunea primește amendamentul D-lui Carp.

— Se pune la vot amendamentul și se primește.

— Se pune la vot art. 2 și se primește.

— Se dă citire art. III, și puindu-se la vot se primește.

— Se pune la vot proiectul de lege în total, și rezultatul scrutinului este cel următor:

Votanți	73
Majoritatea absolută	37
Bile albe	58
Bile negre	15

D. Președinte. — Adunarea a adoptat proiectul de lege.

Ședința se ridică la 4 și jumătate ore după amiază anunțându-se cea viitoare pe a doua zi 27 Ianuar.

[*Monitorul Oficial*, 1876, p. 713. Ședința Adunării Deputaților din 26 Ianuarie 1876.]

66

Constantinopol, 28 Ianuarie 1876

Domnule Ministru,

După o ședere în casă destul de lungă, la care m'a condamnat o serioasă indispoziție, m'am putut duce ieri la D-l Ministru al Afacerilor Externe al Sublimei Porți, pentru a discuta cu d-sa despre mai multe subiecte, pe care doream din inimă să le tratez temeinic. Curtenia cu care Rachid-Pașa a primit să discute, mi-a îngăduit să intru în unele desvoltări, pe care voi încerca să le rezum pentru excelența voastră.

Am atacat, fără înconjur, chestiunea decorației. Am caracterizat, cum am putut mai bine, situația respectivă a Imperiului Otoman și a României

în legătură cu această chestiune, și am făcut un scurt istoric al diferitelor sale faze, dela originea ei până astăzi.

Principii noștri, am spus în substanță, au avut încă din vremurile cele mai vechi dreptul de a acorda titluri de nobleță. Acesta a fost unul din atributele puterii lor, una din prerogativele suveranității domnești. Exercițiul acestui drept a fost înregistrat în chip expres în Regulamentul organic, printre alte constatări solemne. Mai târziu, când România și-a dat o constituție mai în acord cu ideile noi, și când pentru a întocmi această constituție s'a inspirat din idei mai liberale decât cele din trecut, titlurile de nobleță au fost desființate. Trebuia însă păstrată facultatea principelui de a răsplăti meritul, militar sau civil, printr'un semn exterior, printr'un fel de distincție onorifică. Articolul 93 al Constituției din 1866 a avut deci grijă să prevadă, în favoarea principelui, dreptul de a conferi decorația română ce urma a fi creată, mai târziu, printr'o lege specială. Era aici o restrângere a prerogativei exercitate mai înainte de Principii noștri, și nu o noutate menită să extindă suveranitatea lor. Țara modificase și micșorase, în actul său fundamental și prin propria ei voință, un drept a cărui practicare nu fusese niciodată tăgăduită, până atunci, Principilor săi.

Este adevărat că, sub presiunea anumitor necesități politice, Alteța Sa Principele Carol, la suirea sa pe tronul României, a declarat, într'o scrisoare către Alteța Sa Marele Vizir Ali-Pașa, că nu are intenția să creieze un ordin român. Dar această scrisoare avea un caracter particular, acest angajament era cu totul personal. În adevăr, lipsea contra-semnătura Miniștrilor, iar Constituția prevede în termeni expresi că contra-semnarea este indispensabilă. Aceasta este o condiție sine qua non pentru ca un act emanat dela Principe să fie valabil în chip oficial. Cerința acestei condiții ține de esența însăși a oricărui regim constituțional. Țara nu era deci angajată; dreptul înscris în legea sa fundamentală rămânea neatins.

Prevăzând că, mai curând sau mai târziu, opinia publică și Camerele vor cere guvernului executarea articolului din Constituție relativ la crearea unui ordin național român, Alteța Sa Principele a luat-o înaintea [acelei cereri] și a încercat de mai multe ori, prin diferite procedee, să rezolve această chestiune atât de delicată pe calea înțelegerii prealabile și a împăcării. În acest scop, în 1872, s'a adresat în chip spontan guvernului imperial otoman. A scris Maiestății Sale Sultanului; a scris Alteței Sale Marelui-Vizir Mahmud-Pașa. Scrisorile sale au rămas fără răspuns. A făcut mai mult: a trimis pe Ministrul său de Afaceri Externe, Domnul Costaforu, la Constantinopol, cu misiunea de a trata direct chestiunea. Domnul Costaforu, primit și reținut prin făgăduința unei soluții satisfăcătoare, a trebuit, după laborioase și amăgitoare negocieri care au ținut două luni întregi, să plece în urma unui refuz.

În sfârșit, desemnat eu însumi ca agent diplomatic al României la Constantinopol, am reluat încă dela sosirea mea aci, în Iunie 1872, acțiunea Domnului Costaforu, fie pe lângă Excelența Sa Servier-Pașa, fie pe lângă Excelența Sa

Khalil-Şerif-Paşa, miniştri succesivi ai Afacerilor externe ale Sublimei Porţi, dar fără niciun succes. Negocierile nu duseră la niciun rezultat în faţa unor refuzuri mai mult sau mai puţin mascate. Astfel, Principele Carol, fie direct, fie prin miniştrii şi prin agenţii lui, s'a străduit din toate puterile să obţină un rezultat care ar fi revizuit cu totul trecutul şi ar fi înlăturat, în viitor, toate pricinile de jignire, ar fi menajat toate susceptibilităţile şi, într'un cuvânt, ar fi împăcat toate interesele, spre satisfacţia reciprocă a celor două ţări şi a celor două guverne. În faţa lipsei de succes a sforţărilor sale, Alteţa Sa s'a hotărât să lase evenimentele să-şi urmeze cursul şi să lase soluţia chestiunii în voia împrejurărilor. Prevederile s'au realizat: ţara a ridicat glasul ei.

Astăzi, nu mai este Principele în joc, ci România care cere prin reprezentanţii ei, în numele Constituţiei însăşi, întemeierea unui ordin naţional, fără a se preocupa de un act care, după Constituţie, n'ar putea s-o lege. Principele trebuie şi voeşte să se conformeze dorinţelor ţării şi hotărârilor parlamentului.

Aceasta este — am continuat — situaţia în liniile ei generale. Sublima Poartă, din partea ei, are intenţia să acţioneze. În ce formă şi în ce măsură? Neputând să ne tăgăduiască, în principiu, dreptul nostru, pretinde cel puţin să se folosească de scrisoarea Alteţei Sale Principelui Carol, pentru a contesta României practicarea acestui drept. Dacă trebuie să dăm crezare svonurilor, ea îşi propune să adreseze o circulară în această privinţă agenţilor săi din străinătate, anexându-i copia scrisorii amintite, cu instrucţia de a întreba Puterile garante dacă aceasta înseamnă a respecta angajamentele luate şi dacă nu există aici o infracţiune faţă de promisiuni semnate.

Fără a intra în discuţia teoretică a dreptului nostru (cred a fi demonstrat adineauri Excelenţei Voastre că nimic n'a putut să altereze întregimea acestui drept), îmi voi lua libertatea de a vă supune ideile care îmi vin în minte, când mă așez chiar din punctul de vedere al Sublimei Porţi.

Să admitem, ceeace mi se pare foarte îndoelnic, că Puterile consimt să se amestece în această afacere. Lămurite, pe deoparte, asupra realităţii dreptului României, pe de altă parte instruite asupra demersurilor atât de patriotice şi leale ale Alteţei Sale Principelui Carol, puse la curent cu încercările sale, pornind mereu din cea mai lăudabilă dorinţă de împăcare, din moderaţia cea mai desinteresată, chemate să-şi dea părerea într'o desbatere pe care, noi Românii, vom avea grija de a o înfăţişa sub lumina ei adevărată, Puterile se vor pronunţa oare în favoarea Sublimei Porţi? Găsi-vor ele drept, îndemânatec, oportun din partea Turciei, în împrejurările actuale, când o uşoară linişte urmează abia furtunilor celor mai ameninţătoare, să aţâţe, să jignească un Principat a cărui atitudine corectă a meritat unanime elogii, să-l rănească până la sânge, atacând persoana însăşi a Suveranului său?

Sublima Poartă ar trebui să cugete că s'ar putea să i se refuze această foarte mică satisfacţie urmărită de ea, sau, dacă i-ar fi acordată, că ar risca să adauge încurcăturilor care o înconjoară pe cele aduse după sine de aţâţarea

unor legitime susceptibilități în România. Circulara proiectată este oare cu totul necesară? Nu se știe oare, nu se poate prevedea: că, oricare ar fi cuprinsul circularii, pe orice bază s'ar întemeia, cu orice aparat de acte și documente s'ar înconjura ca, noi vom merge cu hotărâre până la sfârșitul dreptului nostru? În sfârșit, dacă e nevoie cu orice preț de o circulară, n'ar fi oare în spiritul unei politici mai bine gândite, mai prudente, de a nu menționa scrisoarea Principelui Carol, de a ocoli orice aluzie la această scrisoare și de a se mărgini la câteva proteste generale?».

Rachid-Pașa, care a ascultat cu atenție întreaga mea argumentare și care, pe măsură ce o desvoltam, mi-a dat dreptate în anumite puncte, îmi făcu, drept răspuns, următoarele declarații: Întrebat de către colegii săi și de către unii reprezentanți străini în legătură cu chestiunea decorației noastre, răspunsese, în adevăr, pe scurt, că va adresa agenților săi din străinătate o circulară în care va invoca, în sprijinul protestelor Sublimei Porți, scrisoarea Principelui nostru către Ali-Pașa.

— «Dar, a adăugat el îndată, între cuvânt și acțiune este un drum lung». Nici o hotărâre definitivă nu fusese încă luată. Guvernul imperial simțea în chip nelămurit că trebuia acționat; dar, din pricina gravelor dificultăți ale momentului, felul acestei acțiuni nu fusese încă precizat. În ce-l privește, va chibzui la cuvintele mele, pe care recunoștea că trebuia să le ia în serioasă considerație. Dacă s'ar da urmare planului unei circulari, s'ar osteni să găsească redactarea cea mai potrivită pentru a nu jigni amorul nostru propriu și chiar ar încerca, atât cât va fi cu putință, să nu folosească scrisoarea Alteței Sale Principelui Carol.

De altfel, fără a merge până la o mărturisire clară, avea aerul că este de acord în petto a nu trimite circulara decât pentru liniștirea conștiinței sale și părea să-și dea perfect seama că nici o protestare a Sublimei Porți n'ar avea puterea de a ne opri în executarea planului nostru. Ar fi, din partea Sublimei Porți, o simplă chestiune de tradiție, pentru a nu spune de rutină.

Rachid-Pașa, schimbând apoi subiectul, mi-a spus că Guvernul imperial era mulțumit să vadă evenimentele luând o întorsătură mai pașnică și că nădăjduia, în scurtă vreme, să aibă răgazul de a răspunde dorințelor exprimate de către una din Puterile garante (trebuie subînțeleasă Anglia) pentru a se ocupa, la intervenția ei, de Principate.

«Anumite chestiuni, a adăugat el, au rămas nerezolvate între Imperiu și Moldo-Valachia și ele prezintă un viu interes. Se apropie momentul de a le studia cu grijă; sper că se va găsi un mijloc de a le duce în chip prietenos la capăt, de a le rezolva spre satisfacție comună».

Am ascultat ce-mi spunea și n'am insistat; dar, în sinea mea, am luat act de intențiile pe care cuvintele sale le desvăluiau în chip nelămurit.

Care sunt, printre chestiunile rămase încă nerezolvate între România și Imperiul Otoman, acele la care voia să facă aluzie Rachid-Pașa? După părerea mea, în primul rând ar trebui puse chestiunea efigiei pe monezi, cea a deco-

rației, a denumirii de România, a convențiilor comerciale. Dacă Sublima Poartă nutrește cu adevărat gândul de a începe studiul și de a urmări soluția acestor chestiuni, în spatele acestei afectări cu totul noi de a ne complăce, sub acest interes aparent ce ne arată Rachid-Pașa, se ascunde, dacă nu mă înșel, o cursă în care trebuie să ne păzim cu toată vigilența de a cădea.

În adevăr, noi care de patru sau cinci ani am adoptat ca sistem politic exclusiv treptata reintegrare a României în toate acele drepturi ale sale pe care Turcia i le nesocotea, fără a recurge vreodată la bunăvoința sa și prin singura noastră inițiativă; noi, care am știut să găsim astfel linia de conduită cea mai bine armonizată cu demnitatea noastră națională și, în același timp, cea mai rodnică în rezultate fericite, n'am pierde oare întregul beneficiu al acestei politici, încununată până acum de succes, dacă, prin surprindere, un firman sau oricare act emanat dela Imperiul Otoman, dela puterea pretinsă Suzerană, ne-ar acorda, cu titlul de darnică favoare, vreo generozitate sau vreo binefacere oarecare?

Pentruca opera noastră să continue și să se termine în acord cu primul său îndemn, adică în afară de orice intervenție a Turciei, chiar dacă aceasta ar fi colorată de pretexte specioase, este de datoria noastră s'o împingem activ [în direcția arătată], să grăbim soluția chestiunilor în care Sublima Poartă ar putea dori să se amestece sau, cel puțin, să le aducem la un asemenea grad al executării (lor), încât orice încercare de amestec din partea sa să-i apară ei însăși ca isbită, chiar în sămânța ei, de zădărnice și, în consecință, ca absolut stearpă.

După telegrama Excelenței Voastre cu data de 12/24 Ianuarie, chestiunea efigiei pe monedă este aproape terminată. Acea a decorației ar putea și, dacă-mi este îngăduit să insist, ar trebui lichidată în cursul sesiunii actuale. Obstacolele pe care le-ar trezi circulara răspândită de Rachid-Pașa n'ar putea să i se pună în chip serios deacurmezișul, sau chiar s'ar prăbuși în fața unui fapt împlinit. Ar rămâne chestiunea convențiilor comerciale ce trebuiesc încheiate cu Puterile care nu ne au adresat încă propuneri directe, și chestiunea denumirii României.

În privința denumirii, un firman al Sultanului, sau orice alt act emanat dela guvernul imperial, n'ar avea nicio însemnătate, n'ar amăgi pe nimeni și s'ar întoarce chiar spre rușinea Turciei, deoarece, încă depe acum, noi ne găsim, în forma convenită și pentru totdeauna, în deplina stăpânire a acestei denumiri, pe care Puterile ne-au recunoscut-o pe rând.

Un firman n'ar putea deci să țintească, cu folos pentru Turcia, adică în mod primejdios pentru noi, decât convențiile comerciale pe care urmează să le încheiem în viitor. Ar fi vorba, prin urmare, de a închipui o combinație sigură care ne-ar îngădui să ne ferim de lovitura ce ne amenință, să-i micșorăm însemnătatea și chiar să-i slăbim cu totul efectul. N'ar putea oare guvernul român, în acest scop, să adreseze, chiar la București, agenților diplomați și consulilor generali ai Puterilor care n'au deschis încă discuții directe cu cabi-

netul nostru, o circulară menită să le amintească termenul apropiat al intrării în vigoarea legii noastre vamale și să-i întrebe asupra intențiilor probabile ale guvernelor lor?

N'ar fi acesta un mijloc eficace pentru a începe negocieri cu aceste Puteri, în afară de orice aprobare prealabilă a Sublimei Porți, și înainte de apariția unui firman sau a oricărui alt act imperial? Imi iau libertatea de a semnala Excelenței Voastre urgența de a adopta fie planul pe care am cinstea să i-l propun, fie altă măsură pe care ar socoti-o potrivită, convins că Excelența Voastră va ști să-i aprecieze oportunitatea și va închipui modul de acțiune cel mai potrivit unui rezultat hotărâtor și conform cu interesul ușor de atins al unor armate dușmane. Grija demnității noastre, a onoarei, a existenței noastre, ne impun măsuri eficace de prevedere.

Rachid-Pașa n'a putut decât să aprobe aceste declarații și s'a arătat dispus să recunoască cât de firească și legitimă era hotărârea noastră. El mi-a mărturisit că în cazul unui război între o Putere oarecare și Turcia, dacă armata atacatoare ar încerca să treacă peste teritoriul nostru, armata otomană ar trebui să se oprească pe o bază de operație legată de malul drept al Dunării.

— « Din fericire, s'a grăbit să adauge, orice temere de acest fel poate fi înlăturată. Barometrul arată pacea; să nădăjduim că se va menține acolo. Dacă unele personaje din jurul meu s'au speriat la vestea înarmării dvs., în ce mă privește am convingerea că interesele dvs. sunt atât de strâns legate cu acelea ale Imperiului, încât nu e cazul să existe temerea vreunei nehibzuințe din partea dvs. Mi-am dat deci osteneala să liniștesc pe aceia care atribuiam măsurilor luate de dvs. un caracter de amenințare și de provocare. »

Pe aceste vorbe, l-am părăsit [pe Rachid-Pașa], afirmându-i că felul în care privea situația arăta o desăvârșită pătrundere.

Imi este oare îngăduit acum să trag o încheiere din această lungă convorbire, care a avut obiecte atât de numeroase, și de a extrage, pentru a spune astfel, morala ei?

Turcia, neliniștită încă în ce privește viitorul, cu toate semnele actuale de potolire, simte obligația de a ne cruța, și face din necesitate virtute. Dar această moderație interesată și silită ar înceta, fără îndoială, în ziua în care poziția sa s'ar îmbunătăți, și poate chiar că ar încerca să se răzbune împotriva noastră de neajunsurile suferite de curând. Chiar dacă ar trebui să continue bunăvoința de care face astăzi paradă față de noi, s'ar cuveni cu atât mai mult să ne temem de surprize umiltoare și să ne ferim de cursele pe care le ascund anumite atitudini împăciuitoare, suspecte prin nouitatea lor. În fine, Rașid-Pașa poate că este foarte sincer. Dar el este un caracter slab, nehotărât, supus la schimbări neașteptate. Apoi, politica otomană se caracterizează printr'o nestatornicie cunoscută. Miniștrii se succed repede și sunt repede uitați în Turcia. Opera nu supraviețuiește creatorului ei. Există chiar înrăita tradiție ca urmașul unui ministru căzut să adopte, cu vâlvă, atitudinea contrarie predecesorului său,

dacă vrea să-și stabilească, într'un fel grăitor, titlurile ce are de a-l înlocui. Angajamentele, făgăduielile lui Rașid-Pașa, destul de nelămurite de altfel, n'au deci decât o valoare relativă. Aserțiunile sale nu presupun în ele decât un mod de a vedea lucrurile aproape cu totul personal.

Rezultă de aici că nu trebuie să ne bizuim decât pe noi înșine și să nu ne întemeiem speranțele decât pe drepturile noastre, pe vigilența cu care urmează să le apărăm și pe energia cu care trebuie să le asigurăm izbânda.

Rog pe Excelența Voastră să binevoiască a primi expresiunea prea înaltei mele considerații.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 44—52. Originalul în limba franceză.]

67

București, 28 Ianuarie 1876

Domnule Agent,

Am cetit cu cea mai mare atențiune raportul d-voastră sub Nr. 69 relativ la convorbirile ce ați avut cu Comitele Andrassy și cu diferiții ambasadori acreditați pe lângă Curtea din Viena în urma circulărei mele din 4/16 Ianuarie și vă voi mărturisi că n'am fost de loc surprins de reflecțiunile făcute de mai mulți din acești oameni politici asupra acestei circulări de oarece nota mea le-a fost cetită și prin urmare i s'a dat caracterul unei comunicațiuni oficiale.

Voi stabili mai întâi că această circulară a fost făcută atunci pe când pacea nu părea deloc asigurată, ci din contra existau temeri de complicațiuni grave în fața știrilor că Turcia va refuza intervenirea Puterilor în favoarea provinciilor răsculate și pe când înțelegerea în privința notei Comitelui Andrassy între toate puterile semnatare tratatului dela Paris nu era un fapt îndeplinit. Prin urmare se prezentau în ochii noștri eventualități la care trebuia și eram datori a ne gândi și de aceia m'am încercat a le preciza cerând totodată a cunoaște la timp vederile și intențiunile fiecăruia guvern străin în fața evenimentelor ce s'ar fi putut produce.

Guvernul Român era cu atât mai mult autorizat de aceste eventualități pentru că la Constantinopole s'a repetat sus și tare că dacă Turcia va băga armatele sale în Serbia și Muntenegru, România va fi imediat ocupată de o armată străină. Nu mai vorbesc de concentrările de trupe ce se făceau și încă există la frontierele noastre atât din partea Rusiei cât și din partea Austro-Ungariei și a Turciei.

Circularea mea din 4/16 Ianuarie curent, avea cuvântu-mi de a fi la această dată și atunci chiar numai pentru reprezentații români din streinătate pentru a sonda gândurile Puterilor Străine prin limbajul ținut în cercul ei.

Vă pot asigura în modul cel mai pozitiv că n'aveam și nici am avut intențiunea de a fi agresivi. Creditul cerut de Ministerul de resbel este absolut necesar pentru trebuințele armatei, chiar în timp de pace și veți conveni că un resbel nu se poate întreține, chiar și de o țară mică ca a noastră cu suma de 4.000.000 lei votată de Corpurile legiuitoare.

Nu mai departe de cât ieri, am declarat în sânul Adunării deputaților cu ocaziunea votării acestui credit că Guvernul român este ferm decis a menține politica de neutralitate ce-i este impusă atât de interesele bine simțite ale țării cât și de tratatul dela Paris.

M'am văzut dator a vă da aceste explicațiuni pentru a vă convinge că nu există nici o prefacere în ținuta politică a guvernului Măriei Sale Domnului, augustul nostru Suveran.

Vă declar totodată și vă rog a declara și d-voastră cui se cuvine că toate aluziunile și cuvintele atribuite Măriei Sale și guvernului român sunt urzite fără îndoială de aceia cari vor să turbure bunele raporturi ce dorim din inimă a întreține cu toate puterile.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 55.]

68

București, 29 Ianuarie 1876

D-le Agent,

Dl. Costaforu, agentul diplomatic al României la Viena, expune Ministerului prin un raport din 23 Ianuarie (3 Februarie) curent, reflecțiunile ce au fost făcute, atât de comitele Andrassy cât și de diferiții ambasadori acreditați acolo, asupra circulărei mele din 4/16 Ianuarie.

Veți găsi în cel dintâi rezumat mensual al corespondenței confidențiale o dare de seamă a convorbirilor avute în privința diferitelor puncte din circulara mea.

Nota de față n'are de obiect decât a vă face cunoscut că după toate asigurările date d-lui Costaforu, orice complicațiuni în Orient par înlăturate și că România n'are a se teme de niciun act sau fapt care ar pune în joc drepturile ei garantate de tractate.

Pentru că însă s'au produs cu această ocaziune insinuațiuni, care acreditându-se ar putea să ne fie vătămătoare și ni s'au atribuit de unii oameni politici tendințe contrarii rezervei și prudenței ce am păstrat până astăzi, cred de a mea datorie a vă declara din nou și în modul cel mai pozitiv că n'avem și nici n'am avut intențiunea de a fi agresivi. Creditul cerut de Ministerul de resbel este absolut necesar pentru trebuințele armatei, chiar în timp de pace și veți conveni că un resbel nu se poate întreține chiar de o țară mică ca a noastră, cu suma de 4.000.000 lei votată de Corpurile legiuitoare.

Nu mai departe decât ieri am declarat în sânul Adunării deputaților cu ocazia votării acestui credit că guvernul român este ferm decis a menține politica de neutralitate ce a observat până acum, neutralitate ce-i este impusă atât de interesele sale bine simțite ale țării, cât și de tratatul din Paris.

Prin urmare vă rog a face și din parte-vă asemenea declarațiuni când se va prezenta ocaziunea. Terminând vă voi aminti că circulara mea din 4/16 Ianuarie n'a fost făcută decât în prevederea eventualităților ce s'ar fi putut produce contra voinței noastre și fără a le fi putut preveni, dorind a cunoaște la timp vederile și intențiunile fiecărui guvern străin în fața acestor eventualități. Temerile ce existau atunci încep a dispărea, pacea pare asigurată și de aceea n'aveți a mai vorbi asupra eventualităților ce m'am încercat a preciza în nota sus menționată.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 58.]

69

Giurgiu, 29 Ianuarie 1876

Rog binevoii a insista pe lângă Dl. Ministru al Lucrărilor publice ca să se plătească în contul antreprenorului salariul lucrătorilor despre care v'am în-cunoștiințat prin telegrama Nr. 900 din 28 curent, căci stăruesc la prefectură a li se plăti dreptul neavând ce mânca.

Prefect Vlașca,
Gherghel

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 32. Telegramă.]

70

Giurgiu, 29 Ianuarie 1876

Uvrierii streini atât austriaci cât și francezi au cerut ajutor bănesc la vice consulul austriac cu care pentru aceasta s'au adresat la București la Consulatul general. Dl. vice consul îmi comunică că ei au venit la vice consulat întovărășiți de creditorii lor, hangii și cârciumarii cari până astăzi le-au făcut credit și m'au prevenit că ei sunt disperați și că ar fi în stare a comite dezordini serioase.

În interesul ordinii publice, vă rog din nou a face să se dea satisfacere drepturilor acestor uvrieri sau cel puțin a le ușura pozițiunea și a le înlesni mijloace de transport la București, unde ar fi în stare a găsi mijloace de trai.

Prefect,
Gherghel

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 33. Telegramă.]

Pera, 30 Ianuarie 1876

Mai mulți Consuli străini din Belgrad, în telegramele [ce trimit] aici, atribue Agentului nostru în Serbia declarații cu privire la intențiile războinice ale României pentru primăvara care vine și cu privire la proclamarea independenței noastre; ar trebui tăiat scurt cu aceste svonuri chiar la sursă, căci ne fac mult rău aici, cu toate desmințirile mele.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos, Nr. 16, f. 60. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

[București,] 31 Ianuarie 1876

Nr. 1819

Am onoare a vă comunica copie ¹⁾ după o nouă telegramă ce am primit dela prefectul de Vlașca sub Nr. 982 în chestiunea uvrierilor cari au lucrat la dragagiu și vă rog ca conform mijlocirei ce v'am făcut prin adresa Nr. 1748, să binevoiți a dispoza de a fi îndestulați fără întârziere acești lucrători.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 34.]

Viena, 2 Februarie 1876

Domnule Ministru,

La nota cu Nr. 1010 din 28 Ianuarie subsemnată de predecesorele d-voastră, d-l președinte de Consiliu, am onoare a face cunoscut că după a mea părere, tot ce s'a făcut mai bine în privința protestațiunilor ce s'au ridicat cu ocaziunea sgomotoaselor noastre pregătiri de resbel a fost tocmai cetirea circulărei ministerului, a căreia coprire și mai ales două paragrafe însemnate pe care vi le-am citat în raportul meu cu Nr. 69 au contribuit prea mult a liniști spiritele și merit, dacă este să fie, tot guvernului se cuvine, fiindcă guvernul a îndatorat pe agenții săi să dea citire acestei note, nu oficial negreșit, ci confidențial, și venind mai mult ca un fel de indiscrețiune personală a agentului, pentruca să se vadă care sunt cugetările intime ale guvernământului. Așa se urmează totdeauna. De aceia guvernul zice în circulara sa, că fără a face din ea obiectul unei *comunicări formale* să se silească agentul a afla opiniunea oamenilor politici etc.

¹⁾ Lipsește din dosar.

Și atât de adevărat aceasta este, că când am arătat acest pasagiu la unii din reprezentanții cu care sunt mai în strânse relații, vrând oarecum a le proba o confidență amicală din parte-mi, dându-le adică citire de ceiace era scris numai pentru mine, mi-au surâs răspunzându-mi cu fineță că pricep tactica de a se forța auzirea unei circulare sub mod de indiscrețiune sau de confidență amicală — căci altfel nu s'ar fi primit — și de a ne face astfel trebile cum suntem obicinuiți totdeauna a le face, exercitând adică sub o formă modestă dreptul de comunicațiune ca orice stat independinte; mai ales când este știut că astăzi cele mai puternice acest drum întrebunțează, fiind totdeauna prudent a se evita pe cât se poate, mai ales la începutul unei acțiuni, comunicațiunile oficiale. Vă mărturisesc, domnule ministru, că așa am crezut și eu pân'acum, mai ales că circulara precum mi s'a observat nu era scrisă în limba franceză decât cu scopul sub înțeles de a fi citită de streini. M'am lingușit de convicțiunea că am servit bine vederile guvernământului isbutind a astâmpăra iritațiunea ce se produsese în corpul diplomatic tocmai prin citirea indiscretă a circulării, prin care dând pe față ceiace ministrul părea a confia în mod intim agentului său, printr'aceasta chiar procuram arme amicilor noștri, (V'am spus ce efect salutar a avut asupra d-lui Schweinitz) ca să ne susțină în contra tuturor sgomotelor exagerate, țesute și întreținute prin lucrarea calomniei, care nu menagia nici chiar persoana Domnului, iar pe de altă parte, forțând chiar pe cei rău dispuși în contra noastră și care niciodată nu vor, precum știți, să auză ceiece vorbește în favorul nostru, forțându-i mai fără voia lor să auză o circulară plină de moderațiune; am reușit a descuraja tendințele tuturilor întreprinderilor secrete cari profitând de întuneric, căutau să explice în mod exagerat conținutul necunoscut al unei circulări ce știau toți că există și de care toți mi-au vorbit ca de o circumstanță agravantă a armărei. M'am înșelat. Trebuia să nu citesc de loc circulara, lăsând chiar să se întrețină asupra-i apreciațiunile cele mai grave pentru noi, ca acelea, că voim să luăm Bucovina etc. Ași fi dorit numai să știu în urma muștrării ce am primit, fiindcă orice corecțiune trebuie să poarte în sine fructele îndreptării, așa dori să știu pentru luminarea mea pe viitor, cum am fi putut noi agenții țării să executăm ordinul guvernului de a afla opiniunile oamenilor politici asupra celor ce se fac la București, dacă n'am fi căutat să dărâăm erorile și să nimicim acuzațiunile și prepusurile cari făceau tocmai ca aceste opiniuni să ne fie foarte ostile? Și cum mai bine am fi reușit de a convinge pe fiecare de cât numai punându-le sub ochi pasagele circulării ce tocmai trebuiau să serve ca probe pentru bunele intențiuni ale guvernului? Este oare ceva în această circulară care trebuia să nu fie știut? Nu eram noi oare datori, chiar prin mod oficial, să facem cunoscut că ne armăm fiindcă nu voiam să fim nici ocupați, nici anexați, nici vasalizați din nou? Toate acestea nu trebuia să le spunem cel puțin prin grai, cum le-a spus d. Catargiu în Cameră? Dar nu era mai bine decât discursuri să dăm a se vedea chiar circulara care de se ținea ascunsă, se putea bănui că conține către noi instrucțiuni și confi-

dențe cu totul contrarii de ceiace se zicea de minister în cameră sau în jurnalele sale? Nu eram datori să dăm asigurări puternice și pipăite că n'avem cugete agresive și că respectăm voința puterilor garante? Dar știți, Domnule ministru, că această parte a circulării a dărîmat tot eșafodajul răutății ce se clădia contra noastră? și că din parte-mi, precum v'am spus prin raportul meu, n'ași fi văzut niciun inconvenient chiar de a da o copie depe acest pasagiu? Știți d-voastră că toți au găsit admirabilă declarațiunea ce facem că suntem gata a da tot concursul nostru *oricărei Puteri* fără deosebire care ne-ar asigura în schimb a noastră independență și că am surprins cu o vie mulțumire neplăcuta întipărire ce se făcea în fața ambasadorului Angliei, la auzirea acestei părți mai ales, care se vedea că se căește că s'a lăsat a se induce de mine la o asemenea citire, căci se știe de toți interesul ce se simte de Englitera de a ne face că trecem ca aliați secreți ai Rusiei și de către Franța astăzi ca ascunși complici ai planurilor Germaniei. Repet dar că citirea circulării pe lângă care am invocat și nevoia în care s'a aflat guvernul în circumstanțele actuale, mi-a servit prea mult în silințele ce am întrebuițat spre a atinge scopul guvernului și că tocmai ceiace astăzi îmi vine dela guvern ca o imputare (prima imputare, căci pe ale corpului legislativ nu le număr). Tocmai asta, în dragostea personală ce nu încetez de a întreține pentru mine însumi, cu multă naivitate o consideram ca o izbândă de *dibăcie românească*, că adică în mod indiscret am silit chiar pe cei mai rău dispuși să auză ceiace nu voiau să auză; și eram cu totul departe de a bănui măcar că, dându-se chiar un caracter oficial acestei circulări, va putea veriodată să ne facă rău, mai ales când toți evită chiar de a mărturisi că au auzit această circulară; și însuși ambasadorul Rusiei în mai multe rânduri m'a întrerupt din citire, rugându-mă să nu se știe că i-am comunicat circulara, că nu ca ambasador, ci ca simplu amic particular a consiunțit să o auză, etc. Unde dar credeam triumf și mulțumiri să întâmpin tocmai fiind că am reușit și am fost norocos să citesc circulara, acum culeg bănueli și amărăciuni. Eu mă așteptam ca guvernul să-mi exprime regretele sale că n'am citit-o la toți și mă pregăteam în zilele astea să merg din nou la minister și dacă nu dlui Andrassy, căruia în deoschi e silă să auză citiri, cel puțin dlui Hofman să dau comunicațiune de cele ce sunt în circulară precum asemenea și ambasadorului francez și chiar turcului, de s'ar fi putut, căci acesta pentru mine era singurul mijloc de a repara răul făcut.

Acum negreșit mă voi feri de vreme ce în cabinetul ministerului de externe s'a crezut prețințios a se afirma că « d. ministru n'a fost de loc surprins de reflecțiunile făcute de mai mulți din oamenii politici asupra acelei circulări de-oarece nota sa a fost citită și prin urmare i s'a dat caracterul unei comunicațiuni oficiale. »

Regret că n'am reușit a pricepe mai bine cugetul dlui ministru.

Sunt dator însă, ca agent credincios al guvernului, să-i spui și să-i repet că nu e bine ceiace nu e bine; că ceiace ne-a fost contrariu în această chestiune

n'a fost citirea circulărei; din contra ea a salvat ceiace putea să salve; nici cererea creditului la Cameră.

Eu n'am încetat încă de astă toamnă să zic și să repet încă de când cu manevrele că ne pregătim și cumpărăm arme pentrucă nu știm ce se poate întâmpla și nimeni nu mi-a zis nimic și n'avea nimic de zis; și nici azi nimic nu s'ar fi putut zice, dacă ne-am fi mărginit pur și simplu să cerem un credit pentru ameliorarea materialului armatei, mai ales când suma de 5 ori 6 milioane este o bagatelă în ideia oamenilor de stat, când e vorba de armarea unei țări; iar când se pretinde că armarea este extraordinară și generală, lucrul devine ridicol chiar prin neînsemnătatea acestei cifre. Ci ceiace a făcut tot răul este tocmai sgomotul cel mare ce s'a făcut de noi chiar în jurul acestei mici afaceri. Intr'un moment inoportun când toată lumea și chiar insurgenții stau nemișcați, așteptându-se din toate părțile intervențiunea Puterilor nordului și inițiativa Austriei; într'un moment când toate șansele erau spre pace, România, în care toți se deprinsese pentru marea glorie a oamenilor noștri de stat a o privi cu respect și încredere pentru că și-a păstrat cumpătul în aceste momente de criză, și pentru care am primit felicitări din toate părțile și asigurări de foloasele ce are să ne producă pe viitor această politică mintoasă; România, care a proclamat de atâtea ori spre ciuda inamicilor noștri și în aplauzele amicilor, că ea n'are nimic aface cu chestiunea orientului, că alte sunt tendințele și destinele sale; că ea va ocupa într'un moment dat cabinetele europene de chestiunea ei proprie, care deloc nu poate avea amestec în interesele și afacerile supușilor imperiului otoman, România, zic, deodată se pomenește lumea cu dânsa că vine să ațâțe din nou toate preocupările, tocmai ca un nor mic și tradiv care vine fără veste să se spargă din chiar senin și în momentul când razele soarelui încep a reapare.

Asta e partea grea a noastră. Eu trebuie să v'o spui. D-voastră sunteți în drept a nu o crede.

Când jurnalele vorbesc armare și d. Meitani în cameră, atentând la liniștea inimilor omenesti, amenință să treacă Balcanul și să ia Dobrogea nu se face niciun rău; nimeni nu mai face azi atențiune la asemenea palpațiuni. Dar când guvernul zice în cameră în asemenea momente ca cele de azi: «cer credit fiindcă voi să armez.» Când aceasta vine deodată cu decorațiunile și cu efigia atunci sgomotul ce se face în jurul tribunei și prin presă devine un rău real de care nu pot profita decât inamicii noștri.

Armarea noastră se face într'un moment inoportun, în contra unor inamici presupuși. Declarațiunea dlui ministru din Cameră a fost negreșit folositoare, însă trebuie să v'o spui că nu a liniștit pe nimeni. Se știe în adevăr că nu ne putem da ridicolul de a voi să atacăm și să cotropim pe cineva, dar se mai știe încă că orice declarațiune de neagresiune conține în sine și agresiunea. Nici Franța, nici Germania n'au zis alta în ajunul resbelului, decât că vreau fiecare să se apere, iar să nu atace; Piemontul zicea odinioară că se armează ca să se apere

de intenționile cuceritoare ale Austriei și aceasta se arma ca să-și scape Lombardia și Veneția. Se știe dar ce însemnează asemenea declarațiuni. Ba pot zice că tocmai când un ministru simte necesitatea a le face, atunci sunt mai de temut și produc un efect cu totul contrariu, mai ales din partene când nimeni nu vrea să ne crează că putem serios susține că armăm fiindcă ne este frică de Turci.

Necesitatea de a se face o circulară, ne-a fost asemenea contrarie, nu pentru cele conținute în ea, cari sunt toate lucruri foarte bine zise, dar pentru că asemenea circulări, orice vom face, nu pot avea decât o tendință cominatorie care fără motiv evident și plauzibil nu trebuie să se producă. Această amenințare nu poate fi de cât în contra Austriei și a Rusiei; aceasta rezultă chiar din argumentele noastre de apărare fără citire de circulară. Noi zicem că ne armăm ca să ne apărăm contra violărei teritorului și a neutralității. «Prea bine, ni se răspunde, dar a o zice este a arunca bănuiala contra a două puteri vecine și amice, cari nu vă dau nici un motiv de închietudine, fiindcă niciun fapt nu vine să legitime temerea unei ocupațiuni sau treceri prin România.»

Acestea au fost aprecierile de aici contra cărora am avut a mă lupta și pe care am crezut de a mea datorie de a le fotografia, ca să zic așa, guvernământului meu, de temere să nu le alterez căutând să le rezum. Se găsește azi că nu am corespuns cu necesitățile sarcinei mele. O regret din toată inima și mă grăbesc a recunoaște că faptul: *de a citi ceiace este destinat a fi ascuns, în chestiuni importante și în timp greu, denotă din partea unui agent cel puțin o mare necapacitate.*

Sper că cu altă ocaziune guvernământul va putea sădi mai bine inspirațiunile sale în inteligența celor ce au onoarea a-i reprezenta.

Deocamdată vă pot asigura din nou că toate temerile s'au liniștit aici. Comitele de Vogue care plecase intrerumpând conversațiunea ce începusem precum v'am anunțat, mi-a făcut onoarea după a sa întoarcere cu ocaziunea unui dîneu în familie să se întrețină mai mult timp și în mod intim cu mine și sper că va comunica precum mi-a promis, ale sale favorabile noi apreciațiuni în urma explicațiunilor ce i-am dat. Și cu un cuvânt ca să mă rezum pot zice că: după ce d'odată n'a fost decât o singură voce din partea tuturilor ca să ne critice și să ne condamne, chiar cei mai buni amici pentru lipsa noastră de tact, de a ne strica înșine frumoasa pozițiune ce am dobândit și fără nici o nevoie să cumpărăm prea scump ceiace putem avea prea eften, ba încă chiar și gratis, apoi nu s'a zăbovit de a se reintra în silenciu, ca după o vijelie factice ce n'a produs decât o vană spaimă. În fond, nimeni nu s'a necăjit serios pe noi, nici chiar țurcul; și aceasta a fost poate cea mai mare amărăciune a mea.

Ași fi dorit, v'o mărturisesc, să nu am a da ministerului decât relațiuni plăcute; și simt adânc în inima mea cât de scump am plătit și voi mai plăti de bună seamă, imprudențele mele. Dar dacă nu pot sili pe oameni să ne crează, că ne e frică de Turci, nu e vina mea. A ascunde iarăși guvernului *eșecurile* ce

primesc în întreprinderile mele diplomatice e nepotrivit demnității sale și neaccessibil puțințelor mele. A-i spune că e bine când e rău, e fapt de lingușitor. A evita să iau asupra-mi apărarea faptului, cum era decis dela început a face, comunicând guvernului a mea necapacitate de a explica noua prefacere în intențiunile noastre pacifice, n'am putut fiindcă ei m'au atacat și a trebuit să mă apăr.

Nu rezultă deci din toate acestea, decât că n'am fost dibaci; și că toată nereușita este a mea. Primesc toată povara răspunderii; și să fie bine constatat că tot sgomotul și nemulțumirea ce s'au produs *n'au fost cauzate decât de citirea circulării*. Eu credeam că nu e nimeni vinovat, că așa a fost situațiunea și circumstanțele în care s'a aflat guvernul. Asta am explicat tuturor aci. Acum însă m'am luminat. Nu văd dacă trebuie a fi cineva cauza răului, pentru ce n'ași fi eu?

Primiți, domnule ministru, asigurarea înaltei mele considerațiuni.

G. Costaforu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 64—69.]

74

Constantinopol, 2 Februarie 1876

Domnule Ministru,

Cred de datoria mea să vorbesc pe scurt Excelenței Voastre despre cele două circulare confidentiale, Nr. 57 și 1068, cu dată de 4/6 Ianuarie și 29 Ianuarie (10 Februarie), adresate de către Ministerul nostru al Afacerilor Străine Agenților României în străinătate. Mie-este ușor să mă conformez recomandărilor făcute în cea din urmă din cele două note mai sus amintite, căci, în ce o privește pe prima, o păstrasem exclusiv pentru mine, convins că obiectul ei era să informeze Agenții, cu titlu de document absolut, intim asupra unor instrucții cu totul eventuale, cu privire la tendințele Guvernului, și nu constituia un program definitiv, un manifest oficial, destinat unei publicități diplomatice imediate.

Prin urmare, în loc să provoc ocazia de a expune, fie Guvernului Otoman, fie Corpului diplomatic din Constantinopol, totalitatea punctelor de vedere conținute în această notă, așteptam ca împrejurări prielnice să-mi dea prilejul de a atinge în treacăt și ușor unele amănunte, sau ca urgența evenimentelor să-mi poruncească renunțarea la orice prudență și să mă silească să accentuez și să tratez radical chestiunile la care țintea această circulară.

Eram cu atât mai îndrituit a proceda astfel și a observa această rezervă în așteptare, cu cât dese mele convorbiri cu Alteța Sa Principele Domnitor și cu Președintele Consiliului de Miniștri, în Decembrie trecut, cu prilejul șederii mele la București, îmi îngăduiseră să întrezăresc adevăratele interese ale

politicii noastre și mă lămuriseră asupra dispozițiilor reale ale guvernului nostru.

Mă mărginisem așa dar (după cum dovedește raportul meu din 28 Ianuarie (9 Februarie) trecut, sub Nr. 20, să cer întâmplător și fără a insista prea mult Domnului Ministru al Afacerilor Străine al Sublimei Porți, câteva explicații asupra concentrării trupelor turce la Vidin și asupra rostului canonierelor otomane care navigau prin fața porturilor românești de pe Dunăre. M'am mulțumit cu asigurările pe care le-am primit și am pornit de acolo pentru a desvolta teza banală a motivelor care ne-au hotărît să ne complectăm armamentul: situația nesigură a României în haosul complicațiilor care se puteau ivi oricând în mijlocul revendicărilor pătimașe pe care le târăște fatal după sine orice criză în Orient, înconjurați cum suntem incontinuu de poftes nesățioase; sincera și via noastră dorință de a păstra cea mai strictă neutralitate, dar nevoia de a practica o neutralitate activă, adică înarmată, dacă voim ca, bizuindu-ne numai pe slabele noastre mijloace, să obținem dela toți și dela fiecare, respectarea inviolabilității teritorului nostru, etc., etc.,... Intr'un cuvânt, m'am ostenit a prezenta recentele noastre dispoziții ca simple măsuri generale de pază, ca precauții numai defensive, și nu ca acte de agresiune și de dușmănie în mod special îndreptat împotriva Imperiului Otoman.

În acest sens m'am folosit, Domnule Ministru, de Nota circulară din 4/16 Ianuarie. Rezultatul a fost că în sferile politice ale Constantinopolului, se statornicise convingerea că România va persevera în atitudinea sa înțeleaptă de la început.

Deodată se răspândește și prinde rădăcini svonul că noi manifestăm intenții de natură a trezi brusc îngijorările diplomației, care, tocmai, ațipise într'un somn de o clipă. Aarifi Pașa, Ambasadorul Turciei la Viena, a dat un strigăt de alarmă; pe de altă parte, diferite guverne, înștiințate de rapoartele reprezentanților lor în străinătate, au scris Trimișilor lor la Constantinopol pentru a le semnala incidentul și a le cere informații cu privire la însemnătatea lui. Rând pe rând, Ambasadorul Rusiei și al Angliei mă iau din scurt; se miră că nu le-am vorbit despre circulara trimisă de către guvernul nostru la 4/16 Ianuarie; îmi aduc la cunoștință că această circulară a fost citită, și anume la Viena, la Ministerul Afacerilor Străine, mai multor șefi de misiune.

Sir H. Elliot mă asigură chiar că, potrivit informațiilor transmise Foreign Office-ului de către colegul său din Viena, România ar fi formulat și notificat un program din cele mai hotărâte, compus din trei puncte: 1) Capitalizarea tributului. 2) Ridicarea României la rangul de Regat. 3) Garanție pentru România a tururilor Puterilor garante semnatare ale Tratatului dela Paris, identică cu garanția care asigură Belgia dela 1839.

Exagerarea evidentă a acestor propuneri mi-a deschis o cale pentru a le putea nega. Am protestat că trebuie să fie o greșală sau în orice caz o interpre-

tare foarte exagerată. Am afirmat că nicio circulară, conținând dezideratele mai sus citate, n'a fost trimisă de către Guvernul român agenților săi și prin urmare n'a putut fi citită nicăeri. În ce mă privește, dacă aș fi primit un document de o asemenea importanță, n'aș fi pregetat a-l comunica Reprezentanților Marilor Puteri, căci aș fi avut datoria de a-l socoti ca expresia formală și definitivă a unui plan matur gândit și ferm hotărît de către Guvernul meu.

Am afirmat deci că trebuie să se fi produs o confuzie din cele mai regretabile provenită din citirea unei telegrame cu adevărat emanată de la Ministerul din București, dar privind numai concentrările otomane dela Vidin și navigația canonierelor turce prin fața porturilor noastre. La această citire se poate să se fi adăogat cuvinte lipsite de orice caracter oficial, comentarii cu totul personale asupra speranțelor rezervate unui viitor încă îndepărtat pe care le mângâie câteva spirite în România, sau asupra năzuințelor târziu realizabile ale simțământului național român.

O citire în grabă a telegramei noastre din 4/16 Ianuarie nu a fost suficientă pentruca Domnul Ambasador al Angliei la Viena să poată să-și dea exact seama de conținutul ei, să-și amintească textul și să-i cântărească termenii la justa lor valoare. Probabil că în rezumatul său către Foreign Office, Sir A. Buchanan amestecase, fără să vrea, ce-și amintise din sensul acestei telegrame cu ideile sugerate de vorbe întâmplătoare asvârlite în timpul convorbirii.

Versiunea sa, trecând prin Ministerul britanic, mai suferise poate noi schimbări, și ajunsese în sfârșit la Constantinopol, după ce se abătuse mult dela faptul care-i dăduse naștere, crescută fără măsură, falsificată sută'n sută.

Sir H. Elliot, părând cuprins de o bruscă încredere față de cele spuse de mine, adică: tăgăduelile dar hrănind de fapt nădejdea ascunsă de a rușina tăgăduelile mele, mi-a propus să-mi citească comunicarea trimisă de către guvernul său. Am primit fără a sta la gânduri și din fericire armele i s'au întors împotriva. Pe măsură ce înainta în citirea sa, recunosc că erau de plauzabile presupunerile mele. Înțelese deosebirile care trebuiesc stabilite între textul însuși al telegramei din 4/16 Ianuarie și vorbele spuse ici colo în cursul unei convorbiri obișnuite. Recunosc până la sfârșit că fusese o interpretare exagerată, o confuzie patentă, și că se dăduse incidentului proporții care nu i se potriveau. A fost și mai ușor să crez o convingere asemănătoare în spiritul Generalului Ignatiev, și socot să continui fără întârziere pe lângă ceilalți ambasado-i sau miniștri străini opera mea de rectificare. Cu toată neîncrederea care s'ar putea să ni se arate de acum înainte, nu-mi pierd nădejdea de a obține acest rezultat care merită în toate privințele să fie atins.

Rog, sfârșind, pe Excelența Voastră să primească asigurarea înaltei mele considerații.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 70—72. Originalul în limba franceză. Confidențial.]

București, 5 Februarie 1876

Asupra raportului ministrului Nostru secretar de Stat la departamentul de rezel, sub Nr. 268;

In virtutea art. 93 din constituțiune,

Am sancționat și sancționăm:

L e g e

Art. I. — Se deschide Dlui ministru secretar de Stat la Departamentul de rezel un credit extraordinar de 4.000.000 lei, asupra exercițiului 1876, pentru aprovizionarea de munițiuni, echipament, ambulanțe și altele necesare armatei.

Art. II. — Acest credit se va acoperi luându-se 3.050.000 lei din suma votată prin legea dela 4 Februar 1875, restul de 950.000, se va acoperi prin un împrumut dela casa de depuneri și consemnațiuni, ce ministerul este autorizat a face numai când se va efectua cheltuiala ce va trece peste cele 3.050.000.

Art. III. — Ministerul de rezel este autorizat a vinde armele și materialele care nu mai sunt necesare armatei, iar produsul vânzărilor se va vărsa la casa de depuneri și consemnațiuni spre a servi numai la îmbunătățirea armamentului și munițiilor.

Această lege s'a votat de Adunarea Deputaților, în ședința dela 26 Ianuar anul curent, și s'a adoptat cu majoritate de 58 voturi contra a 15.

Președinte,
Dimitrie Ghica

Secretar,
N. Moscu

Această lege s'a votat de Senat, în ședința sa dela 31 Ianuar, anul 1876, și s'a adoptat cu majoritatea de treizeci și șapte voturi, contra trei.

Vicepreședinte,
Al. Orăscu

Secretar,
Ștefan Bellu

Ordonăm ca legea de față să fie investită cu sigiliul Statului și publicată prin Monitorul Oficial.

Dată în București, la 5 Februar 1876.

Carol

Ministru secretar de Stat
la departamentul Justiției,

Ministru secretar de Stat la
Departamentul de rezel,
General de Divizie Florescu

Al. Lahovari

București, 3 Februarie 1876

Prea Înălțate Doamne,

Am onoarea a supune la Inalta sancțiune a Măriei Voastre legea votată de Corpurile legiuitoare, prin care se aprobă deschiderea unui credit extraordinar de lei patru milioane (4.000.000) asupra exercițiului 1876, pentru aprovizionarea de munițiuni, echipament, ambulanțe și altele necesare armatei, care se va acoperi cu suma de trei milioane cincizeci mii (3.050.000) din creditul votat prin legea dela 4 Februar 1875, iar restul de 950.000 prin un împrumut la casa de depuneri și consemnațiuni,

Tot de odată, Vă rog supus, Prea Înălțate Doamne, să binevoiți a semna anexatul proiect de decret pentru promuglarea zisei legi.

Sunt cu cel mai profund respect

Ministru secretar de Stat la
Departamentul de rezbel,
General de divizie Florescu

[*Monitorul Oficial*, Nr. 28 din 7/19 Februarie 1876, Partea Oficială, p. 705.]

76

București, 5 Februarie 1876

Fiind dat că ați plătit deja avansul asupra trimestrului Ianuarie, vă trimit prin viitorul curier trei mii de franci destinați ziarelor. Vă previn în același timp că începând de la 1 Aprilie viitor sunt silit să nu mai dau subvenția acordată lui « Constitutionnel », din pricina restrânselor noastre rezerve bugetare și cheltuielilor neprevăzute care au căzut în sarcina Departamentului meu. Subvenția de 4000 de franci pentru « Memorial diplomatique » va continua. In ce privește chiria, aștept nota oficială din partea Agenției, din Paris.

Bălăceanu

[Min Af. Ext., dos. Nr. 238, f. 4. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

77

Pera, 5 Februarie 1876

Pentru a face în cunoștință de cauză demersurile făgăduite de către raportul meu cu Nr. 24, îmi este indispensabil să am, în loc de rezumatul promis, textul integral al rapoartelor Agenților noștri la Viena și la Berlin asupra citirii făcută de către ei Miniștrilor Afacerilor Străine și reprezentanților străini în aceste țări, a circulării Ministerului nostru de Externe din 4/16 Ianuarie.

Vă rog așa dar insistent să-mi trimiteți aceste două documente în copie prin curierul care pleacă Sâmbătă.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 78. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

78

Giurgiu, 6 Februarie 1876

Uvfierii dela Dragagiu lipsiți de orice mijloace și desperați, roagă a li se distribui cel puțin hrana zilnică cât se dă la arestanți; rog permiteți ca până ce Ministerul Lucrărilor Publice va regula afacerea lor, primăria locală să le vie în ajutor. Aceasta în interesul ordinei publice

Prefect,
Ghergheli

[Rezoluție:] Se va repeta D. Minist. Lucrărilor Publici ca să ia cu o oară mai curînd măsuri a despăgubi pe lucrători să nu vie cu disperări.

L. Catargiu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 43. Telegramă.]

79

Belgrad, 6 Februarie 1876

Domnule Ministru,

Domnul Colonel Nicolici, Ministru de Război al Serbiei, mi s'a adresat acum câteva zile cu rugămintea de a recomanda generalului Florescu doi ofițeri de cavalerie și un veterinar sârb, trimiși în România, pentru cumpărarea de cai pentru nevoile armatei sârbe. Am scris în acest sens generalului Florescu o scrisoare particulară în care îi aduceam la cunoștință numele ofițerilor și ținta misiunii lor. Astăzi primesc o scrisoare de la Domnul Colonel Nicolici, a cărei copie o anexez aci, ¹⁾ și căreia am crezut să-i dau numai un răspuns verbal, anume că voi referi Guvernului meu. Rog, așa dar, pe Excelența Voastră să binevoiască a-mi comunica ce răspuns trebuie să dau Domnului Ministru de Războiu al Serbiei cu privire la conținutul scrisorii sale.

Binevoiți a primi, Domnule Ministru. expresia înaltei mele considerații.

A. Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 144. Originalul în limba franceză. Scrisoare personală.]

80

București, 7 Februarie 1876

Domnule Ministru,

La adresa Dv. cu Nr. 1748, am onoarea a răspunde că acei uvrieri au lucrat pe contul dlui antreprenor al dragajului, care nu are a lua niciun ban

¹⁾ Nu există în dosar.

dela Minister, iar nici de cum pe contul Ministerului; prin urmare subsemnatul nu le poate da nicio satisfacțiune.

p. Ministru,
Colonel Fălcoianu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 44.]

81

[București,] 7 Februarie 1876

No. 2219

Lucrătorii dela dragaj, au lucrat antreprenorului iar nu Ministerului Lucrărilor Publice. Antreprenorul nu are de luat nici o para dela Minister și ei pentru orice pretenție au să se adreseze la autoritatea Judecătorească locală.

Turburări să nu facă, căci vor fi considerați și pedepsiți ca turburători și Dvs. să luați măsuri spre a nu se tolera sau a se întâmpla vre o turburare.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 45 Conceptul telegramei.]

82

Paris, 12 Februarie 1876

«Times» anunță că, în urma stăruințelor mai multor Mari Puteri ale Europei, noul nostru Cabinet ar fi făcut o declarație că se va conforma Tratatelor în raporturile sale cu Turcia; aceiași știre este răspândită de mai multe ziare. Trebuie oare făcută o rectificare cu privire la aceste svonuri de presiuni asupra Guvernului nostru?

Calimachi Catargi

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 80. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

83

Paris, 14 Februarie 1876

Ambasadorul Turciei m'a întrebat ce se petrece în România. Gănescu, care i-a oferit de mai multe ori serviciile sale, i-a spus că a primit noi știri foarte grave. Am liniștit pe ambasador și l-am rugat să ia întotdeauna informații de la mine mai de grabă de cât dela Gănescu. Aceste grave știri au fost publicate astăzi în «Tablettes d'un spectateur» care anunță intrarea în Guvern a lui Strat și a lui Carp, prezentați drept unelte rusești, și [izbucnirea] unei apropiate revoluții, provocată de persistența cu care Principele, deși tezaurul nostru este secătuit, urmărește răscumpărarea căilor ferate și o înarmare extraordinară, conform ordinelor sosite dela Berlin. Svonuri asemănătoare au circulat chiar și la Ministerul Afacerilor Străine. Mă voi duce să văd pe Ducele de Decazes și să încerc a restabili adevărul. Mi se spune pe de altă parte că Domnul

Rosetti, bizuindu-se pe efectul alegerilor din Franța, a plecat îndată pentru a accelera mișcarea la noi; nu garantez faptul, dar îl semnez ca simptom al preocupărilor de aici. Binevoii a-mi spune ce însemnătate are moțiunea votată la Cameră cu privire la exploatarea căilor ferate.

Calimachi Catargi

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 81—82. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

84

[București,] 14 Februarie 1876

Știrile comunicate de către Gănescu Ambasadorului Turciei sunt stereotipe cu acelea pe care opoziția le trimite regulat ziarelor străine, care consimt a-i primi proza. Situația, fără a fi trandafirică, nu este chiar așa cum o pictează «*Tablettes d'un spectateur*». Cu privire la răscumpărarea căilor ferate, Guvernul Principelui a rupt pe față orice tratative cu comitetul acționarilor. A vedea circulara mea din...

Intrarea lui Strat și a lui Carp în guvern constituie o chezășie dată ideilor pacifice cărora Principele le este cu totul câștigat. Din acest punct de vedere, [intrarea lor] este un succes pentru politica occidentală. Interpelarea și moțiunea cu privire la exploatarea căilor ferate nu aveau și nu puteau avea nicio valoare. Camera a trecut pur și simplu la ordinea de zi. Domnul Rosetti este și mai puțin primejdios aici decât la Paris.

Bălăceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 238, f. 5. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată și confidențială.]

85

Paris, 18 Februarie 1876

Toate ziarele au publicat o telegramă din București care anunță că Ministerul nostru de Finanțe a cerut Camerii autorizația de a face două împrumuturi, unul de treizeci de milioane și un altul de cincizeci de milioane, pentru plata noilor linii. Această știre face o foarte proastă impresie mai ales din pricina cifrei deficitului. Binevoii a-mi comunica dacă această cifră este exactă sau dacă e cazul de a face vreo rectificare.

Calimachi Catargi

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 238, f. 9. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

86

[București,] 19 Februarie 1876

Guvernul nu s'a gândit niciodată să facă două împrumuturi care s'ar ridica la suma de optzeci de milioane. Este într'adevăr vorba de un împrumut pentru

[a face față] deficitului produs de stagnarea afacerilor care ne apasă piețele și împiedică scurgerea cerealelor noastre; dar acesta nu este un adevărat deficit; îndată ce vor reîncepe tranzacțiile comerciale și vom intra în fonduri, acest deficit va fi acoperit, prin forța lucrurilor.

Bălăceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 238, f. 10. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

87

București, 25 Februarie 1876

D. Ministru de Rezel. Dlor Deputați, am fost mai cu deosebire atras în această discuțiune de D. Colonel Manu, în ședința de ieri, și de fostul meu coleg, D. G. Cantacuzino, într'un mod indirect prin aluziunile Dsale de ieri și într'un mod direct astăzi prin intermedierea Dlui Mavrojeni, care și acum a dezvoltat aceleași idei pe care le-a arătat și în secțiuni și în acele întruniri intime de care a vorbit Dsa. Am fost atras mai cu seamă sub acel punct de vedere că dela 1871, ca șef al administrației militare, eu aș fi provocat la cheltuieli care, după părerea unora, s'ar fi putut evita.

Ei bine, Dlor, să ne explicăm mai lămurit în această discuțiune, căci aici e vorba de două chestiuni tot atât de vitale una ca și cealaltă, pentru țara noastră: ordinea în finanțe și viitorul uneea din principalele noastre instituțiuni, care constituie chiar viitorul țării noastre.

Vă mărturisesc, Dlor, că eu aș fi foarte fericit de a mă putea ralia la opiniunea acelor care, fie deputați aci în Cameră, fie poate afară de Cameră, mi-ar arăta puțința ca instituțiunea militară să poată prospera la noi, dacă nu cu o dezvoltare mai mare decât aceea pe care o are astăzi, dar cel puțin a se menține pentru câțva timp armata noastră în starea sa de astăzi cu mai puține cheltuieli.

Credeți-mă, Dlor, că vă vorbesc în toată sinceritatea când vă asigur că dacă aș cunoaște pe acel domn, m'ași duce și m'aș ruga de Măria Sa Domnitorul și de D. președinte al consiliului de miniștri, ca imediat acel domn să vină să mă înlocuiască. Aș dori să văd și că cunosc pe acel domn.

În curs de 5 ani de zile, de multe ori D. Colonel G. Manu mi-a făcut tot felul de obiecțiuni, de piedici, atât ca deputat cât și ca membru al comisiunilor bugetare sau financiare. Și aici fac apel atât la Dvoastră și mai vârtos la acei Dni deputați care au fost și în Camera precedentă, că eu nu am luat niciodată cuvântul spre a mă apăra, ci numai spre a mă explica după cum avea dreptul și datoriam să o facă comisiunile noastre bugetare. În Cameră n'am avut loc a-mi da această satisfacțiune de a răspunde Dlui Colonel Manu, fiindcă bunavoință ce am întâmpinat din partea Adunării, mă scutea a mai ține compt de obiecțiunile Dlui Colonel Manu, și aceasta pentru un cuvânt foarte simplu, pentru cuvântul că dacă ați crede că puteți să disperați de multe lucruri în țara

noastră, dar este un lucru în această țară de care nu puteți dispera și care a scăpat țara aceasta în trecut din multe greutăți, precum o va scăpa și în viitor, este bunul-simț al românului (aplauze) și acel bun-simț va veni și astă-dată să ne scape de o situațiune grea, oricât s'ar înverșuna partidele, sau cecece este mult mai întristător, oameni din acest partid.

Dlor, chestiunile de cifre, precum s'au zis de mulți, au elocința lor și nu cer talentele mari spre a le dezvolta.

Cel dintâi a fost D. Colonel Manu care ieri a vorbit despre greutatea care apasă finanțele și situațiunea actuală a tezaurului administrațiunii rezelului.

D. Mavrogheni a făcut și Dsa o enumerare de cifrele cu care s'a mărit budgetul ministerului de rezel. Dsa a făcut însă o eroare și s'a suit până la anul 1860 și nu a început mai dincoace de la 1868 sau 1869, pentru că aici e vorba de a ne lumina, iar nu de a face numai efect, și dacă mă voi duce și eu cu alți zece sau cincisprezece ani mai înapoi decât Dsa, atunci pe când instituțiunea era mai puțin decât în copilărie, era abia embrionară, voi găsi budgete de un milion numai; dar din asemenea comparațiuni nu iese lumină și nu putem trage o concluziune serioasă. Eu mă mărginesc la anul în care am venit eu la minister, și am înlocuit pe D. Manu.

O voce: La 1868.

D. ministru de rezel. La 1868 și 1869 budgetul rezelului era foarte suit, se urca la 20 milioane, și mi se pare că D. Manu era la minister.

D. G. Manu. Dacă voiți a face chestiune personală, vă rog citiți mai bine cifrele.

D. ministru de rezel. Vă rog să nu vă supărați așa de lesne, Dle Manu, pentru că am să vă spun ceva și mai serios, ceva subscris de Dta.

D. G. Manu. Ne cunoaștem trecutul.

D. ministru de rezel. Cu o diferență: că eu rămân tot același și când nu sunt la minister. Trecutul meu l-am probat voi proba și pe al Dtale, însă îl vom găsi altfel decât este prezentul. La 1870, Dlor, budgetul armatei era de 16.273.000, și iată ce spune D. colonel Manu, în expunerea de motive a budgetului la 1871, tipărit și subscris de Dsa:

« In expunerea de motive a budgetului pe 1870 am demonstrat că budgetul armatei române este de 19.000.000. Această convicțiune o am și astăzi ».

Așa dar, Dlor, la 1870 D. colonel Manu declară — și este un om foarte competent D. colonel Manu, — că budgetul normal al armatei este de 19 milioane, și face o condescendență Onor. Adunării lăsându-l la 18.500.600. Așa dar am autoritatea colonelului Manu pentru mine, că budgetul *normal* al armatei este de 19.000.000 și pentru că trebuie să facă economie unui lung șir de ani, îl reduce la 18.500.000.

D. Manu. Erau legi organice.

D. ministru de rezel. Pin intervențiunea aceasta D. Manu îmi face un bun serviciu, Dsa zice că acele cheltuieli erau bazate pe legile organice militare.

Apoi mai este nevoie Dlor, să vă spun eu cecece știți și Dvoastră și țara întreagă, că nu se aseamănă legile organice de azi cu cele din 1870 și că armata noastră azi nu este ceea ce era atunci? (aplauze). Imi dați voie a vă declara că eu am 11.000 oameni mai mult azi decât era în 1870; că în loc de 120 de elevi care erau în școala militară, la anul 1870, astăzi avem 300; și încă astăzi avem trei școli care nu figurau în budgetul pe 1870, avem : Școala de cavalerie, școala de cadrele armatei teritoriale și astăzi nu este numai școală militară, dar este și școală de sergenți divizionară, care în total au 470 de elevi, pe cât timp la 1870 nu știu ce a fost, dar știu că țara de atunci încoace a îmbrățișat cu căldură instrucțiunea militară, și dacă acum ar fi să discutăm al cui este meritul, eu vă voi răspunde că dacă am fi fost în stare să cheltuim miliarde, nu am fi putut face nimic fără această adeziune spontană a țării întregii; dar fiindcă țara întreagă a voit, fiindcă țara întreagă a îmbrățișat această instituțiune, de aceea noi nu trebuie să facem din aceasta nimănui în parte o laudă (aplauze).

La aceasta ar mai trebui să adaug ceva. Dacă D. colonel Manu declară la 1871 că budgetul normal al ministerului de rezel trebuie să fie de 19 milioane, apoi Dlor, să vă aduceți aminte care erau și resursele țării pe atunci, pentru că și eu sunt de părere că această instituțiune nu se poate dezvolta decât treptat cu dezvoltarea resurselor țării. Ei bine, oare finanțele noastre de azi sunt ca cele din 1870? In anul 1870 veniturile țării nu erau decât de 64 milioane. Vedeți, dar Dlor, cum am apăsas eu prin administrația mea asupra finanțelor țării, căci este bine să știe și țara toate acestea.

La anul 1870, onor. D. colonel Manu vă declară că budgetul normal al ministerului de rezel trebuie să fie de 19 milioane fără ca armata să fie avut atunci dezvoltarea pe care o are astăzi.

Dar să vedem ce am făcut eu. La 1871, dacă vom scădea economiile ce a lăsat ministrul de rezel în cassa Statului, precum și resursele create prin vărsările comunelor pentru întreținerea pompierilor, cheltuielile reale se urcă la cifra de 15.943,000, la 1872 la suma de 15.427.000, la 1873 la 18.106.000, la 1874 la 17.339.000, la 1875 la 16.711.000 și la 1876 budgetul s'a redus la 15.752.000 din 18.500.000 votat de Cameră, prin urmare redus prin propria mea inițiativă cu 2 milioane.

Vedeți, Dlor, aci vorbesc cifrele, eu nu am să insist mult asupra lor, pentrucă nu voi abuza de răbdarea Dvoastră.

Vedeți cum au fost apărate finanțele țării de către administrațiunea militară sub ministerul meu.

Dar este iarăși adevărat că dacă ne vom sui în trecut la alte guverne, vom găsi că s'au cheltuit mai mult de 18 milioane într'un singur, an, numai cu niște cheltuieli extraordinare, și aci, Dlor, nu voi să acuz pe nimeni pronunțând aceste cuvinte; și aş ruga să nu creadă cineva că o fac sub titlu[1] vreunei imputări. Dacă am însă o părere de rău, este că, dacă s'au cheltuit atâți bani pentru

armată, apoi să fi găsit cel puțin la venirea mea la minister, cazarme bune, arme, munițiuni, ca să nu fiu nevoit a cere noi sacrificii dela țară ; n'am găsit însă nimic. Relativ la ceea ce am găsit, aș dori ca onor Camera să numească o comisiune care să cerceteze tot ce s'a făcut pentru armată în timpul Dlui colonel Manu, și înaintea Dsale ; iar pe de altă parte să constate tot ce se găsește astăzi în arsenalele noastre. N'am găsit nimic, o mai repet ; și când v'am exprimat dorința mea în privința necesităților armatei, când v'am arătat că este un păcat ca frații noștri, ca copiii noștri să stea în acele cazarme umede, care, precum s'a zis de atâtea ori, nu trebuie să fie mormântul soldaților noștri ; Dvoastră cu toții ați recunoscut aceasta și ați votat legea pentru cazarme. Ați votat în urmă acele 4 milioane, din care numai 950.000 sunt un adevărat sacrificiu din partea țării, iar celelalte 3 milioane sunt un simplu virement ;

Acum, D. Mavrogheni în întrunirea ce am avut, a vorbit de reduceri în budget.

D. Mavrogheni. N'am vorbit de reduceri în budget, ci numai de a suspenda cele patru milioane.

D. Ministru de rezbel. Onor. D. Mavrogheni zice că n'a vorbit de altă reducere în budget, ci s'a mărginit la cele 4 milioane. Mie îmi pare bine de cele ce spune acum, căci îmi dă ocaziunea a repeta și în ședința publică, înaintea Dvoastră, declarațiunea ce am făcut, că în urma reducerii celor 2 milioane făcute în budgetul rezbelului pe 1876, eu nu mai pot reduce nici o para. Aici, — Dlor, veți vedea și diferența între mine și D. Cantacuzino, care vorbește de mine ca de o stâncă, de care totdeauna Dsa. s'a lovit. E nedrept D. Cantacuzino când zice aceasta și i-o voi proba.

Dlor, când un ministru, apreciind starea financiară a țării, cedează colegului său dela finanțe, și-și dă osteneala de a reduce cheltuielile la extremitatea posibilă, cred că nu i se poate cere mai mult. Și când mi s'a cerut o reducere violentă, care să atragă după sine distrugerea instituțiunii, atunci aveam dreptul să zic: veți distruge instituțiunea cu mâna altuia, dar nu cu a mea. Iată de ce am zis că nu voi permite a se reduce nicio para din budgetul ministerului de rezbel, iată cum trebuie să se interprete cuvintele mele.

Acum mai înainte ca D. Cantacuzino să vie la ministerul de finanțe, vă declar că eram în cele mai bune relații cu Dsa, și eram foarte încântat văzând tineri ca Dsa iubind atât de mult instituțiunea militară, precum totdeauna am avut plăcerea de a vedea majoritatea Camerii constatând împreună cu mine, că instituțiunea militară e de mare folos în țara aceasta. D. Cantacuzino, de câte ori mă întâlnea înainte de a fi ministru, îmi zicea: ce bine ar fi dacă am putea dispune de mai mari mijloace pentru dezvoltarea armatei ; Eu îi răspundeam: să mergem mai încet, această instituțiune nu se dezvoltă numai cu bani ne trebuiesc oameni speciali, cadre și o mulțime de mijloace. După ce a venit D. Cantacuzino la ministerul de finanțe, m'am întrebat de multe ori, fără să-mi pot răspunde niciodată, dacă a văzut ceva

care să-i fi putut da loc la o deziluziune în privința sentimentelor sale pentru armată.

Totdeauna mai înainte mă întreba, de câte zeci de mii de oameni am putea dispune, și răspunsul meu era acelaș pe care vi-l spusei mai sus. Dar după venirea Dsale la minister, nu-mi vorbea de zeci de mii, ci mă întreba dacă avem cel puțin vreo sută mii de oameni?

Judecați dar cât a trebuit să fie de mare decepțiunea mea, când într'o zi Domnu Cantacuzino vine să prezinte în consiliul de miniștri un referat, prin care arăta starea financiară a țării și deodată cere anularea creditului de 4 milioane și 5 milioane reducere în budgetul ministerului de rezel.

Atunci i-am răspuns D-lui Cantacuzino: mă unesc să reducem tot ce e posibil, dar nu voi primi niciodată să trec peste limita care va aduce disolvarea instituțiunii.

D. Cantacuzino pretinde că eu aș fi fost o stâncă de care s'a zdrobit Dsa. Din cele ce preced rezultă că eu nu am fost o stâncă atât de tare; dar că Dsa a fost așa de slab încât, cu toate reducerile mele, a putut crede că m'ași putea duce și mai departe, lovind astfel în bazele chiar a instituțiunii noastre militare.

Iată limita la care m'am oprit, și aceasta a fost și momentul când D. Cantacuzino a crezut că rezolvă chestiunea retrăgându-se din minister, și rămâne la Dv. să apreciați dacă a făcut bine sau rău.

Vin acum la creditul de 4 milioane. În această privință am apreciat bine situațiunea financiară a țării și dovadă de aceasta este că m'am mlădiat după dorința Dv. a tuturor, și a țării întregi, și știți că am zis: vom mai aștepta încă un an doi, până când țara va fi într'o stare financiară mai înflorită, ca să putem înzestra armata cu tot materialul trebuitor. Todeodată am răspuns Dlui Mavrogheni că cel puțin creditul de 4 milioane nu se poate amâna și Camera ținând compt de declarațiunile mele, l-a votat acum câteva zile.

Acum ca să termin cu D. Cantacuzino voi spune onor Camerei că eu am fost autorizat de D. Cantacuzino ca să vă cer un credit nu de 4 milioane, ci de 7 milioane, și nu prin virement, ci prin emitere de bonuri de tezaur.

Am aci, Dlor, ca dovadă încheierea făcută de consiliul de miniștri, subscrisă chiar de Dsa. Acum văd că se zice: voim să revenim asupra acelu credit.

Aceasta o zice, nu Adunarea, ci D. Cantacuzino care a subscris opinia minorității.

Pentru mine, cele ce ziceți Dvoastră, prin opiniunea minorității, este anularea creditului. Și dacă am rostit aceasta într'un mod îndoios, este grație Principelui D. Ghica, care cel puțin în explicațiunile sale nu înțelege anularea creditului.

Apoi, Dlor, ce va să zică cuvintele Dvoastră când ziceți: că ministrul de rezel să nu întrebuițeze fondul de 4 milioane decât pe atât cât s'a făcut angajamente?

Iată. Dlor ce se zice de minoritate în acest proiect de lege:

« Spre acest sfârșit guvernul este însărcinat a face reducerile necesare în bugetele votate și a mărgini completarea armaturii numai la comenzile contractate ».

Dacă D. Cantacuzino mă întreabă: ce însemnează aceasta? Ii voi răspunde că însemnează: că eu care simt toată greutatea responsabilității mele, am trimis ofițeri în toate părțile ca să-mi procure, pe baza propunerii subscrise de Dvoastră, obiecte necesare armatei.

Acum, Dlor, ar fi puțin lucru de a nesocoti anagajamentele ministrului de rezel, dacă cel puțin s'ar scăpa țara.

Vin la chestiunea oportunității și absolutei necesități pentru acele patru milioane. Onor Dnu Mavrogheni declară că nu numai această necesitate nu ar exista, dar că ar fi bine a nu mai înscrie acel credit fiindcă el a speriat Europa. Eu, deși cred că D. Mavrogheni, e mai competente în politică decât mine, totuși zic că Europa nu se sperie de acest credit.

D. Mavrogheni. Nu am zis aceasta.

D ministru de rezel. Apoi credeți că cu patru milioane avem să răsturnăm starea de azi a Europei? Ia să ne înțelegem cu sânge rece.

Dacă Dvoastră vă aduceți aminte de acea ședință când s'a discutat creditul, D. Brătianu printr'o exaltațiune oarecare a venit să ne facă teorii de rezel. Și ce am răspuns? Ceea ce am declarat în consiliul de miniștri v'am declarat și Dvoastră că nu speriem pe nimeni, că nu facem nimic alta decât a pune în pozițiune armata noastră de a-și putea face datoria; și atunci când veți face apel la armată să nu fie prea târziu; căci nu se improvizează așa de ușor o armată. Când ați cere mobilizarea armatei știind că nu are cele trebuincioase, ați comite o adevărată crimă.

Iată ce am zis. Inșă mi s'a obiectat și cu drept cuvânt: de ce nu te-ai gândit mai de mult la aceasta? Iată de ce nu m'am gândit: fiindcă și eu am ținut totdeauna compt de situațiunea financiară a țării, și astădată când nu vă cer decât un simplu viriment, puteți Dvoastră a mi-l refuza, ba încă după opiniunea minorității, a cere chiar anularea sumei de 3 milioane, varsate prin rente în casa Statului? Nu, Dv. nu veți face aceasta și rămân liniștit crezând că Dvoastră veți ține compt de explicațiunile ce am avut onoarea a vă da, (aplauze) fiindcă credeam că mai puteam ajurna din cauza stării financiare a țării însă când Dvoastră ați votat cele trei milioane, nu era timpul să vin a vă arăta starea noastră financiară? Iată pentru ce vi s'a cerut și Dvoastră ați votat acea lege care nu va avea nimic așa de teribil, după cum a arătat D. Mavrogheni; și prin urmare iată cauza pentru care eu cred că Dvoastră nu veți primi nici anularea, nici amânarea acestui credit.

Acestea sunt explicațiunile pe care am crezut de datoria mea să le dau, (aplauze).

[*Monitorul Oficial*, 1876, No. 61 din 17/29 Martie 1876, p. 1682—1684.]

București, 26 Februarie 1876

D. T. Maiorescu, Revin dar la cele patru milioane pentru armată. Dar ce sunt aceste patru milioane? In anul trecut ați votat o lege prin care dați cinci milioane ministrului de rezbel pentru cumpărare de arme. Din aceste 5 milioane au mai rămas ca la 3 milioane, iar două sunt angajate pentru arme. In anul acesta s'a simțit trebuința de munițiuni și alte înzestrări pentru armată și s'a cerut 5.700.000 franci. Ați auzit ieri, cu câtă demnitate, cu cât adevărat parlamentarism, fostul ministru de finanțe, D. Cantacuzino, v'a vorbit. Inșă, un singur lucru n'a fost atins de Dsa în vorbirea Dsale și eu mă aflu tocmai în privința acestui punct în cea mai mare nedumerire. D. Cantacuzino, fiind înșă ministru de finanțe, a cerut la Dvoastră să autorizați a se emite bonuri de tezaur în suma de 5.700.000 franci, pentru munițiunile și remonta armatei și tocmai acestei propuneri a Dlui Cantacuzino, Dvoastră majoritatea ați zis: « nu dăm atâta pentru militarism; din contra ați mers până a zice, că chiar din acele 5 milioane votate anul trecut și din care mai sunt disponibile trei milioane, să se cumpere așa numitele harnașamente și munițiuni, și ați mai adaogat numai 900.000 franci ca se facă 4 milioane. Cererea creditului de 5 milioane și 700.000 franci a făcut-o însuși Dnu Cantacuzino, fiind ministru de finanțe. Va să zică aceste 5.700.000 franci, sumă nouă, și cele peste 3 milioane de mai înainte disponibile dela arme, făceau aproape 9 milioane cerute pentru armată de D. Cantacuzino, în locul celor 900.000, adică de zece ori mai puțin, încuviințate de Dvoastră. Iacă lucrul înainte cu 3 săptămâni, când era D. Cantacuzino încă ministru și colegul Dlui Lascar Catargi. Astăzi înșă văd aici o hârtie albă, pe care este tipărită opinia minorității. Vedeți, hârtia are puține litere; dar între ele sunt vre-o câteva, care au o mare greutate pentru Dvoastră și pentru mine și care îi dau propria ei valoare. Aceste litere cuprind numele principelui Dimitrie Ghica și al Dlui George Cantacuzino. Eu m'am uitat de două ori, de trei ori, de patru ori pe această hârtie și când am văzut aceste două nume pe ea, am căutat să mă lămuresc, ca fiecare din Dvoastră, pentru ca să știu cum să ne hotărâm între cele două propuneri. Am găsit că D. Cantacuzino, în minoritate cu D. Cantacuzino, diferă astăzi de părerea majorității comitetului delegaților care zice: să se dea acele 4 milioane pentru armată, pe când Dnii Ghica și Cantacuzino vor să se mărginească numai la comenzile deja contractate în momentul de față, și fiindcă acestea, după declararea guvernului, sunt numai de aproape 200.000 franci, vor cu alte cuvinte să se suprimе cele patru milioane.

Vă rog Dlor, să-mi explicați acum Dvoastră acest lucru, fiindcă eu singur nu mă pot dumiri. D. Cantacuzino cerea acuma patru săptămâni nouă milioane, Dlui ședea atunci pe acea bancă ministerială. Astăzi, D. Cantacuzino, care stă aici pe banca deputaților, zice, nu numai să nu dați nimic din cele șase milioane cerute de Dsa, dar din cele trei milioane votate anul trecut să mai tăiați.

D. G. Cantacuzino. Evenimentele politice îmi impunea[u] aceasta atunci.

D. Maiorescu. Evenimentele? Care? Evenimentele politice? Dar în ce s'au schimbat evenimentele politice? În adevăr, o parte a politicii noastre s'a schimbat: D. Cantacuzino, în loc să fie pe acel fotoliu, stă pe această bancă. Dar evenimentele politice externe unde vedeți Dvoastră că s'au schimbat?

Faceți aluziuni la criza orientală? Dar, ia să vedem, dacă acest paravan nu e prea transparent. Vă aduceți aminte, că a venit acum 4 săptămâni D. președinte al Consiliului, și ne-a declarat, a venit de asemenea D. ministru de război și ne-a spus: România nu poate să se gândească a juca un rol agresiv în politica Orientului; dacă s'au cerut patru milioane, era pentru cea mai neapărată înzestrare a armatei, cu harnașamente și munițiuni trebuincioase în timp de pace, cași în timp de război; furnituri fără care nici nu poate să existe o armată. Cel mult la ce ne-am putut gândi a fost: întâi, menținerea ordinii înăuntru; al doilea, dacă am avea nenorocirea să fim călcați de vre-o putere străină pe teritoriul nostru, atunci în virtutea tratatului de Paris, care vorbește anume de armata noastră, de drapelul nostru, și ne recunoaște neutralitatea, am trebuit ¹⁾ să ne gândim a ne apăra onoarea teritoriului.

Oare, s'a schimbat ceva din aceste lucruri astăzi? Cum, voiți, Dle Cantacuzino, să insinuați că noi, guvernul de atunci, am avut idei ascunse? Voiți să ziceți astăzi: A! S'a pacificat Orientele, nu mai avem nevoie de munițiuni? Prin urmare voiți să arătați Europei, că noi am mistificat atunci opiniunea publică și făceam o armătură de război sub forma unei armături de pace? Că noi, și Dta împreună, voiam să înșelăm pe acei care aveau să voteze înarmarea? Dlor, sau eu nu mai înțeleg nimic, sau acela, care a fost pe acele bănci (arătând banca ministerială) nu trebuia să iscălească acest proiect de lege (arătând proiectul minorității). Căci, ce va să zică: s'au schimbat împrejurările? Va să zică că complicațiunile orientale s'au diminuat.

Ce pretext puțin chibzuit mai este și acesta? Lasă, că împrejurările orientale nu s'au schimbat în aceste 3 săptămâni așa încât dacă atunci era din cauza lor necesară noua înzestrare a armatei, astăzi, să nu mai fie; lasă, că este știut, că lupta continuă încă în Orient; și niciun om de Stat cu oarecare prudență nu poate zice astăzi cu siguranță, ce se va întâmpla în decursul acestei veri în Turcia, cu toate silințele de pacificare. Dar lucrul principal este, că Guvernul cu D. Cantacuzino împreună a declarat, că înarmarea noastră nu era decât o înarmare pentru stare de pace.

Și această declarație este cu atât mai adevărată și mai naturală, cu cât a fost explicată prin cuvintele Dlui General Florescu, că de era vorba pentru o preparare de război, nu 4 milioane ci 40 de milioane ar fi cerut. Este evident! Și acum D. Cantacuzino vrea să ne facă să credem că intențiunile guvernului erau altele? Și, admitând că ar fi fost așa (eu însă vă afirm, că guvernul nu a

¹⁾ Așa este în text.

avut alte intențiuni cu înarmarea, decât cele declarate în public), dar admitând că a fost cum pare a zice D. Cantacuzino, era rolul Dsale de a veni [la] trei săptămâni după ieșirea din minister și a face asemenea explicații?

Cum numiți Dvoastră o asemenea procedură? Eu nu am trebuință să o numesc, dar mărgininu-mă în discuția proiectelor financiare de față, mă cred autorizat de a șterge de pe această hârtie, dacă nu numele Dlui Cantacuzino, cel puțin efectul ce poate produce aceste nume asupra vreunui din Dvoastră. senzațiune, aplauze).

Cum rămâne acum cu cele 4 milioane acordate pentru înzestrările armatei? Vă rog, în hotărârea aceasta să fim prudenți și să chibzuim lucrul cu multă maturitate.

Dlor deputați, ați dat acum un an armatei 5 milioane; după aceea ați luat din [ele] 3 și le-ați afectat pentru altă destinațiune tot a armatei și acum veniți să ziceți; le luăm înapoi și aceste 3. Apoi ia puneți-vă un moment în pozițiunea ofițerilor armatei? Este ușor a zice: suntem partidul ordinii; însă trebuie să recunoaștem că armata este un element de ordine în Stat. Ce? vă pare Dvoastră că noi suntem atât de liniștiți încât nu mai avem trebuință de armată deloc? Vă pare oare că teritoriul nostru este de o absolută siguranță, când criza Orientului continuă? Apoi, vă pare Dvoastră că ar fi ceva greu, ar fi un sentiment de neordine, ca să nu zic dezordine, ce ați produce în armată când această Cameră ar avea aerul, permiteți-mi a o spune, aș vrea să întrebunțez un cuvânt mai parlamentar, dar fiindcă s'a zis și altădată să-mi fie permis a-l zice și eu — ar avea aerul de a nu fi destul de serioasă, când votează o armată de 42.000 oameni, și apoi să refuze a-i da echipamentul necesar. Ce fel: ați votat anul trecut 5 milioane pentru arme și apoi veniți să ziceți: A? Nu-ți dau decât cele 2 milioane care le-au cheltuit pentru arme, iar trei milioane ți le dau pentru munițiuni și înzestrări și apoi acum veniți și ziceți iar: m'am răzgândit, vă iau și aceste trei milioane pentru munițiuni. Dar bine, ofițerii aceștia ce o să gândească? Luați Dvoastră răspunderea lucrului? Eu cred că Camera nu poate face una ca aceasta; căci ea este datoare să înconjoare armata Română cu tot prestigiul ce i se cuvine (Aplauze).

Când veți crede că această țară nu poate suporta 42.000 oameni, atunci veți reduce armata la 20.000 sau la altă cifră, însă pe cale legală, pe calea unor dezbateri serioase la modificarea legii organice din 1872.

Însă, a avea o armată de 42.000, a vota 5 milioane pentru trebuințele lor¹⁾ a veni apoi și a reduce 3 milioane la altă destinație, și apoi a reveni acum și asupra acestora, în fața unor asemenea propuneri, vă rog să vă aduceți aminte că sunt români și acei oameni și trebuie să respectați demnitatea fiecărei instituțiuni în țară (aplauze).

¹⁾ Așa este în text.

Acum, s'a zis, că guvernul să nu facă toate achizițiunile de 4 milioane. Aceasta s'a exprimat de unanimitatea comisiunii, ca dorință. Foarte bine, votați propunerea majorității și aveți încredere că guvernul va face tot ce va fi posibil pentru economiile politice.

Tot pe această hârtie a majorității alături de D. Cantacuzino, văd subscris numele principelui Dimitrie Ghica: și Dsa cere a se mărgini completarea armăturii numai în comenzile făcute. Nu știu dacă fac o eroare, n'aș voi s'o comit, și în orice caz sunt gata a o rectifica, dar mi se pare că atunci, când venise din partea Dlui ministru Cantacuzino cererea bonurilor de tezaur de aproape 6 milioane pentru acel scop, era și principele Ghica unul din cei 7 delegați.

Acum, să vă mărturisesc ceva la care ne așteptam mai mulți dintre noi. Noi puneam multă speranță că se va reduce această cifră la 3 milioane. Această speranță nu o puneam nici în onor. D. Boerescu, nici în onor. D. Meitani, care cu drept, cu nedrept, trec între noi ca cheltuitori (ilaritate).

Noi puneam speranțe mai ales în prințul Dimitrie Ghica; noi credeam că autoritatea Dsale fiind așa de mare, era suficientă de a reduce cifra la trei milioane. Prințul Ghica, dacă nu mă înșel, a propus deodată în comisiune ca să se dea 4 și jumătate milioane.

D. D. Ghica: Nu este exact.

D. T. Maiorescu. Nu este exact? Dacă nu este exact, vă rog să mă scuzați, retrag afirmarea.

D. D. Ghica. Imi dați voie să vă întrerup?

D. T. Maiorescu. Imi faceți totdeauna onoare când mă întrerupeți.

D. D. Ghica. Când a venit mesagiul cu proiectul de lege al ministerului de război pentru acest credit, vă aduceți aminte că am zis Dlui General Florescu: În ce poziție ați pus această Cameră? Să vă acordăm acest credit? Știți strâmtoarea tezaurului; să vă refuzăm? Este a vă lăsa mai cu seamă în ochii Europei să treceți ca un guvern cu veleități belicoase și turburătoare, în vreme ce noi Camera am privit lucrurile mai cu sânge rece, și deaceia v'am refuzat cererea.

În fața acestor împrejurări ne-am întrunit la ministerul de interne și am discutat proiectul și atunci am găsit, am născocit, pot zice, pe de o parte ca să nu refuzăm cele trebuitoare armatei, iar pe de alta să nu împovărăm budgetul, și acel mijloc știți că consista în combinațiunea ce am făcut de a nu acorda în realitate decât un credit de 950.000 lei, iar pentru restul de 300.000[?] să autorizăm un simplu virement, deoarece acei bani erau încă disponibili, din cauza necesității ce era de a se căuta o armă mai perfecționată.

D. T. Maiorescu. Mulțumesc prințului Dimitrie Ghica de explicațiunile ce a binevoit a-mi da. Dar lucrul tot nu este pe deplin lămurit. Aceasta o știm cu toții, că în definitiv, din dezbaterile acelui comitet de delegați a ieșit propunerea numai a 4 milioane, pe care le-am și votat împreună cu Senatul. Dar printre părerile delegaților mi s'a afirmat că acea a prințului Ghica era de 4 și

jumătate milioane, adică ceva mai urcate (pauză). Fiindcă nu am favoarea de a primi un răspuns mai lămurit asupra acestui punct, mă mărginesc a zice în mod dubitativ că, dacă ar fi fost 4 și jumătate milioane care se propuneau atunci de prințul Dimitrie Ghica, înțelegeți că m'aș fi rugat să mi se explice nedumerirea, cum, după trei săptămâni veniți și refuzați cifra cea redusă de 4 milioane?

[*Monitorul Oficial*, 1876, No. 63, din 18/31 Martie, p. 1752—1753.]

89

București, 26 Februarie 1876

Am observat însă că Dnu Maiorescu se agață mai ales de cele 4 milioane ale înarmării, și lasă a se înțelege, că noi am voi să revocăm acest credit, și că risipa ar proveni mai ales din spiritul de militarism.

Intreb însă pe Dnu Maiorescu de ce își dă nevoia să combată niște adversari care nu există?

Dvoastră Dlor, ați putut vedea că nu este nimeni dintre noi care să voiască revocarea acelu credit acordat Dlui ministru de rezel, și care este deja sancționat. Dacă ar fi cineva aci care să ceară una ca aceasta, eu cred că ar face un act anticonstituțional, și chiar nepatriotic; căci nu numai s'ar lovî o lege votată, dar s'ar da loc la prea rele interpretații în străinitate. Așa dar, nu dintre noi aceștia, care nu combatem militarismul, se pot face asemenea propuneri.

Apoi, proiectul minorității e redactat așa cum să nu lase loc lanco îndoială. In el se zice că economiile posibile se vor face în tot budgetul; iar în cece privește creditul de patru milioane, numai întrucât nu se vor fi făcut comenzi din acel credit.

Asemenea reducțiuni s'au făcut întotdeauna chiar la ministerul de rezel. In cei cinci ani noi toți din minister am ținut să reducem, pe cât se va putea, din cheltueli. Nu am redus însă nimic în mod arbitrar și neconstituțional. Nu am făcut ca Dnu Maiorescu care vine, prin budgetul rectificativ, să reducă violând o lege organică. Nu am făcut una ca aceasta (aplauze).

Prin urmare să nu ni se zică că autorizăm pe cineva a viola legile organice, căci tocmai noi minoritatea am dezaprobat pe cine le-a violat! Să nu se mai caute a se mai recomanda unii și alții că Dlor apără creditul militar și că noi îl revocăm; fiindcă am probat că faptele îl desmint, fiindcă această imputare ar privi și pe majoritatea delegaților. In adevăr, Dlor, v'am citit ieri raportul delegaților din care se constată, că toți delegații, în unanimitate, au decis acelaș lucru.

Ce se mai alege dar de toate argumentările ce Dnu Maiorescu trăgea din această acuzare ce făcea minorității delegaților, când raportul Dlui raportor

Cerchez declară formal că comitetul în unanimitate a fost de aceleași opinii și pentru creditul de 4 milioane?

Sau oare presupuneți că ceea ce s'a exprimat prin raport să nu fie tocmai așa? Negreșit că nu puteți pune la îndoială veracitatea raportului. Apoi ce însemnează că, pe de o parte, declarați prin raportul comitetului că toți delegații au fost de aceeași opinie, și apoi în Adunare veniți să lăsați a se înțelege contrariul? Vedeți, Dlor deputați, aceasta s'ar putea numi o adevărată fineță (Aplauze).

Dar este ceva și mai straniu! Pe de o parte, Dnu Maiorescu se pare înfocat pentru a menține creditul de patru milioane acordat Dlui ministru de război, și apără acest credit, în contra acelor care contestă tot ce se dă pentru acel ministru, ci în contra noastră care propunem economiile posibile la toate ministerele. Dar pe de altă parte, tot Dnu Maiorescu ne spune că trebuie să reducem tot budgetul ministerului de război, și că pentru aceasta se va reduce la toamnă armata dela 42 mii la 20 mii.

Iată perspectiva legiuitoare pentru D. ministru de război. Și D. Maiorescu nu se mulțumește cu atât. Dnealui ne spune că trebuie să combatem aceea ce Dnealui numește militarism.

Ce o mai fi aceasta? Ce înțelege Dnu Maiorescu cu militarism? Dacă cu aceasta înțelege spiritul militar care trebuie să fie răspândit între români, eu vă mărturisesc că, în loc d'a-l combate, aș face tot posibilul ca să-l propag cât mai mult. Tot cetățeanul să fie soldat; aceasta este și bun și costă puțin. Nu dar un asemenea militarism, care există și în alte țări mici, cum este Elveția, trebuie să combatem; ci cheltuielile de lux și inutile, care s'ar face chiar cu oștirea. Așa dar susținem militarismul, dar combatem cheltuielile de lux; iată ce facem noi partită ¹⁾ adevărat conservatoare.

Dnu Maiorescu ne mai obiectează că este peste putință ca prin reduceri să acoperim tot deficitul. Dar cine a pretins ca tot deficitul să se acopere numai prin reduceri? Nimeni nu poate pretinde aceasta; căci oricine ar fi la ministru nu ar putea-o face. Ceea ce cerem noi dela guvern este a face toate economiile posibile; adică a se ține de sistemul vechi, practicat de Dnu Catargi atâția ani, și pe care astăzi Dsa îl abandonează pentru a se uni cu noua direcțiune a Dlor Carp și Strat (ilaritate).

Cerem dela ministru să se facă reduceri în budget de câte milioane va putea, de 4, 5 ori 6; de a mai acoperi apoi deficitul prin intrări din rămășițe, prin creări de noi resurse. Ne va ajuta poate și un timp mai favorabil; căci în fine această criză nu poate să fie perpetuă; exportul își va lua zborul lui; produsele ce umplu magazinele noastre vor începe a se vinde; oamenii vor căpăta bani și-și vor achita datoriile către Stat.

[*Monitorul Oficial*, 1876, No. 64 din 20 Martie/1 Aprilie, p. 1781—1782.]

¹⁾ Așa este în text.

București, Februarie 1876

În starea actuală a lucrurilor în Orient, un agent inteligent, stăpânind cunoștința intimă a resorturilor care pun în mișcare presa engleză, ar putea aduce însemnate servicii. Presa din Londra este recunoscută ca una din puterile statului și, prin caracterul ei universal, exercită o influență netăgăduită asupra claselor guvernante din lumea întreagă.

Majoritatea cabinetelor străine întrețin cu ea relații mai mult sau mai puțin continue în afară de reprezentanța lor diplomatică și, în felul acesta, ajung adeseori la rezultate, atât politice cât și financiare, greu de obținut pe căile oficiale. Marile colonii ale Imperiului britanic, și anume acele din Australia, Noua Zelandă, din dominionul Canadei, datoresc succesul numeroaselor lor împrumuturi, ca și menținerea bunelor lor raporturi cu guvernul imperial, folosirii cumpănite pe care agenții lor au știut întotdeauna s'o dea acestei puternice unelte. Fostele State-Confederate ale Americii, în timp ce se găseau angajate într-o luptă pe viață și pe moarte, și cu tot sclavagismul de care erau făcute responsabile, au ajuns, prin acelaș mijloc, să atragă simpatiile active ale unei mari părți a publicului englez și, mulțumită acestor simpatii, să facă un împrumut de trei milioane de lire sterline (75.000.000 franci), fără a mai vorbi de ajutoarele în bani și material de o valoare încă mai mare.

Presa din Londra este relativ ușor deschisă oricui și fără o mare cheltuială. Jurnalismul nu este în Anglia, ca în alte țări, o profesiune deosebită. Toată lumea, începând cu primul ministru, are mai mult sau mai puțin obișnuința de a scrie în ziare. În afară de aceasta, nu face parte din principiile organelor celor mai autorizate ale acestei prese, să se facă plătit pentru serviciile lor. Dacă un subiect poate interesa publicul, ele își deschid foarte binevoitoare coloașele lor acelora care se arată capabili de a-l trata.

Agentul însărcinat cu misiunea de a face mai bine cunoscută România poporului englez se cuvine să fi făcut studii aprofundate asupra caracterului moral și fizic al țării, asupra istoriei și instituțiilor sale — atât a celor vechi cât și a celor moderne — dar mai ales trebuie să aibă idei cu totul limpezi asupra locului deosebit și excepțional pe care naționalitatea română o ocupă, din punct de vedere etnografic și geografic, printre populațiile Europei răsăritene. În acelaș timp, el trebuie să posede facultatea rară de a se pune la acelaș diapazon cu spiritul englez (*in union with the tone of the english mind*), care, în multe privințe, are întorsături ale argumentației și moduri de a vedea neînțelese pentru cea mai mare parte a Europeanilor de pe continent.

Campania ar trebui începută prin câteva articole bine cugetate (publicate), într'una sau mai multe din publicațiile lunare sau trimestriale. Aceste publicații se adresează unui public restrâns, dar ales, și ele alcătuiesc oarecum arsenalele din care publiciștii pentru *magnum vulgus* își scot materialele lor. Aceasta nu

este totuși decât o mică parte a sarcinei (de îndeplinit), o parte ale cărei rezultate nu se vor face simțite decât după un timp lung și în chip indirect. Pentru a izbuti cu adevărat, ar trebui ca agentul să prindă din sbor orice prilej pentru a vorbi sau a face să se vorbească despre România și, la nevoie, el trebuie să știe a creia aceste prilejuri. Pentru a ocoli primejdia repetării și pentru a da subiectului său cea mai mare varietate de formă și expresie cu puțință, nu fi este de ajuns propriul lui condei, ci el trebuie să aibă tactul de a inspira și pe acele ale altora. Aceasta este o parte foarte gingașă a misiunii sale și care i-ar fi mult ușurată prin trimiterea regulată a unor corespondențe conținând știri autentice atât locale cât și generale, și care i-ar ajunge lui mai întâi. N'ar fi greu, în felul acesta, de a obișnui încetul cu încetul presa din Londra să considere Bucureștii ca unul din marile centre de informații în ce privește Orientul.

Poziția socială a agentului trebuie să fie de așa natură încât să-i asigure intrarea în marile cercuri din Londra care, alcătuiesc mai mult ca oriunde focarele unde opinia publică se formează și se transformă. Inarmat în toate privințele, va fi în curând recunoscut ca o autoritate pe care toată lumea se va grăbi s'o consulte. [Agentului] nu-i va fi greu nici că ajungă la urechia Parlamentului. Cele două Camere ale legislaturii britanice se compun aproximativ din o mie două sute de membri: un mare număr [dintre aceștia] pândesc un subiect nou și încă nebanalizat care să le îngăduie a se face ascultați de către colegii lor.

Nu este necesar ca agentul să fie acreditat în chip oficial. Dimpotrivă, pentru moment, prezintă un anumit avantaj faptul că agentul să poată păstra un caracter de independență și imparțialitate. Este însă cu totul necesar ca el să întrețină relații neîntrerupte cu guvernul și să fie sprijinit de acesta. Misiunea sa ar da greș într-o anumită măsură dacă nu s'ar găsi în situația de a transmite guvernului informații adeseori prețioase și niciodată nefolositoare.

Cheltuielile unei astfel de misiuni n'ar depăși suma necesară unui *gentleman* pentru a trăi modest, dar conform rangului său, la Londra.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 169–172. Originalul în limba franceză. Memoriu.]

91

[București,] 5 Martie 1876

La sosirea mea la Minister am găsit fondurile diplomatice reduse cu cincizeci de mii de franci în bugetul pe 1876.

Din cele o sută de mii rămase, treisprezece mii serviseră pentru achitarea cheltuielilor făcute în 1875. Toate fondurile erau angajate până la sfârșitul anului, când Consiliul de Miniștri a hotărât crearea unui mare ziar pentru care mi se cer douăzeci și patru de mii de franci. În același timp, și în urma cererii Principelui am acordat o sumă aproape egală

unei misiuni secrete și foarte importante, în străinătate. Pentru a-mi putea procura fondurile necesare a trebuit să suprim toate subvențiile acordate ziarelor străine cu excepția aceleia acordată «*Memorialului*». Pe lista de subvenții care există la Minister «*Memorialul*» este înscris cu patru mii de franci pe care i-am lăsat. Mă asigurați că primea șase mii; voi încerca să-i plătesc diferența, dar îmi este cu neputință să fac mai mult. Greutățile relative la patentă veneau din aceea că Împăratul Alexandru refuza să iscălească el-însuși împuternicirile date plenipotențiarului rus. A cedat, și Zenoviev a primit acum patenta imperială.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 238. f. 12. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată, personală.]

92

București, 8 Martie 1876

Domnule Agent,

În cursul unei convorbiri pe care am avut-o chiar acum cu Agentul Serbiei, nu i-am ascuns viile temeri pe care evenimentele din Belgrad le trezesc acum în sânul guvernului român. «Ar fi pentru noi o adevărată durere, i-am spus «Domnului Petronievici, să vedem cum o țară, față de care avem adânci simpatii, «apucă fără matură cugetare, pe o cale care o poate duce la catastrofă, atunci «când nimic nu-i dă dreptul de a crede că se poate bizui pe vreun sprijin din afară. «Toate informațiile pe care le primim din străinătate tind dimpotrivă a ne «înfățișa guvernul din Sft. Petersburg ca tot atât de doritor ca și celelalte Mari «Puteri de a sprijini sincer sforțările Austro-Ungariei în vederea unei grab-nice pacificări a provinciilor răsculate ale Turciei. Dați-mi voie să adaog, «Domnule Agent, că, din acest punct de vedere, Muntenegrul mi se pare mai «bine informat, sau mai bine inspirat decât Serbia.» În ajunul gravelor complicații spre care pare a dori să se îndrepte Belgradul, am socotit că e de datoria mea să repet Domnului Petronievici că suntem mai hotărâți acum decât oricând să nu renunțăm la o neutralitate din care interesul Țării noastre, mai mult încă decât tratatele, ne fac o lege de neclintit.

Am terminat această convorbire prin câteva cuvinte asupra îndatoririlor mai apropiate pe care această neutralitate ni le-ar putea impune față de Bulgarii și de Sârbii care se află în România și pe care știrile din Belgrad îi mențin într'o stare de frământare care a început să ne îngrijoreze în chip serios.

Domnul Agent al Serbiei, afirmându-mi că nu știe aproape nimic din cele ce se petrec pe malurile Savei, mi-a făgăduit să raporteze Guvernului său.

La rândul dvs., Domnule Agent, sunteți autorizat să vă explicați în chip sincer cu Domnul Ministru al Afacerilor Străine al Principelui Milan, în cazul în care v'ar vorbi despre aceste lucruri. Orice s'ar întâmpla, veți binevoi,

În orice ocazie, să vorbiți în sensul celor pe care am avut onoarea de a vi le expune

Binevoiți a primi, etc.

I. Bălăceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 182. Originalul în limba franceză.]

93

Constantinopol, 11 Martie 1876

Domnule Ministru,

Mă grăbesc să transmit aci anexat Excelenței Voastre copia unei note prin care Sublimă Poartă semnaleză Guvernului nostru uneltirile unor Herțegovieni care, refugiați pe teritoriul român, ar încerca, prin manevre vizibile și tolerate, să producă tulburări în Bulgaria.

Nădăjduind că Excelența Voastră va binevoi să mă lămurească curând cu privire la afirmațiile Sublimei Porți și să-mi comunice răspunsul pe care ar fi bine să i-l dau, rog pe Excelența Voastră să primească asigurarea foarte înaltei mele considerații.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 188. Originalul în limba franceză.]

94

Petersburg, 12 Martie 1876

După telegrama către Poartă a lui Muktar-Pașa, potrivit căreia șapte mii de Muntenegreni s'ar fi ridicat cu armele pentru a sprijini pe răsculații din Bosnia și Herțegovina, Ignatiev a telegrafiat aici că armata turcă a primit ordinul să se concentreze la Scutari pentru a năvăli în Muntenegru sub comanda lui Derviș-Pașa. Tezaurul turc fiind cu desăvârșire gol, Sultanul susține din caseta sa personală cheltuelile acestui război; el ar fi făgăduit două sute milioane de franci deocamdată. Se crede aici că știrea despre cei șapte mii de Muntenegreni este falsă și născocită de Muktar-Pașa pentru a scuza înfrângerile sale. Împăratul Alexandru este foarte iritat. Prințul Gorciacov a convocat ieri pe reprezentanții Franței, Germaniei, Austriei, Angliei și Italiei pentru a-i determina să insiste ca guvernele lor să facă demersuri colective și muștrări energice la Constantinopol, în scopul de a împiedeca gravele complicații care ar putea să se ivească. Reprezentanții Puterilor au primit *ad referendum* propunerile Prințului Gorciacov și au făgăduit să telegrafieze în acest sens guvernelor lor; răspunsurile n'au sosit încă. Vă voi ține în curent.

Girant,
Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 183. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

Zimoni, 14 Martie 1876

Ultima dvs. telegramă aproape indescifrabilă; am ghicit aproximativ. Am vorbit cu Ministrul Afacerilor Străine. M'a asigurat că nu există la București decât un singur ofițer superior sârb care are grijă să nu facă și chiar să nu vorbească ceva care ar putea nemulțumi guvernul român.

A telegrafiat îndată Agentului sârb, din ordinul Principelui, să bage de seamă și să pună în vedere Sârbilor de la noi să nu calce legile și neutralitatea țării, și să meargă să dea asigurări în această privință ministerului român. Răsculații au încheiat cu turcii un armistițiu, pentru a duce tratative; în acest răstimp de douăsprezece zile, Principele Muntenegrului și-a luat obligația de a aproviziona fortăreața.

Mareșalul Rodici trebuie să întâlnească pe comandantul șef turc la Metcovici. Guvernul sârb a răspuns Agentului austriac că nu va pune piedici operei de pacificare și că nu va ataca Turcia. Cred totuși că războiul va izbucni curând.

Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 192—193. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

București, 19 Martie 1876

Domnule Agent,

În mijlocul emoțiilor ce o mai tulbură încă, Europa simte o atât de mare nevoie de pace, o asemenea dorință de a înlătura orice cauză de război, că nu mi se pare de prisos, pentru a păstra țării noastre simpatiile Puterilor Garante, să le amintesc, când vine ocazia, de atitudinea pașnică și absolut corectă pe care Guvernul Principelui a avut-o din primul moment al crizei deslănțuite în Orient.

Această atitudine, pe cât de prudentă pe atât de leală, nu rezultă numai din ideile personale ale unui grup de oameni care, fiind la putere, îndrumaseră pe această cale curentul de opinie; ea mai provine încă, și mai cu seamă, din tradițiile, din simțămintele, din adevăratele interese ale poporului român. Despărțită geografic de Turcia printr'unul din cele mai mari fluvii ale lumii, tare pe autonomia ei, încrezătoare în tratatele care-i garantează existența, România nu are nevoie să revendice drepturi pe care nu le-a pierdut niciodată. Cu toate că străină, prin limbă, prin sânge și prin spiritul poporului său, de rasele care locuiesc în Turcia, ea nu le precupește simpatiile sale; dar ea nu înțelege ca cele ce se petrec dincolo de Dunăre să o facă să uite problemele economice și sociale care o frământă și pe care trebuie cu orice preț să le rezolve. Poporul român știe că de soluționarea acestor probleme depinde liniștea și buna lui stare internă.

Dorința de a face toate progresele compatibile cu timpurile în cari trăim și în proporție cu mijloacele noastre, constituie astăzi, Domnule Agent, obiectul

neîncetatei noastre griji. Să dezvoltăm agricultura și comerțul nostru; să întemeiem o industrie, astăzi inexistentă; să înmulțim legăturile cu țările vecine; să punem învățătura la îndemâna tuturor; să mărim numărul căilor noastre de comunicație. Oare nu sunt acestea suficiente pentru a absorbi toate puterile noastre? Această sarcină, acest vast câmp deschis inteligenței și activității românilor, nu sunt oare demne de o națiune doritoare de a-și afla un loc în marea familie a popoarelor civilizate?

Aceste idei de pace și de progres alcătuiesc un program căruia vom ști să-i rămânem credincioși; punând temei în toate ocaziunile pe simpatiile marelor Puteri, încrezători în propriile noastre forțe, spre a ne putea dezvolta în chip pașnic, noi facem din stricta observare a tratatelor baza însăși a politicii noastre.

În împrejurările actuale, această politică se definește printr'un singur cuvânt: *neutralitatea*. Dacă ne dă drepturi la sprijinul și stima Puterilor garante, ea ne impune și jertfe, și datoria de a face respectată această neutralitate. Cele de mai sus trebuie să ajungă pentru a-i convinge pe cei mai neîncrezători asupra adevăratelor simțăminte ale poporului român și asupra adevăratelor intenții ale Guvernului său. Doresc să cred că aceste explicații sincere vor nimici svonorurile răspândite odinioară asupra unor pretinse înarmări pe care ne-am gândi să le întreprindem. Știți desigur, Domnule Agent, că anul acesta Corpurile legiuitoare n'au acordat Ministerului de Război, drept credite extraordinare, decât o sumă de 950.000 de franci. Dacă acest minister dispune astăzi de o rezervă de patru milioane, faptul se explică prin aceea că a păstrat neatinse trei milioane din creditul care i se alocase anul trecut și pe care le-ar fi întrebuintat desigur, dacă guvernul ar fi hrănit, fie numai și o clipă, proiectele războinice de care a fost pe nedrept bănuț. Nu credeți oare, Domnule, că ar fi trebuit să se gândească mai înainte de toate, dacă ar fi fost cazul, să înzestreze infanteria noastră cu acel armament uniform pe care-l reclamă pentru ea toți specialiștii și pe care va trebui totuși să-l mai aștepte.

Acestea sunt faptele, Domnule Agent; o mai spun încă odată, aceasta este și aceasta va fi și în viitor purtarea pașnică pe care Guvernul principelui este hotărât a o urma. Păzitor scrupulos al tratatelor, spectator dezinteresat al evenimentelor ce se desfășoară în jurul său, el nu se gândește decât la mijloacele ce-i trebuiesc pentru a folosi nesfârșitele izvoare de bogăție de care dispune România.

Veți binevoi, Domnule, să vă pătrundeți de aceste idei și să vă inspirați numai din ele, în toate comunicările verbale pe care veți fi chemat a le face Domnului Ministru al Afacerilor Străine...

Primiți, vă rog, Domnule Agent, asigurarea înaltei mele considerații.

[Bălăceanu]

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 87—89. Parțial reprodus la N. Iorga, *Correspondența diplomatică română sub regele Carol, I*, Paris, 1923, Nr. 257, p. 113—114. Originalul în limba franceză.]

București, 19 Martie 1876

Uneltirile numitului Draghișievici, supus și emisar sârb, au silit guvernul Principelui să-i dea ordinul de a părăsi țara. Nădăjduesc că guvenul sârb nu va vedea aci intenții jignitoare la adresa sa, care sunt departe de gândul nostru.

Bălăceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 211. Originalul în limba franceză.]

București, 19 Martie 1876

Domnule Agent,

Ca răspuns la nota pe care mi-ați adresat-o la 11/23 Martie curent, sub Nr. 46, am onoarea să vă informez că nu există în România refugiați herțegovinieni, că prezența numitului Iubobovici pe teritoriul nostru nu ne este cunoscută și că uneltirile unor comitete revoluționare care ar tinde să provoace tulburări în Bulgaria nu există decât în imaginația unor gazetari rău informați.

Vă rog să răspundeți în acest sens Comunicării pe care v'a făcut-o în această privință Sublima Poartă, adăogând, în acelaș timp, că România cunoaște îndatoririle pe care neutralitatea sa i le impune și că va ști să și le îndeplinească.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 190. Originalul în limba franceză.]

Pera, 26 Martie 1876

Răscoala în Bosnia este aproape generală și se alimentează prin corpuri de voluntari veniți din Croația austriacă; guvernul austriac pare a nu mai fi stăpân pe situație în provinciile sale slave; Poarta nu are aproape deloc trupe în Bosnia; nu se află decât Bașibuzuci [înarmați] cu puști cu cremene. Ieri s'au trimis câteva batalioane; au fost mobilizate patruzeci de batalioane din a doua chemare a Redif-ilor, ultima forță. Această chemare n'a fost niciodată organizată; n'are cadre nici de ofițeri, nici de sub-ofițeri. Este probabil că încercările de a pacifica Herțegovina vor da greș.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 213—214. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

București, 30 Martie 1876

Mă tem că noul ministru italian, vorbindu-vă despre răscumpărarea tribuțului, să nu fi urmărit a vă atrage într'o zonă periculoasă, aceia pe care dvs.

o numiți deplina noastră suveranitate internă și externă, chestiune despre care nu trebuie deloc discutat actualmente. Imi pare rău că v'ați deschis [gândurile] prea mult în această privință și că, depărtându-vă de spiritul circularei mele, ați procurat arme care, la prima ocazie, vor putea fi întoarse împotriva noastră.

Bălăceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 95. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

101

București, 3 Aprilie 1876

Este probabil că Agentul Franței se va plânge Ducelui de Decazes că o audiență particulară pe care o ceruse Principelui Miercurea trecută a fost amânată pentru Marți, a doua zi după Paște. Este bine să știți, dacă va fi cumva nevoe, că Alteța Sa a îndeplinit zilele acestea nu numai îndatoririle sale religioase, ca om și catolic, dar și ceremoniile oficiale pe care Biserica națională i le cerea, ca Principe. Mai are și o criză ministerială și guvernamentală pe care n'a putut-o încă rezolva și care absoarbe tot timpul și toate gândurile sale. Voi adăoga că Agentul Rusiei se află în aceeași situație ca și colegul său francez și că nu s'a gândit să se supere. Dacă Ducele de Decazes va fi înștiințat de acest incident, vă rog să i-l prezentați sub adevăratul său aspect.

Misiunea pe care Principele o încredințase Domnului Vernescu nereușind, Alteța Sa a chemat pe generalul Florescu care nădăjduște a-i putea prezenta o listă astăseară sau mâine.

Bălăceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 238, f. 15. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată, confidențială.]

102

Paris, 4 Aprilie 1876

Mă voi duce mâine să-l văd pe Ducele Decazes și îi voi explica, potrivit indicațiilor dvs., incidentul ridicat de către Agentul Franței. Binevoiiți a mă înștiința cât se poate de curând despre desnodământul crizei; v'aș ruga foarte mult să întrebați pe Alteța Sa dacă, profitând îndată de autorizația pe care mi-ați dat-o, aș putea să lipsesc de aci fără vre'un neajuns. Am o afacere importantă de orânduit în țară și se apropie termenul.

Calimăchi Catargi

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 238, f. 16. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

103

Viena, 6 Aprilie 1876

Am comunicat Ministerului Afacerilor Străine conținutul telegramii dvs. Declarațiile dvs. liniștitoare și faptul că noul Cabinet este tot atât de conșervator

ca și cel precedent au provocat mare mulțumire. Domnul de Hoffman a adăugat următoarele: numele generalului Florescu de altfel ne este cunoscut în cel mai favorabil chip. Mi-a spus la sfârșit, că Guvernul Majestății Sale Imperiale nădăjduiește într'o ratificare foarte apropiată a convenției comerciale. Am crezut potrivit să răspund că împărtășesc această nădejde.

Florescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 96. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

104

Roma, 6 Aprilie 1876

Am văzut chiar astăzi pe Excelența Sa Ministrul Afacerilor Străine Domnul Melegari. Potrivit instrucțiunilor primite, i-am dat asigurarea cea mai deplină că noul Guvern din București va menține cu energie neutralitatea pe care ne-o impun tratatele și că, în ce-l privește, este sigur că nu va tulbura în niciun fel situația și așa atât de tulbure din Orient.

Cu toate că se aștepta la o asemenea declarație, Domnul Melegari a primit-o totuși cu satisfacție, date fiind știrile alarmante care sosesc aici din țările vecine cu provinciile turce răsculate.

Vorbind despre interesele și viitorul României, Domnul Ministru s'a exprimat cu multă simpatie privitor la țara noastră și la Augustul nostru Suveran.

Am motive să cred, Domnule Ministru, că Guvernul din Roma ne este în chip sincer favorabil. Într'un consiliu de Miniștri în care s'a discutat politica externă a Italiei, s'a vorbit în termenii cei mai călduroși despre România. Se crede totuși că în starea de echilibru nestatornic în care se află astăzi Europa, Italia trebuie să se abțină de a lua o atitudine care să poată fi interpretată ca o încurajare dată unor măsuri primejdioase și inoportune.

La Ministerul Afacerilor Străine se arată dorința de a îmbunătăți situația Misiunii române la Roma. Noul secretar general, Conte Tornielli, este în acelaș timp un om de talent și un om de lume foarte amabil. La o mare cină diplomatică, oferită de către Ministrul Elveției membrilor noului Guvern și la care am fost invitat și eu pe picior de egalitate cu diferiți miniștri acreditați pe lângă Curtea Quirinalului, toți membrii noului Cabinet, începând cu Domnul Președinte al Consiliului, mi-au arătat multă considerație și unii dintre ei mi-au vorbit cu un viu interes despre viitorul țării noastre.

Primiți, Domnule Ministru, expresia sentimentelor mele de foarte înaltă considerație.

C. Esarcu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 99—100. Originalul în limba franceză.]

[Bechet,] 8 Aprilie 1876

D-l Niță Nedeianu, arendașul bălții Nedeea și Ilie Negulescu, arendașul bălții Jighera îmi reclamă că dv. îi popriți de a-și închide gârlele și a umbla pe baltă, din care cauză li se fac daune.

D-le primar, compania prin adresa No. . . nu vă zice a aduce pagube comerțianților ci numai a priveghea ca luntrile străine și române când se întorc să fie căutate și observate a nu strecura contrabande.

În baza petițiunii ce au dat numiții, până ce își vor forma garanții în regulă, oamenii bălții sunt liberi, sub responsabilitatea d-lor arendași a sta la gârle pentru facerea gardurilor și alte trebuințe și în orice timp vor veni luntrile de pe baltă, să tragă cele ale Nedeei la pichetul No. 13 și cele ale Jigherei la pichetul No. 14 sub privigherea gărzilor.

Pentru care, cu onoare vă fac cunoscut spre regulă.

Am dat și șefului garnizoanei ordin, spre a urmări cele de mai sus. Asemenea și luntrile d-lui Pătru Ionete vor veni să tragă la pichetul No. 13 și observați în timpul întoarcerii spre a nu avea lucruri ce sunt poprite a intra decât pe la vamă.

p. Comandantul companiei a X-a de Dorobanți,
Locotenent Drăgoescu

[Arh. primăriei Nedeea, dos. Nr. 24/1876, f. 39. Copie fișă M. St. M.]

București, 9 Aprilie 1876

Domnule Agent.

Încrederea Alteței Sale Principelui, Augustul nostru Suveran, chemându-mă la conducerea Afacerilor Străine, cred potrivit să vă expun programul noului minister în ce privește relațiile sale externe.

Confirmându-vă mai întâi telegrama pe care Dl. Președinte al Consiliului de Miniștri a avut cinstea să vă adreseze la 5/19 Aprilie curent, la adresa mea din București și îndată după constituirea noului cabinet, mă grăbesc să vă aduc la cunoștință că guvernul actual a luat drept principiu a atitudinii sale menținerea celei mai stricte neutralități și respectul tratatelor care garantează drepturile și imunitățile noastre, rezultând din propriile noastre capitulații, amintite în articolul II al Convenției dela Paris.

Miniștrii actuali ai Alteței Sale Principelui sunt și ei convinși, înțocmai ca și înaintașii lor, că organizând țara, ocolind complicațiile primejdioase și stăruiind pe o cale înțeleaptă și pașnică, vom putea ocroti drepturile noastre și ne vom putea asigura simpatiile și sprijinul Puterilor garante.

Vă rog dar, Domnule. . . ¹⁾ să liniștiți pe deantregul Guvernul pe lângă care sunteți acreditat asupra intențiilor noastre cu privire la politica externă.
Binevoși etc. . .

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 101—102. Originalul în limba franceză.]

107

București, 9 Aprilie 1876

Aflu că prin punctul Giurgiu s'ar fi exportat un transport de revolvere. Arătați imediat dacă faptul este exact și dați-mi toate lămuririle posibile.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 224.]

108

Giurgiu, 10 Aprilie 1876

Cazul despre care tratează ordinul telegrafic 220. Propui la cunoștința Dv. că export de revolvere câtime mică sau mare nu s'a exportat pe aci. Aceasta după positiva informare. Asemenea se păzesc strict dispozițiile ordinilor pendinte ce sunt pentru exportul armelor.

Căpitanul Portului,
Pascal

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 225.]

109

[București,] 10 Aprilie 1876

Neutralitatea țării urmează a fi ferită de orice bănuială. Îngrijiți ca Bulgari armați să nu treacă Dunărea. Nu tolerați întruniri de asemenea oameni și arătați-mi imediat prin telegraf de cele ce cunoașteți în asemenea privire, precum și dispozițiile ce veți lua pentru viitor.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 97.]

110

St. Petersburg, 13 Aprilie 1876

Cred că trebuie să înfățișez deasemenea Excelenței Voastre următoarea notă apărută în acelaș Nr. (98) din « Journal de St. Pétersbourg »:

« Se anunță din București ziarelor din Viena că noul Cabinet român nu se socotește decât provizoriu și de tranziție. Misiunea sa s'ar mărgini în a prezida constituirea Senatului recent ales; ar ceda, după aceea, locul unui Cabinet format din rândurile deputaților. Retragerea sa ar fi însă precedată de un act

¹⁾ Loc liber.

« de mare importanță pentru România: promulgarea Convenției Comerciale cu Austro-Ungaria ».

Binevoii a primi, Domnule Ministru, asigurarea înaltei mele considerații.

Girant,
Emil Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 233. Originalul în limba franceză.]

111

[București,] 14 Aprilie 1876

Prefectul de Dolj mă înștiințează prin raportul Nr. 6624, că în zilele acestea a fost în Craiova un sârb numit Dimitrie Stoianovici, cu gradul de sergent de insurgenți herțegovinieni și la 11 ale curenteii a plecat de acolo venind la București să caute pe un frate al său ce este arnăut, având a lua bani dela el.

Vă comunic cele ce preced și vă invit să fiți cu priveghere asupra susnumitului sârb.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 99.]

112

București, 15 Aprilie 1876

Domnilor Senatori,
Domnilor Deputați,

Țara întreagă cunoaște circumstanțele în care a venit la putere acest minister.

Măria Sa Domnitorul, uzând de prerogativa consacrată de art. 93 din Constituțiune, m'a însărcinat cu compunerea Cabinetului ce se prezintă astăzi înaintea Dv.

Programa acestui guvern este dictată, în fața gravelor împrejurări în care ne aflăm, de cele mai vitale interese ale țării. Ea se rezumă în aceste puține cuvinte:

În afară, observarea scrupuloasă a celei mai stricte neutralități și observarea absolută a raporturilor noastre politice cu Inalta Poartă și cu marile puteri garante, bazate pe vechile capitulațiuni și pe tratatul și convențiunea de la Paris.

În înăuntru, pe deoparte menținerea ordinii publice și garantarea libertăților legale în marginea trasă de Constituțiunea și legile țării; iar pe altă de parte, dezvoltarea pașnică și progresivă a sorgințelor noastre de avuție.

Fiindcă chestiunile financiare preocupă, cu drept cuvânt, țara întreagă, guvernul se grăbește a declara solemn, în fața reprezentanților ei, că este decis a face cele mai mari economii, compatibile cu mersul regulat al organizării

instituțiilor publice, și chiar în această sesiune extraordinară va supune Camerii Deputaților reducțiuni de peste trei milioane în bugetul acestui an, deși ne aflăm în cursul exercițiului său.

Dacă guvernul solicită dela Dvoastră votarea legilor financiare, știți că o face ca să răspundă unei necesități imperioase recunoscută de țară și care nu mai are nevoie de demonstrat.

În fine ministerul promite că va fi inspirat de ideile de conciliare.

« Unirea este puterea » este deviza unui mic Stat ca al nostru, dar însemnat prin înțelepciunea lui politică.

Să se unească dar toți oamenii de bine și suntem [siguri] că această țară va străbate fără pericol, și acum ca și altă dată, grelele împrejurări în care ne aflăm.

Acestea sunt pe scurt, Dlor Senatori și Dlor Deputați, principiile politice ale guvernului care a avut abnegarea de a primi greaua sarcină a puterii în aceste circumstanțe.

Sperăm că ele vor fi bine primite și de Dvoastră, și că numai întemeindu-ne pe dănsule, venim să solicităm încrederea și concursul Dvoastră pentru punerea lor în aplicare.

Președintele consiliului miniștrilor,
General de Divizie Florescu

[*Monitorul Oficial*, 1876, No. 84 din 15/27 Aprilie, p. 2161—2162.]

113

Pera, 25 Aprilie 1876

Salonicul este în panică, Ambasadorii au expediat bastimentele lor staționare și au făcut aici demersuri colective pentru a potoli răscoala. Poarta a amenințat cu pedepse exemplare. Va fi publicată o proclamație în tot Imperiul pentru a-i face pe Guvernatori responsabili de securitatea creștinilor. În Bulgaria răscoala continuă; a avut loc o luptă de patru ceasuri, nu se cunoaște încă rezultatul; ultimile știri arată că musulmanii și răsculații își incendiază reciproc satele.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 234. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

114

Pera, 27 Aprilie 1876

Răscoala bulgară cuprinde toată partea de sud a Balcanilor, dela Bazargic până la Jamboli; alegerea acestei zone este excelentă din punct de vedere strategic, căci răscoala domină și face față liniei de cale ferată Adrianopol-Filipopoli. Poate să taie pe stânga orice comunicație cu Șumla-Rusciuc, iar

pe [aripa] sa dreaptă amenință flancul și spatele armatelor turce de la Sofia și Niș, adică baza lor de operație. Se spune că răsculații ar avea o foarte bună conducere. Insfârșit trebuie observat că această răscoală a izbucnit, ca să spunem așa, în ajunul tratativelor de la Berlin și că coincide cu venirea la putere a unui guvern de acțiune la Belgrad.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 236. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

115

București, 28 Aprilie 1876

.....
Țara prin puterea morală ce întovărășește pururea acei ce se razimă pe legalitate, sprijinindu-se pe concursul Corpurilor Legiuitoare, vom căuta mai înainte de toate a face să se bucure această națiune, atât de încercată, de binefacerile Păcii.

Politica noastră externă va fi pașnică, va fi plină de respect pentru tratatele internaționale care statornicesc condițiunea politică a României care-i asigură independența, care-i garantează neutralitatea. Astfel țara va merita încrederea înaltelor puteri garante.

Pozițiunea geografică a României, conservarea naționalității noastre reclamă ca să fim pururea în stare de a ne apăra hotarele, de a face să ni se respecte neutralitatea. Imperios dar se cere ca țara să-și organizeze bine forțele militare.

Proclamând acest adevăr, pe care națiunea îl recunoaște și l-a recunoscut în multe dăți și cu facere de multe sacrificii, cu aceeaș francheță declarăm că nu înțelegem ca sub nume de înarmare, să se stoarcă în mod nefructuos și nefolositor o mare parte din resursele țării.

Fiii și frații noștri formează rândurile armatei noastre. Ea dar merită toată sollicitudinea Dvoastră. Organizarea sa mai economică, fără însă a-i slăbi tăria, asigurarea pozițiunii ofițerilor, îmbunătățirea soartei soldatului, sunt reforme reclamate și care sperăm că prin concursul Corpurilor Legiuitoare vor deveni realități.

Președintele consiliului miniștrilor, și ministru al lucrărilor publice, Manolachi Costache.

Ministru treburilor străine, M. Kogălniceanu

Ministru finanțelor, Ioan Brătianu

Ministru de interne, George D. Vernescu

Ministru de rezbel, Colonel I. Slăniceanu

Ministru cultelor și al instrucțiunii publice, G. Chițu

Ministru justiției, M. Ferechide

[*Monitorul Oficial*, 1876, Nr. 94 din 29 Aprilie/11 Mai, p. 2369—2370.]

Pera, 29 Aprilie 1876

Softalele au ținut adevărate meetinguri, au formulat un program pentru a cere constituție și destituirea Șeicului Islam și a Marelui Vizir, ca fiind unelte ale Rusiei. Sultanul s'a supus acestei din urmă cereri. Hussein Armi Pașa a fost chemat să comande trupele de uscat și de mare. Marele Vizir n'a fost încă numit, se vorbește de Midhat Pașa sau de Mehmed Rușdi Pașa cel Mare. Panica este încă vie. La Salonic nu se îndrăznește nici măcar a se înmormânta consulii uciși, nici a se face anchetă, nici a se aresta vinovații, din pricina ntărâtării spiritelor. S'au mai trimis încă trupe. Răscoala bulgară se întărește și se întinde din ce în ce. Răsculații duc un război de exterminare. Ard și pustiesc totul în drumul lor.

GeneraI Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 239. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

București, 29 Aprilie 1876

În fața evenimentelor ce se petrec peste Dunăre, vii a vă invita ca să fiți cu cea mai mare atențiune asupra mișcării populațiunei străine în porturile române, fie pentru a trece în Turcia, fie pentru a veni pe teritoriul nostru, și a'mi raporta imediat prin telegraf, de orice mișcare, și dacă s'ar ivi ceva transporturi de arme, cu destinațiune pentru Turcia.

Guvernul român dorind a ține cea mai strictă neutralitate, veți refuza concursul domniei-voastre la tot ce ar putea compromite această neutralitate.

Kogălniceanu

[Reprodus după *Documente Oficiale*, București, 1876.]

București, 29 Aprilie 1876

Domnule Agent,

Declarațiile conținute în programul pe care guvernul actual al Alteței Sale Principelui l-a comunicat ieri Corpurilor legiuitoare vor liniști pe deplin Puterile garante și în special Sublima Poartă, în ce privește politica externă a noului Minister. Veți afla acest program în monitorul oficial al zilei.

Nu-mi este greu, Domnule Agent, a reînoi aci, în chip hotărît, angajamentele pe care guvenul princiar le ia față de toate Puterile, căci trecutul meu bine cunoscut este cheazășia cea mai bună că politica de neutralitate absolută și de respect al tratatelor va fi urmată cu sfințenie.

Față de evenimentele ce se desfășoară peste Dunăre, Guvernul Imperial va putea mai bine decât oricare altul să prețuiască sinceritatea și buna credință

a atitudinii noastre și sacrificiile materiale pe care le și facem pentru a ocoli tot ce ar putea compromite pacea atât de arzător dorită de toată Europa.

Imi place a crede că Sublima Poartă va ține socoteală de aceasta.

Luând în primire funcțiunile de Ministru al Afacerilor Străine, a trebuit să mă îngrijesc și de legăturile directe pe care guvernul princiar le întreține prin mijlocirea dvs. cu guvernul imperial. Dorința mea cea mai vie este de a menține și desvolta aceste legături în cadrul celei mai perfecte armonii și a celei mai desăvârșite înțelegeri. Deaceea vă rog, Domnule Agent, să binevoiți a mă ajuta să ating această țintă.

Punând mare preț pe aceste bune legături, doresc să cred că Sublima Poartă va răspunde simțămintelor mele cu o deplină și complectă reciprocitate și că va ușura astfel sarcina pe care mi-am luat-o, făcând în așa fel ca situația dvs. oficială să fie pe cât de ușoară, pe atât de plăcută, și dând tuturor problemelor care ne interesează și care sunt încă în suspensie, o rezolvare dreaptă și echitabilă.

Sunteți autorizat, Domnule Agent, să citiți această notă Alteței Sale Mare-lui Vizir și Excelenței Sale Ministrului Afacerilor Străine și să le lăsați o copie, dacă doresc.

Binevoiți . . .

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 103 și 104. Reprodus și în *Documente Oficiale (Cartea Verde)*, București, 1876, p. 1–2. Originalul în limba franceză.]

119

București, 29 Aprilie 1876

Luând informații că prin frontiera țării din acel județ s'ar fi strecurând arme de rezbél, am însărcinat pe d-nii Dimitrie Economu Deputat și pe d. Protopopescu Pache a veni în fața locului și prin înțelegerea cu dvs. să facă toate cercetările putincioase spre a afla adevărul.

Comunicând și Dv. despre aceasta, vă invit a da susnumiților domni tot legiuitul ajutor spre înlesnirea îndeplinirii însărcinării ce au.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 2.]

120

București, 29 Aprilie 1876

Luând informații că prin frontiera țării la Brăila și Galați s'ar fi strecurând arme de rezbél, vă rog să primiți însărcinarea de a merge împreună cu D. [Dimitrie Economu].

În ambele aceste județe, prin înțelegere cu prefectura județului, să faceți toate cercetările putincioase spre a afla adevărul iar rezultatul descoperirilor Dv. să binevoiți a mi-l comunica neîntârziat.

Fiind convins că veți primi această însărcinare vă mulțumesc de mai înainte și vă rog a primi încredințarea deosebitei mele considerații.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 1.]

121

București, 29 Aprilie 1876

Domnule Agent,

Găsim în numărul jurnalului oficial apărut astăzi, 29 Aprilie (11 Mai), programul politic pe care guvernul Principelui l-a expus în fața Camerelor și pe care este hotărît în chip sincer să-l aplice. Vă rog să vă pătrundeți de ideile exprimate cu atâta lealitate în acest program și să vă inspirați numai din ele în toate legăturile dvs. cu guvernul pe lângă care sunteți acreditat.

În ce mă privește pe mine personal, Domnule Agent, puteți să dați toate asigurările că am socotit totdeauna respectul Tratatelor ca fiind temeiul de căpetenie al legăturilor noastre internaționale și ca cea mai bună expresie a dorinței noastre de a păstra simpatia Marilor Puteri. Astăzi, în mijlocul tulburărilor care frământă malul drept al Dunării, interesul adevărat al României îi poruncește mai mult ca oricând să păstreze cea mai strictă neutralitate.

Acesta este, Domnule Agent, punctul de plecare al politicii noastre; aceasta este, pe scurt, linia de conduită pe care guvernul Alteței Sale Principelui și-a fixat-o și pe care o va urma în chip sincer și leal.

Am motive să nădăjduiesc că această declarație fățișă ne va aduce complecta aprobare a guvernului pe lângă care sunteți acreditat.

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 105. Reprodus în *Documente Oficiale*, București, 1876, p. 6—7. Originalul în limba franceză.]

122

București, 29 Aprilie 1876

Domnule Agent,

Veți găsi în Nr. . . din « Monitorul Oficial » apărut astăzi 29 Aprilie/11 Mai programul politic pe care Guvernul Principelui l-a expus în fața Camerelor și pe care este ferm hotărît să-l pună în aplicare. Vă rog să vă pătrundeți de ideile atât de sincer exprimate în acest program și să vă lăsați inspirat de ele în mod exclusiv cu prilejul oricărui contact ce sunteți chemat a avea cu Guvernul pe lângă care sunteți acreditat.

În ce mă privește personal, Domnule Agent, puteți să dați asigurarea că întotdeauna am considerat respectul absolut al tratatelor ca constituind baza

principală a legăturilor noastre internaționale și ca reprezentând cea mai bună expresie a dorinței noastre de a păstra simpatia Marilor Puteri.

Astăzi, în mijlocul frământărilor cari turbură malul drept al Dunării, adevăratul interes al României este mai mult ca niciodată de a păstra cea mai strictă neutralitate.

Aceasta este, Domnule Agent, punctul de plecare al politicii noastre, aceasta este linia de comportare pe care Guvernul Alteței Sale Principelui și-a trasat-o și pe care o va urma în mod sincer și leal.

Am toate motivele să cred că această declarație sinceră nu va putea decât să ne facă să merităm aprobarea desăvârșită a Guvernului pe lângă care sunteți acreditat.

Binevoii a primi. .etc.

Kogălniceanu

[*Documente Oficiale. Neutralitatea României*, București, 1876, p. 6—7. Textul în limba franceză.]

123

Pera, 3 Mai 1876

Conform instrucțiunilor dvs. am citit azi Marelui Vizir și Ministrului Afacerilor Străine, nota Excelenței Voastre cu Nr. 4327. Ea a fost primită cu cea mai mare satisfacție, și Ministrul Afacerilor Străine mi-a repetat că Poarta va ține socoteală de felul de a se comporta al guvernului nostru. S'a grăbit, mai înainte chiar de a fi terminat eu lectura, să-mi ceară o copie pentru a o citi în Consiliul de Miniștri. Am intenția de a i-o remite mâine.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 109. Reprodus și în *Documente Oficiale (Cartea Verde)*, București, 1876, p. 2—3. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

124

[Bârca,] 6 Mai 1876

Să luați măsuri conform informațiunii că Bulgarii ce se aflau în țară s'ar fi adunat pe malul Dunării spre a se pregăti să treacă în Turcia. Fiți cu cea mai mare priveghere și băgare de seamă și luați măsuri a nu se strecura nimeni peste Dunăre. Țineți cont despre cea mai mică mișcare.

Subprefect,
P. M. Popescu

[Arh. primăriei Nedeea, dos. Nr. 22/1876, f. 54. Copie fișă M. St. M.]

St. Petersburg, 9 Mai 1876

Cerculă svonul că Sultanul a fost nu numai detronat dar și strangulat. Această știre nu este oficială. Ambasada Turciei m'a asigurat că ea este inexactă dar în termeni care nu m'au convins. Se pare că nota colectivă a celor cinci Puteri urma să fie remisă Porții a doua zi după acest eveniment. Am urmat instrucțiunile dvs. relative la vaporul austriac și la uneltirile sârbe în țară. Giers găsește atitudinea noastră perfect corectă și înțelege că dorim să nu compromitem răspunderea noastră după declarațiile de neutralitate pe care le-am făcut, dar dacă *ar putea lua informații* deci un sfat important, îndeamnă să nu se prea afle chestiunea pentru a nu compromite pe Ignatiev, pe Agentul Serbiei și mai ales Guvernul său în împrejurările actuale.

Girant Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 302, f. 26. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

Tulcea, 10 Mai 1876

Am onoarea a informa Domnia-Voastră că în urma evenimentelor ce se petrec în interiorul Bulgariei, garnisoana de soldați care staționa la Tulcea a primit ordin a se duce mai departe la diferite orașe mici din lungul Dunărei, precum Isaccia, Matcin, Hirșova și cele-l-alte părți, în cât, ne mai rămânend un număr suficient pentru paza orașului, și avend teamă de o rescoală și din partea Bulgarilor de aice, Guvernul a dat ordin la toți Circasienui a se ține gata la orice chemare în contra creștinilor ce se vor rescula, și pentru care, se zice, că s'ar fi distribuit în secret și armele necesare. Astăzi a sosit aici din sate un număr de 300 Circasienui armați care fură așezați la marginea orașului, și năuntru în oraș un numer de voluntari compuși de Albanesi, Tătari și Musulmani, toți înarmați, pentru paza orașului, după cum a publicat Guvernatorul către populațiune zicend că scopul nu este de a se turbura liniștea locuitorilor, ci numai pentru pază. Însă populațiunea este prea agitată și înpăimântată, temându-se de vre un rău din partea turcilor fanatici; pënë acum am avut cea mai perfectă liniște, și se speră că va continua și pe viitor, căci populațiunea orașului Tulcea este compusă de toate naționalitățile, din care principalele sunt: Români, Bulgari, Greci, Ruși și puțini Turci, în comparație cu cele-l-alte națiuni ce'l compun. Se calculează că turcii, locuitori cu funcționari, să fie ca la 4000, pe când rămân încă 15 până la 20.000, care se compun de diferite alte națiuni, însă cerchesimea care s'a pus între satele creștine este considerabilă, de la care au și mare teamă. Opiniunea Consulilor străini este că părțile aceste nu vor fi supărate de insurecțiune.

În urma violațiunii ce a făcut o bandă de Bulgari căpitanului dela vaporul austriac, s'au luat măsuri stricte din partea societății a nu se mai alătura la nici o scală din orașele otomane, în consecință asemenea și pentru portul Tulcei, unde nu va veni de cât de două ori pe săptămână vaporul de pasageri care merge la Ismail. Guvernatorul a propus de a se visita vaporul la sosire, însă nu se știe cum va fi primită această propozițiune de către Guvernul austriac.

De trei zile avem aice iluminație și salve de artilerie pentru suirea pe tron a noului Sultan Murat, și care avisându-se prin circulare de către Guvernatorul, autoritățile consulare s'au grăbit a face vizitele lor oficiale. Seara un bal a fost dat la palatul autorității locale în onoarea Sultanului.

A. Stojanovici

[Reprodus după *Documente Oficiale*, 1876, p. 4.]

127

Rusciuc, 10 Mai 1876

Aflu că trei sau patru bogătași bulgari, ocupând Nr. 1 și 2 ale hotelului Basarov din Giurgiu, aduc în fiecare seară lăutari în hotel, chemând chiar și femei publice. Scopul acestor distrații este de a atrage Bulgari, doritori să frecventeze mai sus amintitul local, și de a-i înrola prin înscriere, ca voluntari. Mai bine de 7 până la 800 de Bulgari voluntari s'ar fi înscris și ar fi gata să treacă pe malul drept, prin Petroșani, lângă Zimnicea.

Aducând aceste fapte la cunoștința Excelenții Voastre, nu mă îndoiesc, cunoscând spiritul luminat și împăciuitoar ce însuflețește pe Excelența Voastră, că veți binevoi, dacă această știre se va confirma, să ordonați autorităților competente din Giurgiu și din celelalte porturi să ia și ele cele mai prompte măsuri, nu numai pentru a împiedica și a risipi pe voluntarii de care este vorba, dar și pentru a silii pe mai sus amintiții bogătași bulgari să părăsească de aci înainte proiectul lor care, prin intențiile sale, tulbură securitatea publică.

Așteptând în această privință, rezultatul demersurilor Excelenții Voastre, Vă rog...

Guvernatorul General,

M. Assim

[Reprodus după *Documente Oficiale*, București, 1876, p. 3. Textul în limba franceză.]

128

[București,] 11 Mai 1876

Primesc informațiuni că Bulgarii ce se află aici în țară s'ar fi adunând pe malul Dunării spre a se pregăti să treacă armați în Turcia.

Fiți cu cea mai mare privighere și luați măsuri a nu se strecura nimeni armat peste Dunăre. Țineți-mă în curent despre cea mai mică mișcare.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 3.]

Roma, 11 Mai 1876

Domnule Ministru,

Intr'o întrevedere pe care am avut-o astăzi cu Domnul Ministru al Afacerilor Străine, m'am străduit să fiu pe lângă Excelența Sa tălmăciul ideilor exprimate în nota Excelenței Voastre, din 5/17 Mai și în programul anexat acesteia. Domnul Melegari a primit comunicările mele cu o vizibilă satisfacție. Repetându-mi asigurarea viului și sincerului interes pe care guvernul italian îl poartă României, a binevoit a-mi spune că țara noastră a câștigat mult în stima și încrederea Europei. Sunteți siguri, mi-a spus Domnul Melegari, de a vă bucura de simpatia și sprijinul Guvernelor, dacă le veți da garanții că Statul dvs. este un element de ordine și de pace în Orient. Domnul Melegari mi-a vorbit apoi despre știrile pe care le primise cu privire la formarea unui corp de voluntari într'un punct al teritoriului nostru (Turnu-Măgurele crede el) în scopul de a da ajutor și sprijin răscoalei din Bulgaria. Am asigurat pe Domnul Ministru, în chipul cel mai hotărât, că nimic asemănător n'a avut și nu poate avea loc, fiind dată hotărârea nestrămutată a Guvernului nostru de a respecta cu strictă obligațiile pe care i le dictează neutralitatea ce și-a impus-o. Vorbind apoi Domnului Melegari despre rolul de prim plan pe care Excelența Voastră l-a jucat în toate marile evenimente care s'au săvârșit în România de vreo treizeci de ani încoace, i-am dat asigurarea că întotdeauna Excelența Voastră a socotit în mod statornic respectul tratatelor ca temeiul principal al relațiilor noastre internaționale și ca cea mai bună expresie a dorinței noastre de a păstra simpatiile Marilor Puteri.

Indreptând convorbirea asupra întrevederii de la Berlin și asupra *memorandum*-ului adresat de către cele trei Curți din nord Guvernelor Puterilor occidentale, mi se pare a fi înțeles că Domnul Melegari crede că hotărârile luate nu sunt menite a avea o prea mare eficacitate. Domnul Melegari mi-a lămurit că ceea ce constituie temeiul *Memorandum*-ului, este nota primitivă a Contelui Andrassy în care și-a găsit loc sprijinirea celor mai multe dorinți exprimate de către răsculați, dar că, cu toată graba Guvernelor din Paris și din Roma de a i se alătura Guvernul dela St. James, n'a crezut că trebuie să-și dea adeziunea sa. Mi se pare a fi reeșit, din cuvintele Domnului Melegari, că trebuie căutată cauza abținerii Angliei nu atât în propunerile formulate de *Memorandum*, cât în conștiința pe care o are Guvernul britanic a locului secundar și aproape șters pe care înțelegerea Puterilor din Nord i-l lasă într'o chestiune în care rolul său a fost totdeauna preponderant.

Trebuie să mai spun Excelenței Voastre că unii din membrii Guvernului Italian socotesc că problemele puse de către starea actuală a Turciei nu vor putea fi rezolvate decât de către un Congres al tuturor Puterilor semnatare ale Tratatului dela Paris. Domnul Melegari, pe care am voit să-l fac să vorbească în

această chestiune s'a mărginit să-mi spună că, dacă tulburările din Turcia nu se vor domoli, aceasta va fi ultimul mijloc la care va trebui să se recurgă, dar că pentru moment, evenimentele nu par destul de grave, pentru a face ca această idee să fie adoptată.

Binevoii a primi, Domnule Ministru, expresia sentimentelor mele de prea înaltă considerație.

C. Esarcu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 112—113. Originalul în limba franceză.]

130

București, 11 Mai 1876

Indată după primirea Notei dvs. sub Nr. 900-138, am încunostiințat pe Colegul meu dela Ministerul de Interne despre chestiunea de care vorbește această notă. Un funcționar superior se duce chiar astăzi la fața locului pentru a examina faptele. Excelența Voastră poate fi sigură de tot concursul meu și de dorința Guvernului român de a păstra cele mai bune relații cu Sublima Poartă, astfel precum am declarat la Constantinopol. Vă rog, așa, dar, să vă adresați mie direct chiar și telegrafic, pentru a-mi denunța tot ce ar putea tulbura păstrarea ordinii pe malul Dunării.

Kogălniceanu

[Reprodus după *Documente oficiale*, 1876, p. 5. Textul în limba franceză. Telegramă.]

131

St. Petersburg, 12 Mai 1876

Domnule Ministru,

Socotind că fapta mea nu poate da loc la niciun neajuns, am citit Excelenței Sale Domnului Consilier Privat N. de Giers, conducător al Ministerului imperial al Afacerilor Străine, circulara dvs. Nr. 4394 cu data de 30 Aprilie (12 Mai) 1876. Domnul de Giers m'a însărcinat să comunic Excelenței Voastre că aprobă în întregime programul Guvernului nostru privind politica externă. O atitudine pașnică și cea mai strictă neutralitate trebuie să constituie totdeauna pavăza României, căreia poziția sa geografică îi permite și căreia interesele sale vitale îi poruncesc să rămână străină de turburările care frământă malul drept al Dunării.

Domnul de Giers crede că politica noastră de abținere este un sprijin moral pentru populațiile creștine ale Turciei, și că, în cazul în care lucrurile ar ajunge într'un stadiu extrem, vom fi totdeauna în măsură, fiind dată bogăția agricolă a țării noastre, să acordăm ajutoare în natură, chiar și un refugiu, acestor populații nenorocite și istovite în lupte. Mizeria este totdeauna demnă de interes, am răspuns eu, nenorocirea are drept la milă; și dacă va fi cazul, vom

fi fericiți să îndulcim, în măsura mijloacelor noastre, suferințele materiale ale răsculaților; dar dorim fierbinte ca înțelegerea dintre Puteri și reformele care au fost cerute Porții să pună capăt situației actuale; în ce privește ospitalitatea pe care ar urma s'o dăm refugiaților bulgari, mă îndoesc că vom putea face acest lucru, temându-ne să nu creăm complicații inutile și să nu ne facem suspecti față de multe guverne europene. Și, de altfel, nu se poate aștepta și pretinde ca România să facă pentru Bulgari jertfe ca acelea care o costă pe Austro-Ungaria atât de mult, atunci când îi susține pe refugiații din Herțegovina. Timpurile sunt grele; lipsa de bani se face simțită pretudindeni, și nădejtile în recolte întotdeauna sunt problematice depe urma anilor proști de cari suferim mereu și la cari suntem încă mereu expuși în viitor. Fericit acela care poate fi sigur pentru el și pentru ai lui de pâinea zilei de mâine.

Exprimându-și părerea de rău că Convenția comercială și de navigație încheiată între cele două țări n'a putut încă intra în vigoare, Excelența Sa Domnul de Giers m'a întrebat dacă știu când se va putea ea înfăptui. I-am răspuns că alegerile pentru Camera Deputaților urmează a avea loc foarte curând; că le va urma în scurtă vreme Convocarea Camerilor; că sesiunea nu va putea fi lungă, fiind dat anotimpul înaintat care cere prezența fiecăruia la muncile câmpului; și că nădăjduiesc că unul din primele proiecte prezentate de către Guvern aprobării Camerii va fi Convenția. Domnul de Giers mi-a spus că, refuzând de a se asocia hotărârilor luate la Berlin, Anglia făgăduise totuși că nu va pune piedici intervenției Puterilor pe lângă Guvernul Otoman; prin atitudinea sa însă, Anglia pare a susține pe Turci împotriva populațiilor creștine ale Orientului, ceea ce este evident supărător în împrejurările actuale.

Intr'un cuvânt, mi-a spus în substanță Domnul de Giers, chestiunea n'a făcut aproape nici un pas. Singura garanție, singura probabilitate ca reformele să poată fi aplicate ar fi o ocupare a provinciilor răsculate. Dar nimeni nu vrea să le ocupe; reformele cerute sunt așadar iluzorii, fiind dat că Turcia este cu desăvârșire lipsită de bani. Trebuie să ne felicităm totuși, din punctul de vedere al păcii europene, că cinci mari Puteri au căzut de acord în această chestiune.

Conferințele dela Berlin nu s'au ocupat decât de Herțegovina și de Bosnia; astfel încât Bulgaria n'ar intra în armistițiul de două luni. Se crede că Turcia va înțelege nevoia de a primi armistițiul propus, dar sunt temeri că răsculații vor refuza.

În ultimile sale rapoarte către Guvernul său, Generalul Ignatiev socotește ca un simptom primejdios ușurința cu care Sultanul a cedat presiunii softalelor din Constantinopol; el presupune că aceștia din urmă nu se vor mulțumi cu înlocuirea Marelui Vizir și a Ministrului de Război. Liniștea domnește deocamdată la Constantinopol, dar temerile cu privire la o revoluție nu sunt din nefericire decât prea întemeiate.

Știrile din Serbia, transmise telegrafic, și după care Principele Milan ar fi decretat emiterea unui împrumut național de douăsprezece milioane și ar fi

suspendat legea presei, sunt socotite aci ca foarte rele. Domnul baron Stuart care va urma la București Domnului Zinoviev, nu va fi în măsură să-și ia postul în primire decât peste vreo lună, trebuind mai întâi să însoțească familia sa în Germania, la băi.

Binevoiți a primi, Domnule Ministru, asigurarea înaltei mele considerații.

Emil I. Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 106 — 107. Reprodus parțial în *Documente Oficiale*, 1876, p. 7—8 și la N. Iorga, *Corespondență diplomatică română* p. 117—18. Originalul în limba franceză. Confidențial.]

132

București, 14 Mai 1876

Nr. 4.928

Ca urmare la telegrama ce am avut onoarea a adresa Excelenței Voastre la 11/23 Mai curent, Nr. 4.809 și ca răspuns la nota Dv. cu data de 10/22 a acestei luni, Nr. 990—138, referitoare la înrolarea pe teritoriul român de voluntari bulgari ce și-ar propune să treacă pe malul drept al Dunării, am onoare a înainta alăturat Excelenței Voastre în traducere raportul privitor la ancheta ce a fost făcută în această materie de către Secretarul General al Ministerului de Interne, raport din care rezulta că informațiile transmise Vilaietului cu privire la aceste pretinse înrolări sunt lipsite de orice bază.

Binevoiți a primi, . . . etc.

Kogălniceanu

[*Documente Oficiale. Neutralitatea României*, București, 1876, p. 9. Textul în limba franceză.]

Anexă la doc. Nr. 132

București, 12 Mai 1876

Spre îndeplinirea însărcinării ce ați binevoit a'mi pune, în urma Notei Domnului Guvernator General de la Rusciuc din 12/24 Mai curent, mergând la Giurgiu și făcând investigațiunile cele mai serioase, m'am încredințat că informațiunile ce au fost date Excelenței Sale Guvernatorului sunt eronate. Bulgari sunt la Giurgiu și vin pe toată ziua din Turcia, însă Bulgari țărani muncitori, cari, îndată ce sosesc, se angajează pe la proprietari și arendași pentru munca câmpenească pe tot timpul verii și pleacă imediat din Giurgiu; dar nimeni nu s'a armat nici se armează spre a trece dincolo se ia parte la insurecție.

La otelul Basarab am fost singur în persoană. Acest otel este proprietate a unui Român și se ține în arendă tot de un Român. Nu am găsit la Nr. 1 și 2 pe nimeni, și nici este adevărat că au fost acolo ceva Bulgari bogăți care se se fi încercat a face înscrieri de voluntari; este însă adevărat că în seara de 8 ale curentei vreo câțiva tineri români au avut acolo o serbare cu muzică, dar această

serbare nu a avut nici intenția nici caracterul ce i s'a dat, ci a fost o simplă petrecere, după care toți s'au despărțit în liniște.

Acesta este, Domnule Ministru, rezultatul cercetărilor mele. Îl supun cu respect la cunoștința Domniei-Voastre și vă pot asigura că autoritățile locale sunt cu toată privegherea și îngrijirea spre a ține pe fie-cine în respectul legii și al datoriei sale, și a nu se comite nici un act vătămător neutralității noastre. Domnii Vice-Consuli ai Puterilor străine, ce sunt reședinți în Giurgiu și Agentul comercial otoman de acolo, pot asigura că nimic din sgomotele răspândite nu sunt adevărate.

Primiți etc.

I. Herișescu

[Reprodus după *Documente Oficiale*, 1876, p. 5.]

133

București, 14 Mai 1876

Asigurați guvernul imperial că, făcând cercetări amănunțite, [putem afirma] că nu există nici urmă de cete bulgare, și că consider că este de onoarea mea a le reprima la prima încercare. Cred stăruitor că România nu va face nimic spre a trezi îndoiala cu privire la buna ei credință; dar aștept la rândul meu din partea binevoitoarei îngăduințe a Sublimei Porți, ca Imperiul să recunoască denumirea de România cel puțin acum, deși guvernul imperial ar fi trebuit după mine, să fie primul a o fi recunoscut. Spuneți miniștrilor că avem nevoie, în chiar interesul Porții, să vedem întărită autoritatea noastră printr'un act de simpatie din partea Sultanului și a Sfetnicilor săi.

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext. dos. Nr. 16, f. 115. Reprodus și în *Documente Oficiale*, 1876, p. 9. Originalul în limba franceză.]

134

București, 14 Mai 1876

Domnule Agent,

Acum trei zile, Baronul Calice, Agentul diplomatic al Austro-Ungariei, mi-a citit o notă confidențială pe care Consulul Austro-Ungariei de la Rusciuc i-a adresat-o.

Rezultă din această notă că Guvernatorul General al Vilaietului Dunării a spus Consulului Austro-Ungariei, într'o convorbire pe care a avut-o cu acesta din urmă, că era supărat pe ministerul actual căci, adresându-se Guvernului pentru a-i atrage atenția asupra uneltirilor bulgărești, i s'ar fi răspuns că acesta este în neputință de a împiedica formarea bandelor bulgare pe teritoriul nostru, fiind date dispozițiile Constituției române care nu interzice întrunirile.

Protestez mai întâi în chipul cel mai hotărât împotriva acestei afirmații a Guvernatorului General al Vilaietului Dunării; niciunul din membrii Căminetului actual n'a fost interpelat asupra acestui subiect de către mai sus amintitul Guvernator direct sau indirect.

În orice caz o declarație după care, fiind dat dreptul de întrunire garantat de către Constituția noastră, nu s'ar putea nici preveni nici împiedeca bandele bulgărești, această declarație, spun, era cu atât mai puțin posibilă cu cât Constituția noastră, după cum știți Domnule Agent, nu garantează dreptul de întrunire decât cetățenilor români, și în niciun fel celor străini, care ar amenința astfel ordinea și bunele legături pe care dorim să le întreținem cu toate Puterile și în primul rând cu Turcia, aceste bande căzând așadar sub prevederile legilor de poliție și siguranță generală. Guvernatorul General nu s'a oprit însă aici, după rapoartele confidențiale ale funcționarilor noștri de la graniță, ci el nu se sfieste să critice guvernul princiar. Aș putea, la nevoie, să vă citez numele acestor funcționari.

Veți recunoaște, Domnule Agent, că acest procedeu răpește ministerului prestigiul și autoritatea pe care trebuie s'o aibă față de funcționarii săi. Guvernul Princiar este cu atât mai mirat de aceste procedee cu cât ele vin din partea unui înalt funcționar al Sublimii Porți, căreia i-am dat și fi dăm dovezi ale spiritului nostru împăciuitoare și ale prieteniei noastre foarte sincere.

Intr'adevăr, Cabinetul actual aduce zilnic Sublimei Porți servicii eminente și își impune mari jertfe pentru a supraveghia granița Dunării și pentru a împiedica formarea de bande pe teritoriul nostru.

Expunându-vă cele ce precedă, vă rog, Domnule Agent, să luați imediat contact cu Excelența Sa Domnul Ministru al Afacerilor Străine, și să-i vorbiți în chip oficios și confidențial despre toate aceste fapte, rugându-l din partea mea să binevoiască a cere Guvernatorului General al Vilaietului Dunărea să se explice cu privire la cele spuse despre noi și să indice numele ministrului sau al oricărui funcționar român căruia i-ar fi cerut să ia măsuri împotriva uneltirilor bulgărești și care, drept răspuns, l-ar fi refuzat.

Cunoașteți, Domnule Agent, din nota mea cu Nr. 4327 din 29 Aprilie, a cărei copie a fost predată Sublimei Porți, politica Guvernului actual cu privire la relațiile sale externe. Declarațiile făcute acolo de noi sunt întărite de fapte pe care le știe toată lumea, și de acte publice. Veți găsi în acest plic copia ordinului circular pe care l-am adresat Căpităniilor din porturile litoralului nostru trei zile după venirea mea la minister. Prin această circulară cer Căpitănilor noștri să supravegheze cu cea mai mare atenție mișcarea populației străine în porturile noastre, să împiedece orice transport de arme și să refuze concursul lor ori de câteori ar fi să se tulbure și compromită neutralitatea noastră. Ordine în acelaș sens au fost date de către colegul meu de la Ministerul de Interne tuturor autorităților administrative ale țării. Vă mai trimit și o corespondență pe care am dus-o în ultima vreme cu Guvernatorul General al Rusciucului,

foarte supus, precum și rezultatul pe care l-a dat ancheta de care este vorba în telegramă.

Față de această atitudine înțeleaptă și prudentă a Ministerului actual, am dreptul să cred, Domnule Agent, că Sublima Poartă va binevoi să lămurească pe Guvernatorul General al Vilaietului Dunării și pe ceilalți funcționari superiori ai provinciilor limitrofe față de România cu privire la linia de conduită pe care și-a impus-o Guvernul nostru, și prin aceasta să risipească temerile nedrepte care se manifestă în ce ne privește.

Așteptând rezultatul demersurilor dvs. în urma actualei [note] vă rog să primiți, Domnule Agent, etc.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 116—118. Reprodus și în *Documente Oficiale*, 1876, p. 10—11. Originalul în limba franceză.]

135

Craiova, 15 Mai 1876

Vice-consul austro-ungar arată că comuna catolică din Craiova fiind într'o absolută renitență ¹⁾ în contra legilor bisericești, episcopul romano-catolic din București a ordonat închiderea bisericii numitei comune, care s'a și executat prin obligație episcopală. Vice-consulul solicită intervenirea administrației pentru prevenirea violenței ce ar încerca comuna în contra acestui act. Rog urgent ordonați Dv. telegrafic de urmare. Până atunci am ordonat polițaiului în sensul cererii vice-consulului.

p. Prefect,
P. Pârâianu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 127.]

136

Constantinopol, 18 Mai 1876

Nr. 103.

Domnule Ministru,

Comunic cu toată graba Excelenței Voastre svonurile de cea mai mare gravitate care circulă în dimineața de azi la Constantinopol. O revoluție de Palat, susținută cu bani de Ministerul actual, cu excepția Marelui-Vizir Mehmed-Rușdi Pașa, despre care se spune că n'a luat parte la complot, a răsturnat pe Sultanul Abdul-Azis. Nu se știe dacă a fost ucis cu sabia sau prin otravă sau dacă a fost numai silit să abdice.

Murad-Efendi, fiul Sultanului Abdul-Medjid, moștenitorul legitim, pe care Abdul-Azis voia să-l înlocuiască prin propriul său fiu, Iusuf-Izedin-Efendi, a fost proclamat Sultan.

¹⁾ Așa în text.

Crainicii au răspândit știrea pe străzi și s'a tras o salvă de 101 lovituri de tun.

Intreaga forță armată a orașului este mobilizată și păzește împrejurimile Palatului Imperial. Liniștea cea mai desăvârșită domnește încă în Pera. Intrarea la birourile telegrafice este interzisă tuturor, fără excepție. Nici ambasade, nici legații, nici particularii nu pot trimite telegrame.

Mă voi grăbi, îndată ce căile telegrafice vor fi redeschise, să transmit Excelenței Voastre amănuntele pe care le voi putea culege asupra crizei actuale și a efectelor ei posibile.

Voi complecta aceste informații printr'un raport viitor.

Rog pe Excelența Voastră să primească asigurarea prea înaltei mele considerații.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 302, f. 20. Originalul în limba franceză.]

137

Pera, 18 Mai 1876

Se spune că lovitura de stat a avut loc în noaptea de Luni spre Marți. Miniștrii au intrat în palat cu trupele pentru a notifica Sultanului detronarea și înlocuirea lui prin Murad; fostul Sultan n'ar fi fost așa dar ucis ci numai exilat; se pare că s'a găsit la palat zece milioane de lire otomane în aur. Turcia intră într'o fază nouă, tânăra Turcie triumfă; ea se compune din oameni energici care vor începe desigur o politică extremistă atât înlăuntru cât și în afara țării, sprijinindu-se pe fanatismul masselor. Noul Sultan este o unealtă în mâinile lor. Are treizeci și cinci de ani; se spune că este slab, incapabil și desfrânat.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 302, f. 24—25. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

138

Constantinopol, 18 Mai 1876

Față cu dorința unanimă a întregii populații, Abdul Aziz Han a fost detronat astăzi, iar Maiestatea Sa sultanul Murad al cincilea, moștenitorul prezumtiv al Tronului Imperial, a fost proclamat Impărat al Turciei.

[*Documente Oficiale. Documente Diverse*, București, 1876, p. 71. Textul în limba franceză. Telegramă.]

139

Belgrad, 18 Mai 1876

Principele Milan mi-a arătat două telegrame pe care le-a primit azi de dimineață; pe vaporul Radetzky se aflau două sute de călători. În fața orașului

Palanca au silit pe căpitan, sub amenințarea revolverelor, să-i debarce, aveau armele în lăzi. Odată debarcați, au desfășurat un steag, au sunat din trompete, și au pornit în strigăte: « Trăiască Bulgaria! » Erau comandați de doi ofițeri. Aci am găsit totul pe picior de război. Vă trimit un raport prin Maurojeux care va pleca la București la sfârșitul săptămânii.

Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 247. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

140

București, 18 Mai 1876

Colegul meu dela Interne a și luat măsuri, dacă adunarea se face la Caracal. Ocupăm militărește punctele importante de pe Dunăre. Trebuie să interzicem ieșirea de pe teritoriul nostru tuturor bulgarilor în grupuri, chiar simpli lucrători. Compania de navigație austriacă a fost făcută răspunzătoare pentru orice transport de bulgari înarmați. Voi ține pe Excelența Voastră în curent cu tot ce o poate interesa.

Ministru
Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 122. Reprodus și în *Documente Oficiale*, 1876, p. 14. Originalul în limba franceză.]

141

[Bechet,] 18 Mai 1876

No. 65

Vaporul Radetzky care a trecut astăzi se aude din svon că a debarcat ca 150 Bulgări insurgenți la Costubei care au omorât mai multe familii și au luat drumul la Balcani.

Căpitanul portului
Moisescu

[*Documente Oficiale. Neutralitatea României*, Buc. 1876. p. 14. Telegramă.]

142

[Turnu-Severin,] 18 Mai 1876

No. 219.

După informațiunile căpitanului vaporului Radetzky sub pavilion austriac, sosit în acest port din Giurgiu astăzi dimineață 3 ore, o trupă de 250 oameni Bulgari și Sârbi, îmbrăcați bine, cei mai mulți în costum european și îmbar-

cați de prin porturile române, după ce au trecut Bechetul, unde s'a îmbărcat cel din urmă număr, au încercut a scoate diferite arme de prin pachetele ce aveau introduse ca bagaje și după ce se armară toți pe bordul acestui bastiment, deveniră foarte neliniștiți, tratând asupra libertății Bulgariei, Comandantul lor, ce se zice că ar fi fost rus, alerga dela unul la altul spre a ține ordinea, recomandând fiecăruia a nu turbura pe nimeni din oamenii compunând echipajul bastimentului.

Conducătorul nostru poștal, aflat pe bord purtând scrisori și bani, a fost foarte menajat de toți. Asemenea nu s'a atins nimeni de casa bastimentului, unde se află mai multe zecimi de mii de fiorini.

După ce plecând din Bechet, avansară câtva spre Calafat între Lom-Palanca și Orșova (puncte turcești mai jos de Vidin), cerură căpitanului bastimentului a aborda spre a debarca p'aci în Turcia. Căpitanul se opuse nefiind aci nici o stațiune, nici loc favorabil spre a putea acosta, dar dânsii după ce probară că au bilete unii pentru Calafat, Orșova etc., și prin urmare sunt achitați până mai departe încă decât unde vor ei a debarca, îndreptară armele, fără a face foc, în căpitan, în piloți, în mașiniști și astfel siliră pe toți a dirija bastimentul, conform cererei, la malul turcesc între punctele sus-citate. Bastimentul ne-având destulă apă pentru a acosta lângă mal, insurgenții săriră în apă, trecură printr'ânsa și se puseră pe mal. De aci, văzându-se la o distanță destul de mare sentinela unui pichet, unul din insurgenți îndreptă arma spre dânsa, și făcând foc soldatul căzu iar camaradul său se puse pe fugă; apoi toată trupa înainta spre interiorul Turciei, iar vaporul își urmă cursa.

Nu am crezut de trebuință a vă supune prin telegraf acest caz, pe cât timp dânsul a fost petrecut mai jos chiar de Calafat și negreșit oficiile respective îl va fi supus la timp Domniei Voastre. Dânsul însă, fiind survenit la cunoștința subsemnatului, prin informațiunile căpitanului bastimentului, nu am crezut de prisos a vă supune aceste detalii.

Până astăzi în acest post nu s'a petrecut nimic din cece ar privi evenimentele de peste Dunăre. Acest serviciu va grăbi a vă supune la timp orice mișcare privind aceste evenimente.

Primiți, etc.

Al. Nicolescu

[*Documente Oficiale. Neutralitatea României*, Buc. 1876 p. 12–13.]

143

București, 18 Mai 1876

Vaporul austriac «Radetzky», după ce a imbarcat dealungul ambelor maluri ale Dunării 100 până la 150 de Bulgari, i-a debarcat la Lom-Palanca, sat turcesc. Acelaș vas transporta lăzi pline cu arme.

Noi am cerut explicații Agențiilor de Vapoare și am trimis trupe pentru a întări posturile de pază pe Dunăre.

Faceți o dare de seamă Ministrului Afacerilor Străine.

Kogălniceanu

[*Documente Oficiale. Neutralizarea Dunării*, București, 1876, p. 45. Textul în limba franceză. Extras dintr'o telegramă circulară.]

144

București, 18 Mai 1876

No. 5.077

Din rapoartele primite la acest Minister, rezultă că vaporul « Radetzky » sub pavilion austro-ungar în mergerea sa dela Giurgiu în sus a primit pe bordul său de pe ambele țărmuri ale Dunărei peste trei sute Bulgari, care, echipându-se chiar pe bord, au fost debarcați cu armele lor între Rahova și Lom-Palanca.

În fața gravității acestui fapt, viu a vă ruga să binevoiți a interveni pe lângă cine se cuvine, ca vaporul în chestiune să fie trimis cu echipajul său în apele noastre pentruca prin o comisie mixtă să examineze faptul ce i se împută.

Aștept cu încredere un rezultat satisfăcător la cererea de față.

Primiți etc.

Kogălniceanu

[*Documente Oficiale. Neutralitatea României*, Buc., 1876, p. 13.]

145

București, 18 Mai 1876

Aflu în acest moment că un alt vapor al Societății de navigațiune austriacă își propune a lua pe bordul său un număr însemnat de Bulgari, pentru a-i depune pe teritoriul otoman.

Responsabilitatea ce iau bastimentele societății fiind foarte mare nu pot decât a o lăsa asupra lor, atrăgând serioasa Domniei Voastre atențiune în privința acestor fapte.

Primiți etc.

Kogălniceanu

[*Documente Oficiale. Neutralitatea României*, Buc., 1876, p. 13—14.]

146

[București,] 18 Mai 1876

No. 194

Guvernatorul General din Ruscuc mă încunoștințează că are știință că de la două la trei mii Bulgari s'ar aduna la Caracal spre a trece în Turcia. Deși cred numărul exagerat, rogu-vă luați măsuri de precauțiune.

Kogălniceanu

[*Documente Oficiale. Neutralitatea României*. Buc., 1876, p. 15.]

București, 19 Mai 1876

Nr. 51125

La cererea mea, vasele de călători și de comerț nu vor mai atinge malul bulgăresc mai în sus de Giurgiu până la noul ordine. Se face excepție pentru vasele accelerate. Vă revine Excelenței Voastre să mă anunțați când va urma ca această dispozițiune să fie revocată.

Kogălniceanu

[*Documente [Oficiale, Neutralitatea României. București, 1876, p. 15. Textul în limba franceză. Telegramă.]*

București, 20 Mai 1876

Domnule Agent,

Cu ocazia suirii pe tron a Sultanului Murad V, noul Mare Vizir a trimis Înălțimei Sale Domnitorului telegrama următoare:

« Față cu dorința unanimă a întregii populații, Abdul Aziz Han a fost detronat astăzi, și Maiestatea Sa Sultanul Murad al cincilea, moștenitorul prezumtiv al Tronului Imperial a fost proclamat Impărat al Turciei ».

Alteța Sa Principele m'a însărcinat să răspund Marelui Vizir prin telegrama aici anexată în copie, pe care am onoarea a vă o trimite pentruca să vă servească de orientare.

Binevoiți a primi, ...etc.

Kogălniceanu

[*Documente Oficiale, București, 1876, p. 72. Textul în limba franceză.]*

Anexă la doc. Nr. 148

București, 20 Mai 1876

Alteța Sa Principele Domnitor al României, luând cunoștință de suirea pe tron a Maiestății Sale Sultanului Murad V, mă însărcinează să prezint felicitările Sale Guvernului noului Impărat.

Transmițând Alteței Voastre aceste felicitări, în acord cu cele ale Miniștrilor români, am onoare a Vă asigura că, sub noua domnie, România va continua, ca și în trecut, să urmeze politica sa tradițională, aceea de a întreține fără schimbare cele mai bune legături cu Sublima Poartă.

Ministrul Afacerilor Străine,
M. Kogălniceanu

[*Documente Oficiale, București, 1876, p. 71. Textul în limba franceză. Telegramă.]*

Roma, 20 Mai 1876

Nr. 284

Domnule Ministru,

Am pus toată graba și am fost să-l văd pe Ministrul Afacerilor Străine, Domnul Melegari, spre a-i vorbi de chestiunea vaporului austriac « Radetzky » despre care tratează telegrama cifrată a Excelenței Voastre din 31 Mai (Nr. 265).

Domnul Melegari m'a ascultat cu atenție și am credința că a acceptat în totul explicațiile ce i-am dat, cu atât mai mult, mi-a spus, cu cât rezultă și din ultimele informații ce a primit că Guvernul nostru observă în mod strict obligațiile de neutralitate.

Domnul Melegari mi-a vorbit despre interesul pe care îl arată Austro-Ungaria de a nu lăsa ca revolta în Provinciile turcești să ia proporții încă mai mari; un motiv în plus, a adăugat, ca ea să preîntâmpine cu ochii deschiși manevrele ce pot să ia naștere cu ajutorul unor supuși ai săi sau prin mijlocirea vaselor aparținând unei societăți austriace.

Am adus apoi la cunoștința Domnului Melegari măsurile ce au fost luate de către Guvernul nostru în scopul de a întări paza Dunării și m'am despărțit de Excelența Sa reînnoindu-i asigurările cu privire la grija pe care o va avea Guvernul nostru de a observa cea mai strictă neutralitate.

Binevoști a primi,etc.

C. Exarcu

[*Documente Oficiale. Neutralitatea României. Buc., 1876, p. 15—16. Textul în limbă franceză.*]

Belgrad, 20 Mai 1876

Pe vaporul pe care mă aflam în drum spre Belgrad, s'a urcat la Cladova un ofițer român, sub locotenent de roșiori, un oarecare Chirof; a debarcat la Belgrad odată cu mine . . . Dimineața mi-a făcut o vizită în uniformă reglementară, a cinat în aceeași seară la mine, după aceea și-a luat ziua bună, spunând că va pleca la Odesa a doua zi. Azi, spre mirarea mea, am aflat că este tot la Belgrad, că se plimbă în uniformă și că a fost la Generalul Cernaev spre a-i cere, pentru niște bulgari, permisuri de a debarca la Cladova; am pus să-l cheme îndată și cerându-i explicații cu privire la prezența sa [la Belgrad] și la acțiunile sale, a tăgăduit totul și susține că așteaptă bani dela o rudă pentru a putea pleca în Rusia.

Oricum ar sta lucrurile, îi voi porunci să plece îndată din Belgrad, căci, după informațiile mele, ar fi unul din viitorii șefi de cete.

Sturza

[*Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 119—120. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.*]

[București,] 20 Mai 1876

In urmare a notei dv. de ieri am luat înțelegere cu dl. Ministru al Lucrărilor Publice ca să pue obligație conductorilor a nu mai primi în tren oameni armați și în caz de a purta bagaje în care s'ar bănuî că sunt arme să denunțe agenților administrativi și polițienesci ce vor fi mai aproape.

Luați și dv. măsuri analoage în ce privește gările din acel județ.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 6.]

[București,] 20 Mai 1876

Dl. prefect al județului Vlașca informându-mă că pe tot parcursul liniei ferate între București și Giurgiu se coboară pela osebite gări oameni înarmați, cari apoi caută a se strecura spre a trece în Turcia și a lua parte la insurecția, am luat înțelegere cu d. ministru Lucrărilor publice spre a pune obligație conductorilor a nu mai primi în trenuri asemenea oameni armați și în caz când ar fi unii cari să aibă bagaje ce s'ar presupune că ar conține arme, să denunțe îndată agenților polițienesci și administrativi ce ar fi mai apropiați.

Comunicând și dv. despre aceasta vă invit a da ordine în consecință comisarului polițienesc dela Gara Filaret și a lua și orice alte măsuri de privighere [ce] într'aceasta veți mai găsi de cuviință.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 6.]

Rusciuc, [21] Mai 1876

Exceleța Voastră va primi mâine o Notă cuprinzând răspunsul la telegrama sa din 31. Autoritatea din Tulcea mă informează că bande revoluționare bulgare, formate la Brăila și în împrejurimi, se pregătesc să treacă Dunărea; rog, prin urmare, pe Exceleța Voastră să ia măsurile pe care le socotește de cuviință, dacă faptul se va confirma

Gubernator General,
M'Assim

[Reprodus după *Documente Oficiale*, p. 17, 1876. Textul în limba franceză, Telegramă.]

[București,] 21 Mai 1876

Gubernatorul General din Rusciuc îmi depeșează că are pozitivă știință că bande de Bulgari din Brăila și din împrejurimi se pregătesc a trece Dunărea.

Rogu-vă luați măsurile cuvenite.

Kogălniccanu

[Reprodus după *Documente Oficiale*, 1876, p. 16.]

Rusciuc, 21 Mai 1876

Nr. 999—141

Domnule Ministru,

Am onoare a confirma primirea telegramei pe care Excelența Voastră ați binevoit a mi-o adresa la data de 19/31 Mai, Nr. 5.125 și Vă mulțumesc pentru dispozițiunile atât de înțelepte ce ați luat prin interzicerea ca Bulgarii să fie luați la bordul vaselor de pasageri și de mărfuri.

Rășcoala începe a se potoli, s'a ivit însă incidentul recent dela Coslodu, localitate dintre Rahova și Lom. Aceasta a hotărît Guvernul Imperial să oprească provizoriu vasele austriace în genere, cu excepția acceleratelor, de a veni la schelele de pe malul drept. Această măsură a fost pusă în aplicare de Marșea trecută, dar ieri, după un ordin telegrafic pe care l-am primit, în urma înțelgerii ivite între Sublima Poartă și Ambasadorul austro-ungar la Constantinopol, hotărîrea a fost abrogată.

Totuși, ași ruga pe Excelența Voastră să binevoiască a menține momentan dispozițiunile ce a binevoit a lua, până ce voi putea avea onoarea de a vă înștiința.

Binevoiți a primi, . . . etc.

Guvernator General,

M. Assim

[*Documente Oficiale. Neutralitatea României*, București, 1876, p. 35—36. Textul în limba franceză.]

București, 22 Mai 1876

Mă grăbesc să informez pe Excelența Voastră că colegul meu dela Ministerul de Război, luase, înainte de primirea telegramei Nr. 1000—142, și în urma unui aviz direct din Tulcea, măsuri pentru a preîntâmpina formarea de bande la Brăila.

Voi mai adăoga cu această ocazie, că autoritatea militară română a organizat un serviciu de supraveghere activă în fiecare comună a litoralului nostru, prin grija comandanților armatei noastre teritoriale.

Acest serviciu trebuie să supravegheze, ca să spunem astfel, fiecare străin ce se află în comună, în parte, și apoi să anunțe autoritatea superioară asupra oricărei încercări de a alcătui bande.

Kogălniceanu

[Reprodus după *Documente Oficiale*, 1876, Textul în limba franceză. Telegramă.]

București, 22 Mai 1876

Domnule ministru,

Îmbarcarea Bulgarilor pe vaporul Radetzky a lăsat mult de dorit dela autoritățile noastre, căci după cum mi se afirmă li s'ar fi permis a ieși din țară fără a prezenta pașpoarte sau alte acte de voiaj.

În fața unui așa regretabil fapt viu a vă ruga să binevoiți a da ordine serioase autorităților administrative de pe litoralul nostru și mai în special celei dela Giurgiu pentru a nu permite ieșirea din țară a Bulgarilor ce ar voi să se îmbarceze pe diferite vase fără a prezenta pașpoarte în regulă.

Primiți vă rog, domnule ministru, asigurarea prea osebitei mele considerațiuni.

Ministru,
Kogălniceanu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 7.]

București, 22 Mai 1876

Prin circulara mea de la 26 April trecut v'am atras toată atențiunea asupra mișcării populațiunei străine în porturile noastre și v'am cerut a refusa concursul domniei-voastre la tot ce ar putea compromite neutralitatea țării.

Faptul întâmplat pe vaporul Radetzky îmi dă dreptul a vă înscrie pe unii din domniele-voastre cu notă neagră, pentru că n'au fost pătrunși de obligațiune ce au către Guvern ca să respecte și să execute cu religiozitate ordinele ce au.

Vă previu dar că dacă veți trece cu ușurință asupra ordinilor ce priimiți de la Minister, voiu cere de la Măria Sa Domnul destituirea domniei-voastre din postul ce ocupați.

Kogălniceanu

[Reprodus după *Documente Oficiale*, 1876, p. 16.]

București, 22 Mai 1876

Mi s'a raportat că mai mulți din Bulgarii cari s'au îmbarcat pe vaporul « Radetzky » aveau arme și munițiuni de resbel ascunse în bagajele lor.

Pentru a nu se mai repeta asemenea fapte, am onoarea a vă ruga, Domnule Ministru, să bine-voiți a da ordine precise șefilor biurourilor vamale de pe litoralul nostru ca să revizuiască cu cea mai mare atențiune bagajele pasagerilor asupra cărora ar fi vre-o bănuială, și în special acelea ale Bulgarilor cari

se îmbarcă pe diferite vase în porturile noastre, și a opri ori-ce arme sau muniții de rebel s'ar găsi asupra-le sau ascunse în bagajele lor.

Kogălniceanu

[Reprodus după *Documente Oficiale*, 1876, p. 19.]

160

Pera, 22 Mai 1876

Ieri s'a citit la Poartă actul de destituire al fostului Sultan și Hatti-șeriful noului Sultan, care nu cuprinde decât locuri comune și este o dezamăgire pentru public. Dragomanul Divanului Imperial a înștiințat pe ambasadorii și miniștrii străini despre schimbarea Sultanului. Miniștrii, care erau înzestrați cu instrucțiuni, au și trimis dragomanii pentru a transmite felicitările lor Sultanului. Agenții Serbiei și României nu au primit încă o notă pentru a-i [înștiința] despre schimbarea de domnie. Aflu însă că Marele Vizir ar fi anunțat prin telegramă pe principii României, Serbiei, Muntenegrului și Chedivul despre suirea pe tron a lui Murad. Dacă este exact, pentru ca Alteța Sa sau Excelența Voastră să nu fie siliți a răspunde, binevoiiți a mă autoriza formal să felicit numai pe Ministrul Afacerilor Străine. Este, după părerea mea, singurul mijloc de a ne salva demnitatea ca răspuns la acest procedeu. Mai aflu că ar fi vorba în sânul noului guvern de a limita atribuțiile agenților noștri la rolul de Capu Chehaia sau, cum ar fi pentru Chediv, la acela de supraveghetor al intereselor numai civile ale particularilor.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 302, f. 27—28. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

161

București, 22 Mai 1876

Dispozițiunile Inaltului Guvern date organelor din porturile țării pentru privegherea bunei ordine, și mai departe de a nu permite ca insurgenții se între pe bordul vapoarelor, au permis societății, în interesul comerțului, de a da ordinul, ca vapoarele de pasageri și mărfuri se începă a circula pe malul turcesc, ca și până acuma.

Ce privește pe societate, vă rog respectuos, Domnule Ministru, a primi asigurarea mea, cum că din partea noastră s'au luat toate măsurile de a nu se mai primi pe bordul vapoarelor nici Bulgar, arme sau muniții, pentru a înlătura orice bănuială.

Agentul de vapoare,
Ioan Țepeneag

[Reprodus după *Documente Oficiale*, 1876, p. 18.]

București, 22 Mai 1876

V'am transmis prin nota mea de ieri, copia telegramei Marelui Vizir și răspunsul meu. Din moment ce nu ați primit nicio înștiințare directă, nu sunteți ținut a face o vizită oficială pentru a prezenta felicitări. Când veți avea ocazia de a vedea pe Ministrul de Externe pentru a trata afaceri, puteți să-l felicitați. In ce privește intenția noului Guvern otoman de a limita atribuțiile agenților noștri, executarea acestei intenții ar vătăma drepturile noastre de reprezentare diplomatică garantate de către tratatul din Paris. Mă veți ține în orice caz în curent cu situația care vi se va crea, pentru a putea lua măsuri.

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 302, f. 29. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

Turnu-Severin, 24 Mai 1876

Domnule Ministru,

In ziua de 29 Mai curent, vaporul de pasageri « Radetzky » al Societății noastre părăsea Giurgiu, îmbarcând numeroși călători cu bagajele lor cu destinație pentru stațiunile din susul Dunării; acelaș lucru s'a repetat la Turnu-Măgurele, Corabia și Bechet; și nimic nu dădea de bănuț că printre călători s'ar fi aflând conspiratori sau răsculați. Dar, la un ceas după plecarea din Bechet, s'a auzit la bord un fluerat (mai târziu s'a aflat că era un semnal al șefului). La aceasta, aproape două sute de călători sar în picioare, sparg lăzile în cari știau că se găsesc arme și muniții și, în mai puțin de un sfert de oră, apar îmbrăcați în uniformă și înarmați până în dinți. Șeful lor s'a apropiat de căpitan și, amenințându-l cu moartea, i-a pus în vedere să nu încerce vreo rezistență, apoi a făcut să fie recunoscut ca șef al răsculaților, și a declarat că nu are nici o intenție dușmănoasă față de călători sau față de oamenii din echipaj, afară dacă aceștia nu se opun în mod inutil voinței răsculaților de a fi debarcați la Coduslui; un loc singuratic între Lompalanca și Oreava. Căpitanul, în fața acestui caz de forță majoră, i-a depus pe răsculați la locul ce indicaseră.

In aceste grave împrejurări vaporul Societății a fost supus unor acte de violență, iar, pentruca un asemenea caz să nu se mai repete în viitor, implor intervenția Excelenței Voastre, binevoind a da ordinele severe la stațiunile deservite de vapoarele noastre pentru a se supune unor controale minuțioase mărfurile și efectele expediate prin vapoarele noastre, veghiind să nu conțină nici un fel de arme și de muniții.

Societatea Dunăreană, având intențiile cele mai pașnice și lucrând în scopul de a înlesni navigația și comerțul, se află în neputință de a garanta în vremurile

acestea turbure liniștea călătoriilor pe Dunărea de jos și securitatea pentru mărfuri, dacă Excelența Voastră nu ne dați sprijin. Se pot ivi mereu temeri ca banda de răufăcători, folosind agitațiile politice din momentul de față, să se învoiască pentru a săvârși la bord atacuri armate, în scopul de a fura și de a jefui atât vasul cât și pe călători.

Rog pe Excelența Voastră să binevoiască a da ordinele trebuitoare în această privință spre a se reda încrederea călătorilor și a se lua celor rău intenționați, ori de câte ori va fi cazul, orice posibilitate de a se deda la acte de dezordine și de violență la bordul vapoarelor noastre.

Primiți... etc.

Inspector al Societății Dunărene,
G. Ioanovici.

[*Documente Oficiale. Neutralitatea României*, București, 1876, p. 20—21. Textul în limba franceză.]

164

București, 25 Mai 1876

M'am informat că pela unele puncturi de graniță s'ar fi imbarcat Bulgari fără a presanta autorităților respective pașapoarte sau alte acte de voiaj.

Comunicându-vă aceasta că invit ca imediat să luați măsuri pentru a nu se permite ieșirea din țară a Bulgarilor ce ar voi să se îmbarcheze pe diferite vase fără a presanta pașapoarte în regulă.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 9.]

165

Belgrad, 27 Mai 1876

Ieri, Consulul General al Rusiei, în audiența sa la Principe, a adresat muștrări pacifice, dar cuvintele sale nu par a fi fost foarte hotărâte. Și consuli Franței, Italiei, Angliei au făcut și ei muștrări pacifice. Numai consulul Germaniei s'a abținut, din lipsă de instrucțiuni. Consulul General al Angliei a primit, afară de aceasta, ordinul de a-și uni toate demersurile cu acelea ale Consulului general austriac. Principele Milan și Ristici au răspuns că alarma aceasta n'are teme și că nu este nimic iminent. Guvernul sârb tratează la Constantinopol pentruca Turcia să-i cedeze Bosnia, în schimbul unui tribut anual, și că-și ia răspunderea de a potoli răscoala. Știrile recente din Viena spun că se dorește a se mări teritoriul Muntenegrului, dar nu se acordă nimic Serbiei. S'a răspândit în secret șvonul că s'ar dori îndepărtarea Principelui Milan cu ajutorul Austriei, fie în favoarea Principelui de Muntenegru, fie în favoarea lui Caragheorghievici. Consulul rus a rupt relațiile cu Generalul Cernaev. Șefi bulgari sosiți aici dela Odesa, au plecat spre București.

Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 262—263. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

Giurgiu, 28 Mai 1876

Domnule Ministru,

În urma ordinului d-nei voastre sub Nr. 8288 am onoare a vă face cunoscut, domnule ministru, că am luat din nou cele mai serioase măsuri ca în viitor ieșirea Bulgarilor din țară să se efectueze conform ordinului domniei voastre.

În ceiace privește îmbarcarea Bulgarilor pe vaporul Radetzky, despre care tratează adresa d-lui ministru de externe sub Nr. 5225, aceasta a avut loc sub administrația predecesorului meu, iar de când am avut onoarea a fi numit în capul acestui județ, nu s'a permis Bulgarilor ieșirea lor decât în condițiunile cele mai asigurătoare.

Binevoiți vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea osebitei mele considerațiuni și stima ce vă conserv.

Prefect,
Chirculescu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 11.]

București, 28 Mai 1876

No. 13.413

Referindu-mă la adresa Domniei-Voastre No. 5224, am onoare a vă comunica că înaintea primirii acestei adrese, Administrațiunea centrală a vămilor a dat ordine la toate birourile vamale de pe marginea Dunării a avea cea mai serioasă priveghere de a nu se trece arme din România în Turcia.

Pentru Ministru,
B. Brătianu

[Documente Oficiale. Neutralitatea României, București, 1876, p. 21.]

[Bechet,] 29 Mai 1876

No. 68

Din insurgenții dați din vapor la Costubei în dreptul Copaniței, au omorât câte-va familii turce, luându-și direcțiunea către munții Balcani. S'au adus la Rahova, vis-à-vis de acest port, trei capete de insurgenți morți, luându-se în goana lor 300 până la 400 bașibuzuci. Pe căpitanul portului Rahova și doi turci aflați pe vapor i-au omorât. Se așteaptă în Rahova 3000 armată otomană la noapte.

Căpitanul portului,
G. Moisescu

[Documente Oficiale. Neutralitatea României, București, 1876, p. 22. Telegramă.]

[Turnu-Severin,] 29 Mai 1876

În port veniră 40 Bulgari și Sârbi spre a trece Cladova (Serbia); nu au arme; au pașapoarte otomane însă unele cu termene trecute. Sunt veniți cu trenul de aseară de prin porturile române; zic că merg după existență, însă mi s'a prezentat a parte un Bulgar locuitor în oraș rugându-mă ale permite trecerea și, confiindu-mi că sunt voluntari pentru armată sârbă, le-am oprit trecerea până ce veți bine-voi a-mi da ordin.

Se zice că mai vin și alții.

Căpitanul Portului,
Al. Nicolescu

[Reprodus după *Documente Oficiale*, 1876, p. 21.]

[București,] 29 Mai 1876

Răspund telegramei Nr. 240. Preveniți imediat pe administrațiune despre încercarea acelor 40 bulgari. Opuneți-vă la trecerea lor peste Dunăre. Colegul meu de la interne a dat ordine pentru cele mai departe dispozițiuni. Fiți cu cea mai mare atențiune pentru a se evita ori-ce mișcare bulgară în port.

Kogălniceanu

[Reprodus după *Documente Oficiale*, 1876, p. 22.]

București, 31 Mai 1876

Domnule Ministru,

Căpitanul portului Oltenița îmi raportează că în urba Oltenița se află un comitet bulgar prezidat de un domn Dimitrie Petrov, Chircu și alții și că în ziua de 25 ale curenteii au fost adunați în localul școalei bulgare din urba Oltenița bulgari din mai multe comune urbane precum și din comuna Chirnogi și Ulmeni și au decis a cumpăra postav pentru uniforme.

Primăria d'acolo a găsit o grupă de 20 bulgari dormind noaptea pe un maidan și s'a mărginit numai a-i goni din oraș; și cum apa Dunării a inundat până în comunele Chirnogi și Ulmeni se poate ca într'o noapte aceste bande de bulgari să se strecoare peste Dunăre.

Am onoare a comunica domniei voastre cele ce preced, rugându-vă, Domnule Ministru, a lua dispozițiuni pentru a se priveghea acești soi de oameni și a preveni orice mișcare din partea lor.

Primiți vă rog, Domnule Ministru, asigurarea prece osebitei mele considerațiuni.

Ministru,
Kogălniceanu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 25.]

172

București, 31 Mai 1876

Domnule Ministru,

Am onoare a vă confirma ceia ce v'am comunicat și verbal că înrolarea Bulgarilor și formarea lor în bande organizate pentru a trece în Turcia sau în Serbia se face sub direcțiunea în deosebi a numiților Koravelov și Țancov.

După informațiunile pozitive ce am, amândoi acești străini pun o activitate excepțională pentru organizarea bandelor și au ramificațiuni întinse cu diferite comitete din țară și din străinătate astfel încât până la un oarecare punct, lovesc în neutralitatea ce guvernul actual și-a impus.

Cel d'întâi, dacă nu mă înșel a și fost expulzat din țară în anul 1872 și nu înțeleg cum a putut reveni fără autorizațiunea guvernului cerută de articolul 179 din codul penal.

Vin dar a vă ruga, Domnule Ministru, să binevoiți a intima susnumiților un ordin pozitiv de a părăsi România în termenul cel mai scurt.

Această măsură administrativă ar fi pe deplin justificată pentru că este *un act de înaltă administrațiune motivată pe necesități și pe conveniențe internaționale.*

Guvernul ar putea intenta o acțiune penală suszișilor. Cred însă că pentru motivele ce veți aprecia și d-voastră este mai bine de a ne pronunța asupra măsurii ce vă propun prin adresa de față.

Primiți vă rog, Domnule Ministru, asigurarea înaltei mele considerațiuni.

Ministrul,
Kogălniceanu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 27.]

173

București, 31 Mai 1876

Nr. 5.521

Am primit scrisoarea ce mi-ați adresat cu privire la incidentul ce s'a s'a produs la bordul vaporului « Radetzky ».

Pentruca să mă fi putut pronunța în această chestiune în cunoștință de cauză, ar fi fost indispensabil ca vasul despre care este vorba să fi fost

adus în apele românești, așa cum am cerut-o Domnului Agent al Societății austriace la București. O comisiune de anchetă mixtă ar fi constatat faptele și ar fi stabilit, în chip incontestabil, în ce parte de găsește răspunderea pentru acest incident.

Totuși, mă grăbesc să vă înștiințez, Domnule Inspector, că am dat deja, în înțelegere cu Colegii mei dela Intern și dela Război, ordinele cele mai energice autorităților noastre de pe litoral pentruca o supraveghere activă să se exercite pe frontiera noastră dinspre Dunăre.

Primiți.etc.

Kogălniccanu

[*Documente Oficiale. Neutralitatea României, București, 1876, p. 23. Textul în limba franceză.*]

174

Giurgiu, 2 Iunie 1876

La gară surprins acum trei lăzi destinate pentru Sevrin aduse de un băiat de prăvălic.

La întrebarea că ce conțin lăzile a răspuns că fier, ce fel de fier? El zise: mă duc să întreb pe stăpânul meu. Și până am terminat numărătoarea obiectelor nu s'a mai ivit nici băiat, nici stăpân. Acum mă duc să-i cercetez. Obiectele sunt: 11 revolve, 12 săbii, 3 carabine fabrică engleză, 5 pumnale, 25 cartușiere pline cu cartușe, 11 perechi opinci de uniformă, 3 centurioane, 20 banduliere, 6 moniere, 6 pantaloni, 11 ranițe, 14 obiecte de uniformă cu târsănilor lor, două legături cu pampoane, 10 ceacuri și 2000 cartușe. Pe acestea nu le-am numărat dar cred aproximativ numărul lor.

Prefect Vlașca,
Chirculescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 30. Telegramă.]

175

Paris, 2 Iunie 1876

La sosirea mea, am văzut că Domnul Gănescu a fost însărcinat să facă o declarație oficială în numele Guvernului României, că cifra Agenției a fost pusă la dispoziția sa din ordinul dvs. și că i-ați făgăduit că-i veți trimite în curând un cifru personal; îngăduiți-mi a vă spune că nu înțeleg noua situație care s-a creat Agenției și că resimt dureros procedul încalificabil pe care Ministerul mi-laplică. Domnul Gănescu, după câte am aflat, este stipendiatul unui speculant veros; aceasta este reputația pe care o are în lumea politică a Parisului; dacă poate fi uncori utilizat, în orice caz, asmena legături nu se arată la lumina zilei. Guvernul nostru îi încredințează o misiune; au aprobat

această măsură * tratative financiare cu care Domnul Gănescu se laudă peste tot, căci niciodată nu i-a mai picat asemenea plească, acest din urmă punct nu mă atinge, deși socotesc că nu este un mijloc fericit pentru a ne reface creditul; ceea ce însă nu poate admite demnitatea mea este să mă resemnez la rolul umilitor care pare a-mi fi hărăzit. Dacă Guvernul pune mai mult preț pe serviciile Domnului Gănescu decât pe ale mele, vă rog să-mi comunicați, țin demisia mea la dispoziția sa; fac apel la prietenia și stima cu care m'a onorat până în ultima vreme pentru a nu mai amâna o explicație sinceră și pentru a pune capăt unei situații cu desăvârșire inacceptabilă. Aștept răspunsul dvs. înainte de a începe vizitele mele oficiale.

Calimachi Catargi

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 238, f. 19—22. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

176

[București,] 3 Iunie 1876

Vă transmit pe lângă aceasta în copie petițiunea primită dela d. Gh. Russef, prin care se plânge că la gara Giurgiu s'ar fi luat de către poliția locală niște arme ale tatălui și fraților săi și vă invit să vă încredințați și să-mi dați relație de împrejurări.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 29.]

[Anexă la doc. Nr. 176

3 Iunie 1876

Domnule Ministru,

Părintele meu, anume Russi Țoni și frații mei, anume Petcu și Vați Russeff, sunt locuitori din orașul Giurgiu și proprietari de imobile și de două corăbii, cu care fac comerț de transport de produse pe Dunăre. În timpul de față neavând curaj de a merge cu corăbiile fără să aibă armele necesare, pentru pază la cazuri când ar fi amenințați de făcători de rele, au cumpărat din Bucureștii: 2 revolvere și: o pușcă, o sabie și 500 de cartușe pentru revolvere, care arme la gara Giurgiu s'au luat de Domnul polițai, sub ce cuvânt nu știu, pentru care adresându-ne la Domnul Prefect, a răspuns că nu poate să le libereze fără ordinul Domnului Ministru.

Vă rog, Domnule Ministru, binevoiiți a ordona de urgență să se libereze expusele arme, în primirea tatălui meu, căci este proprietarul lor, fiind de o valoare de lei 364. Pe cât timp știu că în țara noastră, fiecare român poate să aibă arme pentru paza sa și tatăl meu poate să garanteze că aceste arme

*) Descifrare greșită.

nu le-a cumpărat pentru nici un scop altul decât numai pentru paza sa și a servitorilor ce îi are la corăbiile cu care face comerț.

Primiți, Domnule Ministru, deosebita stimă a considerației mele.

G. Russeff

[Rezoluție:] Să comunice Prefectului care va da referințe. Vernescu.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 28.]

177

[București,] 3 Iunie 1876

Telegrama dvs. cifrată din... m'a surprins și m'a îndurerat. Trebuie să fi fost scrisă într'o criză de enervare. Imi cereți o explicație; iat-o: Gănescu s'a oferit colegului meu Brătianu pentru a-i procura totalul împrumutului votat de Cameră, ministrul finanțelor a primit propunerea fiind absolut liber de a se pune în această chestiune în legătură cu oricine. Nu văd prin urmare de ce misiunea financiară a lui Gănescu ar putea știrbi demnitatea Agenției și amorul propriu al dv. Sunteți agent diplomatic și Ministerul Afacerilor Străine trebuie să se adreseze dvs. când este vorba de chestiuni politice dar nu vă puteți supăra pe colegii mei când se adresează oricui altcineva, fie acesta Domnul Gănescu ori Domnul X sau Z. Dicționarul cifrat a fost pus la dispoziția lui Gănescu în interesul tratativelor financiare cu care este însărcinat și care trebuie să rămână secrete pentru bancherii de aici. Aceasta s'a făcut în urma cererii lui Brătianu și în chip provizoriu. Gănescu va avea un alt cifru așa încât nu veți fi silit să aveți legături cu el într'o afacere care nu este de competența dvs. și de care, după părerea mea, un agent diplomatic trebuie chiar să rămână cât se poate de departe. Amintiți-vă în ce falsă situație s'a aflat Strat, tocmai fiindcă a vrut să se amestece în chestiuni altele decât cele diplomatice; după aceste explicații sincere și leale, nădăjduesc că veți recunoaște singur că ați fost nedrept cu Ministrul Afacerilor Străine și cu dvs. înșivă.

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 238, f. 31 și 32. Originalul în limba franceză. Telegramă personală.]

178

Paris, 4 Iunie 1876

Nr. 204

V'ați înșelat asupra sensului telegramei mele; îmi atribuiți dorinți cu desăvârșire străine de caracterul meu; nu am cerut misiunea financiară pe care

în niciun caz n'ași fi acceptat-o, ne având nicio 6095 (nedescifrat) pentru asemenea afaceri; am spus numai în treacăt că alegerea care s'a făcut nu e fericită și că un guvern nu trebuie să se adreseze unui om de jos, de altfel acest punct îmi este indiferent, dar, cecace deplâng și cecace mă atinge, este că Domnul Gănescu publică în « Tablettes d'un spectateur », o telegramă prin care dvs. îl autorizați a vorbi în numele Guvernului român sau că vine, cum a făcut și ieri, să-mi anunțe că are o comunicare de mare importanță politică să vă transmită, pe care nu mi-o poate încredința și că trebuie să i se dea cifrul Agenției, până când va sosi acela pe care i l-ați făgăduit. L-am expediat politicos dar așa încât să nu se mai întoarcă. Nu considerați aceasta ca o ridicolă jicnire de amor propriu dar nerușinarea acestui trist personaj aruncă un ade-vărat discredit asupra agenției și asupra guvernului; în ce mă privește n'ași putea [admite] o asemenea colaborare. Binevoiți a mă scăpa de ea dacă mă bucur de toată încrederea dvs.

Calimaki Catargi

[Min. Af. Ext., Dos. Nr. 238, f. 34. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

179

București, 4 Iunie 1876

Nr. 5721

Domnule secretar,

După cererea ce ne-a făcut Domnul I. Brătianu, colegul meu dela Finanțe am onoarea a vă trimite, pe lângă aceasta, un dicționar cifrat rugându-vă să binevoiți a-l înmâna domnului Gregoriu Gănescu.

Primiți, Domnule Secretar, asigurarea distinsei mele considerațiuni.

Ministrul,...

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 238, f. 33.]

180

Rusciuc, 5 Iunie 1876

Nr. 1.019/151

Mă grăbesc să mulțumesc Excelenței Voastre pentru cuprinsul telegramei Sale din 15 curent și pentru bunele intenții ale Guvernului Princiar.

Guvernator General,

M. Assim

[*Documente Oficiale. Neutralitatea României.* București 1876., p. 25. Textul în limba franceză. Telegramă.]

[București,] 5 Iunie 1876

Ministrul are o desăvârșită încredere în dvs. Prietenul este supărat; vă credea mai stăpânit. Gănescu nu are nimic de-a face cu Agenția, nici aceasta cu el. Gănescu nu va fi niciodată în situația de a vă face concurență. Cerându-mi să-mi facă o comunicare, l-am autorizat; aceasta-i tot. Dealtfel până astăzi dela numirea mea n'am schimbat nici măcar un singur rând cu Gănescu. Acum când înfârșit acest incident a fost încheiat, veți trece la Convenție și la celelalte chestiuni ale țării.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 238, f. 35. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

Belgrad, 6 Iunie 1876

Măria Ta! Vărul meu, Domnul Efrem Germani, supus român, s'a adresat prin mijlocirea agentului diplomatic al României în Serbia guvernului Alteței Voastre, pentru a-l ruga să-i dea autorizația de a servi vremelnice în armata sârbă; întemeindu-mă pe via și nedesmințita prietenie pe care Alteța Voastră a avut bunătatea a-mi arăta totdeauna personal, îmi iau îngăduința de a mă adresa direct Alteței Voastre, intervenind în chip absolut particular pentru ca Domnul Germani să poată obține autorizația pe care o cere.

Principe al Serbiei,
Milan Obrenovici,

[Apostilă:] Articolul 30 din Constituție: Orice român intră în serviciul unui alt stat și pierde naționalitatea.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 128. Telegramă. Reprodus și în N. Iorga, *Correspondance diplomatique roumaine*, Nr. 279, p. 121-22. Originalul în limba franceză.]

Constantinople, 6 Iunie 1876

Nr. 113

Domnule Ministru,

Printr'o notă cu data de 14 Iunie curent, Nr. 43.967/25, predecesorul Excelenței Voastre, Excelența Sa Rașid Pașa, îmi semnala faptele săvârșite la Giurgiu de câțiva Bulgari, care ar fi alcătuit o bandă de șapte sau opt sute de voluntari spre a uneli o răscoală.

În timp ce Domnul Guvernator General al Vilaietului Dunării, care a transmis aceste informații Ministerului Excelenței Voastre, aducea aceste fapte

în atenția autorităților române, am fost rugat, în ce mă privește, să încunoștințez Guvernul român pentru a-l determina să ia măsuri represive.

Față de comunicarea ce-mi este adresată acum mă grăbesc a aduce la cunoștința Excelenței Voastre demersurile ce am avut prilejul a face recent în această privință pe lângă Excelența Sa Rașid Pașa.

Deîndată ce s'a primit scrisoarea prin care Domnul Guvernator General al Vilaietului Dunării îi vorbea Ministerului Afacerilor Străine al României despre uneltirile mai sus pomenite, un funcționar superior al guvernului român a fost delegat de a proceda la o anchetă la fața locului. Această anchetă, a cărui rezultat a fost comunicat la timpul său, Domnului Guvernator General al Vilaietului Dunării, nu a revelat fapte vinovate, ci dimpotrivă a stabilit că ordinea, liniștea cea mai desăvârșită n'au încetat de a domni la Giurgiu, că nu s'a constituit nici un Comitet secret, că nu s'a ținut nici o ședință în ascuns, că nu s'a efectuat nici o înrolare clandestină și că coloniștii bulgari de pe țărmul românesc al [Dunării] se dedau în pace și cu excluzivitate negoțului lor sau muncilor agricole.

Am avut onoare a citi Excelenței Sale Rașid Pașa corespondența ce a avut loc în această privință între Domnul Guvernator General al Vilaietului Dunării și Ministerul român, precum și raportul redactat la fața locului, sub formă de proces-verbal, de către funcționarul chemat să conducă ancheta, în fine instrucțiunile pe cari Guvernul meu le-a trimes deîndată (și ca precauție suplimentară) Domnilor Căpitani, de Porturi de pe malul românesc, împreună cu ofisul cu care toate aceste documente îmi fuseseră transmise.

Am adăugat că, deatunci încoace, toate autoritățile administrative ale României au primit, sub formă de circulară, ordinul de a reinprospăta în mințile tuturor, prin publicații oficiale, pedepsele prevăzute de Codul Penal al nostru împotriva autorilor oricăror fapte ce ar tinde să turbure pacea care domnește în țările vecine și să favorizeze turburările ce s'ar ivi în aceste țări.

Față de asigurările ce am primit sarcina de a le da în diferite rânduri Ministerului condus de Excelența Voastră, ținând seamă de măsurile eficace pe cari guvernul meu le-a luat spre a preîntâmpina pe teritoriul român întrunirile ilicite și uneltirile menite să turbure liniștea pe celălalt mal (măsuri ce impun finanțelor noastre sacrificii reale), în prezența garanțiilor serioase pe cari le dă Sublimei Porți atitudinea nestrămutată a României, atât în trecut cât și în prezent, pot să îndrăznesc a spera că Excelența Voastră, cu spiritul Dv. de înaltă echitate, veți fi pătruns de convingerea că arătările Domnului Guvernator General al Vilaietului Dunării sunt prea grăbite, că informațiile sale nu au nici un temei.

Guvernul Imperial, căruia Guvernul român i-a comunicat de mult dorința de a menține intacte bunele sale legături cu Sublima Poartă, poate deci să se bizue, în toată liniștea, pe vigilența acestuia pentru a preveni, și pe energia

acestui pentru a pedepsi, în caz de trebuință, conspirațiile ce s'ar forma pe teritoriul său împotriva ordinii din Imperiu.

Binevoiți a primi etc.

General Ghica

[*Documente Oficiale. Neutralitatea României*, București, 1876, p. 26—27. Textul în limba franceză.]

184

[București,] 7 Iunie 1876

Din referatul Domnului Ministru de Externe publicat în Monitorul oficial No. 117, ați putut vedea măsurile propuse de Domnia Sa și încuviințate de consiliul de Miniștri, pentru punerea în aplicație a convenției comerciale încheiate cu imperiul austro-ungar.

Intre obligațiunile luate de guvernul român, prin această convențiune, este și aceea dela Art. II din protocol final, de a revoca înainte de aplicarea convențiunei regulamentul, care cere astăzi ca cel ce trece frontiera să aihă asupra lui o sumă oarecare de bani.

Regulamentul citat în Art. II al protocolului este cel cuprins în circulara ministerială cu No 4147 dela 1/13 Aprilie 1871. Spre îndeplinirea dară a obligațiunei ce a fost luată, vă fac cunoscut, D-le Prefect, că măsura din susmenționata circulară a fost abrogată.

D-v comunicați aceasta neîntârziat tuturor Domnilor comandanți de graniță, din județul ce administrați și îngrijiți ca de acum înainte să nu se ceară pasagerilor, la intrarea lor în țară decât pașapoartele și bilete de liber parcurs legiuite.

Înțelegeți dar, Domnule Prefect, că acum administrația și poliția trebuie să îndoiască măsurile de îngrijire pentru siguranța publică și privighere polițienească, ca să nu fim copleșiți de proletariatul țărilor vecine.

Dați ordinile cele mai severe tuturor agenților administrativi și polițienești spre a menține și aplica cu energie legile și regulamentele de poliție și siguranță publică. Luați înțelegere cu D-nii primari ai comunelor și stăruiți ca să aplice cu cea mai mare strictețe, dispozițiile Art. 10 și 108 din legea poliției rurale, după care nimeni fără căpătâi, fie străin sau indigen, nu se poate așeza într'o comună fără autorizația consiliului comunal. Îngrijiți ca să nu se tolereze cu nici un chip vagabondajul fie prin orașe, fie prin sate și orice strein s'ar găsi în stare de vagabondaj, să fie imediat reconduc și trecut frontiera. Și în fine să se păzească fără cea mai mică abatere, reglementele polițienești în privința hanurilor, cărciumilor, grădinilor, cafenelelor și birturilor.

Ministru . . .

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5086, f. 6—7.]

Semlin, 7 Iunie 1876

Astăzi a fost dat tuturor forțelor armate ordinul de a se concentra și de a porni. Marșul spre graniță se face prin Ciupria și Alexinaț. Principele Milan ia comandamentul suprem; pleacă la sfârșitul acestei săptămâni pentru a se pune în fruntea armatei sale. S'a dat ordin de plecare tuturor brutarilor și măcelarilor din Belgrad. O divizie rămâne pentru a acoperi Belgradul. Filip Cristici, care trebuia să plece la Constantinopol, nu mai pleacă sub pretextul că nu există nimeni cu care se poate trata după asasinarea Ministrului Afacerilor Străine care n'a fost încă înlocuit. Se intenționează a se da o proclamație poporului care va ține loc de declarație de război. Principele de Muntenegru este gata. Nu așteaptă decât un semnal de aici pentru a se pune în marș și el; e greu de știut ce număr de trupe au Sârbii în campanie. Păreră mea e că nu au mult mai mult decât patruzeci de mii de oameni. Muntenegrenii au între cincisprezece și douăzeci de mii de oameni; în clipa de față nimeni nu știe nimic despre acestea, și este totuși război.

Binevoiți a-mi da instrucțiuni pentru toate cazurile căci situația mea față de Turci, dacă cumva ar sosi la Belgrad, nu ar fi la fel cu aceia a colegilor mei

Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 2. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

186

Turnu-Măgurele, 8 Iunie 1876

Măine sau poimăine la stația drumului de fier Piatra lângă Slatina 100 Bulgari merg Balcani informație pozitivă.

Nistorescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 31. Telegramă.]

187

Ruseiuc, 8 Iunie 1876

În timp ce confirm primirea telegramei Dv. din 25 curent, vin a vă mulțumi pentru cuprinsul său, iar, urmând dorința exprimată de către Excelența Voastră că pot să mă adresez direct Dv. cu privire la orișice ar putea să turbure menținerea ordinii la Dunăre, am onoare a vă informa să sunt înștiințat că două mii până la trei mii de Bulgari se adună la Caracal în scopul de a trece pe malul drept. Dacă această informație este exactă, v-ași fi îndatorat să luați toate măsurile ce credeți de trebuință pentru a împiedica trecerea lor.

Guvernatorul General al Vilaietului,

M. Assim

[Documente Oficiale. Neutralitatea României, București, 1876, p. 28. Textul în limba franceză. Telegramă.]

Giurgiu, 8 Iunie 1876

Domnule Ministru,

Văzând cele expuse de dl. G. Russef prin suplica anexată în copie de ordinul domniei voastre Nr. 9132 relativă la plângerea ce face că la gara Giurgiu i s'a luat de către poliția locală niște arme ale tatălui și fratelui său. Spre răspuns, respectuos vă supun la cunoștință că la gară când s'au luat acele arme fiind înștiințat de dl. polițai m'am transportat însumi la fața locului și după înțelegerea ce am avut cu dânsul, mi-a declarat în secret că aceste arme sunt destinate pentru insurgenți. În adevăr când cineva voește a avea o armă de apărare, nu îngrijește a avea 500 cartușe cu dânsul spre a se apăra; 500 cartușe pot fi spre a întreține focuri de front iar nu de apărare contra făcătorilor de rele. Asemenea și sabia de ofițer nu este o armă de apărare pentru caic, precum și pușca Peabaudy nu servește în apărare de caic. Sunt dară de părere că *cererea de restituirea armelor să fie refuzată* cu toată garanția ce ne-o dă reclamantul.

Primiți vă rog, domnule ministru, asigurarea profundului meu devotament.

Prefect,
Chirculescu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 35.]

[București,] 9 Iunie 1876

Dl. Nistorescu din Turnu Măgurele 'mi telegrafiază că are pozitivă știință că astăzi sau mâine, au să plece una sută Bulgari la stația drumului de fier Piatra lângă Slatina pentru a se duce în Balcani. Luați imediat măsurile cunecite în privința numiților.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm, dos. Nr. 5094, f. 32. Telegramă.]

București, 10 Iunie 1876

Fiind date împrejurările actuale, Consiliul de Miniștri hotărâse deja de a nu acorda Domnului Efrem Germani autorizația de a servi în armata sârbă, când Principele Milan a adresat o telegramă Principelui nostru pentru a sprijini cererea făcută de Domnul Germani.

Vă rog să cereți îndată audiență Alteței Sale și să-i comunicați părerea de rău a Principelui nostru de a nu putea satisface dorința exprimată de Alteța Sa Principele Serbiei, fiind dat hotărârea deja luată a Consiliului de Miniștri.

Dacă Principele nostru nu răspunde direct, este fiindcă ar fi prea mâhnit să dea un răspuns negativ.

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 129. Reprodus și în *Documente Oficiale*. 1876, p. 28. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

191

[Belgrad,] 10 Iunie 1876

Amintește de telegrama din 27 Mai, prin care cerea primirea unui delegat special. Această intenție nu a fost încurajată de răspunsul din 31 Mai. Se semnalează mișcări de trupe. Hussein Avni își propune să prade Serbia în chip barbar, așa cum s'a făcut și în Bulgaria. Nu va mai exista, așadar, un trimis sârb. Cele două provincii s'au răsculat din pricina beilor și a relei administrații, apoi, din pricina asprei represiuni. Serbia, vecină, a suferit și ea. Sârbii din regiunea supusă suferă și ei neconținute persecuții. Nizamii participă la prădăciuni. Serbia opune simple corpuri de observație. Păstrând tot respectul pentru Poartă și pentru Puteri, ea așteaptă, dar își dă seama că așteaptă zadarnic. « Imperiul din care Principatul face parte integrantă, etc » Se dorește « a se pune forțele Serbiei în serviciul intereselor comune ale Imperiului și ale Principatului. Armata sârbă, alcătuită din elemente de aceeași naționalitate ca și populațiile răsculate, ar fi, desigur, primită cu brațele deschise, de marea majoritate a locuitorilor ».

Ar dori să introducă egalitatea și să stabilească o constituție « mi-ați face un titlu de glorie Alteță, dacă ași putea contribui la stabilirea ei, fără a mă'ndepărta de la principiul conservării și integrității Imperiului. Foloasele care ar rezulta pentru Imperiu din această soluție, din punct de vedere financiar, politic și militar, sunt evidente. Poporul sârb, cel mai aprig apostol al integrității Imperiului otoman, înțelege foarte bine că el trebuie să-și pună de acord interesele sale cu interesele generale ale Imperiului și cu cerințele politicii europene. Mulțumind năzuințele Sârbilor, Sublima Poartă i-ar pune în situație de a răspândi în Orientul creștin principiile de conservare, de integritate și de independență a Orientului la umbra tronului Maiestății Sale Imperiale Sultanul, și Serbia ar deveni astfel ajutorul pe care Providența l-ar da Sublimei Porți pentru a o secunda în opera de regenerare a Orientului prin el însuși !. Acesta este « gândul meu cel mai tainic ». Războiul ar fi deodată oprit dacă-i s'ar da puțința « de a rosti cu glas tare, cum o doresc principiul menținerii integrității Imperiului ».

[N. Iorga, *Correspondance diplomatique roumaine*, Nr. 278 p. 120. Textul în limba franceză. Regest.]

București, 12 Iunie 1876

S'a răspândit șvonul că Guvernul român ar avea intenția să mobilizeze armata. Accastă știre este inexactă și răuvoitoare; sunteți autorizat a da cea mai categorică desmințire.

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 127. Reprodus și în *Documente Oficiale* 1876, p. 29. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

Caracal, 12 Iunie 1876

În telegramele d-lui prefect de Olt priveghindu-se de la gara Piatra s'a văzut la 10 curent 20—30 Bulgari trecând pentru Severin și ieri aseminca un număr de 15; respectuos anunț aceasta.

p. prefect Romaniți,
Dobrunceanu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 36. Telegramă.]

Belgrad, 13 Iunie 1876

Ministrul de război al Serbiei îmi încredințează că o anumită cantitate de arme, venind din nordul Germaniei, cu destinația [Belgrad] a obținut liberă trecere prin Rusia; roagă ca guvernul român să nu împiedice trecerea acestor arme, atât la intrarea lor în România, cât și la ieșirea lor prin Turnu Severin. Armele sunt cu îngrijire ascunse și se cere de la bunăvoința Guvernului român, să închidă ochii asupra trecerii lor. Sunt o sută douăzeci de mii de puști, douăsprezece baterii de artilerie și cinci mii de săbii. M'am angajat numai să transmit în secret cele ce preced Excelenței Voastre. Aceste arme sosesc la granița noastră peste puține zile.

Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 150. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată, confidențială și personală.]

București, 14 Iunie 1876

Binevoiți a vedea din nou pe Alteța Sa Principele Milan și spuneți-i că măsurile pe care le-am luat ne sunt impuse de către legile neutralității și că prin urmare era cu neputință, fără a compromite situația noastră, să îngăduim formarea de bande pe teritoriul nostru și transportul de arme; că, cu toate

aceste măsuri, Serbia are toată simpatia noastră și dovada o face faptul că nu refuzăm trecerea pentru o mie de indivizi care se duc în Serbia în grupuri mici. Mai atrageți atenția Principelui Milan asupra faptului că deși cunoaștem acțiunea comitetelor la noi, nu le-am pus nici o piedică cu privire la înrolările pe care le fac aceste comitete și la măsurile financiare pe care ele le iau pentru a ajuta nevoilor Serbiei; cunoaștem până și numele persoanelor care sunt în fruntea acestor comitete și nu au fost în nici un fel urmărite, atunci când s'au ferit de a face lucrurile pe față. Simpatia și ajutorul pe care l-am putea da Serbiei au însă limite pe care nu le putem depăși.

Răspunsul la una din întrebările puse de Principele Milan va face obiectul unei alte telegrame, pe care vă voi trimite-o, după ce voi fi cerut părerea Consiliului de Miniștri.

Dacă colegii dvs. părăsesc Belgradul, sunteți autorizat și dvs. a părăsi această reședință, împreună cu personalul agenției.

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 132. Originalul în limba franceză. Reprodus și în *Documente Oficiale*, 1878, p. 30. Telegramă cifrată.]

196

[București,] 14 Iunie 1876

Din adresa Dv. cu No. 15375, am văzut modul cum ați regulat comisiunile care să lucreze la determinarea zonei de zece kilometri de-a lungul frontierei. Deoarece se cere un număr așa de însemnat de comisiuni, din parte-mi numesc reprezentant, la fiecare comisiune pe sub-prefectul respectiv, al cărui nume Dnii inspectori îl vor afla la Dl. prefect al județului. Când Dnii inspectori vor fi a începe lucrarea, vă rog să binevoiți a mă anunța ca să pot da și din parte-mi, ordinele convenite Dlor prefecti.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5086, f. 28.]

197

Berlin, 14 Iunie 1876

Nr. 214

În absența Principelui Cancelar de Bismarck care se află la Kissingen și a Ministrului de Búlow care-și petrece luna de concediu la Marienbad, am prezentat astăzi scrisorile mele de acreditare Domnului de Philippsborn, Director al Ministerului Afacerilor Străine, care îl înlocuște pe Principele Cancelar cu privire la treburile cu caracter general, după care am fost să-l văd pe Domnul de Radowitz, care are sarcina treburilor politice în particular.

Vorbind cu domnul de Radowitz, am profitat de ocazie pentru a desminți, în conformitate cu depeșa dv. Nr. 6.034, svonurile care circulă privitor la mobilizarea armatei noastre. I-am spus că, față cu complicațiile din Orient, linia

noastră de conducere nu poate fi decât de lealitate desăvârșită și de respect al drepturilor și îndatoririlor noastre în conformitate cu tratatele, ca atare de absolută neutralitate.

Domnul de Radowitz mi-a răspuns că Domnul de Alvensleben a trimis deja Guvernului său vești liniștitoare printr'o depeșă de alaltăeri. A adăugat că Guvernul german nu poate decât să felicite din nou România pentru atitudinea sa corectă care contrastează atât de mult în favoarea ei cu cea a Serbiei. Domnul de Radowitz crede că lucrurile stau foarte prost pentru Sârbi, că războiul este, în chip neîndoios, o consecință a frământărilor ce s'au tolerat prea multă vreme în acea țara, însă că totuși Principele de Milan a săvârșit o faptă nesocotită în deajuns de primejdioasă.

.
Domnul de Radowitz este însă de părere că Turcia va ieși victorioasă împotriva Sârbilor, că armata turcă va putea încă să devină foarte puternică în ciuda proastei stări a finanțelor, și că, în tot cazul, creditul (pe care-l pot obține) Sârbii este tot atât de nul ca și acel al Turcilor.

Mi-a cerut apoi vești cu privire la Domnul de Alvensleben, și am putut să-l asigur, după cele ce Alteța Sa Augustul nostru Suveran a binevoit a-mi spune cu ocazia recepției mele, de excelenta impresie ce dsa a făcut, Domnul de Radowitz, mi-a spus că domnul de Alvensleben este unul dintre diplomații tineri cari se bucură de încrederea personală a Principelui de Bismarck, și că Guvernul nostru va avea prilej să fie mulțumit din toate punctele de vedere de alegerea ce s'a făcut în persoana sa.

Binevoiți a primi. etc.

T. Maiorescu

[Extrase după un raport, publicate în *Documente Oficiale. Neutralitatea României*, București, 1876, p. 31—32. Textul în limba franceză.]

198

[București, 14 Iunie 1876]

Domnule Ministru,

Voind a urmări operațiunile militare între armatele regulate din străinătate, fără ca prin această să mă expun a pierde drepturile mele de cetățean rumân,

Viu a vă ruga, domnule ministru să binevoiți a-mi da pentru menționatul sfârșit autorizațiunea necesarie,

Primiți vă rog, domnule ministru, asigurarea osebitei mele considerații.

Ion Const. Ghica

[Rezoluție:] . . . se refuză.

Kogălniceanu.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 130.]

București, 15 Iunie 1876

Domnule Ministru, sunt informat că dușmăniile probabil or să înceapă în curând între Imperiul Otoman și între Serbia. In asemenea caz, mai mult de cât ori și când, trebuie ca neutralitatea României să fie asigurată și apărată. Prin urmare rogu-vă, Domnule Ministru, să bine-voiți a lua măsuri spre a se apăra partea frontierei noastre dunărene situată în față cu frontiera sârbească, și tot-odată a face a se concentra un corp de armată la punctul unde Dunărea intră în hotarele serbo-române, de exemplu la Gruia, sau unde veți socoti mai nimerit, spre a se putea de acolo respinge orice atac direct sau indirect s'ar face neutralității noastre.

Primiți etc.

Kogălniceanu

[*Documente Oficiale*, 1876, p. 32.]

București, 15 Iunie 1876

Domnule Ministru,

Am primit scrisoarea Dv. No. 9097 din 3 Iunie și grăbesc cu onoare a vă răspunde că operațiunea de determinare a zonei de zece kilometri de-alungul frontierei române încredințată numai unei singure comisiuni va cere un timp îndelung.

Sunt dar de părere să se numească mai multe comisiuni care să lucreze simultan, astfel ca lucrare să fie terminată chiar în anul acesta înainte de sosirea timpului rău. Ceeace justifică și mai mult părerea mea este că delimitarea zonei de zece kilometri, trebuie să se facă nu numai pe frontierele despre Austro-Ungaria, dar pe întreaga linie a frontierelor României, căci legea generală a vămilor supune la oarecare restricțiuni circulațiunea mărfurilor în distanța de zece kilometri dela frontieră și această distanță trebuie bine determinată spre a se evita multe inconveniente. In tot cazul noi numim ca delegați pe inspectorii finanțelor, fiecare pentru partea de frontieră aparținând la circumscripțiunea sa. Astfel în județele Mehedinți, Gorj și Vâlcea vom avea un delegat, altul în județele Argeș, Muscel și Dâmbovița, altul în județele Prahova și Buzău, altul în județul Putna, altul în județele B. cău și Neamțu, altul în județele Suceava, Botoșani și Dorohoi, altul în județele Iași și Fălciu, altul în județele Cahul, Bolgrad și Ismail, altul în județele Covurlui, Brăila și Ialomița, altul în județele Ilfov, Vlașca și Telorman, în fine altul în județele Romanați și Dolj. Am onoare dar a vă ruga Domnule Ministru, să binevoiți a dispune și din partea Domniei Voastre împărțirea

acestei lucrări tot în atâtea secțiuni câte arătăm în interesul chiar de a se termina cât mai curând. La această lucrare de delimitare vă rog să cunoașteți că trebuie să ia parte și delegații Ministerului de Război și dar binevoii a interveni de a se numi și aceștia.

Primiți vă rog, Domnule Ministru, asigurarea osebitei mele considerații.

p. Ministru....

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Com., dos. Nr. 5086, f. 27 și 30.]

201

Paris, 16 Iunie 1876

Nr. 222

Vin dela ambasadorul Turciei care mi-a trimis rugămintea să merg să-l văd la Ambasadă. D-sa mi-a comunicat un amănunt ce ne privește, dintr'o conversație ce a avut ieri cu dulcele Decazes. Acesta i-ar fi semnalat primejdia serioasă ce ar putea izvorî dintr'o luptă ce eventual ar fi chemată s'o înceapă flotila turcă de pe Dunăre..... Ambasadorul otoman m'a întrebat dacă știu ceva în această privință, iar la răspunsul meu negativ, mi-a cerut să vă sondez. Mi-a spus că ar prefera să comunice cu Dv. prin mine, pe când Guvernul este silit a recurge la calea oficială a Agenției din Constantinopol.

Aștept instrucțiunile Dv. Dacă credeți că este util, binevoii a-mi trimite un răspuns pe care să pot să-l arăt. A daug că am impresia că mi se acordă cea mai mare cinste.

Callimaki-Catargi

[*Documente Oficiale. Neutralitatea României.* București, 1876, p. 32–33. Textul în limba franceză. Extras dintr'o telegramă.]

202

[București,] 16 Iunie 1876

Spuneți Principelui sau Guvernului să oprească îndată transportul de tunuri și puști. Aceste transporturi nu s'ar putea face, în România, decât pe căile ferate, ar trebui însă să se știe că drumurile de fier fiind administrate de către companii austriace lucrul s'ar afla de îndată ; nu se pot ascunde transporturi așa de mari de arme oricât ar fi de tănuite. Neutralitatea noastră, pentru care România a făcut atâtea sacrificii, ar fi compromisă în chip scandalos. Atâta vreme însă, cât împrejurările externe nu se vor preciza mai bine, suntem hotărâți a ne menține leal în neutralitatea noastră.

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 154. Reprodus și la N. Iorga, *Correspondance diplomatique roumaine*, Nr. 284, p. 124. Originalul în limba franceză.]

[București,] 16 Iunie 1876

Trimiterea unei flote turce de război pe Dunăre cu scopul de a ataca Serbia, și mai ales în acea parte a fluviului care constituie granița dintre Serbia și România, ar putea avea o mare influență asupra hotărârii drepturilor și obligațiilor care ne revin ca țară neutră. Din împrejurări neprevăzute s'ar putea poate întâmpla ca neutralitatea noastră să fie călcată.

Față de aceste împrejurări, și în urma părerii Consiliului de Miniștri, îmi propun să sezisez chiar de pe acum pe reprezentanții Puterilor Garante la București. Am însărcinat totdeodată pe agenții noștri la Constantinopol, Paris, Viena, Berlin, Sft. Petersburg, Roma să facă demersuri pe lângă Guvernele respective pentru a face respectată neutralizarea Dunării, mai ales între Negotin și Vârciorova.

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 5. Reprodus și în *Documente Oficiale*, 1876, p. 45. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

[București,] 16 Iunie 1876

Rezultă din informațiile pe care le primim de la Belgrad că ostilitățile între Serbia și Turcia vor începe neîntârziat și că aceasta din urmă intenționează să trimeată vasele sale de război pe Dunăre în sus pentru a ataca Serbia și pe granița sa fluvială. Trimiterea unei flote de război pe Dunăre, mai ales în această parte a fluviului situată între Serbia și România, ar putea avea o mare influență asupra determinării drepturilor și obligațiilor pe care le avem ca țară neutră. Din împrejurări neprevăzute am fi poate expuși a vedea neutralitatea noastră atacată.

Vă rog să faceți, la rândul Dvs., demersuri pe lângă Sublima Poartă pentru ca neutralizarea Dunării, mai ales între Negotin și Vârciorova, să fie respectată. Binevoiți a atrage atenția Sublimei Porți asupra urmărilor unei violări a neutralității noastre.

Veți folosi aceiași ocazie pentru a cere Exelenței Sale Savfet Pașa, ca Sublima Poartă să se pronunțe asupra recunoașterii titlului de România, supunându-i în cuvinte hotărâte că Turcia ne datorează din multe motive soluționarea acestei chestiuni, care se amână de atâția ani.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 7. Reprodus și în *Documente Oficiale*, 1876, p. 47. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

[București,] 16 Iunie 1876

Rezultă din informațiile pe care le primim de la Belgrad că ostilitățile între Serbia și Turcia vor începe neîntârziat și că aceasta din urmă intenționează să trimeată vasele sale de război pe Dunăre în sus pentru a ataca Serbia și pe latura sa fluvială. Trimiterea unei flote de război pe Dunăre, mai ales în această parte a fluviului, situată între Serbia și România, ar putea avea o mare influență asupra hotărârii drepturilor și obligațiilor pe care le avea ca țară neutră. Din împrejurări neprevăzute am fi poate expuși a vedea neutralitatea noastră atacată.

Pentru a preveni aceste împrejurări, am intenția să înștiințez chiar acum pe reprezentanții puterilor garante la București.

Vă rog, la rândul Dvs., să faceți demersuri pe lângă Guvernul. . . .
[în alb] pentru ca neutralizarea Dunării, în special între Negotin și Vârciorova, să fie respectată.

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 6. Originalul în limba franceză. Reprodus și în *Documente Oficiale*, 1876, p. 46. Telegramă cifrată.]

Paris, 16 Iunie 1876

No. 222.

Domnule Ministru,

Am onoarea a vă acusa recepțiune de sumă de 1000 Lei ce ați binevoit a-mi trimite ca subvențiune pentu Memorialul Diplomatic. Vă rog tot o dată să-mi permiteți spre răspuns la nota domniei-voastre No. 5958 din 22 Iunie p-tu a vă arăta necazul în care mă puteți în această privire.

Am găsit această agenție înzestrată cu o alocațiune anuală de 12.000 Lei pentru trebuințele de publicitate a guvernului în presa franceză, care sumă se împărțea în 6000 Memorialului diplomatic, 4000 Constituționalului și 2000 ziarului Echo. În urma reducerilor fondurilor Ministerului s'a hotărât de predecesorul domniei voastre ca subvențiunea presei de aici să se reducă asemenea și potrivit cu această dispozițiune am curmat relațiunile noastre cu Constituționalul și cu Echo, păstrând numai Memorialul a cărui importanță în cercurile oficiale este cunoscută.

Acum reducându-se și această cifră de 6000 numai la 4000, mă văd în imposibilitatea de a mai menține bune relațiuni și cu această din urmă publicațiune, căci nu cred că Direcțiunea ei va primi fără nemulțumire o modificare

atât de simțitoare la condițiunile cari eu urmat până acum și în adevăr mai bine este de a nu stabili defel asemenea legături decât a le slăbi în urmă și a provoca un refuz de concurs și chiar poate ostilitate.

Vă rog dar Domnule ministru, să binevoiți a admite menținerea condițiunilor în care se află Memorialul Diplomatic, care pentru agenția este de mare ajutor și atunci să ordonați a ni se complecta cifra trimestrială de 1.500 lei.

Binevoiți vă rog Domnule ministru a primi expresiunea înaltei mele considerațiuni.

N. Calimachi-Catargi

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 238, f. 36—37.]

207

[Gara Suceava,] 16 Iunie 1876

Domnule Ministru,

Prin adresa Prefecturei Jud. Botoșani No. 5041, pe lângă care îmi comunică în copie ordinul D-Voastre No. 9308, subscrisul cu tot respectul vine a vă supune la cunoștința Domniei-Voastre, cum că toate dispozițiunile ce-l privesc le-eu aplicat întocmai și la moment după primirea aceluși ordin.

Inconvenientele însă ce se întâmpină la acest punct, sunt cele următoare:

1. Pasajul principal este pela gara Suceava, situată pe teritoriul austro-ungar, pasageri ce vin cu trenurile intră prin sălile de așteptare și vestibule, își caută de alte afaceri până la întâiul signal de plecare pentru România, atunci se ivesc în sala de reviziuni; de către agenții vamali li se face reviziunea bagajelor și astfel strejuirea nu mai are timpul a le controla și viza pașapoartelor; după cum se pretinde a-i popri li s'ar cauza pagube și ar da loc la reclame.

Gara fiind situată pe teritor străin, controlul este foarte dificil din punctul de vedere că orice măsură s'ar lua este împiedicată de agenții guvernului Austro-Ungar, sub cuvânt că este pe teritoriul lor. Luând de exemplu că s'a găsit o persoană căreia i-ar fi interzisă eșirea din țară, administrațiunea punctului nu poate lua alte dispozițiuni pentru poprire sau arestare acelei persoane mărginindu-se numai a-l de poliției austriace dela gară, care cu ai săi oameni să-l escorteze până la frontiera română netolerând că străjuirea să escorteze cu dorobanți pe teritoriul lor, astfel dar le stă la plăcere a face cu persoana în chestiune orice va voi.

S'au ivit cazuri ca un voiajor să aibă tutun mai mult decât este permis, de către agentul în drept; i se confiscă tutunul, dar despre amendă nici nu-i vorbă pretextând că este încă pe teritoriul Austriac și că acolo are drept a avea oricât tutun, și văzând insistățiunea agenților români declară că n'au vroit a-l introduce în țară.

Asemenea și comercianții de mărfuri. Magazii sunt vreo patru-cinci, situate tot în Austria, mărfurile fiind în ele; comerciantul ce a declarat orișicare mărfă cu sigma, sau marca lui, la imbarcarea în vagoane dacă s'ar prinde și alte colete de marfă nedeclarate, îndată vine a spune că din eroare și confiscarea nu se poate face, iarăși din cauză să se află pe pământul lor.

În fine Domnule Ministru, în toate privirile și în orice cerc al administrațiunii noastre se văd și se simt mari dificultăți la menționata gară, pe considerentele expuse mai sus. Subsemnatul crede de a se datorie a vă supune cu stimă cele ce preced și a vă ruga să binevoiți a alerga la orice mijloc veți crede de cuviință pentru a da autorităților române aflătoare la gara Suceava pe deplina lor autoritate fiecăreia în cercul drepturilor ce au de exercitat, așa precum s'ar afla și înlăuntrul țării, căci la din contra, orice serviciu ar avea de îndeplinit ar fi numai iluzoriu, iar nici cum cu exactitatea cerută de legi. Binevoiți vă rog, Domnule Ministru a primi încredințarea prea osebitei mele considerațiuni.

p. Comandantul Companiei,
Sub. Locot. Gr. Vasilescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5086, f. 62.]

208

Londra, 16 Iunie 1876

Domnule Ministru,

S'a ivit o ocazie prielnică, pe care n'am căutat-o de a-mi crea legături personale cu Lordul Derby. L-am cunoscut pe vremuri pe Lordul Derby (pe atunci Lord Stanley) ca președinte de onoare al unei societăți savante din a cărui Consiliu de administrație făceam parte; de atunci a binevoit să-mi dca, în chip foarte amabil, o scrisoare de introducere pe lângă Lordul Lyons, Ambasadorul britanic la Paris. Convorbirile mele cu Lordul Derby nu vor avea desigur niciun caracter oficial și nici măcar oficios, dar sunt convins că va asculta cu atenție cele ce-i voi spune, ca etnograf și călător, despre o țară pe care sunt presupus a o cunoaște în chip serios și în urma unor vizite cu totul recente. În lipsa unor instrucțiuni speciale, mă voi mărgini să pun în valoare cât voi putea mai bine-astfel cum fac în orice ocazie deosebirea între situația politică a României și aceia a țărilor cu care este prea adeseori confundată, și importanța strategică a situației sale geografice care i-ar permite să neutralizeze o armată rusă de 150 până la 200.000 oameni. Nu doresc să dau lecții Lordului Derby și nici nu mă aștept să-i smulg secrete diplomatice, dar dacă Excelența Voastră socotește potrivit să-mi încredințeze comunicări neoficiale pentru Ministerul Afacerilor Străine britanic, îmi voi face o onoare din a fi transmisorul lor discret și credincios.

Aici, de vreo două sau trei zile, vântul bate spre război. Cei mai optimiști așteaptă de la un ceas la altul știrea că războiul a izbucnit între Serbia și Turcia.

Cu toate că aceasta n'ar însemna încă războiul între Marea Britanie și Rusia, nu prea se vede cum s'ar putea ieși din încurcătură fără luptă. De ar câștiga Turcii sau de ar câștiga Sârbii, imbroglio [încurcătura] rămâne acelaș și nu se poate nădăjdui ca războiul să rămână localizat. Guvernul continuă cu energie pregătirile sale. Ieri a dat Camerii Lorzilor asigurarea absolută că întăririle din Malta sunt în stare perfectă. A expedit chiar acum trei crucișătoare de primul ordin în Mediterana, și a anunțat Companiile de vapoare oceanice că s'ar putea ca clauza contractelor lor, prin care unele din vapoarele ce le au urmează a fi puse în serviciul statului, să fie curând pusă în aplicare.

Se spune că tratativele începute de Rusia pentru a se înțelege cu Anglia, au dat greș. Am motive însă de a crede că ele continuă și chiar cu sorți de succes. Bursa, deși neînsuflețită, rămâne relativ calmă, fie că șansele unui conflict au și fost cumpănite, fie că nu se crede încă în realitatea lui.

Discuția de Lunea trecută din Camera Lorzilor nu prezintă alt interes decît acela de a dovedi perfecta înțelegere care domnește acum între opoziție și Cabinet asupra chestiunii din Orient. Lordul Stammond care sfătua pe Gonot să facă o declarație asemănătoare cu aceea făcută în 1826 de D-l Cauning privind Portugalia, este același cu D-l Stammond care mai bine de treizeci de ani a prezidat Foreign Office ca secretar permanent și este socotit ca decanul diplomației engleze.

Am onoarea a fi al Excelenței Voastre prea supus servitor.

Hotze di Planta,
Junior Atheneum Club

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 275—276. Originalul în limba franceză.]

209

București, 16 Iunie 1876

Domnule Agent,

Suirea pe tron a noului Suveran al Turciei îndreptățește guvernul princiar să nădăjduiască că politica urmată de către Sublima Poartă până astăzi, și mai ales în ultima vreme, față de România, se va schimba și că sftnicii Maiestății Sale Murad al V-lea vor sfârși prin a recunoaște că peste Dunăre se află un popor prietenos și sincer care dorește să aibă cu Turcia legături întemeiate pe cea mai desăvârșită armonie și pe cea mai bună înțelegere.

Guvernul princiar crede cu atât mai mult că poate nutri această nădejde dat fiind că, fără a șovăi o clipă, a menținut cea mai strictă neutralitate față de evenimentele care se desfășoară peste Dunăre, și-a impus jertfe materiale pentru a putea supraveghea în chipul cel mai atent malul român în întregime și pentru a împiedica formarea de cete și transportul de arme în folosul răsculaților.

Greutățile întâmpinate de către guvernul princiar în aceste ocazii au fost foarte mari din pricina numeroasei populații bulgare stabilite pe malul Dunării și chiar în centrul marilor noastre orașe; aceste greutăți crescuseră, dat fiind că ne aflăm în ajunul alegerilor și că mii de bulgari au în România drepturi politice. Cu toate acestea, angajamentele pe care guvernul Alteței Sale Principele le luase față de sine-însuși și față de toate Puterile garante, și pe care nu șovăe a le reînoi aici, au fost statornic îndeplinite, și Sublima Poartă, în ce o privește, a putut avea dovada acestor afirmații dat fiind că România este aceia care îi păzește o graniță de mai bine de trei sute de leghe lungime, începând de la Porțile de Fier și sfârșind la Marea Neagră.

Atitudinea noastră corectă și leală ar trebui așadar să fie prețuită la Constantinopol cât și de diferitele guverne străine. Ținând socoteală de greutățile interne ale Turciei, guverul princiar crede totuși că Sublima Poartă nu va întârzia să prețuiască la justa sa valoare chezașia de pace și de liniște pe care noi i-o dăm, și că ea va fi oriunde prima gata să îndepărteze orice neînțelegere și discuții care ar putea tulbura bunele noastre legături. Suntem înclinați a crede totuși, de pe acum, în urma câtorva simptome, că noul guvern imperial pare a dori să continue sistemul puțin binevoitor pe care vechiul guvern îl practica față de noi. Pare chiar a fi mai darnic în concesiile față de acei care i-au făcut greutăți decât față de aceia care l-au ferit de ele. Astfel nu mai departe decât printr'o notă oficială cu data de... 1), Ministerul din Constantinopol numește pe români, *supuși otomani*. Situația Agentului nostru la Constantinopol continuă a fi din cele mai neregulate; el n'a fost anunțat în chip oficial despre schimbarea Monarhului și nici măcar chemat să prezinte felicitările sale noului Sultan. Drepturile și interesele noastre, datorii pe care le avem față de țară, ne pornesc să rostim fără șovăială păsurile și cererile noastre și să facem toate eforturile pentru a ajunge la o soluție (?). Veți fi desigur printre primii, domnule Agent, care își vor da seama că statu quo-ul mai îndelung menținut nu poate cu vremea decât să *î n t u n e c e* (?) bunele legături pe care guvernul princiar a socotit de datoria sa a le întreține cu Sublima Poartă, și, în scopul de a preîntâmpina urmări supărătoare pentru ambele țări, vreau să precizez aici chestiuni, rămase de mulți ani încoace nehotărâte, și a căror soluție imediată interesează în gradul cel mai înalt România.

Aceste chestiuni sunt:

1) Recunoașterea individualității Statului român și a denumirii sale istorice.

2) Admiterea Reprezentantului României în corpul diplomatic.

3) Regularizarea situației supușilor români așezați în Turcia, după modelul situației celorlalți supuși străini și recunoașterea dreptului de judecată al Agențiilor României asupra conaționalilor lor.

¹⁾ Așa este în text.

4) Inviolabilitatea teritoriului român și delimitarea insulelor Dunării.
5) Incheierea cu imperiul a unor convenții comerciale, de extrădare a răufăcătorilor, poștale și telegrafice.

6) Recunoașterea pașaportului român și abținerea consulilor turci de a se amesteca în afacerile privind pe români în străinătate.

7) Fixarea graniței între România și Turcia la Gurile Dunării, luând ca bază calea navigabilă (thalweg) a brațului principal al acestui fluviu.

Numai din enunțarea lor, puteți vedea, Domnule Agent, că cererile noastre sunt pe cât de moderate pe atât de drepte și de cumpănite.

Cu toate făgăduelile date însă de către diferiții Miniștri ai Turciei, nici-una dintre aceste chestiuni n'a primit răspunsul favorabil pe care erau îndreptățiți a-l aștepta.

Veți recunoaște, domnule Agent, că această stare de lucruri, dacă s'ar prelungi la nesfârșit, ar schimba cu desăvârșire firea legăturilor între România și Turcia și că, cu toată voința noastră statornică de a întreține cu Guvernul din Constantinopol cea mai desăvârșită armonie, am fi siliți la o atitudine alta decât aceea pe care am adoptat-o până astăzi, căci ea ne va da poate foloasele pe care purtarea noastră sinceră nu ni le-a adus. Imi propun, domnule Agent, să fac demersuri directe pe lângă Sublima Poartă pentru a-i cere, în interesul nostru reciproc, soluționarea tuturor chestiunilor mai sus citate. Înainte însă de a porni pe această cale, doresc să-mi asigur sprijinul binevoitor al guvernului pe lângă care sunteți acreditat.

Vă rog așa dar, Domnule Agent, să binevoiți a comunica guvernului... ¹⁾ în chip absolut confidențial, toate chestiunile aici amintite. Veți găsi în memoriul meu aci anexat, considerațiile, bogat dezvoltate, care pledează în favoarea cererilor noastre drepte și întemeiate. Urmărind sfaturile pe care ni le-a dat guvernul... ²⁾, ducând în aceste împrejurări prin neutralitatea noastră o politică pașnică și leală față de Poartă, păzind o lungă graniță împotriva năvălirii răsculaților bulgari, nădăjduim că acest guvern va binevoi la rândul său să ne acorde puternicul lui sprijin pentruca ministrii Sultanului să adopte față de România, o politică mai dreaptă și mai potrivită intereselor celor două țări.

Așteptând rezultatul convorbirilor dvs. în sensul celor mai înainte spuse, folosesc ocazia pentru a vă reînnoi, Domnule Agent, asigurarea înaltei mele considerații.

Kogălniceanu

[Min. Ai. Ext., dos. Nr. 21, f. 88—91. Originalul în limba franceză. Notă circulară.]

¹⁾ Așa este în text.

²⁾ Așa este în text.

M e m o r i u

[București, 15 Iunie 1876]

Privind chestiunile a căror soluționare imediată interesează în mare grad România în legăturile sale cu Sublima Poartă, trimis de Ministerul de Externe Agentului diplomatic dela Constantinopol.

1) Recunoașterea individualității statului român și a denumirii sale istorice.

Spre sfârșitul anului 1873, Sublima Poartă a cerut Agenției Române din Constantinopol ca în relațiile sale cu Ministerul Afacerilor Străine Otoman să nu mai întrebuițeze termenul de *supuși români* vorbind despre conaționali și protejării noștri.

Cităm chiar cuvintele Musterchar-ului, la Ministerul Afacerilor Străine, către talmaciul Agenției Române, care insista pe lângă el în scopul de a da curs câtorva chestiuni litigioase așteptând de mai multă vreme:

«Principatele fiind vasale și locuitorii săi *supuși ai sultanului*, Agenția nu putea să califice pe administrații săi drept *supuși români* sau Moldo-Valahi; ca atare, ele n'au dreptul să aibă alți indivizi sub supușenia lor și, de acum încolo, va trebui să întrebuițați în corespondența dvs. cuvintele de băstinași sau pământeni a cutărui loc pentru a desemna pe indigenii țării dar că, dacă cu toată această declarație, agenția va continua să nu o ia în seamă, Ministerul va fi silit să considere toate demersurile sale ca nule și neavenite».

Acum doi ani, Ministerul Afacerilor Străine al Sublimei Porți împinse și mai departe pretențiile sale. El dori, într'adevăr, să obțină de la Agenția diplomatică a României să suprimă din corespondența politică cuvintele: «România», «diplomatic», «supus român» etc. etc., și amenință că va înapoia toate hârtiile în care se vor afla aceste expresii. Agentul român refuză în chip energic să se supună acestei pretenții și după contestații scrise sau verbale, uneori violente, obținu câștig de cauză și continuă să întrebuițeze aceiași termeni ca și în trecut.

La rândul său Ministrul Afacerilor Străine al Sublimei Porți afecta că se menține în vechile tradiții, continua să numească România cu titlul de Principatele Unite ale Moldo-Valahiei, repeta până la sașietate fraze ca acestea: «în principatele vasale, în Principatele Unite, ca și în celelalte părți ale Imperiului, etc., etc., și ocolea în chip statornic expresia de «supus român» înlocuind-o cu termenul de «băstinaș al Principatelor Unite.» Acest război de cuvinte continuă de atunci încoace, în toată corespondența politică, fără noi reclamații din partea Sublimei Porți și fără renunțări sau indulgențe din partea Agenției; și (astfel) chestiunile politice au putut fi tratate în fond cu toată surda dușmănie a formei.

Dar, îndată ce este vorba de o afacere curentă în care interese particulare și prin urmare urgente, sunt în joc, condițiile se schimbă și Sublima Poartă își recăpătă avantajul în paguba acestor interese chiar și a demnității agenției. Intr'adevăr, cancelaria Agenției, trebuind să elibereze unui negustor român o hârtie pe care urmează a o folosi față de o autoritate administrativă sau judiciară a Imperiului Otoman (« Kitabet Teidjaret » administrația generală a contribuțiilor indirecte...etc.), numește pur și simplu pe negustorul de care este vorba « supus român ». Aceste două cuvinte sunt suficiente pentru a ține chestiunea în loc. Hârtia este înzapoiată direct cancelariei sau înmănată interesatului cu mențiunea că denumirea de « supus român » nu este recunoscută este inadmisibilă și trebuie să fie înlocuită cu aceia de Moldo-Valah. Dacă nu se face această rectificare, afacerea poate să aștepte la infinit și cancelaria, față de insistențele nenorocitului de negustor, amenințat sau atins în interesele sale, se vede silită să schimbe conținutul hârtiei provenind din birourile sale după... * autorităților otomane. Această situație este evident umiltoare pentru cancelaria Agenției române și cere o soluție care ar apăra totdeodată și interesele particularilor și demnitatea guvernului român. Statul român, existând și având individualitatea și viața sa proprie și separată, este cu neputință a găsi o explicație pretenției Sublimei Porți, potrivnică principiilor dreptului public european. Se chiamă într'adevăr « supus » orice persoană *aparținând unui Stat, cetățean al unui stat oarecare*.

Fiecare din supușii noștri nu poate fi așa dar decât *supus român* pentru că aparține statului român, pentru că este cetățeanul sau protejatul acestui Stat român, care există în virtutea propriilor sale convenții și a Tratatului din Paris de la 1856 și a cărei denumire istorică este recunoscută de către marea majoritate a Puterilor garante.

2) Cerere ca Agentul României să fie primit în Corpul diplomatic.

Guvernul otoman a contestat Agentului României calitatea de *Agent diplomatic*, pretinzând că reprezentantul nostru nu este Agent, ci un Capu-Chehaia care n'are niciun caracter diplomatic, că reprezintă Principatele Unite și nu România. Acest incident dovedește încă odată tendințele de dușmănie sistematică ale guvernului turc față de noi. Vom aminti acestui guvern că ultimul tratat care privește România dă reprezentantului nostru titlul de Agent, că dealtminteri Capu-Chehaia înseamnă în limba franceză « înșarcinat de afaceri », că Agentul român are față de Turcia un caracter prin excelență diplomatic, că se bucură de privilegiile dreptului, ginților în virtutea tratatului de la Cainargi și că este de datoria noastră să spunem țării cu numele său, acela consacrat de către Constituția din 1866.

În urma acestei contestații, Agentul diplomatic al României la Constantinopol nu face parte din Corpul diplomatic. Legăturile personale, pe care

*) énigmes.

Agentul le are cu diferiții reprezentanți, simpatiile, considerația pe care ei i-o arată, nu sunt decât o slabă îndreptare, un leac momentan și neîndestulător, față de umilințele care dela agent se revarsă pe însuși România. Nu atât persoana cât ceea ce ea reprezintă, merită considerație. Sublima Poartă însă, prin diferite procedee care tind toate spre acelaș scop, închide agentului României accesul către terenul diplomatic, pe margina căruia pare numai a-i îngându-i prezența. Mai multe fapte de natură diferită dovedesc în ce măsură se refuză Agentului României orice caracter oficial și cât este de îndoelnică și de umilitoare situația sa.

În fiecare an, în luna Iunie, cu ocazia aniversării suirii pe Tron a M.S.I. Sultanul, Corpul diplomatic este primit a prezenta felicitări M.S.I. Agentul României primește și el invitația. La ora fixată, personalul difeitelor misiuni, întrunit în unul din saloanele de așteptare ale Palatului imperial, merge în corpore la Înălțimea Sa care, prin mijlocirea Marelui Vizir sau a Ministrului Afacerilor Străine, răspunde felicitărilor tradiționale pe care i le adresează pe rând reprezentanții străini în numele suveranilor sau în numele țărilor lor. În timpul acestei foarte solemne ceremonii, Agentul României a fost lăsat deoparte și își iroseșterăbdarea în salonul de așteptare. Corpul diplomatic se retrage. Agentul îl vede defilând și ieșind, rândul său n'a sosit încă. Între primirea Corpului diplomatic și a sa, pentruca deosebirea să fie absolut limpede, sunt primiți înalții funcționari otomani (miniștrii, consilierii de stat, mari demnitari ai religiei mahomedane, etc. . .) Însfârșit, Agentul este primit și după el vine Sf. Sa Patriarhul Ecumenic.

Sorocind Agentului României un rang cu totul subaltern și confundându-l în masa funcționarilor otomani, Sublima Poartă arată intenția ei limpede desenată, de a sublinia cu precizie, micimea și vasalitatea României. Această umilință este din cele care se fac mai puternic simțite, dar cel puțin nu se produce decât odată pe an. Un alt fapt, care are acelaș caracter umilitor, se repetă la fiecare vizită a Agentului României la Ministerul Afacerilor Străine al sublimei Porți. Se obișnuște ca la Miniștrii otomani, șefii de misiune să treacă înaintea tuturor celorlalți vizitatori. Un consilier de legație sau de ambasadă și a fortiori un tâlmaci, cedează locul oricărui șef de misiune, ambasadă sau ministru, și un ministru se retrage în fața unui ambasadă. Agentul României n'a pretins niciodată ca un Consilier de Legație sau chiar un tâlmaci să iasă din Cabinetul Ministrului pentru a-l lăsa să intre. Dar ar avea cel puțin dreptul, când îi întâlnește în salonul de așteptare, chiar dacă sosește după ei, să obțină asupra lor precăderea. El și-a văzut totdeauna refuzat acest drept și nu poate intra niciodată alfel decât în ordinea sosirii. Reclamațiile pe care le-a făcut în repetate rânduri, în cea mai curtenitoare formă, n'au dat niciodată rezultate. Până la urmă, Agentul s'a hotărît să meargă mai bine acasă la diferiții miniștri. Aceasta este însă un tertip care nu-i apără complect demnitatea și care îi impune în schimb o destul de stânjenitoare constrângere.

Nici Agentul, nici personalul Agenției, nu se bucură în Imperiul Otoman de scutirea de vamă acordată diplomaților, care ar trebui să le fie totuși recunoscută în virtutea chiar a tratatelor. Procedeele vămile otomane, veșnicile lor ofense sunt bine cunoscute. Ele nu sunt scutite Agenției române; s'ar putea mai de grabă observa o tendință de a le mări, dacă lucrul ar mai fi cu puțință. Astfel, acum doi ani, s'a întâmplat ca un pachet cu broșuri expediat de către Ministerul din București Agenției și purtând pecetele oficiale ale Ministerului Afacerilor Străine al României, să fie luat, sechestrat de către Cenzura otomană, fără ca reclamațiile prezentate de Agenție Sublimei Porți să fie luate în seamă.

Amănuntele de acest fel sunt numeroase. O înșiruire completă a lor ar fi de prisos. Chiar pretensele hatăruri, acordate rareori Agenției, cu privire la scutirea de vamă, constituie și ele tăgăduirea unui drept pe care îl posedă în principiu și care ar trebui să-i fie recunoscut în practică în virtutea celor mai elementare obiceiuri și celor mai bine înrădăcinate tradiții ale dreptului ginților.

3) Situația Românilor în întrecere sau locuind în Turcia.

Situația Românilor stabiliți sau călătorind prin Turcia nu este bine definită și numai cu greu Agenții țării pot să le acorde protecția lor. Autoritățile turce consideră și tratează de altminteri pe Români ca pe supuși turci și în acest chip, lipsiți de o protecție eficientă, supușii noștri nu pot fi apărați împotriva unor ofense care i-ar putea izbi. Mutesarifat-ul din Tulcea, printr'o notă cu Nr. 58, datată din 9 Mai 1872, răspunzând demersurilor făcute de agentul român în sprijinul conaționalilor săi persecutați, s'a socotit în drept de a spune acestuia din urmă că autoritatea turcă *nu poate întreține o corespondență oficială cu el pentru chestiuni privind pe Moldo-Valahi, care și ei sunt tot supuși ai M. S. Sultanelui și nu au niciun caracter care să-i deosebiască de ceilalți supuși otomani.* Această declarație este la fel de neobișnuită prin fond și prin formă și este atât de puțin conformă legăturilor care trebuie să existe între Turcia și România încât guvernul Alteței Sale Principelui Carol I s'a văzut în penibilă situație de a trebui să recheme pe Agentul său acreditat pe lângă autoritățile din Tulcea, după ce acesta din urmă înaintase un protest împotriva spuselor Mutesarifat-ului. Guvernul român a lăsat timp Turciei de a reveni la simțăminte mai drepte și mai potrivite cu situația politică a României și abia cincisprezece luni după aceea, în urma destituirii, din motive rămase nouă necunoscute, a vechiului Guvernator al Tulcei, el s'a hotărât a numi un nou Agent. Din nefericire așteptările i-au fost înșelate. Mai demult românii domiciliați în Tulcea nu plăteau decât impozitul funciar pentru bunurile imobile pe care le posedau. De vreo șapte ani încoace, supușii români au fost și sunt siliți să plătească taxa de patentă (temetuh) și taxa pentru căile de comunicație, impozite care n'au putut fi încă percepute de la ceilalți *supuși străini* fiind dat că legațiile de la Constantinopol n'au admis încă perceperea acestor impozite.

Singura scutire de care se bucură Românii este scutirea de impozitul personal (Bedel) și trebuie spus că aceasta se obține foarte greu fiind dat că autoritățile otomane contestă foarte des naționalitatea supușilor noștri iar atunci când devin proprietari, sunt complect asimilați raialelor și prin urmare judecați, pedepsiți și arestați fără ca delegatul român să le poată veni în ajutor și să-i ocrotească, ceea ce i-a silit pe mulți români să renunțe la pașaportul lor, calitatea de român nefiindu-le de niciun ajutor. Ca o urmare a acestei stări de lucruri, delegatul României nu poate exercita nicio jurisdicțiune asupra conaționalilor săi. Există două scrisori viziriale din anii 1844 și 1856 adresate Guvernatorilor din Varna care ar putea fi invocate în sprijinul supușilor români instalați în Turcia; dar stilul acestor două hârtii este atât de inconsistent și prolix, încât autoritățile otomane nu se cred obligate în virtutea acestor scrisori să facă vreo deosebire între supușii români (numiți tot supuși ai Sublimei Porți) și raialele.

Situația supușilor români instalați la Constantinopol nu este mai bună. Mai de mult, până în anul 1866, supușii români se bucurau de unele privilegii care, în multe împrejurări, îi puneau într-o situație egală cu aceia a supușilor Puterilor străine care, în virtutea capitulațiilor, se bucură de drepturi și imunități excepționale. Dar de atunci încoaace, Poarta a început nu numai să conteste naționalitatea supușilor români, dar și să asimileze pe aceștia din urmă cu raialele, cu toate eforturile Agenției diplomatice române de a păstra pentru supușii noștri privilegiile recunoscute de vechile obiceiuri; astfel încât astăzi această Agenție se lovește de multe greutateți dorind să apere interesele conaționalilor săi, care n'au nici măcar dreptul de a fi însoțiți de un tâlmaciu al Agenției, cu toate că există un ordin vizirial de acum opt ani autorizând admiterea tâlmaciului român când este vorba de afacerile conaționalilor noștri. În ce privește impozitele pe care le plătesc românii, ele sunt aceleași la Constantinopol ca și la Tulcea. Dreptul de a judeca supușii români pe care cancelaria Agenției țării l-a avut totdeauna în fapt, nu este încă recunoscut de către autoritățile turce, cu toate că acest drept este recunoscut de mai multe consulate străine, cărora le place mai bine să aibă deaface cu tribunalul român decât să trimită pe supușii lor în fața instanțelor otomane. Pe când Sublira Poartă se încăpățânează să tăgăduiască Agenților români dreptul de judecată asupra conaționalilor lor, ea acordă acelaș drept agenților săi pe teritoriul român.

Iată într'adevăr atribuțiile pe care Turcia le acordă Agentului său instalat la Brăila, astfel cum sunt precizate în mai multe firmane și în special în acela din 20 Șaban 1289 (1872):

« Să dea ajutor și protecție negustorilor și supușilor otomani locuind sau călătorind în circumscripția sa; să păstreze toate privilegiile la care ei au dreptul; să ușureze transacțiile lor comerciale și să judece, după lege, *neînțelegerile care s'ar putea ivi în îndeletnicirile lor comerciale*. Acest agent mai

« are și misiunea de a comunica guvernului său toate faptele și incidentele « care vor merita să fie povestite.»

Ce trebuie spus și gândit despre această neșăbuintă? Ne mulțumim să punem întrebarea. Guvernul princiar totuși, împins de poruncitoarea datorie de a nu îngădui violarea drepturilor țării, întemeiate pe tratate și pe dreptul public, este silit să ceară o deplină și complectă reciprocitate în favoarea agenților săi și numai cu această condiție poate admite ca agentul otoman să-și îndeplinească la noi funcțiunile cu care este însărcinat. Nu trebuie de altminteri uitat că guvernul princiar ar fi în drept să refuze instalarea acestor agenți otomani, precum și instalarea Turcilor pe teritoriul român, invocând convențiile din 1393, 1460, 1511 și 1529, convenții recunoscute de către Puterile garante și specificate, fiecare în parte, în articolul 2 al Convenției din Paris.

Intr'adevăr, după clauzele limpezi și precise ale acestor convenții, Turcii n'au dreptul să se instaleze sub niciun cuvânt în România. Mai trebuie observat că reprezentantul Sublimei Porți în România (Brăila), pretinzând că are atribuțiile și imunitățile pe care dreptul internațional le recunoaște *Consulilor străini*, poartă titlul de *director general al Agențiilor Comerciale ale Sublimei Porți la Dunăre*.

Acest titlu însă nu poate fi purtat de către acela care în teritoriu străin este însărcinat să reprezinte interesele politice sau comerciale ale guvernului său. În codul dreptului ginților, care rezumă obiceiurile admise în legăturile dintre state și care servește drept călăuză diferitelor țări pentru tot ce privește reglementarea acestor legături, nu se află nici în clasificarea pe care o admite acest cod, nici printre denumirile pe care le consfințește, titlul pe care Turcia îl dă directorului său la Brăila; acest titlu nu acordă, într'adevăr, niciun caracter public și nu poate să se potrivească decât agentului unei societăți industriale particulare.

4) Violarea teritoriului român și nevoia unei noi delimitări a insulelor Dunării.

Cete de supuși otomani trec în fiecare an Dunărea, înarmați, și se îndeletnicesc cu tăerea de copaci în pădurile românești. În chipul acesta ei se fac vinevați de violarea teritoriului nostru și păgubesc fiscul românesc cu sume de evaluat. Guvernul princiar a protestat de multe ori împotriva acestor prădăciuni sistematice organizate, a cerut încetarea jafurilor de care este vorba și pedepsirea vinovaților. A trebuit să constate, cu părere de rău, că aceste acte rămân nepedepsite, căci toate demersurile sale repetate au rămas fără rezultat.

Vom prezenta câteva fapte de acest fel cari s'au produs după 1870, căci ar fi prea lung și prea oneros să ne suim până la o epocă mai îndelungată.

Pe la începutul acestui an, s'a stabilit că prădăciunile continuau pe malul românesc. Mai mulți turci din satul Lom au năvălit în insulele românești,

situate lângă acest punct, pentru a tăia arbori și au luat cu ei mai bine de 200 de copaci dintre cei mai bătrâni.

În noaptea de 21 către 22 Martie 1870, mai mulți indivizi înarmați, venind din Turcia, au trecut Dunărea și au tăiat copaci în pădurea Barda, de pe moșia Hazul. Puțin timp după aceea, vreo treizeci de Turci înarmați au tăiat copaci din pădurea Orba. În cursul lunii Aprilie din acelaș an, grănicerii români retrăgându-se în sate din pricina creșterii apelor Dunării, Turcii au tăiat arbori din pădurile Ialomiții. În dimineața zilei de 24 Martie (1870) o bandă de Turci înarmați a năvălit în pădurea numită « Orba », proprietatea Statului, și nu s'au retras decât în urma somațiunilor repetate ale grănicerilor de pe malul românesc, care, atacați cu focuri de armă, au reușit totuși să risipească pe răufăcători.

Spre sfârșitul anului 1870 s'a constatat că mai multe caice sub pavilion otoman, aflătoare în propierea insulei Niculi, aparținând statului, tăiaseră copaci în pădure fără măcar a respecta pădurile particulare ce se aflau în mai sus pomenita insulă.

Cu toate măsurile luate de autoritățile locale de comun acord cu autoritățile de pe graniță, vinovații n'au vrut să țină socoteală de somațiile repetate ce li s'au făcut și s'au împotrivit tuturor ordinelor date în această privință. Constatarea de care este vorba a fost făcută în prezența delegatului otoman, locuind în portul Știrbei. Violările și prădăciunile de acest fel s'au repetat în anii următori și toate constatările acestor fapte se află depuse în arhivele noastre.

Înșiruind o mică parte a tuturor acestor călcări neîncetate care se săvârșesc în insulele românești, suntem în măsură de a afirma și de a dovedi că fiecare caz în parte a acestor acte de jaf a fost raportat la timpul și locul cuvenit guvernului vecin și că n'a fost dată nicio satisfacție, în această privință, guvernului princiar.

Din anul 1860, guvernul român a atras atenția Sublimei Porți asupra unei delimitări a insulelor Dunării, pentru a reglementa o chestiune care a devenit un izvor de abuzuri de toate felurile, de neînțelegeri și de conflicte zilnice între autoritățile riverane respective, și anume, luând ca bază tratatul de la Adrianopol din anul 1829.

Cu toate stăruințele repetate ale guvernului princiar în vederea convocării unei comisii mixte, însărcinate cu delimitarea de care este vorba, chestiunea n'a fost încă rezolvată.

5) Intervenția Sublimei Porți în afacerile interne ale României.

Guvernul român ceruse în 1872 Guvernului din Atena, rechemarea vice-consulului grec din Brăila care arestase pe stradă și ținea închis la consulat un supus grec; neprimind nicio satisfacție în această privință și nici măcar un răspuns favorabil, a retras viceconsulului autorizația în virtutea căreia își

îndeplinea funcțiunile. Guvernul din Atena, aflând despre această revocare urmată de un mandat de aducere, emis de către autoritatea judecătorească din Brăila la cererea supusului <grec> care fusese arestat și deținut în chip ilegal, a protestat împotriva acestui fapt și a dat ordin Consulului său general din București să-și părăsească postul.

Pentru a putea judeca situația în cunoștință de cauză, trebuie știut că Guvernul român se grăbise să dezaprobe pe magistratul care chemase la înfățișare pe fostul viceconsul, că îl și destituise și că exprimase Guvernului grec toate părerile de rău cu privire la aceste fapte.

Sigur este că neînțelegerea privea numai Grecia și România și că Poarta nu avea ce căuta în această ceartă.

Guvernul Otoman n'a fost de aceeași părere și Marele Vizir s'a crezut îndreptățit a trimite Principelui Carol o scrisoare pentru a se plânge de purtarea ministerului român față de viceconsulul din Brăila și a-i cere *o reparație pe măsura gravității faptului*. La primirea acestei scrisori, Ministerul Afacerilor Străine a răspuns tăgăduind Porții dreptul de a se amesteca în afacerile țării. Răspunsul Guvernului român este drept și întemeiat.

Intr'adevăr dacă nu se poate tăgădui că România este legată de Poartă prin unele fire, nu foarte bine definite, de altminteri nu este mai puțin sigur că autonomia cea mai desăvârșită și suveranitatea internă cea mai întreagă îi sunt garantate de către Puterile semnatare ale Tratatului din Paris.

De aceea Agenții și Consulii Generali prezintă direct Principelui Carol scrisorile de acreditare și Guvernele străine se adresează Guvernului român pentru a obține împuternicirea în virtutea căreia consulii și viceconsulii își pot exercita funcțiunile. Din obligația pe care o are, așa dar, orice consul de a cere, înainte de a intra în mod legal în exercițiul funcțiunilor sale, consimțământul sau împuternicirea Guvernului teritorial, rezultă pentru acesta dreptul de a-i retrage.

6) Violarea libertății comerțului și nevoia de a încheia convenții comerciale, de extrădare, poștale și telegrafice.

S'a constatat totdeauna că fabricarea băuturilor spirtoase românești nu lasă nimic de dorit. Guvernul Sublimei Porți a interzis totuși importul acestui articol în Turcia, sub pretext că aceste alcooluri conțin substanțe răufăcătoare sănătății. Această oprire se poate cu atât mai puțin justifica cu cât Guvernul român a dat cele mai întemeiate asigurări Guvernului otoman că va împiedeca introducerea unor materiale răufăcătoare sănătății în fabricarea băuturilor noastre și a primit chiar ca marfa să fie analizată atunci când va fi importată în Turcia.

Față de această stare de lucruri, potrivnică uzanțelor internaționale, care, în interesul bunei înțelegeri, asigură și ocrotește schimburile dintre negustorii

statelor prietene, nu mai rămâne Guvernului român decât să aplice represalii mărfurilor de proveniență turcă.

N'ar fi totuși mai folositor pentru legăturile comerciale ale ambelor țări ca chestiunile vamale să fie reglementate prin clauze speciale, liber discutate și consimțite? Guvernul princiar este gata de a începe tratativele cu Sublima Poartă în acest scop.

Guvernul român, recunoscând marele folos, în interesul ordinii și al moralei publice, a extrădării reciproce a criminalilor de drept comun a celor două țări, urmărește această convenție de multă vreme, fără a putea ajunge la un rezultat mulțumitor.

România a participat cu aceleași drepturi ca și Turcia la Convenția poștală de la Berna și a aderat în deplinătatea drepturilor sale, la Convenția telegrafică de la Sft. Petersburg. Aceste două tratate recunoscând folosul unor convenții speciale, mai ales între țări vecine, este urgent în interesul chiar al transitului internațional să se încheie convenții poștale și telegrafice între România și Turcia.

7. Pașaportul român.

Pașaportul român este mereu nesocotit de către autoritățile otomane care cred de datoria lor să ceară supușilor români înzestrați cu aceste acte și care vor să treacă pe malul drept, să aibă asupra lor un *teşcheres* (pașaport turc) pentru a avea dreptul de a circula în mod liber pe teritoriul imperiului. Consulul Turciei la Odesa, precum și acela din Viena, retrag deasemenea aceste pașapoarte supușilor români și le eliberează pașapoarte otomane. Afară de aceasta, supușii români întorși de la Odesa și pe care afacerile lor comerciale i-au silit a petrece acolo câțeva vreme, se plâng și de taxele nemăsurate pe care Consulatul General al Turciei îi pune să le plătească pentru pașapoarte, legalizări și alte drepturi încasate pentru vasele care intră și ies.

8. Posesiunea neîndreptățită a Deltei Dunării și urmarea delimitării făcută în urma protocolului din 6 Ianuarie 1867, privind linia de graniță dintre România și Turcia.

Articolul 21 al Tratatului din Paris înapoind Moldovei teritoriul cedat de Rusia, fixase Principatului spre Dunăre granițe precise, care nu puteau fi altele decât acelea care existaseră, înaintea războiului din Orient, între Rusia și Turcia, adică calea navigabilă (*thalweg*) a brațului Sft. Gheorghe.

Protocolul semnat la Paris la 6 Ianuarie 1857, schimbând dispozițiile Tratatului din Paris, a pus sub suveranitatea Sublimei Porți o parte a acestui teritoriu, hotărând ca: «insulele cuprinse între diferitele brațe ale Dunării la gura sa și formând delta acestui fluviu, în loc să fie anexate principatului Moldovei, cum hotărâse articolul 21 al tratatului din Paris, vor aparține Sublimei Porți de care țineau și în vechime.» Trebuie să stabilim că această afirmație păcătuște prin chiar temeliile ei.

Delta Dunării a aparținut totdeauna Moldovei și aceasta până la cedarea făcută Rusiei prin tratatul din 1812.

Chestiunile Deltei nu pot fi discutate acum, soluția ei trebuie încredințată unei conferințe europene și România așteaptă cu încredere hotărârile întemeiate pe dreptate și justiție, de care acest areopag va da dovadă. Ea trebuie totuși să protesteze neconținut pentru a nu lăsa să se piardă un drept, pentru a nu lăsa să se înrădăcineze părerea că gurile Dunării aparțin sau ar putea aparține Bulgariei, Delta Dunării făcând parte, de secole, din patrimoniul Moldovei.

Așteptând aceste hotărâri, ne vom mărgini să vorbim astăzi numai despre linia de hotar, trasă în urma protocolului de la 6 Ianuarie 1857, și a urmărilor supărătoare ale acestei linii.

Dacă protocolul din 6 Ianuarie 1857, prin ultima sa hotărâre, a împiedecat România să-și exercite dreptul său istoric propriu asupra teritoriului, cedat de această din urmă tranzație Turciei, planul fixat în urma acestui protocol și care servește a determina granița actuală care desparte, la Dunărea de jos, România de Turcia, a vătămat fără îndoială un principiu recunoscut de dreptul ginților, păgubind țara noastră, în partea de teritoriu care i-a fost înapoiată, de folosul îndrituit al cursului apei, în timp ce pe tot parcursul, dela Orșova până la Reni, se bucură de acest drept, din moment ce toate insulele Dunării care se află pe brațul principal sunt românești. Aceleași granițe existau pentru Moldova *ab antiquo* pe Dunărea de Jos, din moment ce chiar cedarea Basarabiei, care s'a produs la 1812 în virtutea Tratatului de la București, a avut loc în baza principiului care reglementează și astăzi posesiunea națională în părțile aparținând teritoriului român. Această afirmație se lămurește prin conținutul articolului 4 al Tratatului din București ce stabilește o graniță precisă părții din Moldova cedată atunci Rusiei, graniță care, de la gura Prutului, lua Dunărea ca graniță a celor două imperii și prevedea că insulele Dunării, începând de la Ismail până la Mare, vor fi ale Rusiei. În urma acestui fapt, Rusia a dat în deplină proprietate toate aceste insule comunelor riverane, astfel încât proprietățile acestor comune să formeze extrema margine a teritoriului său față de posesiunile imediate ale Turciei europene.

Astfel comunele riverane Ismail, Necrosovsca, Chislița, Chilia și Vâlcov posedau și ar trebui să mai posede încă toate insulele înconjurată de apele brațului de la Ivănești, de la Stepovoi și de la Stribul, braț a cărui cale navigabilă (*thalweg*) până la gura secțiunii fluviale a Chilieii ar trebui să servească drept graniță a României. Desigur că Puterile semnatare ale Protocolului din 6 Ianuarie 1857 n'au putut avea intenția de a lipsi prin hotărârea lor o țară a cărei existență ele o garantaseră, de aceste granițe firești; și dacă plenipotențiarilor s'au înțeles ca insulele cuprinse între diferitele brațe ale Dunării *la gura sa*, și formând delta acestui fluviu, trebuiau să aparțină Turciei, este limpede că expresia «insulă formând delta» nu se poate aplica decât terito-

riului care într'adevăr formează delta, a cărei bază se sprijină pe mare și a cărei laturi ating calea navigabilă (thalweg) a celor două ramuri exterioare ale Dunării, adică între granița zecceptată mai întâi de Turcia prin articolul 4 al tratatului din 1812 și granița fixată de tratatul de la Adrianopol din 1829, prin articolul său Nr. 3. Prin urmare delta ar fi limitată de calea navigabilă (thalweg) a brațelor Ivănești, Stepovoi și Staroi Stambul pe deoparte, iar pe de altă parte de calea navigabilă (thalweg) a brațului Sf. Gheorghe; în rezumat, teritoriul care cuprinde insulele Tatarsec, Leti, Ciatal, Algani și insula Sf. Gheorghe, cu toate insulițele care fac parte din ea. Este de altminteri bine cunoscut că Turcia, prin tratatul de la București din 1812, n'a cedat Rusiei vreo posesiune a sa, ci un teritoriu care, aparținând Principatului Moldovei, îi era supus în calitatea ei de [putere] suzerană; este drept, prin urmare, ca restituirea de teritoriu, prevăzută de tratatul din Paris și menținută în principiu de către Convenția din 6 Ianuarie 1857, să se facă exact ca acelea care au servit drept bază în 1812. Când un fluviu are trei guri de importanța acelor care servesc pentru pentru vărsarea apelor Dunării în Marea Neagră, este oare drept ca cu toate tradițiile istorice, cu toate precedentele care reglementează gurile tuturor fluviilor și cursurilor de apă, cu toate tratatele care stabilesc granițele unei provincii, toate trei gurile să aparțină numai unuia dintre riverani, în timp ce celălalt să fie complet lipsit de foloasele pe care natura le-a dat teritoriului său, foloase pe care dreptul internațional le acordă oricărei națiuni și dreptul privat, oricărui particular?

Tratatul din Paris, îngăduind României libertatea comerțului și a navigației, este cu neputință ca Puterile garante să fi dorit să răpească Moldovei avantajele situației sale geografice, pe care le pierde prin linia actuală a graniței; această linie nu se poate așa dar explica decât prin neexactitatea planurilor care au folosit la delimitarea prevăzută de către protocolul din 6 Ianuarie 1857. Această delimitare a împiedecat comunele riverane de a se bucura în chip liber de teritoriul lor câștigat, fiind dat că o parte a acestor averi comunale se află, astăzi, în Turcia. Produsele acestor averi sunt însă neapărat trebuincioase comunelor riverane care, din lipsă de lemne, se încălzesc cu trestie și din lipsă de pământuri arabile, trăiesc din pescuit. Pe jumătate expropriate de către delimitarea de care este vorba, aceste comune trebuie să-și caute mijloacele de trai într'o țară străină, în Turcia, și să fie socotite ca străine pe propriul lor teritoriu comunal; înapoiindu-se în căminele lor, cu produsul pescuitului sau cu recolta de trestii, ele sunt supuse la plata unor taxe care nu numai că le fac traiul greu, dar mai dau loc și la greutăți de neînălăturat între autoritățile riverane turce și române, și la ofense care înrăutățesc zilnic situația reciprocă.

Comisia europeană a Dunării a recunoscut ea însăși, cu unanimitate, în ședința sa del 27 Mai 1861, nevoia de a schimba linia actuală de hotar în sensul principiului general că granița dintre două state trebui să urmeze calea

navigabilă (thalweg) a apei care le desparte; s'a produs numai o nepotrivire de păreri asupra aplicării acestui principiu la linia de graniță de care este vorba. Intr'adevăr, Domnul Becke, Domnul Baron d'Offenberg, Omer Pașa, Domnul Saint Pierre și Domnul Maior Stockes s'au pronunțat pentru linia care ar urma calea navigabilă (thalweg) a brațului nord al Chilieii pentru a ajunge la gura brațului Bolgrad, pe când, dimpotrivă, Domnul Engelhardt și Domnul Cavalier Strambio au votat pentru adoptarea căii navigabile (thalweg) a brațului principal drept graniță. Domnul Cavalier Strambio a făcut totuși propunerea, ca un minimum de concesiuni care s'ar putea face României, să se deseneze linia de despărțire în partea sa inferioară, urmând calea navigabilă (thalweg) a brațului Oceacov.

Pentru a da o pildă izbitoare a stării de lucruri care s'a produs ca o urmare a delimitării actuale, să ne fie îngăduit a cita exemplul comunei Vâlcov, care, prin actul senatului Rusiei de la 14 Decembrie 1844, întărit de către Împărat, posedă în deplină proprietate pescăriile și tot teritoriul, începând de la granițele comunelor Ibrieni și până la calea navigabilă (thalweg) a gurii Staroi Stambul, și în susul apei, cam până la marginele comunei Chilia.

Această proprietate, pe care comuna Vâlcov a căpătat-o în schimbul cedării tuturor pământurilor arabile pe care le deținea în interior, nu-i mai folosește de acum înainte la nimie, din moment ce orice ieșire prin propriile sale ape către mare îi este astăzi închisă și, după mărturia oamenilor pricepuți, din pricina formării bancurilor de nisip, atât la intrarea cât și la ieșirea micului canal de la Belgorod, pe care locuitorii îl numesc în derâdere «gârla găștii», această comună nu poate nici să se întoarcă la ea acasă, nici să iasă prin ape românești. Târgul Vâlcov este așezat pe malul stâng al brațului Chilia, în punctul în care cursul de apă cunoscut sub numele de Bolgarad se desface din această ramură a Dunării; el aparținea pe vremea dominației rusești, județului Ismail și făcea parte din domeniile Coroanei. Locuitorii acestui târg trăesc numai din produsul pescăriilor, a căror proprietari sunt, în apele Deltei Chilia, conform privilegiilor cu care au fost înzestrați de către Rusia, înainte de războiul din Orient.

Față de plângerile lor, privind piedicile pe care autoritățile turce le pun când e vorba de punerea în practică a dreptului lor de pescuit, Puterile semnatare ale Tratatului din Paris au însărcinat Comisia europeană a Dunării, ca fiind la fața locului, să examineze aceste plângeri și să propună un aranjament pentru a asigura acestor locuitori din Vâlcov libera exercitare a drepturilor lor de proprietate. Astfel, după o matură analiză a situației, a fost recunoscut în unanimitatea de către Comisia europeană (vezi protocolul Nr. CXXII), că acest aranjament trebuia să aibă ca rezultat de a repune pe locuitorii acestei comune, oricare ar fi linia hotărâtă ca graniță între Turcia și Moldova, în deplina și ușoara folosință a drepturilor și privilegiilor care le-au fost acordate de către Împăratul Rusiei. Toți comisarii — afară de comisarul Turciei, care a crezut că

trebuie să aștepte hotărîrea Guvernului său — au insistat anume asupra următoarelor puncte:

1) Față de Sublima Poartă: Scutire vamală complectă asigurată pescarilor, atât cu privire la dijmă cât și cu privire la drepturile de export pentru toate produsele obținute în limitele pescăriei comunale din Vâlcov.

Fixarea unei dări anuale înlocuind toate impozitele și taxele vamale pentru peștele pescuit de către locuitorii acestei comune în apele turce învecinate, în afara limitelor concesiunii lor.

Recunoașterea dreptului locuitorilor din Vâlcov de a tăia în insulele Deltei Chilie, lemnele de foc și trestiiile de care au nevoie pentru folosința lor.

2) Față de Guvernul român: Scutirea de taxă de import pentru produsele pescuitului provenite de la locuitorii din Vâlcov.

Perfectă egalitate între situația acestei comune, din punctul de vedere al taxelor interne de orice fel și a taxelor de tranzit și de export, și aceea a regimului în vigoare în celelalte părți ale Moldovei, adică desființarea complectă a monopolului vânzării peștelui.

Propunerile Comisiei europene fiind comunicate Guvernului român, acesta din urmă n'a stat pe gânduri pentru a primi părerea (în ce-l privește) a Comisiei europene, aprobată de către Puterile Garante. O comunicare identică fiind făcută Sublimei Porți, ea n'a avut acelaș rezultat. Intr'adevăr, continuă să existe taxe de export pentru produsele pescăriilor locuitorilor din Vâlcov. Reese apoi, din plângerile locuitorilor din Vâlcov, că ori de câte ori o luntre vrea să intre pe brațul Dunării care desparte comuna lor de insula Bolgarod, ea este silită să ancoreze pe această insulă pentru a fi înzestrată, în schimbul plății unei taxe de trei piaștri, cu o patentă a căpităniei turcești care se află alături de vama otomană pentru pescuit. S'a adevărit în acelaș timp că autoritățile turce, instalate în acest loc, interzic din când în când locuitorilor din Vâlcov orice ieșire la mare și se opun ca aceștia din urmă să circule pe micul canal numit «gârla găștii». O asemenea stare de lucruri este pe cât de greu de suferit, pe atât de greu de îndreptățit. Piedica pusă locuitorilor din Vâlcov de a se folosi în chip liber de Dunăre și restrângerile pe care le aduc [acestui drept] autoritățile otomane sunt potrivnice articolului 15 al Tratatului din Paris care hotărăște libertatea de navigație pe Dunăre și scutirea de orice taxă și de orice piedică care n'ar fi fost prevăzută în mai sus amintitul tratat. Toate comunele riverane sunt, mai mult sau mai puțin, în aceleași condiții neprielnice și această stare de lucruri nu poate înceta decât cu adoptarea unei linii de hotar trasă astfel încât să apere dreptul particular al acestor comune și drepturile teritoriale ale României, care, potrivit tuturor noțiunilor admise de dreptul ginților, au fost vătămate de această linie de hotar.

Poseziunile actuale ale țării în partea de sus a Dunării dovedesc cu prisosință că fluviul n'a aparținut niciodată în întregime Turciei. Trebuie deosemena luat în seamă că, deși toate brațele Dunării sunt supuse în chip egal

libertății de navigație prevăzută de către Tratatul din Paris, în drept precum și potrivit intereselor teritoriale, una din aceste ramuri și anume brațul Chilia, în întregimea lui, nu poate fi socotit decât ca o apă aparținând în întregime țării de pe malul stâng, iar brațul Sf. Gheorghe în întregime, țării de pe malul drept. După o adevărată dreptate, calea navigabilă (thaiweg) a brațului din mijloc, brațul Sulinei, singur deschis navigației maritime, ar trebui să fie aceea care să folosească drept graniță între Turcia și România, căci este singurul care are o ieșire ușoară la mare, în timp ce celelalte două pot folosi abia unei mici navigații pe lângă țărm, din pricina slabei adâncimi a gurilor sale.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 61—87. Originalul în limba franceză.]

210

Berlin, 17 Iunie 1876

L'am văzut pe Domnul de Radowitz și i-am comunicat conținutul telegrammei dv. cifrate Nr. 301. Domnul de Radowitz ne mulțumește de neutralitatea noastră și va lua ordinele Principelui de Bismarck.

Maiorescu

[*Documente Oficiale. Neutralitatea României*, București, 1876, p. 33. Textul în limba franceză. Telegramă.]

211

Pera, 18 Iunie 1876

Agentul Serbiei a primit ieri, prin curier special de la Belgrad, o scrisoare a Principelui Milan adresată Marelui Vizir; el i-a înmănat-o, cerând răspuns. A fost amânat pentru Duminică. Această scrisoare exprimă intenția Principelui Serbiei de a prelua administrarea Bosniei pentru a face să-i înceteze suferințele, ea adaugă că acest fapt nu va aduce nicio atingere intergrității imperiului și că Serbia, administrând Bosnia, va rămâne totuși vasală cu o mărire a tributului său și însfârșit că această soluție este singura posibilă și trebuie să fie admisă de către Poartă.

Aci această scrisoare este considerată ca o declarație de război. Agentul Serbiei a primit ordinul de a rămâne la Constatinopol. Se spune că Principele ar fi la Alexinaț și că Șeicul Islamului ar fi dat astăzi un felva pentru a declara că războiul este legal.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 9. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

212

Petersburg, 18 Iunie 1876

Cu privire la neutralizarea Dunării, Giers, întrebat de mine, nu mi-a putut încă nimic răspunde, fiind dat că n'a primit nimic de la Zinowiev. Crede că

Zinowiev va fi telegrafiat direct la Jugenheim. Giers socotește cererea noastră legitimă; m'a asigurat că Guvernul rus va face tot ce-i stă în putință pentru a se'nțelege cu puterile garante în scopul de a ne satisface. Are totuși temeri. Am insistat asupra urgenței unui răspuns grabnic.

Girant Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 14—15. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

213

[Alexinaț,] 18 Iunie 1876

« De un an încoace durează revolta împotriva despotismului și a asupririi fără margini. Suferințele fraților slavi « au găsit totdeauna un ecou în inimile noastre frățești ». Anul trecut a declarat că dorește să încerce o pacificare, în limitele slabelor noastre puteri, în « aceste ținuturi, față de a căror soartă nu putem fi nepăsători ». Serbia suferă, ca vecină, moral și material. Poarta și Puterile o uită. Ea păstrează « răbdarea și respectul ». Experiența turcă a fost crudă, mai ales în Bosnia. « O altă răscoală națională » izbucnește în Bulgaria. Asemenea acte de fanatism nu s'au mai văzut, în acest secol: « slujitorii și propagatorii Coranului » sunt conduși dela Constantinopol. Nu mai rămăsese nicio nădejde. Totuși nu se făcu altceva decât de a se da găzduire fugarilor și a se păstra ordinea la granițe. În toamnă, se trimiseră soldații la vatră. Turcii însă strâng trupe amenințătoare, « de la gurile Timocului până la cele ale Drinei ». Sunt printre ei bașibuzuci, Tătari, Cerchezi, Arnăuți și chiar și nizami. S'a dat foc la biserică și la cascade, s'au furat turmele. Județe întregi au trebuit s'alerge la hotar pentru a se apăra. Blocusul turc a pricinuit mari stricăciuni. Și totuși, tot Poarta este aceea care se plânge de înarmările sârbe. El, Principele, a păstrat o atitudine moderată, din respect față de Puteri. Explicațiile sale au fost modeste și prietenești. El se arată dispus să numească un Trimis Extraordinar. Dar armata turcă se apropie, noi invazii se produc, apar Curzii. Când Serbia va dispărea, i se pare că nicio țară în Orient nu va dovedi, prin simplul fapt al existenței sale, că viitorul nu poate fi împăcat cu organizarea actuală a Turcicii. « A răbda o asemenea stare de lucruri ar însemna a se dovedi nedemn de Dușan și de Miloș. S'a trimis, totuși, o notă calmă, cerând retragerea trupelor ». Am declarat Guvernului Imperial că armata sârbă, în numele apărării sale legitime, în numele omeniei și a simțămintelor frățești care ne leagă de frații noștri atât de încercați, va intra în provinciile răsculate pentru a restabili pacea și pentru a le organiza pe temeiul dreptății și a egalității, fără a lua în seamă deosebirea de credință.

Poarta este acela care trebuie acum să spună cuvântul hotărâtor și să oprească vărsarea de sânge. Sârbii nu se vor bate călăuziți de simțămintele de ură și răzbunare, ci de o « nevoie de neînălăturat », și pentru « pacea generală ». « Mândri de frumoasa misiune civilizatoare și liberatoare care ne-a fost incre-

dințată de către Providența divină, în Orient » să pornească: «rămânem credincioși principiului integrității Imperiului Otoman, atâta vreme cât rezistența armatei imperiale nu ne va sili să'ncredințăm norocului luptei rezultatul sfintei noastre acțiuni ». Frații și acei de o altă credință îi vor primi ca pe niște salvatori. După ce vor fi respins dușmanul, să-l cruțe! Iși vor câștiga stima întregii lumi. Printre ei nu se află fanatici și nici agenți ai revoluției sociale. Trebuie să se ferească de străini și «granița monarhiei vecine și să nu pricinuească nici o nemulțumire Guvernului Imperial și regal, care a câștigat drepturi la recunoștința noastră primind cu miile, sub ocrotirea sa, neputincioși fugari ai Bosniei și Herțegovinei, adăpostindu-i de frig și foamete ». Muntenegrenii vor veni cu «nobilul Principe Nicolae, fratele meu ». Vor mai fi și «eroii obișnuiți ai Herțegovinei », și «martirii noștri, atât de des încercați, din Bosnia. Vitejii noștri frați Bulgari ne așteaptă și putem nădăjdui că și spiritul de libertate caracteristic mândrilor greci nu va face să mai întârzie multă vreme pe glorioșii urmași ai lui Temistocle și ai lui Boțaris ». « In numele Domnului, a dreptății, a libertății și a civilizației ».

[N. Iorga, *Correspondance diplomatique roumaine*, Nr. 285, p. 124. Textul în limba franceză].

214

Paris, 18 Iunie 1876

Am împărtășit ducelui Decazes îngrijorările Dvs. în legătură cu apropierea unei bătălii pe Dunăre care ar aduce, fără îndoială, prejudiții neutralității noastre. Am insistat asupra diferitelor urmări posibile și asupra nevoii în care ne-am afla de a apăra malul nostru. A părut impresionat de aceste considerații și a și telegrafiat la Constantinopol pentru a semnala acest pericol și a sfătui să fie evitat; a spus că ar fi folositor ca Guvernul nostru să adreseze îndată tuturor puterilor o cerere de neutralizare a Dunării. Știu că a discutat această chestiune cu Lordul Lyons și sunt motive de a crede că această idee se bucură de sprijinul celor două puteri. Vă rog să mă țineți în curent cu evenimentele. V'ași ruga, deasemenea, să mă informați cu privire la mișcarea forțelor dinspre partea Rusiei.

Rezerv pentru scrisoare o comunicare importantă asupra chestiunii comerțului comercial.

Callimachi Catargi

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 9 și 10. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

215

Pera, 18 Iunie 1876

Am supus lui Savfet Pașa chestiunea neutralizării Dunării între Negotin și Vârciorova. Am sprijinit această cerere pe toate considerentele telegramei

Excelenței Voastre pentru a-l face să simtă urmările unui refuz. Mi s'a părut necesar a-i demonstra datoriile și drepturile unei țări neutre, dovadă Belgia în 1870. Am încheiat [spunând] că dacă nu se hotărăște neutralitatea în principiu înaintea oricărei ostilități, România ar putea fi silită să ia măsurile necesare pentru a-și face respectată drepturile și a-și îndeplini datoriile. Savfet Pașa pare a crede în dreptatea cererii noastre căci mi-a spus că, după părerea sa, Poarta trebuie să'nlătore orice cauză de conflict cu România, putând-o târi pe aceasta, fără voia ei, în vâltoare. Mi-a făgădiut că se va sfătui cu Marele Vizir și că-mi va da poimăine, Sâmbătă, răspunsul; pentru a-l ajuta, i-am dat citire, spre aducere aminte, a telegramei. Dacă Sâmbătă, Savfet Pașa îmi dă un răspuns neprecis sau care duce la noi amânări, trebuie oare să-i spun că sunt însărcinat a-i pune întrebarea printr'o notă oficială?

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 11—12. Reprodus și în *Documente Oficiale*, 1876, p. 47. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

216

București, 18 Iunie 1876

Dacă răspunsul lui Savfet Pașa este imprecis și duce la noi amânări, sunteți autorizat a pune chestiunea într'o Notă Oficială. Subliniați în această Notă faptul că Guvernul înțelege a păstra în chip legal neutralitatea, dar că este hotărît a o face respectată.

Kogălniceanu

[Reprodus după «*Documente Oficiale*» 1876, p. 48. Textul în limba franceză. Telegramă.]

217

Giurgiu, 19 Iunie 1876

Notiță de mișcările Turcilor

1. Dela 10 și până la 16 Iunie corent, au sosit în Rusciuc 8000 oștire regulată, din care, parte s'a pornit la Bulgaria, parte la Vidin.

2. În câteva zile orașul Rusciuc a rămas cu o prea mică la număr garnizoană și în cursul nopței, Pașa ca să asigure liniștea publică, a făcut apel la toți proprietarii de case cari s'au obligat pe a lor răspundere a păzi liniștea și a menține ordinea în oraș.

3. Noaptea se patrulează și pe apă de către turci pe partea Dunării lor.

4. Dela toate pichetele turcești au ridicat soldații de linie și i-au înlocuit cu milițieni, întreind numărul de oameni la fiecare pichet, iar patraula de soldați regulați inspectează ziua și noaptea pichetele.

5. În orașele și satele turcești unde se află Bulgari și în număr mai mare decât otomani, acolo autoritatea turcă este predominantă de grija răscoalei.

6. Pichetele române sunt deja inundate de apă și actualmente s'au părăsit de soldați, toată străjuirea din partea graniței noastre a trecut în sate de unde veghiază.

7. Orașul Giurgiu are destui Bulgari precum și în Rusciuc se pot afla de cinci ori mai mulți la nr. decât în Giurgiu.

8. Comandantul punctului fiind de curând trimes aici unde este punctul cel mai principal, este novice și în asemenea împrejurări critice pentru de noapte și de zi ar urma să fie și aici un comandant de punct exersat agr și prevăzător mișcărilor politice după care se știe a stabili adevărata strejuire tocmai la acest punct.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 192.]

218

București, 19 Iunie 1876

Nr. 6.319

Mă vei ține în deaproape cunoștință de toate bastimentele de război otomane ce trec în susul Dunării, asemenea și de ori ce concentrări de trupe în partea dreaptă a Dunării.

Kogălniceanu

[*Documente Oficiale. Neutralitatea României, Buc., 1876, p. 34.*]

219

Semlin, 19 Iunie 1876

Am primit astăzi ultimele Dvs. două telegrame. Am vorbit despre ele lui Ristici; vă trimit prin poștă proclamația și afișul stării de asediu care va apare curând. Vă trimit deasemenea o copie a scrisorii Principelui Milan către Marele Vizir, care cuprinde expunerea păsurilor și îndreptățirea purtării sale. Spune că dorește să coopereze la pacificare. Magasinovici este însărcinat a o înmâna și a continua funcțiunile sale atâta vreme cât îl vor mai îngădui Turcii și atâta vreme cât siguranța sa personală nu va fi amenințată. Mitropolitul Belgradului s'a dus să viziteze armata, douăzeci și patru de ore înaintea Principelui Milan. Școlile sunt închise; toți cetățenii care pot purta arme, sunt în picioare. O sută șaptesprezece mii de oameni sunt în campanie. Nu este o armată, ci întreg poporul sub arme. Principele de Muntenegru s'a pus în fruntea armatei sale în aceiași zi cu Principele Milan. Vor coopera. Dacă faptele de război vor fi la înălțimea sforțărilor nemaiauzite, de toate felurile, ale acestui mic popor, nu va mai rămâne diplomației europene, care n'a putut să împiedice nimic, decât să înregistreze, ca de obicei, fapte îndeplinite. In orice caz, Turcia sângerează din toate rănile sale. Chiar și victoriile sale s'ar putea să

fie victoriile lui Pyrrhus. Austria adună un corp de observație. Casa Comitetului bulgar din București va fi strămutată la Belgrad unde acest comitet își va avea de-acum înainte sediul. Se formează la Cladova o ceată numeroasă, hărăzită a intra în Bulgaria. Dacă flota turcă ar bombarda fortăreața Belgradului și ea n'ar putea fi apărată, s'a lăsat ordinul de a o face să sară în aer.

Împreună cu mai mulți colegi ai mei, am asistat, amestecați în mulțime, la plecarea Principelui Milan. Alteța Sa zărindu-ne, a venit să ne întindă mâna.

Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 217, f. 11—13. Reprodus și la N. Iorga, *Corresp. diplomatique romaine* Nr. 307, p. 135. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

220

Pera, 19 Iunie 1876

Savfet Pașa, în locul răspunsului făgăduit la cererea de neutralizare, mi-a comunicat că, în urma unei telegrame a Guvernatorului Ruștiucului, privind temerile Excelenței Voastre pricinuite de intențiile flotei turce, Marele Vizir ar fi însărcinat pe acesta din urmă de a vă liniști și de a vă spune că flota turcă navighează pentru a face poliția fluviului și a împiedica trecerea cետelor ce ar putea veni de pe malul nostru. I-am replicat că acestea nu răspunde de fel chestiunii neutralizării, că noi dorim să știm dacă Turcia primește cererea noastră de a scoate din zona de război partea Dunării dintre Serbia și România. Savfet Pașa mi-a răspuns că, socotind aceste explicații suficiente, nu s'a mai sfătuit cu Marele Vizir. L-am rugat să-i vorbească cât de curând, repetându-i toate argumentele pe care ne sprijinim și l-am hotărât să ceară chiar el o notă oficială, menită a-i ușura sarcina. Ii voi trimite mâine dimineață această notă și o copie Excelenței Voastre prin curierul de Marțea viitoare.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 19, f. 17—19. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

221

București, 19 Iunie 1876

Domnule Ministru,

Cu ocazia punerii în aplicațiune a tratatelor de comerț și altor acte internaționale încheiate în timpul din urmă între diferite state, s'a admis un uz foarte util și anume acela de a-și comunica guvernele reciproc toate circulările și instrucțiunile emanaate dela fiecare din ele pentru a face să se execute stipulațiunile convenționale; proced în mare grad practic și apt a menține o mai strânsă înțelegere între guverne și de a le înlesni mijloace de a da la timp,

comercianților și altor persoane interesate indicațiunile necesare. Astfel au lucrat, spre exemplu, Austro-Ungaria și Italia în timpul punerii în aplicațiune a celui din urmă tratat de comerț încheiat între ele.

Considerând dar că guvernul nostru, mai înainte chiar de a se pune în vigoare convențiunea de comerț dintre România și Austro-Ungaria, a recunoscut utilitatea preschimbării între aceste două guverne a tuturor instrucțiunilor relative la aplicarea convențiunei și că în urma intervenirei făcute în acest sens pe lângă agenția română din Viena, s'a și primit dela ea parte din niște asemenea circulări de-ale guvernului austro-ungar;

Având în vedere că guvernul imperial și regal exprimând acum prin consulatul său general, dorința ce are și el de a se face reciproc un asemenea schimb de circulări, instrucțiuni ordonate și alte piese, treptat precum vor apărea, ne transmite deja aci anexata în traducțiune circulara dela 9 Iunie anul curent, adresată de către Ministerul Imperial și Regal de Comerț Camerilor de comerț, în privința intrării în vigoare a convențiunei încheiată cu România. Considerând avantajele ce vor rezulta pentru amândouă statele contractante și chiar pentru interesele comercianților, din acceptarea și punerea în lucrare, cât se poate mai în grabă a unei asemenea procedări.

Am onoare a vă ruga Dle Ministru, să binevoiți a lua dispozițiuni de a se comunica guvernului Austro-Ungar, prin canalul acestui minister, toate circulările ce veți da autorităților dependente de Ministerul dirijat de Domnia-Voastră, precum și orice alte piese se vor emite relativ la aplicarea convențiunei noastre cu Austro-Ungaria și aceasta pe baza reciprocității ce ni se acordă de guvernul imperial și regal. Primiți vă rog, Domnule Ministru, asigurarea prea osebitei mele considerațiuni.

Ministru,
Kogălniceanu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5086, f. 49 și 57.]

222

București, 20 Iunie 1876

Savfet Pașa, Ministrul Afacerilor Străine al Turciei, răspunzând imprecis demersurilor verbale ale Agentului nostru la Constantinopol cu privire la neutralizarea Dunării și mai ales între Negotin și Vârciorova, am autorizat pe Generalul Ghica să pună chestiunea printr'o Notă oficială și să declare că suntem hotărâți, în chip neclintit, să impunem respectul acestei neutralizări. Chiar astăzi concentrăm un corp de observație la Gruia. Binevoiți a pune deasemenea chestiunea neutralizării într'o notă oficială cu atât mai mult cu cât Serbia ne-a asigurat că nu va începe ea mai întâi atacul pe Dunăre.

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 22. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

214

București, 20 Iunie 1876

Nr. 1130.

Domnilor Senatori,
Domnilor Deputați,

Fac cu atât mai mult apel la patriotismul și la moderațiunea Dstră în momentele actuale, cu cât la hotarele noastre agitațiunile durează și orizontul politic este departe de a fi senin. Pozițiunea creată României prin tratatul de Paris ne asigură binefacerile neutralității. În cât timp vor îndeplini legile acestei neutralități, în cât timp vom oferi Europei spectacolul unui popor lucrând în pace la reformele și îmbunătățirile sale din lăuntru, avem tot dreptul de a ne aștepta că pericolele exterioare se vor opri la hotarele noastre.

În vederea înaintării lucrărilor câmpului, care vor reclama prezența multora din Dstre, guvernul Meu se va mărgini a vă prezenta numai proiectele cele mai imperios cerute. În întâiul rând figurează economiile financiare ce guvernul Meu vi le va prezenta chiar pentru anul curent și el poate chiar de acum a vă afirma nestrămutata sa dorință, de a reduce pentru anul viitor cheltuelile Statului în limitele resurselor bugetare.

Tot în sesiunea actuală vi se va prezenta și proiectul de lege pentru transformarea zilelor de prestațiune într'o dare fixă bănească.

Nu mă îndoesc, Dlor Senatori și Dlor Deputați că, ținând seama de hotărîrea guvernului Meu, de a îndeplini greaua sarcină ce-i este dată Dstre, la rândul Dstre, veți conlucra ca un perfect acord să domnească între ambele Corpuri Legiuitoare, pentru ca astfel, cu toții să contribuim la întemeierea instituțiilor noastre constituționale, la dezvoltarea intereselor publice și private, la înflorirea scumpei noastre Rcmâanii.

Dumnezeu să binecuvânteze lucrările domniilor voastre

Carol

Președintele consiliului miniștrilor și ministru al agriculturii, comerțului și lucrărilor publice, Manolache Costachi.

Ministru afacerilor străine, M. Kogălniceanu.

Ministru finanțelor, Ion Brătianu.

Ministru de interne, George D. Vernescu.

Ministru de resbel, colonel Gh. Slăniceanu

Ministru cultelor și al instrucțiunii publice, Gh. Chițu.

Ministru de justiție, M. Ferechide.

[*Monitorul Oficial* No. 136 din 20 Iunie/2 Iulie 1876, p. 1.]

[București,] 20 Iunie 1876

Approb cuvintele dvs. Rezistați cu hotărîre. Cereți categoric neutralizarea Dunării între Negotin și Vârciorova și declarați că suntem neclintiți în hotărîrea noastră de a impune respectarea neutralității noastre.

Dacă vi se vorbește despre intenția Serbiei de a ataca insula Ada-Kale, răspundeți că am obținut asigurarea Serbiei că nu va ataca dinspre partea Dunării, rămânând în această zonă în defensivă. Vom concentra chiar azi un corp de observație la Gruia.

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 21. Reprodus și în *Documente Oficiale*, 1876, p. 49. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

Pera, 20 Iunie 1876

Am comunicat și citit tuturor reprezentanților Puterilor Garante cererea Excelenței Voastre cu privire la neutralizare, precum și nota mea remisă Porții, (cerându-le) concursul. Aproape toți au primit deja dela guvernele lor ordinul de a ne sprijini, își propun să ceară intervenția lui Savfet Pașa în acest sens și socotesc că cererea noastră va fi agreată de către Sublima Poartă.

General Ghica

[*Documente Oficiale. Neutralizarea Dunării*, București, 1876, p. 49—50. Textul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

București, 21 Iunie 1876

Domnule Ministru,

Resbelul între Serbia și Turcia fiind declarat importă ca să fim cu cea mai mare atențiune pentru a evita orice ar putea compromite neutralitatea noastră.

Astfel fiind, am onoarea a vă ruga să binevoiți a da de urgență ordine circulare la adresa autorităților noastre de pe litoralul român și mai cu seamă celor din fața Negotinei până la Vârciorova ca să nu permită ieșirea din țară decât persoanelor cari vor avea pașpoarte în regulă vizate de cei în drept și care va fi cunoscuți ca comercianți sau călători inofensivi. O asemenea privilegere urmează a se exercita și în privința acelor care intră în țară.

Veți recunoaște Domnule Ministru, împreună cu mine, că obținând neutralizarea Dunării în partea începând dela Negotina până la Vârciorova, această

neutralizare nu poate fi menținută, decât prin cea mai scrupuloasă abținere din partea noastră dela evenimentele cari se petrec peste Dunăre; într'un cuvânt prin observarea strictă a *legilor neutralității*.

Cu această ocaziune, am onoarea a adăoga că din informațiunile ce am, rezultă că se află la noi în țară niște agenți *înrolători* pentru armata Serbiei și că unii din acești agenți ar fi înrolat deja 1500 indivizi dintre lucrătorii drumului de fier între Predeal și Ploiești. Binevoii dară a cere dela autoritățile respective descoperirea și urmărirea organizatorilor acestei înrolări conform dispozițiunilor codului nostru penal.

Primiți vă rog, domnule ministru, asigurarea prea osebitei mele considerațiuni.

Ministru,
Kogălniceanu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 38.]

227

București, 21 Iunie 1876

Resbelul între Serbia și Turcia fiind declarat, importă ca se fim cu cea mai mare atențiune pentru a evita ori-ce ar putea compromite neutralitatea noastră.

Ast-fel fiind, am onoarea a Vă ruga să bine-voiți a da de urgență ordine circulare la adresa autorităților noastre de pe litoralul român, și mai cu seamă celor din fața Negotinei până la Vârciorova, ca se nu permită eșirea din țară de cât persoanelor cari vor avea pașporturi în regulă vizate de cei în drept, și cari vor fi cunoscuți ca comercianți sau călători inofensivi. O asemenea priveghere urmează a se exercita și în privința acelor cari intră în țară.

Veți recunoaște, Domnule ministru, împreună cu mine că, obținând neutralizarea Dunărei în partea începând de la Negotina până la Vârciorova, această neutralitate nu poate fi menținută de cât prin cea mai scrupuloasă abținere din partea noastră de la evenimentele cari se petrec peste Dunăre, într'un cuvânt prin observarea cea mai strictă a *legilor neutralității*.

Vă rog tot-odată, Domnule Ministru, a îndoi gardele de pe litoralul nostru, și potrivit adresei mele sub Nr. 6.112, a efectua grabnic concentrarea corpului de observațiune la puncturile Gruia și Severin, adică începutul și finitul confinielor serbo-române.

Kogălniceanu

[Reprodus după *Documente Oficiale*, 1876, p. 35.]

228

București, 21 Iunie 1876

Dl. ministru de externe îmi comunică că resbelul între Serbia și Turcia fiind declarat, importă ca să fim cu mare atențiune pentru a evita orice ar

putea compromite neutralitatea noastră. Luați de urgență măsuri a nu se permite ieșirea din țară decât persoanelor care vor avea pașapoarte în regulă vizate de cei în drept și cari vor fi cunoscuți ca comercianți sau călători inofensivi. Tot aceiași măsuri veți lua și pentru cei ce vor intra în țară.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 40 și 42. Telegramă foarte urgentă.]

229

București, 21 Iunie 1876

Sunt informat că la noi în țară se află niște înrolători pentru armata Serbiei și că unii ar fi înrolat deja 1500 indivizi dintre lucrătorii drumului de fier între Predeal și Ploiești. Luați grabnice măsuri pentru descoperirea și urmărirea organizatorilor acestor înrolări conform dispozițiilor codului nostru penal.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 39, Telegramă circulară. Confidențial.]

230

Pera, 21 Iunie 1876

Astăzi reprezentanții Puterilor Garante au sprijinit pe lângă Savfet Pașa cererea noastră de neutralizare. Am vrut să-i smulg până la un răspuns scris, un răspuns verbal precis și i-am citit în parte ultima dvs. telegramă. Savfet Pașa m'a asigurat din nou că nu trebuie să ne îngrijorăm din pricina flotei, căci n'a primit niciodată ordinul de a intra pe partea Dunării dintre Serbia și România. I-am răspuns că ar putea primi acest ordin, că prin răspunsul său imprecis Poarta nu se angajează, că pare a dori să-și păstreze libertatea de acțiune, că noi dorim un angajament hotărît și imediat putând lega orice guvern care ar înlocui cumva brusc pe acesta. Am mai întrebat, în sfârșit, dacă, până la un răspuns scris, ar putea să angajeze verbal Guvernul său; mi-a răspuns că pentru moment aceasta nu stă în puterea sa, fiind dat că nota mea a fost abia acum tradusă și n'a fost încă supusă Marelui Vizir, dar că nădăjduște mâine să-mi poată da răspunsul și că va face tot ce-i va sta în putință pentru a obține satisfacerea cererii noastre.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 35 și 36. Reprodușă și în *Documente Oficiale*, 1876, p. 52—53. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

231

Oltenița, 21 Iunie 1876

Domnule Ministru,

După informațiile ce am luat, se zice că comitetul bulgar din urba Oltenița, a luat deciziunea ca în fiecare zi pornește de aci cu trăsuri de birjă câte cinci

până la zece persoane bulgari, la București și de acolo cu trenul la Severin, pentru trecerea în Serbia. În ziua de 9 curent, luni, a transportat vaporul de pasageri otoman anume Archiv 400 soldați ce i-a lăsat în garnizoană la Turtucaia și pe care îi ține în câmp în corturi. La 17 tot ale curenteii a trecut în susul Dunării un vapor mare de rezbél, otoman cu tunuri și muniții și cu 500 soldați și după o altă informație ce am luat dela agentul otoman de comerț din acest port și care este însărcinat și cu atribuția vapoarelor otomane m'a încredințat că are știință pozitivă că este a mai trece încă cinci vapoare de rezbél în susul Dunării. Aceste informații și subscris cu tot respectul vi le supui la cunoștință Domniei-Voastre, având deviză ordinul Dvoastră telegram cu No. 6319 că la orice trecere de asemenea bastimente voi raporta imediat telegram.

Binevoți vă rog, Dle Ministru, a primi încredințarea prea osebitei mele considerații.

Căp. Portului,
A. Vălcănescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 1—19, f. 136.]

232

Calafat, 21 Iunie 1876

Până acum n'au trecut bastimente rezbél otomane; la Vidin este unul cu 8 tunuri, oștire concentrată a rămas 2000, fiind mobilizate hotarele Serbiei.

Căpitanul portului,
Serianu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 1, f. 139. Telegramă.]

233

Călărași, 21 Iunie 1876

Astăzi la 8 ore dimineața am primit telegrama. La 10 ore am trecut în Silistra, m'am introdus în lagăr. Trei mii rezerviști sub 160 corturi, osebit armata regulată 2000 în cazarma Silistra, peste 50 tunuri la patru porți ale Silistrei.

Căpitanul Portului Stirbei,
G. Antoniu

[Arh. St. Buc., Min. Af. Ext., dos. Nr. 1, f. 140. Telegramă.]

234

Giurgiu, 21 Iunie 1876

Dela 19 curent până astăzi, cu trenul de Sumla s'au concentrat la Roustchuk trei mii soldați din care una mie echipându-se s'a imbarcat pe un vapor însoțit

de un șlep încărcat în 500 tone ghiulele și cartușe, a pornit astăzi la Vidin. În Roustchouk un sunt alte bastimente [de] rezbel decât două care se află de Sâmbăta seara, 19 curent, ancorate pe Dunăre, în dreptul Roustchouk-ului și Ostrovului nostru, rămânând adăstând ordine. Se zice că astăzi Hassan-Pașa a trecut cu oștirea pe teritoriul Serbici.

Căpitanul portului,
C. Pascale

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 1, f. 142. Telegramă.]

235

Turnu-Severin, 21 Iunie 1876

Actualmente concentrările și pregătirile de rezbel pe malul sârb, prin vecinătatea acestui port se găsesc astfel: Cetatea Cladova are 12 tunuri și 4000 milițieni, din care 1000 lucrează cu mare grabă la șanțuri și alte fortificațiuni pe munte în fața insulei Adakale. Această insulă — cetate, afară de puține familii nu dispune decât ca la 400 soldați, cu câteva tunuri vechi și este foarte posibil fiind parte din șanțurile ei inundate ca chiar înainte de începerea unui bombardament din partea Sârbilor, Turcii disperați, să fugă pe teritoriul nostru sau pe cel austriac. Ca să pot fi cu totul exact în informațiunile ce vă supun astăzi și cu altă ocaziune, ar fi de trebuință să mă transport pela unele locuri, pentru care mi-ar trebui oarecare mijloace bănești.

Dacă binevoiiți a mi le procura. Până astăzi nu a trecut nici un bastiment turcesc de rezbel.

Căpitanul portului,
Al. Nicolescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 1, f. 148. Telegramă.]

236

Bechet, 21 Iunie 1876

La 17, 18 corent au trecut 6 vapoare de rezbel cu armată otomană în susul Dunării; la 20 sosind un vapor de rezbel la Rahova din sus, lăsând armata s'a înapoiat. Vis-à-vis de port este un vapor de rezbel. Astă noapte a trecut un vapor cu armată otomană și astăzi la 10 1/2 ore dimineața trecând un vapor de rezbel în susul Dunării, având un șlep cu armată.

Căpitanul portului,
Moissescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 1, f. 138. Telegramă.]

Galaji, 21 Iunie 1876

In interval de 20 zile, au trecut în susul Dunării vase de rezel otomane, anume:

Două cuirasate, cinci şalupe canoniere onelice ¹⁾ cu provenienţă dela Tulcea din care una dela Constantinopol, un vapor mare cu două hornuri numit «Haine», un vapor mai mic numit «Kalaci Aly» provenienţă dela Constantinople, cel din urmă transportând armată regulată face şi serviciul comercial. Toate aceste vase, fără a se opri în acest port. La Tulcea se află un cuirasat, două regimente armată regulată în oraş, din care, parte la Sakcia şi Măcin, precum şi un mic număr cerchezi neregulaţi prin sate pentru gardă; după informaţiuni dela locuitori ce vin în acest port una şalupă canonieră se află la gura Ghecetului în dreptul Brăilei.

Căpitanul Portului,
G. Panteli

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 1, f. 141. Telegramă.]

[Bucureşti,] 21 Iunie 1876

In urma asigurărilor Excelenţei Voastre, Domnul Mitilineu mi-a spus că nici un vas cuirasat n'a suit Dunărea. Rezultă totuşi din informaţiile ce mi-au sosit astăzi din Galaţi că, afară de mai multe canoniere, două cuirasate sub pavilion otoman au suit Dunărea. Rog pe Excelenţa Voastră să binevoiască a-mi comunica despre ce este vorba. Comunic cu această ocazie Excelenţei Voastre că au fost date ordine autorităţilor riverane ale Serbiei să interzică orice ieşire şi orice intrare de pe un mal pe altul a Sârbilor şi Bulgarilor, în afară de negustori sau de persoane instalate acolo şi bine cunoscute de către autorităţile noastre.

Kogălniţeanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 143. Originalul în limba franceză.]

Constantinopol, 21 Iunie 1876

Domnule Ministru,

Am onoarea a expedia, aci anexată, Excelenţei Voastre, conform telegramei mele cifrate de la 19 Iunie (1 Iulie) Nr. 117, copia notei oficiale pe care Excelenţa Voastră m'a autorizat a o adresa Domnului Ministru al Afacerilor

¹⁾ Aşa este în text.

Străine al Sublimei Porți, cu privire la neutralizarea Dunării între Negotin și Vârciorova.

Diferitele mele telegrame privind această chestiune sunt îndeajuns de limpezi și descriu destul de credincios mersul, din nefericire atât de încet, al tratativelor, pentru a fi de prisos să mai dau aici amănunte. Aceste tratative sunt încă pendinte. Excelența Voastră va afla urmarea, nu îndrăznesc a spune rezultatul, pe cale telegrafică, înainte chiar de sosirea la București a curierului ce aduce acest plic. În ciuda cuvintelor mele hotărâte, în ciuda argumentelor pe care le-am îngrămădit în numeroasele mele convorbiri cu E. S. Savfet Pașa pentru a-i demonstra că propunerea noastră trebuie să fie primită de urgență de către Guvernul său, nu am putut obține până acum decât răspunsuri în doi peri. Excelența Voastră va fi informată telegrafic dacă voi avea mâine mai mult noroc.

Pentru cine cunoaște încetineala fără leac și reaua voință înrădăcinată cu care Sublima Poartă se ocupă de afacerile chiar cele mai grave și cele mai grabnice, și, afară de aceasta, oroarea sa tradițională de a trata o chestiune având un caracter internațional cu un Principat socotit ca vasal, îndoiala este mai mult decât îndreptățită: ea constituie o datorie.

Dacă vom avea câștig de cauză, acest succes se va datora, în cea mai mare parte, sprijinului unanim al Puterilor garante.

Rog pe Excelența Voastră să binevoiască a primi asigurarea foarte înaltei mele considerații.

Generalul Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71 — 76, f. 26. Reprodus în *Documente Oficiale*, 1876, p. 50—51. Originalul în limba franceză.]

Anexă la doc. Nr. 239

[Constantinopol,] 19 Iunie 1876

Domnule Ministru,

Rezultă din informațiile primite de către Guvernul meu că Turcia și-ar propune, în cazul unui război cu Serbia, să trimeată vasele sale de război pe Dunăre în sus, fie pentru a naviga în apele sârbo-române, fie pentru a ataca Serbia din partea fluviului aflător între acest Principat și România. Trimiterea unei flote de război pe Dunăre și mai ales în regiunea mai sus amintită trezește îngrijorările Guvernului Alteței Sale Serenisime Principele Carol.

Dacă apele sârbo-române ar servi unei navigații de supraveghere sau unor ostilități de fapt, sunt toate probabilitățile, fiind dată micimea terenului și greutatea pentru armatele în luptă de a se menține și de a opera în afara liniei de demarcație a apelor române, ca această navigație sau aceste ostilități să dea naștere unor ciocniri, să ridice chestiuni de drept, să producă pagube materiale României și să pună țara noastră, atât de dornică de a păstra cea mai strictă

neutralitate, într'o situație dificilă și în acelaș timp, primejdioasă. Eventualități neprevăzute ar expune-o să-și vadă neutralitatea nerecunoscută sau chiar violată. În aceste împrejurări și pentru a preîntâmpina aceste eventualități, este de mare importanță pentru Sublima Poartă și pentru Guvernul român să încerce, printr'o înțelegere prietenească, să'nlătore tot ce ar putea, direct sau indirect, provoca noi complicații sau mări pe cele care există astăzi.

Guvernul meu crede că singurul mijloc de a preîntâmpina orice primejdie de acest fel și de a înlătura orice agravare a situației este de a stipula chiar dela început neutralizarea regiunii Dunării cuprinsă între Serbia și România, adică între orașele Negotin și Vârciorova.

Datorită acestei stipulații, chestiunile atât de complexe și de gingașe care s'ar fi născut în lipsa ei, ar fi înlăturate; Guvernul român n'ar mai avea nevoie să recurgă la măsurile costisitoare pe care i le-ar impune nevoia de a-și păzi neutralitatea și ar putea astfel să-și păstreze și să-și dedice întreaga sa vigilență împiedicării, pe teritoriul său, a oricăror manevre ilegale și menite a atenta la liniștea malului drept al Dunării. Într'un cuvânt ar fi pus în situația de a menține și de acum înainte neschimbată atitudinea a cărei corectitudine statornică și nedesmințită lealitate, Guvernul Imperial a avut ocazia a o aprecia de mai multe ori.

Am, prin urmare, onoarea, în numele Guvernului meu, să cer Sublimei Porți neutralizarea Dunării între Negotin și Vârciorova și îndrăznesc să nutresc nădejdea că Guvernul Imperial se va grăbi să primească în chip favorabil o cerere atât de îndreptățită din toate punctele de vedere.

În așteptarea unui răspuns care mi-ar îngădui să comunic urgent Guvernului meu hotărîrea Sublimei Porții, rog pe Excelența Voastră să binevoiască a primi asigurarea foarte înaltei mele considerații.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 27 și 28. Originalul în limba franceză.
Copie.]

240

[București,] 22 Iunie 1876

Un remorcher sub pavilion austriac mergând spre Orșova a fost bombardat de către forturile sârbe în fața insulei Ada-Kale. Văzând primejdia, remorcherul s'a întors din drum fără să fie rănit vreun membru al echipajului. El era urmat de un alt remorcher și de vapoare cu pasageri, deasemenea sub pavilion austriac, care s'au adăpostit în portul dela Cladovo.

Căpitanul portului a declarat că forturile sârbe nu intenționaseră să atace vaporul austriac dar că întunericul nopții le împiedicaseră să deosebească culorile pavilionului.

După aceste explicații cele trei vase au părăsit portul nădăjduind că vor fi lăsate să treacă. Față de acest fapt regretabil, este de cea mai mare importanță ca principiul neutralizării Dunării să fie admis cu o clipă mai de vreme, în chiar interesul comerțului. Vă rog deaceia să faceți un nou demers pentru a tăia scurt șovăelile Porții și pentruca această neutralizare să fie admisă în chip formal.

Puneți în relief toate urmările supărătoare a acestei șovăeli atât din punct de vedere politic cât și comercial. Comerțul internațional suferă din această pricină, și, dacă această stare de neliniște se va prelungi, vom fi siliți să proclamăm noi înșine neutralizarea pe propria noastră răspundere și să o facem respectată în caz de încălcare prin toate mijloacele de care dispunem.

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, nr. 1—19, f. 47. Reprodus și în *Documente Oficiale. Neutralizarea Dunării*, București 1876, p. 55-56. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată circulară.]

241

Pera, 22 Iunie 1876

Cu ocazia felicitărilor mele pentru revenirea sa la Ministerul Afacerilor Străine, Savfet Pașa mi-a exprimat recunoștința Porții pentru purtarea țării noastre față de imperiu dela începutul chiar al greutăților din Orient, precum și pentru asigurările Excelenței Voastre.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 126. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

242

Paris, 22 Iunie 1876

Am înmănat lui Decazes nota oficială cerând neutralizarea Dunării. Mi-a spus că Puterile vor înlesni această chestiune. Ar fi necesară întrunirea unei conferințe și în împrejurările actuale lucrul nu este ușor; crede, de altfel, că nu este atât de urgent cazul pe cât credem noi — mi-a arătat în sprijinul acestei păreri, o telegramă din Constantinopol, datată 3 Iulie, prin care Ambasadorul Franței anunță că Savfet Pașa a comunicat Agentului României, că un ordin urma să fie trimis a doua zi Comandantului flotei de război turce, de a nu se atinge de zona tuturor ostilităților în partea Dunării cuprinsă între malurile sârb și român.

Callimaki Catargi

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 52. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

Turnu-Severin, 22 Iunie 1876

Remorcherul Tisa [cu] bandieră austriacă plecând astăzi dimineață cu șleperi pentru Orșova, în dreptul insulei Cetatea Adacale, a început a fi bombardat din fortificațiunile serbe de unde (despre care v'am supus la cunoștință prin telegrama de ieri) văzând pericolul, remorcherul a întors îndată și astfel a scăpat cu cinci gloanțe de pușcă intrate în corpul lui fără să atingă pe cineva din echipagiu.

Remorcherul Szava Galați și bastimentul de pasageri Theghethof, toate sub bandieră austriacă, urmau pe Tisa și fură înapoiate înainte de a ajunge la punctul pericolului. Au trecut îndată la Kladova și căpitanul acestei cetăți a declarat că nu au intențiunea a ataca vreun bastiment austriac dar că a fost greșala bastimentului care a vroit a trece așa de noapte ($3\frac{1}{2}$ ore a.m.) când lumina nu permite îndestul a se distinge pavilionul bastimentului din înălțimea locului unde sunt fortificațiunile.

Recunoscându-se neînțelegerea, bastimentele citate mai sus plecară din nou, în acest moment, și sper că vor trece libere.

Vă rog luați în considerație cererea mea din telegrama de ieri, 287, fiindcă linia frontierei noastre pe o întindere de aproximativ 30 kilometre în care intră și portul, cât este și competența mea, nu posedă nici cel puțin o barcă nici pentru casuri grave nici pentru inspecțiuni asupra contrabandei.

Dați-mi ordin să comand o barcă la atelierul societății danubiene și puțin bani dați-mi pentru transport.

Căpitanul portului,
Al. Nicolescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 1, f. 34 și 151. Telegramă.]

[Belgrad,] 22 Iunie 1876

A fost proclamată starea de asediu cu o procedură sumară; străinii fără pașaport sau cauțiune vor fi expulzați, numărul lor se ridică la, aproximativ, patru sute. În fiecare cartier s'a organizat paza.

Armata, care are 50.000 de oameni, este comandată de Cernaiev. La stângă mai se află un alt corp, de 18.000 și 3.000 de voluntari, cu colonelul Lecianin, la dreapta 20.000 de voluntari, cu generalul Zach, pentru vechia Serbie. Mai sunt și 10.000 de soldați, comandați de Colonelul Ranco Alimpici, pentru Bosnia. Vor pătrunde voluntari în Bulgaria. Armata principală sprijinită pe Belgrad și A exinaț și apărând valea Moravei, se va îndrepta spre Niș.

A trecut și Principele Nichita cu 25.000 [de oameni], « punând la socoteală și partidele răsculaților cu toți șefii lor ». Alături de corpul pe care-l comandă el, mai este unul încredințat Voievodului Plamenaf.

Milan este primit cu entuziasm. Cu toate ploile neîncetate nu s'a îmbolnăvit niciun soldat. Trebuie să recunoaștem că poporul sârb dă dovadă de o mare uitare de sine. Trei impozite extraordinare de război, daruri benevole care nu mai încetează și care totalizează sume destul de importante în natură și în bani, rechiziții de toate felurile, el oferă totul, fără cea mai mică șovăială și orice bărbat, între șaisprezece și șaiszeci de ani, poartă pușca pe umăr. Această ne arată ca nu numai Scupcina, ci întreg poporul a dorit războiul, orice s'ar întâmpla după aceia. Ideia care-i însuflețește este liberarea de sub jugul turc a fraților lor de sânge, din Jugoslavia, locuind în peninsula Balcanică. Scopul lor este unirea, mai întâi sub două sceptre, apoi, sub unul singur. Această mișcare se bucură de simpatia imensei majorități a Slavilor, atât din Rusia cât și din Austria, Sârbii, Croații și Dalmații din Austria îmbrățișează cu și mai mult entuziasm această cauză decât Sârbii din Principate. Un război fără cruțare a început între Jugoslavi și Turci; un război de rasă și religie. Orice ar spune protocolurile oficiale, Rusia este aceia care a dat primul împlus mișcării și ea continuă s'o șpriține. Austria îi este potrivnică, iar Ungaria cu totul dușmănoasă.

Partidul maghiar și partidul slav, care se combat în Austria, au reprezentanții lor în cele mai înalte sfere ale Guvernului, ale societății și până și pe treptele tronului. De multă vreme partidul slav încearca să atragă de partea sa pe Jugoslavi fluturându-le imagina instalării unei ramuri secundare a dinastiei austriace ¹⁾ în regiunile dintre Balcani și Marea Adriaticei. Această idee câștigase mulți partizani. Dar Rusia, îngrijorată de terenul pe care începuse a-l câștiga Austria, nu a economisit niciun mijloc pentru a-i zădărnici eforturile, și a reușit să sape pe Austrieci în inima Jugoslavilor. Austria este astăzi tot atât de urâtă de aceste populații pe cât era, odinioară, în posesiunile sale italiene.

Astăzi toate aceste populații nutresc năzuința tăcută și nădejdea îndepărtată de a întruni pe toți Jugoslavi din Balcani, sub sceptrul unui principe rus. « Ristici este încântat de ideia lui Kogălniceanu de a cere Puterilor neutralizarea Dunării. Sârbii doresc să li se îngăduie trecerea armelor. » Ministrul de război m'a lăsat chiar să înțeleg că România se'ncărcă, prin refuzul său cu oarecare răspundere față de opinia publică din Orient. « Sârbii îi anunță pe Austrieci » că dacă vasele lor de război vor înainta, ei vor bombarda Ada-Kale: se vor întrebuiința torpile, se va bombardă de pe mal. Wrede, Agentul Austriei, nu crede în neutralizarea Dunării, « căci Viena nu va consimți niciodată să se

¹⁾ Secundo-geniture autrichienne.

lege de mâini și de picioare mai dinainte și pentru viitor ». Sturza a prevăzut războiul. « Dacă se poate spune că evenimentele au îndreptățit rând pe rând, prevederile mele, se poate deasemenea observa că Ministerul nu m'a onorat niciodată cu vreun răspuns ».

[N. Iorga, *Correspondance diplomatique roumaine*, Nr. 290, p. 128—130. Textul în limba franceză.]

245

Turnu-Severin, 22 Iunie 1876

Astăzi am avut o convorbire telegrafică cu d-l Comandant al Cetății Cladova Szeten Comits. D-sa m'a asigurat că nu e nimic hotărît pentru bombardarea Cetății turce Ada-Kalé și că este informat că nici turcii din Cetate nu sunt dispuși a începe bombardarea. În caz de bombardare din partea armatei Serbe mi-a promis că mă încunoștințează mai înainte.

Prefect,
Nucșoreanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, fol. 258. Telegramă.]

246

St. Petersburg, 22 Iunie 1876

N'a sosit nicio instrucțiune dela Iugenheim, unde Zinowiev a telegrafiat direct. Împăratul se'ntoarce Lunea viitoare, împreună cu Principele Gorciov. Fiind dat că lipsește din tratate un articol privind neutralizarea Dunării, mai ales în ce privește pe Turci, Giers crede că Turcia este în drept, din nefericire, să folosească acest fluviu pentru război, mai ales când acest război este defensiv. Guvernul imperial dorește din fundul sufletului ca demersul nostru să obție câștig de cauză. Austria fiind și ea interesată în această chestiune, din dublu punct de vedere, și comercial și militar, Giers crede că demersurile ar trebui să plece de la Viena. Ignatiev va trebui să le sprijine la Constantinopol. Giers mi-a citit o telegramă liniștitoare a lui Zinowiev în urma unei comunicări pe care v'a făcut-o Pașa din Rusciuc. Când m'am înapoiat dela Ministerul Afacerilor Străine, am găsit telegrama dvs. cifrată de ieri. Trebuie oare să înmânez o notă oficială și trebuie să prezint demersul nostru ca întemeiat pe un drept sau numai ca unul menit a înlătura noi încurcături capabile de a turbura pacea generală? Se pare că s'ar fi produs o înțelegere între Marile Puteri ale Europei pentru un complet neamestec în afacerile Orientului.

Girant Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 37—39. Originalul în limba franceză; Telegramă cifrată.]

Berlin, 22 Iunie 1876

Guvernul Alteței Sale Principelui României are informații după care Poarta otomană ar fi hotărâtă să atace Serbia pe granița sa fluvială și să trimeată vase de război în susul Dunării, mai ales în partea fluviului situată între Serbia și România. Această hotărâre a Porții otomane, dacă se înfăptuiește, ar putea să aibă o mare înrăurire asupra determinării drepturilor și datorțiilor României ca țară neutră și să o expună să-și vadă neutralitatea violată.

Guvernul român a primit din partea Serbiei asigurarea că aceasta nu va începe, ea mai întâi, atacul pe Dunăre. Răspunsul dat, însă, de Ministrul Afacerilor Străine din Constantinopol demersurilor scrise și verbale ale Generalului Principe Ghica, agentul României, a fost așa de puțin liniștitor încă Guvernul român, statornic hotărât a face respectată neutralitatea sa, a poruncit chiar ieri concentrarea unui corp de observație pe malul Dunării, la Gruia, în fața Negotinului.

Subsemnatul a fost însărcinat a transmite Alteței Sale Principelui de Bismarck această comunicare și a-l ruga în același timp să binevoiască a interveni pe lângă Poarta otomană pentru a o povățui să nu întreprindă nicio acțiune războinică pe Dunăre. Nu este vorba aici, pentru noi, de o discuție teoretică asupra legăturilor de drept între țările riverane ale Dunării. Clipa ar fi rău aleasă pentru aceasta. Este vorba de a preîntâmpina un fapt pozitiv care ar fi de natură a crește cu mult complicațiile și așa foarte mari ivite în Orient.

Subsemnatul este fericit de a putea folosi această ocazie pentru a asigura pe Alteța Sa Principele de Bismarck de foarte înalta considerație cu care are onoarea a fi al Alteței Sale Serenisime prea devotat și prea supus servitor.

T. Maiorescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 104—105. Originalul în limba franceză.]

Berlin, 22 Iunie 1876

Am înmănat astăzi lui Radovici nota oficială asupra neutralității Dunării; Guvernul German va lua o hotărâre după ce se va înțelege cu Rusia și Austria; am înmănat și Memoriul anexat Notei din 15/27 Iunie. Radovici îl va prezenta îndată Impăratului și lui Bismarck. Păreră sa personală este că cererile noastre sunt drepte și moderate, și că Turcia ar face bine dacă ne-ar satisface; ne îndeamnă să rămânem pe această cale prudentă și să nu cerem prea mult pentru a nu crea precedentul unui refuz într'un moment în care, după toate probabilitățile, lucrurile în Orient se vor putea schimba în folosul nostru.

Maiorescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 113. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

Giurgiu, 22 Iunie 1876

Circulă sgomotul că guvernatorul Rusciukului aseară, înapoiindu-se dela Șiștov, unde sunt comisari otomani orânduți ai resbelului, a adus știrea că după o luptă de 8 ore între Turci și Serbi, Otomanii au intrat pe teritoriul Serbiei, distanță de șase ore, luând opt mici fortărețe și două sate, 10.000 oameni au căzut răniți și morți din ambele trupe. Rusciukul prepară expediția altui transport de oștire.

Căpitanul portului,
C. Pascal

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 1—19, f. 146. Telegramă.]

250

Calafat, 22 Iunie 1876

Informațiune din Vidin: ieri seară până astăzi au sosit 4 vapoare cu 2 șlepuri debarcând 2500 soldați arabi; se așteaptă pe uscat Cerchezi 1500.

Căpitanul Portului,
Serian

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 1—19, f. 149. Telegramă.]

251

Galați, 22 Iunie 1876

Acele două vase turcești cuirasate sunt tot la Tulcea. N'au trecut încă; armata a trecut în săptămâna trecută, precum am anunțat pe Dl Ministru Interne; șalupe, canoniere sunt în sus 5—două cuirasate și 2 vapoare care au transportat trupe. Agentul otoman mi-a spus că armata sa trage spre Vidin și în Bosnia; la Kecet, gura canalului dela Matcin este o șalupă; pentru oricare mișcare vă voi anunța.

Prefect,
Rășcanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 1—19, f. 147. Telegramă.]

252

București, 22 Iunie 1876

Aflu chiar în acest moment că un remorcher sub pavilion austro-ungar, navigând înspre Orșova, a fost atacat de către forturile sârbe din fața insulei Ada-Kalé.

Sunteți în curent cu sforțările pe cari le face Guvernul român pentru a obține neutralizarea Dunării, mai ales în acea parte a fluviului care ne desparte

de Serbia. Asigurările Serbiei după cari ea s'ar abține de a începe atacul din partea Dunării nu se împacă cu faptul pe care vi-l semnalez.

Vă rog să atrageți atenția Guvernului sârb asupra consecințelor supărătoare ale acestui fapt și să insistați ca bateriile de pe malul sârb se respecte cu religiozitate legile acestei neutralizări. Cât despre noi, am constituit deja un corp de observație la Gruia cu misiunea de a împiedica trecerea bastimentelor de război în partea Dunării care ne desparte de Serbia.

Kogălniceanu

[*Documente Oficiale. Neutralizarea Dunării*, București, 1876, p. 56. Textul în limba franceză. Telegramă.]

253

[București,] 22 Iunie 1876

Domnule Agent,

Din convorbirile pe care am avut onoarea a le avea cu dvs., cunoașteți toate eforturile pe care Guvernul român le face pentru a obține neutralizarea Dunării și mai ales a părții din acest fluviu care ne desparte de Serbia.

Mai știți deasemenea, domnule Agent, că una din condițiile care ne-au fost puse pentru realizarea acestui scop, este abținerea Serbiei de a începe atacul dinspre Dunăre și mai ales respectarea insulei Ada-Kale.

Asigurările, pe care mi le-ați dat chiar astăzi privind admiterea acestei condiții din partea guvernului sârb, nu se potrivesc, din nefericire, cu faptul care mi-a fost semnalat.

Intr'adevăr, rezultă din telegrame, pe care le am sub ochi, că un remorcher, sub pavilion austro-ungar, îndreptându-se spre Orșova, a fost atacat de către forturile sârbe, în fața insulei Ada-Kale. Veți recunoaște Domnule Agent, că un asemenea fapt este menit a paraliza toată acțiunea noastră în scopul de a obține neneutralizarea Dunării, neutralizare care este de cea mai mare importanță pentru toate țările în genere și în deosebi pentru Serbia.

De aceea vă rog să binevoiți a atrage atenția Guvernului Dvs. asupra urmărilor supărătoare ale faptului mai sus amintit, insistând pe lângă el pentru ca bateriile malului sârb să respecte cu sfințenie legile pe care această neutralizare le impune.

În ce ne privește, am și instalat un corp de observație la Gruia, cu misiunea precisă de a împiedica trecerea vaselor de război în partea Dunării care ne desparte de Serbia.

În așteptarea rezultatului îndatoritoarelor dvs. demersuri în sensul prezentei

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, f. 44—45. Reprodus în *Documente Oficiale*, 1876, p. 54—55.]

Pera, 22 Iunie 1876

Ies dela Savfet Paşa fără a avea un răspuns definitiv, deşi i-am dat noi amănunte şi explicaţii în materie. Mi-a cerut o notă, pe care i-am trimis-o chiar acum, pe baza asigurărilor pe cari Serbia ni le-a dat în ce o priveşte. Mi-a certificat că, mâine. Consiliul de Minişti se va pronunţa asupra cererii noastre. La insistenţele mele foarte vii de a cunoaşte sensul răspunsului, m'a însărcinat să vă comunic că speră că hotărîrea ne va satisface...

General Ghica

[*Documente Oficiale. Neutralizarea Dunării, Bucureşti, 1876, p. 53. Textul în limba franceză. Extras dintr'o telegramă.*]

Bucureşti, 22 Iunie 1876

Răspunsul verbal lui Savfet Paşa nu ne satisface nicidecum. Această stare de îngrijorare face să sufere comerţul tuturor naţiunilor şi al nostru în special. Deja tranzacţiile şi chiar navigaţia sunt în parte întrerupte. Dorim ca prin neutralizarea Dunării să potolim îngrijorarea în legătură cu comerţul internaţional.

Vă autoriz să reveniţi printr'o a doua notă, invocând şi consideraţiile de ordin comercial cari sunt în favoarea cererii noastre, cerere care are sprijinul Puterilor Garante. Declaraţi în mod categoric Porţii că, dacă în cel mai scurt timp nu avem din parte-i asigurări formale şi pozitive cu privire la neutralizarea Dunării, vom declara noi această neutralizare în interesul comerţului în genere, pe propriile noastre riscuri, şi o vom face respectată prin toate mijloacele ce ne stau la dispoziţie, făcând publicaţii în acest sens în toate porturile noastre Dunărene.

Kogălniceanu

[*Documente Oficiale. Neutralizarea Dunării, Bucureşti, 1876, p. 53—54. Textul în limba franceză. Telegramă cifrată.*]

Paris, 23 Iunie 1876

Domnule Ministru,

Am onoarea de a vă trimite în acest plic, copia notei pe care, conform instrucţiunilor dvs., am înmănat-o Guvernului francez în vederea neutralizării Dunării, Telegrama mea cifrată de ieri v'a înştiinţat ce răspuns verbal

mi s'a dat. Ducele Decazes, căruia îi împărtășisem simțămintele binevoitoare cu care Alteța Sa Principele și Guvernul său așteptau pe noul Agent al Franței, mi-a anunțat plecarea sa la sfârșitul acestei săptămâni. N'am pierdut această ocazie pentru a insista asupra diferitelor schimbări pe care ați dori să le vedeți introduse în compunerea scrisorilor de acreditare prezentate de către Reprezentanții Franței la noi, și am mulțumirea de a vă putea comunica cum că Ducele a consimțit îndată să satisfacă această cerere dreaptă. Scrisoarea de acreditare a Domnului Debains va cuprinde nu numai titlul de România, pe care l-am câștigat în chip definitiv pentru toate actele care vor precede de acum încolo din cancelaria franceză, dar și formula finală: « Sunt cu adânc respect al Alteței Voastre foarte umil și supus servitor » (scris manu proprio, înainte de semnătură). Singura deosebire pe care o introduce Protocolul francez este de a pune în frunte « Principe » în loc de « Monsignore », și aceasta dintr'un exces de conștiință care presupune o idee de mai mare respect, căci titlul de Monseigneur se dă în Franța la mai mulți mari demnitari, în timp ce acela de « Principe » este singurul potrivit într'un act oficial, adresat suveranului unui Principat.

Primiți vă rog, Domnule Ministru, asigurarea înaltei mele considerațiuni.

N. Callimaki Catargi

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 53—54. Originalul în limba franceză.]

Anexă I la Doc. Nr. 256

Paris, 22 Iunie 1876

Domnule Duce,

Mișcările Flotilei de război turce pe Dunăre nu mai îngăduesc nicio speranță că Poarta socotește acest fluviu neutru. Atacul asupra mai multor puncte ale malului sârb și bulgar, care se află în fața malului român, este iminent, și urmările lui nu pot fi decât dezastroase pentru România.

Față de această eventualitate amenințătoare, Guvernul Alteței Sale Principelui Carol, nu poate rămâne nepăsător. Silit de greutatea împrejurărilor, el ia măsurile necesare pentru a-și apăra granița împotriva unor acțiuni, care, de oriunde ar veni, ar compromite siguranța populațiilor sale și le-ar lovi în interesele lor cele mai respectabile. După ce a încercat în chip scrupulos toate datoririile care izvorau din neutralitatea sa, România nu poate fi bănuită de a dori să creze încurcături diplomației sau de a căuta să mărească greutățile Porții. Nu ascultă de niciun alt simțământ, decât de acela al propriei sale siguranțe.

Dar tocmai fiindcă a primit cu lealitate sarcinile situației sale, se crede astăzi în drept a-i culege roadele și dă astfel o nouă dovadă a moderației sale și a dorinței pe care o are de a menține pacea.

Guvernul Princiar se adresează așadar Franței, ca Putere semnatară a Tratatului din Paris, prin care ne-au fost garantate neutralitatea și autonomia și cere intervenția sa în scopul proclamării neutralizării Dunării și a stabilirii acestei neutralizări astfel, încât să fie pusă la adăpost de orice violare.

Nu mi se pare necesar a justifica oportunitatea și înțelepciunea acestei măsuri; sunt prea multe argumente în favoarea sa și încă din acelea care nu interesează numai România.

Indrăznesc a nădăjdui, Domnule Duce, că veți lua în serioasă considerare această cerere, pe care Guvernul meu m'a însărcinat a vi-o prezenta fără întârziere și că veți binevoi a-i acorda imediata dvs. atenție.

Primiți, vă rog, Domnule Duce, asigurarea foarte înaltei mele considerații.

N. Calimachi Catargi

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 55—59. Reprodus și în *Documente Oficiale*, 1876, p. 57—58. Originalul în limba franceză.]

Anexă II la doc. Nr. 256

Nr. 232.

Paris, 22 Iunie 1876

Domnule Duce,

Mișcările flotei de război turce pe Dunăre nu ne îngăduie să sperăm că Poarta va considera acest fluviu ca neutru. Ațacul este iminent pe mai multe puncte ale malului sârb și bulgar care sunt în fața malului românesc, iar consecințele vor fi dezastruoase pentru România.

Față de această eventualitate amenințătoare, Guvernul Alteței Sale Principelui Carol nu poate rămâne indiferent. Silit de forța împrejurărilor, el se pune în măsură de a-și apăra frontiera împotriva unor acțiuni cari, de oriunde ar veni, primejduiește siguranța populațiilor sale și le atinge în interesele lor cele mai vitale. După ce a îndeplinit în modul cel mai scrupulos toate obligațiile pe cari i le impunea neutralitatea sa, România nu poate fi bânuită că voește să creeze neajunsuri diplomației sau să mărească dificultățile Porții. Ea nu se lasă târâtă de nici un sentiment străin nevoilor proprii ei securități.

Dar tocmai fiindcă a acceptat în chip leal sarcinile situației sale, ea se socotește astăzi întemeiată să urmărească foloasele ei, și dă astfel o nouă dovadă a moderației sale de pace.

Guvernul Princiar se adresează ca atare Franței, în calitatea acesteia de Putere semnatară a Tratatului dela Paris prin care autonomia noastră și neutralitatea noastră au fost garantate, și solicită intervenția ei pentru a obține ca neutralizarea Dunării să fie proclamată și stabilită în așa fel încât să fie pusă la adăpost de orice încălcare.

Nu cred că este necesar a se justifica oportunitatea acestei măsuri înțelepte; prea multe motive în favoarea ei, cari toate nu interesează numai România.

Indrăznesc să sper, Domnule Duce, că veți lua în serioasă considerație cererea de față pe care Guvernul meu îmi cere să vă o prezint fără întârzierea și că veți binevoi a-i acorda o atenție imediată.

Binevoiți a primi... etc.

Calimaki-Catargi

[*Documente Oficiale. Neutralitatea Dunării*, București, 1876, pp. 57–58. Textul în limba franceză.]

257

Pera, 23 Iunie 1876

Mă întorc de la Savfet Pașa, fără un răspuns definitiv, cu toate noile amănunte și explicații pe care [i le-am dat] asupra chestiunii; mi-a cerut o notă asupra asigurărilor pe care Serbia ni le-a dat dinspre partea sa; i-am trimis-o. M'a asigurat că mâine Consiliul de Miniștri se va pronunța asupra cererii noastre. Față de viile mele insistențe pentru a cunoaște sensul răspunsului, m'a însărcinat să vă spun că nădăjduesc ca hotărârea să ne mulțumească. Dar după imprecizia și grija sa de a ocoli expresiile folosite de drept, mă tem că răspunsul făgăduit pentru mâine va fi lipsit de convingere, nici așa de precis și nici așa de categoric pe cât îl dorim noi. Vă rog să-mi spuneți dacă în acest caz trebuie să insist printr'o a treia notă pentru a obține un răspuns pe deplin mulțumitor.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71–76, Nr. 1–19, f. 40. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

258

Paris, 24 Iunie 1876

Când am vorbit, mai întâi, Ducelui Decazes despre îngrijorările Guvernului nostru, relative la rolul posibil al flotei de război turce de pe Dunăre în lupta dintre Turcia și Serbia, a atingerii aduse astfel neutralității noastre și a încurcăturilor în care am fi târați, cu toată dorința noastră de pace, Ministrul francez mi-a spus că este supărător că Tratatul din Paris proclamând libertatea de navigație pe acest fluviu, nu a reglementat în același timp, situația sa în caz de război, că neutralizarea sa, cel puțin în partea învecinată cu Marea Neagră și de-alungul statelor tributare, este de dorit și că România, care este direct interesată, ar trebui să-i semnaleze poruncitoarea necesitate și să'nfățișeze chestiunea Marilor Puteri Garante. L-am întrebat dacă mă autoriză să vă transmit acest sfat și

am făcut-o numai în urma răspunsului său limpede afirmativ. De curând, când i-am înmănat o notă privitoare la această chestiune, i-am amintit aceste amănunte și nu le-a tăgăduit. La insistențele mele pentru a-l convinge să intervină în scopul de a grăbi deslegarea, el nu opune un refuz, după cum ați putut crede în urma prea scurtei mele telegramme, dar mi-a explicat că chestiunea nu este încă coaptă, că trebuie pregătită o înțelegere a Marilor Puteri, provocată întrunirea unei conferințe care ar fi singură în drept a introduce această nouă dispoziție în codul internațional al Europei, și că cererea noastră va servi numai ca punct de plecare la o întreagă muncă diplomatică care cere timp. Cât despre comunicarea privind convenția comercială, ea cere dezvoltări pe care am trebuit să vi le transmit prin scrisoare. Ați primit-o desigur acum. Vă rog să-mi răspundeți.

Calimachi Catargi

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, f. 73—75. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

259

Viena, 24 Iunie 1876

Contele Andrassy va pleca cu Impăratul la Reichstadt, nu-l voi putea vedea decât la întoarcerea sa. În ce privește punctul șapte, cred că vă pot afirma că nu ne va lipsi sprijinul său, dar, pentru a avea deplin succes la Constantinopol trebuie să mai câștigăm și alte Puteri la punctul nostru de vedere. Ambasadorul Angliei mi-a spus astăzi că, în împrejurările actuale, neutralizarea absolută este cu neputință; este o chestiune care trebuie păstrată pentru mai târziu; m'a întrebat dacă optesprezece Krupp, pe care Serbia le așteaptă, vor trece prin România; i-am răspuns că nici un tun și nici o pușcă nu vor trece pe teritoriul nostru. Însărcinatul cu afaceri al Turciei mi-a spus că din considerație pentru noi Turcia nu s'a gândit niciodată să folosească flota sa de pe Dunăre.

Bălăceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 117, Reprodus și la N. Iorga, *Correspondence diplomatique roumaine*, Nr. 312, p. 137. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

260

București, 24 Iunie 1876

Dacă primiți o Notă defavorabilă și necategorică cu privire la neutralizarea Dunării, înștiințați-mă îndată, dar nu trimiteți o a treia Notă. Luați, dimpotrivă contact cu Ambasadorii, începând cu ai Germaniei, Franței și Angliei, și spuneți-le că refuzul Porții ne-ar pune într'una din cele mai false situații față de țară, și că, cu toată statornicia noastră dorință de a obseva neutralitatea văzând-o călcată în picioare de către Turcia, vom fi târâți mai departe decât

235

am voi. Negoțul nostru manifestă deja îngrijorări, toate schimburile noastre pe Dunăre sunt întrerupte. Simpatiile pentru Serbia izbucnesc pe față, frământarea în sânul populației noastre bulgare crește, cu toate măsurile represive, Parlamentul nostru este mai mult decât energic în tot ce privește drepturile și demnitatea țării. Dacă, așadar, Poarta și Puterile garante nu ne oferă mijloacele de a dovedi că neutralitatea Dunării este un adevăr și prin urmare și aceia a României, cu toată statornica noastră dorință de a sta liniștiți, vom fi aruncați, Dumnezeu știe, în ce [aventură].

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 66 bis. Reprodus și în *Documente Oficiale*, 1876, p. 60. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

261

București, 24 Iunie 1876

Domnule Ministru,

Comandantul Companiei a 5-a din Regimentul al 3-lea Dorobanți, îmi raportează că la 22 curent la ora 11¹/₂ din zi, după ce a vizitat pichetul 12 (ostrovul Ramadanu) eșind prin debușeul ce duce drept în Dunărea Mare, fiind însoțit de un ofițer și 4 soldați luptători, deodată se pomenesc că trage cu focuri asupra lor din cele trei bastimente turcești de rezbel ce staționează în mijlocul Dunării, în dreptul pichetului suscitât. Glonțul a trecut foarte aproape de Căpitan, dar n'a atins pe nimeni.

Văzând această agresiune neașteptată, luntrea s'a întors pe debușeul de unde venise.

Supunând cazul aprețiațiunii Dvoastră, vă rog, Dle Ministru, să binevoiți a interveni la timp, spre a înlătura pe viitor conflicte grave ce s'ar putea naște din cauza unor asemenea incurii mai cu seamă în timpul de față.

Binevoiți a primi încredințarea înaltei mele considerații.

Ministru,
Slăniceanu

[Arh. St. Buc., Min. Af. Ext., dos. Nr. 1—19, f. 72.]

262

București, 24 Iunie 1876

Nr. 6.501

Aflu chiar acum, că, la 22 a lunii curente, trei bastimente de război otomane din flotila Dunării au tras asupra unei bărci în care se aflau doi ofițeri români și patru soldați cari fuseseră să controleze pichetul Nr. 12 în apropiere de insula Ramadan.

236

Cred că este de datoria mea să reamintesc Excelenței Voastre de asigurările ce mi-ați dat cu privire la reprimarea oricărui act de agresiune ce ar surveni pe Dunăre. Fapte de acest fel putând să aibă, în împrejurările actuale, urmările cele mai supărătoare, rog pe Excelența Voastră să binevoiți a da ordine ca acte asemănătoare să nu se repete și ca flotila de pe Dunăre să păstreze cea mai mare rezervă.

Kogălniceanu

[*Documente Oficiale. Neutralizarea Dunării, București, 1876, p. 59. Textul în limba franceză. Telegramă.*]

263

Semlin, 24 Iunie 1876

Am primit telegrama Dvs. ieri de dimineață. În timpul zilei l-am văzut pe principele Milan și mi-am îndeplinit misiunea ; mi-a spus că înțelege situația Suveranului nostru și neutralitatea țării, dar în ce privește Guvernul român, Principele pare a fi fost jicnit mai întâi din pricina arestării indivizilor care mergeau la Cladovo cu pașapoarte sârbe și nu în Bulgaria, apoi din pricina altor incidente de-alungul Dunării, unde autoritățile noastre fac exces de zel, favorabil Turciei și de fel binevoitor neutralității noastre raportată la Serbia. Am răspuns că nu cunosc din izvor oficial niciunul din aceste fapte dar că-l rog să fie convins că autoritățile noastre nu-și fac decât datoria, întemeindu-se pe legile țării noastre, că problema bulgară atingându-ne mai îndeaproape trebuie privită și din alte puncte de vedere, că prin urmare România nu o poate confunda cu problema sârbă ; Principele îmi puse după aceea următoarea întrebare: ce va face oare România dacă vapoare de război turcești vor urca pe Dunăre pentru a ataca Serbia, folosind apele malului românesc? Ce veți face dacă obuzele sârbești vor ajunge pe teritoriul român, bateriile sârbe fiind așezate la locul cel mai strâmt al trecerii. I-am răspuns: Trebuie să mă mulțumesc deocamdată să raportez Guvernului meu, dar nădăjduesc că lucrurile nu vor ajunge până acolo. Principele mi-a răspuns: ei bine! informați Guvernul dvs. Fapt este că opinia publică de aici este extrem de întărită împotriva noastră, cu atât mai mult cu cât așteptările sale privind noul nostru guvern au fost înșelate; se spune că Generalul rus Fadeev ar fi sosit direct la locul unde se află armata sârbă ; se anunță și sosirea a două secții ale Crucii roșii ruse și a surorilor de caritate. Principele Milan nu va pleca încă. S'a produs o oprire în izbucnire ostilităților ; Consiliul de Miniștri mai deliberează dacă trebuie să facă o declarație de război, o proclamație sau să recheme, pur și simplu, agentul dela Constantinopol. Până în această clipă părerile sunt împărțite asupra acestei chestiuni. În așteptare a fost chemată a treia clasă de milițieni, hărăzită a ocupa fortăreața Belgradului cu opt mii de oameni, după aceia la

Semendria, și cred că este de prisos să mai fac un raport lunar; dacă doriți totuși, vă rog comunicați-mi. Convorbirea mea cu Principele Milan devenise la sfârșit cam anevoioasă; am avut totuși de a o putea întoarce astfel încât ne-am despărțit în cei mai buni termeni, iar Alteța Sa, foarte liniștită, mi-a arătat cea mai desăvârșită considerație și a terminat prin a fi mulțumit de explicațiile noastre reciproce.

Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 135—138. Reprodus și în *Documente Oficiale*, 1876, p. 29—30. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

264

București, 24 Iunie 1876

Nr. 403

Domnule Ministru,

Am intervenit telegrafic cu toată graba pe lângă Guvernul meu în sensul notei ce ați binevoit a-mi adresa la 22 Iunie/4 Iulie, sub Nr. 6.431, cu privire la atacul săvârșit împotriva unui remorcher austro-ungar de către forturile sârbe în fața insulei Ada-Kale, și am onoare a vă comunica răspunsul ce primesc acum.

Este drept, s'au tras focuri de armă într'un vas fiindcă nu avea felinare și dacă am înțeles bine sensul telegramei cifrate plină de greșeli, în acest punct, fiindcă plecarea din Vidin a unui vas de război turc fusese semnalată în aceiași zi de avangardă sârbă. În orice caz, Guvernul Sârb îl va pedepsi aspru pe comandantul respectiv și va reînoi ordinul de a se respecta neutralitatea Dunării. Acest ordin a fost dat deja în urma hotărârii Guvernului sârb de a înlesni sforțările pe cari le face guvernul român în vederea obținerii neutralizării Dunării, dând în ce-l privește declarația formală pe care am avut onoarea a vă o face verbal: anume că nu va începe cel dintâi ostilitățile pe Dunăre, și în particular, că nu va ataca insula Ada-Kale.

Binevoiți a primi...

M. A. Petronievici

[*Documente Oficiale. Neutralizarea Dunării*, București, 1876, p. 61. Textul în limba franceză.]

265

St. Petersburg, 24 Iunie 1876

Astfel încât Memoriul dvs., anexat la nota din 15/27 curent, n'a sosit încă. Indată ce voi fi în măsură de a o face, vă voi informa despre rezultat. Am urmat

verbal instrucțiunile cuprinse în telegrama dvs. Nr. 334, Giers găsește că noi 6096, 0961, 659, 2882 (nedescifrat) neutralizarea Dunării; va telegrafia lui Ignatiev pentru ca acesta să lucreze energic în acest sens pe lângă Poartă. În urma unei convorbiri pe care am avut-o cu el, baronul Langenau¹⁾ a telegrafiat lui Andrassy pentru a ști ce atitudine înțelege a lua guvernul Austriac în această chestiune. Conte Andrassy a interpelat în această privință...
.....(lipsește continuarea)

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 119. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată].

266

[București,] 24 Iunie 1876

În opoziție cu telegrama dvs. anunțându-mă că Ambasadorul Germaniei a primit o notă oficială din partea Sublimei Porți prin care i se confirma recunoașterea neutralizării Dunării, primesc acum o telegramă datată din patru, dela Generalul Ghica, dându-mi trista știre că Consiliul de Miniștri nu s'a pronunțat încă asupra chestiunii și că se teme că va primi un răspuns îndoios. Luați îndată contact cu Ministrul Afacerilor Străine, vorbiți-i serios despre situația critică în care ne-am afla în urma unui refuz al Porții. O flotilă considerabilă este întrunită la Vidin; vasele de comerț nu știu dacă-și vor putea continua drumul; comerțul nostru fluvial este îngrijorat cu privire la viitor; simpatiile pentru sârbi cresc; este mare frământare în sânul populației bulgare. Camera noastră mai mult decât energică. Dacă Sublima Poartă printr'un act de seamă nu ne pune în situația de a dovedi țării că neutralitatea este un lucru bun, prevedem că împotriva voinții noastre, vom fi târâți în mișcări. Insistați mult pentru a obține spirjinul Germaniei la Constantinopol.

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, f. 65. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

267

Berlin, 25 Iunie 1876

Negăsindu-l ieri acasă, l-am văzut pe Radovici astăzi. Îmi confirmă știrea prin care Turcia ar fi declarat ambasadorului Germaniei că va respecta Dunărea și că flota dela Vidin nu va fi întrebuițată. Mi-a arătat telegrama primită dela Ambasadorul lor dela Viena care vorbește despre demersurile lui Bălăceanu, spune că și Conte Andrassy i-a răspuns lui Bălăceanu că Turcia nu va folosi [vase] de război în partea Dunării dintre România și Serbia și că prin urmare

¹⁾ Ministru resident al Austro-Ungariei la Petersburg.

plângerile noastre nu mai au scop practic. Radovici ne sfătuește să nu mai insistăm asupra discuției teoretice a neutralității Dunării și să ne mulțumim cu faptul acestei neutralități.

Maiorescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, f. 76 și 77. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

268

Pera, 25 Iunie 1876

Cheia acestei telegrame este aceia din Iunie, a telegramei următoare din aceeași zi, aceia din Iulie. Repet. Agentul de aici al Serbiei, Domnul Magasinovici, pleacă astăzi via Odesa și de acolo va trece la București, fie prin Ungheni, fie prin Galați. Face apel la prietenia Excelenței Voastre și vă roagă să transmiteți ordine la vămile acestor două puncte pentru a-l scuti de orice grutăți.

General Ghica.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 34. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

269

Roma, 25 Iunie 1876

La ordinul Excelenței Voastre, după ce am fost de două ori, am găsit pe Secretarul General care mi-a răspuns, ca și prima oară, că Italia nu se poate alătura marilor Puteri și că a dat instrucțiuni în acest sens la Constantinopol. Secretarul General a adăugat că Puterile fac sforțări pentru a circumscrie războiul și a învinge șovăielile Turciei relative la neutralizarea Dunării. În interesul comun — ne sfătuește să fim foarte prudenți în împrejurările actuale și mi-a spus că Puterile din Nord lucrează.

Mitilineu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, f. 67—68. Originalul în limb. franceză. Telegramă cifrată.]

270

Semlin, 25 Iunie 1876

Al patrulea atac al Turcilor pe Timoc, pentru a pătrunde în Serbia, a fost respins; pierderi, lupte înverșunate corp la corp; mulți morți și răniți; s'au găsit chiar și soldați strangulați; s'au trimis întăriri acestei divizii care este compusă

din zece mii de români voluntari sub comandamentul lui Lechanin. Se așteaptă aci cu înfrigurare știri dela Principele de Muntenegru care se luptă astăzi cu Muctar Pașa lângă Gațbo. Au sosit o sută cincizeci de răniți sârbi și prizonieri turci.

Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 35. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

271

București, 25 Iunie 1876

Domnule Agent,

În interesul soluționării chestiunilor pe care ați fost însărcinat a le înfățișa Sublimei Porți, am crezut de cuviință a adresa direct Excelenței Sale Savfet Pașa o Notă însoțită de un Memoriu identic în principiu, afară de unele modificări de formă, cu acela pe care vi l-am transmis la 15/27 Iunie curent.

Vă rog să binevoiți a înmâna Excelenței Sale Savfet Pașa cele două documente anexate acestei hârtii și a căror copie v-o trimit deasemenea pentru a vă folosi ca îndreptar.

Judecând după telegramele primite dela Domnul Bălăceanu și Maiorescu, am motive să cred că sprijinul Guvernelor dela Viena și Berlin ne este asigurat în ce privește reglementarea acestor chestiuni.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 115. Originalul în limba franceză.]

272

Pera, 25 Iunie 1876

I-am explicat lui Savfet Pașa sensul ultimelor dvs. două telegrame. Nici Savfet Pașa, nici jurisconsulții cari au fost chemați, n'au putut face vreo obiecție acestei chestiuni, dar au ridicat motive strategice și au spus că Turcia nu poate, de hatârul nostru, să renunțe la un mijloc cabalistic (sic) atât de important și de îndrituit și că tot folosul neutralizării ar fi pentru Serbia. Am răspuns că Poarta trebuie să mai cântărească dacă e bine ca chestiunea strategică să aibă pasul asupra considerațiilor politice și comerciale care sunt de mare importanță și că este cazul să reflecteze. Mi-am propus să trag consecințele eventuale ale unui refuz. Savfet Pașa a vrut să ne convingă să împărtășim diferite proiecte ale sale, toate deosebite de cererea noastră, putând naște conflicte și incapabile de a liniști comerțul, dar m'am încăpățânat să iau poziție la adăpostul instrucțiilor mele; după trei ceasuri de absență petrecute la un Consiliu de Miniștri, Savfet Pașa s'a reîntors pentru a-mi spune că cererea noastră n'a fost încă luată

241

în considerație și că vom avea răspunsul Sâmbătă. Am protestat împotriva acestei amânări și l-am întrebat care va fi sensul răspunsului; mi-a spus că nu poate să-l prevadă mai ales din pricina opunerii mai multor colegi ai săi. I-am dat a înțelege că un refuz ne-ar face să aplicăm noi-înșine principiul neutralizării, pe propria noastră răspundere. Savfet Pașa mi-a spus că acest fapt seamănă a declarație de război, la care Poarta ar putea răspunde prin bombardarea porturilor noastre. Am încercat să îndulcesc pentru a nu angaja prea mult guvernul nostru, explicând că, în caz de refuz, am fi siliți, nu numai să concentrăm trupe dar și rezerve pentru a face respectată prin forță împotriva oricărei agresiuni, suveranitatea și neutralitatea teritoriului nostru și a Dunării până la linia mediană a fluviului.

Vă rog să-mi trimiteți instrucțiuni pentru ipoteza că răspunsul de Sâmbătă nu va fi conform cererii noastre.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, f. 69—71. Reprodus și în *Documente Oficiale, Neutralizarea Dunării*. București, 1876, p. 59—60. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.] u

273

Constantinopol, 25 Iunie 1876

Domnule Ministru,

Am onoare a transmite Excelenței Voastre, aci anexată,¹⁾ copia celei de a doua note (Nr. 131 din 22 Iunie — 4 Iulie), pe care am adresat-o Domnului Ministru al Afacerilor Străine al Sublimei Porți, cu privire la neutralizarea Dunării între Negotin și Vârciorova.

Această notă, foarte moderată în forma sa, și referindu-se la cea care o precedase, era pur și simplu menită a înregistra în chip oficial anagajamentul condițional al Serbiei și a-i folosi Excelenței Sale Savfet Pașa ca un memento precis față de colegii săi. Mă bizuiam pe lungile desvoltări ale numeroaselor mele convorbiri unde, rând pe rând, produseseam, până a le istovi, considerațiile privind fie aspectul politic, fie pe cel comercial al chestiunii și argumentele extrase din dreptul internațional, dorind a întipări astfel în mintea Excelenței Sale Savfet Pașa, impresii al căror ecou l-ar fi dus cu sine, în discuțiile Consiliului.

Excelența Voastră știe din diferitele mele telegrame și mai ales din telegrama mea cifrată Nr. 856 din 24 Iunie (6 Iulie) starea actuală a tratativelor, încă atât de nehotărâte.

Reese totuși din amânările, din târăgănările Domnului Ministru al Afacerilor Străine al Sublimei Porți, că Guvernul imperial nu pare a dori să se lege

¹⁾ Lipsește.

prin niciun angajament formal, înțelege să-și păstreze deplina libertate de acțiune privind operațiile navale eventuale și că răspunsul său, dacă va exista vreun răspuns scris, va fi departe de a se potrivi cu cuprinsul cererii noastre în întregimea sa.

Domnii reprezentanți ai puterilor Garante, pe lângă care am intervenit cu vii insistențe, sprijină propunerea Guvernului nostru, dar procedează în demersurile lor cu prudență și rezerva firească unor simple îndemnuri prietenești față de Sublima Poartă și unei dorinți, cu totul platonice, de a localiza dacă este cu putință, teatrul de război între Turcia și Serbia.

Rog pe Excelența Voastră să binevoiască a primi asigurarea foarte înaltei mele considerații

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, f. 79. Reprodus și în *Documente Oficiale*, 1876, p. 62. Originalul în limba franceză.]

Anexă la doc. Nr. 273

Constantinopol, 25 Iunie 1876

Domnule Ministru,

Ca urmare la nota N=127, cu data de 19 Iunie (1 Iulie) curent, prin care am avut onoarea, în numele Guvernului meu, să cer Guvernului imperial otoman, neutralizarea Dunării între Negotin și Vârciorova, mă grăbesc să aduc la cunoștința Excelenței Voastre că Guvernul meu a obținut dela Serbia asigurarea că nu va ataca insula Ada-Kalé, că nu se va deda la nicio operație ofensivă pe Dunăre și că se va mărgini, în aceste regiuni, la o strictă defensivă.

Trebue să mai informcz totdeodată pe Excelența Voastră că România dorind a îndeplini obligațiile sale de țară neutră și în scopul de a păzi prin măsuri eficace această neutralitate, Guvernul român a socotit necesar să concentreze un corp de observație la Gruia.

Dând această informație Excelenței Voastre și în virtutea instrucțiunilor cu care sunt înzestrat, îmi iau libertatea de a mai insista încă pe lângă Excelența Voastră ca Guvernul Imperial să primească o propunere care a întrunit aprobarea și sprijinul Domnilor Reprezentanți ai Puterilor Garante și să consimtă la neutralizarea Dunării între Negotin și Vârciorova.

Indrăznesc a nădăjdui că Excelența Voastră mă va onora cu un grabnic răspuns în această privință.

Rog pe Excelența Voastră să primească asigurarea foarte înaltei mele considerațiuni.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 80. Originalul în limba franceză.]

Viena, 26 Iunie 1876

Mi se cer informații confidențiale dacă armele oprite la Ungheni erau puști sau tunuri; nu vor să creadă că nu știu nimic despre acest fapt, iar tăgăda mea trece drept fățarnicie. În interesul Guvernului este neapărată nevoie să cunosc adevărul chiar dacă trebuie să-l ascund.

Bălăceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 155. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

Pera, 26 Iunie 1876

Am obținut însfârșit dela Savfet Pașa un răspuns scris. Este aproximativ ceea ce cerem, afară doar de cuvântul neutralizare și cu greoaie sforțări de stil pentru a ne micșora importanța. Iată încheerea aproape textuală a acestei lungi note a cărei copie o veți primi prin viitorul curier: « Fiind dat că Guvernul Princiar asigură că insula Ada-Kalé nu va fi nici atacată, nici amenințată de Sârbi și că se angajează să împiedice în partea Dunării dintre Gurile Timocului și Vârciorova, orice transport de arme, material de război și de voluntari pentru Serbia, Guvernul Imperial, la rândul său, va da năvilor sale ordinul de a nu depăși Gurile Timocului; Guvernul Imperial este încredințat că această înțelegere va garanta comerțului securitatea, ferind malul stâng al Dunării, între mai sus amintitele puncte, de încercările războiului ». Nota sfârșește prin cererea ca noi să procurăm provizii garnizoanei din Ada-Kalé pe măsură ce ea va avea nevoie. În rezumat, declarația Porții scoate din zona de război regiunea care doream să fie exclusă. S'ar putea deci fără a șovăi asigura Camera și țara că Poarta în urma cererii noastre, a admis neutralizarea Dunării între Serbia și România. Vă rog să-mi spuneți dacă pot, printr'o Notă adresată să iau act de declarația sa, numind-o fără ocol: neutralizare.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, f. 89. Reprodus și în *Documente Oficiale*, 1876, p. 63—64. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

Petersburg, 26 Iunie 1876

Giers mi-a făgăduit că va mai telegrafia lui Ignatiev, dar că așteaptă sosirea lui Gorciacov.. El crede că Germania s'a pronunțat în chip categoric în favoarea noastră. Dacă nu primim un răspuns grabnic și mulțumitor, Giers ne sfătuște să adresăm o notă identică Puterilor Garante.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, f. 87. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

Berlin, 26 Iunie 1876

Radovici nu împărtășește temerile dvs. El este convins că Turcia nu va întreprinde nimic pe Dunăre. Turcia a făcut chiar o declarație Ambasadorului Rusiei. Această neutralitate de fapt trebuie să ne ajungă, momentul fiind nepotrivit pentru o discuție teoretică. Guvernul ungar se ține în rezervă, este un motiv în plus pentru Guvernul German să nu mai intervină pentru moment într'o chestiune pe care o socotește înlăturată. Linia urmată de Guvernul German este identică cu aceea a Austriei. Aici a produs o impresie penibilă alegerea lui Rosetti ca Președinte al Corpurilor legiuitoare. Amănunte prin poștă.

Maiorescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, f. 86. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

Craiova, 26 Iunie 1876

Subprefectul și primarul Calafat telegrafiază următoarele: Alexandridi grec comersant din Vidin astăzi ora unu abia putu fugi cu familia în Calafat. Aduse nuvele că oștirile sârbești sunt în apropiere de Vidin una și jumătate oră. Astă noapte s'au masacrat în Vidin de către Turci mulțime de creștini cari speriați voesc să treacă în Calafat și nu li se permite.

Agentul austriac al vapoarelor comunică că Vidinul este în pericol de bombardare.

p. Prefect,
Porăianu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 41. Telegramă.]

Bechet, 26 Iunie 1876

Vaporul de rezbel otoman ancorat la Rahova, a pornit în susul Dunării la 4 ore după amiază, încărcat cu bași-buzuci, plecând și o trupă călăreți, pe uscat.

Căpitanul portului,
G. Moiescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 1, f. 167. Telegramă.]

[Viena,] 26 Iunie 1876

Înainte de plecare, contele Andrassy, a avut o lungă conferință cu Ministerul maghiar care s'a întrunit aici aproape în întregime. S'a hotărât a se declara

Țarului că Austro-Ungaria nu va tolera niciodată constituirea unei Serbii puternice. Sub pretextul unor măsuri împotriva agitațiilor slave din interior, Ungaria se pregătește activ în vederea unei intervenții armate; aici ca și la Pesta, opinia se pronunță din ce în ce mai mult pentru alianța cu Anglia; poziția contelui Andrassy a devenit grea.

[N. Iorga, *Correspondance diplomatique Roumaine*, Nr. 318, p. 141. Textul în limba franceză. Telegramă.]

281

București, 26 Iunie 1876

D. Ministru de externe. Dlor Deputați, vă rog înainte de a proceda la balotarea între acești domni care n'au întrunit majoritatea absolută, să-mi permiteți a vă face o propunere. Cunoașteți situațiunea exterioară, care din zi în zi devine mai îngrijorătoare; guvernul nu se simte în drept, nici destul de autorizat a se putea rosti asupra soartei țării și asupra politiceii ce trebuie să urmeze, fără consimțământul Camerei. Cunoașteți încă cum că chestiunile exterioare, chiar în parlamentele țărilor celor mai puternice nu se hotăresc în sedință publică. De aceea să-mi permiteți a vă ruga să binevoiți a numi o comisiune compusă de bărbați, care pe lângă patriotismul și încrederea Dstre, să aibă încă și acea maturitate și acele cunoștințe în privința unor asemenea împrejurări, ca să poată judeca, nu numai cu inima, dară și cu capul și cu experiența. Acelei comisiuni îi voi arăta lucrările ministerului de externe și politica de neutralitate, pe care guvernul a menținut-o până acum și pe care este hotărît a o menține ca singura mântuitoare pentru țară. Cu toate acestea, afirmând încă odată politica țării, totuși este bine ca țara, prin reprezentanții săi și Dstră prin acea comisiune ce vă cer, să prevedeați și eventualitățile viitoare. Vă rog dar ca chiar azi să procedați la alegerea acelei comisiuni și tot odată, rog pe Cameră să se cerceteze convețiunea comercială cu Rusia, pe care guvernul actual și-o însușește. Nu reclam urgență, dar cu toate acestea, gândindu-mă că la 1 Iulie viitor avem să aplicăm tarifele autonome ale țării, și prin urmare, atât guvernul rus, cât și noi, ar trebui să cunoaștem cu o oră mai curând opiniunea țării în privința acestei convențiuni comerciale. Comerțul suferă foarte mult când pe tot momentul se schimbă tarifele și de aceea credem că dacă ar fi ca Dstre să ratificați acea convențiune, ar fi bine, în cazul acesta ca ea să fie votată înainte de aplicarea nouelor tarife.

Vă rog dar, ca în prima ședință când veți trece în secțiuni, să vă ocupați de acea convențiune. Iar acum să alegeți comisiunea căreia să comunic actele diplomatice. . .

[Se procedează la alegerea comisiei.]

[*Monitorul Oficial*, 1876, No. 143 din 1/13 Iulie, p. 3414.]

București, 26 Iunie 1876

« Nu există pană, nu există imaginațiune umană, în stare de a descrie cruzimile revoltătoare comise de guvernul turcesc în Bulgaria prin hoardele sale sălbatice. Nici Hunii, nici Vandalii și toate popoarele barbare din epoca emigrațiunii lor n'au putut comite erorile ce comit astăzi hoardele turcești și circasiane asupra pașnicei populațiunii bulgare. După ce au suferit sclavajul teribil de cinci secole, guvernul turcesc a hotărît astăzi exterminarea bulgarilor. Masacrul a fost ordonat de acest guvern în toată Bulgaria. El a distribuit toate armele trebuincioase hoardelor sălbatice pentru acest scop. Ulemalele au escitat fanatismul mahomedan până la paroxism. Ordinul barbar dela Constantinopole a fost executat în toată întregimea sa, zeci de mici ființe inocente și inofensive dintre Bulgari sunt deja masacrate. Cadavrele lor stau încă nefngropate. . .

. . . devenind prada pasărilor sau plutesc pe râuri. Atmosfera este infectată și epidemiile au început ravagiile lor, crimele comise sunt oribile: femei, prunci și bătrâni au fost tăiați fără milă, sute de sate sunt arse și culcate la pământ. Mii de victime au fost robite și duse spre vânzare până chiar în piața din Constantinopole. Femeile și fiicele bulgare sunt supuse la brutalitățile cele mai bestiale din partea Turcilor și după aceasta arse de vii sau târâte cu forța în haremurile gărzilor. Atentatele comise asupra acestor ființe nenorocite trebuie să revolte inima cea mai împietrită. Mii de cetățeni pașnici îndură torturile cele mai cumplite și temnițele turcești. Mulți din ei au fost îngropați de vii. Prinșii sunt legați câte 15—20 la un lanț ca vitele și duși la măcelărie, sau aruncați în subteranele cele mai adânci din temniță. Mulți din acești nenorociți, legați în șir, au fost înecați în râuri. Câte ființe nu sunt ucise în secret! In fine dacă există vreo pedeapsă în infern, Bulgarii o îndură în această lume. Viața și averea lor este cu totul la discrețiunea hoardelor barbare ale Turcilor și Circasianilor. . .

. . . O autoritate protectoare, nu mai există pentru creștini, anarhia cea mai înfiorătoare domnește în toată Bulgaria. Simulacrul de guvern la Constantinopole este expresiunea cruzimei, a corupțiunii, a fanatismului religios, a bancrutei morale și financiare cum n'a mai existat în lume. Masacrul ordonat de dânsul în Bulgaria este teribilul reflect al agoniei spasmatice în care el se găsește. Exterminarea creștinilor, jaful averei lor în folosul rasei dominante și teroarea bestială, iacă deviza monstrului de guvern dela Bosfor. Acest monstru la căderea sa, voește să înce în foc și sânge toată peninsula Balcanilor. Timpii lui Atila și ai lui Cinghischan au reînviat pentru această nenorocită parte a Europei.

Fraților creștini! Această înfiorătoare stare de lucruri nu trebuie, nu poate să mai dureze. Dacă în vinele voastre mai curge o cel sânge nobil, care s'a vărsat

pentru atâtea cauze înalte și civilizațiune, săriți în ajutorul nenorociților voștri frați, căci nu cer altceva decât a trăi ca oamenii cu voi. Nu mai îngăduiți ca în una din cele mai frumoase țări ale Europei drepturile umane să fie călcate în picioare în modul cel mai sfruntat. . .

. . . Puneți împreună cu noi o stavilă aceluia barbarism asiatic, care de 500 de ani, este o rușine pentru Europa și civilizațiunea sa creștină. Poporul bulgar, ca membru al marelui familii europene, cere neștrămutat a se împărtăși de binefacerile acestei civilizațiuni. Lăpădați-vă de vederile egoiste și neumane ale diplomației barbarofile și aratăți prin fapte că nu puteți lăsa nerăzbunate ecatombele de victime ale barbariei turcești. Cauza noastră este comună, interesele noastre sunt identice. Toți suntem datorii a înfrâna acele valuri destructive care de un semi-mileniu se luptă cu înverșunare contra civilizațiunii moderne. Fraților creștini din toate unghiurile lumii! Indreptați privirile voastre binevoitoare asupra nenorocitului neam al Bulgarilor, care, împreună cu alte neamuri frățești, trăește o viață insuportabilă sub călăul creștinilor. Ridicați vocea voastră și brațul vostru în apărarea intereselor celor mai sacre ale umanității. Fraților slavii! Voi cari sunteți de același sânge cu noi, cari vorbiți aceeași limbă și aveți aceleași tradițiuni, voi, din cari unii suferă cu noi aceeași soartă mizerabilă uniți forțele voastre cu ale noastre.

. . . ca să răzbuim acele sute de mii căzute sub iataganul otoman.

Fraților Români!

. . . Aduceți-vă aminte de acele timpuri nefaste ca un pașalâc turcesc și expusă aceluiași regim detestabil sub care vegetează astăzi încă atâtea popoare frățești. Fie-vă această tristă suvenire de ajuns ca să înțelegeți suferințele noastre până în ziua de azi. Fraților, aduceți-vă aminte că ați format într'un chip mai fericit un corp politic cu noi. Cu voi ne-au legat totdeauna simpatiiile cele mai vii și niciodată aceste simpatii n'au fost turburate prin neînțelegere. Dela voi, ca dela niște vecini buni așteptam un ajutor eficace și frățesc. Fraților creștini, Patria noastră prezintă astăzi tablou înfiorător al unui carnagiu cumplit comis de Turci și de circasiani, asupra părinților noștri, femeilor noastre, copiilor, fraților noștri, victimele strigă răzbunare spre cer! toată Bulgaria se găsește astăzi în doliu cel mai profund ».

Ajutor, fraților, ajutor! In Balcan luna Iunie 1876.

[Chr. Botev ; Ș. Stambolov ; G. Tîrnov ; Dr. Volov.]

[*Timpul*, 1876, Nr. 62 din 26 Iunie.]

283

Turnu-Severin, 27 Iunie 1876

Nu este adevărată telegrama din « Neues Pester Jurnal » dela 6 Iulie, pentru bombardarea Adacalé. Sărbii sunt liniștiți în pozițiunile lor pe aici.

În Cladova sunt 18 tunuri și 2000 milițiani. Câțiva kilometri mai sus (la Sib) sunt 4 tunuri și aproape 1000 milițiani, iar în fața Adacalei, pe munte sunt 12 tunuri și 1000 milițiani. Adacale este tot în starea ce cunoașteți din telegrama 287.

Căpitanul Portului,
Al. Nicolescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 1, f. 90. Telegramă.]

284

Turnu-Severin, 27 Iunie 1876

Astăzi după prânz, un caic sârb trecu în vale pe partea sârbă încărcat cu un număr de aproape 250 Sârbi sau Muntenegreni care se zice că vor debarca la Radupvatz. În fața acestui port strigară ura, pocnind câte o pușcă în intervale.

Căpitanul portului,
Al. Nicolescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 1, f. 171. Telegramă.]

285

Londra, 27 Iunie 1876

Domnule Ministru,

Nimeni nu-și poate ascunde părerea aici că acțiunea simultană a Serbiei și a Muntenegrului constituie un insucces al politicii dusă de către Guvernul englez. Foreign Office pare a se fi bizuit cu mult prea mult pe angajamentele luate de către Împăratul Alcxandru, a căror sinceritate ru poate fi pusă la îndoială, dar a căror eficacitate nu a fost dovedită de evenimente.

Guvernul a putut crede până'n ultimul moment că defecțiunea unuia dintre aliați, va lăsa pe celălalt întocmai ca pe o jumătate de foarfecă. Publicul nu împărtășea această amăgire și declararea războiului nu a trezit nicio mirare. În genere și cu puține excepții, presa consideră cauza slavă cu o oarecare bunăvoință. « Times » a anunțat războiul cu aceste cuvinte semnificative: « regimul turc este astfel încât ispita de a-l răsturna nu are nevoie de altă îndreptățire decât aceea a unor sorți serioși de reușită ». Părerea oamenilor competenți în această materie înclină balanța opiniei publice înspre cauza Slavilor ; deși se știe că sunt prost înarmați și, desigur, cam nedisciplinați.

Un ziar atât de cumpătat și de serios ca « Economist » spune în numărul său de ieri: « ce se poate dori mai de grabă în interesul Angliei ar fi succesul grabnic și definitiv al Serbiei, care ar da o satisfacție îndreptățită năzuințelor naționale, care, dacă ar fi astăzi învinse, ar întreține neconținut un foc mornit gata să izbucnească ». Și adaogă: « vom scăpa astfel de o tradiție fără temeii

în realitate și care apasă de prea multă vreme politica noastră din Orient ». Lucru rar: « Spectator » și « Saturday Review » se întâlnesc de data aceasta într'un gând comun. Un alt ziar, turcofil convins până acum, « Observer » — ziar mult citit în cluburi, fiind singurul care apare Duminica — își schimbă astăzi buna părere în acelaș sens. El mai publică afară de aceasta, la loc de frunte, și o scrisoare datată din Constantinopol, dar scrisă aici, în care desvoltă un proiect tinzând la o Confederație cu neutralizarea Bosforului. Fapt este că atâta vreme cât lucrurile mergeau pe placul guvernului, acesta se putea felicita de a trăi într'o dulce armonie cu opinia publică. Astăzi când evenimentele au desmințit prevederile Lordului Derby și acelea ale Domnului Disraeli, disonanțele se fac puternic auzite. Când Domnul John Bright protestează împotriva menținerii domniei musulmane cu prețul aurului și sângelui englez, el nu reprezintă numai așa zisa « școală dela Manchester », dar și o mare parte — poate vasta majoritate — a publicului. Toată lumea simte că chestiunea a intrat într'o fază nouă și că tratativele anterioare războiului fac parte dintr'un capitol de istorie veche. Interesul nu se mai concentrează asupra corespondenței pe care Domnul Disraeli făgăduise a o da publicității (cu rezerva de a suprima acele lucruri pe care alte Guverne nu ar dori să le vadă publicate), ci într'o declarație categorică a politicii pe care va trebui s'o facă fără întârziere.

Este absolut sigur că s'a produs o schimbare însemnată a opiniei publice asupra a două puncte. Mai întâi fantoma Rusiei amenințătoare și gata de atac nu mai provoacă aceleași temeri ca în ultimele săptămâni, acest guvern dovedindu-se extrem de împăciuitor față de Anglia și aceasta vând convingerea de a fi pentru moment ea cea mai tare; o liniște deplină domnește dinspre partea aceasta, poate nu cu totul îndreptățită. Pe de altă parte, a început să prindă ideea că formarea unor state autonome nu este neapărat în interesul rus nici în 1876, după cum nu a fost nici în 1856 și 1858. Asupra acestui punct m'ași putea lăuda a fi contribuit și eu într'o largă măsură la răspândirea unor păreri mai exacte. Chiar acolo unde ziarele nu socotesc potrivit să folosească întru totul sau textual [materialul] pe care îl dau eu, ele se inspiră din ce în ce mai mult din el, așa cum au făcut în ultimele trei zile: « Times », « Post », « Star » și « Observer ». Atitudinea României atrage desigur o vie atenție și cum afirmațiile mele s'au realizat în genere, mă bucur de o autoritate crescândă în tot ce-o privește. Se'nțelege că dau informațiile mele ca un simplu particular care tocmai scrie o carte despre România, și că mă feresc să se creadă cumva că ele îmi sunt sugerate de către Guvern, ceea ce ar fi dealtfel cu neputință, nefind înzestrat cu instrucțiuni speciale, dela sosirea mea aici, adică de mai bine de patru luni. Afară de faptele făcând parte din domeniul istoriei și statistice, cred că pot afirma cu toată siguranța că România nu are altă politică internațională de făcut decât aceia constând în îngrijirea bunclor sale legături și a menținerii centralității sale, lucru pe care

are și voința și puterea materială de a-l face. Mi-ar fi totuși ușor să public vreo comunicare — telegrafică sau altfel — pe care Excelența Voastră ar dori s'o vadă apărând în ziarele engleze. În programul alcătuit pentru misiunea mea la Londra, se prevăzuse trimiterea din când în când a unor corespondențe din București, pe care le-ași fi utilizat cât s'ar fi putut mai bine. Imi lipsesc nu numai aceste corespondențe dar și ziarele. De mai bine de șase săptămâni nu mai primesc nici « Journal de Bucarest » și nici « L'économiste roumain » care amândouă îmi erau foarte folositoare astfel că îmi reînoesc rugămintea de a mi le trimite regulat.

Am onoarea a fi supusul servitor al Excelenței Voastre.

Hotze di Planta

P. S. Primesc înștiințare dela Sucursala Băncii României la Londra că din ordinul Excelenței Sale Ministrului Afacerilor Străine, îmi ține la dispoziție suma de 40 L. Am așa dar onoarea de a confirma primirea alocației mele lunare pe luna Iunie trecută. Creditul este pe numele lui Sir John Briggs, greșeală fără de importanță, dar care ar putea uneori produce întârzieri. Vă rog deci pe viitor să adresați astfel:

Hotze di Planta,
Junior Athenaeum Club
(Piccadilly) Lond. W.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 274—282. Originalul în limba franceză.]

286

Constantinopol, 28 Iunie 1876

Domnule Ministru,

Conform telegramei mele cifrate din 26 Iunie (8 Iulie) curent, Nr. 1145, am onoarea de a trimite, aci-anexat, Excelenței Voastre copia Notei Nr. 44214/31, cu data de 8 Iulie, care mi-a fost adresată de Domnul Ministru al Afacerilor Străine al Sublimei Porți, ca răspuns la demersurile mele scrise sau verbale privind neutralizarea Dunării între Negotin și Vârciorova.

Citind acest document, Excelența Voastră se va putea ușor convinge până'n ce măsură Sublima Poartă s'a căznit, prin perifraxe chinuite, să ocolească orice expresie din care ar fi putut reeși că cele două guverne, otoman și român, au tratat și rezolvat chestiunea pe picior de deplină egalitate și ce frazeologie căznită a trebuit să folosească pentru a înlătura cuvântul de neutralizare care, în ochii săi, ar fi dat acestei soluții un colorit primejdios de internaționalism și de mijlocire politică din partea noastră.

Excelența Voastră va observa desigur foarte ușor deasemenea solidaritatea pe care Sublima Poartă se face a crede că există între Guvernul *malului*

stâng al Dunării, parte a imperiului otoman, — este vorba pur și simplu de România și Guvernul Imperial, pentru înăbușirea *răscoalii* care bântue în *provincia Serbiei*.

Față de această răscoală internă, *Sublima Poartă* pare a ne delega, cu titlul de misiune de încredere dar obligatorie, și nu fără a fi prevăzut cele mai amănunțite clauze, cu supravegherea Dunării între Gura Timocului și Vârciorova, și binevoește a ne lăsa să facem noi poliția fluviului în această regiune. În rezumat și fără a comenta mai mult aceste rezerve și aceste subtilități de redactare care sunt tradiționale și înrădăcinate în legăturile Sublimei Porți cu Guvernul nostru, faptul principal este câștigat, scopul real este atins: flotila otomană nu va depăși Gura Timocului; zona Dunării pe care Excelența Voastră o desemnase, pusă la adăpost de eventuale ostilități, este neutralizată în toată regula.

În ce privește Ada-Kalé, în special, trebuie să amintesc Excelenței Voastre că în cursul tratatelor mele, am afirmat că Guvernul Român se va însărcina cu cheltuelile de aprovizionare a garnizoanei din insulă, care cheltueli vor rămâne să fie scăzute, la timpul lor și pe temeiul unor socoteli în regulă, din totalul tributului apropiat. Nu poate fi desigur vorba de aprovizionări de război și de muniții, din moment ce, prin adeziunea lor bilaterală, și Serbia și Turcia au renunțat la orice operație militară în această parte.

Aștept ca Excelența Voastră să binevoiască a-mi spune dacă trebuie încheiată chestiunea printr'o notă în care ași lua în chip oficial act de angajamentul Sublimei Porți și dacă, în această notă, întocmai ca la începutul tratatelor, ar trebui să spun lucrurilor pe numele lor și să numesc înțelegerea care a intervenit: neutralizare.

Rog pe Excelența Voastră să primească asigurarea înaltei mele considerațiuni.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, f. 95—96. Originalul în limba franceză.]

Anexă la doc. Nr. 286

[Constantinopol, 28 Iunie 1876]

Domnule Agent,

Am primit cele două scrisori pe care ați binevoit a mi le adresa la 1 și la 4 Iulie, Nr. 127 și 131, pentru a cere în numele Guvernului princiar ca, în vederea trimiterii vaselor de război pe Dunăre în scopul de a ataca Serbia dinspre partea fluviului și în vederea primejdiilor pe care eventualele operații le-ar constitui pentru malul stâng al Dunării partea Dunării, cuprinsă între Negotin și Vârciorova, să fie neutralizată, ferind astfel țara de greutatea unei situații primejdioase și ușurându-i sarcina de a păzi cu stricteță atitudinea sa neutră.

Dorința Guvernului Imperial este de a micșora, pe cât îi stă în putință, relele rezultând din răscoala din Serbia. El nu va pierde din vedere niciun element capabil de a restrânge cercul nenorocirilor pe care răscoala încearcă

a le deslănțui asupra altor părți ale Imperiului, și el nu se îndoește nicio clipă că Guvernul princiar va înțelege situația și nevoile pe care această răscoală internă o crează și Guvernului Imperial și Guvernului Princiar.

Flotila care se află pe Dunăre ar avea astăzi misiunea să împiedice pe răsculați de a-și procura pe această cale, arme, muniții de război și în genere tot ce ar putea folosi la întreținerea răscoalei și ar ușura operațiile răsculaților. Sublima Poartă ar fi prin urmare fericită *de a se putea întemeia pe sprijinul Guvernului Princiar* pentru a atinge acest scop fără a fi silită să folosească flotila sa mai sus de gura Timocului.

Fiind dat că Guvernul Princiar dă asigurări că Ada-Kalé nici atacată, nici amenințată de Sârbi și că se însărcinează să împiedice în partea Dunării ce se'ntinde dela Gura Timocului până la Vârciorova, orice transport de arme, de muniții, de echipament, de obiecte putând folosi ca materiale de război, de voluntari, de cai, etc. . . pentru Sârbi, Guvernul Imperial, la rândul său, va da năvilor sale ordinul de a nu depăși gura Timocului. Guvernul Imperial este convins că această înțelegere va îngădui să fie atins scopul pe care Guvernul Princiar îl urmărește și va garanta comerțului securitatea de care are nevoie în împrejurările actuale, *punând malul stâng al Dunării*, între punctele desemnate, atât cât îi va sta în putință, la adăpost de încercările războiului. Se'ntelege dela sine că Guvernul Princiar va pune la îndemâna Guvernului Imperial toate ușurințele de transport a proviziilor și echipamentului forțelor care se află acum în insula Ada-Kalé.

Primiți, Domnule Agent, asigurarea deosebitei mele considerații.

Savfet

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, f. 97—98. Reprodus și în *Documente Oficiale*. 1876, p. 65. Originalul în limba franceză. Copie.]

287

Pera, 28 Iunie 1876

Inainte de a înmâna lui Savfet Pașa scrisoarea și Memoriul Excelenței Voastre, îmi iau libertatea de a supune Excelenței Voastre câteva păreri. A trata dela Ministru la Ministru înseamnă a deschide Turcilor o cale pentru corespondență de care se vor grăbi să profite după bunul lor plac. Înseamnă în acest caz a expune pe Excelența Voastră fie să nu primească un răspuns, ceea ce ar fi jicnitor, fie să primească un răspuns neplăcut, plin de plângeri, cuprinzând un refuz hotărât, procedeu care ar împiedica orice demers ulterior sau care ar târî pe Excelența Voastră într'o polemică; din acest motiv și pentru succesul chestiunilor care trebuiesc tratate, mi se pare mai potrivit ca Excelența Voastră să rămână în afara luptei, să lucreze prin agentul său și îngăduindu-i să trateze cele șapte puncte fie în bloc, prin înmânarea, în numele Excelenței Voastre, a unei copii a documentelor dvs., fie pe rând sau în grup după sorții de posibil

253

succes, căci să nu ne amăgim: punctul șapte va prilejui furtuni; în acest chip Excelența Voastră și-ar putea păstra libertatea de acțiune, va putea supraveghea tratativele, opune la nevoie veto-ul său, însăfârșit își va rezerva rolul frumos față de Poartă. Aștept, prin urmare, noi ordine pentru a înmâna scrisoarea lui Savfet Pașa.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 120—121. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

288

Viena, 28 Iunie 1876 .

Cei doi Impărați și miniștrii lor au recunoscut, fiind dată starea actuală a lucrurilor, nevoia de a stăruii într'o politică de non-intervenție, Rusia renunțând la mărirea Serbiei și la autonomia provinciilor răsculate. Dacă mai târziu va fi cazul ca această politică să fie schimbată, se va acționa în înțelegere și împreună cu toate celelalte Puteri Garante. Impărații au înțeles că Europa este aceea care trebuie să soluționeze problema. Este sfârșitul triplei alianțe și mai și înseamnă și pacea asigurată dacă Rusia va rămâne credincioasă angajamentelor luate la Reichstadt. Conte de Andrassy triumfă. Știrile de pe teatrul războiului sunt proaste pentru Turci.

Bălăceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 39—40. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată. Foarte confidențială.]

289

Bechet, 28 Iunie 1876

Ieri între orele 6 și 8 după amiază au trecut 2 vapoare de rezel otomane, unul cu armată și unul cu muniții și astăzi au trecut iar 2 vapoare numai cu muniții, armată prea puțină toate în susul Dunării.

Căpitanul portului,
Moissescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 1, f. 17. Telegramă.]

290

București, 28 Iunie 1876

Nu știu încă dacă armele oprite la Ungheni sunt puști sau tunuri, fiind închise în lăzi. O comisie specială a fost însărcinată cu ancheta. În orice caz, neutralitatea noastră ne obligă și noi suntem hotărâți să oprim orice trecere de arme sau muniții destinate Serbiei.

Kogălniceanu

[Reprodus după *Documente Oficiale*, 1876. Textul în limba franceză.]

254

Călărași, 28 Iunie 1876

Azi dimineață la ora 3, un vapor cu șleपुरi având pe dânsese armată, a ridicat tot lagărul cu soldați dela Silistra. Vaporul nu avea armament de rezbel.

Căpitanul portului Știrbei,
G. Antoniu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 1, f. 174. Telegramă.]

București, 28 Iunie 1876

În urma inițiativei luate de guvernul român și mulțumită sprijinului binevoitor al Puterilor Garante, spre a se dobândi neutralizarea părții Dunării care formează fruntarele sârbo-române dela gura râului Timoc (mai în față cu Gruia) și până la Vârciorova, Înalta Poartă a primit și s'a angajat a da ordine navelor sale de rezbel de a nu se mai sui în susul Dunării decât până la gura Timocului. Astfel, toată această parte a Dunării fiind neutralizată, comerțul prin însuși aceasta dobândește toată a sa securitate. Tot după cererea guvernului român, guvernul Sârbiei s'a îndatorat a nu ataca insula și fortul Ada-Kale, situat în mijlocul Dunării. Iar guvernul român a luat îndatorirea, pe care o și îndeplinește cu sârmenie, de a nu permite formarea de bande și trecerea de arme și material de rezbel pentru Sârbia. Guvernului român s'a mai încredințat misiunea nu numai de a apăra neutralitatea insulei și frontului Ada-Kale, dar încă de a îndestula cu proviziuni garnizoana și populațiunea insulei, treptat și după trebuință, bineînțelegându-se, pe comptul tezaurului otoman. Această știre importantă s'a comunicat în ședința de ieri Senatului și Adunării Deputaților.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, f. 100. și *Monitorul Oficial*, 1876, 29 Iunie/11 Iulie.]

Galați, 29 Iunie 1876

Astăzi 29 curent, 3 ora p. m. a sosit în port vaporul otoman de comerț cu două hoarne numit Midhat, ca proveniență dela Constantinopole, încărcat cu arme și munițiuni de rezbel, acostat la debarcader, destinat pentru vapoarele otomane. Măine dimineață la 7 ore a.m. pleacă pentru în susul Dunării.

Căpitanul portului,
C. Panteli

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 1, f. 181. Telegramă.]

Giurgiu, 29 Iunie 1876

Bastimentele [de] resbel Arcadia și Mithat cu două vapoare Achif și Aziz și o probellă¹⁾ aseară au sosit din jos pline cu oștire. Azi dimineață însoțite de alte două bastimente [de] rezbel aflate aci, 2 probelle și trei șleपुरi, au pornit toate la Vidin având zece mii soldați 8 tunuri, 60 cai și 750 tone muniții. Această expedițiune a ridicat toate lăgărilor, rămâind mica garnizoană în Rusciuc.

Căpitanul portului,
C. Pascali

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 1, f. 18. Telegramă.]

Bechet, 29 Iunie 1876

Ieri la orele 12 a sosit un vapor la Rahova și la 6 ore după amiază a pornit în susul Dunării. La 7 ore au trecut încă 2 vapoare dintre care unul, mă informez dela agenție, că este englezesc având tunuri și armată otomană întrânsele.

Căpitan portului,
Moissescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 1, f. 191. Telegramă.]

București, 29 Iunie 1876

Domnule Ministru,

Domnul Ministru al Afacerilor Străine al Serbiei îmi face cunoscut prin nota sa cu data de 19 a luni curente, sub Nr. 9157, că a fost informat de către colegul său Ministrul de Interne, că autoritățile princiare de la Turnu-Severin au confiscat armele și munițiile lui Ștefan Stretcovici și lui Mihail Angelcovici, supuși sârbi de la Cladova, și i-au expulzat după aceia pe teritoriul sârb, deși nu făcuseră nimic pentru a justifica o asemenea purtare. Aducându-vă cele ce preced la cunoștință, am onoarea a vă ruga, Domnule Ministru, să binevoiți a ordona restituirea cât de urgentă către Stretcovici și Angelcovici a munițiilor și armelor luate de zisele autorități și folosesc această ocazie pentru a vă reînoi asigurarea înaltei mele considerații.

M. A. Petronievici

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 175. Originalul în limba franceză.]

¹⁾ Așa este în text.

Călărași, 30 Iunie 1876

Domnule Ministru,

Răspunzând telegramei Nr. 10218 vă rog a-mi arăta dacă măsura prescrisă se aplică și la Românii de aici cărora mai înainte poliția locală le libera bilete de 48 ore pentru mergerea și înapoierea din Turcia.

Primiți vă rog asigurarea înaltei mele considerații.

Prefect,

M. Poenaru Bordea

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 53.]

Calafat, 1 Iulie 1876

Bărbatul meu Iovan Gheorghevici, de religiune ortodoxă, de frică a emigrat din Vidin aici, rămânând a veni și eu în urmă. Sunt șapte zile de când poliția îl ține arestat, calificându-l de spion fără vreo probă.

Domnule Ministru vă puteți asigura că nu este d-lui singur care a emigrat, ci sunt mulți creștini, crezând că aici puteau găsi azil, iar nu exil.

Cu respect vă rog, domnule Ministru, dacă este drept, a-l reda nenorocitei sale familii.

Răspuns plătit.

Umilită,

Anca Iovanovici

[Arh. St. Buc. Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 55.]

București, 1 Iulie 1876

Domnule Ministru,

Președenția senatului prin adresa sub Nr. 753, îmi comunică că Senatul, în urma cererii Domniei-Voastre, procedând la alegerea comisiei însărcinată a primi comunicarea actelor diplomatice, relative la cestiunea neutralității Dunării, care formează fruntariile serbo-române, a numit pe D.D. Senatori A. Orăscu, Dimitrie Ghica, C. Bosianu, G. Cantacuzino, Gr. Săftoiu, Ion Ghica și Ion Cantacuzino.

Subscrisul are onoare a face despre aceasta cunoscut Domniei-Voastre, spre cele de cuviință.

Primiți vă rog, D-le Ministru, asigurarea prea osebitei mele considerațiuni.

Președinte,

M. Kostake,

[Arh. St. Buc., Min. Af. Ext., dos. Nr. 1, f. 107.]

[București, 1 Iulie 1876]

În ceea ce privește armata nu vom uita nici odată că ea e una din condițiile existenței noastre ca Stat și că prin urmare ea are drept, în împrejurările actuale mai ales, la o deosebită sollicitudine și la sacrificii excepționale. Vom căuta însă, îndată ce timpii o vor permite, dimpreună cu ministru respectiv, de a concilia aceste cerințe cu starea de strâmtoare în care ne aflăm și de a găsi un sistem de organizațiune care să ne dea cât mai curând ca rezultat înarmarea generală, fără ca lucrul să implice deplasarea neîncetată a oamenilor și sacrificii peste puterile noastre, dar mai ales niște cheltueli numai de lux.

În împrejurările actuale, neutralitatea ne este indicată și prin tratate și prin pozițiunea noastră geografică și prin aspirațiunile noastre de ginte. Ne-am aplaudat dar de rezultatele obținute de guvern în acest sens. Suntem însă în tot dreptul a spera că, tari de această atitudine corectă, vom putea la rândul nostru obține în sfârșit o soluțiune satisfăcătoare la toate justele reclamări ce am fost siliți a adresa în diferite timpuri Sublimei Porți, care trebuie azi să fie mai bine luminată, asupra adevăratelor ei interese.

O altă preocupare a noastră este de a face cât mai în grabă ca justiția, prin legi destinate a garanta neatârnrarea ei, să devie o a treia putere în Stat, precum o cere Constituțiunea și interesele libertății. Știm bine că legile cele mai bune sunt cu totul ineficace, când aplicațiunea lor este încredințată unor mâini, șovăitoare.

În ceea ce privește concesiunile ce apasă asupra țării și care absorb și vor absorbi încă mult timp o mai mare parte a resurselor noastre bugetare, oricare ar fi opiniunea noastră asupra lor, nu vom pierde totuși din vedere că ele astăzi leagă țara, că au devenit texte formale de lege și că nu ne mai rămâne decât a le executa cu fidelitate, cu atât mai scrupuloasă, cu cât tocmai acest respect al angajamentelor, în ceea ce ne privește, ne va da dreptul să fim la rândul nostru exigenți cu concesionarii și foarte stricți față cu orice violațiune sau veleități de violațiune din parte-le.

Acestea sunt, Măria-Ta, în rezumat, chestiunile cărora avem să le consacram toată inteligența și activitatea noastră. Dacă o sarcină atât de grea, căci ea se complică o mai repetăm, cu necesitatea de a lichida un trecut nenorocit — dacă această sarcină ce ne incumbă nu a speriat curajul nostru, este numai că suntem convinși că Tronul și națiunea vor fi strâns uniți spre a pune capăt răului și a pune temelie unei ere noi, eră de încredere reciprocă, de libertate, moralitate și justiție.

Să trăiești Măria Ta.

Să trăiască Măria Sa Doamna (aplauze prelungite).

Raportor,
N. Blarenberg

[*Monitorul Oficial*, No. 151 din 10/21 Iulie 1876, p. 3663.]

Rusciuc, 1 Iulie 1876

Excelență,

Am onoare a supune aprecierii Excelenței Voastre ziarul intitulat «Nouvelle Bulgarie» care apare la București.

La citirea acestui ziar, Excelența Voastră va vedea cu indignare în ce măsură cuvintele și tonul său pot face rău populației pașnice. Cuprinde articole atât de incendiare încât nu mă îndoesc că Excelența Voastră, cu dreptatea și cumpănirea care o caracterizează, va binevoi să ia măsurile pe care le va crede de cuviință pentruca proprietarul acestui ziar să se abțină deacum înainte să publice pentru cititori asemenea articole răuvoitoare.

Neputând decât să mă felicit de atitudinea Guvernului Alteței Sale Serenisime Principele Carol, de stricta sa neutralitate dela începutul evenimentelor, trebuie să constat mai înainte de toate, cu cea mai mare mulțumire că Guvernul Princiar nu'ncetează de a păstra cele mai bune legături și chiar de a le întări cu Sublima Poartă.

Animat de aceleași simțăminte de înaltă dreptate, doresc să nădăjduesc că Excelența Voastră va primi în chip favorabil demersurile mele oficioase și că va fi de acord cu mine că orice publicație rău intenționată nu ar putea duce decât la întărâtarea spiritelor oamenilor răuvoitori.

Nădăjduind că voi primi cât se poate de repede răspunsul Excelenței Voastre, O rog să primească asigurarea înaltei mele considerațiuni.

M. Assim

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 26. Originalul în limba franceză. Personală.]

[București,] 2 Iulie 1876

Am primit raportul dvs. Nr. 139. Vă autoriz a lua act, prin Notă oficială, de angajamentul Sublimei Porți (numind lucrurile pe numele lor și spunând înțelegerii intervenită: neutralizare). Veți adăoga că Prefectul de Severin a și primit ordinul de a se pune în legătură cu comandantul fortului Ada-Kalé pentru a-i procura proviziile de care ar putea avea nevoie. Cheltuelile acestei aprovizionări vor fi plătite ulterior de către Sublima Poartă pe temeiul unei socoteli în regulă.

Sfârșind nota Dvs. stabiliți în chip limpede că nu poate fi vorba de aprovizionări cu material de război și muniții, din moment ce neutralitatea noastră ne impune aceleași obligații față de Serbia ca și față de Turcia.

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 108 și verso. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

Constantinopol, 2 Iulie 1876

Domnule Ministru,

Pe temeiul telegramei cifrate, am transformat nota pe care Excelența Voastră mă însărcinase [s'o transmit ca atare] Ministrului Afacerilor Străine al Sublimei Porți, într'o comunicare pe care Excelența Voastră mi-ar fi adresat-o mie personal, pentru a-mi da instrucțiuni și pentru a-mi înfățișa argumentele pe care am ordlnul de a mă sprijini în cursul tratativelor cu Guvernul Imperial.

Schimbările făcute în textul notei originare a Excelenței Voastre, pentru a o face potrivită noii sale întrebuintări, nu sunt decât formale și dealtfel puțin numeroase.

Am intenția să trimit chiar mâine Excelenței Sale Savfet Pașa copia acestei hârtii însoțită de memoriul care trebuie să-i fie anexat.

Expediind în acelaș plic copia notei pe care o trimit cu această ocazie Sublimei Porți, vă rog, Domnule Ministru, să binevoiți a primi asigurarea înaltei mele considerații.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 128. Originalul în limba franceză.]

Anexă la doc. Nr. 303

Constantinopol, 2 Iulie 1876

Domnule Ministru,

De când guvernul meu a binevoit a-mi încredința postul de Agent diplomatic al României pe lângă Sublima Poartă, și în diferitele rânduri în care Excelența Voastră a fost chemată a conduce Ministerul Afacerilor Străine al Imperiului Otoman, am avut ocazia de a vorbi cu Excelența Voastră despre mai multe chestiuni rămase demult pendinte între Guvernul Imperial și Guvernul român. Atenția binevoitoare cu care mă onora Excelența Voastră, m'a îndemnat totdeauna să intru în amănuntele acestor chestiuni, să semnez repetatele tratative al căror obiect ele au fost în trecut, să amintesc mersul de atâtea ori întrerupt și apoi reluat al acestor tratative și să arăt ce fericită urmare ar avea soluționarea lor care ar întări și mai mult frumoasa armonie care n'a încetat să unească România cu Imperiul Otoman.

Suirea pe tron a M.S.I. Murad al V-lea și prezența Excelenței Voastre printre sfetnicii Maiestății Sale, au dat guvernului meu nădejdea că noi demersuri ar fi primite cu bunăvoință și că Excelența Voastră va consimți să folosească înalta sa influență pentru a le asigura succesul.

În scopul de a reîmprospăta amintirile Excelenței Voastre pe care le citam mai sus, de a rezuma cu limpezime diferitele puncte a căror reglementare o

dorește guvernul meu și de a stabili cu precizie îndreptățirea cererilor sale, am onoarea de a trimite aci anexat Excelenței Voastre copia notei pe care Excelența Sa Domnul Kogălniceanu, Ministrul Afacerilor Străine al României, mi-a trimis-o pentru a-mi spune ce tratative trebuie să duc cu Excelența Voastră, și un memoriu amănunțit, care explică chestiunile care trebuiesc tratate.

Convins că Excelența Voastră va dori să-i dau oral informațiile suplimentare de care ar putea avea nevoie, vă rog, Domnule Ministru, să primiți...

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 129. Originalul în limba franceză. Reprodus în *Documente Oficiale*, 1876, p. 89—90.]

304

Giurgiu, 2 Iulie 1876

Astăzi au sosit de jos patru bastimente chiurasate echipate, câte patru tunuri, 50 soldați, staționate Rusciuk, încărcau ghiulele, erbărie, amuniții. Măine pleacă pentru Vidin un vapor resbel însoțit de un șlep, având una mie soldați și 300 tone amuniții. Au trecut astăzi direct la Vidin.

Căpitanul portului,
C. Pascali

[Arh. St. Buc., Min. Af. Ext., dos. Nr. 1, f. 210. Telegramă.]

305

Câmpina, 2 Iulie 1876

Eri când mă puneam în trăsură pentru plecarea spre București, primarul Câmpinei m'a oprit și dus cu bagajul la subprefectură pe baza unei depeși din Sinaia că ași fi corespundat cu uvrierii liniei ferate; cerând a-mi prezenta probe inculpatoare mi-a destinat ziua de azi, ce nu s'a făcut, fiind arestat. Protestez contra acestei procedări violatoare libertății umane și rog ordonarea liberării mele și desdăunarea enormelor pierderi cauzate de autorul acestui caz.

Poppoff

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5094., f. 5757. Telegramă.]

306

București, 2 Iulie 1876

Domnule Prefect,

Prin Monitorul Oficial dela 29 Iunie 1876 Nr. 142 ați putut vedea că guvernul român a obținut dela Sublima Poartă neutralizarea părții Dunării care formează fiuntariul serbo-român dela gura râului Timok (mai în față cu

Gruia) și până la Vârciorova, că tot după cererea guvernului român, guvenul Serbiei s'a îndatorat a nu ataca insula și portul Ada-Kale, situat în mijlocul Dunării. Iar guvernului român s'a încredințat misiunea nu numai de apăra neutralitatea insulei și portului Ada-Kale dar încă de a îndestula cu proviziuni garnizoana și populațiunea insulei, treptat și după trebuință pe comptul tezaurului otoman.

Vă rog dar a vă concerta imediat cu comandantele fortului Ada-Kale asupra măsurilor de luat pentru aprovizionarea garnizoanei și populațiunii cu hrană și a-mi raporta despre rezultatul demarșelor D-voastră.

[Arh. St. Buc., Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, f. 110.]

307

Turnu-Severin, 3 Iulie 1876

Domnule Ministru,

Mai în toate serile nu de mult timp vine cu drumul de fier, de prin interiorul țării mulțime de Bulgari și Sârbi din clasa de jos, ei urcă în oraș în trupă și a doua zi nu se mai văd.

Deși pentru ceiace se mișcă în oraș sunt autorități competente spre a supune cunoștinței domniei voastre, totuși fiindcă acei oameni ca să meargă în Serbia, trebuie să treacă frontiera noastră asupra căreia este ținut a veghea și subsemnatul, m'am gândit credincios ordinelor pozitive ce mi-ați dat și de teamă a nu fi chemat la ver o răspundere, că nu fac rău a vă raporta, în mod neoficial, pentru a ține un loc în cazul când alte autorități nu vă ar fi adus la cunoștință.

Al domniei voastre prea supus

Căpitan de port,
Al. Nicolescu

[Rezoluție:] la dosar.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 50.]

308

București, 3 Iulie 1876

Domnule Ministru,

Comandantul Corpului nostru de observație pe Dunăre îmi cere instrucții în privința purtării ce va trebui să fie cu vasele de rezbel turcești care ar încerca să treacă în susul Dunării dincolo de Gruia. Această parte a râului fiind acum neutralizată până la Vârciorova, va putea să întrebuințeze forța pentru a împedeca mersul acestor vase în sus, sau ce altă cale să urmeze în asemenea împrejurare?

Vă rog să binevoiți a-mi notifica într'un mod categoric ca să pot da un consemn regulat și precis corpului de observație.

Binevoiți vă rog D-le Ministru a primi încredințarea prea osebitei mele considerațiuni.

Ministru,
Slăniceanu

[Arh. St. Buc., Min. Af. Ext., dos. Nr. 1, f. 111.]

309

Paris, 4 Iulie 1876

Luând aseară masa la Decazes, i-am comunicat votul Camerei noastre privind tariful provizoriu acordat Puterilor care sunt pe cale de a încheia cu noi tratate de comerț și i-am exprimat nădejdea de a vedea tratativele noastre devenind mai active. M'a însărcinat să vă exprim mulțumirea pe care o resimte Guvernul francez; mi-a mai spus că el este singurul care nu a vrut să discute memoriul tratând despre cele șapte puncte și în această privință a mai insistat asupra 02040 [nedescifrat] inoportunitatea și primejdia de a ridica acum aceste chestiuni, îndemnându-mă să vă sfătuesc să nu vă încredeți în încurajările care vi s'ar da. M'a întrebat în acelaș timp dacă sunt absolut singur că la noi nu a apărut niciun simptom nou și părea a avea indicii pe care eu nu le cunosc. I-am dat asigurări că după câte știu nu s'a întâmplat nimic că s'au luat măsurile necesare pentru a se preîntâmpina frământările și dezordinele și că Guvernul este peste tot stăpân pe situație; rămân totuși oarecari îngrijorări. Binevoiți, vă rog, să mă țineți în curent mai deaproape căci am fost de multe ori luat pe neașteptate.

Callimaki Catargi

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 130—131. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

310

St. Petersburg, 4 Iulie 1876

[S'au prezentat] mai mulți indivizi înzestrați cu pașapoarte ruse, cu simpla mențiune: mergând în străinătate. Am cerut viza Agenției. Spun că se duc în Serbia prin București.

Am refuzat [viza] provizoriu pentru doi dintre ei care mi-au spus că se duc să se'nroleze. Am vizat pașapoartele celorlalți doi care mi-au declarat că se duc în Serbia în calitate de medici. Le-am spus tuturor că, fiind dată neutralitatea noastră absolută, vor avea greutate la trecerea din România în Serbia. Binevoiți a-mi telegrafia ce trebuie să fac în viitor.

Girant,
Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 66. Originalul în limba franceză, Telegramă cifrată.]

Bolgrad, 4 Iulie 1876

Prin punctul Tabacu de două trei zile trec indivizi cu pașapoarte emise de guvernatori de un conținut excepțional, următor: Libera mergere peste frontieră a cutărui individ care s'a retras de sub protecția rusă, fără însă a se indica semnalmentele și profesiunea. Acești indivizi declară că vin în România pentru lucru în care timp vor îngriji a-și alege altă protecțiune, însă nu rămân în aceste localități, ci toți iau direcția spre Galați. Raportându-vă cele ce preced, respectos rog deslegarea; dacă comandantul punctului, în această privință urmează să respecte ordinul dv. Nr. 9308, sau să execute măsurile prescrise prin acel *precedent* 4147?

p. Prefect Bolgrad,
N. Al. Popovici

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 64. Telegramă.]

Giurgiu, 4 Iulie 1876

Acum patru zile au venit în Giurgiu 2 tineri studenți Bulgari cu pașapoarte liberate din Odessa de Consulatul turcesc pentru trecerea la Rusciuk. I-am cercetat de unde vin și ce caută aci; mi-au răspuns că au părinți în Rusciuk, și așteaptă de acolo răspuns bani și haine. I-am îngăduit 24 ore ca să pornească iarăși în București de unde veniau. Au și plecat astăzi. A găsit numai pe unul din ei reîntors la Giurgiu și cu o sabie nouă cu centironul ei. Rog arătați dacă trebuie să-l trimit la București, oricum altfel.

Prefect Vlașca,
Chirculescu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 62. Telegramă.]

Ploiești, 5 Iulie 1876

În urma dispozițiilor luate după telegrama dvs. 10217, Nicolae Velesenis și Ștefan Traicu dovedindu-se de Primarul comunei Sinaia ca înrolători de Bulgari pentru Serbia s'au înaintat parchetului cu procesele verbale.

Prefect Prahova...

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 61. Telegramă.]

Constantinopol, 5 Iulie 1876

Nr. 146

Domnule Ministru,

Am onoare a transmite alăturat Excelenței Voastre copie de pe nota Nr. 144 din 3/15 curent pe care Excelența Voastră, prin telegrama cifrată din 2/14, m-ați autorizat a o adresa Sublimei Porți.

1. Pentru a lua act oficial în numele Guvernului român, de adeziunea Guvernului Imperial otoman la neutralizarea apelor sârbo-române ale Dunărei.

2. Pentru a specifica sub ce rezerve și în ce condiții de rambursare s'ar proceda la aprovizionarea garnizoanei fortului Ada-Kale.

Binevoți a primi,...etc.

General Ghica

[*Documente Oficiale. Neutralizarea Dunării*, București, 1876, p. 68. Originalul în limba franceză.]

Anexă la doc. Nr. 314

Constantinopol, 3 Iulie 1876

Domnule Ministru,

M'am grăbit să transmit la București copia notei pe care Excelența Voastră a binevoit a mi-o adresa cu data de 6 curent, Nr. 44214/31, ca răspuns la demersurile mele scrise sau verbale privind neutralizarea apelor Sârbo-române ale Dunării și prin care Excelența Voastră, anunțându-mi în numele Guvernului Imperial că flotila otomană nu va depăși Gura Timocului, a consfințit principiul și a asigurat urmările practice ale acestei neutralizări.

Guvernul Alteței sale Serenissime Principele Carol I mă însărcinează să iau act de declarațiile Excelenței Voastre. El este fericit de a vedea cum înțelegerea tratată din inițiativa sa și consfințită de dubla învoire a Sublimei Porți și a Serbiei, va avea ca fericită urmare scoaterea din câmpul de luptă a zonei fluviiale de care este vorba și înlăturarea, a oricărei posibilități de ciocnire pe Dunăre, spre binele comun al intereselor direct sau indirect în cauză.

Se garantează astfel pe deplin libera și pașnică circulație pe un fluviu a cărui liniște este de cea mai mare importanță nu numai pentru națiunile riverane dar, în aceeași măsură, pentru întregul comerț european.

În ce privește insula dela Ada-Kalé, Guvernul meu mă autoriză a reînvi Excelenței Voastre angajamentele pe care le luasem în cursul tratativilor și anume că Garnizoana insulei va fi, din grija autorităților române, aprovizionată cu tot ce va fi necesar subsistenței sale. Ar fi de prisos să specificăm din nou că nu poate fi vorba de aprovizionări de război și muniții din moment ce abso-

luta neutralitate a României îi impune aceleași obligații față de Serbia ca și față de Imperiul Otoman.

Domnul Prefect de Turnu Severin a și primit ordinul de a lua contact cu Domnul Comandant al fortului Ada-Kalé, pentru a se sfătui împreună asupra măsurilor celor mai potrivite spre a asigura un serviciu regulat de aprovizionare a insulei. Cheltuelile cu care Guvernul român se însărcinează astfel în chip vremelnic, îi vor fi restituite la timpul și locul potrivit de către Guvernul Imperial, pe temeiul unor socoteli în regulă.

Comunicând cele ce preced Excelenței Voastre, vă rog, Domnule Ministru, etc...

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 121 și v. Originalul în limba franceză. Copie.]

315

București, 5 Iulie 1876

Domnule Agent,

Aveți știință că, în urma înțelegerii încheiate între Sublima Poartă și Guvernul român, neutralizarea Dunării între Timoc și Vârciorova este un fapt câștigat.

Una din condițiile care stau la baza acestei înțelegeri este ca Serbia să se angajeze a nu ataca fortăreața turcă din insula Ada-Kalé. Am prin urmare onoarea să vă rog să binevoiți a atrage asupra acestui punct atenția Guvernului Alteței Sale Principelui Milan. Trebuie ca ordine precise să fie date în acest sens autorităților sârbe dela graniță, căci numai respectând garnizoana otomană dela Ada-Kalé, va fi respectată și neutralizarea Dunării.

[Arh. St. Buc., Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 113. Originalul în limba franceză.]

316

București, 6 Iulie 1876

Domnule Agent,

Am primit raportul Dv. cu data de 28 Iunie/10 Iulie, sub Nr. 139, precum și copie de pe nota ce Excelența Sa Savfet Pașa v-a adresat-o cu privire la neutralizarea Dunării între Gura Timocului și Vârciorova.

Deși mă simt fericit de acordul ce s'a stabilit în această privință între Guvernul român și Sublima Poartă, totuși nu vă pot ascunde penibila surpriză ce mi-a prilejuit forma notei Excelenței Sale Domnului Ministru al Afacerilor Străine.

Ce rost au, în adevăr, în cuprinsul ei, acele restricții jignitoare? Dece Sublima Poartă ezită ca să dea numele pe care-l purtăm, și de ce are ea grijă să con-

funde cele două maluri ale Dunării ca și cum ele ar aparține unui singur Stat? România este o țară care-și are individualitatea sa; drepturile ei asupra Dunării precum și frontiera ei de pe fluviu sunt pe deplin stabilite de tratate, iar neutralizarea Dunării nu a fost cerută de către noi decât în calitatea noastră de țară coriverană.

Procedeele noastre față de Sublima Poartă, mai cu seamă în împrejurările de azi, ne dădeau speranța că vom auzi un limbaj mai clar, declarații exprimate mai franc cari vor oglindi o situație mai bine definită. Sublima Poartă știe că Guvernul român și-a impus mari sacrificii pentru a supraveghia litoralul Dunării, pentru a împiedica formarea de bande bulgărești menite a întreține răscoala și pentru a stăvili orice transport de arme și de muniții destinate Serbiei.

Chiar acum am luat angajamentul de a aproviziona cu alimente garnizoana din Ada-Kalé, și mereu refuzăm cererile ce ni le adresează în mare număr ofițerii români cari voesc să servească în armata sârbă.

În interesul deci al legăturilor ce ținem din toată inima să le întreținem cu Sublima Poartă, vă rog, Domnule Agent, să binevoiți a înștiința pe Excelența Sa Domnul Ministru al Afacerilor Străine al Sublimei Porți despre penibila impresie ce am resimțit de pe urma formei notei sale. Imi place să cred că, pe temeiul observațiilor Dv. în sensul scrisorii de față, Excelența Sa Savfet Pașa va recunoaște că a venit vremea să renunțe în corespondența sa cu Guvernul Princiar la formele învechite cari au darul să ne jignească și să compromită bunele legături ale noastre.

Binevoiți a primi, ...etc.

Kogălniceanu

[*Documente Oficiale. Neutralizarea Dunării, București, 1876, p. 67—70. Originalul în limba franceză.*]

317

București, 6 Iulie 1876

Girantul Agenției României la Sft. Petersburg.

Nu cred că agenția poate în mod echitabil, să refuze viza pașapoartelor. Dacă acestea indică Serbia ca destinație, atunci autoritățile țărilor învecinate trebuie să judece dacă pot sau nu să'ngăduie intrarea pe teritoriul sârb.

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 67. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

318

Paris, 6 Iulie 1876

Ziarele de aici, constatând la noi o agitație febrilă, se ocupă de următoarele știri: prezentarea unui memoriu care cuprinde cererea de independență, mobilizarea armatei noastre, chemarea rezervelor [sub arme], măsuri financiare neo-

bișnuite, Se subliniază contrazicerea între această atitudine neașteptată și făgăduelile mesajului de deschidere a Camerelor, și se bănuște aci influența politicii germane asupra Suveranului nostru și asupra guvernului său. Mă socotesc dator de a vă semnala această mișcare de opinie potrivnică intereselor noastre; mi se cer din diferite părți informații pe care nu le pot da, fiind dat că n'am primit nicio indicație care să-mi poată folosi. Abia acum îmi dau seama de sensul întrebării pe care mi-a pus-o ducele Decazes, Sâmbătă; el știe deja ceea ce eu n'am aflat încă; în mijlocul complicațiilor actuale este absolută nevoie să fiu în măsură de a da informații asupra intențiilor guvernului meu în loc de a primi eu informații provenind din izvor străin.

Callimaki Catargi

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 25, f. 139—140. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

319

Petersburg, 6 Iulie 1876

Am supus memoriul dvs., anexat la notă din 16/28 Iunie, lui Giers. Dela sosirea Impăratului și a Principelui Gorciacov, a fost foarte ocupat; abia ieri l-am putut vedea și i-am putut cere un răspuns. Guvernul socotește demersul nostru întârziat sau prea timpuriu, nepotrivit, pentru moment, din pricina evenimentelor ce au loc în Orient și care fixează prea exclusiv atenția Europei pentru a se putea exercita vreo altă presiune asupra Turciei decât aceia privitoare la teatrul de război; cele mai multe din punctele expuse în memoriul dvs. sunt drepte și vor putea afla câștig de cauză mai târziu; ultimul va fi mai greu de obținut. Ignatiev părășește Constantinopolul, pentru a pleca în concediu. Se crede în deobște că nu va fi rechemat la postul său. Guvernul rus l-a pedepsit din pricina rezultatului ultimei telegrame a Impăraților Alexandru și Francis-Iosif. Austria își subliniază neutralitatea închizând porțile sale către Adriatica. Chiar și Anglia și-a schimbat atitudinea și spune că răsculații au drept la independență dacă vor ști să și-o cucerească. Există o înțelegere între guverne pentru a se face o intervenție în cazul că lucrurile ar merge prea departe de o parte sau de alta.

Girant Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 137—138. Reprodușă parțial la N. Iorga, *Correspondance diplomatique roumaine* Nr. 337, p. 148. Telegramă cifrată.]

320

București, 6 Iulie 1876

D. Prefect de Bolgrad mă înștiințează prin nota telegrafică că la patru curent prin punctul Tabacu trec din Rusia de două trei zile indivizi cu pașapoarte emise de guvernator cu conținutul următor: libera mergere peste fron-

tieră a cutărui individ care s'a retras de sub protecțiunea rusă fără însă a se indica semnalmentele și profesiunea. Acești indivizi la intrarea lor declară că vin în România pentru lucru, în care timp vor îngriji a-și alege altă protecțiune, însă în urmă cu toții iau direcția spre Galați.

Am onoare domnule Ministru, a vă aduce la cunoștință cele ce preced, rugându-vă să binevoiți a da de urgență avizul dvs. de urmare ce trebuie să se păzească în privința acestor indivizi.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 65.]

321

Roma, 6 Iulie 1876

Domnule Ministru,

În urma primirii telegramei domniei voastre cu data de astăzi, relativă la desmințirea aserțiunii că România a mobilizat armata și chemat rezervele sub drapel, m'am grăbit a comunica și desminți prin Agenția telegrafică Stefani aceste sgomote îngrijitoare despre care deja au fostă ră induse în eroare jurnalele italiene.

Am onoare a vă transmite odată cu aceasta un buletin de depeși ce agenția Stefani a binevoit a-mi trimite îndată după transmiterea prin telegraf a zisei desmințiri tutor jurnalelor din Italia.

Binevoiți vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea prea înaltei mele considerațiuni.

Secretarul Agenției,
C. I. Mitilineu

Agenția telegrafică Stefani,

Roma 18 Iulie 1876

Telegramă oficială. Informația că România a mobilizat armata și a chemat rezervele este cu totul falsă. Guvernul s'a mărginit să obțină aprobarea puterii legislative în vederea chemării unei mici părți ale rezervelor spre a întări un mic corp de observație ce se află la frontiera Serbiei cu misiunea de a apăra neutralitatea țării.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 27, f. 143.]

322

Ploiești, 6 Iulie 1876

Domnule Ministru,

După telegrama domniei voastre Nr. 12937, cerând oficiului telegrafic din Câmpina să-mi comunice telegrama adresată d-voastră de D-l Popoff Nr. 192 și primindu-se astăzi, mă grăbesc, Domnule Ministru, a vă supune respectuos la cunoștință cele următoare:

La 2 curinte, primind telegrama D-lui Popoff din Câmpina că este arestat de primarul de acolo, fără ver un motiv, prin telegramă am cerut îndată cuvânt despre aceasta dlui Subprefect local, dela care am primit telegrama Nr. 7933 tot acea zi (2 Iulie) prin care îmi comunică că d-l Popoff este arestat după cererea Primarului Comunei Sinaia, fiind dovedit *de înrolător de Bulgari pentru Serbia*.

La această telegramă, am răspuns Dlui Subprefect prin telegramă mea 8423 din 3 curinte că dacă d-l Popoff este arestat pentru motivul citat mai sus, bine s'a făcut. Tot odată însă, am întrebat pe d-l Subprefect de ce nu se trimite D-l Popoff la parchet cu procesele verbale, adăogându-i că pentru întârziere îl fac responsabil pe d-lui și pe Primarul comunei Sinaia.

Eri cinci corent, am primit raportul D-lui Subprefect Nr. 7944 din 3 curinte cu un proces verbal dresat de Primarul comunei Sinaia pentru dovedirea d-lui Nicolae Velesenis, Gheorghe Stoian și Stefan Traicu ca *înrolatori de Bulgari pentru Serbia* pe care și eu imediat i-am înaintat Dlui Prim Procuror depe lângă tribunalul local dimpreună cu zisul proces verbal.

În privința dlui Popoff, dl. Subprefect îmi face cunoscut că asupra-i neplânând indice grave de culpabilitate *l-a pus în libertate*.

Acestea sunt, domnule Ministru, împrejurările arestării dlui Popoff.

Binevoiți vă rog, domnule Ministru, a primi încredințarea distinsei mele considerațiuni.

Prefect . . .

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 68.]

323

[Belgrad,] 6 Iulie 1876

Străzile sunt pustii, magazinele închise, «bisericile pline de femei în doliu», Societăți de femei se constituie pentru spitale. «Principesa, cu toată starea ei, vizitează răniți și spitalele și are grija cea mai mare ca nimic să nu lipsească». Medicii sunt insuficienți, dar toată lumea s'a pus pe lucru. Treizeci de doamne s'au dus chiar pe front. A fost chemată a 3-a clasă a milițiilor, țărani cu bluză și cămașă, cu «bonetă militară», opinci și desagi. «Sosesc la prima chemare, fără întârziere și pleacă spre front cântând ariile lor naționale triste și monotone. Se poartă în felul cel mai exemplar. Niciun caz de dezordine, de beție. Totul se petrece fără sgomot. Femei, copiii îi întovărășesc până la debarcader, iar poporul îi sărută când trec pe străzi. Am vizitat tabăra lor și am asistat la imbarcarea lor. Nu am putut observa entuziasm, ci numai o ascultare și o supunere perfectă. Nu eram în fața unei plecări sgomotoase a unei armate în sunetele muzicilor militare; ci a unui rămas bun mișcător de tată de familie, părăsind treburi și cămin, femei și copii. Singurul vapor pe care îl posedă Serbia, «Deligrad», duce la remorcă șleपुरi pline cu acești oameni înarmați, cu drapelul încununat cu flori împlântate în mijlocul punții».

Nu s'a înregistrat decât succesul dela Babinoglava. Turcii se află la Veliki Izvor, pe Timoc.

« Sârbii aproape nu fac prizonieri, deoarece Turcii se bat la disperare și nu vor să se predea ». Armata principală s'a retras dela Niș pentru a se uni cu Leșianin. Turcii par să se sprijine pe Vidin, pentru a se îndrepta apoi înspre Zaitșar, Pojarevaț, Semendria. Situația în Kraina este grea.

« In cazul unei înfrângerii a steagurilor sârbe, Sârbii pretind că ar putea totuși să susțină lupta timp chiar de mai mulți ani și să provoace mirarea Europei prin puterea lor de rezistență. Acestea le dețin chiar din gura ministrului de război, colonelul Nicolici, care ni-a spus: « Fiți sigur, Domnule Agent, că suntem hotărâți la orice sacrificii și pregătiți în acest sens. Poate că poporul sârb va pieri, dar odată cu el vor pieri și Turcii ». Cernaiev s'ar afla la Zaitșar.

« Românii sunt acuzați de Sârbi de a se bate slab. Totuși corpul lui Leșanin cuprinde zece mii de Români, și ei au respins cinci atacuri sângeroase ale Turcilor pe Timoc.

Guvernul sârb, dealtfel, n'ar culege decât ce a semănat, căci Românii din Serbia sunt foarte departe de a fi tratați la fel ca Sârbii. Este bine cunoscut că nu li se permite a avea decât preoți slavi, și că este interzis să li se facă liturghia în limba română.

În general se vorbește rău de Români, și opinia publică în Serbia a devenit, în ce ne privește, aproape ostilă.

S'ar zice că suntem făcuți răspunzători, ca să zic așa, de înfrângerile cari îi pot atinge pe Sârbi, și de nereușita acestei întreprinderi. Rusia și prietenii ei ne mai acuză de a face pe jandarmii Turcilor ».

Este probabil că guvernul nu va exercita presiuni la București. « Două monitoare austriace au luat poziție la confluentul Savei și al Dunării în fața fortăreții Belgradului. După apusul soarelui, ele împiedică orice comunicație între Semlin și Belgrad. Această măsură din partea Austro-Ungariei a mai mărit încă, dacă era posibil, iritația spiritelor împotriva acestei puteri și mai ales împotriva Ungurilor ».

Wreede îi critică pe Sârbi, lucru de care Ristici se plânge. Dimpotrivă, contele de Bray, agentul german, este bine văzut. « Se socoate că Germania are simpatie pentru cauza sârbă ». Aceeași părere domină în Muntenegru și în Herzegovina. Rusia dăruiește 500.000 ruble Sârbilor, 300.000 Muntenegrenilor. Impărăteasa a trimis alte 300.000 ruble « în scopuri filantropice ». Agentul rus Ionin se duce la tabăra lui Nichita. Se vorbește de un împrumut.

.

[La N. Iorga, *Correspondance diplomatique roumaine*, Nr. 314, p. 137—139. Textul în limba franceză. Raport.]

București, 6 Iulie 1876

Desmințiți prin ziare afirmația că România își mobilizează armata și că își chiamă rezervele sub drapel. Guvernul s'a mărginit a cere corpurilor legiuitoare să legitimizeze chemarea unei foarte mici părți a rezervelor destinate pentru micul corp de observație situat în fața graniței sârbe pentru a apăra neutralitatea țării.

Ministrul Afacerilor Străine
Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 142. Reprodus și în *Documente Oficiale*, 1876. Originalul în limba franceză. Circulară.]

[București, 7 Iulie 1876]

D. Ministru de rezbel retrace proiectul de lege ce a fost prezentat pentru chemarea rezervelor armatei și fiindcă deja a fost chemată o parte a rezervei, D. ministru solicită dela Cameră un loc de indemnitate întru aceasta.

D. Președinte pune la vot cererea Dlui ministru și Camera cu unanimitate acordă bilul de indemnitate.

[*Monitorul Oficial*, No. 151 din 10/22 Iulie 1876, p. 3658.]

Pera, 7 Iulie 1876

Mai mulți reprezentanți îmi cer copie după nota pe care Excelența Voastră mi-a adresat-o și pe care am comunicat-o Porții și după Memoriul cuprinzând cele șapte puncte. Aștept ordinele Dvs. și în acest caz telegrafice; v'aș ruga în acelaș timp să-mi trimiteti prin curier vreo zece exemplare tipărite ale Memoriului.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 145. Reprodus în *Documente Oficiale*, 1876, p. 90. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

[București,] 7 Iulie 1876

Știrile publicate în ziare nu au existat decât în închipuirea unor gazetari greșit informați. Nu le pot nici confirma, nici desminți, și nici n'aș fi putut să vi le transmit dvs. întâi.

Memoriul se află în mâinile dvs. Citiți-l și trageți concluziile; cuvântul de independență nici nu a fost măcar pronunțat. Mobilizarea armatei noastre constă în concentrarea unui corp de observație pe granița sârbo-română, [corp] care are misiunea de a păzi neutralitatea noastră. Chemarea de rezerve nu a fost decât solicitarea unui vot de încredere pentru a fi chemați [sub arme] șapte sute de rezerviști din mai sus amintitul corp, și acest proiect a fost retras, fiind greșit interpretat. Măsurile financiare extraordinare consistă din reduceri de buget la care am fost siliți din pricină că împrumutul nu a reușit. În ce privește frământările, ele există într'adevăr printre bulgarii din țara noastră, dar sunt pricinuite de către cruzimile săvârșite pe malul drept al Dunării.

În ce privește politica germană, ea are acum mai puțin decât oricând influență asupra Suveranului nostru și guvernului său. Această politică este dealtfel mult mai limpede și mai darnică față de noi decât aceia a Ducelui Decazes care ne refuză tot.

Vă îndemn să dați știrilor care vă privesc valoarea pe care ele o merită. Nu vă mai mirați de a nu fi ținut la curent cu ceea ce nu există. Dacă intervine vreo schimbare în intențiile guvernului, vă pot asigura că veți fi înștiințat printre primii.

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 144. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

328

București, 8 Iulie 1876

Domnule Ministru,

Conform convențiunii internaționale dela Geneva din anul 1864 s'a constituit și în București o societate pentru ajutorul militarilor răniți și bolnavi sub denumirea de « Societatea Crucii Roșii din România ».

În ședința din urmă a comitetului provizoriu al acestei societăți, luându-se deciziunea de a se trimite câte o ambulanță în tabăra ambelor armate beligerante, turcă și serbă, subsemnatul în numele comitetului, am onoare a vă ruga, Domnule Ministru, să binevoiți a invita pe agenții României din Constantinopole și Belgrad să comunice guvernelor pe lângă care sunteți acreditați dispozițiunile acestei societăți.

Iară de rezultatul intervenirei domniei-voastre vă rugăm a ne încunoștința și pe noi.

Primiți vă rog, domnule Ministru încredințarea prea osebitei mele considerațiuni.

Dimitrie Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 382.]

273

St. Petersburg, 8 Iulie 1876

Domnule Ministru,

Socot că trebuie să semnalez Excelenței Voastre articolul următor din « Journal de St. Pétersbourg » de Miercuri 7/19 curent, Nr. 180. Fiind date legăturile mai mult decât oficioase ale acestei foi cu ministerul imperial al Afacerilor Străine, articolul de care este vorba își are importanță și rezumă aproximativ cele ce mi-a răspuns Excelența Sa Domnul de Giers când i-am vorbit despre Memoriul Excelenței Voastre. Am avut onoarea, Domnule Ministru, de a vă comunica conținutul acestui răspuns în telegrama mea din 16/18 curent sub Nr. 92.

[Rubrică din ziar lipită pe document.]

« *Știri Externe.* Un nou incident s'a produs în afacerile din Orient. După telegrame care ne sosesc de la Paris și de la Viena, guvernul român ar fi înmănat Porții și ar fi comunicat în acelaș timp Puterilor garante un memoriu expunând un șir de cereri pentru a căror realizare ar fi fost socotit la București momentul actual potrivit. Nu este de competența noastră să examinăm în ce măsură sunt îndreptățite aceste plângeri cu privire la care dealtminteri telegramele noastre nu sunt pe deplin de acord. În ce privește alegerea momentului actual, guvernul român poate numai el judeca dacă este hotărît să trateze, fără alt sprijin, cu Sublima Poartă, chestiunile cuprinse în memoriu. Dar în ce privește solicitarea unei acțiuni diplomatice a Europei în acelaș sens, ea nu are sorți de reușită. Puterile pun astăzi cel mai mare preț ca, în interesul păcii generale, să rămână înțelese asupra bazei unui program limpede definit și nu pot consimți să vadă turburată sau măcar primejduită această înțelegere de către cereri ce nu sunt cuprinse în chestiunile asupra cărora s'a produs învoiala guvernelor. Faptul înmânării memoriului român la Constantinopol prezintă totuși o oarecare importanță față de starea generală a lucrurilor în imperiul otoman... »

Slăbul sprijin pe care l-am primit din partea Rusiei provine, pare-mi-se, din faptul că guvernul rus se teme de bănuiala Puterilor Străine. El n'ar vrea să se expună învinuirii de a încurca o situație deja critică ocrotind un demers cu totul întemeiat dealtminteri, dar care ar fi fost mai nimerit poate cu o lună mai devreme, înainte de începerea ostilităților. Când Turcia se afla tocmai în clipa ruperii legăturilor cu Serbia și Muntenegrul, ea ar fi fost silită să ne cedeze pe toate punctele, temându-se cu un refuz să nu ne arunce și pe noi în lupte. De atunci am luat o atitudine hotărâtă de neutralitate. Această atitudine, poate prea pronunțată chiar de la început, face că astăzi refuzul Porții nu mai poate fi urmat din parte-ne de o declarație de război, care ar fi putut da ultima lovitură Imperiului Otoman.

Astăzi Memoriul nostru nu mai este o taină pentru nimeni; o telegramă din Paris i-a desvăluit cu precizie diferitele puncte; din convorbirile pe care le-am avut în ultimile zile cu ambasadorul Austro-Ungariei, Germaniei, Franței și Italiei, am putut constata că aceștia citiseră și adânciseră cuprinsul său. Păreră generală este că pentru a fi putut recolta toate foloasele, am fi trebuit să dăm drumul mai devreme Memoriului nostru; sau să fim astăzi în stare de a răspunde refuzului Porții printr'o acțiune militară. Suntem îndemnați să nu ne oprim la această din urmă soluție ca una ce poate aduce grave și neprevăzute complicații; Europa dorește pacea, are nevoie de ea; toate Puterile au fost de acord ca războiul să rămână localizat, și niciun guvern nu ne poate sfătui, afară doar dacă ar avea vreun gând ascuns, să intrăm în luptă. <În rezumat nu ne putem ascunde că demersul nostru este socotit, în genere, ca nepotrivit și Rusia, uitând că a profitat de războiul franco-german pentru a se elibera de clauzele stânjenitoare ale tratatului din Paris, pare a ne învinui că vrem să folosim împrejurările actuale.>¹⁾

În ce mă privește, mi se pare că se face prea multă vâlvă în jurul Memoriului care se mărginește a rezuma plângerile întemeiate pe unele puncte care nu pot rămâne mereu în litigiu și care ar fi de dorit atât pentru noi cât și pentru Turcia să fie reglementate cât mai curând. Se tinde prea ușor a se declara că am dat un ultimatum. Aceasta dovedește cu prisosință cât de încărcată cu electricitate este atmosfera politică.

Înainte a de fi avut în mână Memoriul Excelenței Voăstre, m'am putut convinge de mai multe ori că atitudinea noastră neutră întâmpină aci puține simpatii, chiar în clasele luminate. Fiecare mă întreba cum stăm cu înarmarea și când să intrăm în luptă; și fiecare părea uimit când îi răspundeam că interesele noastre cele mai vitale ne impun datoria de a rămâne străini războiului, cu toate simpatiile pe care ni le trezesc populațiile creștine ale Orientului și cu toate urările pe care le facem pentru succesul luptei lor. Adăogăm că țara noastră este săracă și războiul este scump; că avem prea multe de făcut la noi acasă pentru a ne încerca norocul aiurea. N'am spus niciodată ceace mi se pare că dictează tocmai înțeleapta noastră politică de abținere și anume că firul care ne leagă de Turcia este atât de subțire încât, într'un viitor mai mult sau mai puțin apropiat, ne vom putea elibera prin forța lucrurilor; și că, în împrejurările actuale, a rupe acest fir ar însemna a ne expune și a risca să rămânem lipsiți de garanția Puterilor în fața ambițiilor unor vecini primejdioși.

O independență complectă, fără neutralitatea așa cum i-a fost garantată Belgiei ar însemna o primejdie de fiecare zi și de fiecare oră pentru România. Chiar și la minister, atunci când insistam ca cererea noastră de neutralizare a Dunării să fie sprijinită la Constantinopol, mi s'a spus de mai multe ori: « Hotărît, prea sunteți egoiști. . . ; toată lumea se frământă în jurul vostru și voi vreți să vă

¹⁾ Textul cuprins în paranteze ascușite este cifrat în original.

bucurați de calmul cel mai complet. » Aceste cuvinte erau desigur spuse în glumă, dar se simțea ascunsă în ele, o învinuire. Am răspuns invariabil că am fost mereu îndemnați să rămânem neutri și că ar fi ciudat să fim învinuiți astăzi de a fi stăruit într'o atitudine la care am fost sfătuiți și că este drept să dorim a ne bucura de avantajele neutralității noastre din moment ce trebuie să ne și exercităm scrupulos.

În jurn. din Sft. Petersburg, care este unul din ziarele cele mai răspândite tocmai din pricina legăturilor sale oficioase, am desmințit, conform cu instrucțiunile Excelenței Voastre, svonul pretinselor noastre înarmări și a așa zisei mobilizări a noastre (Nr. 181 de azi dimineață).

Am anunțat ieri verbal Excelenței sale Domnului de Giers demisia Dlui Filipescu, căruia m'a însărcinat a-i transmite regretele sale și pe acelea ale Prințepelui-Cancelar.

Binevoiți a primi, Domnule Ministru, asigurarea profunde mele considerații.

Girant,
Emil Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 2, f. 149—151. Originalul în limba franceză. Telegramă parțial cifrată.]

330

Semlin, 8 Iulie 1876

Consulul General rus a fost chemat la Viena de către Ambasadorul său; pleacă în noaptea aceasta. Am aflat din isvor sigur că atitudinea noastră față de Serbia este socotită la Sft. Petersburg, dușmănoasă și că nu suntem scuțiți de loviturile cele mai amare și chiar cele mai amenințătoare în sferile cele mai înalte.

Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 68. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

331

Constantinopol, 9 Iulie 1876

M'am întors la Constantinopol după o excursie de cincisprezece zile în Bulgaria, războiul a rămas pe planul al doilea. Se vede din rapoartele turce chiar că luptele se dau între câteva batalioane, nu mai mult; nimeni n'ar ghici că în țară se află sute de mii de soldați, putând fi grupați. Toate acestea nu se țin, poate să mai dureze mult. Indeletnicirea cea mai de seamă este continua *distrugere* a rasei creștine a bulgarilor sub *pretextul* de a înăbuși răscoala din rădăcină, dar cruzimile săvârșite depășesc poveștile cu piei roșii. 121 de sate creștine nimicite, 40.000 de persoane masacrate, recoltele se usucă pe arie, țara este părăsită. Acum se spânzură în fiecare dimineață pe străzile orașului Adrianopol și Filipopol, nenorociți, ținuți de două luni înlănțuiți în închisori. Prizonierii au fost în parte asasinați pe drum de către paznici și de către musulmanii satelor prin

care au trecut, ceilalți supuși la torturi și apoi spânzurați. În străzile din Filipopol sunt în permanență douăsprezece spânzurători și săptămâna trecută autoritățile au discutat în chip foarte serios, câteva ceasuri, dacă trebuie reintrodusă tragerea prin țeapă. Rarii prizonieri cărora li se dau drumul sunt trimiși acasă cu zapcii și uciși pe drum. Copii creștini sunt vânduți în medie cu zece franci bucata, fetițele sunt trimise la Constantinopol pe pieți cunoscute de funcționari. Femeile făcute prizoniere sunt sclave în Balcani unde vor fi revindute negustorilor de la Meca care au fost chemați și tocmai sosesc. Funcționarii și-au împărțit vitele regiunilor pustiite și pe prinșii capabili de a plăti răscumpărarea. Bași-buzucii, au violat femeile, au incendiat casele, au distrus bisericile, au tocat copiii, au răstignit, au ars, au tras în țeapă preoții, cu crăci rupte din haturi. Astăzi au sosit noi bași-buzuci asiatici, nenumărați; înainte de cincisprezece zile aceste fiare vor fi o sută de mii. Autoritățile refuză străinilor orice permis de a pătrunde înlăuntrul țării. Corespondenții englezi și americani așteaptă zadarnic firmanurile; nu se cunoaște aproape nimic [din ce se întâmplă] nici măcar la Constantinopol. , . . . ministerul a fost uimit aflând nu numai că aveam firman, dar că și pleasem de mai multe zile în interiorul [țării]. A numit un comisar extraordinar pentru a face o anchetă și a pedepsi; trebuie să înceapă astăzi, după trei luni de cruzimi. Anglia a trimis și ea o comisie a căror membri au fost schimbați în ultimul moment; aceasta face impresie proastă asupra acelor care doresc să cunoască adevărul care știu că orice se va povesti nu va fi la nivelul crimelor săvârșite de Turci împotriva creștinilor. Acei care au scăpat se tem de înfrângerea turcilor capabili de a ucide pe toți locuitorii în retragerea lor; au aflat cu groază că Filipopoli ar urma să fie întărit pentru rezistență.

Această problemă nouă pe care o va ridica « Figaro » prin această telegramă, problema bulgară, va frământa Europa întregă înainte de două săptămâni; Lordul Derby va trebui să mărturisească. că greșea declarând în ultimile zile svonorile privitoare la Bulgaria ca fiind exagerate. Odată cu mine, corespondenții englezi telegrafiază ziarelor lor unele amănunte pe care eu le-am dat. Sultanul este într-o stare fizică și morală care face milă. Și din acest punct de vedere ne putem aștepta la noutăți. Orice desmințire a celor ce precedă ar fi un nonsens.

Walstyne

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 190—196. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

332

[Turnu-Severin,] 10 Iulie 1876

Domnule Ministru,

La ordinul Dvoastră Nr. 6827, prin care mi se pune în vedere conținutul Monitorului Oficial Nr. 142 dela 29 Iunie 1876, în cece privește neutralitatea fortului Adakale, am onoare a vă răspunde că cu ocaziunea unei revizii, ce am

făcut la Vârciorova, pentru a evita o corespondență, care ar fi adus dificultăți de ambele părți; am luat înțelegere personal cu Dl. Comandant al fortului, că oriîcâteori va avea necesitate de proviziuni, să binevoiască a-mi face cunoscut prin Dl. Comandant al p-lui Vârciorova, care este chiar în fața aceluși fort.

Luând dar măsurile indispensabile prin autoritățile locale și punând în curent și pe Dl. Comandant despre acele măsuri, am onoare, Dle Ministru a vă comunica că dispozițiile ordinului prin care îmi faceți onoare a mă însărcina cu această afacere, vor fi îndeplinite cu cea mai mare exactitate. Deocamdată spuindu-se de Dl. Comandant al fortului că nu are trebuință de nimic, a rămas ca la cea dintâi trebuință ce va avea, să-mi facă cunoscut — și eu mă voi grăbi a mă conforma ordinului ce mi-ați dat.

Vă rog, Dle Ministru, să primiți respectul și prof. meu devotament.

Prefect,
Marin R. Isvoranu

[Arh. St. Buc., Min. Af. Ext., dos. Nr. 1, f. 124 și v.]

333

[București,] 10 Iulie 1876

Domnule Ministru,

La adresa Dvoastră din 3 Iulie curent No. 5858, prin care-mi cereți a vă notifica într'un mod categoric ce purtare va trebui să ție comandantul Corpului nostru de observație, când vasele de răzbel turcești ar încerca să treacă în susul Dunării, dincolo de Gruia, am onoare a vă răspunde că nu este de competența mea de a mă pronunța într'un asemenea caz — Consiliul de Miniștri la care trebuie să vă referiți și din care faceți parte și Dvoastră ca membru al guvernului fiind singur în stare de a lua o deciziune în această privință.

[Arh. St. Buc., Min. Af. Ext., dos. Nr. 1, f. 112.]

334

Constantinopol, 11 Iulie 1876

Domnule Agent,

După unele informații ajunse la Sublima Poartă, convoiuri importante de arme destinate Sârbilor ar trece prin Principatele Unite, și anume 60.000 de puști cumpărate în Germania ar fi fost introduse pe această cale în Serbia.

Vă rog, Domnule Agent, să semnalăți cele ce precedă celei mai serioase atenții a Guvernului Alteței Sale Principelui Carol și să determinați din partea sa luarea măsurilor pe care situația le cere.

Primiți, Domnule Agent, asigurarea considerației mele cele mai deosebite.

Savfet

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 166. Originalul în limba franceză. Copie.]

Pera, 12 Iulie 1876

Savfet Paşa pe care l-am întrebat ieri asupra celor şapte puncte, mi-a mărturisit a nu fi luat o cunoştinţă complectă despre ele. Găseşte demersul nostru cu totul nepotrivit şi crede că Poarta nu se va putea ocupa de el înainte de sfârşitul războiului, a adăogat că o mare parte a cererilor noastre sunt de competenţa Puterilor Garante. I-am spus că mărturisirea sa mă miră; că de douăzeci de ani se amână necontenit soluţionarea acestor probleme obiectându-se încurcături politice sau financiare şi numindu-le nepotrivite; demersul nostru actual este potrivit căci a fost făcut în momentul în care Poarta lucrează la reorganizarea şi la înzestrarea imperiului său cu noi reforme, am adăogat că ţara noastră cere o soluţionare fără noi amânări; în rezumat guvernul imperial este fără doar şi poate împotriva noastră, nu ţine deloc socoteală nici de jertfele, nici de purtarea noastră, ocoleşte răspunsul pentru a câştiga timp şi apoi, odată ieşit din criză, ne va satisface poate în ce priveşte titlul paşapoartelor şi delimitarea insulelor; tot restul va fi respins printr'un refuz categoric.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 154—155. Reprodus în *Documente Oficiale* 1876, p. 90—91. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

Bucureşti, 12 Iulie 1876

Domnule Ministru,

La adresa domniei-voastre dela 6 Iulie curent sub Nr. 13024, prin care întrebaţi ce urmare să se păzească în privinţa indivizilor ce vin din Rusia cu paşapoarte, că sunt liberi dela protecţiunea rusă fără a li se indica semnalmentele şi profesiunea, am onoarea a vă răspunde, Domnule Ministru că nu putem refuza intrarea în ţară a indivizilor cari au acte în regulă. Aceşti indivizi însă odată pe teritorul nostru, sunt supuşi regulamentelor de poliţie şi dispoziţiunilor luate de noi în faţa evenimentelor de peste Dunăre.

Primiţi vă rog Domnule Ministru asigurarea prea osebitei mele consideraţiuni.

Ministru,
Kolgălniceanu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 78.]

București, 13 Iulie 1876

Domnule Ministru,

Consiliul miniștrilor în ședința sa dela 12 Iulie curent, luând în deliberare raportul domniei [voastre] sub Nr. 7124 prin care cereți autorizațiunea de a comunica prin agenții României dela Constantinopole și Belgrad guvernelor de acolo, dispozițiunea luată de « Societatea Crucii Roșii din România » de a trimite câte o ambulanță în tabăra ambelor armate beligerante, turcă și sârbă ; a dat rezoluțiunea următoare :

« Consiliul de miniștri dă domnului Ministru al Afacerilor Străine autori-
zațiunea cerută. »

Subsemnatul are onoarea de a vă comunica suszisa rezoluțiune spre cele de cuviință.

Binevoiți vă rog, domnule Ministru, a primi asigurarea prea osebitei mele considerațiuni.

Președinte,
M. Kostaki

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 384.]

București, 13 Iulie 1876

Domnule Ministru,

Am onoarea a supune la cunoștința Dvoastre că comitetul Societății Crucea Roșie care s'a format pe bazele Convențiunei de Geneva, expediază astăzi cu trenul de seară ora 5 și 50 o secțiune de ambulanță însoțită de un personal de 12 medici și farmaciști.

Această secțiune îndată după sosirea sa în Turnu Severin trebuie să treacă Dunărea la Cladova pe teritorul Sârb, unde va fi primită de autoritățile locale.

Vă rog dară, domnule Ministru, a înștiința prin telegraf pe d-l Prefect de Mehedinți spre a da cuvenitele ajutoare acestui personal.

Președinte,
Dimitrie Ghica

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 80.]

București, 14 Iulie 1876

Domnule Ministru,

Conform celor expuse în adresa noastră Nr. 3 din 8 ale curenteii, subsemnatul în numele comitetului provizoriu, am onoare a vă aduce la cunoștință, că

societatea Crucii Roșii a pornit astăzi dimineață 14 Iulie o secțiune de ambulanță compusă din o trăsură și 12 persoane medici și farmaciști.

Această ambulanță destinată a merge la armata sârbă, va trece dela Turnu Severin la Cladova.

Primiți vă rog, Domnule Ministru, încredințarea prea osebitei mele considerațiuni.

Dimitrie Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 385.]

340

Ploiești, [15] Iulie 1876

Domnule Prim Ministru,

Subsemnații Bulgari, din orașul Ploiești, văzând nenorocitul rezel între Inalta Poartă cu Sârbia, noi subsemnații suntem deciși ca pentru nenorocitele familii ce se vor refugia în România și care vor avea necesitate de ajutor, să constituim un comitet bulgar de « Binefacere » și ca acest Comitet să poată a-și avea toată libertatea lui, urmează a obține autorizație (?) dumneavoastră, Domnule Prim-Ministru.

De aceia dar pentru această considerațiune venim subsemnații cu profund respect, domnule Prim-Ministru, a vă ruga ca să binevoiiți a ne libera cuvenita voie de a ne constitui un comitet de binefacere din persoanele cele mai notabile ca să se adune bani pentru nenorocitele familii, pentru care credem că nu vom fi respinși.

Primiți, Domnule Prim-Ministru, considerațiunile noastre ce vă păstrăm.

D. Nedelcovici, P. Băcanu, K. Pandelache, Iv. Petrovici, Penor Panescu, Dumitru Gheorghii, Marcu Ruso, Gh. Zafirof, T. Damianof, I. P. Marinof, V. Deovici, Vasile Nedelcovici, R. P. Grablef, V. Lucakevici. Iordan D. [și 5 indescifrabili].

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 82.]

341

[București,] 15 Iulie 1876

St. John, Consul englez, mi-a spus că rezultă dintr-o telegramă a ambasadorului englez la Viena că mai multe transporturi de arme, patruzeci de mii de puști și muniții de război destinate Serbiei ar fi traversat teritorul român cu buna știință guvernului princiar și că pe aceeași cale un mare număr de supuși ruși se duc în Serbia.

Vă autorizez să luați îndată contact cu Ministerul Afacerilor Străine și să-i declarați în chip absolut formal, în numele Guvernului român, că niciun transport de arme sau muniții n'a traversat teritoriul nostru la știința noastră, că am luat toate măsurile omenește cu putință pentru a împiedeca asemenea transporturi, că o anchetă amănunțită făcută cu cea mai mare grijă de către finanțe a constatat că puștile de care vorbește telegrama ambasadorului englez n'au traversat niciodată teritoriul nostru, că vameșii au primit ordine de a nu lăsa să treacă arme, că Prefectul de Turnu-Severin controlează personal toate expedițiile pentru Serbia, că Ministrul Lucrărilor Publice a oprit cu strășnicie administrația căilor ferate de a primi orice expediție de arme făcând-o răspunzătoare, că Ministrul de război a ordonat supravegherea întregii linii a Dunării pentru a împiedica orice trecere de arme sau cete pe malul drept.

În ce privește trecerea supușilor ruși, spuneți că nu putem împiedica trecerea unor indivizi înzestrați cu pașapoarte în regulă și Austro-Ungaria, care este țară învecinată ca și noi, nu poate împiedica intrarea pe teritoriul său a unor asemenea indivizi. Tot ce putem face este să împiedicăm formarea de cete și de grupuri. Ne-am întărit neutralitatea și suntem hotărâți a respecta cu sfințenie angajamentele noastre.

Dați cele mai categorice asigurări în acest sens.

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 152—153. Originalul în limba franceză. Telegramă circulară.]

342

Câmpulung, 16 Iulie 1876

Doi indivizi Ion Marinovici și Ion Constantinov declară că Toma Carjev dela Hotel Gabroveni înrolează voluntari pentru armata Serbiei; i-a înrolat și pe ei.

Vă fac cunoscut rezultatul descoperirii, d-v., împărtășindu-mi 1 chiar mâine.

Prefect Muscel,
Brătianu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 83. Telegramă.]

343

București, 16 Iulie 1876

Confidențial

Rogu-vă fiți cu cea mai mare atențiune asupra mișcării voiajorilor ce trec în Serbia. Observați ca fiecare trecător să aibă pașaport și să justifice necesitatea trecerii sale. Colegul meu dela interne v'a dat instrucțiunile guvernului în

privința opririi cu desăvârșire a orice transport de arme pentru Serbia. Rogu-Vă puneți toată inteligența și energia întru executarea acestor instrucțiuni, căci dela aplicarea lor leală atârnă neutralitatea Dunării.

Ministru de Externe,
Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 196. Confidențial.]

344

[București, 16 Iulie 1876]

L E G E

Art. 1 Guvernul este autorizat a preschimba cu diferitele guverne străine care au început, sau își propun negocieri pentru încheierea de convențiuni de comerț cu România, declarațiuni prin care, sub condițiune de reciprocitate, se acordă acestora din urmă pentru un termen de 9 luni, tratamentul dat Austro-Ungariei, prin corpul Convențiunii de comerț încheiată la 10 (22) Iulie 1875.

Este bine înțeles că avantajile speciale date Austro-Ungariei numai în calitate de stat limitrof, nu se vor întinde în privința celorlalte state care nu se află în această condițiune.

Această lege s'a votat în Adunarea Deputaților în ședința din 16 Iulie 1876 și s'a adoptat cu majoritate de 62 contra 5.

Secretar,
A. Vizanti

Președinte,
C. A. Rosetti

[*Monitorul Oficial*, Nr. 168 din 31 Iulie/12 Aug. 1876, p. 4223 col II, III.]

345

[București,] 16 Iulie 1876

Domnule Agent,

Potrivit ordinelor mele, Domnul Prefect de Mehedinți s'a dus la Comandantul fortului Ada Kalé, pentru a lua înțelegere cu el în privința aproviziunărilor pe care Guvernul român s'a obligat a le furniza armatei turce din această insulă. S'a hotărît că oride-câte ori va fi nevoie de noi provizii, va fi înștiințat Comandantul din Vârciorova, care la rândul său va înștiința Prefectura din Mehedinți.

Puteți, domnule Agent, notifica Sublimei Porți că măsurile luate în acest scop dovedesc deplin rapiditatea și regularitatea comunicărilor care vor exista între fortul Ada Kalé și malul românesc.

[Arh. St. Buc., Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, nr. 1—19, f. 125. Originalul în limba franceză.]

[București,] 16 Iulie 1876

Binevoîți a răspunde lui Savfet Pașa că Guvernul Princiar primește numirea unui agent comercial la Turnu Severin, având aceleași prerogative și atribuții ca acelea ale Agenților noștri la Varna și la Tulcea. Cereți numai ca această propunere să vă fie făcută în scris. Adăogați în cursul convorbirei și părând a veni din partea dvs., că Guvernul român consimte cu atât mai ușor la numirea agentului de care este vorba, cu cât scopul Sublimei Porți apare foarte limpede. Aceasta dorește să fie informată prin organe directe despre ceea ce se petrece pe malul stâng al Dunării. Sunt deci convins că rapoartele acestui agent se vor potrivi în totul asigurărilor pe care n'am încetat a le da Guvernului otoman, cu privire la menținerea neutralității noastre.

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 160. Originalul în limba franceză. Cifrată.]

București, 16 Iulie 1876

Vă trimit prin curier, pentru a vă servi ca îndreptar, memoriul relativ la șapte puncte pe care Agentul nostru la Constantinopol a fost însărcinat a le înfățișa Sublimei Porți. Am supus deasemenea cererile noastre aprecierii Puterilor Garante și le-am rugat să ne dea sprijinul lor pe lângă Guvernul Imperial.

Știrea relativă la mobilizarea unei părți a armatei este lipsită de temeii. Chemarea rezervelor privea corpul de observație concentrat pe Dunăre. Dar acest proiect de lege prezentat Camerei, a fost retras de către guvern, fiindcă a dat loc la interpretări greșite.

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 158. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

[București,] 16 Iulie 1876

Agentului României la Constantinopol

Agentului României la Belgrad

Conform Convenției dela Geneva, există la București o Societate care are de scop îngrijirea răniților în cursul războiului numită Crucea Roșie a României.

Comitetul acestei Societăți hotărînd să trimeată câte o ambulanță în fiecare din taberele armatelor beligerante, turcă și sârbă, am înfățișat această chestiune Consiliului de Miniștri care s'a grăbit a-i da autorizația necesară.

Vă rog să aduceți la cunoștință Guvernului pe lângă care sunteți acreditat această hotărîre și să-mi comunicați grabnic răspunsul său,

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 392. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

349

[București,] 17 Iulie 1876

Di Prefect de Muscel mă înștiințează că indivizii Ion Marinovici și Ion Constantinov i-au declarat că Toma Carjef dela hotelul Gabroveni din Capitală, înrolează voluntari pentru armata Serbiei și că i-a înrolat și pe ei.

Vă comunic, Dle Prefect, cele ce preced și vă invit ca să cercetați și să-mi raportați imediat constatarea ce veți face.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 84.]

350

Pera, 17 [Iulie] 1876

La cetirea dată de mine telegramei Excelenței Voastre asupra aluziilor la arme, Savfet Pașa a părut foarte mulțumit de informațiile și asigurările pe care le cuprinde, a protestat în ce privește supușii ruși [spunând] că nimeni n'a dat vreodată crezare unor asemenea svonuri.

General Ghica

[Min Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 163. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

351

Pera, 17 Iulie 1876

Am comunicat Ministrului Afacerilor Străine telegrama Excelenței Voastre, privind trimiterea de ambulante ale Crucii Roșii a României, armatelor turce și sârbe. A răspuns că Guvernul imperial nu poate primi în armata sa aceste ambulante, mai întâi pentru că socotește, în principiu, pe sârbi ca răsculați și nu ca beligeranți, apoi pentru că Poarta de când a aderat la Convenția dela Geneva, n'a luat nicio măsură pentru a face cunoscut armatei sale această instituție, scopurile, prerogativele și regulamentele ei. Savfet Pașa a adăogat că ambulanța noastră este liberă de a merge în Serbia, dar pe propria sa răs-

pundere, fiind dat că Guvernul otoman nu-și poate lua răspunderea de cele ce s'ar putea întâmpla din pricina faptului că trupele sale nu cunosc această instituție.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 393 și 394. Reprodus și la N. Iorga: *Correspondance diplomatique roumaine*, Nr. 354, p. 156—57. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

352

București, 17 Iulie 1876

Domnule Agent,

Aflu dintr'o comunicare a colegului meu dcla Ministerul de Interne, că mai sus de satul român Gruia, malul drept al Dunării este acoperit de cadavre care sunt lăsate în părăsire, fără a fi îngropate.

Miasmele răspândite de aceste corpuri în putrefacție ar putea avea grave neajunsuri pentru populațiile învecinate; vă rog, în urma cererii direcției generale a serviciului sanitar, să binevoiți a interveni urgent la Sublima Poartă spre a lua grabnice măsuri în vederea îngropării cadavrelor de care este vorba. V'ași fi recunoscător dacă mi-ați comunica rezultatul demersurilor Dvs.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 83 bis. Originalul în limba franceză.]

353

Pera, 17 Iulie, [Subica] 1876

Am pus din nou întrebări lui Savfet Pașa în legătură cu Memoriul Excelenței Voastre. Mi-a răspuns că este dat la tradus spre a fi supus Marelui Vizir. Întrebându-l când ași putea înfine vorbi despre aceasta cu el în chip oficial, mi-a făgăduit că mă va anunța și a adăogat că pentru moment Poarta este ocupată cu lucruri mai de seamă. Sunt deja cincisprezece zile de când Memoriul a fost înmănat Sublimei Porți. N'ar trebui oare, peste o săptămână, reînceput atacul printr'o notă? Rog pe Excelența Voastră să-mi comunice dacă mă autorizează.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 164—165. Originalul în limba franceză. Reprodus în *Documente Oficiale*, 1876, p. 91. Telegramă cifrată.]

354

Viena, 17 Iulie 1876

Domnul de Hoffmann s'a arătat foarte mulțumit de declarațiile pe care i le-am făcut în numele Guvernului român, în sensul telegramei Excelenței Voastre. Mi-a spus că semnatarul telegramei engleze vorbindu-i despre trans-

porturi de arme și întrebându-l dacă Ministerul Afacerilor Străine de aici n'a făcut sau nu va face muștrări guvernului român în această privință, el i-a răspuns că rapoartele agenților austro-ungari nu semnaleză niciun transport de arme sau de muniții. Domnul de Hoffmann a recunoscut deplin imposibilitatea pentru Guvernul princiar de a împiedica supușii ruși, înzestrați cu pașaport în regulă, de a trece individual și separat în Serbia. Domnul de Hoffmann a sfârșit prin aceste cuvinte: Sunt încântat de asigurările pe care mi le dați și mă voi grăbi să le transmit Contelui Andrassy.

Florescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 161 — 162. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

355

Londra, 17 Iulie 1876

.....
..... România a ocupat în chip firesc în ultima vreme un loc de seamă în interesul public și rareori voi mai putea avea o ocazie atât de prețioasă de a face servicii de așa mare folos. Din nefericire această ocazie coincide cu o lipsă totală de informații, fie ele directe sau indirecte. La afirmații pozitive și de circumstanță care, de altfel ca totdeauna, erau făcute în sprijinul mișcării slavone și care în mii de forme proteice prezintă România ca nănată de o ambiție bolnăvicioasă și nutrinde în taină proiecte fie împotriva Turciei, fie împotriva Austro-Ungariei, nu puteam opune decât imprecise și banale tăgăduiri. Mai bine informat, aș fi putut ușor impune punctul meu de vedere celor patru ziare din Londra, printre care «Times»-ul, ai cărui corespondenți se ostenesec să răspândească credința în solidaritatea României cu popoarele slave. Astfel, n'am aflat conținutul «Memoriului» român (a cărui caracter și însemnătate fuseseră în chip grosolan desfigurate), decât printr'un articol al «Memorialului diplomatic», pe care l-am reprodus în «Morning Post», cel mai turcofil din toate ziarele Londrei, dar subiectul își pierduse (între timp) actualitatea. Cred că pot afirma că acest «Memoriu» n'a fost de fapt rău primit la Foreign Office. Afară de chestiunea diplomatică, a cărei soluționare ar încurca în acest moment guvernul, este socotit potrivit și chiar necesar ca legăturile de vecinătate între Turcia și România să fie reglementate în sensul faptului îndeplinit. Se începe, de altfel, a se face dreptate României și a se recunoaște enorma importanță a atitudinii sale de strictă și nepărtinitoare neutralitate. În această privință, acum că mi se pare a fi în posesiunea faptelor, voi fi în situația de a informa mai exact pe Excelența Voastră despre înclinările guvernului englez.

Până atunci, rog pe Excelența Voastră să binevoiască a-mi îngădui să-i vorbesc despre situația mea personală. Sunt de la 10 ale acestei luni în

posesiunea onoratei dvs. din 31, adresată din greșală lui Sir John Briggs și care trebuie să fi încrucișat două din comunicările mele. N'am răspuns mai curând, nădăjduind dintr'o zi într'alta să primesc instrucțiuni ulterioare dacă nu directe cel puțin indirecte prin trimiteri de ziare sau de documente. Sarcina pe care mi-o luasem, țintea mai sus decât inserarea vreunui articol trecător într'o foaie oarecare. Redusă la aceste proporții, foloasele misiunii mele mi s'ar părea mai mult decât îndoelnice; așa cum o înțelesesem eu, credeam că merită să-i consacru toată activitatea mea, sigur că dacă aș reuși să aduc servicii — lucru de care nu m'am îndoit nicio clipă — mi se va ține socoteală în viitor. Chestiunea fixării fondurilor nu era așadar decât secundară, neexistând nicio prevedere bugetară în această întrebuintă. Mă mulțumeam, cum m'ași mai mulțumi și acum, cu micile sume din fondul diplomatic al Ministerului, menite să contribuie la acoperirea cheltuelilor mărunte. Programul pe care mi-l făcusem și a cărui copie îmi iau libertatea de a v-o transmite, nu cerea mari sume dar nici nu se poate executa fără unele cheltuieli care în fapt au depășit subvenția provizorie învoită de către Minister. Repet că aceasta este o chestiune secundară: esențialul este că doresc să mă simt dacă nu oficial, cel puțin moral, în legătură cu Guvernul Alteței Sale. Publicarea statisticelor este după firea sa restrânsă la limite înguste și nu îngăduie o mare varietate; ceea ce se putea face cu folos în această materie s'a făcut în întregime sau aproape. Principalele organe ale presei engleze au fișierele lor pline de informații precise de care se servesc și se vor servi cum cred ele. Această latură pe cât de folositoare pe atât de modestă a sarcinii mele, este deci în mare parte îndeplinită.....

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 284.v. 285, 286 r. Originalul în limba franceză.]

356

Semlin, 18 Iulie 1876

Am primit ieri de dimineață telegrama Dvs. Ristici plecase. Am comunicat Ministerului de Interne sosirea ambulanței române. Guvernul sârb m'a însărcinat să exprim recunoștința și mulțumirile sale; roagă ca ambulanța să fie debarcată la Raduevaț; la scurtă distanță de acolo ar putea fi îndată folositoare armatei sârbe.

Binevoiți a-mi face cunoscută ziua sosirii ambulanței pentru a putea informa guvernul sârb care va da ordine pentru primirea ei.

Consulul General al Rusiei s'a înapoiat din Viena.

Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 295. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

Semlin, 18 Iulie 1876

Două telegrame din tabăra Principelui de Muntenegru, una a trimisului Serbiei în tabără și cealaltă a șefului Statului Major al Muntenegrului, vestesc;

Muntenegrenii au raportat ieri, 17 curent, o victorie asupra lui Muctar Pașa, lângă Verbița. Din 16 tabori, 12 au fost risipiți și urmăriți timp de trei ceasuri. Osman Pașa a fost făcut prizonier; cinci tunuri Krup, multe puști și muniții precum și numeroși prizonieri au fost luați de către Muntenegreni.

A. Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 97. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

București, 18 Iulie 1876

Nu am zscuns niciodată simpatiile noastre pentru creștini și ura contra turcilor; actualmente însă, spiritele sunt astfel agitate, încât cercurile oficioase vor avea o luptă grea în contra spiritelor domnitoare în Rusia.

Iată și o probă:

Duminică 8 Iulie st. nou au mers la biserică, două diviziuni de cavalerie.

Un preot militar a ținut cu această ocaziune un cuvânt, vorbind despre barbariile turcilor și despre războiul dintre principate și Turcia, ceea ce a impresionat așa de mult pe soldații încât s'au întors indignați și murmurând, dela biserică până la cazarmă. Guvernatorul general aflând de aceasta, a ordonat să se închidă porțile cazarmii; condamnând mai întâi pe Cazaci, pentru puterea lor nedisciplinată, la un arest de cazarmă până la un al 2-lea ordin,

..... seara, pe timpul zorilor, s'a răspândit știrea despre înfrângerea Sârbilor lângă Zaylar.

Cazacii regimentului Terek au năvălit cu săbiile scoase asupra muziceii care suna zorile, silind-o a mai cânta.

Un pluton din regimentul Kuban s'a îndreptat cu drugi de fier și cu topoare spre poarta cazărmei, spărgându-o.

Garda cazărmei, compusă dintr'o despărțire a regimentului de infanterie Orloff, a fost împinsă astfel într'un șanț încât nu se putea mișca un singur om.

După aceasta toți cazacii au ieșit din cazarmă, fără a asculta vorbele ofițerilor, mergând spre oraș și strigând: « Să trăiască Rostislab Fedyen, să trăiască răzbelul »!

În fața palatului guvernatorului, garda palatului făcând front au cerut a-i da onorurile militare. Guvernatorul general a apărut pe balcon în plină uniformă salutând pe Cazacii care au răspuns la salutarea sa cu ură și strigând: Unde este ministrul de război?... Noi nu avem un ministru de rezbel. Jos cu Milutin.

In fine a putut vorbi și guvernatorul, asigurând, că invingerea Sârbilor . . .
. . . s'a făcut într'adins, spre a constata dacă sunt serioase simpatiile Ruși-
lor pentru slavi.

Dar acest răspuns nu era suficient și iarăși Cazacii încep a striga: să trăiască Fadayen! Să trăiască resbelul! Jos cu Turcia!

In fața acestor situațiuni, generalul a făcut să se citească o telegramă pregătită ad-hoc, ca cum ar fi sosit din partea moștenitorului tronului, care cheamă pe soldați la ordine, amenințându-i cu pedepse, dacă nu se vor liniști.

« Sus — Cesarevici! Cu tine și pentru tine mergem prin foc și apă! — Dacă Serbia ar fi învinsă în acest resbel, sau, dacă Turcii vor muri fără lovitura noastră de grație, atunci suntem destul de pedepsiți » fu răspunsul Cazacilor.

Această scenă a durat până aproape de miezul nopții. In acest interval au sosit patru regimente de infanterie și două batalioane de vânători de gardă cu baionetele puse în puști. Ei au făcut front în fața Cazacilor, și în momentul când un colonel voia să le vorbească cu un aer poruncitor, soldații regimentului acestui colonel . . . au început să strige: Să trăiască resbelul! să trăiască — Cesarevici! Să trăiască Cernaieff! Moarte aceluia care nu ne lasă să mergem cu dânsul.

Colonelul a încercat iarăși a vorbi, dar bătaia tobelor l-a întrerupt și mii de glasuri strigau: Resbel! Resbel!

In fine guvernatorul a reușit, prin prezența sa de spirit, a restabili ordinea, asigurând pe soldați că a voit numai să încerce spiritul Cazacilor.

Cu mare sgomot s'au întors soldații abia pe la 2 ore după miezul nopții în cazarmă și cele din urmă cuvinte ce se auzeau erau! « resbel și moartea Turcilor ».

[*Timpu*, Nr. 80, 18 Iulie 1876, p. 2.]

359

București, 19 Iulie 1876

Dle Președinte,

Agintele nostru diplomatic din Constantinopole prin depeșă îmi face cunoscut că comunicând Ministrului Afacerilor Străine trimiterea ambulanțelor Crucii roșii din România la armatele turce și sârbe, i s'a răspuns că guvernul imperial nu poate primi în armata sa aceste ambulanțe, pentru că în principiu privește pe Sârbi ca rebeli, iar nu ca beligeranți, că Poarta dela adeziunea la Convențiunea din Geneva, n'a luat nicio măsură spre a iniția armata sa la această instituțiune, a-i face cunoscut scopul, prerogativele și reglementele sale. Ministru turc a adăogat că ambulanțele noastre sunt libere a merge în Serbia, dar cu riscul și pericolul lor fiind că guvernul său nu poate lua asupra-și responsabilitatea de ceia ce s'ar putea întâmpla din ignoranța trupelor sale în privința acestei instituțiuni.

Tot în această chestiune, Agintele din Belgrad, îmi arată că guvernul sârb l-a însărcinat a exprima mulțumirile și recunoștința sa pentru trimiterea ambulanței și se roagă ca debarcarea ei să se facă la Raduevaț, la o distanță de o zi de acolo ar putea fi imediat de folos pentru armata sârbă.

Comunicând, d-voastră cele ce preced, vă rog să binevoiți a-mi indica ziua sosirii ambulanței în Serbia pentru a pune în pozițiune pe d. Sturdza a informa pe guvernul de acolo care va da ordine de primirea ei.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 396.]

360

București, 19 Iulie 1876

Ambasadorul Franței la Constantinopol a primit dela Ministrul său al Afacerilor Străine o telegramă care numește cererile din Memoriul nostru, primejdioase și supărătoare. Luați îndată contact cu Ducele Ducazes; exprimați-i mirarea mea de a vedea că sprijinul Franței pe care România pe bună dreptate a socotit totdeauna a-l avea, ne lipsește astăzi. Pe cât de moderate și de îndreptățite sunt cererile noastre pe atât de puțin întemeiate sunt aprecierile ministrului francez. Cea mai mare parte dintre puteri ne aprobă și ne susțin în această chestiune.

Este dureros pentru noi să găsim aiurea sprijinul pe care-l așteptăm dela Franța.

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 152. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

361

Iași, 20 Iulie 1876

Azi au trecut din Rusia în România pentru Serbia 15 persoane cu pasuri și fără arme.

Cu respect vă anonz.

Prefect,
Langa

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 85. Telegramă.]

362

Iași, 20 Iulie 1876

La gara Iași acum cu trenul dela Ungheni au sosit cinci bărbați, 2 dame din Rusia cu pasuri împreună cu 19 lăzi și cufer închise. Au declarat că întrânsele au medicamente, scame și instrumente chirurgicale și sosesc la Turnu Severin. Vor porni mâine cu trenul dela 3 ore după amiază. Imediat mâine dimineață

voi deschide lăzile. Vă rog răspundeți dacă voi găsi medicamente și instrumente, pot a le elibera. Dacă nu voi găsi justă declarația lor imediat voi anonsa.

Prefect,
Langa

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 87. Telegramă.]

363

București, 20 Iulie 1876

Domnule Ministru,

Raportându-mă la nota pe care ați binevoit a mi-o adresa cu data de 17/29 a lunii curente, sub Nr. 7438, privind îngroparea cadavrelor pe malul drept al Dunării, am onoare de a vă comunica cuprinsul telegramei pe care am primit-o astăzi dela Domnul Ministru al Afacerilor Străine al Serbiei ca răspuns la telegrama pe care am trimis-o la Belgrad în ziua primirii onorabilei dvs. Note:

« Nicăeri pe teritoriul nostru nu se află cadavre neîngropate; se găsesc câteva lângă Novo-Selo pe care Turcii nu vor să le îngroape și nu îngăduie nici a lor noștri să le îngroape. Am înștiințat pe comandantul sârb dela Bregovo pentru a face un nou demers ».

Binevoiți a primi, Domnule Ministru, asigurarea înaltei mele considerații.

M. A. Pietronievici

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 90. Originalul în limba franceză.]

364

București, 20 Iulie 1876

Domnule Agent,

Cunoașteți înțelegerea intervenită între Guvernul român și Sublima Poartă cu privire la neutralizarea Dunării între Gura Timocului și Vârciorova. Tratatulele duse de noi în această privință la Constantinopol, fiind puternic sprijinite de către guvernul pe lângă care sunteți acreditat, trebuie, mai întâi, să vă rog, Domnule Agent, să exprimați sentimentele noastre de recunoștință acestui guvern pentru grija sa neostenită față de România.

Guvernul Alteței Sale Principelui nutrește nădejdea că Guvernul..... îl va ajuta și în viitor să depășească greutățile ce-l înconjoară, sprijinind sforțările sale în interesul păcii și al păstrării neutralității sale.

După cum n'am ascuns nimic, nu vom avea nici de acum înainte nimic de tănuit. De la începutul chiar al răscoalei în Bosnia și Herțegovina și din primul moment al războiului între Serbia și Turcia, am afirmat neutralitatea noastră, iar faptele și acțiunile noastre ulterioare au dovedit sinceritatea declarațiilor și lealitatea purtării noastre. Astăzi dealtfel toate guvernele străine știu ce trebuie să creadă despre atitudinea noastră. Turcia mai ales cunoaște sforțările noastre, grijile noastre cele mai sătornice, și toate sarcinile pe care ni le-am

impus pentru a ne păstra neutralitatea. Dar dacă ne ferim cu cea mai mare grijă de a juca vreun rol provocator oarecare, sau de a face ceeace diferite State ale Europei au făcut în alte timpuri dar în împrejurări asemănătoare, ceeace de pildă au făcut Franța și Anglia când au dat sprijinul lor Flandrelor răsculate; ceeace au făcut Ludovic al XIV-lea și Ludovic al XV-lea, când primul dădea o mână de ajutor răscolei ungare, iar când cel de al doilea a ajutat cu atâta nobleță Statele Unite ale Americii să se elibereze, în sfârșit ceeace a făcut Europa creștină când a scos Grecia de sub domnia otomană, nu putem totuși să ascundem îngrijorările și simpatiile pe care ni le trezește starea unora dintre provinciile Turciei. Dacă, într'adevăr, aceste îngrijorări și aceste simpatii nu pot fi decât comune tuturor națiunilor civilizate și tuturor popoarelor creștine, ele trebuie să fie, îndrăznesc s'o afirm cu tărie, cu atât mai vii la noi care suntem o țară învecinată și avem atâtea legături cu popoarele de pe malul drept al Dunării. Ororile care s'au petrecut și se mai petrec și astăzi în provinciile bulgare ale Turciei nu mai sunt o taină pentru nimeni. Ziarele cele mai bine informate dau asupra masacrelor din Bulgaria amănunte înspăimântătoare, a căror autenticitate o garantează.

Presa engleză în special conține descrieri sfâșietoare asupra grozăviilor săvârșite de către cete de Circasieni, de Beșibuzuci și de țigani nomazi cărora li s'a dat drumul, înarmați, peste orașe și peste sate fără de apărare. Mai bine de o sută de orașe bulgare ar fi fost distruse de către aceste hoarde sălbătice. Cel puțin 25.000 de oameni neînarmați ar fi fost masacrați. După ziarele turce din Constantinopol această cifră s'ar ridica la cel puțin 40.000. Mai mult de 1000 de copii bulgari ar fi fost răpiți și vânduți ca sclavi și cumplite chinuri de toate felurile ar fi fost lotul acelor care n'au fost uciși. Grozava purtare față de femei se pare că a depășit tot ce s'a auzit vreodată ca oroare și brutalitate.

Nu pot lua răspunderea cifrelor aci citate, dar când este vorba de o distrugere în masă a vieților și bunurilor, nu se pot considera decât faptele în întregimea lor. Și sunt în măsură să afirm că scene de sălbătecie revoltătoare au loc în aproape toate orașele și toate satele Bulgariei.

Intr'adevăr aceste fapte sunt larg confirmate și de către mărturiile miilor de bulgari, rămași fără adăpost și fără bani, care s'au refugiat pe teritoriul nostru, și de către rapoartele și descrierile pe care le primim zilnic din izvoarele cele mai demne de crezare din Bulgaria. Nu vom recurge însă la aceste rapoarte și la aceste descrieri, căci ele ar putea fi puse la îndoială. Noi dorim să sprijinim cele ce precedă pe discuția ce a avut loc la 10 Iulie curent în Camera Comunelor din Anglia, asupra masacrelor din Bulgaria. Domnul Forster a vestit cu energie aceste grozăvii, iar Domnul Mundela a spus că nu se mai poate îndoi că faptele reale sunt atât de cumplite încât nu pot fi publicate în ziarele engleze.

Veți recunoaște, Domnule Agent, ce anevoioasă devine situația noastră față de această stare de lucruri menită să înflăcăreze spiritele celor câteva

sute de mii de bulgari care se bucură la noi în țară de drepturile politice, și ce să zic de națiunea noastră întregă, din moment ce, cum știți foarte bine, sunt mai mult de două sute de mii de români care locuiesc pe malul drept al Dunării și care au încă numeroase legături cu patria-mumă. Se și aud strigăte de indignare și protest din toate părțile, și lumea creștină orientală ne învinovățește cu glas tare că consfințim prin neutralitatea noastră și prin tăcerea noastră aceste crime hidoase care au loc aproape la porțile noastre.

Această situație este plină de primejdii și ar fi greu să ne amăgim în vreun fel căci nu știm care ar fi guvernul care ar putea rezista vreme îndelungată la sentimentele de revoltă ale unei întregi populații care-și vede frații săi [indescifrabil] masacrați și bunurile lor distruse.

Deși neavând niciun fel de intenție dușmănoasă față de Turcia și dorind în același timp din tot sufletul ca războiul să nu se întindă mai departe decât pământul pe care se ciocnesc interesele care l-au născut, ne este totuși cu neputință, veți recunoaște, Domnule Agent, să rămânem nepăsători la strigătele de durere care ne vin de pe malul drept al Dunării.

Impărtășindu-vă impresiile sfâșietoare care ne covârșesc pe toți în România, guvern și opinie publică, ne este cu neputință de a nu ne pune cbinuitoarea întrebare: Oare Europa civilizată și creștină nu-și spune cuvântul său....

...Această tăcere, România, oricât ar fi de modestă situația ei, nu o poate păstra mai multă vreme. De aceea vă rog, Domnule Agent, să binevoiți a atrage atenția guvernului [loc liber] asupra dureroasei și primejdioasei situații în care ne aflăm. Puneți în relief faptul că frământarea în sânul poporului nostru crește pe zi ce trece, că un mare partid politic de la noi s'a și pronunțat categoric în favoarea creștinilor, că armata română freamătă sub jugul disciplinei, doritoare să ia parte la luptă; că pentru a preveni, prin urmare, eventualitățile, pentru a împiedeca răul de a se întinde tot mai mult, este în interesul și este de datoria Marilor Puteri ale Europei creștine și civilizate de a folosi cu o clipă mai devreme toată greutatea lor pentru a face respectate de către armatele Turciei, drepturile omului, datoriile omeniei, și de a șterge astfel caracterul de barbarie și de exterminare de care este pătruns războiul de astăzi împotriva populațiilor creștine ale Bulgariei.

Binevoiți... etc.

[Kogălniceanu]

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 200. Originalul în limba franceză. Notă circulară.]

365

[București,] 20 Iulie 1876

Domnule Agent,

Am onoarea de a vă transmite aci-anexată ¹⁾ copia Notei pe care am adresat-o agenților noștri acreditați pe lângă Marile Puteri garante, privind cruzimile care se săvârșesc în Bulgaria.

¹⁾ Vezi documentul precedent. Nr. 364.

Ministru al unei țări creștine și al unui stat limitrof, am crezut de datoria mea să atrag atenția Europei asupra soartei populațiilor creștine supuse Domniei otomane și să semnalez Guvernelor străine gravele neajunsuri care ar putea decurge pentru pacea generală, din această stare de lucruri.

[Kogălniceanu]

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 198. Originalul în limba franceză.]

366

[București,] 20 Iulie 1876

Domnule Agent,

Față de cruzimile care se săvârșesc în Bulgaria, mi s'a părut că este de datoria mea a atrage atenția Marilor Puteri asupra soartei populațiilor creștine supuse domniei musulmane. România avea această datorie ca țară creștină și ca stat învecinat. În acest scop am trimis agenților noștri o notă a cărei copie v'o trimit aci anexată¹⁾. Veți vedea că îi invit să semnaleze aceste acte de o sălbăticie barbară Guvernelor pe lângă care sunt acreditați și să provoace o acțiune salvatoare în favoarea mai sus amintitelor populații.

Vă autoriz a citi nota de care este vorba Domnului Ministru al Afacerilor Streine al Serbiei.

[Kogălniceanu]

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 199. Originalul în limba franceză.]

367

Brăila, [21 Iulie 1876]

Cu trenul de azi au pornit 40 Sârbi și Ruși. Au fost în gară pe peron peste 300 persoane cari au făcut manifestațiuni. Sunt de opinie a nu-i lăsa pe peron pe viitor decât oameni ce vor avea bilete de tren.

Rog ordonați ce credeți.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 86. Telegramă.]

368

București, 21 Iulie 1876

Domnule Ministru,

La adresa d-voastră Nr. 7489 primită alaltă seara, ora 7, n'am putut încă răspunde ieri fiind sărbătoare și prin urmare cancelariile închise.

Am văzut, domnule Ministru, prin suscitata adresă că guvernul turc deși a aderat la Convențiunea din Geneva însă n'a atașat nicio importanță la acea

¹⁾ Vezi mai sus, documentul Nr. 364.

aderare și prin urmare n'a dat instrucțiunile și ordinele necesare trupelor sale pentru a respecta prescripțiunile acelei Convențiuni.

Iară în ce privește cererea ce ne faceți onoarea a ne adresa pentru comunicarea zilei în care va pleca ambulanța noastră în Serbia nu putem răspunde deoarece din momentul formării acelei ambulanțe din Capitală, noi am considerat-o ca plecată pentru destinațiunea ei. Rămâne dar ca onorabilul guvern care a oprit ambulanța la Turnu-Severin să dea cuvenitele ordine pentru urmarea călătoriei ei.

Primiți, vă rog, domnule Ministru, încredințarea prea osebitei mele considerațiuni.

Președinte,
Dimitrie Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 598.]

369

București [21 Iulie 1876]

În consecuența ord. Nr. 20613 dând ord. subcomisarului Desp. V-a în al cărui ocol se află Hotelul Gabroveni, din partea căruia primindu-se drept răspuns rap. Nr. 1331 în cuprindere că la 27 Mai trecut d-nu Thoma Corjef a fost ca pasager la Hotelul Gabroveni venit dela Brașov și a și plecat dupe vro câteva zile la Giurgiu de unde venind iarăși a plecat la 13 curent de când nu s'a mai înapoiat. A fost însă însoțit de Marinovici, Vasile Alecoruf, Ioan Iconomu și Ioan Constantinovici, care de asemenea a plecat la Giurgiu în zilele de 15, 16 și 17 corent. Toma Carjef însă la plecarea sa a lăsat la hotel drept asigurare pentru plata chiriei două revolve și mai multe exemplare, harta Bosnia și Herțegovina.

Cu respect acestea dar grăbesc a le supune la cunoștința Dv. spre îndeplinirea citatului ordin.

Comisar,
R. I. Simbescu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 93.]

370

Craiova, 22 Iulie 1876

De câteva zile trenul aduce o mulțime de streini ce merg spre Severin; conform instrucțiunilor Domniei-voastre am poprit trecerea îndată ce am văzut că formează bande. Considerând însă că poprirea lor în Craiova pe fiecare zi mărește numărul streinilor și face imposibile pornirea lor în grupuri de 5—6. Eu sunt de opiniune ca domnie-voastră să avizați poliției și Casieriei Gărei București, pe prefectii celorlalte districte, Argeș, Olt, ca să împidice trecerea acestor

streini în bande, căci grămădindu-se aici, ar face imposibile atât hrana cât și menținerea ordinii publice.

Prefect,
I. N. Titulescu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 89. Telegramă.]

371

[București,] 22 Iulie 1876

Domnule Președinte,

Ca urmare la convenția dela Geneva la care România a aderat, s'a constituit la București o Societate sub denumirea de « Societate de Cruce Roșie a Românicii » în vederea ajutoarelor de dat răniților în caz de război.

Comitetul zisei Societăți, hotărînd a trimite ambulanțe armatelor în campanie turcă și sârbă, Guvernul Român i-a însărcinat pe reprezentanții săi diplomați la Constantinopol și Belgrad a aduce această hotărîre la cunoștința guvernelor pe lângă cari sunt acreditați.

Sublima Poartă a răspuns la comunicarea noastră că nu poate accepta o ambulanță română pe lângă armata sa, pentru două motive.

În primul rând, în principiu, deoarece îi privește pe Sârbi ca rebeli și nu ca beligeranți.

În al doilea rând, [fiindcă], dela adeziunea ei la convenția dela Geneva, ea n'a luat nicio măsură pentru a deprinde armata ei cu această însuțuție, pentru a-i face cunoscute scopul acesteia, prerogativele și regulamentele sale.

E. S. Ministrul Afacerilor Străine Savfet Peșa a spus Generalului Ghica că ambulanța română este liberă de a merge în Serbia, dar pe propriile ei riscuri, dat fiind că Guvernul otoman nu poate lua asupra-și răspunderea a ce se poate întâmpla în urma necunoașterii acestei instituții de către trupe.

Accste declarații fiind în contradicere cu [obligațiile]¹⁾ care izvorăsc din adeziunea ce Sublima Poartă a dat actului internațional semnat la Geneva la 22 August 1864, am onoare a supune cele de mai sus la aprecierea domniei-voastre, rugându-vă, D-le Președinte, a binevoi să-mi faceți cunoscută urmașca ce credeți nimerit a da prezentei comunicări.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 399. Originalul în limba franceză. Adresă.]

372

Constantinopol, 23 Iulie 1876

Domnule Ministru,

Ancșat am onoare a trimite Excelenței Voastre copii după:

1. o notă a Sublimei Porți din 2 August curent Nr. 44.454/34 prin care Guvernul român este invitat a acorda cea mai serioasă atenție convoiurilor de

¹⁾ Un cuvânt lipsă în textul francez.

arme ce ar folosi teritoriul nostru pentru a pătrunde în Serbia, și de a adopta în cosecință măsurile pe care situația le comportă.

2. răspunsul din data de 22 Iulie/3 August Nr. 157 prin care am combătut de îndată imputările Sublimei Porți.

Am informat pe Excelența Voastră prin telegrama mea cifrată din 17/29 Iulie Nr. 4075 asupra felului în care Excelența Sa Savfet Pașa a primit citirea unei notițe redactate, *mulatis mulandis*, pe baza telegramei cifrate a Excelenței Voastre din 15/27 Nr. 394, privitoare la preținsele transporturi de arme pe teritoriul nostru.

Am avut deci motive de a fi surprins la primirea comunicării Sublimei Porți și m'am văzut silit de a pune în lumină fără întârziere, deși în termeni moderați, contrazicerea flagrantă dintre satisfacția mărturisită verbal de chiar Dl. Ministru al Afacerilor Străine și afirmațiile actuale.

Excelența Voastră va putea de altfel să-și dea seama lesne, pe baza redactării atât de vagi a notei Sublimei Porți, că ea a fost scrisă într'un spirit de rutină și dintr'un sentiment de pură datorie.

Tot dintr'un sentiment de datorie am răspuns eu însumi, în speranța de a curma scurt niște plângeri care ar putea deveni zilnice.

Totodată, și în scopul de a opri anticipat insinuări de forme nehotărâte, am crezut că este bine să solicit informațiuni concrete de fapte. Vom fi astfel în drept să așteptăm de acum încolo, înainte de a proceda la noi anchete sau puneri la punct, o enumerare precisă de amănunte justificative și doveditoare.

Rog pe Excelența Voastră a binevoi să primească asigurarea prea înaltei mele considerațiuni.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 165. Originalul în limba franceză.]

Anexă la doc. Nr. 372

Constantinopol, [22 Iulie 1876]

Domnule Ministru,

Excelența Voastră mi-a făcut onoarea a-mi adresa la data de 2 August curent o notă sub Nr. 44.457/34 spre a-mi semnala trecerea prin România a unor însemnate convoiuri de arme destinate Serbiei între care 60.000 puști cumpărate în Germania.

Imi iau libertatea, cu acest prilej, de a aminti Excelenței Voastre că, în cursul unei întrevederi recente, am citit Excelenței Voastre o telegramă prin care Domnul Ministru al Afacerilor Străine al României, aflând că unele ziare străine insinuasera că teritoriul român era pus cu dărnicie la dispoziția unor transporturi de arme și de munițiuni de război destinate Serbiei, mă însărcinează să pun în gardă Sublima Poartă, [rugând-o] a nu da crezare prea ușor unor astfel de vești. Eram autorizat prin telegrama mai sus menționată să declar

în chipul cel mai lămurit Excelenței Voastre, în numele Guvernului meu, că niciun transport de arme și de munițiuni de război nu se făcuse folosind teritoriul român și că dispozițiile preventive cele mai hotărâte fuseseră luate spre a preîntâmpina orice ar constitui o contravenire la instrucțiunile categorice pe care Guvernul le împărtășise diferitelor autorități administrative și militare ale țării, anume: — Controlul riguros la toate birourile vamale și la toate direcțiile; — Inspectarea minuțioasă de către Dl Prefect din Turnul-Severin în persoana a oricărui colet având ca destinație Serbia; — Interzicere absolută societăților de căi ferate, sub rezerva de a fi supuse la cele mai mari răspunderi, de a primi a încărcă arme;

— Supravegherea activă, prin posturi militare așezate pe întreg malul, a întregului curs al Dunării; etc. etc.

La citirea acestei telegrame, Excelența Voastră a binevoit să mă asigure că Sublima Poartă se arăta recunoscătoare Guvernului român pentru corectitudinea și lealitatea ce le dovedea adopțiunea măsurilor mai sus enumerate, și că svonorile în circulație trebuiau socotite ca lipsite de orice adevăr.

Să fie astăzi vorba de un fapt nou? Dar față de controlul, ca să vorbim astfel, permanent exercitat de către autoritățile române, mi se pare improbabil ca un transport de 60.000 puști să fie scăpat unei vigilențe nu poate fi nici contestată și nici suspectată.

În tot cazul, voi transmite cu toată graba Guvernului meu copie după nota Excelenței Voastre. Totuși, având în vedere cercetările ce nu va pregeta să ordone, ași fi recunoscător Excelenței Voastre dacă ar indica cu precizie, pe baza informațiilor primite, data exactă a trecerii celor 60.000 arme și punctele teritoriului român pe unde transportul în chestiune a putut să pătrundă și să iasă în mod clandestin. Excelența Voastră va înțelege că informații sigure sunt indispensabile spre a face ca investigațiile ce vor urma să-și dea roadele.

Nu pot sfârși aceste rânduri mai cu folos decât repetând Excelenței Voastre că Guvernul român este în totul hotărît să respecte cu religiozitate angajamentele ce a luat dela început prin declarația sa de absolută neutralitate.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 167—168. Originalul în limba franceză. Notă verbală.]

373

Iași, 23 Iulie 1876

Astăzi au sosit cu trenul dela Ungheni 24 persoane cu pasuri, având trei lăzi cu instrumente hirurgicale pentru Serbia, lăzile s'au revizuit la frontiera Ungheni; am onoare a vă anonsa.

Prefect,
Langa

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 90. Telegramă.]

[București,] 23 Iulie 1876

Domnule Director,

Agenția Română din Belgrad îmi comunică prin nota sub Nr. 38 că în interesul unei expedițiuni mai prompte a luat înțelegere cu administrațiunea vapoarelor de acolo ca pachetele acelei agenții pentru guvernul nostru să fie trimise de trei ori pe săptămână pe Dunăre, via Giurgiu.

Totodată zisa noastră agenție cere a se lua măsuri ca administrațiunea vapoarelor să nu aibă desagramele cu Oficiul nostru poștal, căci numai după insistările și pe răspunderea sa, Direcțiunea Vapoarelor din Belgrad a consimțit de a se efectua expedițiunea pachetelor în chestiune.

Prevenindu-vă dar despre această dispozițiune, vă rog, domnule Director să binevoiți a da ordine în sensul cererei făcută de zisa noastră agenție și a primi, etc.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 76.]

375

Berlin, 23 Iulie 1876

Ziarele pretind că Guvernul României ar fi dat un termen Porții cu privire la răspunsul la memoriul său și că Turcia concentrează trupe la Dunăre.

Magheru

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 25, f. 166. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

376

Calafat, 24 Iulie 1876

Informațiunea că azi noapte au sosit la Vidin 3 vapoare cu șleपुरi și au debarcat 2700 soldați arabi, armele lor, nouă invenție, având și cai și în noaptea aceasta a trimis din Vidin pe uscat 5 lunturi și scânduri cu care, la cula spre a face pod, a trece ępa la Zaiccar.

Căpitanul portului,

[Arh. St. Buc., Min. Af. Ext., dos. Nr. 1, f. 244. Telegramă.]

377

București, 24 Iulie 1876

În urma unei indiscreții a corespondentului său din Constantinopol, *Mémorial diplomatique* publică memoriul nostru precum și nota circulară trimisă agenților noștri. Precizând situația noastră față de Sublima Poartă, această publicitate permite Europei să aprecieze legitimitatea și moderația cererilor noastre. România în special vede în ce măsură relațiile ei cu Guvernul otoman erau până acum puțin definite. Opinia publică în țară se va sczisa de această

chestiune și va cere imperios o modificare a stării actuale de lucruri care nu ar putea să se prelungească fără a primejdui serios pacea. La un moment dat în adevăr, acest curent de opinii poate să fie atât de puternic încât să silească Guvernul român a se îndepărta de linia de conducere pe care și-a fixat-o și pe care a urmat-o cu sfințenie până acum.

Trebuie deci să profităm de aceste împrejurări pentru a acționa pe lângă Guvernul și a provoca o acțiune comună a Marilor Puteri în vederea unei soluționări rezezi a chestiunilor ce ne interesează și care fac obiectul memoriului.

Kogălniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 168. Textul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

378

Pera, 24 Iulie 1876

Aflu chiar acum indirect că Poarta este pe punctul de a ordona agenților săi superiori și inferiori, fie în interior, fie în străinătate să recunoască și să respecte paspoartele românești și să se obțină de a le înlocui prin acte turcești. Nu am însă personal nicio știre oficială scrisă sau verbală despre această măsură. Vă rog să-mi spuneți, în legătură cu telegrama mea din șeptesprezece (douăzeci și nouă) Iulie Nr. 4068, sub ce formă și în ce măsură este locul să provocăm în cele din urmă un răspuns al Porții cu privire la memoriul Excelenței Voastre.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 167. Reprodușă în *Documente oficiale*, 1876, p. 92. Textul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

379

Pera, 24 Iulie 1876

Referitor la măsurile sanitare, Savfet Pașa la cererea mea a sezișat imediat Ministrul de Război. Un ordin vizirial va fi dat prin telegraf spre a se îngropa cadavrele ce se găsesc pe malul drept al Dunării precum [și acele] duse de apele fluviului.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 88. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

380

Belgrad, 26 Iulie 1876

Domnule Agent,

Guvernul princiar fusese informat de câtăva vreme încoace, prin rapoartele șefilor săi de corp, că trupele turce se dedau la neorândueli nebunești mehite a transforma războiul actual într'o mârșăvie fără seamăn.

Deși adevărul acestor rapoarte a fost, ca să zicem astfel, confirmat de către glasul mulțimii, guvernul princiar crezuse că trebuie să păstreze tăcerea în această privință, gândindu-se că faptele denunțate ar fi putut fi răslețe.

Din nefericire această ipoteză nu mai poate fi primită. În vremea pe care am petrecut-o la cartierul general, am căpătat dureroasa certitudine că descrierile actelor de cruzime și barbarie de care este învinuită armata turcă nu au fost de fel exagerate. Afară de acestea, departe de a fi răslețe, aceste acte s'au săvârșit cu regularitate, cu metodă, ori unde inamicul a pătruns pe teritoriul nostru. Deși populația sârbă n'a opus nicăeri nicio rezistență năvălirii, armata otomană a ars, a jefuit, a prădat totul în drumul său. Toate satele au fost făcute cenușă și bisericile au fost bombardate.

O telegramă oficială din Constantinopol susține că acest din urmă act de vandalism ar fi fost săvârșit de voluntari, dar cum voluntarii nu sunt niciodată înzestrați cu artilerie, explicația dată de această telegramă n'are nicio valoare și trebuie recunoscut că bombardarea și distrugerea bisericilor rămâne în sarcina trupelor otomane regulate și a ofițerilor care le comandă.

Autoritățile otomane nu pot deasemenea tăgădui că cerchezii și bași-buzucii au fost organizați în căprării de incendiatori. Fiecare căprărie se compune din patru oameni înarmați și de un al cincilea care duce sticlele cu gaz. Ca și comunarzii de sinistră amintire, acești oameni plimbă focul în dosul armatelor turce; faptul este semnalat fără a putea lăsa nicio îndoială de către mai mulți dintre ofițerii noștri și între alții, de către Domnul Colonel Horvatovici, care comanda la Kmiajevaț.

Trebue observat că cerchezii și bași-buzucii sunt comandați de către ofițeri ai armatei regulate, că sunt încadrați în rândurile armatei regulate și că nu acționează izolați. Guvernul turc nu se poate așa dar scutura de răspunderea actelor de barbarie, de care ei se fac zilnic vinovați.

Trupele otomane nu se mărginesc numai să ardă și să distrugă localitățile chiar în care nu se lovesc de nicio rezistență; ele răpesc până și femeile și fetele, a căror soartă rămâne necunoscută. Sunt oare sortite să intre într'un harem, menite a fi vândute ca sclave sau ucise de către mizerabilii care le-au ridicat? Cele mai triste presupuneri ne sunt din nefericire îngăduite căci procedeele inamicului cu care ne luptăm amintesc faptele cele mai sângeroase ale năvălirilor barbare. Vedem, în plin veac al XIX-lea, reapărând hoardele de jefuitori care se abăteau asupra Europei și o acopereau cu sânge și cenușă în vremurile îndepărtate când civilizația era încă un cuvânt fără noimă.

Guvernul otoman care îndrăznește a vorbi de războiul sfânt, nu se teme a duce lupta, în acelaș timp, prin mijloace osândite și de dreptate, și de morală și de omenie. Și de ce unelte se folosește el pentru a purta acest război sfânt? Printre prizonierii făcuți de către trupele noastre în jurul Vidinului, se află doisprezece ocași, scoși din ocnă pentru a fi încorporați în armată. Iată potrivnicii pe care ni-i opune guvernul otoman. Nicăeri Turcii nu s'au milostovit a

îngropa morții. După lupta de la 6/18 de la Velichi Isvor, Colonelul Lehianin, comandantul trupelor sârbe, a propus lui Osman Pașa să îngroape victimile rămase pe câmpul de luptă în bătaia tunului celor două armate, dar Osman Pașa n'a vrut să primească solul ce-i fusese trimis în acest scop. Cadavrele celor două lagăre au rămas fără morminte.

În ce privește pe răniții, cei pe care nu-i putem ridica sunt aproape peste tot schingiuiți și jefuiți, când nu sunt uciși de către barbarii moderni care servesc Turcia sub numele de bași-buzuci sau de cerchezi. Europa n'a mai văzut nimic asemănător depe vremurile lui Gingis-Han. Guvernul otoman nu poartă războiul împotriva armatei sârbe, el urmărește exterminarea națiunii însăși, pustiește țara, pătrunde cu sabia și focul chiar în regiunile unde nu este nevoie de luptă, într'un cuvânt, o mai spun încă odată, este reînceputul năvălirilor barbare cu alaiul lor de grozăvii și urâciuni.

Am socotit de datoria mea, domnule Agent, să vă semnalez aceste procedee și vă rog să binevoiți a le aduce la înalta cunoștință a guvernului dvs. pentruca Puterile să poată judeca în cunoștință de cauză chipul în care Poarta Otomană se luptă cu Principatul.

Vă rog, Domnule Agent, să primiți asigurarea deosebitei mele considerații.

I. Ristici

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 125—127. Reprodus parțial la N. Iorga, *Correspondance diplomatique roumaine*, Nr. 349, p. 154—155. Originalul în limba franceză. Copie.]

381

București, 26 Iulie 1876

Nu folosiți în niciun fel telegrama cifrată de la 24 Iulie, privind Memoriul. Așteptați noi instrucțiuni.

N. Ionescu

[Reprodus după *Documente Oficiale*, 1876, p. 92. Textul în limba franceză. Telegramă.]

382

Turnu-Severin, 27 Iulie 1876

Aseară sosit cu vaporul 12 familii cu bagajele lor refugiate — Crujevotz. Tot aseară pornit un remorcher cu două șlepuri pentru a lua familiile și bagajele de acolo. Acest vapor cu șlepuri n'a mai sosit încă. Acum se primi telegrama d-lui Comandant al Corpului de observație Gruia 233, că astăzi mii de refugiați serbi au trecut în România și că-i va împărți în deosebite comune apropiate. În consecința notei D-lui Comandant al Diviziei I Nr. 116 Iulie 4 și conform ce-

rinței d-lui comandant de observație, am revenit ordinilor date subprefecților ca primarii să subvie la trebuința acestora care se vor declara fără mijloace, fiind liste nominale.

Supui dar dv. spre cunoștință și regulă.

p. Prefect Mehedinți,
Burileanu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 94. Telegramă.]

383

Galați, 27 Iulie 1876

Vaporul otoman de comerț ce funcționează în josul Dunării dela Măcin Galați, până la Ismail, ieri seară la 10 ore sosind dela Tulcea în acest port, a adus șase indivizi bulgari, meseriași, dela Tulcea, în fiare, sub escortă de cavasi (sic), i-au imbarcat pe vaporul Sophia, otoman, ce se află în port. Pornit astăzi la 8 ore a. m. pentru Rusciuk cu indivizii.

Căpitanul portului,
G. Pantele

[Arh. St. Buc., Min. Af. Ext., dos. Nr. 1, f. 162. Telegramă.]

384

Rusciuc, 27 Iulie 1876

Indată după primirea telegramei Excelenței Voastre din ziua de 6, am deschis o anchetă. Rezultă că ma inarii noștri resping imputarea de a fi tras asupra unei bărci ocupată de doi ofițeri și patru soldați princiarari. In tot cazul Excelența Voastră să fie convinsă că niciun act de acest fel nu se va produce din partea marinarilor flotei imperiale.

Gubernatorul General,
N. Assim

[Arh. St. Buc., Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 85 și v. Textul în limba franceză. Telegramă.]

385

St. Petersburg, 27 Iulie 1876

Este nevoie a face demersurile menționate în ultima telegramă cifrată pe care am primit-o dela Domnul Kogălniceanu? Mi s'a răspuns că guvernul imperial găsește cererile și păsurile noastre în general legitime dar că momentul nu este oportun de a le prezenta și că Rusia nu ne-ar putea sprijini deocamdată.

Prevăd și pentru astăzi acelaș răspuns evaziv care mi-a fost făcut deja acum trei săptămâni. Memoriul a sosit prea târziu ; mi se pare acum preferabil a aștepta împrejurări mai favorabile.

Girant,
Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 214. Textul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

386

[București,] 28 Iulie 1876

Răspund la Nr. 7256. Mergeți înșivă prin comunele unde se împart familiile refugiate și luați dupe ordinele noastre anterioare toate măsurile pentru hrana celor aflate în lipsă.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Com., dos. Nr. 5094, f. 95.]

387

Râmnicu-Vâlcea, 29 Iulie 1876

Primesc reclamație dela antreprenorul construcției drumului Armăsarului (sic) că s'au revoltat asupra-i un număr de 60 lucrători de diferite naționalități pentru bani. Am trimis subprefectul respectiv a restabili ordinea și a se convinge despre împrejurări.

Aceste individe nevoind a asculta de nimica și cu dorința de a se satisface cu putere brutale, fac cele mai mare necuviințe, amenință cu rebeliunea chiar pe subprefect care neavând destule ajutoare a cerut intervenirea puterei armate, pentru care am luat măsuri prin regimentul al II-lea de dorobanți a porni imediat un număr de 20 oameni și a-i ridica, mai cu seamă că mulți din ei se declară ca vagabonți veniți de prin diferite locuri streine.

Prefect,
A. Triscu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 319. Telegramă.]

388

București, 29 Iulie 1876

Declarațiune

Subsemnatul întrebat de către membrii actualului Cabinet dacă ași avea cunoștință de niște documente de politică interioară transmise în ultimile zile ale Cabinetului ce am prezidat, către Puterile garante și cari documente poartă semnătura fostului Ministru de Externe d. M. Kogălniceanu și par a fi cu totul contradictoare programei de absolută neutralitate prezentată camerelor de către Ministerul, în 27 Aprilie 1876;

Astăzi 29 Iulie ora 11 de dimineață luând pentru prima o[ar]ă cunoștință de o notă circulară cu data de 24 Iulie [5 August] adresată agenților din străinătate precum și de alte documente ulterioare ce se rapoartă la nota de mai sus și scrise tot în acel spirit, vin a declara că n'am avut nici direct, nici indirect cea mai mică cunoștință despre redactarea acelei note circulare, nici despre intențiunea măcar a dlui Ministru de Externe (d. M. Kogălniceanu) de a încerca o asemenea demarșă către niciuna din puteri. Ea este dar un act izolat și necunoscut mie, emanat din proprie inițiativă a fostului meu coleg, fost Ministru de Externe, d. M. Kogălniceanu, pentru care spre regulă atât a mea cât și a membrilor actualului Cabinet am făcut această francă și sinceră declarațiune înmânând-o d-lui Președinte al Consiliului.

M. Kostaki

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 216.]

389

Calafat, 29 Iulie 1876

Cu sosirea vaporului de pasageri, agentul austriac din Rahova [a] comunicat că remorcherul Panonia austriac este dat filantropic în dispoziția Serbiei care transportează în porturi româniei și austriei, familiile și vitele din Crujevatz.

Căpitanul portului,
Serianescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 113. Telegramă.]

390

Petersburg, 29 Iulie 1876

Maiestatea Sa Impărăteasa, în virtutea titlului de protectoare a Societății de Cruce Roșie, a pus să mi se ceară oficial să insist pe lângă Guvernul român pentruca tot sprijinul posibil să fie acordat la trecerea ajutoarelor în natură și în bani destinate ambulanțelor trimise în Serbia și cari vin din sudul Rusiei.

Consulul Rusiei la Belgrad a telegrafiat aici că se fac cele mai mari greutăți la granița noastră pentru trecerea de arme și muniții. Giers mi-a supus oficios că ar fi de dorit ca Guvernul român să închidă ochii, Serbia având nevoie de arme pentru a lupta cu hoardele sălbatice ale Asiei care au fost deslănțuite împotriva populațiilor creștine ale Orientului. Am răspuns că simpatiile noastre sunt de partea Serbiei, că am fi fericiți de a-i veni în ajutor în măsura posibilului, dar că a lăsa să treacă arme, ar fi să nesocotim neutralitatea pe care întreaga Europă aproape a pretins-o dela noi la începutul ostilităților și pe care Rusia pare să ne-o reproșeze.

Girant Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 400. Reprodușă parțial la N. Iorga. *Correspondance diplomatique roumaine* . . . Nr. 305, p. 160 — 161. Textul în limba franceză. Telegramă.]

Turnu Severin, 30 Iulie 1876

Căpitanul Portului Cladova anunțându-mă în acest moment prin nota Nr. 22 că Ștefan Patporocicu comandantele, corpului de armată serbească dela forturile Sipul, luând cu sine 2000 galbeni banii oștirea, a fugit aci în țară apucând direcțiunea către muntele Cireșul, în scop de a trece frontiera în Austria sau la Cetatea turcească Ada Kale. Deoparte s'au luat severe dispoziții prin toate autoritățile civile și militare locale pentru descoperirea și prinderea numitului dezertor, iar de alta grăbesc a comunica respectuos despre aceasta spre știință.

p. Prefect Mchedinți,
Burileanu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 96, Telegramă.]

București, 30 Iulie 1876

Domnule Ministru,

Ministerul Imperial al Afacerilor îmi face cunoscut chiar acum că, în urma unei circulări a Comitetului Central al Societății de Cruce Roșie din Geneva, cu data de 8 Iulie, Administrația Generală dela Petersburg a zisei Societăți a luat hotărârea de a trimite ambulanțe pe teatrul de război din Serbia. Guvernul austro-ungar, căruia Guvernul Imperial i-a cerut autorizația de a lăsa să treacă liber pe teritoriul său ambulanțele Societății de Cruce Roșie, s'a arătat foarte prevenitor și a încuviințat cererea Guvernului Imperial.

Aducând acestea la cunoștința dv., nutresc speranța că Guvernul princiar va binevoi să dovedească simpatiile sale pentru opera de binefacere întreprinsă de către Comitetul din Petersburg, acordând tot sprijinul posibil la trecerea ambulanțelor ruse cari ar face drumul prin România pentru a merge la destinația lor.

Folosesc această împrejurare pentru a vă rîcnoui, Domnule Ministru, asigurările înaltei mele considerațiuni.

Stuart

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 408. Originalul în limba franceză.]

Jimonij, 30 Iulie 1876

Consulul general al Rusiei de aici s'a plâns la Petersburg că ambulanța de Cruce Roșie rusă care a trecut prin România a avut de suportat șicane din partea autorităților noastre, lăzile ei fiind deschise și plunbuite în patru rânduri,

[anume] la Ungheni, la Iași, la București și la Turnul Severin ; în acest din urmă punct în special, Prefectul, la insistența unui agent austriac, a procedat la noui percheziții.

O ambulanță dela Petersburg, numărând 60 persoane, a sosit ieri; [are] 24 medici, 12 chirurși, infirmiere și surori de caritate, și [se află] sub conducerea principesei Șahovskoi.

Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 403. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

394

Viena, 1 August 1876

Spiritele sunt foarte preocupate aici de mișcarea de opinie care se manifestă în Rusia în favoarea Sârbilor. Sunt temeri ca curentul să nu devină destul de puternic pentru a-l antrena pe Țar; neîncrederea față de Rusia a luat de câteva zile noi puteri. Singurul lucru care mă surprinde este că și noi suntem învăluiți în această neîncredere, care nu ni se ascunde fiindcă lumea crede că, față de noi, nu este nevoie să se poarte cu mânuși; dealtfel, în ochii anumitor oameni de stat, orice guvern care nu ar purta rubrica Boerescu sau Costa-Foru este anarhic și devotat Rusiei. Ultimele incidente parlamentare dela noi [ne arată că] suntem cu totul suspecti. În momentul de față, o circulară către agenții dv. în care ați explica politica dv. interioară și exterioară ar putea să înfrâneze aceste impresii. În ce mă privește, o doresc din toată inima.

Bălăcianu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 118. Telegramă cifrată.]

395

[Semlin,] 2 August 1876

Evenimentele iau o « întorsătură foarte gravă ». Armata sârbă este în retragere peste tot. Linia Timocului este părăsită; Turcii se află la Zaitșar, detașamentele lor volante apar la Negotin, la Cladova; inamicul ocupă deja trei districte. Armata dela Novi-bazar înaintează. Numai frontul de pe Drina rezistă. Locuitorii fug în masă. « După martori oculari, ei oferă un spectacol de mizerie și de confuzie jalnic ». Sârbii au pierdut 12.000 oameni, din care o treime morți. Mulți ofițeri au căzut. Osman a făcut joncțiunea cu Selim-Pașa; ei au împreună 25.000 oameni. Eiub comandă aripa dreaptă. 30.000 oameni se află sub Abdul-Kerim la Niș, 25.000 la Novi-bazar; restul până la 150.000 sunt pe Drina. Marșul armatelor este concentric; « ele sunt, după cât se vede, comandate foarte bine și cu metodă » și înaintează cu precauțiune. Artileria

și armele lor sunt de calitate superioară. Nu se admite capitulare. Prizonierii sunt uciși. « Se smulge via și se taie pomii ». Cerchezii și bașbuzucii înaintează strigând Alah. « Sârbii s'au bătut în multe ocazii cu vitejie, mai ales ofițerii, dar rezistă slab în fața tunurilor și nu se avântă la baionetă. Același lucru se poate spune și despre Turci. Au fost mai multe cazuri de indisciplină la milițiile sârbe, când batalioane întregi au refuzat să înainteze, iar ofițeri și u fost omorâți de soldații lor.

O altă particularitate este că n'a avut loc o singură luptă de noapte. Sârbii ca și Turcii, de îndată ce a apus soarele, nu vor să atace ».

Luptele parțiale continuă. Sunt mari temeri la Belgrad unde certurile între partide sunt violente: Ristici este viu criticat. Unii cer încheerea păcii, chiar direct. Puterile nu se amestecă, « negăsind că lucrurile sunt destul de coapte, nici deoparte, nici de cealaltă ». Câțiva sunt pentru un « război până la capăt ». Milan dorește mediațiunea Europei atât timp cât mai are încă armată. « Corona de martir are spini însângerați și dureroși ». Acest Piemont are nevoie de o Franță; unde s'o fi găsind?

[La N. Iorga, *Correspondance diplomatique roumaine*, Nr. 357, pp. 157—158. Originalul în limba franceză. Raport.]

396

Turnu Severin, 2 August 1876

Astăzi a venit un musulman în prefectură cerându-mi informație dacă guvernul mi-a notificat venirea unui agent otoman în Severin. Cred că a fost un secretar. Rog arătați-mi raporturile în care trebuie să mă țin cu acest domn agent. Asemenea nu cunosc uzul dacă trebuie să intre în Prefectură cu fesul pe cap.

Prefect,
Izvoranu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 113. Telegramă.]

397

București, 2 August 1876

Domnule Ministru,

Domnul Stuart, agent și consul general al Rusiei, îmi face cunoscut că administrațiunea societății « Crucea Roșie » din Petersburg a decis a trimite ambulanțe pe câmpul de război în Serbia, exprimându-mi totodată speranța că Guvernul român nu va ridica nici un obstacol la trecerea ambulanțelor rusești, cari s'ar duce la destinațiunea lor prin teritoriul României.

Fiind și noi un stat care am aderat la convențiunea din Geneva pentru a veni după mijloacele noastre în ajutorul răniților din armatele beligerante, îmi pare că nu ne putem opune la trecerea prin România, a ziselor ambulanțe și cred, Domnule Ministru, că veți binevoi a da ordine pentru a li se acorda toate facilitățile când ele vor sosi la frontiera noastră.

Voi răspunde în acest sens domnului agent al Rusiei, dacă și domnia voastră împărtășiți modul meu de a vedea.

Așteptând răspunsul domniei voastre vă rog, Domnule Ministru, să primiți asigurarea prea osebitei mele considerațiuni.

Ministru,
N. Ionescu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 106.]

398

București, 2 August 1876

Administrația societății Crucea Roșie din Petersburg, pentru ajutorul răniților a decis să trimită ambulanțe pe câmpul de război în Serbia; comunicându-vă aceasta, vă invit a face să se lase mers liber ambulanțelor.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 107. Telegramă.]

399

Turnu Severin, 2 August 1876

Domnule Ministru,

Am onoare a supune cunoștinței domniei voastre că în zilele de 29, 30 și 31 Iulie trecut, numărul pasagerilor trecuți în Serbia prin acest port, este 64; iar ieri 1 August a trecut un corp de 24 medici ruși sub patronajul Crucii Roșii.

Binevoiți vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea profundului meu respect.

Căpitanul,
Al. Nicolescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 207.]

400

Turnu Severin, 2 August 1876

Permiteți a vă comunica că adevăratul nume nu este Leonida ci Leongard Iacovlevici Dobrof, nu corespondinte la Petersburg, ci consilier al Curții.

Rog respectos ca în viitor prefectul Capitalei sau prefectii celorlalte județe să mă anunțe numai și voi face combinații ca nimeni să nu aibă dreptul a se plânge fără ca să fie silit a ne importuna la ficce minut. Două individe numai au fost armați cu revolvere și s'au desarmat.

Prefect,
Isvoranu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 88. Telegramă personală.]

401

București, 2 August 1876

Domnule Ministru,

Comandantul Diviziei I teritoriale prin raportul Nr. 175, arată că prefectul jud. Mehedinți s'a dus la insula Adacales, anunțând comandantul de acolo că la caz de trebuințe de proviziuni să se adreseze la acea prefectură și fiindcă Comandantul Diviziei nu are nici o instrucțiune în această privință, cere a i se arăta dacă trebuie să lase, sau nu, să se facă aprovizionarea.

Având onoare a comunica Dv. cele ce preced, vă rog, Domnule Ministru să binevoiți a-mi da avizul Dv. întru aceasta, precum și dacă s'a dat asemenea ordin prefectului de Mehedinți.

Binevoiți vă rog, Domnule Ministru, a primi încredințarea prea osebitei mele considerațiuni.

p. Ministru,...

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 108.],

402

[București,] 3 August 1876

Încă mai înainte de a primi telegrama dv. cifrată, referitoare la ambulanțele ruse destinate Serbiei, guvernul român luase deja măsuri în așa fel ca toate ușurările posibile să fie acordate în vederea trecerii lor pe teritoriul nostru. Puteți da asigurări formale că nici o greutate n'a fost și nu va fi făcută la granița noastră, și că guvernul va reînoi instrucțiunile categorice pe cari autoritățile noastre le-au primit în această privință. Mai multe ambulanțe au trecut deja fără obstacol; noi înșine am trimis câteva în Serbia. Va fi făcut tot ce va fi posibil a face fără a compromite neutralitatea făgăduită de noi și aprobată de toate Puterile.

N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 402. Original în limba franceză. Telegramă cifrată.]

311

[București,] 3 August 1876

Dle Agent,

Am onoare a vă transmite anexat ¹⁾, numai spre știință, copie după nota pe care am crezut necesar s'o adresez Președintelui Confederației elvețiene pentru a-i denunța refuzul Sublimei Porți de a accepta pe lângă armatele sale ambulantele pe cari Societatea de Cruce Roșie a României își propunea să le trimită pe teatrul de operații.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 410. Originalul în limba franceză. Notă circulară.]

București, 3 August 1876

Răspund notei dv. telegrafice dela 2 August curent. Otomanul ce vi s'a prezentat n'are nici un caracter oficial și prin urmare nu puteți avea cu dânsul decât raporturi particulare. Cât pentru fesul ce ține acel musulman pe cap, aceasta nu poate scandaliza pe nimeni, fiind de notorietate publică, că musulmanii sunt nedespărțiți de fesul lor.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 114. Telegramă.]

Giurgiu, 3 August 1876

Președintele Societății Crucii Roșii mi-a trimis 10 liste de subscriere pentru ajutorul răniților.

Rog a mă aviza dacă trebuie să-i dau concursul meu.

Prefect Vlășca,
Chirculescu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 109. Telegramă.]

București, 3 August 1876

Răspund notei dv. de astăzi:

Președintele Societății Crucii Roșii n'a făcut nici o adresă Ministerului într'aceasta. Prin urmare nu puteți considera cererea sa decât ca un ce particular către Dv.

p. Ministru,
Herișescu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., Dos. Nr. 5094, f. 110.]

¹⁾ Vezi mai sus, 371.

Ploești, 3 August 1876

Domnule Ministru,

Domnul Subprefect al Plaiului Prahova prin raportul Nr. 8777 îmi comunică că în afacerile administrative încearcă mari dificultăți din cauza restrânsului număr de călărași ce se dau în serviciul acelei subprefecturi, căci cei patru călărași destinați la acel plai nu sunt suficienți nici chiar pentru escortarea arestațiilor ce se trec frontiera pela Predeal și cei ce se aduc la tribunalul local și alte autorități.

Subsemnatul având în vedere că serviciul acestei subprefecturi este împovărat mai cu osebire acum cu ocaziunea construcțiunei calei ferate Ploești-Predeal unde sunt un însemnat număr de uvrieri atât streini cât și indigeni cari pe toată ziua comit diferite fapte în fața cărora administrațiunea nu poate rămânea indiferentă de a nu lua măsurile necesarii ce-i incumbă.

Considerând că pe lângă executarea tocmelilor agricole pentru care administrațiunea este obligată de lege a da concursul său și a întrebuița chiar executări cu călărași, diferitele afaceri reclamă imperios îndeplinirea lor de urgență și acea subprefectură nu dispune de alte mijloace, pentru că vătășeii fac serviciu prea îngreuetor cu purtarea expediției prin comune și a ordinilor circulare și altele.

Am onoare a supune la cunoștința domniei voastre acestea și vă rog respectos domnule ministru, să binevoiți a interveni la domnul ministru de rezel a mai da în serviciul zisei subprefecturi cel puțin câte patru călărași în fiecare schimb, ca astfel să se poată preîntâmpina afacerile acelei subprefecturi și a nu se paraliza serviciul administrativ.

Binevoiți vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea prea distinsei mele considerații.

Prefect, . . .

[Rezoluție:] Se va interveni la rezel să se dea încă câte doi călărași la fiecare schimb la subprefecturile acelu județ.

[Arh. St. Buc. Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 507, . 317.

București, 4 August 1876

Domnule Ministru,

Am onoare a vă înainta Dv. ancxat la aceasta în original telegrama Colonelului Cerchez, Comandantul Corpului de observație, sub Nr. 287 relativ la

numărul refugiaților în România din cauza războiului Turco-Serb, rugându-vă d-le Ministru să binevoiți a regula cele ce veți crede de cuviință întru aceasta.

Binevoiți vă rog Domnule, Ministru, a primi asigurarea prea osebitei mele considerațiuni.

p. Ministru, . . .

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 117.]

Anexă la doc. N^o. 408

Gruia, 1 August 1876

Răspuns telegramci Dv. Nr. 75,

Intre cei refugiați sunt aproape 3000 familii de Români. Numărul exact nu-l pot spune din cauza împrăstierii lor prin multe comune și a confuziei ce ei singuri fac când e vorba de naționalitatea lor, zicându-se când Român, când Bulgari, când Serbi, după limba cea mai frecventă ce o vorbesc. Recomandații guvernatorului din Vidin s'au întors fără a putea convinge pe locuitori să treacă în Turcia unde se văd cele mai multe sate ale lor arzând.

Comandantul Corpului de observație,
Colonel Cerchez

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 118. Telegramă.]

409

București, 4 August 1876

Am primit odată cu raportul d-voastră sub Nr. 159 copia notei ce excelența sa Savfet Pașa vă a adresat la 2 August curent și prin care dl. ministru al Af. Străine a Turciei vă roagă să semnalați la atențiunea guvernului român trecerea pe teritoriul nostru de transporturi considerabile de arme, mai cu seamă un transport de 60.000 de puști destinate sârbilor.

Am luat în același timp cunoștință de răspunsul ce ați făcut E.S.Savfet Pașa spre a-i demonstra neverosimilitatea informațiunilor ce parveniseră Sublimei Porți în această privință. Aprob în toate punctele acest răspuns, căci în mai multe rânduri ați avut ocaziunea de a informa pe guvernul imperial despre dispozițiunile de tot felul ce guvernul român adoptase spre a face imposibil orice transport de arme s'ar fi încercat a fi efectuat prin România.

Mă mir cum Sublima Poartă cunoscând aceste măsuri a crezut această recintă nuvelă de un pretins transport de 60.000 puști cumpărate din Germania. Graba sa de [a] admite niște asemenea informațiuni, fără beneficiu de inventar nu se acordă nicidecum ca măsurile de satisfacțiune ce ne-a dat E. S. Savfet Pașa aflând silințele ce guvernul român făcea spre a supraveghea litoralul Dunării.

Oricum ar fi și în scopul de a liniști niște temeri deșteptate așa de fără veste, vă rog domnule agent de a declara din nou d-lui ministru al afacerilor străine că guvernul mărici sale domnitorului este mai mult ca totdeauna decis a respecta cu religiozitate angajamentele ce a contractat prin afirmațiunile sale de absolută neutralitate.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 171.]

410

Constantinopol, 6 August 1876

Domnule Ministru,

În momentul expedierii curierului, primesc — și mă grăbesc a o trimite în copie Excelenței Voastre — o notă a Sublimei Porți prin care guvernul român este rugat să ușureze sarcina unei comisiuni otomane deja venite pe teritoriul nostru în scopul de a repatria locuitorii din districtul Vidinului ce doresc să se reîntoarcă la căminurile lor.

În așteptare ca Excelența Voastră să binevoiască a-mi da instrucțiuni cari să-mi permită a răspunde oficial la comunicarea oficială a Sublimei Porți, vă rog, Domnule Ministru, să primiți asigurarea prea înaltei mele considerațiuni.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 132. Originalul în limba franceză.]

Anexă la doc. Nr. 410

Constantinopol, 5 August 1876

Domnule Agent,

Sârbii, cari la începutul ostilităților, năvăliseră în districtul Vidinului, au smuls, ca să zicem așa, dela căminurile lor și au târit în Serbia locuitorii a optsprezece sate. Odată ce s'au găsit în Principat, acești bieți oameni s'au văzut despuiați de tot avutul lor, bărbații în putere de a servi în armată, au fost opriți; iar ceilalți toți, cu femei și copii, au fost trimiși în Principatele-Unite. Toți aceștia se găsesc reduși astăzi la cea mai cruntă mizerie și s'au adresat autorităților imperiale implorând să fie repatriați. Ccdând rugămintii lor, guvernatorul lor din Vidin n'a pregetat să trimită la fața locului o comisiune însărcinată a lua toate măsurile trebuitoare spre a ușura reîntoarcerea lor acasă. Din nefericire, s'ar părea că Comisiunea a întâmpinat din partea autorităților locale greutăți, care nu le au permis să-și îndeplinească misiunea. Cum nu poate fi la mijloc decât o neînțelegere, vin a vă ruga să binevoiți a aduce cele de mai sus la cunoștința Guvernului dv. și de a cere celor în drept a da ordinele

trebuitoare spre a înlătura orice opunere la repatrierea aceloră dintre sătenii noștri, aflători în Moldo-Valachia care doresc să se reîntoarcă la vetrele lor.

Primiți, Domnule Agent, asigurarea considerației mele distinse.

Savfet

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 133. Originalul în limba franceză. Adresă.]

411

Craiova, 6 August 1876

Rog binevoiiți răspunde telegrama din 4 curent relativ la cererea făcută de dl. Comandant Diviziei ca să ordone primăriilor districtului să dea azil și hrană în socoteala statului familiilor de peste Dunăre nevoiți a trece în țeară din cauza rezbelului Sârbo-Turc.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5094, f. 66. Telegramă.]

412

București, 7 August 1876

Domnule Agent,

Indată după primirea notei ce ați binevoit a-mi adresa la 30 Iulie/11 August, sub Nr. 308, am intervenit pe lângă Ministerul de Interne cerându-i să acorde toate ușurările posibile ambulanțelor ruse ce ar traversa teritoriul român spre a merge în Serbia.

Colegul meu dela Interne îmi răspunde chiar acum că revenind la ordinele deja date în această privință, a invitat prefecturile respective să faciliteze trecerea acestor ambulanțe pe întreg traectul de cale ferată dela Ungheni și până la Turnul Severin.

Pot să vă dau asigurări că guvernul princiar, doritor el însuși de a contribui, în limita mijloacelor sale, la alinarea răniților, va lăsa liberă trecere oricărei expediții de ajutoare spre teatrul de război.

Binevoiiți a primi, Domnule Agent, asigurarea înaltei mele considerații.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 411. Originalul în limba franceză. Adresă.]

413

Tulcea, 8 August 1876

Domnule Ministru,

Intâlnindu-mă în zilele aceste cu dl. Langlais, vice consolele Franței în Tulcea și deschizându-se chestiunea despre memorandum ce guvernul nostru a adresat Porței precum și puterilor Străine, am aflat dela d-sa că în zilele

aceste raportând ambasadei franceze din Constantinopole precum și Ministerului din Paris a confirmat adevărul tuturor celor menționate în memorandum, privitoare situațiunii supușilor români în Tulcea, precum și pozițiunii noastre vis-a-vis autorităților otomane, ca un funcționar ce de 10 ani se găsește în acest oraș a avut ocaziunea a le studia și cunoaște bine. A avut încă amabilitatea de a-mi arăta și copia adresei susmenționate și totodată m'a întrebat dacă în caz de i se va cere oarecari informațiuni și detalii asupra acestei chestiuni le voi putea procura, am răspuns că sunt gata a i le proba prin înșiși supușii români.

Cred de datorie, domnule ministru, a aduce aceste la cunoștința domniei voastre și vă rog a primi încredințarea profundului meu respect.

A. Stoianovici

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 27.]

414

Turnu Severin, 9 August 1876

Domnule Ministru,

Am onoare a supune cunoștinței domniei voastre că în zilele de 5—8 inclusiv ale lunii curente, 244 pasageri au trecut în Cladova. După jurnale, acest orașel ar fi ocupat de Turci. Nu este însă adevărat. Nici Negotinul, precât știm aici nu este încă ocupat de Turci. Unele din familiile sârbe refugiate în Severin se întorc, nu pe la căminele lor, dar în Serbia spre Belgrad.

Nici un fel de material de rezbél nu s'a trecut în aceste din urmă patru zile p'aici în Serbia.

Binevoiti vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea profundului meu respect.

Căpitanul Al. Nicolescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 209.]

415

Zimony, 9 August 1876

Am aflat indirect că Ristici a pus pe reprezentantul său să vorbească președintelui nostru al Consiliului despre un tratat de amicitie care s'ar fi încheiat între România și Serbia în vremea principelui Mihail. Răspunsul președintelui nostru al Consiliului l-a înfuriat pe Ristici care vrea să publice suszsisul tratat în ziarele străine.

Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 141. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

Berlin, 10 August 1876

Domnule Ministru,

Ziarele ocupându-se din nou în ultimele zile cu știri relative la trecerea prin România a supușilor Ruși îndreptându-se spre Serbia și în care privință vă alătur pe lângă aceasta un extras din Nr. 34 al Ziarului «Montagszeitung», am onoarea a observa că profitând de ocaziunea convorbirii de ieri și aducând vorba asupra zgomotelor de acest fel, am repetat domnului ministru de Bülow declarațiunea făcută deja odată în absența domniei sale, domnului Radoviwitz, în urma unei telegrame primite dela acel onorabil minister, și anume cum că guvernul României se află în imposibilitate a împiedeca trecerea prin țară a indivizi nearmați și cu pașapoarte în regulă. Tot cu acea ocaziune am vorbit și asupra corespondenței relativă la trimiterea a ambulanței române pe câmpul de rezel.

Aducând cele de mai sus la cunoștința domniei voastre vă rog, domnule ministru, a primi asigurarea distinsei mele considerațiuni.

Gerantul Agenției,
Căpitanul Magheru

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 216.]

Anexă la doc. Nr. 416

[Notiță a ziarului «Montagszeitung» anexată la raporul trimis din Berlin]

Iași, 14 August. Aproape fiecare tren care sosește aici dela Ungheni, ne aduce din Rusia sute de oameni care se prezintă în porturile [naționale] cele mai felurite. Uneori avem deaface cu un grup de Sârbi din ultimul contingent; alteori, vedem Bulgari scoși afară din Rusia și transportați nolens volens spre granița sârbească, însoțiți fiind de ofițeri ruși. Cel mai des însă trec pe aici soldați ruși îmbrăcați civil. Unele trenuri aduc adesea între 20 și 40 de ofițeri ruși, îmbrăcați în uniformele lor albe de vară, cari pleacă apoi cu primul tren înspre granița Serbiei. Au fost între ei și ofițeri de grad înalt, iar pe pietul unora dintre ei s'au putut vedea insignele decorației Sf. Gheorghe. Nu au asupra lor nici arme, și nici obiecte de echipament militar. — Nu poartă nici măcar sabie. Se spune cu certitudine că generalul Kaufman a sosit aici săptămâna trecută și că și-a continuat direct și fără oprire călătoria spre Serbia în tovărășia tânărului Principe Gorciacov. În gară l-a așteptat reprezentantul Rusiei de aici, care i-a prezentat salutările sale și căruia i-a răspuns imediat după aceasta

că « se teme că vine prea târziu », făcând aluzie la victoriile Turciei care se succedă atât de repede.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 216. Originalul în limba germană.]

417

[Semlin,] 12 August 1876

Se ivesc « noi piedici la pacificare ». Pretențiile turcești sperie, iar Rușii îi ațâță pe Sârbi. Manifestațiile se succed fără întrerupere. Moscova a trimis doi emisari cu un drapel « pe care stă scris cu litere de aur : « Desrobitorului populațiilor creștine », și cu icoane de aur pentru principesa Serbiei ». Mitropolitul, urmat de armată, duce aceste obiecte în cadrul unei procesiuni la catedrală apoi la palat, în sunetul clopotelor. În ajun, cu ocazia funeraliilor colonelului rus Raievschi, a cărui rămășițe sunt duse în Rusia de către mama sa, « cântul preoților, a făcut ison la un moment dat cu cântecele soldaților și ale poporului, iar această ceremonie funebră a luat un caracter cu adevărat impresionant ».

În ziua de 5, Cernaev a proclamat independența și [instaurarea] regatului. A fost un Te Deum, depunere de juiământ, o sută și una lovituri de tun, paradă militară cu strigăte de « Jivio Kral Srbski ». O deputație cu un mesaj din partea generalului a voit să se prezinte la principe, care l-a trimis pe ministrul de Război să le declare « că nu acceptă noul titlu, și că condamnă această acțiune care nu poate fi de resortul armatei, acțiune făcută pentru a agrava complicațiile existente ». Ministrul Afacerilor Străine a adăugat « că nu trebuie acordată nicio semnificație ulterioară unui act care nu era datorit decât entuziasmului armatei ». Era un act de opoziție la încheierea unei păci, datorit inițiativei lui Cernaev. Totuși orașele toate se îmbracă în sărbătoare și trimit telegrame regelui. « Numai orașul Belgrad este până acum cprit dela astfel de demonstrații din ordinul principelui. Toți ofițerii îi dau acest titlu și declară că devreme ce au jurat credință regelui, pentru ei toți el va continua să rămână rege. Dar armata sârbă este poporul sub arme. Toate clasele societății și chiar aproape toți membrii Scupcinei fac parte în momentul actual din armată ».

Osman Pașa i-a anunțat lui Cernaev încheerea armistițiului dar acesta cere ca comunicarea să-i vină din partea lui Abdul-Kerim. Valea Moravei este înglodată: Turcii se află într'o situație grea, aprovizionarea dela Niș întâmpinând piedici. Generalul Campbell se află pe lângă Turci. Se vorbește că ciuma ar fi izbucnit în lagărul lor. Ruși sosesc în permanență. Se așteaptă [sosirea] ginereului lui Garibaldi și a legiunii franceze. Armistițiul expiră în seara de 13. Elioti nu ajunge la niciun rezultat cu Poarta.

[N. Iorga, *Correspondance diplomatique roumaine*, Nr. 367, p. 161—162. Textul în limba franceză. Raport.]

319

București, 12 August 1876

Măine sau poimăine va trece pe acolo o ambulanță rusească cu zece surori de caritate. Binevoii a-i facilita trecerea liberă peste Dunăre și a-i scuti lăzile de revizuire.

Ministru,
N. Ionescu

[Mln. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 163. Telegramă.]

[Semlin,] 13 August 1876

Alteța Sa Principele Serbiei i-a convocat pe Dnii reprezentanți ai Puterilor garante, le-a declarat că guvernul sârb dorește să se conformeze dorințelor Puterilor și, sperând să vadă restabilindu-se bune raporturi între Poartă și Principat, solicită bunele lor oficii pentru a determina încetarea ostilităților. Alteța Sa a adăugat că consideră ca o datorie de conștiință să ceară totodată bunele oficii ale Puterilor pentru încetarea ostilităților între Poartă și Muntenegru, căci încetarea parțială nu este de natură să ducă la scopul ce s'a urmărit. Agentul Austriei întrebându-l pe principe dacă își ia răspunderea că Principele Muntenegrului este și el de acord, Principele Milzen a răspuns că s'a înțeles în prealabil cu el și că Ristici a primit chiar acum azeziunea sa scrisă.

A. Sturza

[N. Iorga, *Correspondance diplomatique roumaine*, Nr. 370, p. 163. Textul în limba franceză. Telegramă.]

[București,] 13 August 1876

D. General Ghika raportează că citind Ex. Sale Savfet Pacha nota D. Ionescu, îl făcuse să convie că în virturea stabilirii distincțiunii între creațiunea unei agenții noi și o simplă schimbare de titular la o agenție deja existentă și în conformitate cu uzurile universalmente practicate, un acord special și oficial între ambele guverne era de toată rigoarea. Astfel acest acord nu va putea rezulta decât din o cerere explicită și formală prezentată prin scris și de o acceptare asemenea scrisă. Cu toată preciziunea explicărilor schimbate și asigurările ministrului otoman în locul comunicațiunii ce d. Ghika era în drept a aștepta, a primit dela Poartă o notă prin care-l încunoștința că în urma înțelegerii stabilită, guvernul imperial decisese a înființa

în Turnu-Severin o Agenție Comercială a căria direcțiune va fi confiata Dlui Philoxenidis și ruga pe guvernul princiar a transmite în consecință, ordinele necesare autorităților competente. Indată după aceasta Dl General s'a dus la Ministrul Afacerilor Străine spre a-i arăta că înțelegerea stabilită departe de a fi fost păzită, era cu totul neluată în seamă, fiindcă principiul cu totul esențial al consimțirii guvernului otoman a fost omis ca din intențiune, că convorbirile anterioare la care se părea că se refera această înțelegere stabilită rămăneau, în specie, cu totul insuficiente și ca să dobândească o valoare reală și practică, trebuiau să fie sancționate prin un schimb de note clare și complete. După o discuțiune destul de lungă Savfet Pașa chemat la alte afaceri, a rugat pe d. Ghica a trece în biurouri și a ordonat chiar în prezența d-sale, unui amployat superior al Ministerului a hotărî, împreună cu dl Agent, textul comunicațiunei ce trebuia să i se trimită. S'a redactat în fine piesa prin care S. Poartă făcea cererea expresă către guvernul român, puindu-se în și cu cuvântul « consimțământ ». Minuta, supusă Ministrului a fost înapoiată cu cuvântul *consimțiment* șters și părți din fraza care implicau necesitatea consimțământului guvernului român. D. Agent văzând acest procedeu care anula fără cea mai mică ezitațiune angajamentele luate, a lăsat desbaterile și s'a retras, declarând că va transmite dlui Ionescu orice comunicațiune va plăcea S. Porți a-i adresa, rugându-l a-i da instrucțiuni asupra conduitei ce trebuie să aibă.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 238, f. 60.]

421

București, 14 August 1876

Domnule Ministru,

La scrisoarea Domniei-Voastre Nr. 15.230, am onoarea a vă răspunde că Ministerul se găsește în imposibilitate a mai spori numărul călărășilor de schimb prevăzuți pela Prefecturi și Subprefecturi prin bugetul actual.

În cazurile excepționale și bine constatate se poate cere concentrări momentan peste rând. De aceste concentrări trebuie însă să uzăm cu multă economie căci au ajuns deja ca călărășii să nu mai aibă pentru dânsii timpul necesar pentru munca pământului lor și astfel prejudiciul cel mai mare se aduce intereselor lor private.

Sunteți dar rugat, Domnule Ministru, să binevoiiți a pune aceste considerente în vederea D-lor prefecți și a-i invita ca prin o înțeleaptă chibzuință să caute împreună cu d-nii subprefecți a se mulțumi cu numărul existent de călărăși, pentru serviciul ordinar.

Primiți vă rog, Domnule Ministru, asigurarea prea osebitei mele considerațiuni.

p. Ministru...

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 370.]

[București,] 14 August 1876

În urma cererii făcute de Dv. prin raportul Nr. 6510, relativă la sporirea numărului călărașilor, mijlocind la Dl. Ministru de Război, primesc acum din parte-i răspuns adresa Nr. 7074 prin care îmi face cunoscut că acel Minister se găsește în imposibilitate de a mai spori numărul călărașilor ce se dau pe la prefecturi și subprefecturi pentru serviciul ordinar. Însă în cazuri excepționale și bine constatate se pot cere concentrări momentan peste rând dar și de asemenea concentrări trebuie să se uzeze cu multă economie, căci a ajuns deja ca călărașii să nu mai aibă timpul necesar pentru munca pământului lor și astfel prejudiciul cel mai mare se aduce intereselor lor private.

Subscrisul dar comunică Dv., Domnule Prefect, cele ce preced spre răspuns la suscitatul raport Nr. 6510, repetat prin cel cu Nr. 6833.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 371.]

Turnu Severin, 14 August 1876

Domnule Ministru,

Din numărul de 150 Bulgari despre a căroră sosire în port am supus cunoștinței domniei-voastre cu raportul telegrafic Nr. 405 din 12 curent, 80 indivizi au avut pașapoarte în regulă, iar restul de 70 au fost prevăzuți într'un singur pasport. Pentru acești din urmă, după înțelegerea luată cu dl. prefect de Mehedinți, s'a dispozat înapoerea lor în Cladova, pe unul din vasele cu care venise; iar celor 80 oprindu-li-se pașapoartele de biuroul companiei de frontieră pentru a li se viza și a li se restitui astăzi, li s'a permis intrarea conform ordinului domniei voastre Nr. 8504, ieri seara, luându-se dispozițiuni de poliția Severin pentru urmărirea lor.

Am crezut de cuviință a supune cunoștinței domniei voastre și aceste de mai sus rugându-vă domnule ministru, să binevoiți a primi asigurarea profundului meu respect.

Căpitanul Portului,
Nicolescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 217.]

Galați, 16 August 1876

Astăzi au venit cu vaporul dela Odessa vreo 70 voluntari ruși cari se îmbarcă pe vaporul austriac pentru Serbia. Vă supun pentru cunoștință.

Prefect,
Reșcan

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 219. Telegramă.]

Galați, 16 August 1876

Astăzi la ora 6 dimineața au sosit în port cu proveniență dela Odesa vaporul Austriac (Metternich) a Companiei Dunărene. A adus optzeci pasageri ruși rămași pe vapor a se reinbarca pe vaporul (Frantz Ioseph) pentru în susul Dunărei, care pleacă astăzi la patru ore p. m.

Căpitanul portului,
G. Panteli

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 201. Telegramă.]

[București,] 16 August 1876

Am primit raportul dv. No. 165 precum și nota anexată cu privire la repatrierea supușilor otomani refugiați în România.

Sunteți autorizat a răspunde la nota lui Savfet Pașa că guvernul român a venit în ajutorul acestor refugiați, că nu se va opune la plecarea lor în vederea reîntoarcerii la casele lor, că populația țării i-a primit bine, dar că regretăm a nu putea admite trimiterea pe teritoriul nostru a unei comisiuni străine care ar exercita o presiune contrară legilor noastre.

N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 134. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrat

Petersburg, 16 August 1876

A doua zi după sosirea mea [aici], m'am dus la principele Gorciacov care m'a primit cu multă amabilitate. Impăratul plecând mâine, nu va putea să mă primească înainte de reîntoarcerea sa. Aici opinia și guvernul continuă a manifesta o mare iritație împotriva noastră din pricina atitudinii noastre în conflictele regretabile intervenite la fruntariile noastre cu supuși ruși. Principele Gorciacov mi-a exprimat foarte energic nemulțumirea sa. Am dat toate explicațiile posibile cari dealtminterea fuseseră deja date. Totuși ar trebui luate măsuri energice în așa fel încât autoritățile să evite pe cât posibil asemenea conflicte pe fruntariile noastre și să închidă ochii la nevoe față de anumite înfracțiuni, atunci când nu intervin temeri grave de răspundere. Trebuiește mai cu seamă evitat ca neutralitatea noastră să nu pară favorabilă mai mult Turcilor decât creștinilor, așa cum se crede aici. Principele Gorciacov spune că se poate spera că armistițiul va fi semnat curând și că va fi urmat probabil foarte repede de o pace.

Jean Cantacuzino

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 25, f. 226. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

[București,] 17 August 1876

Domnule Delegat,

Vă mulțumesc pentru relațiunea ce-mi dați prin adresa d-voastră din 8/20 August ct. nr. 119, relativă la convorbirea ce ați avut cu dl. Langlais, vice consul al Franței la Tulcea, în privința memoriului adresat de guvernul român Porței și Puterilor Streine.

Văd cu plăcere că vă ocupați nu numai de fapte locale, dar și de chestiuni cari interesează țara noastră.

Nu veți da d-lui Langlais informațiunile ce cere decât atunci când veți avea autorizațiunea mea. În așteptarea acestei autorizațiuni vă trimit un exemplar de acel memoriu, rugându-vă a-mi trimite date pozitive și fapte anume specificate punctelor atinse prin zisul memoriu în privința supușilor români din Tulcea precum și a pozițiunei dvs. vis-à-vis de autoritățile otomane.

Primiți etc. . . .

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 28.]

Constantinopol, 19 August 1876

Cruda boală de care a fost atins Sultanul Murad Han încă din primele zile dela suirea Sa pe Tron și care nu a încetat de a se agrava, L-a pus în imposibilitate vădită de a ține frânele Imperiului. În consecință, Tronul a fost declarat vacant în conformitate cu fetvaua dată de către Alteța Sa Șeic-Islamul, și, potrivit legilor cari reglementează drepturile de suveranitate ale Imperiului, Maiestatea Sa Sultanul Abdul-Hamid al doilea, moștenitorul prezumtiv al Tronului Imperial, a fost proclamat astăzi Impărat al Turciei.

Imi fac o grabnică datorie de a aduce la cunoștința Alteței Voastre că Maiestatea Sa Imperială Sultanul Abdul Hamid II s'a suit pe Tronul Augustilor Săi străbuni, și am onoarea a Vă asigura totodată că Principatele Unite precum și persoana Alteței Voastre nu vor înceta a de fi obiectul celei mai înalte bunăvoinți și celei mai mari sollicitudini din partea Maiestății Sale.

[*Documente Oficiale*, București, 1876, p. 72. Textul în limba franceză.]

Viena, 19 August 1876

Am avut onoarea a vedea alaltăeri pe d. Conte Andrassy în timpul câtorva ore ce a stat în Viena. Ex. Sa mi-a zis că voise să mă vază pentru a confirma cuvintele pe care însărcinase pe un amic comun a mi le transmite, în privința

preferințelor de care agintele său din București era acuzat că arată pentru un partid și oameni politici în opozițiune cu guvernul actual.

«Ceace d. E. mi-a raportat asupra acestui punct, a adăogat Comitele m'a surprins cu atât mai mult, cu cât am mai multe raporturi în care baronul de Calice se laudă prea mult de Ministrul Afacerilor Străine și în care mă asigură că cea mai bună înțelegere există astăzi între d. Ionescu și d-lui ».

Am făcut să observe Ex. Sa că faptele la care făcea [aluzie] și cari trebuia să fi avut oarecare fond, fiindcă au găsit un echo în presa română, trebuie să fie anterioare raporturilor d-lui Calice; că-mi plăcea să cred că buna înțelegere era restabilită acum între guvernul Principelui și Agentul Austro-Ungariei, cu toate că n'am nici o informațiune pozitivă în această privință.

Comitele Andrassy insistă încă asupra conduitei corecte a dlui Calice, care, repetă d-lui, nu mai putea da umbră guvernului român; Dsa adaogă: «Afacerea este regulată în ceea ce privește pe agintele nostru, dar ași dori să cunosc în ceea ce mă privește, ceea ce a putut să facă a se crede la București că aveam eu preferințe pentru conservatorii Dstră». Am asigurat pe Comitele că nimic în raporturile mele n'a putut da loc la o asemenea supozițiune, dar că, dacă ea ar fi existat un moment, s'ar fi putut prea bine ca atitudinea dlui Calice să fi fost pentru ceva. Ex. Sa zise: «Vă declar că nici odată nu m'am crezut în drept de a mă amesteca în afacerile d-voastră interioare. N'am cunoștință de partidele D-voastră; nu cunosc decât guvernul român și oricare ar fi culoarea, nu-i cer a-l considera ca pe un guvern amic decât a-și împlini cu lealitate angajamentele către noi. Așa dar declarațiunile ce D. Ionescu a făcut agentului nostru sunt cu totul asigurătoare în această privință».

«Nu neg, daose Comitele, că nu profesez sentimente de stimă pentru mai mulți din conservatorii D-voastre și că dacă ași fi fost întrebat de era bine a se pune pe toți foștii miniștri în acuzațiune, nu ași fi răspuns francamente că ar fi o greșală de a se proceda astfel. Dar de aci până la preferințe politice, este departe».

«Ex. Voastră nu-și explică, am zis Comitelui că s'a putut să se atribue aceste preferințe; să binevoiască cu toate acestea a-și aduce aminte că dela venirea la putere a ministeriului actual, nu a fost autorizat a face să parvie la București, un singur bun cuvânt din partea sa ».

«Este posibil răspunse ministrul, recunosc că raporturile noastre nu mai erau în cei din urmă timpi, ceea ce trebuia să fie. Aceasta era numai dela politica dlui Kogălniceanu și dela șicanele neîncetate ce ne-a făcut în privința convențiunei; în urmă a venit, pe deasupra memoriul său «*lucrul cel mai intempestiv din lume*. In scurt mărturisesc că nervozitatea sa ajunsese a mă câștiga. Sunt foarte fericit aflând că D. Ionescu nu caută a păși pe urmele sale. Rezultă cu toate acestea din tot ce-mi scrie d-l Calice că Șeful D-voastră este un om înțelept și un politic prudent. Dacă se va arăta fidel ideilor ce a emis în întreținerile sale cu agintele nostru, nici simpatiile mele, nici sprijinul meu, la

ocaziune nu-i vor lipsi. . . . Puteți a-i declara aceasta din parte-mi» zise Comitele, terminând.

Mulțumii Ministrului despre asigurările binevoitoare ce-mi dete și fiindcă erau orele patru și trebuia să plece la cinci ca să vază pe împăratul în lagăr, m'am despărțit de Ex. Sa.

Limbagiul Comitelui Andrassy pe care l-am reprodus mai textual este atât de neted încât mă dispensa de orice comentariu. Dintr'însul reiese curat pentru mine că dispozițiunile sale în fața guvernului român au redevenit aproape la nuanța ce aveau înaintea incidentelor despre care mi-a vorbit cu obișnuita sa francheță. Aceasta are trebuința de explicațiune. Un personaj politic susținând acum de curând în fața Comitelui că o apropiere serioasă s'a făcut între Rusia și România, acesta i-a răspuns că «nu crede nici se teme de aceasta». Este greu de a se ști dacă comitele o crede dar îndrăznesc a afirma Ex. Voastre că se teme puțin. Aici este nuanța ce arătați. Nimene nu se îndoiește aici de dorința Rusiei de a vedea prelungindu-se ostilitățile până la primăvara viitoare, epocă când va fi gata a intra în luptă. Această dorință are de corolar natural (tot după oamenii politici de aci) dorința a mai mare de a trage prin promisiuni Grecia și pe România. Pentru a vorbi numai de noi, se presupune că cabinetul din Petersburg conoscând că rămășițele Turciei n'au nimic care să ne poată tenta, ne arată Bucovina ca o dorință irezistibilă, de aci o oarecare neîncredere ce comitele Andrassy împărtășește într'o măsură prea restrânsă. În adevăr cu toți oamenii de stat ai țării sale și a cărei cauză prima poate s'ar descoperi din raporturi ale d-lui Calice care se urcă până la Ianuarie acestui an.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 238, f. 59—62.]

431

[București,] 20 August 1876

Domnul Ionescu răspunde Generalului Ghica că de oarece S. Poartă o confirmă prin scris, înțelegerea ce a fost stabilită între ambele guverne în privința înființării unei agenții comerciale otomane la Turnu-Severin, totuși fiindcă rezultă din convorbirile d. Agent cu E. Sa Savfet Pașa că o înțelegere a fost stabilită în această chestiune, ceea ce implică o cerere și o acceptare, crede că ar fi de prisos să ne arătăm prea formalști și să amânăm mai mult timp acest aranjament. D. Ministru roagă pe d. Ghica a notifica S. Porți că guvernul român consimte la înființarea unei Agenții comerciale otomane la Turnu-Severin după modelul celor ce există deja în diferite porturi pe litoralul nostru, adăogând că noi dăm acest consimțământ cu titlu de reciprocitate și că comptăm pe acceptarea guvernului Imperial, în cazul când și noi am exprima dorința de a trimite un agent comercial în Turcia.

[Arh. Min. Af. Ext., dos. Nr. 238, f. 56.]

Craiova, 22 August 1876

Cu onoarea răspund telegramei 16181, după cercetările făcute în localitate, nu sunt adevărate aserțiunile din *Jurnalul « Timpul »*, accidente de asemenea natură nu s'au petrecut pe țărmul Dunării ce traversează acest județ și nici există moșia *Hagi Ștefan*. Asemenea încredințează și Dl. Comandant [al] Diviziei Teritoriale care comunică și următoarea singura știință privată dela comandantul corpului de observație.

Niște Sârbi aflați în patru căruțe ce mergeau dela Milovanz la Birza Palanka în ziua 15 August, au tras 12 focuri în pichetul Nr. 11 Piscu, fără a lovi vreun soldat. Comandantul de observație [a] ordonat serioasă cercetare, totodată a scris autorităților sârbe cerând explicații.

p. Prefect,
P. Pârâianu

[Arh. St. Buc. Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5076, f. 43.]

Galați, 23 August 1876

Cu vaporul de aseară au venit din Odessa 280 pasageri Ruși și 11 dame ruse cu ambulanța și astăzi la patru ore pleacă cu vaporul austriac pentru în susul Dunării.

Prefect,
Reșcanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 222. Telegramă.]

Constantinopol, 23 August 1876

Domnule Ministru,

Cred util să raportez Excelenței Voastre diverse incidente de dată recentă cari privesc relațiile Agenției și a Cancelariei României cu diferite autorități sau tribunale otomane sau străine din Constantinopol, [incidente] cari caracterizează, fiecare în felul său, complicațiile neîncetate pe cari le produce Agenției poziția sa echivocă și [pun în lumină] greutățile pe cari ea le întâmpină fără preget vrând să-i protejeze în mod util pe supușii români stabiliți în acest oraș sau în trecere.

Indată după sosirea mea aici, m'am îndeletnicit să subliniez deosebirea între atribuțiile Agenției propriu zisă, a cărei sarcină era de a trata chestiunile politice și diplomatice, și cele ale Cancelariei Agenției, având menirea de a se ocupa de afacerile juridice și litigioase.

Obținusem, nu fără osteneală, ca orice comunicare a unei autorități administrative sau judiciare a Imperiului să fie, după natura ei, *ratione materiae*, transmisă exclusiv prin canalul Ministerului Afacerilor Străine al Sublimei Porți, Agenției astfel asimilate — păstrând proporțiile — unei Legații, sau remisă direct Cancelariei, asimilate unui Consulat.

Eram în drept să nădăjduiesc că vechile uzuri vor fi, față cel puțin de această împărțire părăsite hotărât și definitiv.

De un timp încoace însă reappare tendința la o reîntoarcere la trecut: vechea rutină pare să se trezească și să reia noi puteri.

Astfel, în ultimul timp, m'am văzut obligat să reîntorn Kitabetului Ministerului Afacerilor Străine (Secția Contencios), fără a le deschide, scrisori cari purtau adresa Agenției și cari, conform regulilor, trebuiau să fie adresate Cancelariei.

După mai multe încercări la fel de infructoase, Kitabetul l-a chemat pe dragomanul Agenției și a provocat explicații. Fără a intra în amănuntele unor desbateri care s'au referit la puncte de atâtea ori analizate în deversele mele rapoarte către predecesorii Excelenței Voastre, îmi va fi suficient să menționez că Dl. Director General al Contenciosului a voit să închidă discuția declarând că va supune cazul Sublimei Porți și că, până la o hotărîre a forurilor superioare, va dispune ca, în ce privește resortul său, corespondența să fie trimisă la localul Cancelariei, însă cu notațiunea subscrisă: Agenția Principatelor-Unite. Era aici un expedient de o copilărie ce a fost probabil înțeleasă de Kitabel el-însuși, căci în cele din urmă a decis să seziseze direct Cancelaria și nu Agenția, și a anunțat că comunicările emanând din birourile sale vor fi redactate în limba turcă.

Alături cu aceste chestiuni de pură formă și deasupra lor, speciale relațiilor Agenției și cancelarie Române cu Guvernul imperial otoman, se situează chestiuni de formă și de fond în care se găsesc laolaltă Sublima Poartă, Agenția română și Cancelaria română precum și diferite consulate străine.

Am rezumat în substanță pentru Excelența Voastră în tabloul enumerativ anexat (Anexa A) ultimele incidente cari s'au produs, completând la nevoie această expunere cu copiile (Anexele B, C, D, E, F) actelor respective.

Excelența Voastră poate să se convingă ușor, după citirea rezumatului și a anexelor, că Agenția Română și cancelaria română, chiar în sfera atât de modestă a activității lor legitime, sunt aparte de a se bucura de o poziție clară și bine definită care să le scutească de demersuri fără rezultate și de umilințe, și să le îngăduie a asigura naționalilor lor uniformitatea și stabilitatea jurisprudenței indispensabile securității și solidității relațiilor curente și tranzacțiilor comerciale.

Supusul român la Constantinopol depinde în cele din urmă mult mai puțin de Agenția de care îl leagă în chip natural naționalitatea decât de capriciul autorităților otomane a căror *inconstanță este proverbială* și de îndărătnicia

unora dintre consulatele străine care se refuză să rupă cu tradiții învechite. Jurisdicția română nu are decât o existență, ca să spunem așa, intermitentă. În ciuda eforturilor sale multiple, neîncetate de a se susține neștirbită și a-și câștiga înfine locul la care are dreptul, ea se naște și moare, reînvie și dispăre din nou după placul primului venit, fie că este vorba de o autoritate otomană, fie de una străină.

Pentru cauza în care este chemat să apară, supusul român este privit ca raia, citat, urmărit, judecat, condamnat ca atare. Orice altă procedură în ce-l privește nu are altă bază în ochii Sublimei Porți decât o indulgentă toleranță și rămâne dar supusă unor reacțiuni neașteptate.

Este just să adăugăm că trei consulat, a Rusiei, a Austriei și a Italiei, nu mai fac greutăți spre a admite în totul jurisdicția română, și că de mai mulți ani atitudinea lor în această privință a rămas neschimbată.

Dar toate celelalte consulat au o atitudine de sistematică ignoranță Cancelariei române. În această privință, Excelența Voastră mă va autoriza oare a-i supune o părere pe care mi-am format-o de mult? Cred că demersuri încercate în ocazii bine alese, fie la București pe lângă reprezentanții Puterilor până acum refractare, fie pe lângă diferitele Cabinete prin Agenții noștri, ar putea duce la o înțelegere după care jurisdicțiunea română la Constantinopol ar fi admisă în mod universal și oficial recunoscute. Instrucții referitoare ar fi trimise de către aceste Cabinete consulatelor respective dela Constantinopol.

Mai este cazul să ne preocupăm de soarta Românilor care se deplasează prin țări în care România nu are reprezentanți, sau cari sunt conduși de interesele lor în diferitele părți ale Imperiului otoman, Asia-Mică, Egiptul, etc.

Mai degrabă decât a-i părăsi la discreția autorității otomane locale, care-și arogă cu aviditate dreptul de protecție asupra lor, și îi tratează în supuși credincioși ai M. S. I. Sultanul, cu un cuvânt în raiale (acest procedeu este dintre cele mai curente din partea autorităților otomane, administrative sau consulare), n'ar fi de preferat să le asigurăm protecția unei Puteri Europene, de pildă a Italiei cu care, dacă nu mă înșel, au fost duse cândva negocieri în acest scop, care are agenți numeroși în apele și în țările Levantului, și care, dată fiind politica sa excepțional de dezinteresată în chestiunea Orientului, i-ar pune la adăpostul oricărei suspicțiuni?

Din ziua în care s'ar stabili un acord, din ziua în care pilda Rusiei, a Austriei și a Italiei ar fi unanim urmată, Sublima Poartă s'ar vedea curând ea — însăși silită să recunoască Cancelariei României o viață sigură și nu numai precară, o activitate care să nu fie numai tolerată, ci [o activitate] oficială. Numai atunci treburile noastre ar atinge cursul lor legal.

Până atunci nenorocirile supușilor români stabiliți la Constantinopol sau în trecere nu vor conțeni, iar autoritatea chemată să le acorde ajutor și protecție se va istovi în neputința ei de a-i acoperi în chip eficace în interesele și

persoana lor. Sforțările sunt de cele înai multe ori lovite de stabilitate dela început sau nu-și ating ținta; grija pe care o are de a recomanda naționalilor săi de a evita pe cât posibil contestațiile și de a regula prin bună înțelegere conflictele dintre ei, îi face să piardă a priori orice încredere, și compromite față de ei demnitatea Agenției cât și acca a României.

Opresc aici aceste considerații rezervându-mi de a supune Excelenței Voastre, în măsura în care s'ar ivi, noi cazuri ce ar merita să fie semnalate.

Prin prezentul raport încă foarte incomplet, îmi iau libertatea de a atrage atenția Excelenței Voastre asupra unei situații vexatorii în ce privește interesele particulare și penibile pentru demnitatea națională, și sunt convins că Excelența Voastră va ști să găsească, în locuri și timpuri potrivite remediul ce trebuie aplicat.

Sfârșind, rog pe Excelența Voastră se binevoiască a primi asigurarea prea înaltei mele considerațiuni.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 45—47. Reprodus și în *Documente Oficiale*, 1878, p. 1—10. Originalul în limba franceză. Raport.]

435

Londra, 24 August 1876

Cu privire la Convenția comercială, pe care Guvernul englez o acceptă în principiu, Excelența Voastră îmi va permite să-i supun câteva observațiuni.

Produsele exportate de către România fiind scutite de orice taxă de intrare în Anglia ¹⁾, aceasta din urmă n'ar putea oferi în schimbul avantajilor pe cari le cere decât concesiuni de ordin politic. Nu este de resortul meu să speculez asupra [naturei] a astfel de concesiuni; ori care ar fi ele, (este sigur că) tot ce tinde a înmulți bunele raporturi ale României cu țara aceasta nu poate fi decât folositor. Dar există un punct asupra căruia socot că posed date exacte.

Sunt informat că Marea Britanie nu va recunoaște României dreptul de întreagă și deplină reprezentare diplomatică atât timp cât suveranitatea Porții — oricât ar fi ea pur nominală — este garantată de ea. Ea are în materie tradiții care-i sunt speciale și de care se va depărta cu greu. Mai mult ca oricare altă țară, Imperiul britanic include puternice state feudatate. În ultimul timp, Foreign Office s'a formalizat față de onorurile quasi-regale ce au fost acordate în Italia unui principe indian, Sir Sallah Jung, regentul unui regat cuprinzând mai bine de patruzeci de milioane de locuitori, și aceste onoruri n'au fost repetate la reîntoarcerea principelui. Este aici, ca dedesubt, mai mult decât o chestie de etichetă, e o chestie de principiu.

Or, România ocupă o poziție *sui generis* în dreptul modern al ginților, poziție căreia nu i se aplică niciun precedent, pe cât știu. Ea nu îndeplinește nici

¹⁾ In text, avem: «... n'étant d'aucun droit d'entrée en Angleterre ».

condițiile unui stat feudatar al Imperiului britanic, nici acele ale unui membru al Imperiului Germaniei, și încă mai puțin acele ale unei colonii engleze. Este de fapt un stat cu totul independent pe care înalta politică europeană l-a alăturat de Imperiul otoman prin legături istorice cu unicul scop de a-l garanta împotriva lăcomiei vecinilor săi.



Imi voi permite să dezvolt ideile mele în raport cu acest subiect într'un curier apropiat; deocamdată sunt silit să întrerup scrisoarea mea; a apărut broșura Dlui Gladstone asupra chestiunii Orientului, și vă trimit unul din primele exemplare a acestei însemnate lucrări care — pana fiind în mâna unuia dintre principalii autori ai războiului din Crimeia — nu poate decât să producă senzație în întreaga Europă. Excelența Voastră va observa tributul de laude pe care Dl Gladstone îl aduce României la pagina 54 și următoarele.

Am onoare a fi al Excelenței Voastre cel mai respectuos servitor.

Henry Hotze di Planta

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 15, f. 297—298. Originalul în limba franceză, Scrisoare.]

436

București, 24 August 1876

Guvernul a hotărât trimiterea unei deputații la Livadia pentru a complimenta în numele Principelui nostru pe Maiestatea Sa Impăratul Rusiei. Această deputație, după felul aceleia care a mers în ultima vreme la Hermanstadt spre a complimenta pe Maiestatea Sa Impăratul și Regele Austro-Maghiar, cuprinde doi miniștri. Deputația va pleca mâine seară; ea este compusă după cum urmează: Brătianu, Președinte al Consiliului de Miniștri, Slăniceanu, Ministru de Război, Văcărescu, Mareșal al Curții și maior Singurov, aghiotant al Alteței Sale Principelui.

N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 25, f. 227. Textul în limba franceză. Telegramă.]

437

[Viena,] 25 August 1876

Aici nu se crede că va fi pace. S'au primit vești despre înarmări considerabile în Rusia. Turcia se pregătește activ pentru a se apăra cu hotărîre. Se pune mai mult preț ca niciodată pe neutralitatea noastră și se arată dispoziția a ne-o răsplăti. Cât despre garanția specială, ca aceea a Belgiei, ea nu pare compatibilă cu poziția noastră actuală. Atât timp cât vom face parte din Imperiul otoman, nu putem obține altă garanție decât aceea de azi a Europei. Neutralitatea absolută este complementul obligator al independenței. Ele sunt înscăunate îm-

preună. Arătându-ne hotărâți și capabili de a impune respectarea acesteia din urmă, vom obțin prima.

I. Bălăcianu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 237. Reprodușă fragmentar în *Documente Oficiale*, 1878, p. 44. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

438

Pera, 25 August 1876

Astăzi Sir Elliot, în numele tuturor reprezentanților, a propus Porții condițiile de pace următoare:

1. Pentru Serbia și Muntenegru statu-quo dinainte de război.

2. Pentru Bosnia și Herzegovina, Puterile vor lua act de reformele promise de către Poartă în Februarie trecut, și trebuiește combinat un sistem de autonomie administrativă care să le apere de orice arbitrar.

3. Pentru Bulgaria se va discuta ulterior regimul care o va garanta împotriva jafurilor ca acele care au provocat răscoala.

Infine, pentru a se așterne bazele păcii, este esențială încetarea ostilităților. În acest scop, Puterile vor cere un armistițiu în formă.

S'au găsit ieri afișe de mână în [limba] turcă cu amenințarea că miniștri vor fi trași în țezpă în piața publică dacă îndrăznesc să închee o pace în alte condiții decât acelea după cari Serbia, România și Muntenegrul trebuie să redevină provincii turcești, iar indemnizări vor trebui să fie plătite Guvernului otoman și populațiilor turce pentru pagubele ce au suferit. Marile Puteri ale Europei trebuie să depue jurământul solemn că nu se vor mai amesteca de acum înainte în afacerile Turciei.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 159—161. Reprodușă parțial la N. Iorga, *Correspondance diplomatique roumaine*. . . Nr. 383, p. 168. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

439

Turnu-Severin, 26 August 1876

Am onoare a supune cunoștinței domniei voastre că în zilele de 23, 24 și 25 ale curgătoarei August, au trecut prin acest port, 132 pasageri în Cladova. Pe Dunăre mai toate vapoarele de pasageri venind din jos, transportă zecimi de Ruși, din toate clasele, cu destinațiune pentru Cladova și Belgrad; iar ieri cu vaporul Franz Ioseph au trecut 130.

Binevoiți vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea profundului meu respect.

Căpitanul Al. Nicolescu

[Rezoluție:] Dl. șef al arhivei va face statistica ce i s'a cerut pentru a se prezenta.
M.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 233.]

332

[Semlin,] 27 August 1876

La Alexinaț a fost o înfrângere, după zece zile de luptă. Deligrad singur mai rezistă încă. La Alexinaț nu mai sunt decât unsprezece batalioane. Puterile ar fi dispus să dea pentru Serbia o indemnitate de 300.000 ducați. « Construcția drumului de fier este o sugestie austriacă. Se pare că în momentul de față contele Zicky este omnipotent la Constantinopol ». Muntenegru, a formulat cererea sa direct către împăratul Austriei. Serbia este epuizată ; cât despre principe, « este astăzi știut că n'a existat niciodată entuziasm din parte-i, și că se bate acum numai silit ». Totul este utopia plină de fumuri a unui partid condus de niște ambițioși »; Piemontul, « Limbajul ambigu » al agentului rus. « Belgradul este literalmente inundat de Ruși », cari sosesc în « proporții extraordinare », în grupuri de câte 500. « Se așteaptă foarte curând un regiment de cazaci ». Vor fi 500 ofițeri, 500 subofițeri, 1.000 soldați, chiar și din gardă: însăși « din cele mai mari nume ale Rusiei și din gradele cele mai înalte », cu o « cassă rusă specială ». Generalul Cernaiev este de facto veritabilul stăpân al Serbiei. Ofițerii sârbi siliți să meargă se plâng. « Opinia generală în armată și în clasele de sus începe a se întoarce împotriva Rușilor. Nu la fel este cu preoții care primesc daruri însemnate în bani dela mănăstirile rusești, și cu țărani cari văd cum ofițerii ruși cad vitejește în fruntea lor pe toate câmpurile de bătae ». Câteodată soldații sârbi îi părăsesc. « In genere, armata sârbă, compusă în cea mai mare parte din țărani luați dela plugurile lor și rău înarmați, se bate slab, nu rezistă decât în spatele barierelor sau a întăriturilor și nu atacă niciodată cu baioneta.

Sârbii îi impută generalului Cernaiev că veritabilul său obiectiv era numai Bulgaria și că Sârbii n'au fost în fond decât instrumente în mâinile comitetelor panslaviste, în vederea făuririi unei Bulgarii ca dependență rusă ».

Sumele trimise de Rusia se ridică deja la douăzeci de milioane de franci. Ambulanțele, cuprinzând 800 persoane și 200 medici, vin dela Petersburg, Moscova, Harcov, Kazan. « Printre femei se găsesc și nihiliste ». La Semendria se pot vedea « starovierți ». Totul se ia cu plată, « până și praiele ». Spitalele sunt minunate. La Topșider acele din Petersburg este patronat de Țar. Se dau ajutoare săracilor. Din Anglia au sosit cavaleri ai « ordinului » S. Ioan. Austria are și ea o ambulanță. Crucea Roșie Română a fost la Zaișar în timpul retragerii Sârbilor. Turcii nu au nici un menajament, nici pentru sanitari: unul a fost tăiat în bucăți, altuia i s'au ars ochii cu gaz, prizonierii sunt băgați în foc sub copaci ; deaceia, ofițerii ruși își procură otravă. A fost chiar un copil ars pe foc. Osman-Pașa este nevoit să spânzure bașbuzuci. Războiul acesta este pentru Ruși « o cruciată ». Rusia va merge, « cu riscul de a face război chiar și Austriei ».

[N. Iorga, *Correspondance diplomatique roumaine*. No. 372, p. 164—165. Textul în limba franceză. Raport.]

[București,] 30 August 1876

Notiță de cabinet

Journal de Bucarest în numărul său din duminică trecută, publică un articol de fond intitulat « Turcia și România » prin care făcând mai multe aprecieri pe care nu avem a le releva, termină zicând că Sublima Poartă a transmis Măriei Sale Domnului, cu ocaziunea evenimentului noului Sultan, o notificare identică cu aceea transmisă Kediului Egiptului, Beiului Tunisului precum și Guvernatorilor generali a imperiului.

Această aserțiune este cu totul neexactă. Marele Vizir a transmis în adevăr o telegramă Măriei Sale Domnului, această telegramă însă conține în termenii cei mai curtenitori notificarea despre avenementul noului Sultan și exprimă sentimentele cele mai bunevoitoare ale Majestății Sale atât pentru România cât și pentru Domnul ei.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 302, f. 48.]

Galați, 30 August 1876

Astăzi noapte la orele 2¹/₂ a.m. a sosit în port vaporul (Meternich) cu pavilionul austriac provenența dela Odessa ; a adus 145 pasageri Ruși pentru în susul Dunării, rămași pe vaporul provizoriu a se reîmbarca pe vaporul (Frantz-Joseph) care pleacă azi la 4 ore p.m.

Căpitanul portului,
G. Panteli

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 232. Telegramă.]

București, 30 August 1876

Luni, 30 August, cu ocaziunea aniversării onomastice a Maiestății Sale Imperatoarele tuturor Rușilor, s'a celebrat în Biserica Sărindarului un Te-Deum.

La această ceremonie au fost față : D. Nicolae Ionescu, Ministru al Afacerilor Străine. D. agent și consul general al Rusiei însoțit de tot personalul agenției diplomatice, un adjudant al Măriei Sale Domnitorului, D. Comandant al Diviziei II-a teritorială și D. Prefect al Poliției Capitalei.

În aceeași zi, la ora unu fără un quart după-amiază, D. Ministru al Afacerilor Străine merse, însoțit de un adjutant domnesc, conform ceremonialului prescris într'una din trăsurile Curții la hotelul consulatului general al Rusiei, spre a face Dlui agent și consul general vizita de felicitare.

[*Monitorul Oficial* No. 193, din 31 Aug./12 Sept. 1876, p. 4845.]

curești,] 31 August 1876

Nr. 9217

Dle Agent,

Marele Vizir a trimis Măriei Sale Domnului nostru o telegramă pentru a-i comunica *avenementul* Sultanului Abdul-Hamid II.

Spre răspuns la această notificare Măria Sa m'a autorizat a vă însărcina ca să cereți o audiență dela Marele Vizir pentru a-i prezinta felicitările Suveranului nostru.

Vă rog tot odată a asigura pe Sublima Poartă că România și guvernul ei vor urma ca și în trecut, politica tradițională, aceea de a menține și a desvolta raporturile de amicie și de bună înțelegere care sunt stabilite între noi și Turcia.

Veți găsi sub acest plic două scrisori, una pentru Ministrul Afacerilor Străine al Sublimei Porți și alta pentru Marele Vizir ¹⁾ care constată misiunea ce aveți.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 302, f. 51 și v.]

Anexă la doc. No. 444

No. 9218.

București, 31 August 1876

Domnule Ministru,

Domnul General Ghica, Agent diplomatic al României acreditat pe lângă Sublima Poartă, este autorizat să prezinte Înălțimei Sale Marelui Vizir felicitările Alteții Sale Principelui Carol I, augustul meu suveran, cu prilejul suirei pe tron a Maiestății Sale Sultanului Abdul Hamid II.

Nu mă îndoesc că trimisul nostru, agreat deja de către Sublima Poartă sub domnia trecută, va fi întâmpinat de către dv. precum și de către Înălțimea Sa Marele Vizir cu bunătate și va reuși să vă convingă așa precum doresc de [sinceritate] urărilor pe care le face Guvernul Princiar pentru fericirea Maiestății Sale Sultanul Hamid II și prosperitatea domniei Sale.

Nu voi lăsa să treacă acest prilej fără a asigura pe Excelența Voastră că Guvernul României pune cel mai mare preț pentru a întreține cu Sublima Poartă relații de natură să cimenteze tot mai mult legăturile care unesc ambele state.

Aceste relații de bună armonie și de înțelegere deplină sunt cu atât mai prețioase în împrejurările de față.

În ce mă privește nu cred că este fără folos să declar odată mai mult Excelenței Voastre că noi vom rămâne credincioși politicii noastre tradiționale de neutralitate și îndrăznesc să nădăjduesc că Guvernul Înălțimei Sale va aprecia la justa ei valoare rectitudinea acestei conduite.

¹⁾ Cea din urmă este lipsă la dosar.

Mă folosesc cu toată sârguința de prilejul de față pentru a vă prezenta, Domnule Ministru, asigurările înaltei considerațiuni cu care sunt al Excelenței Voastre umilul servitor.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 302, f. 52—53. Originalul în limba franceză.]

445

Belgrad, 1 Septembrie 1876

Un ofițer român, din regimentul de vânători, a sosit aci cu o scrisoare a Consulului rus din București către Consulul rus de aci, căruia i-a cerut bani. Numele său este Filipescu. Se plimbă în uniformă. Trebuie oare să cer guvernului sârb extrădarea sa în România, ca dezertor? Binevoiiți a-mi răspunde îndată, căci este un adevărat scandal.

Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 25, f. 4. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

446

Turnu-Severin, 2 Septembrie 1876

Domnule Ministru,

Am onoare a supune cunoștinței domniei voastre că în zilele de 30, 31 August trecut și 1 Septembrie curgător, au trecut prin acest port, 73 pasageri în Cladova. Cu vapoarele de pasageri venind din jos continuă a trece, în mulțime Ruși nearmați cu destinațiune pentru Cladova și Belgrad.

Pe lângă acestea cred de trebuință a supune cunoștinței domniei voastre următorul caz deși dânsul s'a petrecut cu totul departe de acest port; ieri vaporul Franz-Iosef, bandieră austriacă, venind în josul fluviului cu pasageri, între cari erau și ca 150 Ruși pentru Cladova și Belgrad, a întâlnit ceva mai sus de Oltenița un vapor otoman având pe bord un număr oarecare de Basbuzuci; aceștia au tras cu puștile asupra lui Franz-Joseph fără însă să atingă pe cineva din pasageri. Cazul s'a petrecut pe când aceste două bastimente treceau unul pe lângă altul.

Binevoiiți vă rog, domnule Ministru, a primi asigurarea profundului meu respect.

Căpitanul portului,
Al. Nicolescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 239.]

[București, 2 Septembrie 1876]

Domnule Ministru,

Conform art. 107 din regulamentul Călărașilor, publicat în M.O. Nr. 29 din 1875, am onoare a raporta că după cererea Dlui Prefect al Districtului Ilfov, am concentrat peste rând, 30 călărași, care împreună cu un sergent i-am pornit la comuna Manolache din plasa Dâmbovița, unde s'a ivit dezordine din partea locuitorilor, rezultatul îl voi comunica în urmă...

Primiți, vă rog, Dle Ministru, încredințarea deosebitei mele considerațiuni.

Comandant Escadron,
Sl. Calomfirescu

[Rezoluție:] Spre știință.

Herișescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 398.]

Brăila, 2 Septembrie 1876

Domnule Ministru,

Lipsa și neajungerea de călărași la posturile regulate, pentru serviciul administrativ, face ca paza și transportarea arestanților să fie imposibilă și după câteva exemple pot asigura că acest serviciu este în paralizie. Executările lucrărilor agricole devin o ficțiune, astfel că agricultura mare este foarte puțin asigurată. Împlinirea dărilor fiscale necesită adesea un personal executiv spre a satisface cerințele Domnului Ministru de Finanțe.

Corespondența urgentă, urmează a se face deasemenea de călărași. Aceste cazuri și altele pun în evidență, necesitatea de a avea un serviciu serios de călărași.

Deși prin ordinul No. 20207, Onor Minister a întrebat care este starea acestui serviciu și prefectura prin raportul No. 664 dela 24 Ianuarie a.c. a răspuns arătând suferința în care se află și trebuința de a se îmbunătăți prin adăogarea personalului, dar de atunci până astăzi, nu s'a luat nicio măsură.

Subprefecții se plâng cu drept cuvânt, că nu au mijloc de a îndeplini ordi-
nele serioase și repetate ce primesc.

Dl. Comandant al călărașilor pretinde că cei 4 călărași, ce au mai rămas pe la fiecare subprefectură, să fie exclusiv atașați la paza arestanților, astfel că celelalte servicii ar rămâne, cu desăvârșire neefectuate.

În urma acestora, singurul mijloc ce am de a aviza la inconvenientele existente nu este alt decât a mă adresa la Domnia-Voastră, rugându-vă ca pe de o parte să binevoiți a lua dispozițiile ce veți crede utile petru a se efectua urgent

cererea prefecturei făcută prin raportul Nr. 664/76 iar pe dealtă să faceți a se ordona ca Dnul Comandant să lase călărașii să îndeplinească și celelalte servicii, până se va completa numărul trebuincios.

Dir. P. Miller

Prefect,
C. D. Sarajescu

[Rezoluție:] Se va răspunde D-lui Prefect că pentru cele mai multe din cazurile aici indicate, când se ivesc și este urgență să ceară concentrare de călărași peste rând iar pentru serviciul ordinar, numărul de călărași afectat este suficient.

Herișescu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 403.]

449

București, 3 Septembrie 1876

Iubite coleg,

În răspuns telegramei ce v'a trimis d-nu Sturza, i-am depeșat pe dată ca să comunice Sublocotenentului Filipescu ordinul de a se întoarce fără întârziere, iar în caz de refuz să ceară arestarea lui, ca dezertor de către guvernul sârb. Acest ofițer a fost învoit la Roman pentru 4 zile și trebuia să fie întors la corpul său încă de luni. După raportul ce am primit dela șeful său de corp, acest ofițer lipsește și acum.

Al d-tale devotat,
Slăniceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 25, f. 7]

450

București, 3 Septembrie 1876

« Guvernul actual, deși este de mult timp la putere, a avut însă totuși timp, în politica sa exterioară să acumuleze inconsecvențele, greșelile și umilințele.

Puțin timp după ce a sosit la putere, situația Orientului care de un an de zile era foarte încurcată, dela insurecția Herzegovină, se hotărî, într'un sens neted prin declarare de război Turciei din partea Serbiei și Muntenegrului. Guvernul nostru avea înaintea lui: Neutralitatea sau acțiunea. Putea, prin cea dintâi, să se închiză prin fruntariile țării, să vază de interesele intime ale României, să desvolte și să continue politica guvernului trecut, întărind independența României prin acte unilaterale și autonome, lucrând ca un stat suveran, fără să vrea să știe chiar că Turcia există, necerând acesteia nimic, și totodată, fără ai da niciun motiv legitim de plângere. O a doua politică era politica acțiunii. Guvernul putea, fără chiar a declara război, să se folosească de

neputința și slăbiciunea Turciei, să concentreze toate forțele militare ale țării, să rupă cele din urmă legăminte de vasalitate și să aștepte cu arma la picior atacul Turciei, care, de sigur, desputernicită și înconjurată de inamici ar fi primit faptul împlinit, în imposibilitatea în care se afla de a-l împiedica. Amândouă aceste atitudini în felul lor, erau logice, demne și folositoare țării. Niciuna, nici alta n'ar fi putut isbuti, de cât dacă guvernul, uitând vilele și mișeloasele pasiuni care îl agita n'ar fi despărțit pe Români tocmai în aceste momente, în două tabere vrăjmașe, înfățișând străinilor, în loc de unirea care dă forța, sfâșierile anarhice ale unei țări în agonie. — Dar, pe când guvernul urma întru aceasta politica de slăbiciune și destrămare, politica lui era lipsită de logică, demnitate și forță; aceeași anarhie în idei, aceeași destrămare în mijloace, același ridicol, aceeași rușine în rezultate. Guvernul nu se pronunța nici pentru o neutralitate demnă și înțeleaptă, nici pentru o acțiune energică și necugetată. Întâiul său act este faimosul raport al colonelului Slăniceanu, în care afirmă Europei întregi și contra realității, că armata noastră este lipsită de toate, că n'are nici armă, nici tunuri nici muniții, și că prin urmare, suntem ca netrebnici și neputincioși. Fie și așa! Facem patriotului guvern de azi și d-lui colonel Slăniceanu concesia că așa este. Totuși rămâne întrebarea: Nu era mai bine a nu trăda inamicilor și amicilor noștri această stare de lucruri puțin satisfăcătoare? Dar să primim că această revelație publică, care a descurajat pe amici și a încurajat pe inamici, era un fapt înțelept și patriotic. Atunci cel mai simplu bun simț comanda unui guvern, care se știe slab și-și desvâluește fără pudoare slăbiciunea înaintea Europei întregi, să fie cel puțin consecințe cu starea în care se află sau zice că se află, și în politica sa externă să fie modest și prudent, căci mijloacele sale nu-i permit o altă atitudine. Hei bine, nu! În urma raportului ministrului de război, vine memorandumul ministrului de afaceri străine, prin care se inaugurează față cu Poarta o politică din cele mai agresive, prin care se cere Porței o serie de drepturi pe care le avem deja, ca când s'ar fi făcut de dinadins ca să-i dea ocazie a ni le contesta, și se ridică și alte pretenții, reclamându-i-se delta Dunărei, ca concesie teritorială. Acest memorandum, care n'a fost susținut de nicio demonstrare militară, care, din contră, a fost precedat prin raportul ministrului de război care se declarase incapabil de orice manifestare de felul acesta, nu poate să fie calificat, decât ca un act de trădare sau un fapt de nebunie. De aceea nu trebuie să ne mirăm, dacă în asemenea circumstanțe Inalta Poartă nici nu s'a înjosit a discuta și a răspunde pur și simplu: că ocupațiile sale nu-i permit a se ocupa de asemenea chestiuni. De minimis non curat Praetor.

Cum vom numi dar faptul acestui memorandum, care cere dela Poartă: I-iv, niște drepturi pe care putem să le considerăm ca câștigate, ceea ce rezultă din actele patriotice și înțelepte ale guvernului trecut, precum dreptul de a face tratate, și de a avea reprezentanți legali pe lângă celelalte puteri; 2-lea, reclamă niște concesii afară chiar din tratatul din Paris, și cari nu se puteau obține decât prin o atitudine din cele mai hotărâte. Pentru cel dintâi, era o greșală enormă a

repune în chestiune fapte împlinite și consacrate prin dreptul public european. Pentru ce de al doilea, ele trebuiau rezemate pe o forță serioasă și pe o demonstrație moderată dar energică. A asvârli însă asemenea cereri și a se declara de mai înainte incapabilă de a le sprijini, era curat și simplu: a alerga dela sineși înaintea unei umilințe, a primi în fața Europei o insultă, a arăta guvernul și țara, pe cât de necumpătați și în dorințe, pre atât de slabi și ridicoli în mijloacele d'a le satisface. Rezultatele acestei politici mizerabile, care seamănă așa de mult cu luarea Transilvaniei din 1867, n'au fost mult așteptate. După răspunsul disprețuitor făcut memorandumului, Turcia nu așteaptă decât o nouă ocazie de a ne umili. Ceeace n'a îndrăsnit să facă la suirea pe tron a lui Murat, ea o făcu cu ocazia suirei pe tron a lui Abdul-Hamid. Comunicarea insultătoare, făcută Domnitorului, despre suirea pe tron a aceluia care se consideră ca suveran al Românilor, pretenție ce încetase chiar în timpul regulamentului organic, este a doua dovadă despre modul cum Turcia ne privește azi. Iată revanșa ei de umilințele diferite sub guvernul patriotic care ne-a guvernat cinci ani! Iată răspunsul la tratatele de comerț, la întoarcerea scrisorilor vizirale adresate Domnitorului, la punerea în libertate a doi supuși români deținuți fără drept peste Dunăre, la atâtea acte de mândrie națională, cari vor rămânea un titlu de glorie pentru guvernul conservator ! Acum știe cu cine are aface » !

[*Timpul*, Nr. 118 din 4 Septembrie 1876, p. 1]

451

București, 3 Septembrie 1876

Dle Agent,

Referindu-mă la telegrama d-voastră cifrată dela 24 Iulie (5 August) prin care cereți a vi se indica sub ce formă trebuie să insistați a avea un răspuns la Sublima Poartă, asupra memoriului prezentat la 2/14 Iulie, vin a vă supune că în principiu forma ce aveți a adopta în această privință nu poate fi alta decât cea uzitată în afacerile internaționale dintre două guverne amice și pe care o urmează toate statele cari posedă ca și noi dreptul suveran de a-și regula relațiile lor esteriore de comerț și altele prin aranjamente discutate și consimțite de un comun acord. Voi să zic că aveți să prezentați în formă de notă propozițiuni în scris pentru fiecare din punctele arătate în memoriu. Cred că veți judeca ca și guvernul M. S. Domnitorului, că insistența d-voastră veți căuta să o depuneți mai întâi asupra acelor puncte pentru care milită și necesitatea actuală și oportunitatea. Aceasta ca instrucțiune generală.

În special însă cred, Dle Agent că, nu vă va fi greu de a demonstra S.Portii că este în interesul bine înțeles chiar al ei ca două din puncturile specificate în memoriul ce i-am prezentat și anume chestiunea insulelor Dunării și aceia a încheierii unor convențiuni necesarii precum una de comerț, una de extradițiune, una postală și telegrafică caută să fie cât mai curând regulate.

În adevăr posesiunea bine definită și nedisputată a acestor insule va pune un capăt neconținutelor conflicte ce se iscă între locuitorii ambelor state și va facilita observarea tuturor măsurilor de securitate ce s'ar putea lua respective pe linia frontierelor noastre guvernul român cel actual ca și cel prezidat de dl. Manolachi Costachi a declarat că va menține cea mai strictă neutralitate în relațiunile sale exterioare. Puterile garante și în particular Turcia, nu pot fi decât pe deplin satisfăcute de un asemenea limbaj confirmat prin toate actele și faptele noastre. Cunoașteți paragraful din programul ministerului din 24 Iulie concernând relațiunile exterioare. Il voi reproduce chiar aci pentru a vă-l înprospăta în memorie. « În cât privește relațiunile noastre exterioare o strictă neutralitate menținută prin vegherea neadormită asupra securității publice și cea a fruntarilor va fi obiectul constantei noastre preocupări ».

Dar cum oare vom putea preveghera asupra acestei securități a fruntarilor noastre când pe linia Dunării unele puncte nu sunt bine determinate sub raportul posedărilor și care adeseori ni se dispută de Turcia, putere vecină cu care suntem datori a întreține cele mai bune raporturi, conformându-ne intereselor noastre reciproce cât și celor generale ale Europei? Reglarea chestiunii insulelor nu implică nici măcar cesiunea vreunui drept din partea Turciei. E destul ca Sublima Poartă să voiască a respecta drepturile ab antiquo și să facă o declarațiune că asupra insulelor Dunării cari odată au fost în posesiunea Țării Românești încetează orice impresură din partea autorităților otomane; atunci va seca cu totul sorgintea conflictelor regretabile din cauza tragerii foloaselor din insulele fluviului.

În ceea ce privește încheierea unei convențiuni de comerț și a uneia postale și telegrafice, tot aceleași interese majore există pentru Turcia ca și pentru România. Dreptul României de a încheia direct tratate de comerț este astăzi recunoscut de toate Puterile garante. Anglia chiar a declarat că va să negocieze cu noi o convențiune de comerț. Așa în ședința Camerei Lorzilor din 14 August curent, lordul Derby răspunzând lordului Stratheden a afirmat acest drept.

Convențiunea de comerț cu Austro-Ungaria funcționează deja, aceea cu Rusia nu de mult încheiată de asemenea se va pune în lucrare. Cu Germania suntem în ajun de a termina negociațiunile, bazele fundamentale ale convențiunii de comerț germano-române fiind deja admise de ambele părți. Cu Franța, cu Italia, cu Grecia, cu Belgia și cu Olanda suntem în negocieri. Din partea Svițerei, avem propuneri făcute și în așteptarea încheierii instrumentelor definitive avem a îndeplini chiar de acum formalitatea preschimbării unor declarațiuni provizorii prin care vom acorda sub condițiune de reciprocitate tuturor părților contractante cu noi tratamentul națiunii celei mai favorizate.

Turcia singură rămâne izolată, traficul negocianților ambelor țări suferă și comerțul și industria lor sunt supuse la [o]ncertitudine foarte vătămătoare. Pe fiecare zi se pot decreta prohibițiuni sau taxe urcate contra mărfurilor respective, D-voastră însăși ați dat în cunoștința S. Porți legea tarifului nostru.

Știți, dle Agent, că noi în plenitudinea drepturilor noastre am legiuit un tarif general pentru toate produsele streine. Departe de a favorisa liberul schimb acest tarif prevede taxe urcate și prohibițiuni vătămătoare comerțului. N'ar fi oare mai de folos pentru Turcia ca toate chestiunile relative la vamă între noi și dânsa să fie regulate prin stipulațiuni speciale direct discutate și consimțite?

A privi o asemenea chestiune este a o rezolva. Dela Sublima Poartă atârnă să consimtă la o regulare solemnă, la stabilirea unui tarif convențional între noi și dânsa. În privința convențiunei de extraditiunea criminalilor Sublima Poartă nu va putea contesta însemnătatea cea mare a unei asemenea condițiuni în interesul bunicii ordini și a securității sociale. Lipsa unui asemenea act internațional este adânc simțită; întâi pentru că făptuitorii crimelor și a delictelor rămân nepedepsiți, ceiace este o vătămăre pentru morala publică și o încurajare pentru făcătorii de rele; al doilea pentru că țara în care se adăpostesc asemenea indivizi cari au comis o crimă sau un delict devine pentru țara vecină un refugiu pentru inamicul legilor și a societății. Când se știe că criminalul cu toată acuzațiunea ce apasă asupra-i este undeva în deplină libertate, singur faptul acesta produce contra țării care dă azil culpabilului sentimente de ură din care se pot naște adeseori germeii inimicițiilor dintre state. Cea ce știe că nu are nicăieri refugiul contra urmării și a pedepsirei criminalului său, între statele civilizate acela nu se încumete așa bine la faptele rele.

În privința convențiunei postale și telegrafice, cum Sublima Poartă ar putea persista a nu recunoaște că este și în interesul ei de a încheia asemenea acte cu România care face parte ca și Turcia din « Uniunea postală și telegrafică și a statelor Europei civilizate. Tratatul postal încheiat la Berna și convențiunea telegrafică încheiată la Petersburg cari au stabilit și consacrat aceste uniuni se află subscrise de România cu același titlu cu care le-a semnat și Turcia.

Ăceste două acte internaționale au recunoscut utilitatea unor convențiuni speciale între țările limitrofe; dar este în interesul Turciei în interesul tranzitului internațional ca convențiuni postale și telegrafice să fie încheiate între noi și Sublima Poartă cât mai curând. Vă rog dar, D-le Agent să binevoiți a vedea imediat pe E.S. Ministrul Af. Străine și a-l ruga să ia în considerare propunerile guvernului M. S. Domnitorului României. Servindu-vă de considerațiunile expuse în prezenta notă căreia veți putea da citire să stăruiți pentru a vă răspunde oficial în privința chestiunilor aci menționate. Iar dacă Sublima Poartă nu va face dreptate la cererile noastre juste și fondate, atunci ne rezervăm a le îndrepta către reprezentanții Puterilor garante, conform art. 9 al Convențiunei din Paris dela 7/19 Aug. 1858. Aștept cu încredere un rezultat favorabil și care nu poate decât cimanta bunele relațiuni ce voim a întreține cu Sublima Poartă.

Primiți etc.

N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 172. Reprodus și în *Documente Oficiale* 1876, p. 93—96. Tot aici și traducere în limba franceză, p. 96—99.]

Berlin, 4 Septembrie 1876

Domnule Ministru,

În considerațiunea avută deja în diferite rânduri în vedere la expedierea unor comunicări că deși neprezentând pentru moment destul interes spre a putea fi de un folos imediat ar putea însă servi la ceva cu alte ocaziuni, am onoarea a aduce la cunoștința Domniei-Voastre următoarele:

Încă de pe timpul funcționării Dlui Maiorescu un inginer și întreprinzător de căi ferate, anume E. Hartman, adresându-se în scris Agenției cu întrebarea dacă Guvernul Român ar intenționa în caz de resbel formarea unei secțiuni de căi ferate după modelul german și menționând că a fost pe timpul campaniei din 1866, conducător al unei asemenea secțiuni și inginer însărcinat cu dirijarea afacerilor la ridicări de rețanșamente, arată că ar putea la necesitate porni fără sgomot cu o coloană de lucrători și meseriași exersați și termină solicitând un răspuns. Dnu Maiorescu având decis a nu se trimite vreun răspuns numitului nici a se face o comunicare relativă la cele de mai sus, aceluși onorabil Minister, subsemnatul va hotărî a le face obiectul prezentei.

Primiți, vă rog, Domnule Ministru, asigurarea prea distinsei mele considerațiuni.

Gerantul agenției,
Căpitan R. Magheru

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 241, f. 298.]

453

București, 4 Septembrie 1876

Domnule Ministru,

În conformitate cu ordinul ce ați binevoit a-mi da prin rezoluțiunea pusă pe raportul Căpitanului Portului Severin cu Nr. 440 din 30 August trecut, înregistrat la Nr. 9335, respectuos vin a vă pune în vedere aci anexatul tablou format din comunicațiunile primite dela acel căpitan de port din care se constată că dela 19 Iulie de când a primit ordin a da informațiuni despre mișcarea pasagerilor ce trec din România în Serbia una mie una sută și nouăzeci și patru persoane din care patruzeci și patru sub protecțiunea Crucii Roșii, una mie una sută treizeci cu paspoarte în regulă și douăzeci vagabonzi extrădați de autoritățile locale. Comunicându-vă cele de mai sus vă rog, Domnule Ministru, să binevoiți a primi expresiunea respectului ce vă păstrează al domniei voastre prea devotat serv.

Șeful arhivei,
N. D. Popescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 241.]

București, 4 Septembrie 1876

Nr. 16.291

Dlui Prefect de Brăila

Răspunzând la raportul Dvoastră No. 7999 vă fac cunoscut că pentru cele mai multe din capurile indicate în sus citatul raport când se ivesc și este urgență, nu aveți decât să cereți concentrare de călărași peste rând, în ceea ce privește însă serviciul ordinar, numărul de călărași ce se află dat adm. pe la subprefecturi este suficient.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. nr. 5007, f. 404. Concepta telegramei.]

Constantinopol, 6 Septembrie 1876

Domnule Ministru,

Potrivit telegramei mele cifrate din 4/16 curent, Nr. 2115, trimit aci anexat, Excelenței Voastre, copia notei prin care Sublima Poartă se crede îndreptățită să atragă atenția Guvernului român de a respecta neutralitatea făgăduită, cere măsuri grabnice capabile de a garanta sincera punere în aplicare a angajamentelor luate și declară, că în lipsa unei supraveghieri, care s'a dovedit a nu putea fi practică cu succes de autoritățile române, Guvernul Imperial se vede silit să facă poliția Dunării, în zona neutralizată, prin două canoniere ale sale. Indată ce am primit această notă și preîntâmpinând instrucțiunile cuprinse în telegrama cifrată a Excelenței Voastre din 4/16 Nr. 9375, pentru a da protestului meu caracterul unui demers spontan și imediat, m'am dus la Excelența Sa Savfet Pașa și am provocat explicațiile rezumate în telegrama cifrată pe care în aceeași zi (4/16) am trimis-o Excelenței Voastre, sub Nr. 2163. Am cerut insistent Domnului Ministru al Afacerilor Străine al Sublimei Porți informații precise asupra pretinselor transporturi de arme și muniții care s'ar fi efectuat prin teritoriul nostru și am expus din nou considerațiile care se află atât în raportul meu către predecesorul Excelenței Voastre cât și în Nota (aci anexată, în copie), pe care am adresat-o cu privire la o chestiune absolut identică la 22 Iulie (3 August), Nr. 157, chiar Excelenței Sale Savfet Pașa. Am repetat că vagi afirmații nu pot constitui dovezi și că informațiile oficiale sau particulare amintite în comunicarea Sublimei Porți, nu ar avea valoare decât în ziua în care s'ar sprijini pe amănunte precise. L-am rugat, prin urmare, din nou pe Excelența Sa Savfet Pașa, să ceară agenților săi indicații exacte de timp și loc și să-mi dea asupra actualului caz vreo specificare formală.

Domnul Ministru al Afacerilor Străine al Sublimei Porți, neputând satisface cererea mea, sfârși prin a recunoaște că aluziile din nota sa, cu privire la transporturile de arme și muniții, nu era decât o simplă formă de redactare, sau mai bine zis, o exagerare stilistică, datorată zelului birourilor.

Fără a fi subliniat cu prea mare satisfacție această mărturisire, destul de neașteptată, totuși, am socotit acest punct lichidat, și am trecut la examinarea învinuirilor cu privire la formarea, pe teritoriul român, a bandelor de voluntari sau la trecerea, prin acest teritoriu, a unor indivizi a căror intenție mărturisită și bine cunoscută, este de a intra în lupta împotriva imperiului otoman.

Asupra acestui caz de ocupare, Savfet Pașa își menține afirmațiile și spuse că voluntarii, de care este vorba, mai numeroși pe zi ce trece, sunt ușor de recunoscut după portul lor și după mersul lor soldășesc.

Am început a tăgădui că s'ar ti alcătuit vreodată banda pe pământul românesc și am dat asigurări că guvernul nostru își cunoaște cu mult prea bine îndatoririle, care decurg din neutralitatea sa, pentru a autoriza sau a îngădui încălcări ale acestei neutralități. Am amintit cum anchete recente au dovedit lipsa de temei a unor denunțuri asemănătoare. Am adăogat că autoritățile noastre controlează, cu cea mai mare grijă, la graniță, pe toți călătorii și inspectează cu o vigilență, care merge până la amănunte, hainele și documentele lor. «Putem noi oare, din moment ce ei sunt în regulă și nu sunt suspecti prin nimic, să le interzicem libera circulație prin România și să ne dedăm unor acte de inchiziție morală, totdeauna jicnitoare și sterpe, asupra intențiilor lor? Aspectul militar a constituit el vreodată un motiv legal de excludere de pe teritoriu său de arestare? Vom urmări și vom înfrâna cu energie orice manoperă vinovată, dar drepturile și îndatoririle noastre nu merg mai departe.

Nu este oare acuzată și Austro-Ungaria?

A luat ea sau a putut ea lua alte măsuri decât acelea care au caracterizat fără întrerupere, atitudinea atât de corectă a României? Sublima Poartă a amenințat ea oare Austro-Ungaria că va trimite canoniere în regiunea Dunării, cuprinsă între Orșova și Semlin? Iată totuși amenințarea formulată împotriva României, ca o răsplată a lealității sale și a jertfelor pe care și le-a impus. Să presupune că nu este capabilă de a-și ține angajamentele. Dar guvernul român nu poate îngădui intrarea celor două canoniere în apele Dunării, neutralizate încă dela începutul războiului. Fără a mai vorbi de bănuiala, jicnitoare pentru demnitatea noastră, pe care ar implica-o prezența acestor două canoniere într'o regiune pe care o înțelegere expresă a închis-o, motivele pentru care am cerut și am obținut neutralizarea Dunării între Negotin și Vărciorova (nevoia de a susține oricăror eventualități de luptă o zonă prea strâmtă pentru ca România să poată fi ferită de orice pagubă, — dorința de a înlătura orice posibilitate de conflict — garanția de securitate a navigației și comerțului internațional etc., etc.) aceste motive există pe deplin și astăzi. România nu poate, în fața unor vagi acuzaări, să renunțe la avantajele neutralității sale obținute și să lase să reinvie neajunsuri care trebuiesc înlăturate cu o înțeleaptă prudență și spre binele general».

Astfel am vorbit Domnului Ministru al Afacerilor Străine al Sublimei Porți.

Din rarele dar semnificativele cuvinte prin care Excelența Sa Savfet Pașa a întrerupt argumentarea mea, mi-am putut da seama că Sublimei Porți

fi pare rău că a consimțit la neutralizarea Dunării și caută, poate, un pretext pentru a se elibera și pentru a-și recăpăta libertatea de acțiune. Excelența Sa Savfet Pașa merge atât de departe încât îmi spune că îi pare foarte rău că s'a lăsat amăgit de propunerile noastre și că ar fi făcut cu mult mai bine dacă le-ar fi respins, cu riscul de a lua asupra-și toate răspunderile pe care le-ar fi adus după sine un refuz.

Este aceasta expresia unei convingeri personale sau ecoul discuțiilor dintre miniștrii otomani, privitoare la operațiile militare? În orice caz, chiar de-ar fi numai o vorbă scăpată în înfierbântarea discuției, mi s'a părut totuși potrivit să raportez faptul Excelenței Voastre.

Datorită faptului că comunic Nota aci anexată, în copie, și că raportez convorbirea mai sus povestită, nădăjduesc că Excelența Voastră va binevoi să-mi trimită, în cunoștință de cauză, instrucțiuni asupra răspunsului scris pe care ași fi de părere că s'ar cuveni să-l adresăm Sublimei Porți, în sprijinul declarațiilor mele verbale și pentru a respinge acușările aduse în documentul aci anexat.

Sfârșind, rog pe Excelența Voastră să primească asigurarea înaltei mele considerații.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, Nr. 1—19, f. 128, 129 și 130. Reprodus și în *Documente Oficiale*, 1876, p. 113—06. Originalul în limba franceză.]

Anexă la doc. Nr. 455

Constantinopol, 13 Septembrie 1876

Domnule Agent,

Invoiala încheiată între Sublima Poartă și Principatele Unite a prevăzut, precum știți, că guvernul imperial nu va întreține vase de război în partea Dunării care desparte Principatele Unite de Serbia, parte cuprinsă între Negotin și Vărciorova, sub condiția expresă, ca autoritățile Moldo-Valahe să împiedice trecerea și introducerea în Serbia a munițiilor de război, a voluntarilor (și să'ngăduie) orice act potrivit neutralității.

Guvernul imperial constată, cu părere de rău, că această condiție de căpetenie nu a fost de fel respectată și că rezulta din rapoartele oficiale și particulare care i-au sosit că partea Dunării astfel neutralizată folosește ca trecere nu numai munițiilor de război dar și unor indivizi, fie izolați, fie întruniți în bandă care merg în Serbia cu intenția mărturisită și bine cunoscută de a intra în luptă împotriva imperiului otoman.

Aducând aceste fapte la cunoștința Agenției Princiare, Guvernul Imperial speră că Autoritățile Princiare vor lua, fără nicio întârziere, cele mai energice și mai eficace măsuri pentru a pune capăt acestei stări de lucruri, potrivit învoelii mai sus amintite, și care, în ultima vreme, a luat proporții însemnate.

Mai crede; deasemenea, că trebuie să adauge, că dacă aceste fapte se vor repeta, el va fi silit să trimeată în această regiune a Dunării două canoniere, care ar urma să practice o supraveghere pe care autoritățile princiare ar dovedi că sunt neputincioase de a o exercita.

Primiți, Domnule Agent, asigurarea deosebitei mele considerații.

(ss) Savfet

[Min. Af. Ext., dos. 71—76, Nr. 1—19, f. 131. Reprodus și în *Documente Oficiale*, p. 106—07. Anexa la adresa Agent dipl. dela Const. din 6/18 Sept. 1876. Originalul în limba franceză.]

456

Constantinopol, 16 Septembrie 1876

Domnule Ministru,

După cum se vede din telegrama mea cifrată din 4/16 curent și în conformitate cu instrucțiunile cuprinse în ofisul Excelenței Voastre din 31 August /12 Septembrie, am fost să prezint Sâmbătă 4/16 Alteței Sale Marelui Vizir felicitările Alteței Sale Serenisime Principelui Carol I pentru suirea pe tron a Maiestății Sale Imperiale Sultanului Abdul-Hamid II. Alteța Sa, mulțumindu-mi în termenii cei mai curtenitori, a promis că va transmite aceste felicitări Maiestății Sale Imperiale.

Am înmănat apoi Alteței Sale scrisoarea Excelenței Voastre. A citit-o în prezența mea și m'a congediat după o conversație ce a purtat mai ales asupra cantității și calității recoltelor noastre din anul acesta.

În cursul aceleiași zile am merș la Dl Ministru al Afacerilor Străine al Sultanei Porți, spre a-i preda scrisoarea cu care eram însărcinat din partea Excelenței Voastre. Parcurând-o, Savfet Pașa surâdea și îmi spuse în cele din urmă după ce a terminat lectura: « Dar ceea ce mi-ați adus este o scrisoare de credit ! » Am răspuns afirmativ, punând în lumină graba și zelul cu care Excelența Voastră ați răspuns comunicării vizirială asupra suirii pe tron a noului Sultan.

Binevoiți a primi, etc.

General Ghica

[*Documente Oficiale. Documente Diverse.* București, 1876, p. 74—75. Originalul în limba franceză.]

457

Viena, 7 Septembrie 1876

Domnule Ministru,

Dețin amănuntele asupra cărora am onoarea de a atrage atenția Excelenței Voastre, de la un om care n'a părăsit nicio clipă pe Impăratul Alexandru — al cărui favorit este — în tot timpul pe care majestatea Sa l-a petrecut la Varșovia.

347

Țarul este foarte mulțumit de întrevederea sa cu Generalul Manteufel; *a valsat*, ceea ce nu mai făcuse de foarte multă vreme.

N'a ascuns intimilor săi (printre care și personagiul de care este vorba) că Impăratul Germaniei i-a garantat neutralitatea Austro-Ungariei, în cazul în care s'ar vedea silit să apere cu spada pe creștinii din Turcia. Impăratul a adăugat că a făcut și mai face încă tot ce-i stă în putință pentru a salva pacea, *dar că și-a pierdut speranța în menținerea ei.*

Foarte mișcat de această povestire și după matură gândire, m'am dus ieri să-l văd pe Baronul Orczy, sub secretar de Stat la Ministerul Afacerilor străine și alter ego al Contelui Andrassy și i-am spus următoarele lucruri:

« Sunt, Domnule Baron, în cea mai falsă situație cu putință. Guvernul meu a aflat, din mai multe părți deodată, că Rusia este sigură de neutralitatea dvs. în caz că ar fi nevoită de a declara război Turciei. Domnul Ionescu, văzând că numai eu printre colegii mei păstrez tăcerea asupra unui fapt al cărui răsunet ar fi incalculabil pentru România, nu mi-a ascuns mirarea sa că, până astăzi, eu nu l-am știut. Recunosc că demersul meu vi s'ar putea părea indiscret; dar în locul meu, ați face tot ca și mine. V'ați duce să-l rugați pe Baronul Orczy să vă spună *sincer* dacă este adevărat, că guvernul său a făgăduit, sau a autorizat o altă Putere să făgăduiască, în numele său Țarului, neutralitatea Austro-Ungariei, și fără îndoială, că Baronul Orczy v'ar răspunde cu lealitatea sa bine cunoscută. »

Subsecretarul de Stat îmi răspunde că nu se simte de fel stingherit de întrebarea pe care i-o pun și, dimpotrivă, este foarte mulțumit să poată da explicații asupra unei chestiuni a cărei gravitate o recunoaște: « Vă declar și vă dau cuvântul meu de onoare adăogă Baronul, că niciodată nu s'a put, nu s'a discutat și nu s'a examinat eventualitatea de care îmi vorbiți, între vreo Putere oarecare și noi. Cum s'ar fi putut oare că acest lucru să se întâmple când Rusia nu a încetat nicio clipă să declare că intenția sa statornică este aceea de a salva pacea. A discuta chestiunea neutralității în timp ce ea nu vorbește decât de pace nu ar însemna oare a-i arăta cea mai insultătoare neîncredere? Cunoaștem cu toții faptele care ne îndeamnă să atribuim Rusiei intenții războinice, dar *ele nu reușesc să clatine încrederea noastră în Impăratul Alexandru.* Și chiar dacă acest Suveran ar exprima unele îndoicli asupra putinții de a menține pacea și chiar dacă guvernul rus, inspectând orizontul politic, ar face de pe acum încercări de a-și asigura unele poziții favorabile și unele elemente puternice, în vederea unor eventualități pe care orice om politic este liber de a le prevedea, după voia fanteziei sale, toate probabilitățile ar rămâne totuși în cumpăna păcii. Puterile sunt de acord pentru a respinge pretențiile Turciei, pretenții al cărui singur scop pare a fi dorința de a potoli fierberea populației musulmane și de a ușura dezarmarea voluntarilor. Față de acest acord, Turcia trebuie să cedeze și va ceda. Dacă totuși războiul se va naște din tratativele de pace nimeni nu poate

spune astăzi ce am face noi și care ar fi atitudinea noastră ; aceasta depinde de atâtea lucruri ».

O las pe Excelența Voastră să pună de acord spusele Baronului Orczy, a cărui bună credință și sinceritate nu pot fi puse la îndoială, cu vorbele pe care Țarul le-a rostit către intimii săi. Oare s'ar putea ca neutralitatea Austro-Ungariei, această neutralitate pe care Impăratul Wilhelm o garantează nepotului său, să fie o neutralitate forțată, ca aceea din 1870? În acest caz, cuvintele Sub Secretarului de Stat s'ar explica foarte ușor și s'ar putea înțelege că Guvernul din Viena nu poate mărturisi o politică care nu este, din partea sa, liber consimțită.

Dar ce înseamnă or însemna pentru pacea Europei o asemenea politică ! L-am mai întrebat pe Baronul Orczy dacă Puterile Garante nu se gândesc să n- trunească conferințe în care să-și afirme cu mai multă înțelegere? Excelența sa îmi răspunse că, deși le dorește, nu le crede totuși cu puțință înainte de încheierea păcii și că atunci se va recurge la ele « pentru a da îndoelilor care vor interveni între Turcia și adversarii săi, forma unei anexe a Tratatului dela Paris. În ce privește chestiunea reformelor care urmează a fi introduse în administrația Bosniei și Herțegovinei, Baronul m'a asigurat că Conteul Andrassy este dispus să schimbe cu mult primul său proiect. După cum Excelența Voastră poate observa, suntem departe de statu-quo-ul îmbunătățit ! Convorbirea alunecând în curând asupra unor subiecte mai puțin grave, Baronul Orczy mi-a vorbit despre Domnul de Calice: mi-a spus că, cu toată vioiciunea sa italienească, el este prietenul cel mai sincer și mai cald pe care îl are guvernul român printre reprezentanții străini.

Vorbind despre o telegramă de la Belgrad, apărută în aceeași dimineață în *Tagblatt* și anunțând că Principele Milan a fost proclamat *Rege al Serbiei*, subsecretarul de Stat mă întrebă ce impresie a produs această știre în România? I-am răspuns că nu pot exprima în această privință decât simțământul meu personal dar că mi se pare că această știre, dacă s'ar adevăra, ar pricinui o *impresie adâncă*. Baronul Orczy îmi răspunse că este și el de aceeași părere.

Nu voi sfârși acest lung raport înainte de a comunica Excelenței Voastre că am văzut ieri pe toți ambasadorii, atară de cel al Turciei. Reiese din cele pe care Excelențele lor au binevoit a mi le spune, că din cele șase puncte pe care Poarta le-a formulat ca condiții de pace, patru nu vor fi luate în considerație. Acela privind calea ferată Niș-Belgrad a și obținut asentimentul Serbiei, dar linia va fi sârbă și nu turcă. În ce privește despăgubirea de război, Puterile, deși admit principiul sunt totuși de părere că valcrile distruse și stricăciunile tăcute de trupele olomane în Serbia, compensează, și încă cu mult, totalul pe care Turcia l-ar putea reclama pe bună dreptate.

Sir A. Buchanau m'a informat că avusese plăcerea de a transmite, în cursul dimineații, la București, o telegramă a Contelui Derby, în care acesta felicita guvernul Prințiar pentru atitudinea sa corectă. Sosind tocmai atunci și ambasadorul Italiei și noi continuând a vorbi despre chestiunile românești, acești

domni fmi spuseră, în chip ocolit, că România a încetat de a mai opri transporturile de arme și muniții cu destinația Belgrad. Am tăgăduit cu energie că lucrurile s'ar petrece astfel. Generalul de Robilant mă încercă mai tare punându-mi deodată această întrebare: Știu că ați desmințit oficial știrea unei circulare în care Marele Vizir s'ar fi adresat Principelui României ca unui funcționar turc, dar mi-ați putea spune în ce termeni a fost notificat guvernului dvs. suirea pe tron a lui Abdul Hamid? Am mărturisit că nu știu.

Binevoiți a primi, Domnule Ministru, asigurarea înaltei mele considerații.

Agent,

I. Bălăceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 239. Parțial reprodus și la N. Iorga, *Correspondance diplomatique roumaine*, Nr. 384, p. 168—169. Originalul în limba franceză.]

458

București, 8 Septembrie 1876

Ion Ghica, vice președintele Senatului pleacă mâine, în misiune specială, la Londra. Se va opri la Viena și va discuta cu dvs. chestiunile la ordinea zilei. Binevoiți a-l informa de tot ce știți despre intențiile guvernului austro-ungar. Impresia adusă aci de la Livadia este că *Rusia va trata România părintește, dar că are intenția de a face mai mult și chiar și război, pentru eliberarea Slavilor din Turcia.*

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 4. Reprodus în *Documente Oficiale*, 1878, p. 35., Originalul în limba franceză.]

459

Ismail, 8 Septembrie 1876

După cum știți, nu mă îndoesc un număr de Sârbi de 140 indivizi fără căpătâi, au trecut pe teritoriul nostru și pentru că nici la nimic nu se supun, nici mijloc de trai n'au, s'a dispus să fie trecuți în Serbia. Acum m'am informat că autoritățile sârbești nu voesc [a-i] primi să intre în țara lor. Te rog dar, domnule Ministru, să faceți cele ce veți crede de cuviință, ca țara noastră să fie scăpată de acești vagabonzi.

Până atunci eu am luat măsuri asigurătoare în privința lor
Ministru,
S. Vernescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 229.]

460

Petersburg, 9 Septembrie 1876

Domnul agent diplomatic a părăsit Petersburgul, Duminică 29 August pentru a veni la București, prin Moscova, Chiev și Odesa; am primit cărțile

și vă mulțumesc. De la plecarea Impăratului și a Principelui Gorciacov suntem foarte prost informați aci; totul se tratează direct cu Livadia. Rusia și Germania au strâns mult legăturile, decând cu misiunea lui Manteufel la Varșovia. Se pare că aceasta ar fi spus Impăratului Alexandru, în numele Impăratului Wilhelm, că Germania cunoscând caracterul leal și dezinteresarea Țarului în privința chestiunii orientale, Rusia poate să se bizue pe ajutorul său moral și material. Se socotește foarte satisfăcătoare atitudinea energică a Angliei. Austria a rămas cam izolată. Se nădăjduște că Turcia va putea fi convinsă, dar în caz că ea ar refuza soluția pașnică, sperând într'un conflict general din care ar putea trage foloase, Rusia crede că va putea obține aprobarea Puterilor pentru a interveni militar. Propaganda în folosul Serbiei continuă fără întrerupere; trimit neconținut bani și în fiecare zi pleacă ofițeri și soldați. În ultima vreme au circulat știri de război, desigur premature. Giers mi-a mulțumit pentru ușurințele care se fac ambulanțelor și voluntarilor. Îi pare rău că, uneori presa rusă ne nedreptățește.

Girant,
E. Glica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 244. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

461

București, 10 Septembrie 1876

Domnule Ministru,

Am plăcerea să vă exprim via satisfacție pe care guvernul Maiestății Sale a resimțit-o aflând că guvernul Princiilor a luat o atitudine atât de chibzuită și de pașnică în conflictul actual dintre Serbia și Poarta otomană.

Guvernul Maiestății Sale este pe deplin de acord cu dvs., Domnule Ministru în ce privește părerea pe care mi-ați exprimat-o că pacea și liniștea sunt neapărat trebuincioase bunei stări și prosperității României, și îi place să creadă că părerea dvs. va continua să călăuzească politica guvernului Alteții Sale și că această politică va fi menținută cu strictețe.

Folosesc această ocazie, Domnule Ministru, pentru a vă exprima înalta mea considerație.

C. E. Mansfield

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 5. Originalul în limba franceză.]

462

[București,] 11 Septembrie 1876

Domnul Ionescu răspunzând la telegrama d-lui gerante al Agenției din Petersburg, care-i vorbește de neconținute trimiteri de bani și plecări de ofițeri și soldați, îl însărcinează a face cunoscut Guvernului Imperial că trecerea vo-

luntarilor în masse compromise neutralitatea noastră, că convoiul ce a plecat din Iași a emoționat lumea diplomatică de aci. D. Ministru adaogă că Turcia are trimisă deja o notă prin care protestă contra trecerii munițiilor și voluntarilor și amenință a rupe aranjamentul pentru neutralizarea Dunării și speră că aducând aceste fapte la cunoștința guvernului imperial va binevoi a lua cuvenitele măsuri pentru a pune capăt acestei stări de lucruri cari creiază României o situațiune foarte dificilă.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 238, f. 56.]

463

Turnu Severin, 13 Septembrie 1876

Domnule Ministru,

Am onoare a supune cunoștinței domniei voastre că în zilele de 9,10 și 11 au trecut în Cladova prin acest port 53 pasageri (Ruși). Dela această din urmă dată, începând, în ceiace privește numărul a vă supune în fiecare seară informațiuni prin telegraf, conform ordinului Nr. 9489, am crezut de prisos a-i mai nota a doua oară (a doua zi când trec în Cladova) fiindcă tot acei cari vin seara cu trenul, trec dimineața cu bărcile. Voi continua a vă supune de două ori pe săptămână raport de verice alte mișcări în acest port, sau și afară din limitele portului, survenind la cunoștința subsemnatului, cari ar privi evenimintele de peste Dunăre. Intr'unul din asemenea raporturi am supus cunoștinței domniei voastre că cea mai mare parte din trecători sunt din clasa de jos. De puțin timp însă o mare parte dintrânșii sunt de bună condițiune. Deși se prezintă și trec toți în costum civil totuși se poate pătrunde că mulți dintrânșii sunt ofițeri activi din armata rusă. In curgerea precedentei jumătăți de săptămână au mai trecut 33 cai cumpărați de pe la bălciurile Mehedintului și vămuiți în acest port.

Binevoiți etc.

Căpitanul portului,
Al. Nicolescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 244.]

464

Constantinopol, 13 Septembrie 1876

Domnule Ministru,

Prin nota dela 3/15 curent, Nr. 9342, Excelența Voastră a binevoit a-mi schița planul general al tratativilor pe care ar urma să le ducem relativ la punctele memoriului prezentat în Iulie trecut Sublimei Porți de către guvernul român și a-mi indica acele puncte care reclamă o mai grabnică soluție și anume:

1) Delimitarea definitivă a graniței turco-române, în insulele contestate ale Dunării.

2) Încheierea unor convenții comerciale, de extrădare, poștală și telegrafică.

Rezervând unui studiu ulterior chestiunea insulelor Dunării, care cere o dezvoltare mai amănunțită, mă voi mărgini, în prezentul raport, să vorbesc despre diferitele convenții care formează obiectul tratativelor noastre.

Cred de datoria mea ca, înainte de a seiza din nou Sublima Poartă de propunerile aferente acestor convenții, să supun Excelenței Voastre gândurile pe care mi le trezește amintirea neîncetatei piedici pe care le-a pus guvernul otoman de câte ori a fost vorba de a încheia cu guvernul român convenții având un caracter sinalagmatic, oficial și diplomatic. Aceste piedici, care se ivesc fără excepție chiar dela începutul oricăror tratative, paralizând toți sorții de succes se pot repune astfel: 1) Care va fi forma pe care o vor avea actele ce urmează a se face. 2) Care va fi denumirea folosită pentru a desemna țara noastră.

Excelența Voastră știe cum Sublima Poartă a refuzat, până astăzi, să ne recunoască titlul de « România ». Puțină vreme înainte de a muri, Excelența sa Rașid Pașa, cedând în sfârșit insistențelor mele repetate, părea înclinat să ușureze recunoașterea formală a acestui titlu și redactase chiar conceptul unui act în acest sens, pe care-și propunea să-l prezinte Marelui Vizir și Sultanului. Executarea proiectului său a fost brusc amânată de tragicele evenimente din luna Iunie și de către complicațiile care au survenit, nelăsând niciun răgaz.

N'am lăsat, totuși, chestiunea în părăsire și am reînoit fără întrerupere, demersurile mele pe lângă actualul Ministru al Afacerilor Străine, fiind convins că o soluție potrivită aspirațiilor noastre ar constitui o prefață neapărat trebuincioasă oricărei încercări de înțelegere asupra altor chestiuni. N'am pierdut așadar, nicio ocazie, de a reînoui instanțele mele; am cerut și sprijinul reprezentanților celorlalte Puteri cari, de mai multe ori, dezaprobară pe față încăpățânarea Sublimei Porți care ne refuza această satisfacție ușor de acordat. Am obținut, mai ales concursul, activ al lui Sir H. Eliot, a cărui părere avea mare importanță în ultima vreme; și astfel, ieri, am putut primi, chiar de la Excelența Sa Savfet Pașa, asigurarea că se poate considera câștigată cauza noastră și că faptul va fi îndeplinit în scurt timp. Am avut grijă de a-i aminti Domnului Ministru al Afacerilor Străine, pe baza telegramei mele cifrate dela 17/29 Iunie, Nr. 4729, și a răspunsului telegrafic al Domnului Kogălniceanu din 18/30, Nr. 1279, acordul intervenit între predecesorul său și mine: recunoașterea titlului de « România » ar urma să-mi fie comunicată printr'o simplă notă, pentru a evita astfel orice altă formă care ar putea jicni susceptibilitățile noastre naționale. Savfet Pașa nu a adus nicio obiecție acestei soluții, ceea ce mă face să cred că și el o va adopta. Mi se pare deci că putem nădăjdui că acest punct este definitiv câștigat.

Odată această piedică de căpetenie definitiv înlăturată, — deși ea era pur formală — se deschide calea pentru tratativele de fond, pe care le-am putea în-

dată începe cu hotărîre. Dar atunci vor interveni celelalte greutăți, pe care le-am amintit mai înainte, și, în privința cărora, mi se pare necesar a fixa, chiar dela început, atitudinea noastră, tot astfel după cum mi s'a părut necesar, pentru succesul demersurilor noastre ulterioare, de a câștiga mai întâi cauza titlului.

Care ar fi forma pe care trebuie și pe care ar putea-o avea actele ce ar urma să se încheie?

Sublima Poartă, într'adevăr, n'a voit niciodată să trateze cu guvernele noastre dela egal la egal. I se pare că demnitatea sa de Putere Suzerană o împedică să încheie cu un Principat Vasal acte care ar putea avea un caracter internațional.

Guvernul Imperial își dă poate seama, în sinea sa, de interesul reciproc pe care-l au cele două țări de a reglementa, de comun acord, relațiile felurite, firești unor state vecine. Dar va consimți el oare, în văzul lumii, să încheie convențiuni care ar presupune ideia unei juxtapuneri de state, în timp ce grija suveranității sale admite cel mult și ea « nec plus ultra » o simplă deosebire de administrații? Intr'un cuvânt, putem noi nădăjdui și trebui noi să urmărim, încheierea unor adevărate convenții, redactate, iscălite și ratificate, în aceleași condiții în care sunt încheiate convențiile noastre prezente sau viitoare cu alte guverne? Sau, mai de grabă, jertfind forma în favoarea fondului, și renunțând să obținem dela o Turcie în decadentă ceea ce am obținut sau suntem pe cale de a obține dela cele mai puternice State ale Europei, va trebui să ne mulțumim numai cu orânduirii administrative, cu prevederi reglementate prin simple schimburi de note, cu acorduri lipsite de orice caracter convențional, lipsite de orice sancțiune suverană, neinvestite, în sfârșit, de formele de obicei folosite în asemenea cazuri și care sunt de rigoare între statele contractante?

În această privință, lecțiile trecutului ne învață ce putem aștepta dela Sublima Poartă și insuccesul tratativelor privind înțelegerea poștală, în octombrie 1875, corespondența, rămasă fără nicio urmare practică, dintre agenția din Constantinopol și guvernul Imperial, în 1871 și 1872, asupra extradării reciproce a criminalilor, protestele Sublimei Porți, pe când guvernul român iscălea un instrument internațional, sau când adera la el (convenția dela Geneva, tratatele dela Berna, Roma, Sft. Petersburg, etc.), fie când încheia direct convenții cu statele europene (convenția comercială austro-română, etc.) sunt tot atâtea dovezi semnificative ale simțămintelor guvernului otoman în această privință.

În rezumat: 1) Necesitatea de a subordona orice demers privind convențiile, chestiuni recunoașterii titlului de « România », chestiunea a cărei soluționare pare a fi apropiată. 2) Nevoia de a hotărî forma convențiilor sau învoelilor urmând a fi tratate cu Sublima Poartă și fixarea, în această privință, pe de o parte, a minimum-ului de pretenții pe care grija demnității noastre naționale ne poruncește să le avem pe de altă parte, a maximum-ului de concesiuni și de în-

voeli prin care am putea încerca să înduplecăm obiceiurile înrădăcinate ale Sublimei Porți.

Acestea sunt, Domnule Ministru, chestiunile pe care am socotit potrivit a le înfățișa înaltei dvs. aprecieri și hotărâri înaintea de a lua calea pe care mi-o indică nota Excelenței Voastre, Nr. 9342.

Nădăjduind că Excelența Voastră va binevoi să mă înzestreze cu instrucțiuni complimentare, vă rog, Domnule Ministru, să primiți asigurarea foarte înaltei mele considerații.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 184—186. Originalul în limba franceză. Parțial reprodus și în *Documente Oficiale*, 1867, p. 100—101.]

465

Roma, 13 Septembrie 1876

Domnule Ministru,

Atrag în chip special atenția Excelenței Voastre asupra prezentei în care se află observațiile mele cu privire la chestiunea din Orient, astfel cum se prezintă ea astăzi, în noua sa fază. În informațiile pe care socot a le putea comunica Excelenței Voastre, mai ales în ce privește situațiile respective ale Austriei și Rusiei, le dețin, fie din notele mele, redactate în urma convorbirilor cu personalul ambasadei austro-ungare, acreditată pe lângă M. S. Regele Italiei, fie mai ales, din notele secrete scrise dela Viena de către o persoană sus pusă și în situație de a putea comunica date importante, de cele mai multe ori extrase din chiar izvoarele diplomatice și din cercul restrâns al Contelui Andrassy. Informațiile pe care le posed asupra actualei atitudini a guvernelor din Viena și din Sft. Petersburg sunt încă departe de a fi satisfăcătoare și nu se potrivesc de fel cu declarațiile pe care le-a făcut acum patru zile Excelența Sa Domnul Melegari, Ministrul Afacerilor Străine al Italiei.

Desigur Excelența Sa este foarte bine informată; dar în urma propriei mele recolte, pe care o socotesc foarte obiectivă, nu pot fi tot atât de optimist în această chestiune a pacificării în Orient.

Excelența Sa îmi declara între alte știri bune că Rusia urma, într'o perfectă înțelegere, tendințele, în genere declarate ale diferitelor guverne europene. Că aceste tendințe, de altminteri, sunt limpede definite și că Turcia va trebui să accepte presiunea care i se va impune de comun acord. Că nu mai este probabilă reînceperea ostilităților, din moment ce suspendarea luptelor pe zece zile fusese acceptată și limitată numai întrucât constituia condiția unui armistițiu neîndoios.

Nu cred să mă înșel când, cel puțin până astăzi, o asemenea afirmație ca neînțeleasă și chiar foarte prematură, căci ea exprimă judecăți asupra viitorului.

Excelența Sa mai adăoga că singurul lucru însă nehotărât erau măsurile ulterioare menite a ameliora în chip serios situația *Bulgariei*. Că delimitarea

dintre populațiile creștine și cele musulmane i se părea singura problemă mai grea. Ușurința cu care Domnul Melegari orânduia totul în vederea unei soluții apropiate, la fel de fericită pentru fiecare și pentru toți, mi-a amintit o vorbă a Comandorului *Artom*, fost Secretar General la Ministerul Afacerilor Străine și care, exprimându-i dorința mea de a face cunoștință cu viitorul Ministru, ce urma a fi numit, dar care nu sosise încă și trebuia să înlocuiască pe Domnul Visconti-Venosta, în urma retragerii formației Minghetti, îmi răspunse: « Face parte din familie; cunoaște perfect Ministerul Afacerilor Străine, al cărui secretar general a fost de două ori; locuind însă de multă vreme în Elveția, trăind ca un pensionar, s'a cam...ramolit ». Cuvântul e cam tare; îl las pe de antregul pe seama fostului Secretar General pe atunci în funcție. Criticele și dușmaniile pe care Domnul Melegari le trezește măndreptățesc însă să-mi amintesc această expresie, deseori repetată de atunci încoace. O confirmare neplăcută a acestei caracterizări a fost împrejurarea când, Ministrul, distrat, îl salută pe Contele de Wymphen, Ministrul Austro-Ungariei la Roma, astăzi ambasadorul la Paris, cu numele de « General ». Domnul Conte de Wymphen, primi râzând această nouă avansare, care amuză multă vreme lumea diplomatică.

În ce mă privește, iată care sunt informațiile cu adevărat serioase pe care le pot garanta Excelenței Voastre, dar numai până la 23 Septembrie, inclusiv. Niciodată situația nu a fost mai încurcată și mai greu de definit decât acum, după suspendarea ostilităților; se spune că ar fi început tratativele între Marile Puteri în scopul de a se'nțelege asupra unui program oarecare și că, dat fiind că Anglia ea însăși propune menținerea statuquo-ului în Serbia și instalarea unor administrații autonome în Bosnia și în Herțegovina și în Bulgaria — aceasta fiind maximumul cerut astăzi de către Rusia — se poate nădăjdui ca tratativele să izbutescă în curând.

Informațiile mele însă, mai ales notele secrete dela Viena mă împiedică să cred că schimbările de păreri ce au loc astăzi între guvernele din Sft. Petersburg, Londra, Viena și Berlin, merită numele de tratative. Ele nu sunt, pentru moment, decât simple dibuiri venind dintr'o parte și dintr'alta și cel mult intrigi ale Rusiei, fie pentru a încurca și mai mult situația, fie pentru a păcăli Anglia sau Austria, prima printr'o înțelegere în afară de Austria, de Franța și de Italia, a doua printr'un demers oarecare care nu ar fi decât în folosul Rusiei. Deaceia Domnul Novicov se duce zilnic la domnul Andrassy cu câte o nouă propunere, care este totdeauna refuzată, ceea ce nu-l împiedică pe ambasadorul rus să revină a doua zi și chiar să-și bată joc de Ministrul austriac. « Nu-i nimic de făcut cu Domnul Andrassy, spunea el de curând, căci nu înțelege niciodată de ce este vorba ».

Știrile secrete din Viena adaogă că Domnul Novicov are perfectă dreptate « ce caracterizează într'adevăr Ministerul nostru este lipsa completă a oricărei idei, și a oricărei înțelegeri nu numai pentru ce dorește dar și pentru ce nu dorește. »

Această ultimă apreciere pictează cât se poate de bine adevărata situație a Guvernului Andrassy; căci la ultimele mele întrebări, Prințul Vrede, secretarul ambasadei austro-ungare la Roma, îmi răspunse: «dragul meu, ce ține astăzi pe loc Austria, este nu numai faptul că are în fruntea guvernului un Ungur, dar mai ales faptul de avea un guvern nehotărît, care-și schimbă părerea de la zi la zi și nu poate lua o decizie. . . Pentru noi un război, căci Austria este hotărîtă, la nevoie, să facă cele mai mari jertfe, ar însemna un risc foarte mare». Vorbind despre Conte Andrassy notele secrete adaogă: «este izbitor cum atâta incapacitate este însoțită de atâta înfumurare; el (Andrassy) vrea să aibă aerul de a le ști pe toate și de a conduce el treburile în chestiunea orientală: De pildă, ieri (20 Sept.), Domnul Andrassy era triumfător și mărturisirea cu plăcere prietenilor săi că el va fi acela care va fi însărcinat cu redactarea contra-propunerilor. Astăzi este, dimpotrivă, foarte deprimat pentru că i se pare a avea motive să bănuiască că Rusia intenționează să se'nțeleagă direct cu Anglia. Nu am nevoie să vă mai spun că informațiile unui Minister astfel condus n'au decât o valoare ce se schimbă dela zi la zi și că ele sunt confirmate dimineața pentru a fi desmințite seara».

Știți desigur, până acum, Domnule Ministru, că tratatul preliminar publicat de către «*Franța*», nu este decât o falsificare destul de stângace dar v'ași putea da asigurări că Rusia, ea însăși, l-a dat spre publicare unui agent în serviciul său. Interesul ei era să sperie Turcia, să dezamăgească Austria și să dea de gândit Angliei. Se spune că un asemenea tratat nu a fost niciodată scris; nu mă îndoiesc, dar fondul este perfect adecuat actualelor legături dintre Prusia și Rusia. Această politică se pare că nu ar fi opera Domnului Bismarck ci a Impăratului Wilhelm, el însăși, care o apără. Informațiile pe care le am asupra călătoriei lui Manteufel la Varșovia se potrivesc cu aceste păreri. «Impăratul Alexandru ar fi făgăduit Impăratului Germaniei să nu facă niciodată nici un demers în chestiunea Orientului fără consimțământul prealabil al celorlalte două Puteri din Nord și Impăratul Wilhelm s'ar fi angajat, în cazul în care Rusia ar fi silită să declare război Turciei, să păstreze neutralitatea». În legătură cu această convenție *verbală* dintre Rusia și Prusia să-mi fie îngăduit, Domnule Ministru, să comunic Excelenței Voastre un fapt care mi-a fost dat ca sigur și care nu este lipsit de interes. Apropiat de obiectul misiunii Domnului de Manteufel, domnul de Novicov a propus oficial Domnului Andrassy să ocupe militar Bosnia în timp ce Rusia va ocupa Bulgaria. Aceasta era răspunsul pe care Rusia propunea să-l dea condițiilor de pace ale Turciei. Domnul Andrassy a primit foarte prost această propunere, a refuzat-o tăios și în convorbirea foarte însuflețită pe care o avu asupra acestei teme cu Domnul Novicov, îi spuse acestuia din urmă: «refuz fără nicio șovăială și dacă nu vă place, foarte bine! faceți război, faceți război dacă puteți, voi găsi eu un mijloc să-l localizez». Domnul Novicov, aflându-se a doua zi într'o societate foarte numeroasă și chiar cam amestecată, la Voeslau (localitate balneară din împrejurimile Vienei) a povestit această convorbire,

adăugând: « Domnul Andrassy privește uneori cam ciudat situația. Dacă Rusia este silită să facă război, doar nu Austria o poate împiedica. Ne-am gândit noi și la aceasta și avem motive să credem că în acest caz, Prusia ar fi aceia care ar lua asupra sa, să conducă politica Austriei. Dar dacă Austria, ea însăși, s'ar însărcina să localizeze războiul, ei bine, cu atât mai bine pentru Prusia... în ce ne privește tocmai aceasta și vrem ». Aceste amănunte arată, Domnule ministru care sunt adevăratele raporturi reciproce dintre cele *trei Puteri din Nord*.

Pentru a sfârși prezentul raport, închei prin câteva informații privind purtarea și rolul pe care-l joacă în Serbia Generalul rus Cernaiev, relativ la faimoasa proclamație a Principelui Milan, ca rege al Sârbilor.

Proclamarea în formă de către armata lui Cernaiev a făcut aci o proastă impresie. Din primul moment se văzu că este vorba de un răspuns indirect dat de Rusia condițiilor de pace formulate de Turcia. Și deși telegramele din Petersburg afirmă că guvernul rus nu a prea gustat acest « pronunțament » mi se pare, totuși, firesc ca purtarea Generalului Cernaiev să fie dirijată. Și în această privință voi raporta aci părerea autorului notelor secrete: « un diplomat, prieten cu mine, și care este deobicei foarte bine informat asupra tendințelor Rusiei, mi-a spus: crede-ți-mă, Cernaiev nu ar fi făcut niciodată un asemenea demers, fără a fi fost autorizat. De cine? Nu știu dar sigur este, că nu l-a făcut fără încuviințarea Guvernului său. Deaceia sunt de părere că Cernaiev știe că această proclamație va fi refuzată de Principe. Dacă a continuat s'o facă este că a avut motivele sale ».

Și eu cred că Domnul Cernaiev urmărea un scop. Nu se poate oare admite că precum a proclamat astăzi regalitatea va putea proclama mâine abdicarea Principelui Milan? N'ar fi oare acesta un mijloc simplu de a provoca o revoluție rusească în Serbia?

Sfârșesc, Domnule Ministru, exprimându-mi dorința de a vedea armistițiul definitiv încheiat și, ca imediată urmare, restabilirea unei păci neapărat necesară bunei stări a României.

Este sigur că diplomația, cel puțin în genere, își continuă opera sa firească de pacificare, dar, pe dealtă parte, informațiile mele, pe care le-am comunicat Excelenței Voastre, știrile neconținutelor înarmări care au loc cu mare activitate în Turcia, Serbia și Austria par a deștepta îndoeli. Știu că ni se citează proverbul: « si vis pacem para bellum », dar cu mult mai umanitar și mai folositor pentru viitor ar fi acest alt proverb pe care l-am pus în fruntea uneia din ultimile mele broșuri intitulate: « si vis pace para pacem ».

Folosesc această ocazie pentru a ruga pe Excelența Voastră să primească expresia sentimentelor mele de înaltă considerație.

Girant,
G. G. Cantacuzino

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 246—249. Originalul în limba franceză.]

Petersburg, 16 Septembrie 1876

A prevăzut Guvernul Princiilor cazul în care Rusia ar intra în campanie și, în această eventualitate, care ar fi atitudinea noastră? Aș dori să o știu pentru a nu fi luat pe nepregătite în conversațiile mele, bine înțeles fără totuși a mă risca prea departe.

Girantul,
Emil Ghica

[*Documente Oficiale*. București, 1878, p. 35. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată. Extras.]

Turnu Severin, 16 Septembrie 1876

Domnule Ministru,

Am onoare a supune domniei voastre că în zilele de 13,14 și 15 ale curgătoarei Septembrie, pe lângă numărul pasagerilor raportat la timp prin telegraf, au mai trecut prin Cladova: 70 colete conținând diferite obiecte necesare mediciei, 12 colete cu 450 perechi cisme vămuite la Ungheni și 15 cai cumpărați din Mehedinți și vămuiți în acest port.

În ceiace privește pe trecătorii cari sosesc cu trenurile ordinare pentru Cladova, cred de trebuință a supune domniei-voastre că din cauza neregulei ce este la gară, nu se poate todeauna cunoaște exact numărul veniților pentru Serbia. Pe platoul gărei, înainte și după sosirea trenului câte o oră este un fel de promenadă a unei mulțimi de curioși din toate clasele orașului, astfel că cei cari sosesc, coborând de odată din diferite vagoane se amestecă prin mulțime și apoi ies în grămadă pe o ușă largă. Controlorii vagoanelor nu pot ști decât numărul total al tuturor voiajorilor. Dâșii nu pot sau nu sunt ținuți a ști oșebit pe cei cu destinațiunea spre Serbia. Șeful gărei asemenea. Comisarul de gară nu știe nimic. Polițaiul orașului zice că-i numără după ce se duc în oraș, ceiace face iarăși a nu putea (ști) ceva pozitiv fiindcă dâșii odată intrați în oraș se răspândesc.

Din cauza celor ce am onoare a supune domniei voastre mai sus, prin telegrama de ieri seara, am raportat onorabilului ministru ce dirigeați că au sosit 160 pentru Cladova, când în realitate numărându-i astăzi, când au trecut cu bărcile, au fost 195 veniți de aseară; iar polițaiul voia a mă asigura aseară că sunt 250 pentru care ar fi avut știință pozitivă deși nu erau decât patru vagoane de clasa III, având fiecare vagon 40 locuri.

Ca să vă pot a vă supune o informațiune exactă asupra trecerii acestor individe în Serbia, vă rog respectos, domnule Ministru, să binevoiți a mă autorisa ca telegramele din fiecare seară despre care ordonați cu Nr. 9489 să conțină numărul celor trecuți în cursul zilei, în loc de numărul celor sosiți pentru

a trece a doua zi. Astfel numai se va putea cunoaște adevăratul număr fără a fi o mare diferență de timp fiindcă toți cei cari vin seara cu trenul pentru Serbia, trec în curgerea zilei următoare.

Binevoiiți vă rog, domnule Ministru, a primi asigurarea profundului meu respect.

Căpitanul portului,
Al. Nicolescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 252—253.]

468

[București,] 17 Septembrie 1876

Domnul Ionescu răspunde d-lui Ghika că informațiunile parvenite Sublimcii Porți în privința conflictului dintre autoritățile române și ofițerul de marină și un servitor de pe vaporul otoman «Nuzhetie» sunt cu totul neexacte, căci iată cum s'a petrecut faptul:

La 5 August trecut vaporul de comerț otoman «Nuzhetie» staționa în portul Galați. Pe debarcader se afla un agent al Regiei Monopolului tutunurilor și un soldat de sentinelă. Un servitor de pe vapor ieșind pe țârm și voind a lua calea către oraș, este acostat de suszisul Agent al Regiei și întrebat dacă are tutun asupra-i; el răspunde că n'are decât un pachet. Agentul însă voind a-i face perchizițiune, spre a se încredința de adevărul arătatilor lui, descopere o cantitate mare de tutun ascunsă sub haina sa; acesta văzându-se prins în flagrant delict de contrabandă și temându-se de consecințele faptului său chiamă ajutor; atunci doi indivizi es din vapor, dintre care unul era secundul Căpitan al bastimentului. Aceste două persoane sar asupra agentului Regiei și maltratându-l caută a-l târi în vapor; sentinela română însă intervine ca să-i despartă; dar Taloat Efendi (secundul căpitan) și soțul său, lăsând pe agent se reped asupra soldatului de sentinelă, îl apucă unul de baioneta armei, altul de gât, îl maltratează lovindu-l cu pumnii și cu bastoane. În acel moment agentul încă reținea pe contrabandist și se silea a-i lua tutunul ce acesta avea asupra-i, dar la un apel dat de acest din urmă în limba turcă, Căpitanul vaporului și cu mai tot personalul vasului se reped asupra agentului, îl încungiură cu lovituri și îl silesc a da drumul servitorului Costi, care scăpând se refugiază în vapor. Soșește în fine comandantul punctului Galați, carele văzând sentinela maltratată și mai [cu seamă], dezarmată, restabilește ordinea, punând capăt conflictului, arestează pe Talaat Efendi, desemnat de soldatul de sentinelă ca acela ce și-a permis a-l ataca și a-l maltrata. Personalul vasului care luase parte la încăerare era în număr de nouă; nouă inși contra Agintelui Monopolului și sentinelei.

Ancheta asupra faptelor începe. Agentul comercial otoman asistă la dânsa. S'a ascultat arătările Agintelui Regiei, al sentinelei, al comandantului de punct, ale a cinci martori și rămăsese a se lua declarațiunile servitorului Costi și ale lui Talaat Efendi. Atunci Agintele Comercial otoman intervine și face a se amâna

cercetarea pe a doua zi. Însă în dimineața acestei din urmă zile, vaporul dispăruse luând cu sine pe Talaat Efendi și Agintele otoman nu se prezentă spre a asista, după cum promisese, la continuarea anchetei. Fu dar invitat prin adresă formală ca să nu refuze asistența sa pentru a treia zi, dar nici atunci nu s'a prezentat. Această conduită din partea echipagiului vaporului « Nuzheti » a fost o mărturisire tacită despre culpabila purtare a Căpitanului Talaat, iar refuzul Agintelui otoman de a participa la cercetare o recunoaștere indirectă a acestei culpabilități.

Prin intervenirea ofițerului român de a restabili ordinea nu s'a probat de loc ca acesta să fi maltratată pe ofițerul otoman. Guvernul român a avut satisfacțiunea a constata că până astăzi nicio plângere n'a fost făcută contra ofițerilor români de căpitanii diferitelor vase sub pavilioane străine cari frecventă porturile noastre. Revenind asupra cazului special ce ne ocupă este bine stabilit că din ofițerii români n'a intervenit niciunul în conflictul despre care e vorba, afară de comandantul punctului care a restabilit ordinea.

Unde dar este faptul care motivează espresiunea de act de violență și arbitrarie din nota S. Porți? Dl. Ministru adaogă că dacă n'a adresat nici o reclamațiune guvernului M.S. Sultanului, a fost dorința constantă de a nu introduce niciun element de iritațiune în raporturile ce din fericire există între ambele guverne și roagă pe Generalul Ghica a demonstra S. Porți că informațiunile ce i-au parvenit în privința faptului ce ne ocupă, sunt departe de a fi exacte și dacă guvernul otoman va continua a susține veracitatea informațiunilor sale, atunci nu rămâne decât a propune instituirea unei comisii mixte înaintea căria să apară ofițerii vasului în chestiune cari sunt considerați de noi ca adevărații provocatori și singuri culpabili de nerespect către autoritățile române.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 238, f. 56—57.]

469

București, 19 Septembrie 1876

Răspund telegramei dvs. dela 28 Septembrie. În această clipă, când tratativele de pace merg spre o soluție fericită, când Rusia, ea însăși, dorește pacea, guvernul princiar nu se poate pronunța cu privire la atitudinea sa, în eventualitatea unui război declarat de Rusia. Noi dorim să nu se îndoiască de sentimentele noastre de încredere în politica sa binevoitoare față de noi și trebuie să căutați a da toate asigurările guvernului Imperial că noi punem cel mai mare preț pe bunele noastre legături cu Rusia.

Mulțumim, îndeosebi, Guvernului Imperial pentru asigurările pe care ni le dă și sperăm că ne va ajuta din răspuțeri ca să ne menținem situația noastră atât de delicată.

N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 251. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

Viena, 20 Septembrie 1876

Sortii de pace sporesc. Părerea oamenilor competenți este, totuși, de a retrage armata din calea Rușilor și de a o ține gata pentru orice eventualitate. Am câștiga mare importanță și Puterile ar ține, într'un mare grad, socoteală de noi.

Ion Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 31, f. 7. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

București, 20 Septembrie 1876

.. Asupra raportului Ministrului Nostru Secretar de Stat dela Departamentul de Rezel, cu No. 5651;

văzând jurnalul Consiliului Miniștrilor încheiat în ședința dela 17 Septembrie 1876, sub No. 1;

In puterea art. 25 din legea comptabilității generale a statului,

Am decretat și decretăm:

Art. I. Jurnalul Consiliului Miniștrilor, citat mai sus, este aprobat de Noi.

Art. II. Se deschide pe seama Ministerului de Rezel, un credit suplimentar de lei 20.000, la cap. 15 art. 33 al budgetului pe anul 1876, cu care să se poată face față cheltuielilor indispensabile la confecționarea muniției de rezel, reparații de arme, etc.

Art. III. Această sumă se va regula prin compturi și se va acoperi din creditul de 500.000 lei, acordat prin legea dela 29 Iulie 1876 pentru deschiderea de credite suplimentare și extraordinare.

Art. IV și cel din urmă. Ministrul Nostru Secretar de Stat la Departamentul de Rezel este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a decretului de față.

Carol

Dat în București, la 20 Septembrie 1876

[*Monitorul Oficial*, Nr. 216 din 29 Oct. 1876, p. 5297.]

Ministru Secretar de Stat
la Departamentul de Rezel
Colonel Slăniceanu

No. 1829

Raportul D-lui Ministru de Rezel către Măria Sa Domnitorul.

Prea Înălțate Doamne,

Am onoarea a prezenta Înălțimii Voastre alăturatul jurnal al Consiliului de Miniștri No. 1, relativ la deschiderea unui credit suplimentar de lei 20.000

la cap. 15 art. XXXIII, materialul artileriei prevăzut în budgetul anului curent, rugând cu tot respectul pe Măria Voastră, să binevoiască a subscri alăturatul proiect de decret.

Sunt cu cel mai profund respect,

.....

Ministru Secretar de Stat
la Departamentul de Rezbel,
Colonel Slăniceanu

No. 5651 1876, Septembre 18

[*Monitorul Oficial*, Nr. 216 din 29,11 Oct. 1876, p. 297 col. I, II.]

472

Viena, 21 Septembrie 1876

În scrisoarea sa către Francisc Iosef, Țarul solicită cooperarea Austriei pentru a pacifica peninsula Balcanică, dacă Turcia refuză propunerile Angliei. Dacă tratativele de pace dela Constantinopole nu izbutesc, s'ar putea ca Rușii să între în Bulgaria prin România și Austria să ocupe Bosnia-Herțegovina. Francisc-Iosef nu a trimis încă răspunsul său.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 188. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată confidențială.]

473

București, 24 Septembrie 1876

Ministerul de Resbel

... Asupra raportului Ministrului Nostru Secretar de Stat la Departamentul de Resbel sub No. 2.614;

Văzând jurnalul Consiliului Nostru de Miniștri, încheiat în ședința sa de la 24 Septembrie 1876, cu No. 2,

Am decretat și decretăm ce urmează:

Art. I. Jurnalul sus zis se aprobă.

Art. II. Se deschide un credit suplimentar de 10.000 lei, la capit. 12, art. 30 al bugetului Ministerului de Resbel, pe anul curent, din fondul extraordinar de 500.000 lei, spre întâmpinarea cheltuielilor Ministrului Nostru de Resbel, în misiunea diplomatică cu care este însărcinat, însoțit de Maiorul Singurof.

Art. III. Ministrul Nostru Secretar de Stat la Departamentul de Resbel este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a acestui decret.

Dat în București, la 24 Septembrie 1876.

Ministru Secretar de Stat
la Departamentul de Resbel,
Colonel Slăniceanu

Carol

No. 1.881

Reportul Dlui ministru de Rezbel către Măria Sa Doamnelor

Prea Înălțate Doamne,

Subsemnatul am onoare de a supune la Înalta Măriei Voastre aprobare, jurnalul Consiliului de Miniștri, încheiat în ședința sa dela 24 Septembrie 1876, relativ la deschiderea unui credit suplimentar de 10.000 lei, la capitolul misiilor și transporturi supunând la Domneasca Măriei Voastre semnătură și decretul convenit pentru deschiderea susziselui credit.

Sunt cu cel mai profund respect,

.....

Ministru Secretar de Stat,
la Departamentul de Rezbel,
Colonel Slăniceanu.

No. 2.614. 1876, Septembrie 24

CONSILIUL MINIȘTRILOR

Jurnal

Consiliul Miniștrilor, în ședința dela 24 Septembrie, anul 1876,

Luând în deliberare referatul Dlui Ministru de Rezbel, sub No. 2.606, relativ la deschiderea unui credit suplimentar de 10.000 lei la capit. 12, art. 30, al bugetului Ministerului de Rezbel pe anul curent.

Consiliul aprobă deschiderea acestui credit suplimentar de 10.000 lei, din fondul extraordinar de 500.000 lei, prevăzut în bugetul general al statului, pe anul curent, spre întâmpinarea cheltuelilor mergerei în misiune diplomatică a Dlui Ministru de Rezbel, însoțit de D. Maior Singurof.

Dispozițiile aici cuprinse se vor aduce la îndeplinire de către D. Ministru de Rezbel, după Domneasca aprobare.

Miniștri: I. C. Brătianu, G. D. Vernescu, Dimitrie Sturdza, colonel Slăniceanu, G. Chițu, N. Ionescu, Eug. Stătescu.

No.2

Referatul Dlui Ministru de Rezbel, cu No. 2606 din 24 Septembrie, către onor. Consiliul de Miniștri

Domnilor Miniștri,

Am onoarea a vă ruga să binevoiți a acorda un credit suplimentar de 10.000 lei, la capit. 12, art. 30, al bugetului Ministerului de Rezbel, pe anul curent, pentru întâmpinarea cheltuelilor cu ocaziunea mergerei subsemnatului în misiune diplomatică, cu care sunt însărcinat, însoțit de D. Maior Singurof.

Ministru de Rezbel,
Colonel Slăniceanu

[*Monitorul Oficial*, Nr. 251, 11/23 Nov. 1876, p. 6057, col I, II.]

București, 24 Septembrie 1876

Consiliul a autorizat pe Domnul Ministru de Resbel a concentra trupele permanente și teritoriale pentru instrucție și manevre, chemând în același timp și rezervele lor, iar pentru întâmpinarea cheltuelilor acestor concentrări, a încuviințat deschiderea unui credit suplimentar de lei 200.000 adică la Cap. IV art. 14, infanterie 93.000 art. 15. cavalerie 6.200, art. 16, artilerie 12.400, art. 17, geniu 6.200 la cap. VII art. 23, dorobanți 55.800 și art. 24, Călărași 26.400 din S extraordinar de lei 500.000.

[Arh. St. Buc. Președinția Consiliului, dos. Nr. 10/1876, P. IV. Copie fișă M. St. M.]

București, 25 Septembrie 1876

Guvernul a hotărît să se facă concentrări de trupe în vederea manevrelor de toamnă, conform legii. Această concentrare este cu atât mai îndreptățită în actualele împrejurări cu cât trebuie să fim gata pentru orice eventualitate.

N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 228. Originalul în limba franceză. Reprodusă și în *Documente Oficiale*, 1878, p. 36. Telegramă cifrată.]

București, 28 Septembrie 1876

Domnule Ministru,

Am onoare a vă ruga să binevoiți a da urgent ordine prefectilor de județe ca administrația civilă să dea tot concursul autorităților militare pentru adunarea rezerviștilor.

Primiți vă rog, Dle Ministru, asigurarea prea osebitei mele considerații.

Ministru, ...

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5172, f. 5.]

Viena, 28 Septembrie 1876

Mobilizarea armatei noastre pricinuește aci vii îngrijorări; Primejdia unei ocupații ruse fiind socotită ca depășită, se crede că această măsură ascunde proiecte asupra Bulgariei.

Este foarte probabilă încheierea unui armistițiu formal.

Bălăceanu

[București], 28 Septembrie 1876

Răspund telegramei dvs. de astăzi. Mobilizarea nu este decât o concentrare, pe divizii, pentru manevre. Această măsură nu ascunde, așadar, niciun proiect asupra Bulgariei. Dorința noastră de pace este sinceră.

N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 225. Originalele în limba franceză. Confidențiale.]

478

Galați, 28 Septembrie 1876

Am onoare a vă supune că D. Ministru de Război în trecerea pe la Barboși mi-a ordonat a rechema batalionul ce era dus la Bolgrad nemai fiind trebuincios și a lăsa o Companie din acel Batalion, de 80 oameni sub direcție superioară a Maiorului Teodorescu comand. Garnizoanei Bolgrad, mai ales că se mai află alte două companii la Reni.

Aceasta spre a Dvs. cunoștință.

Comand. Diviziei,
General Radovici

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5172, f. 3. Telegramă.]

479

București, 29 Septembrie 1876

Domnule Ministru,

După dispozițiile luate rezervele fiind chemate sub drapel și cum o parte din acești oameni sunt amployați pe lângă diferitele autorități, vă rog, Dle Ministru, să binevoiți a da ordinele d-voastre la toate autoritățile pendinte de Ministerul ce dirijați, ca rezerviștii ce vor fi primit ordine de plecare să nu fie reamplasați în funcțiile ce ocupă, pentru că astfel dânsii să nu piarză nimic pe timpul ce-și îndeplinesc o datorie prescrisă de lege.

Primiți, vă rog, Dle Ministru, asigurarea prea osebitei mele considerațiuni.

Ministru,
Vernescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5172, f. 7.]

480

București, 29 Septembrie 1876

Dl. Ministru de Război mă încunoștiințează prin adresa Nr. 8309, că după dispozițiile luate, rezervele sunt chemate sub drapel și fiindcă o parte din acești oameni se găsesc amployați pe lângă diferite autorități, mijlocește, ca rezerviștii ce vor fi primind ordine de plecare, de se poate să nu fie reamplasați în funcțiunile

ce ocupă, pentru ca astfel dâșii să nu piarză nimic pe timpul ce-și îndeplinesc o datorie prescrisă de lege.

Vă recomand, Dle Prefect, din parte-mi și vă invit dacă serviciul ar suferi lipsa, să dați dlor funcționari aflați în condițiune de concentrare, concediuri spre a putea astfel îndeplini îndatoririle ce le pune legea de înarmare.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5172, f. 8.]

481

București, 29 Septembrie 1876

În urma cererei făcută de d. Ministru de Resbel, vă invit să dați tot concursul Dvs. autorităților militare, în marginile legilor în ființă, pentru adunarea rezerviștilor.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5172, f. 6.]

482

București, 29 Septembrie 1876

Dl. Ministru de Resbel încunoștiințează prin adresa Nr. 8309 că după dispozițiile luate rezervele sunt chemate sub drapel și fiindcă o parte din acești oameni se găsesc amployați pe lângă diferite autorități, mijlocește ca rezerviștii ce vor fi primit ordine de plecare, de se poate să nu fie reamplasați în funcțiunile ce ocupă pentru ca astfel dâșii să nu piarză nimic pe timpul ce-și îndeplinesc o datorie prescrisă de lege.

Am onoare, Dle Șef a vă face cunoscut de aceasta, adăogându-vă că dl. Ministru prin circulară a binevoit a autoriza pela diferitele autorități dependente acestui Minister, că dacă serviciul poate suferi lipsă să dea dlor funcționari aflători în condiția de rezerviști concediuri spre a putea astfel îndeplini îndatoririle ce le pune legea de înarmare.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5172, f. 10.]

483

Roman, 29 Septembrie 1876

Comandantul Regimentului local de dorobanți a cerut ca până la plecarea Regimentului concentrat în oraș să se dea în cuartirire 1200 dorobanți și 700 rezerviști.

Primăria a procedat la satisfacere conform art. 41 din legea publicată în Monitorul Nr. 79 din 1872.

Prefect,
Brăescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Com., dos. Nr. 5172, f. 4.]

Craiova, 29 Septembrie 1876

Trupele concentrate nu au bani. Casierii refuză plata mandatelor din cauza nesoririi delegației Ministerului de Finanțe. Unii din furnizorii cari au hrănit până acum trupele pe credit, nu voiesc a mai da. Rog regulați cele de cuviință.

General de Brigadă,
Lupu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5180, f. 1. Telegramă.]

St. Petersburg, 29 Septembrie 1876

Domnule Ministru,

Folosind plecarea unuia din colegii mei, care se duce la Berlin, mă grăbesc să trimit Excelenței Voastre, câteva scurte informații, strânse în ultimile zile. S'ar putea ca unele din ele să fie inexacte, dat fiind greutatea cu care aflăm aci știrile. Domnul de Giers, care conduce, în lipsa Principelui Gorciacov, Ministerul Imperial al Afacerilor Străine, este, de obicei, prost informat. Toate tratativele se duc direct între Livadia și diferitele capitale ale Europei, astfel încât Domnul de Giers nu primește decât știri întârziate, când totul este gata, și, chiar atunci când consimte să le transmită, nu o face decât cu mari rezerve, fiindu-i teamă de a se compromite, lipsit cum este de directivele și autorizația Principelui Cancelar. Pentru a ne putea ține în curent cu cele ce se'ntâmplă trebuie, așadar, să folosim izvoare particulare, de autenticitatea cărora nu putem fi totdeauna siguri.

Se pare că vasele Companiei Maritime Ruse din Odesa ar fi fost mai dinainte rechiziționate pentru a fi folosite la transporturi, în caz de nevoie; se pare, deasemenea, că s'ar lucra cu activitate la fortificarea porturilor și cetăților Mării Negre. Material de război (tunuri, arme și muniții) ar fi fost trimis spre sud, precum și provizii alimentare în mare cantitate. Până acum nu s'ar fi făcut nicio mișcare de trupe; ele ar fi încă concentrate, toate, lângă liniile de cale ferată, pentru a putea sosi grabnic în Basarabia, la primul semnal. Primele care s'ar pune în mișcare ar fi trupele din garnizoane poloneze; ele ar fi îndată înlocuite pe malurile Vistulei, de către Garda Imperială, care numără aproximativ 30 000 de oameni și care, afară de două sau trei regimente, se află totdeauna la Petersburg sau în împrejurimi.

Plecarea Marelui Duce Moștenitor la Livadia stărnise deja o mare senzație, emoția a sporit: Domnul de Reutern, Ministrul de Finanțe, a fost și el chemat de urgență. A plecat alaltăieri, luni, însoțit de șeful său de Cabinet, Domnul Cobeco. Domnul de Reutern este cu desăvârșire împotriva războiului, fiindcă știe, mai bine decât oricine, cât este de puțin satisfăcătoare, starea finan-

ciară a Imperiului; după un calcul aproximativ cheltuelile unei intervenții armate a Rusiei în Turcia s'ar ridica la 200.000 ¹⁾ de ruble și fondul întreg al Băncii nu depășește 160.000 ¹⁾ de ruble. Sunt, totuși, îndoeli că părerea Domnului de Reutern va avea destulă greutate pentru a contrabalansa spiritul războinic a multora dintre sfetnicii care înconjură pe Impăratul Alexandru. Mai mulți generali influenți au plecat și ei la Livadia. Se vorbește de un mare Consiliu în care, în curând, se vor lua hotărâri. Marele Duce Constantin, fratele Impăratului, care urma să părăsească Petersburgul Vinerea viitoare, pentru a petrece șase săptămâni la Nisa, își amână plecarea din pricina gravității evenimentelor.

Dorind să înlătore bănuiala de complicitate cu răsculații și cu Principatele rebele, din partea unora dintre Puteri, Impăratul dorește sincer pacea, dar se teme, deasemenea, ca națiunea să nu-l învinovățească de slăbiciune și este și depășit de fierberea spiritelor care socotesc că, față de refuzul Porții de a satisface cererile relativ moderate ale Puterilor, demnitatea Rusiei este în joc și că este mai bine să se ia o hotărâre, războiul fiind preferabil nesiguranței actuale; afacerile sunt cu totul stagnante și cursul monezii tinde să scadă pe zi ce trece. În caz de război, s'ar face un împrumut forțat. De curând, cu ocazia închiderii bălciului dela Nijni-Novgorod, a avut loc un mare banchet, la care au fost chemate autoritățile guvernamentale; toastul către Impărat a fost rece, dar cel ridicat în sănătatea Moștenitorului a fost acoperit de urale nesfârșite. O asemenea demonstrație, într'o țară ca Rusia, nu a putut decât impresiona pe Suveran.

Sprijinul Germaniei pare câștigat, de când cu misiunea lui Manteufel la Varșovia. Trimisul Impăratului Wilhelm ar fi spus lui Alexandru al doilea: «încerezător în caracterul leal, în spiritul moderat și în netăgăduită desinteresare a Maiestății Voastre, în ce privește chestiunea orientală, stăpânul și suveranul meu m'a însărcinat să comunic Maiestății Voastre că poate să se'ntemeieze deplin pe sprijinul moral și material al Imperiului german». Sprijinul moral va fi constituit dintr'o abținere deplină; în ce privește sprijinul material nu prea se vede din ce ar putea să consiste și el nu se va realiza desigur niciodată. Germania privește, neconținut, către Franța; ce o interesează este să preîntâmpine alianța între Franța și Rusia și, cu acest preț, poate să nu ia în seamă o chestiune care nu o atinge decât indirect, dat fiind situația sa geografică. Franța este, dealtfel, privită cu antipatie, în acest moment, de Rusia, fiindcă s'a raliat refuzului Angliei de a face o mare demonstrație navală, comună, în apele Bosforului.

Misiunea Generalului conte Sumaracov, la Viena, nu a reușit decât parțial: Austria a refuzat o ocupație în tovărășie dar, se pare, că a făgăduit să rămână pasivă și să lase Rusia să lucreze.

¹⁾ E vorba desigur de milioane.

Se constată aci, cu părere de rău, o anumită schimbare în opinia publică din Anglia; era, totuși, ușor de prevăzut că Englezii își vor schimba atitudinea atunci când Rusia se va pronunța mai deschis în sensul unei intervenții armate; deaceia, acum, Rusia șovăie.

Presa s'ar părea că este din ce în ce mai provocatoare față de guvern: «Novi-Vreme» își îngăduie următoarele păreri, într'unul din ultimele sale articole: «Dacă Petru cel Mare ar trăi, lucrurile ar merge altfel și dacă urmașii lui Petru cel Mare ar fi dovedit, și ar ști să dovedească, mai multă *energie și inteligență*, chestiunea orientală s'ar fi sfârșit până acum». Este greu de închipuit cum își poate îngădui un ziar rus să vorbească astfel, afară doar dacă ar fi oarecum autorizat, cu scopul de a dovedi Europei cât este de greu, chiar și unui guvern autocrat prin excelență, să se opună curentului de opinie și să domine mișcarea națională. Europa ar trebui să înțeleagă că, atunci când este vorba de Turcia, acțiunea diplomatică este iluzorie și că această acțiune ar trebui să devină îndată militară.

În ce mă privește, sunt înclinat a crede că turburarea și frământările care domnesc astăzi în Grecia sunt oarecum încurajate, în ascuns, de Rus'a care ar dori din toată inima, să ne vadă și pe noi luând aceiași atitudine. Propunerea Turciei de a încheia un armistițiu de cinci luni, arbitrat de o comisie de ofițeri străini, care ar trage o linie de demarcație între armatele sale și armatele sârbe și muntenegrene, este rău văzută aci. Se spune că sunt temeri ca Turcii să nu violeze neconținut [armistițiul] într'un anotimp în care vor putea, desigur, să scape oricărei intervenții armate; afară de aceasta, se socotește că o durată atât de mare ar provoca o ruină generală care nu ar atinge numai pe beligeranți, ci întreagă Europă. În realitate, Rusia, hotărâtă cum pare de a interveni, nu ar vrea ca Turcia să aibă vreme de a se pregăti de război, și să mai întrebă, deasemenea, ce ar deveni în cursul a cinci lungi luni, numeroșii ofițeri și soldați pe care i-a trimis în Serbia.

Delegația noastră la Livadia și concentrările noastre de trupe, trezesc curiozitatea tuturor, mai ales în cercul diplomatic. Sunt bombardat cu întrebări genante și răspund cu o atât mai mare rezervă cu cât sunt mai neștiutor. Degeaba spun că, la noi, în fiecare an, se fac manevre de toamnă... etc. Sunt ascultat cu neîncredere.

Am anunțat telegrafic Excelenței Voastre că deplinele puteri pentru ratificare a convenției noastre comerciale cu Rusia au fost trimise la Livadia pentru a fi investite cu semnătura suverană. Domnul de Giers a trimis chiar astăzi textul Convenției, care trebuie să fie, în prealabil, supus aprobării Maiestății Sale Impăratului. Se va face, așa dar, curând schimbul de ratificări. Când, potrivit instrucțiunilor Excelenței Voastre, am adresat, de curând, oarecari plângeri Ministerului Imperial al Afacerilor Străine asupra neajunsului trecerii în masă a voluntarilor ruși mergând în Serbia, Domnul de Giers, făgăduindu-mi

să ia măsurile de cuviință, nu mi-a ascuns totuși nemulțumirea guvernului rus că Ministerul nostru s'ar fi plâns de acest fapt mai multora agenți diplomatici ai celorlalte Puteri, înainte de a se fi explicat, mai întâi și direct, cu baronul Stuart. Domnul Rosetti ar fi vorbit, deasemenea, la Paris, cu Ducele Decazes. I-am răspuns că, mai degrabă, mi se pare probabil că Exzellența Voastră să fi răspuns întrebărilor pe care acești agenți diplomatici le-au putut pune.

De curând au venit la mine doi membrii ai Comitetului slav, Domnii Colonel Chiriev, aghiotant al Alteței Sale Marele Duce Constantin și Conte Solohub, și m'au rugat să intervin pentru a elibera și a fi lăsat să-și continue drumul un convoi de praf de pușcă care ar fi fost oprit într'o localitate a României, al cărui nume îl uitaseră. Le-am răspuns că nu am calitatea de a face această intervenție și că sfătuiesc Comitetul Slav să nu trimită nimic fără a înștiința pe domnul de Giers și pe Consulul Rus dela București.

Binevoiți a primi, Domnule Ministru, asigurarea foarte înalți mele considerații.

Girant,
Emil Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 258. Originalul în limba franceză.]

486

[București,] 30 Septembrie 1876

Am onoare a comunica în copie Dvs. telegrama ce am primit dela d. Prefect de Tecuci sub Nr. 10016 prin care arată că cu ocazia concentrării rezerviștilor, se iau mai mulți angloiați și patru pompieri cu comandantul lor, și vă rog să binevoiți a dispoza cele de cuviință în această privință.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5172, f. 12.]

Anexă la doc. 486

Tecuci, 29 Septembrie 1876

Cu ocazia concentrării se iau mai mulți angloiați administrativi și patru pompieri cu comandantul lor paralizându-se serviciul în totul; am telegrafiat D-lui Ministru Rezel a ordona concedierea lor sau ce trebuie de făcut în asemenea împrejurări; neprimind încă răspuns rog dezlegare de urmare.

Prefect,
Anastasiu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5172, f. 11. Telegramă.]

Turnu-Severin, 30 Septembrie 1876

Domnule Ministru,

Am onoare a supune cunoștinței Domniei Voastre că în zilele de 27, 28 și 29 ale curgătoarei Septembrie, afară de pasagerii despre care am raportat telegrafic la timp, nu s'a mai trecut nimic, prin acest port în Serbia.

Cred de trebuință a mai supune cunoștinței Domniei Voastre că de câteva zile printre ofițerii ruși ce sosesc cu trenurile ordinare sunt unii uniformați și armați. Tot astfel trec și Dunărea ceiace atrage mult atențiunea curioșilor.

Binevoiți vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea profundului meu respect.

Căpitanul Al. Nicolescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 267.]

București, 30 Septembrie 1876

Dl. General de Brigadă Lupu prin telegrama Nr. 248 mă înștiințează că trupele concentrate nu au bani, casierii refuză plata mandatelor din cauza nesosirii delegației Dvs. și unii din furnizori cari au hrănit până acum trupele pe credit nu voiesc a mai da nimica.

Am onoare, Dle Ministru, a comunica Dvs. cele ce preced, rugându-vă să binevoiți a da fără cea mai mică întârziere ordinele convenite, pentruca mandatele să fie îndată plătite.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5180, f. 2.]

Craiova, Septembrie 1876

Domnule Inspector General,

Ofițerii sanitari în funcții civile până la anul 1873, se considerau întocmai ca ofițerii mutați dintr'un Corp într' altul, probă despre aceasta, între altele sunt și paginile 5, 6, 7, 22, 35, 47, 59, 78, 80, 109, 111, 116, 117, 142, 176, 177, 178, 195, 228, 321, 334, 335, 379, 431, 597, 716, 717, 768, 785, 794 ale Monitorului Oastei din anul 1868, în care se văd și înaintări între ofițerii sanitari aflați și rămași tot în funcțiunea civilă, precum certifică Inaltul Decret Nr. 300 din Monitorul Oastei Nr. 8 pagina 116, 117, Inaltul Decret cu Nr. 3 de la pagina 35, Inaltul Decret 1794 cu Nr. 48 dela pagina 717 și multe altele asemenea. La anul 1867 Octombrie 12 cu Inaltul Decret Nr. . . . publicat la pagina Nr. . . a Monitorului Oastei Nr. . . numai în pur și simplu interesul

serviciului subsemnatul se vede trecut ca mai toți camarazii săi, pentru prima oară în funcție civilă.

La anul 1872 Ianuarie 5 se vota « legea organizării forței armate ». În același timp apărea « legea asupra poziției ofițerilor și regulamentul asupra poziției ofițerilor ». Legi care regulând pozițiile ofițerilor și pe ale asimilaților conform art. 28 legea asupra poziției ofițerilor, regulau și pe acelea ale medicilor militari aflați trimiși pentru instrucție și practică la spitalele civile, abundente cazuri ce nu se puteau observa în cele militare de unde pentru ușurarea bugetului militar primeau și soldele. În mijlocul acestor considerente, subsemnatul nu poate decât să se creadă, cu drept cuvânt, în una din pozițiunile specificate la art. 4 (legea asupra pozițiunii ofițerilor) căci nu i se aplicase nici unul din articolele emanate din aceeași lege.

Din zi în zi așteptând cu dorințe efectuarea ultimei expresiuni a articolului 4 (regulamentul asupra legii poziției ofițerilor) tocmai către finitul verii anului 1872, fui chemat a face parte activă la « Armata concentrată pentru manoperile dela Târgu Vestii » cu solda și accesoriile gradului de medic de regiment cls. I, grad câștigat în anul 1867. Această chemare mare apariție care punea în pozițiune pe oricine a crede că era o chemare definitivă. În timpul acestei chemări sub arme, subsemnatul îndeplinea condițiunile art. 9 (legea pentru înaintări în armată dela 4 Aprilie 1874, pentru care scop fui și ales de a se înainta la gradul de medic principal cls. II-a ca mulți camarazi aflați în concentrare și care fuseseră deja înaintați pe când se aflau în funcții civile (a vedea Monitorul oastei Nr. . . . din anul 1872 pagina . . .) după terminarea concentrării, conformându-se ordinului Domniei Voastre, relua tot vechea pozițiune, adică aceea de a funcționa în spitalul civil. Rezultatul susmenționatei alegeri întârziind, se efectua tocmai la 7 Decembrie același an prin înalt Decret cu Nr. 2038, inserat în Monitorul Oastei Nr. 47 pagina 855, în care se strecură cuvântul de « miliții » în loc de dorobanți, de funcție « civilă » zic strecurare pentru că nu pot fi trecut în miliții deoarece nu demisionasem. Din acest moment serviciul militar începu să se aglomereze mai cu seamă cu ocaziunea organizării milițiilor și dorobanților din Divizia I militară.

Acuma când mă credeam într'o misiune îndoit mai importantă ca cea trecută când îmi explicați înalta pozițiune militărească ce ocupam, tot deodată și pe neștiute: la anul 1873 cu înaltul Decret Nr. 77 779 din 31 Martie publicat în Monitorul Oastei Nr. 19 pagină 433 se aplica și mie puterea aliniatului al doilea din art. 7 al legii asupra poziției ofițerilor și mă trecea în activitate, care dura până la anul 1875 Martie 16 când reluai activitatea. În tot timpul acestei neactivități știți prea bine că n'am fost un moment scutit de sarcinile de medic șef al armatei teritoriale din 1-a Divizie militară teritorială. Intre altele multe; în toamna anului 1873 subsemnatul era chemat în activitate, dar care activitate nu dura decât stagiunea manoperilor divizionare, în care timp se bucura de toate drepturile ce-i da Înaltul Decret de înaintare la gradul de medic.

principal cls. II. La anul 1874 Aprilie 4 — doi ani după primirea ultimului grad se promulga « Legea pentru înaintări în armată ». La anul 1874 Aprilie 9, subsemnatul se afla chemat și îndatorat cu recrutarea contingentului din districtul Dolj. Timp în care, asemenea a uzat de toate drepturile și prerogativele ce-i da ultimul său grad. În timpul misiunii și al neactivității n'am făcut un pas de împotrivire la dese chemări ce-mi făceați atât Domnia Voastră cât și domnii șefi de Corpuri din această Divizie, pe atunci pe când lipsea medici șefi de Divizii. Toate acele chemări nu erau fără pierderi a intereselor, pe care acea pozițiune cerea îngrijirea pentru pâinea de toate zilele. De aceea în virtutea legilor de față a uzanțelor și a unor drepturi câștigate, vă rog să binevoiți [a lua] în considerație că deoarece mutările ofițerilor în general dintr'un corp într'altul, aflările în misie și trecerile în funcții civile precum sunt cele dela pagina 64, 162 și 163 din Monitorul Oastei al anului nu se văd registrate în anuarul militar, precum a acelorlalți medici militari camarazi ai mei și ca să nu fie numai subsemnatul victima unei excepțiuni la vechea regulă stabilită și aplicată jurnalier în timp de mulți ani în armata noastră, să binevoiți a-mi permite. Reclam: în contra notării făcută la pagina Nr... rubrica Nr... a anuarului militar al anului 1876. Și vă rog, domnule inspector general, să binevoiți a mijloci:

I. Să se șteargă din anuarul militar cuvântul « serviciu civil »,

II. Să se recunoască și înaintarea la gradul de medic principal cls. II cu data dela 7 Decembrie 1872 după cum se găsește trecut în anuarul militar al anului 1875, negreșit, cu deducțiile legale provocate de anii neactivității creată la 31 Martie 1873.

III. Să se pună data chemării în activitate ca simplă chemare, iar nu ca dată a începerii vechimei ultimului grad, căci atunci fără cuvânt, ar nimicnici Înaltul Decret de înaintare din anul 1872, lipsit de ajutorul puterilor emanate din articolul 1 al legii poziții ofițerilor din 1874 și purtarea treselor de medic principal cl. II în timp de doi ani prin concentrări și diferite misiuni militare ar avea aerul unor fantezii, iar nu rezultatul unei înalte dispozițiuni decretate.

Medic Șef Diviziei I militar,

Medic principal cls. II

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 248, f. 365—368. Copie.]

490

[St. Petersburg, Sep tembrie 1876]

S'au trimis în Serbia 225 soldați ruși, dintre care 45 de ofițeri. Gorciacov l-a primit « amabil ». Împăratul a plecat. « Opinia și guvernul continuă a fi întărâtați ». Gorciacov i-o spune « foarte energetic ». Trebuie închisi ochii asupra trecerii ajutoarelor rusești. « Trebuie mai ales să ne ferim ca neutralitatea noastră să nu pară mai degrabă favorabilă Turcilor decât creștinilor, cum pare a

se crede aici ». Ministrul nădăjduște că se va încheia un armistițiu, apoi pacea. Manevrele de toamnă, la care a asistat și Ambasadorul Angliei, au făcut o excelentă impresie. « Delegația noastră a luat de la Livadia asigurări în acest sens. ... În caz că împrejurările s'ar schimba, împotriva dorinței sale, Rusia s'ar înțelege cu guvernul român și ar porunci ca. să nu se facă nimic ce ne-ar putea păgubi ».

[N. Iorga, *Correspondance diplomatique roumaine*. Nr. 385, p. 169. Textul în limba franceză. Telegramă.]

491

[Bârca, Septembrie] 1876

Urmat adresei cu No. 888, a d-lui comandant al Companiei a X-a de Dorobanți vă invit d-le primar a da tot concursul necesar ce s'ar pretinde în executarea concentrării Dorobanților, rezerviștilor și milițienilor când se va cere, cunoscând d-le primar că pentru orice neexecutare veți fi însuși responsabili.

Subprefect de Balta,
Enculescu

[Arh. primăriei Nedeea, dos. Nr. 22/1876, f. 74. Copie fișă M. St. M.]

492

Constantinopol, 1 Octombrie 1876

Domnule Ministru,

Mă grăbesc a înainta Excelenței Voastre copie după o notă cu data de 11 Octombrie 1876¹⁾, Nr. 45.189/51, prin care Sublimă Poartă înștiințează Agenția că Guvernatorul General al Vilaietului Dunării a fost autorizat a preda Prefectului de Ismail, la cererea acestuia, doi supuși greci și un supus român, arestați la Tulcea și implicați în asasinatul săvârșit la Ismail asupra persoanei Doctorului Rosenthal, supus austro-ungar. Grija cu totul neașteptată pe care o arată Sublimă Poartă de a comunica Agenției rezultatul demersurilor ce s'au făcut direct între autoritățile locale, și fără știința Agenției, pare să indice implicit din partea ei dorința de a eluda orice negocieri diplomatice ulterioare referitoare la o convenție formală de extrădare.

Excelența Voastră veți desluși ușor ciudățenia considerentelor pe cari Sublimă Poartă își întemeiază autorizația ce a acordat Guvernatorului General al Vilaietului Dunării. « Pedepsirea unei crime este întotdeauna mai sigură și mai ușoară în chiar locul în care a fost săvârșită, iar Tribunalele Principatelor Unite sunt competente cu acelaș titlu ca orișicare Tribunal din vreo altă parte

¹⁾ Stilul nou.

a Imperiului și în acelaș grad ». Așa dar, rațiunea pentru care Sublima Poartă permite tribunalelor române să instrumenteze derivă din simple conveniențe de topografie administrativă. Ea binevoește, pe baza unei delegații cu totul benevole, pe baza unei toleranțe binevoitoare, să recunoască acēstor tribunale o competență egală cu aceea a tribunalelor din celalalte regiuni ale Imperiului.

In speranța că Excelența Voastră veți binevoi a trimite Agenției instrucțiunile cari s'o pună în măsură a combate tezele Guvernului otoman, vă rog, Domnule Ministru, să primiți. . . .etc.

Girantul,
Grigore I. Ghica

[*Documente Oficiale. Documente Diverse. București, 1876, p. 101–102. Textul în limba franceză.*]

Anexă la doc. Nr. 492

Constantinopol, 11 Octombrie 1876

Nr. 45.189/51

Domnule Girant,

Prefectul de Ismail a cerut Autorităților Imperiale ale Dunării predarea a doi supuși greci și a unui supus valah, arestați la Tulcea și făcând parte dintr'o bandă care l-a jefuit și asasinat pe doctorul Rosenthal, bancher austro-ungar, cu domiciliul la Ismail.

Guvernatorul General al Vilaietului Dunării, cerând instrucțiuni în această materie la Sublima Poartă, noi l-am autorizat să-i predea pe acuzați autorităților Princiare, pedepsirea unei crime fiind întotdeauna mai sigură și mai ușoară în chiar locul în care a fost săvârșită, și Tribunalele din Principatele-Unite fiind competente în acelaș grad ca și Tribunalele din celalalte părți ale Imperiului.

Aducând cele de mai sus la cunoștința Dv., nu mă îndoesc că Guvernul Princiar va binevoi, din partea sa, să folosească, în caz că se ivesc cazuri, procedee analoage.

Primiți, . . .etc.

Savfet

[*Documente Oficiale. Documente Diverse. București, 1876, p. 102. Textul în limba franceză.*]

493

București, 1 Octombrie 1876

Domnule Ministru,

Am onorul a vă aduce la cunoștință că în conformitate cu Art. 41 din legea dela 27 Martie 1872 și înaltul decret Nr. 895 din 11 Mai 1872, trupele pe timpul concentrărilor din anul curent vor fi așezate pela locuitori în diferite orașe și sate.

In consecință, vă rog, Domnule Ministru să binevoiți a face ceea ce veți crede de cuviință ca autoritățile administrative și comunale să fie avizate, de îndată, despre această măsură, spre a da tot concursul lor, atât în ceea ce privește cantonarea corpurilor armatei, cât și la orice alte trebuințe de care trupele ar avea nevoie în asemenea împrejurări.

Primiți vă rog, Domnule Ministru, asigurarea prea osebitei mele considerațiuni.

Ministru, . . .

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5175, f. 1.]

494

[București,] 1 Octombrie 1876

Domnul Ministru de Război îmi comunică prin adresa Nr. 8398 ca în conformitate cu art. 41 din legea dela 27 Martie 1872 și înaltul decret nr. 895 din 11 Mai 1872, trupele pe timpul concentrărilor din anul curent vor fi așezate pela locuitori în diferite orașe și sate, și prin urmare mijlocește ca autoritățile administrative și comunele să fie avizate despre această măsură, spre a da tot concursul lor, atât în ceea ce privește cantonarea corpurilor armatei cât și la orice alte trebuințe de care trupele ar avea nevoie în asemenea împrejurări.

Vă comunic, D-le Prefect, cele ce preced și vă invit ca să asistați și să dați tot ajutorul pentru darea cuartirurilor armatei concentrate.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5175, f. 2.]

495

București, 1 Octombrie 1876

Am onoare a înainta Domniei Voastre anexat la aceasta întocmai copie după raportul Comandantului Companiei 14-a Ițcani din Regimentul Nr. 7 de Dorobanți sub Nr. 594 și vă rog Domnule Ministru ca văzând cele relatate printrânsul să binevoiți a lua dispozițiunile ce veți crede de cuviință pentru ca autoritățile administrative să înlesnească, iar nu să împiedece în serviciul lor pe comandanții militari.

Primiți vă rog, Domnule Ministru, asigurarea osebitei mele considerațiuni.
p. Ministru, . . .

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5172, f. 13.]

Anexă la doc. Nr. 495

Ițcani, 16 Septembrie 1876

Vroind a mă conforma ord. Dvs. Nr. 1575 confidențial, cu cea mai mare urgență, am găsit nimerit să pretextez cu ocazia primirii companiei dela predecesorul meu Căpitan Dimitriu să fac concentrarea tuturor milițienilor

și rezerviștilor spre a-i primi și a le anunța că voi da ordine în curând pentru începerea exercițiilor, hotărînd ziua de 14 corentei (fiind sărbătoare) am și dat ordin în consecință a se aduna pentru 24 ore la reședința companiei, dar din nenorocire nu am putut reuși în cea mai mare parte din cauză că atât D. Subprefect al plășii respective precum și mai toți d-nii Primari ai comunelor mai cu deosebire acei dela Tudora, Salcia, Corni și Bucecea nu numai că au lipsit a da concursul legal șefilor de garnizoană, dar din contra au alungat pe rezerviști și milițieni ce șefii lor profitase a-i aduna. Mi-au raportat că în fața lor au poruncit că nu au de ascultat decât pe Primărie, încât s'au ivit o mulțime de cazuri de insubordonare. Șefii de garnizoană voind a-și împlini ordinele ce le dedesem, au fost amenințați, insultați și alungați de către milițieni și rezerviști, încât în mare parte aceste cazuri de indisciplină au făcut ca ordinele ce le-am dat să rămâie fără efect.

Dle Maior, cunoscându-mi răspunderea ce-mi incumbă legea militară în cazuri extreme, m'am grăbit a vă supune la cunoștință situațiunea prezentă, rugându-vă să binevoiți urgent a aviza locului competent și a-mi da ordine din timp la ce mijloace să alerg în cazul dat care mi l-ați anunșat prin citatul ordin; este bine înțeles că administrația internă civilă exercită o mai mare autoritate asupra lor și lipsindu-mi concursul, dacă nu s'ar da repede exemple vădite pilduind amestecul ce ia la execuțiunea ordinilor militare; atunci situația ar deveni critică, în prevedere că n'ași putea concentra niciun rezervist sau milițian, pe când din contra ar trebui să aibă cele mai severe ordine, a da tot concursul cel mai energic șefilor de garnizoane, astfel că în 24 ore să am tot omul înscris în controalele Companiei concentrat la reședință la caz de necesitate.....

Aștept urgent răspunsul Dvs.

N. B. Pe rezervistul Goraș Grigore din Breluești, milițienii Luca Valahe și Budeanu Valahe au sărit cu parul, lovindu-l peste mâna stângă care mi-a arătat-o toată umflată și spuindu-mi toți că ei nu sunt în stare din aceste cazuri a îndeplini ordinele militare care li se dau.

Comand. Companiei,
Căpitan Botez

[Arh. St. Buc.. Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5172, f. 14.]

496

[Semlin,] 1 Octombrie 1876

Poarta acceptă armistițiul de cinci luni. Șuvalov și Orlov au comunicat la Londra și la Paris « din ordinul Impăratului Rusiei că Maiestatea Sa dorește foarte mult să se pună capăt vărsării de sânge ». (Se cere în același timp cooperarea acestor guverne).

Agentul Rusiei a primit dela Livadia ordine absolut categorice în acest sens, și de data această se nădăjduște că cuvintele sale nu vor mai fi echivoce.

(Nu se știe care sunt intențiile Germaniei și Austro-Ungariei. Flota engleză nu va face demonstrații). Mai ales la ocuparea Bulgariei de către Ruși nu va consimți Anglia niciodată.

(Sârbii au greutăți cu Cernaiev și societățile panslave stăpânesc țara...). Raporturile dintre Principele Nicolae și Principele Milan sunt din cele mai încordate, mai ales decând a fost proclamată regalitatea, primită cât se poate de rău la Cetinie.

Actualmente totul ar părea, așadar, că tinde spre soluția pașnică. Colegul meu, Reprezentantul Rusiei, mă asigură, însă, că exaltarea este atât de mare printre Ruși că orice temere este justificată și că viitorul apare turbure. Știrile ce ne vin din Constantinopol indică și acolo o stare de spirit tot atât de întărită. După părerea generală, chiar dacă războiul este înlăturat pentru moment, el va izbucni la primăvară.

[N. Iorga, *Correspondance diplomatique roumaine*. Nr. 386, p. 170. Textul în limba franceză.]

497

București, 6 Octombrie 1876

Cab. min. resbel

Dlui ministru Brătianu

Camera

Este neapărată necesitate de un aprovizionament de 40.000 oca orez pentru trupele din Calafat, d-nii prefecți din Galați și Brăila singuri ar putea face această aprovizionare.

Colonel Fălcoianu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 122, f. 420. Telegramă.]

498

[București,] 6 Octombrie 1876

Dl. Ministru de Război pe lângă adresa Nr. 8416 îmi transmite copie după raportul comandantului companiei 14-a Ițcani din regimentul 7 de dorobanți sub Nr. 594, prin care arată că unii primari din acel județ s'au împotrivit la concentrarea rezerviștilor. Vă comunic, D-le Prefect, copie¹⁾ după raportul suscitât și vă invit să cercetați dacă într'adevăr primarii acelor comune au îndărătnicit pe rezerviști de a se concentra după ordinele ce li s'au dat, și în asemenea caz să luați măsuri energice pentru pilduirea acelor primari ca pe viitor acești funcționari să înlesnească, iar nu să împiedice în serviciul lor pe comandanții militari.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5172, f. 15.]

¹⁾ Vezi mai sus Anexa doc. Nr. 495 din 1 Octombrie, datată 16 Septembrie 1876.

București, 6 Octombrie 1876

Domnule Ministru,

Referindu-mă la nota mea, cu data de 29 Iunie trecut, sub Nr. 412, am onoarea să vă rog din nou să binevoiți a da ordin să se înapoeze lui Ștefan Sretcovici și lui Mihail Angelcovici armele și munițiile, care le-au fost luate de către autoritățile princiare din Turnu-Severin; folosesc această ocazie pentru a vă reînoi asigurarea înaltei mele considerații.

M. A. Petronievici

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 180. Originalul în limba franceză.]

București, 8 Octombrie 1876

Domnule Agent, am primit raportul cu No. 207, prin care Domnul Secretar al Agenției îmi aducea la cunoștință, alăturându-mi, în copie nota ce Excelența Sa Savfet Pașa i-a trimis cu ocazia extrădării a trei bandiți care au prădat și ucis la Ismail pe Dr. Rosenthal, bancher Austro-Ungar.

Spre răspuns la aceasta și pentru o mai bună înțelegere a împrejurărilor, am onoare a vă face cunoscut cele ce urmează:

În noaptea de 16—17 Ianuarie trecut, niște criminali, introducându-se în domiciliul doctorului Rosenthal, l-au torturat, din care cauză a și murit jefuindu-l de bani, giuvaeruri și altele.

Făcătorii de rele, în urma crimei au fugit, parte în Rusia și parte la Tulcea, unde au și fost prinși.

Ministerul de Justiție, care ne-a făcut cunoscut toate acestea, ne-a cerut totodată a interveni pentru extrădarea lor. La această cerere însă noi am răspuns, pe de o parte Ministerului Justiției că ne având un cartel de extrădare ne-am expune, (cum aceasta ni se întâmplase mai de multe ori) la un refuz formal iar pe de alta am conciliat ca procurorul de Ismail să intervie pe lângă Prefectul local ca printr'o scrisoare particulară sau prin înțelegere verbală cu Guvernatorul din Tulcea, să ceară extrădarea zișilor criminali, după cum aceasta o și promisese cu ocazia prinderii lor, căci dânsul făcuse deja mai multe îndatoriri autorităților noastre îndată ce cererile ce i se adresau erau formulate oficios.

Iar în ceea ce privește pe criminalul refugiat și prins în Rusia, vom mijloci extrădarea lui, principiul extradării fiind stabilit între noi cu acea putere; aceia ce s'a și făcut.

În urma acestora, autoritățile competente, făcând cererea de extrădare despre care v'am vorbit mai sus, Guvernatorul din Tulcea, a informat Guvernul central despre împrejurări; acesta din urmă s'a grăbit a da satisfacție dorințe-

lor exprimate de autoritățile noastre, trădând în mâinile lor pe criminalii cunoscuți. Cu această ocazie însă, Savfet Pașa găsind de cuviință a face Agenției încunoștiințarea ce mi s'a trimis în copie, eu socotesc, că numai printr'însă Excelența sa nu poate să elucideze principiul de extrădare în materia criminală între ambele țări, fie chiar spre a stabili un modus vivendi de o nedeterminată practică, el fiind specialmente bazat pe reciprocitate pe care însuși Ministrul Otoman ne-o acordă în Nota ce mi-ați comunicat. Afară de aceasta, procedarea ce s'a urmat a fost dictată numai de considerațiunea ce izvoește din respectul datorit instituțiilor judecătorești și legi cum și din zelul ce trebuie pus a se urmări în tot chipul și pedepsi, crimele ce se comit pe teritoriul nostru.

Totuși însă, nu pot împărtăși opinia exprimată de Savfet-Pașa în nota trimisă, în ceiace privește Tribunalele Române, pentru cuvântul că țara noastră fiind un Stat independent de Turcia, administrațiunea Justiției se face după cum ne povățuiește legea și interesele și relațiunile ce putem avea în acest sens cu Sublima Poartă vor fi întemeiate pe drepturile noastre publice recunoscute și pe principiile dreptului internațional.

Cu toate acestea, dreptul nostru de reciprocitate în materie de extrădare rămâne intact și putem la ocazie, primi ori refuza propunerile ce Guvernul Otoman ne va putea face în sensul acesta. În ceiace privește însă partea finală a raportului Domnului Secretar sunt de opiniune că nu este timpul de a sesiza Sublima Poartă despre o chestiune ce pare a fi secundară împrejurărilor de astăzi și care se va putea rezolva și mai târziu.

Primiți, etc.

N. Ionescu

[*Documente Oficiale*, Buc. 1876, p. 103, 104.]

501

București, 9 Octombrie 1876

Ministerul de Rezbel

...Având în vedere decretul No. 1880;

Asupra raportului Ministrului Nostru Secretar de Stat la Departamentul de Rezbel, sub No. 8638,

Am decretat și decretăm:

Art. I. Armata concentrată în anul curent va fi sub a Noastră comandă.

Art. II. Ordinea de bătaie a armatei este precum urmează:

Marele Cartier General

Șef de Stat Major General, Colonel Slăniceanu George, Ministrul Nostru de Rezbel.

Sub-șef de Stat Major, Colonel Barozzi Constantin.

Ofițerii diferitelor Staturi majoare

Secția topografică.

Loc. Colonel Dona Nicolae, Căpitan Brătianu Constantin, Locotenent Groza Moise, Locotenent Culcer Vladimir.

Secția operațiunilor militare.

Maior Băicoianu Serghe, Maior Lahovari Iacob.

Secția artileriei.

Colonel Arion Eracle, Maior Dimitrescu Dimitrie Maican.

Secția geniului.

Locot. Colonel Poenaru Constantin, Maior Ghiurghiu Zamfir.

Secția administrativă.

Intendent Corănescu Constantin, adjunct clasa I Balaban Nicolae.

Secția sanitară.

Inspector general al serviciului sanitar, Davila Carol.

Marele pretor și comandant al Cartierului General, Locot.-colonel Algiu Ion.

Adjutanți domnești și ofițeri de ordonanță.

Colonel Greceanu Ioan, Locot.-colonel Schina Alexandru, locot.-colonel Filiti Constantin, Maior Singurof Alexandru, Maior Schina Nicolae, Căpitan Casimir Emil, Căpitan Vlădoianu Nicolae.

Adjutanții șefului de Stat—Major general.

Căpitan Magheru Romulus, Căpitan Bogdan Nicolae.

Ofițeri de ordonanță.

Căpitan Costescu Alexandru, Locotenent Baldovici Nicolae, Locotenent Dimitrescu Gr. Braboveanu.

Comandant Gendarmilor, Căpitan Zosima Grigore.

Un pluton de gendarmi călări.

Divizia I.

Comandantul diviziei, General Lupu Gheorghe.

Șef de Stat-Major Locot.-colonel Gramont Dimitrie.

Ofițerii Statului-Major al diviziei.

Maior Popescu Mișail, Căpitan Boldescu, Locotenent Atanasescu Grigore, un locotenent sau sublocotenent din trupele călări.

Intendența diviziei, sub-intendent Ghiurghiu Anton.

Medicul diviziei, medic principal clasa II Vercescu Ioan.

Un pluton de 24 călărași.

II Brigadă de infanterie.

Comandant, Colonel Cerchez Mihail.

Ofițer de ordonanță, Locotenent Tomescu Tcodor.

Trupa.

Regimentul 4 de linie

Regimentul 2 de linie

I Brigadă de infanterie.

Comandant, Colonel Sachelarie Otton.

Ofițer de ordonanță, Locotenent Segărceanu Brutus.

Trupa.

Batalionul 4 de vânători.

Regimentul 1 de Dorobanți.

Brigada de cavalerie.

Comandantul brigadei, Colonel Cernovodeanu Pavel.

Un ofițer de ordonanță, un locotenent sau sublocotenent din regimentul
brigadei.

Trupa.

Regimentul I de Călărași.

Regimentul II de Călărași.

Artileria.

Comandant, Maior Carp Ioan.

Două baterii din reg. 2 artilerie.

O coloană de munițiuni.

Geniu.

Un batalion de geniu.

Serviciul sanitar.

O ambulanță divizionară.

Divizia II

Comandantul diviziei, General Zefcari Alexandru.

Șef de Stat-Major, Maior Voinescu Serghe.

Ofițerii Statului-Major al diviziei.

Căpitan Geanoglu Scarlat, Locot. Tătărăscu Nicolae,

Locot. Paladi Teodor, Locot. Laovary Nicolae.

Intenauentul diviziei, sub intendent Apostoliadi Constantin

Medicul diviziei, medic principal clasă 2 Petrescu Zaharia.

Pretor, Maior Lupu Teodor.

Un pluton de 24 călărași.

II Brigadă.

Comandant, Colonel Holban Mihail.

Ofițer de ordonanță, Căpitan Candiano Constantin.

Trupa

Batalionul II de Vânători.

Regimentul III de Linie.

Regimentul IV de Dorobanți.

I Brigadă.

Comandant, Colonel Costaforu Vasile.

Ofițer de ordonanță, Căpitan Căpitănescu Constantin.

Trupa.

Batalion I de Vânători

Regimentul I de Linie

Regimentul VI de Linie.

Regimentul III de Dorobanți.

Brigada de Cavalerie.

Comandant, colonel Formac Constantin.

Ofițer de ordonanță, un locotenent sau sublocotenent din regimentul
brigadei.

Trupa.

Regimentul III de Călărași.

Regimentul IV de Călărași.

Artileria.

Comandant, Locot.-colonel Coslensky Alexandru; adjutant, Maior
Garbarsky Alexandru.

Ofițer de ordonanță, un locotenent sau sublocotenent din artilerie.

Trupa.

5 baterii din Regimentul II de Artilerie.

O coloană de munițiuni.

Geniu.

Un detașament de geniu.

Serviciul sanitar.

O ambulanță divizionară.

Divizia III.

Comandantul diviziei, General Radovici Alexandru.

Șef de Stat-Major, Colonel Gramond Alexandru.

Ofițerii Statului-Major al diviziei: Maior Fălcoianu Alexandru, Căpitan
Băicoianu Nicolae, Locotenent Botes D. Diculescu un locotenent sau sub-
locotenent din trupele călări.

Intendentul diviziei, adjunct clasa I Profiriu Constantin.

Medicul diviziei, medicul principal cl. II Stavrescu George.

Pretor, Maior Lupu Lascăr.

Un pluton de 24 călărași.

II Brigadă.

Comandant, Colonel Ipătescu Grigore.

Ofițer de ordonanță, Locotenentul Balan Temistocle.

Trupa.

Regimentul VIII de Linie

Regimentul V de Dorobanți

I Brigadă.

Comandant, Colonel Anghelescu George.
Ofițer de ordonanță, Căpitan Borănescu Ioan.

Trupa.

Batalionul III Vânători.

Regimentul II Linie.

Un batalion din Regimentul VI Dorobanți.

Cavaleria.

Comandant, Colonel Arion Gheorghe.

Un regiment de călărași.

2 escadroane din Regimentul V de Călărași.

4 escadroane din Regimentul VI Călărași.

Artileria.

Comandant, Colonel Herkt Eurich.

Adjutor, Maior Agarici Ștefan.

4 baterii din Regimentul No. I din Artilerie.

1 coloană munițiuni.

Geniu.

O secție din batalionul de geniu.

Serviciul sanitar.

O ambulanță divizionară.

Divizia IV

Comandantul diviziei, General Cernat Alexandru.

Șef de Stat-Major, Colonel Pencovici Eustațiu.

Ofițerii Statului-Major al diviziei: Maior Gârleanu Emanoil, Căpitan Botez Ion, Sublocotenent Savopolu George, un locotenent sau sublocotenent din trupele călări.

Intendentul diviziei, medicul principal cl. II Otremba Gustav.

Pretor, Lcot.-colonel Arion Apostol

Un pluton de 24 călărași.

Brigada de Infanterie.

Comandant colonel Logadi Ioan.

Ofițer de ordonanță, Locotenent Lambrino Alexandru.

Trupa.

Regimentul V de Linie.

Regimentul VII de Dorobanți

Regimentul VIII de Dorobanți.

Brigada de Cavalerie.

Comandant, Colonel Mavrichi Nicolae.

Ofițer de ordonanță, un locotenent sau sublocotenent din regimentul brigadei.

Trupa.

Regiment VII de Călărași.

Regiment VIII de Călărași.

Artileria.

Comandant, Locot.-colonel Dabija Nicolae.

Adjutor, Maior Pascu Șerban.

Trei baterii din Regimentul No. I de Artilerie.

Geniu.

Un detașament de geniu.

Serviciul sanitar.

O ambulanță divizionară.

Rezerva de artilerie și marele parc.

Comandant, Colonel Anghelescu Alexandru.

Adjutor Locot.-colonel Pastia Mihail.

Intendența rezervei, adjunct cl. I Vrabie Constantin.

Ofițer de ordonanță, un locotenent sau sublocotenent din artilerie.

Trupa.

Șase baterii de artilerie.

Una coloană munițiuni.

Rezerva cavaleriei.

Comandant, Colonel Crețeanu Victor.

Ofițer de ordonanță, un locotenent sau sublocotenent de cavalerie.

Trupa.

Regimentul No. I de Roșiori.

Regiment No. II de Roșiori.

Rezerva de ambulanță.

Art III Ministrul Nostru Secretar de Stat la Departamentul de Rezel este însărcinat cu executarea acestui decret.

Dat în București, la 9 Octombrie 1876.

Carol

Ministru Secretar de Stat
la Departamentul de Rezel,
Colonel Slăniceanu

No. 1945

Raportul D-lui Ministru de Rezel către Măria Sa Domnitorul.

Prea Înălțate Doamne,

Pentru organizarea activă a trupelor concentrate, conform Înaltului Decret No. 1880, din 24 Septembrie, anul curent, am onorul a propune Măriei Voastre, ca, pe timpul acestor concentrări, ordinea de bătaie a armatei să se fixeze astfel după cum este prevăzută în anexatul proiect de decret. Dacă

Înălțimea Voastră aprobă dispozițiunile cuprinse într'însul, rog plecat să binevoiască a-l semna.

Sunt, cu cel mai profund respect,

.

Ministru Secretar de Stat

La Departamentul de Rezel,

Colonel Slănicănu

No. 8638, 1876 Octombrie 8

[*Monitorul Oficial*, No. 226 din 10/12 Oct. 1876, p. 5545, col I, II, III, p. 5546—47, col. I.]

502

[București, 11 Octombrie 1876]

Având în vedere greutățile ce întâmpină Dorobanții și Călărașii pentru a se putea justifica în același caz întârzierea peste concediu conform ordinului de zi no. 269 dela 29 Noembrie 1868 publicat în *Monitorul Oficial* no. 50 din acel an, având în vedere că actele ce sunt a se prezenta pentru această justificare și de unii și de alții sunt întotdeauna incomplete și supuse la controlul deciziei:

I. Orice Dorobanț sau Călăraș ce se află bolnav când este aproape să intre de schimb sau orice grad inferior din armata permanentă în concediu se află bolnav sau când se apropie epoca a se întoarce la corp este obligat să anunțe imediat pe primarul comunei care transportându-se la locuința militarilor și după ce-i va vedea, pe de-o parte îl autoriză aceasta în caz cu condițiunea însă să nu iasă la muncă sau la pietriș iar pe de alta să anunțe cazul imediat comandantului corpului din care face parte acel militar. Această autorizațiune a primarului va avea putere numai pentru 10 zile și numai o singură dată în cursul unui semestru pentru un an.

II. In cazul că militarul va fi mai greu bolnav și va avea trebuință a lipsi dela serviciu mai mult de 10 zile, aceia din armata permanentă... indiscifrabil... sau dela o concentrare aceia din armata teritorială, primarul este obligat ca imediat să ceară într'adins venirea medicului de plasă spre a ridica pe bolnav sau să se pornească în spitalul districtului spre a i se da ajutoare medicale... fila ruptă... timp va trebui să înștiințeze autoritățile militare despre motivele neprezentării... indiscifrabil... [sic] la serviciu, despre dispozițiunile luate.

In cazul întâi, notificarea primarului, va lipsi justificat pentru absența omului.

In cazul al doilea primarul va trebui să trimeată corpului un certificat de boala omului, dat de medicul de arondisment și contrariu, vizat de medicul de județ. In această certificat se va specifica boala de care suferă omul, precum și timpul pe cât va avea trebuință a se căuta și a se putea duce la Corp, pentru aprobarea prelungirii concediului. Corpul la primirea certificatului se va conforma celor prescise în instrucțiunile ministeriale din 5 Iunie 1865, relative

la acordarea concediilor de convalescență acordate gradelor inferioare. Dispozițiunile anterioare și contrare celor de față se abrogă.

Ministru de Război,
Colonel Slăniceanu

[Arh. primăriei Nedeea, dos. Nr. 22/1876, f. 71—72. Copie după fișă M. St. M.]

503

Turnu-Severin, 12 Octombrie 1878

Domnule Ministru,

Am onoare a supune la cunoștința Domniei Voastre că în zilele de 8, 9, 10 și 11 curent afară de pasageri, s'a trecut în Cladova 91 pachete sub «Crucea Roșie». Dintre acestea 41 aveau pe deasupra mantale militare și lăseau după forma lor că conțineau puști. După grosime nu putea fi mai mult de 3—4 bucăți în fiecare pachet.

Binevoiți vă rog Domnule Ministru a primi asigurarea profundului meu respect.

Căpitanul Al. Nicolescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 283.]

504

Petersburg, 14 Octombrie 1876

Marele Duce Nicolae a plecat ieri seară, Miercuri, la Livadia, chemat de Impărat. Se socotește că această știre este gravă și că indică un început de acțiune. Ambasadorul Germaniei, care a sosit aseară, va pleca îndată la Livadia. Se crede că a fost însărcinat cu o misiune specială de Impăratul Wilhelm, dat fiind că, după aceia, se va înapoia la Berlin. Guvernul rus nu prea pare înclinat să admită prelungirea, cu șase săptămâni, a unui armistițiu, de șase săptămâni. Se presupune că această propunere a Porții este făcută cu intenția de a câștiga timp pentru a se sustrage, apoi, programului Puterilor. Asasinatul Consulului turc, de origină greacă, și a soției sale la Tiflis, a produs o mare emoție. Cancelarul Consulatului a dispărut. Giers a scris Ambasadorului Turciei o scrisoare de condoleanțe și i-a făcut o vizită oficială.

Girant Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 236. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

505

Belgrad, 17 Octombrie 1876

Domnule Ministru,

..... Un membru important al guvernului sârb susținea, de curând, că numărul militarilor ruși în Serbia nu atinge trei mii de oameni. Corpul diplomatic de aci este totuși informat că ar fi — după cum am indicat într'un raport precedent — vreo șapte până la opt mii de oameni și o mie deofițeri.

Colegul meu, reprezentantul Angliei, mi s'a adresat, spunându-mă că Colonelul Lord Lindsay, vistiernic al ordinului Sft. Ioan al Angliei, ar dori să vină în România pentru a instala spitale, dacă țara noastră ar intra în acțiune. I-am răspuns că, neavând nicio informație oficială sau de alt fel, asupra vreunei schimbări care ar fi intervenit în politica României, nu pot da niciun răspuns cererii sale.

Ziarele, făcând în articolele lor asupra României tot felul de aprecieri și de ipoteze cu privire la rolul pe care-l va juca țara noastră, au turburat pe toată lumea.

Din cafenele și până în saloane, se discută cu voce tare chestiunea independenței noastre și a regalității și toată lumea se așteaptă zilnic să le audă proclamate. Sunt asaltat în fiecare zi de tot felul de întrebări și convorbiri asupra intențiilor României, aceasta în scopul de a-mi smulge unele afirmații sau unele confirmări, ale știrilor sau svonurilor care circulă.

Le răspund numai printr'o tăcere încăpățânată, dar, în asemenea împrejurări, și tăcerea dă loc la interpretări:

Nu mi se pare nepotrivit, Domnule Ministru, să vă semnalez, cu această ocazie, impresia pe care mai sus amintitele articole din presa străină a făcut-o atât asupra opiniei publice și a sferelor guvernamentale ale acestei țări, cât și asupra membrilor corpului diplomatic din Belgrad.

În ce privește opinia publică, ea ne-a fost câștigată dintr'o dată numai prin critica unui articol din «Pester Lloyd» în care se spune că Suveranul nostru a preluat Comandamentul armatei și că aceasta ar fi eșalonată dealungul Dunării. Guvernul sârb a telegrafiat îndată agentului său la București, pentru a-i cere informații. I se răspunse că Domnul Agent sârb nu știa nimic. Voia bună nu încetează totuși să domnească printre oameni și ieri tot orașul vorbea că la București se proclamase independența și regalitatea.

Primul rezultat pe care aceste știri l-au avut în sânul corpului diplomatic a fost asediul pe care l-am suferit din partea colegilor mei, doritori de a avea informații pozitive.

Nu le-am putut satisface nerăbdarea. Convorbirile care au avut loc cu această ocazie m'au făcut să întrezăresc existența a două grupuri. Primul, sincer favorabil nouă, compus din reprezentanții Germaniei, Rusiei, Italiei și Greciei și al doilea, orientat într'alt sens, compus din reprezentanții Austriei, Franței și Angliei. Aceasta, desigur, în măsura în care acești domni reprezintă, pentru moment, părerile guvernelor lor.

Am onoarea de a anexa acestui raport ultima serie a buletinelor de război apărute.

Binevoiți a primi, Domnule Ministru, asigurarea înaltei mele considerații.

A. Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 212—213. Originalul în limba franceză. Raport confidențial.]

București, 18 Octombrie 1876

Ministrul de rezel

... Asupra raportului Ministrului Nostru Secretar de Stat la Departamentul de Rezel, sub. No. 2,846;

Văzând jurnalul Consiliului de Miniștri No. 1, încheiat în ședința dela 15 Octombrie;

Am decretat și decretăm:

Art. I. Jurnalul Consiliului de Miniștri, se aprobă.

Art. II. Se deschide un credit suplimentar de lei 25.000, la capitolul 12, art. 30 al bugetului armatei pe 1876, din paragraful de 500.000 lei, pentru întâmpinarea cheltuelilor de transport cu trupele concentrate.

Art. III. și cel din urmă. Ministru Nostru Secretar de Stat la Departamentul de Rezel este însărcinat cu executarea acestui decret.

Dat în București, la 18 Octombrie 1876.

Ministru Secretar de Stat
la Departamentul de Rezel,

Carol

Colonel Slăniceanu

No. 1988

Raportul Dlui Ministru de Rezel către Măria Sa Domnitorul

Prea Înălțate Doamne

Am onoarea a supune aprobării Înălțimii Voastre jurnalul Consiliului de Miniștri No. 1 din 15 Octombrie, prin care autoriză deschiderea unui credit suplimentar de lei 25.000, pentru întâmpinarea cheltuelilor de transport cu trupele concentrate, rugând pe Măria Voastră a subscrie alăturatul proiect de decret.

Sunt, cu cel mai profund respect,

.
Ministru Secretar de Stat la
Departamentul de Rezel,
Colonel Slăniceanu
1876, Octombrie 16.

No. 2.846

CONSILIUL MINIȘTRILOR,

Jurnal

Consiliul de Miniștri, în ședința de astăzi Vineri, 15 Octombrie 1876, luând în considerație referatul Dlui Ministru de Rezel, sub No. 2.842, încuviințează deschiderea unui credit suplimentar de lei 25.000, la capitolul 12, art. 30 al bugetului armatei, pe 1876, din paragraful de 500.000 lei, pentru întâmpinarea cheltuelilor de transporturi cu trupele concentrate.

Dispozițiile acestui jurnal se vor aduce la îndeplinire, după înalta aprobare a Înălțimei Sale Domnitorul.

Miniștri: I.C. Brătianu, G.D. Vernescu, Colonel Slăniceanu, N. Ionescu.
No. 1

Referatul Dlui Ministru de Rezel către Consiliul de Miniștri, cu No. 2.842 din 14 Octombrie 1876.

Domnilor Miniștri,

Capitolul 12, art. 30 al transporturilor și munițiilor din bugetul anului curent, fiind epuizat și cu ocaziunea concentrării trupelor făcându-se cheltueli indispensabile de transporturi.

Vă rog să binevoiți a aproba deschiderea unui credit suplimentar de lei 25.000 asupra exercițiului anului curent, din paragraful de 500.000 lei.

Ministru de Rezel,

Colonel Slăniceanu

[*Monitorul Oficial*, No. 235—21/2 Nov. 1876, p. 5690.]

507

Petersburg, 18 Octombrie 1876

În fruntea numărului său de astăzi, « ziarul din Sft. Petersburg », publică următoarele rânduri:

« Maiestatea Sa împăratul a binevoit să primească, astăzi, 18 Octombrie, ca Aghiotantul General Ignatiev să declare Sublimei Porți că, dacă în termen de două zile, ea nu acceptă un armistițiu de șase săptămâni sau de două luni și nu dă ordine imediate pentru oprirea operațiilor militare, Ambasadorul va părăsi Constantinopolul cu tot personalul Ambasadei și legăturile diplomatice vor fi rupte ».

Girant

Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 217. Originalul în limba franceză. Telegrama.]

508

București, 20 Octombrie 1876

Domnule Ministru

Domnul Consul General al Germaniei, mă informă prin nota sub Nr. 1895, că mai mulți supuși germani, domiciliați în București, au fost înștiințați a prepara cuartiruirea pentru a primi spre locuire soldați aparținând trupei concentrate în capitală; că dacă acest fapt s'ar realiza, ar constitui o sarcină personală de care supușii germani au fost totdeauna exemptați și că pentru a preveni reclamațiuni care nu ar lipsi de a se ivi, Consulatul General cere inter-

venirea mea, după acum spre a se da ordinele necesare, pentru exemptarea de cartier militar a oricărei persoane care ar putea aparține naționalității germane.

Vă rog dar, Domnule Ministru, să binevoiți a lua dispozițiuni în sensul acestei cereri și a primi asigurarea prea osebitei mele considerații.

Ministru,
N. Ionescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5175, f. 3.]

509

Viena, 20 Octombrie 1876

Ziarul «Fremdenblatt», care este cel mai însemnat dintre ziarele ofici-oase, publică un articol extras așa zis dintr'o corespondență din București, dar care am motive să cred că este inspirat pe loc. (Articolul), după ce aduce un prinos de omagiu lealității principelui și țării, recunoaște că România fiind lipsită deodată de garanția Puterilor, s'ar putea afla în necesitatea de a rupe ultimele legături care o mai fac încă să atârne de Turcia, iar în acest caz Pute-riile n'ar avea nimic de obiectat față de revendicările României. (Acest fel de a vedea este atât de nou în presa austriacă încât dă loc la fel de fel de comen-tarii.)

Bălăcianu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 8 și 9. Reprodușă și în *Documente Oficiale*, 1878, p. 37. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

510

Zimony, 20 Octombrie 1876

Marți la miezul nopții armata lui Cernaiev a fost împreșiată; dezastrul este complet și ireparabil; nu mai rămân de cât șaptesprezece mii de oameni sub [comanda lui] Horvatovici despărțiți de [căt-re] Morava. Alexinaț și Deli-grad, părăsite, sunt incendiate de către Sârbi; aproape toată artileria este pierdută; șaptezeci la sută dintre Ruși au căzut, și una sută șaptesprezece ofițeri sunt morți. Ignatiev a cerut armistițiu [în termen] de patruzeci și opt de ore, sau va pleca. Toți oamenii valizi au fost chemați sub arme. Consternația generală a ajuns la culme. Măine urmează să sosească una mie Ruși pentru ocupa Belgradul.

Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 223. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

Tarskoe-Selo, 20 Octombrie 1876

Evenimentele deplorabile care însângerează peninsula Balcanilor au impresionat adânc Europa. Cabinetele s'au consfătuit și au recunoscut necesitatea de a pune capăt acestei stări de lucruri, întru onoarea omenirii și liniștea generală. Ele au oprit vărsarea de sânge impunând un armistițiu celor două părți, și au convenit a stabili bazele pe cari să fie așezată pacea așa încât să se ofere populațiilor creștine garanții serioase împotriva abuzurilor necurmte ale administrației turce, precum și împotriva neînfrânării arbitrare a funcționarilor otomani, și de asigura astfel Europa împotriva reîntoarcerii periculoase a astfel de crize sângeroase.

Cabinetul Imperial a contribuit din toate puterile sale la constituirea unei unități de vederi în sânul Marilor Puteri într'o chestiune în care interesele politice trebuie să se plece în fața interesului mai general al omenirii și al liniștei în Europa. El nu va neglija nimic din toate câte pot depinde de el pentru ca acest acord să ducă la un rezultat serios și durabil, corespunzător exigențelor conștiinței publice și păcii generale.

Dar pe când diplomația deliberează de un an de zile spre a traduce în fapt acordul ce se manifestă în voințele țărilor europene, Poarta a găsit răgazul de a aduna din fundurile Asiei și Africei, contingentele noi și vechi ale forțelor celor mai puțin disciplinate ale islamismului, de a excita fanatismul musulman și de a sdrobi sub povara numărului populațiile creștine cari lup'ă pentru existența lor. Autorii acelor îngrozitoare măceluri cari au revoltat Europa continuă a se bucura de nepedepsire iar, la ora aceasta, exemplul lor propagă și perpetuează pe toată întinderea Imperiului otoman și sub ochii Europei indignate aceleași fapte de violență și barbarie.

În această situație, Majestatea Sa Impăratul cu totul hotărît în ce-l privește de a urmări și de a atinge, prin toate mijloacele ce-i stau la dispoziție, scopul ce și l-au trasat împreună Marile Puteri, a socotit necesar să mobilizeze o parte din armata sa. Majestatea Sa Imperială nu dorește războiul și este gata a face tot ce-i stă în putere spre a-l evita. Dar M. Sa este hotărîtă a nu se opri atât timp cât principiile recunoscute echitabile și omenești necesare de către întreaga Europă, și cărora li s'a alăturat cu toată energia, simțământul public al Rusiei, nu vor fi găsit o aplicare desăvârșită și asigurată prin garanții efective.

Sunteți autorizat a da citire prezentei telegrame Dlui Ministru al Afacerilor Străine și a-i lăsa copie.

Primiți, etc.

Gorciacov

Pentru conformitate: Baronul Stuart

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 231—232. După o copie a originalului în limba franceză. Notă telegrafică circulară.]

[București, 21 Octombrie 1876]

Domnilor Senatori,
Domnilor Deputați,

Simțind necesitatea de a termina cu o zi mai înainte opera laborioasă a reformelor și îmbunătățirilor, pe care țara le așteptată cu o legitimă nerăbdare dela Domniile-Voastre, și în fața grelelor circumstanțe prin care trecem, în mijlocul evenimentelor ce se desfășoară împrejurul nostru, m'am determinat să înainteze epoca fixată de Constituțiune pentru întrunirea Corpurilor Legiuitoare, și să Vă convoc în sesiune extraordinară.

Raporturile noastre cu statele străine sunt din cele mai bune. Din partea tuturor Puterilor garante suntem încurajați întru menținerea atitudinii noastre neutrale, pe care guvernul Meu a adoptat-o încă dela începutul luptelor ce se urmează în peninsula Balcanilor. Însă-și Sublima Poartă se pare acum dispusă a recunoaște justiția revendicațiunilor noastre. Pe toată ziua, putem zice, avem semne bune despre sentimentele binevoitoare de care sunt animate în privința României toate Puterile cele mari ale Europei.

Așa, mulțumită direcțiunei prudente și ferme ce reprezentanții națiunii au imprimat guvernul meu, avem temei de a spera că, atunci când pericole mai presus de forțele noastre ar amenința Statul Român, puternicul scut al Europei garante nu ne va lipsi întru apărarea integrității teritoriului și a drepturilor noastre naționale.

Avem însă cea mai deplină încredere că un viitor apropiat va aduce liniștea în Orient, grație silințelor ce toate Puterile Europei pun pentru ameliorarea soartei popoarelor creștine.

[*Monitorul Oficial*, No. 235—21/2 Nov. 1876 p. 5689.]

București, 22 Octombrie 1876

Armistițiul fiind semnat la Constantinopol noaptea trecută 2 Noembrie, negocierile de pace vor începe fără întârziere.

O problemă între altele se va impune probabil negociatorilor: este vorba de sancționarea garanției date României prin tratate. Neutralitatea noastră nu este bine pentru noi și pentru Europa decât dacă Puterile garante acordă României printr'un act internațional o garanție specială în previziunea eventualității unui război între una dintre Puteri și Turcia.

Vă rog sondați cu cea mai mare discreție dispoziția în această privință a guvernului pe lângă care sunteți acediat. Veți binevoi a-mi comunica neîntârziat rezultatul demersurilor dv.

N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 13. Reprodușă parțial în *Documente Oficiale*, 1878, p. 37. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

București, 22 Octombrie 1876

Răspunsul la telegrama dv. alarmantă vă va fi dictat de împrejurări. În cazul unor tulburări veți cere ambasadei franceze sau austro-ungare, ca fiind cele mai în apropiere, ospitalitatea în numele României pentru personal și arhive și protecția pentru naționali noștri.

N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 267. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

[București, 23 Octombrie 1876]

D. Ion A. Sturdza. Dlor am de adresat Dlui Ministru de Resbel o interpelare care are de obiect a se ști dacă Ministrul are cunoștință despre împrejurările, că, din momentul când se convocă rezerviștii dela căminele lor și de când se iau recrutații, și până la ajungerea lor la corp în timp de mai multe zile, nu capătă nimica pentru hrana lor, încât sunt siliți să se împrumute cei mai săraci dela cei mai avuți pentru ca să se poată întreține.

De aceasta vroiam să adresez această interpelare Dlui Ministru de Resbel, mai ales că acum sunt bugetele de format și că pot prevedea în ele sumele necesare.

D. Ministru de Resbel. Dlor, rezerviștii vin singuri la centrul companiei teritoriale unde sunt înscriși și-și primesc întoldeauna îndestularea, regulat precum asemenea și-o primesc și recruții. Cele spuse de Dl. Sturza nu știu să se fi întâmplat, cel puțin până acum nu a venit la cunoștința mea un asemenea caz, căci după cum am zis, atât rezerviștii, cât și recruții își au îndestularea lor.

D. I. Sturza. Fiindcă, Onor. D. Ministru a avut bunăvoința ca să-mi răspundă acum chiar, apoi la afirmarea sa îi răspund și eu prin afirmare; dacă are dreptul Dsa să fie crezut pe cuvânt, atunci și eu cred că am dreptul să fiu crezut pe cuvânt; și încă mai mult, eu cer ca D. Ministru să-mi dea desmințire, întrebând de exemplu la districtul Tutova cu ce trăiesc rezerviștii și recruții până la ajungerea lor la corp.

Dlor, am avut și eu un rezervist în serviciu și îndată ce l-au chemat s'a dus la cazarmă, de unde se întorcea în toate zilele, până ce le-au venit ordinul definitiv de plecare.

Eu l-am întrebat dacă sunt mulți rezerviști și mi s'a răspuns că sunt din tot județul; am întrebat asemenea dacă li se dă hrană și mi s'a spus că nu capătă nimic și până ce nu ajung la corp nu este de unde să le dea. M'am informat apoi dela alții și tot astfel mi s'a răspuns. D. Ministru poate să se informeze dela maiorul de dorobanți și dela căpitanul de călărași al localității, care pot să-i dea lămuriri foarte bune în privința aceasta. Căci îndată ce se ia un rezervist sau un recrut dintr'o plasă, el vine pe drum cu ceece are dela părinții săi,

fiindcă nu li se dă nimic pe cât voiajează și până ce sosesc la corp. D. Ministru a afirmat că li se dă; dară eu afirm din contra că nu li se dă nimic, fiindcă nu este de unde să li se dea; căci pentru aceasta ar fi trebuit să fie o sumă disponibilă în buget, nu numai pentru timpul de când s'a înscris la corp, ci și pentru timpul cât merge pe drum, din momentul de când sunt luați dela locuințele lor. Și fiindcă acum Camera se află între două afirmațiuni contrarii una alteia, eu cred că ea nu poate să creadă pe niciuna, ci trebuie să se convingă prin ea însăși, numind o a treia persoană, numind o comisiune de anchetă, în care mă însărcinez și eu să probez acest fapt. D. Maior Lipan un om foarte competent și onorabil, șeful dorobanților de Tutova, a zis în privința aceasta, pe cât știu, că nu are nicio sumă alocată și nu este de unde să li se dea hrana pentru acel timp; așa încât acești bieți oameni, care trebuiesc încurajați pentru serviciul și tributul lor de sânge, ce trebuie să-l dea pentru patrie, din contra sunt descurajați dela început. (Intreruperi). Repet că sunt chiar dela început descurajați fiind supuși la un regim, care ar semăna mai mult cu o pedeapsă.

Dacă D. Ministru nu știe aceasta, nu are decât să se unească cu mine, pentru a se numi o anchetă și atunci se va convinge că cauza este, că nu s'au alocat în buget sumele necesare.

Această interpelare nu o fac din spirit de ostilitate, ci mai cu seamă dintr'o intențiune binevoitoare, căci ași dori să nu fie deloc descurajați acei oameni, care se iau pentru serviciul țării lor.

Încă odată dar, rog pe Dl. Ministru de Resbel, dacă voește să se informeze pentru districtul Tutova, la D. Maior Lipan și la comandantul de călărași și cred că se va convinge că am avut dreptate de a-i indica, că trebuie să aibă în vedere aceasta la facerea bugetelor spre a nu se mai da loc pe viitor la asemenea fapte descurajatoare, provenite din cauza unei simple neprevederi.

D. Ministru de Resbel. Dlor, când am răspuns Dlui Sturza în această privință, am spus cum se petrec lucrurile în general; însă dacă va fi un caz, izolat eu voi cerceta și peste două, trei zile voi răspunde. Nu înțeleg însă ca D. Sturza să facă o chestiune așa de gravă din aceasta, când eu afirm numai ce e scris în regulament că toți recruții care sunt aduși pela corpuri își primesc îndestularea care le e de trebuință; căci nimeni nu-și poate lua proviziuni pentru timp de 10 sau 12 zile. Și eu am fost șef de regiment, am trecut prin toate gradele ierarhiei militare, am luat parte la recrutări și știu cum se petrec lucrurile. Dacă va fi un caz izolat în care să se fi urmat ceea ce arată D. Sturza, eu nu-i dau o denegare Dsale, ci din contra, declar încă odată că iau act de această denunțare, voi cerceta faptul, și în puține zile voi da răspuns cu care sper că Dsa va fi satisfăcut. În ceea ce privește descurajarea de care a vorbit D. Sturza, protestez contra acestei aserțiuni și declar că toți oamenii chemați, au fost foarte voioși a veni sub arme. . . (aplauze)

Voci: Așa este. . . (aplauze).

[*Monitorul Oficial*, Nr. 240—28/9 Nov., 1876, p. 5790.]

București, 23 Octombrie 1876

Domnule General,

Cu începere de mâine 24 curent, 4 ofițeri ai Marelui Cartier General trebuind a porni în recunoașteri militare, vă rog să binevoiți a da ordine la vreunul din Corpurile călări a ne trimite în fiecare zi câte 4 ordonanțe călări la Marele Cartier General (zlătari) la 9 ore a.m. pentru a însoți ofițeri în recunoașteri în toate zilele până la ora 5 p. m. când recunoașterea se va termina.

Se va da ordin direct corpului a nu mai trimite ordonanțele.

Șeful Depozitului,
Colonel Barozzi

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 647, f. 7.]

București, 23 Octombrie 1876

Domnule Primar,

Domnul Ministru de Externe îmi face cunoscut prin adresa Nr. 11008 că dl. Consul General al Germaniei l-a informat prin nota Nr. 1895, că mai mulți Germani domiciliați în București au fost înștiințați a prepara cuartirului pentru a primi spre locuire soldați aparținând trupei concentrată în capitală; că dacă acest fapt s'ar realiza, ar constitui o sarcină personală de care supușii germani au fost totdeauna exceptați și că pentru a preveni reclamațiuni care nu ar lipsi de a se ivi, Consulatul General cere a se da ordinele necesare pentru scutirea de cuartirul militar a oricărei persoane care ar putea aparține naționalității germane. Această cerere fiindu-mi recomandată de dl. Ministru de Externe, cu mijlocirea de a se lua dispozițiuni în sensul celor ce preced, am onoare a comunica Dv. Domnule Primar spre știință și regulă.

Priniți, Domnule Primar asigurarea distinsei mele considerațiuni.

Ministru, . . .¹⁾

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5175, f. 4.]

[Galați,] 23 Octombrie 1876

Ordin de zi Nr. 2

Prin ordinul de zi Nr. 2 al Diviziei III-a Activă, fiind numit Comandant al Trupelor cantonate în orașul Galați, fac cunoscut trupelor Reg. 8 de Linie, Reg. 3 de Dorobanți partea activă, Reg. Nr. 5 Călărași (escadronul activ numai)

¹⁾ Fiind concept, lipsește semnătura.

că cu începere de mâine 24 curent, Regimentele la orele 9 dimineața să trimeată la raport pe ofițerii ce fac funcție de Adjutanți ai acelor Regimente, iar escadronul pe Sergent Major la localul Reg. Nr. 8 de linie (Biroul ofițerului de zi) cu situația de starea Corpului partea activă spre a se forma raportul general. Dl. Lt. Bălan ajutorul Brigadei va primi aceste raporturi va întocmi raportul general care mi se va prezenta în biroul meu (Localul Cazărmei 8 de linie) la orele 10 după vederea acelu raport și darea ordinelor, dl. Ajutant al Brigadei va merge în ținuta de companie la orele 12 la Comadantul Diviziei active și va prezenta Domnului General Comandant, raportul; ajutoranții Corpurilor însă de la Brigadă se vor întoarce la Corpurile din care fac parte unde vor anunța D-lor Comandanți respectivi ordinele din acea zi, de vederea [cărora] Corpurile vor subsemna.

Comandantul brigadei,
Colonel Ipătescu Grigore

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 748, f. 1.]

519

[București,] 24 Octombrie 1876

Impărțirea cuartirelor având a se face în curând în oraș, sunteți invitat ca să interveniți pe lângă primărie, a se lua de îndată măsurile cele mai nemerite pentru aceasta, încât să nu se întâmpine nici o plângere din partea cetățenilor nici nemulțumiri și reclamári din partea comandanților respectivi.

Puneți Domnule Prefect, în caz de trebuință, la dispoziția primăriei agenției Dvs. polițieneste cu sarcina ca prin concursul lor stăruitor și bunăvoință, să devie mai lesne de îndeplinit.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5175, f. 6.]

520

Paris, 25 Octombrie 1876

Eri am profitat de ocaziune ce mi s'a oferit pentru a vedea pe ducele Decazes și cred că nu este fără interes a vă raporta cu exactitate pe cât mă va erta memoria, cuvintele ministrului Treburilor din afară ale Franței.

«Știu, mi-a zis el că ați fost și că tot mai sunteți îngrijorați de evenimentele cari se petrec în vecinătatea voastră. Nu aveți de ce să vă temeți. Toți am privit cu mulțumire și cu aprobare atitudinea demnă și liniștită ce ați păstrat fără a vă arunca nici într'o parte nici într'altă. Dar totodată nu vă pot ascunde că ne-am îngrijat când ați început a vă agita, a concentra oștirea și a vă pregăti de o acțiune într'o cauză care nu vă privește sub niciun punct de vedere. Ne-am îngrijat pentrucă ieșind din neutralitate ce vă este prescrisă nu ați mai putea

beneficia de avantajele garanției Europei. Aveți toate simpatiile noastre și toți vă purtăm cel mai mare interes pentru că ne reprezentați în Orient și pentru că ați devenit necesarii echilibrului Europei. Nu sunt bonapartist napoleonist, nu am aprobat politica împăratului Napoleon, dar trebuie să convin că nu pot să nu laud ceiace a făcut în România. Ați devenit o *națiune*, ați știut să vă faceți necesarii Europei și ea nu poate să nu vă menție și să nu vă garanteze existența. Nu puteți peri decât cu distrugerea echilibrului european, ceiace nu este admisibil, nici astăzi nici mâine ».

La observațiunea mea că deși cuvintele Excelenței Sale [sunt] foarte măgulitoare și asigurătoare pentru noi, dar că ar fi nedrept să nu avem aspirațiunile noastre și o ambițiune legitimă și să nu căutăm a ne folosi de împrejurări, Ducele mi-a răspuns că Puterile Europei caută să îmbunătățească și să înalțe pozițiunea creștinilor și că este o consecvență naturală ca noi cari suntem avantpostul Europei, reprezentanții ideilor și civilizațiunei ei să avem totdeauna o pozițiune mai înaltă decât a celorlalte țopoare, a adăugat că: « Cu cât se va îmbunătăți starea creștinilor cu atât nivelul vostru politic are să se ridice. Dar a vă spune cu cât și până la ce grad are să se ridice de astădată nu o pot spune, nici nu o pot ști. Franța face parte din Concertul Europei și nu se poate despărți de celelalte puteri; orice s'ar face, trebuie să se facă într'un acord comun ».

După aceasta luând șirul evenimentelor cari s'au desfășurat la noi dela 1856, mi-a observat că am mers neconținut tot în sus, că nu puțin timp din *Principatele Unite* ce erau după tratat am fost recunoscuți ca Românie, că am încheiat convenții comerciale, că cu toată protestarea Porții și cu tot sprijinul ce a dat Franța și Anglia acelei protestări precum era datoria lor să-i dea după tratat, astăzi Franța iscălește convenție cu România contra tarifelor ce are cu Poarta.

« De fapt a adăugat, sunteți independenți, aveți toate prerogativele unui stat suveran; înăuntru faceți cum vreți și ce vreți, în afară încheieți tratate cu puterile Europei, aveți reprezentanți cari sunt primiți întocmai ca reprezentanți ai unei puteri suverane cu singura deosebire că la anul nou nu sunt primiți în același rând cu reprezentanții celorlalte state, o diferență neînsemnătoare care depinde de voi să o faceți să dispară prin oamenii ce ne veți trimite. Nu cred și nu am crezut niciodată că teritoriul României să fie călcat; mai dăunăzi Domnul Roseti m'a întrebat ce am face dacă Rusia ar intra în România. I-am răspuns că nu știu, pentru că nu mă pot despărți de Concertul European și că prin urmare singur nu pot lua nici un angajament, dar vă pot spune că nu aveți a vă teme de nimica pe cât timp veți pastra neutralitatea. Cu toții voim a face ceva bun pentru creștini. Rusia într'această chestiune a voit să ia inițiativa, era în drept să o facă, suntem datori să o urmăm, dar dela îmbunătățirea soartei creștinilor și până la ocupațiunea și la conchiste este departe, nu aveți decât să observați cum în Anglia unde opiniunea se emoționase atât de mult la glasul lui Gladston și bătrânilor lorzi John Roussel și Stratford

de Redcliffe, îndată ce s'a auzit vorba de ocuparea Bulgariei acea opinie s'a prefăcut ca prin minune. Nu aveți temere, fiți cuminte precum ați fost și nu vă îndoiiți de viitor ».

Am crezut util, Domnule Ministru, a vă relata această conversațiune care a durat mai mult de o oră și jumătate. În tot timpul Convorbirei Ducele a manifestat cea mai mare și mai sinceră afecțiune pentru România și nu mă îndoiesc un minut că poartă țării noastre un mare interes. Chiar într'acea zi Ducele mi-a făcut onoare a-mi întoarce vizita.

Primiți, Domnule Ministru, încredințarea respectuoasei mele considerațiuni.

Ion Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 24 și 25.]

521

Roma, 25 Octombrie 1876

Domnule Ministru,

Primind telegrama domniei voastre Nr. 483 m'am grăbit a vedea chiar în acea zi pe D-l Melegari cu care m'am întreținut aproape jumătate de oră. Am început convorbirea despre armistițiu care este acum la ordinea zilei și de mai multe ori în cursul acestei convorbiri mi-a repetat că este de dorit în interesul general al Europei să se facă o pace cât se va putea mai durabilă. Căutam să aduc convorbirea astfel ca să pot sonda părerea d-lui ministru asupra chestiunii de care-mi vorbiți prin telegrama menționată mai sus și am început a vorbi despre atitudinea României în mijlocul tulburărilor din Orient. E. S. aprobând atitudinea aceasta, totuși mi-a observat despre trecerea voluntarilor ruși. Am răspuns la aceasta observațiune d-lui ministru că guvernul nostru nu putea să ia nicio măsură în privința acestor trecători care se prezentau la frontieră cu pașapoarte în regulă, fără să nu-i se impute o călcare a principiilor care regulează raporturile dintre națiuni.

Aici mi s'a prezentat ocaziunea destul de bună de a trage atențiunea d-lui ministru asupra momentului propice în care se găsesc Puterile garante ca prin un act internațional să dea o sancțiune garanțiilor de neutralitate a României, ca sub nicio formă să nu poată fi violată și că în orice moment și în fața oricăror împrejurări să putem conta pe eficacitatea și validitatea acelor garanții. Dl. ministru, deși cu un moment înainte îmi observase despre trecerea voluntarilor ruși mi-a răspuns: că sancțiunea garanțiilor neutralității României sunt însuși aceste garanții, că această neutralitate este destul de bine garantată și că nu crede că puterile se vor ocupa acum de altceva decât numai de regularea condițiilor provinciilor răsculate din Imperiul Otoman.

Neavând instrucțiuni mai detaliate asupra acestei chestiuni, am lăsat ca convorbirea să lungească asupra altor chestiuni.

Aducându-vă aceasta la cunoștință, vă rog să binevoiți a primi încredințarea deosebitelor mele considerații.

V. Gheorghian

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 27. Reprodus și în *Documente Oficiale* 1878, p. 38.]

522

[Galați,] 25 Octombrie 1876

Ordin de zi Nr. 3

Cu începere de mâine 26 curent se dispune ca deșteptarea să se sune la 6¹/₂ ore. Retragerea la 7 ore, iar apelul de seară la 7¹/₂, apelul de peste zi, gardele și supa se vor regula în fiecare corp de către Domnii Comandanți respectivi. Instrucția se va face [.i] de la orele 12—4 pe platoul dintre bariera Tecuci și bariera Brăilei. Dimineața însă se vor ține teorii pe companii oamenilor, asupra tragerii în țintă și serviciul de siguranță (pe loc și în marș) și mai cu osebir, asupra patrulelor de rezbel. Locurile de adunare se fixează pentru Brigadă pe platoul dintre barierele Brăila și Tecuci cu fața către oraș. Reg. 8 în I-a linie, Reg. Nr. 5 în a doua linie ordinea adunată, Escadronul în a 3-a linie în coloane de plutoane. Locurile de adunare pentru Reg. 8-lea se fixează platoul cazarmei Țiglina, iar pentru al 5-lea Dorobanți, str. Tecuci.

Părțile de adunare ale Batalioanelor și Companiilor se vor fixa de d-nii comandanți de corpuri respectivi. Raportul se va face Dimineața la orele 10 la care oră d-nii Comandanți, vor trimite situațiile numerice semnate de d-lor prin Ajutanții Regimentelor.

Asemenea la acea oră vor transmite Brigadei și orice anume cereri, vor avea a face (locul Reg. Nr. 8) prin ajutanți vor primi ordinele și le vor transmite d-lor Comandanți de Corpuri respectivi.

Comandantul Brigadei,
Colonel Ipătescu

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 748, f. 1 v.]

523

București, 25 Octombrie 1876

Domnule Ministru,

Domnul Agent și Consul General al Austro-Ungariei, mă informă că mai multor supuși Austro-Ungari din Brăila, li s'au dat în cvartir soldați și că intervenirea vice-consulului Imperial și Regal de acolo pe lângă Prefectură, în această privință, n'a primit nici o satisfacțiune.

401

Vă rog prin urmare, Domnule Ministru, să binevoiți a da de urgență, ordin prin telegraf Prefecturii de Brăila, ca să scutească pe supușii Austro-Ungari de cvartir militar.

Primiți vă rog. Domnule Ministru, asigurarea prea osebitei mele considerațiuni.

p. Ministru,
N. Mitilineu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5175, f. 7.]

524

Viena, 26 Octombrie 1876

Nicio putere n'a făcut încă cunoscută părerea sa asupra propunerii engleze privind conferința ce urmează a avea loc și la care ar lua parte ambasadorii la Constantinopol, delegații ad-hoc ai Puterilor și Turcia. Sunt îndoeli că Rusia va accepta ultimele clauze. Austria se va pronunța după Rusia. Chiar și cei mai buni prieteni ai Contelui Andrassy nu-i cunosc intențiile în această privință. Țarul a declarat solemn Lordului Loftus că nu urmărește decât îmbunătățirea soartei Slavilor și că în niciun caz nu va încerca să-și extindă granițele. Baronul Oczy m'a întrebat dacă este adevărat că Guvernul român a strâns mari echipagii de pontonieri la Turnu Severin.

Bălăceanu

[Arh. St. Buc., Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, f. 4. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

525

St. Petersburg, 26 Octombrie 1876

Domnule Ministru,

Cred de datoria mea să relatez Excelenței Voastre incidentul ce am avut într'unul din saloanele Ministerului al Afacerilor Străine cu Dl. Ambasador al Angliei puține zile înainte de plecarea acestuia la Livadia, incident ce s'a produs în următoarele împrejurări:

La sosirea de la Petersburg, Dl. Agent diplomatic, care nu avusese onoarea de a fi primit în audiență de către M. S. Impăratul care se afla în preziua călătoriei Sale la Varșovia, ci numai de A. S. Principele Cancelar, n'a crezut că este de datoria sa a se conforma uzanțelor diplomatice cari prescriu oricărui reprezentant străin să ceară în scris o audiență oficială fiecăruia dintre ambasadorii în reședință în țara pe lângă care a fost acreditat. Doritor totuși de a intra în relații cu Dnii ambasadori. Dl. Cantacuzino s'a prezentat fiecăruia dintre ei în ordinea vechimei. Acei pe cari i-am găsit ne-au primit cu politețea pe care am întâlnit-o întotdeauna la ei; am depus cărți de vizită acolo unde nu i-am găsit. Cu toți ne-au întors cărțile lor, chiar și ambasadorul Turciei. Numai lordul

Augustus Loftus a socotit că se poate sustrage dela această îndatorire de poli-teță elementară. Aproape două luni s'au scurs și iată că-l întâlnii pe ambasadorul Angliei la Ministerul Imperial al Afacerilor Străine. Era tocmai în momentul în care deputația noastră se găsea la Livadia. Cu toții ne întrebăm, și eu cel dintâi, în ce făgaș se aflau negocierile dintre autocratul tuturor Rusiilor și Președintele de Consiliu al României. Eram desigur întreat din toate părțile și, după cum este firesc, mă închideam în mutismul cel mai deplin. Mă găseam în tovărășia Dlor Insărcinați cu Afaceri al Germaniei și al Belgiei, când intră deodată lord Loftus. Ca și noi, el se găsea în situația de a aștepta ca Dl. de Giers să termine convorbirea pe care o avea în camera vecină cu Insărcinatul cu Afaceri al Italiei. Incepe prin a se plânge de lipsa de vești în care ne sbatem și se îndeletnici să facă, referitor la orizontul politic, câteva considerații generale și cu totul noi de tipul următor: « Cu cât mă gândesc mai mult la chestia Orientului cu atât mă conving mai bine că Turcia este o prăjitură din care fiecare vrea să aibă partea sa ! » Apoi, îndreptându-și privirea spre mine: « Dl. Ghica ar fi poate în măsură să ne dea informații: întreg Ministerul român se află în clipa de față la Livadia ! » L'am făcut să observe că o delegație a mers să complimenteze pe M. Sa Împăratul, iar nu întreg ministerul, o atare deplasare neputându-se concepe decât cu greu într'o țară constituțională. Cât despre vești, nu aveam nici una să-i dau. « În cazul acesta, replică lord Loftus, ar fi nimerit să mergem să le aflăm la București ». L'am asigurat pe ambasadorul Angliei că ar fi primit foarte bine [la București]. El continuă să facă ironii la adresa Rusiei, a Serbiei și a evenimentelor în general. Ascultătorii, din când în când, surădeau din politeță; în ce mă privește, am crezut că este, de datoria mea de a mă abține cu totul, și mă prefăceam că nu aud cele ce se spuneau în preajma mea. Lordul Loftus socoti că mă supăraseră, și mi se adresă din nou, convins că așa o onoare nu va întârzia să mă dezarmeze, — « Aveți vreo veste dela Dl. Filipescu », mă întrebă el? — « Dl. Filipescu este în bună sănătate », răspunsei; » se află la București. Dealtfel, d-sa și-a înaintat demisia spre a se reîntoarce în viața privată. Dl. Cantacuzino a fost numit în locul său. « Și cum țineam să lămuresc chestiunea vizitei neîntoarse, adăugai: » Indată după sosirea Dlui Cantacuzino, am avut onoare a ne prezenta la reședința dv., Dle Ambasador, și Dl. Cantacuzino a regretat mult că nu v-a găsit. Sunt fericit de prilejul ce-lam a întâlni pe Excelența Voastră pentru a întreba dacă nu cumva a intervenit o eroare, și dacă i-au fost înmânate cărțile noastre de vizită ». — « De bună seamă, spuse lord Loftus, am văzut cărțile domniilor voastre. Dar eu nu recunosc agentul României ».

Eram lămurit, și cum socoteam că nu mai aveam a păstra menajamente față de acest personagiu pe care mă cred îndreptățit a-l califica de grósolan, i-am răspuns în termenii următori: « Nu vă pot ascunde, Dle Ambasador, că vorbele dv. mă surprind. Excelența Voastră va binevoi să-și reamintească desigur că, cu prilejul creării agenției noastre diplomatice la Petersburg, Dl.

Filipescu, la sosirea sa, și ca agent diplomatic al României, a cerut în scris o audiență oficială Excelenței Voastre. Excelența Voastră i-a încuviințat-o. Nu voi discuta calitatea noastră de oficiali sau de oficioși. O atare preocupare rămâne în sarcina guvernului care a agreat numirea noastră totodată și prezența noastră aici. Cât despre noi, deîndată ce am acceptat numirea noastră, chiar cu micile plictiseli și necazuri ce-o însoțesc, este sigur că nu vom consimți să ștergem ceva cât de neînsemnat din titlul pe care ni-l conferă Guvernul și Suvranul nostru. Dacă acest titlu are darul să displacă anumitor persoane, suntem adânc măhniți, dar nu ne credem totuși îndreptățiți, din considerație pentru țara noastră și a guvernului care ne-a agreat, să modificăm cărțile noastre de vizită. Eu personal n'ași fi crezut niciodată ca un ambasador oarecare ar putea fi mai exclusivist decât un ambasador al Turciei. Iar Cabuly Pașa a întors Dlui Cantacuzino vizita pe care i-a făcut-o, urmând exemplul tuturor celorlalți ambasadori străini ».

Cu acestea au luat sfârșit explicațiile, mai acre sau mai dulci, la baza cărora se găsește faptul că prescrierile celei mai elementare civilități fuseseră trecute cu vederea din motive politice de către reprezentantul națiunii care se pretinde cea mai civilizată din lume. L'am încunostințat deîndată pe Dl. de Giers asupra celor ce se petrecuseră între mine și ambasadorul Angliei cu care mă socot de azi înainte dispensat de a întreține orice fel de legături.

Binevoiți a primi, Domnule Ministru, asigurarea înaltei mele considerațiuni.

Girant,

Emil G. Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 274. Originalul în limba franceză. Raport.]

526

[București, 27 Octombrie 1876]

D. A. Gheorghiu. Am cerut cuvântul Dlor, să anunț, dacă pot să zic așa, o interpelare respectoasă onor D. Ministru de Resbel, și anume, asupra ordinului dat ca armata, ce în momentul acesta se află în Iași, să plece la Tecuci. Mă explic, Dlor. Nu voiesc să discut motivele care au dictat Dlui Ministru această măsură; aceste motive sunt cunoscute țării întregi și nu voi fi eu acela care să prezint vreo obiecțiune. Întrebarea mea este asupra modului cum se execută această deplasare a armatei, adică dacă este bine, dacă este în interesul statului, ca deodată un număr așa de însemnat al armatei noastre să plece pe vremea aceasta?

O voce. Dacă este armată? (Sgomot, întreruperi)

D. Lascăr Costin. Patriotismul implică sacrificii.

D. A. Gheorghiu. Nu m'am îndoit niciodată de patriotismul armatei noastre și știu, ca și Dv. că patriotismul implică sacrificii; dar trebuie să recunoaștem că și patriotismul are marginile sale, el nu poate să meargă decât până acolo, până unde cere apărarea intereselor noastre. Această chestiune nu este pentru

mine o chestiune secundară și nu o putem a o rezolva nu mai cu cuvântul de patriotism de sacrificii patriotice.

Când avem mijloace de comunicațiune, drumurile de fier și când deplasarea armatei trebuie să se efectueze pe un timp ca acesta, Vă întreb pe Dstră pentru ce nu se transportă armata cu drumul de fier? (întreruperi).

Pentru ce sunt făcute drumurile de fier, dacă într'o împrejurare ca aceasta, ele nu ne pot servi a crușa materialul nostru de resbel, a facilita transportarea armatei?

Aici e chestiunea. Eu nu viu cu intențiuni ostile, din contra, viu să ajut pe Dl Ministru de Resbel în îndeplinirea ordinelor care le-a, dat, cred că și umanitatea, precum și interesele statului comandă ca, în aceste împrejurări armata să nu fie pusă a face un voiaj de 11 poște pe jos. Vă rog să-mi permiteți a argumenta pentrucă numai prin inspirațiune este imposibil de a rezolva toate chestiunile. Voi examina care sunt motivele ce a trebuit să autorizeze pe D. Ministru de Resbel a da acele ordine, ca corpuri întregi de armată să pornească deodată pe un timp ca acesta...

D. Președinte. Dstră trebuie să anunțați numai interpelarea, dară nu să o desvoltați.

D. Ministru de Resbel. Lăsați să o desvolte, căci voi răspunde îndată.

D. A. Gheorghiu. Este Dlor vreun caz urgent imperios, ca în acelaș moment toate corpurile de armată să fie concentrate dintr'un singur punct? Înțeleg atunci ca Ministrul de Resbel să trimeată un corp pe jos, altul cu drumul de fier, în fine cum va putea, pentrucă oricum va ști să întrunească armata, să-și realizeze ordinele date. Această considerațiune nu poate să existe. Apoi chiar dacă se simte necesitatea ca îndată să se concentreze toată armata într'un singur punct, pornirea ei pe jos pe timpul acesta, voința Dlui Ministru de Resbel nu se poate realiza prin mijlocul acesta.

Armata neputând face decât o poștă pe zi, până va ajunge la Tecuci, locul de concentrare (pentru manevre), nu va ajunge decât după 11 zile, mergând neîntrerupt și fără nicio zi de odihnă. Anul trecut am fost martor și societatea ieseana a deplorat moartea unui număr considerabil de soldați, din cauză că ordinele de concentrare s'au dat fără să prevadă toate măsurile necesare pentru ca să se facă într'un mod practic așa încât sârmanii soldați erau condamnați pe un timp tot așa de aspru și fără îmbrăcăminte de iarnă, a petrece zi și noapte în câmp. Eu cred că D. Ministru de Resbel de astă dată a luat măsuri să fie bine îmbrăcați și încălțați oamenii și că atunci când soldații sdrobiți de osteneală în mersul lor vor găsi unde a se repauza noaptea. Cu toate acestea nu ar fi fost mai bine ca D. Ministru să fi luat toate măsurile pentru a-și acoperi marea sa responsabilitate prin ordonarea deplasării armatei în atari condițiuni. Căci, Dlor, trebuie să recunoaștem odată că nu se pot produce pagube enorme în oameni și materialul de război, fără ca acei care le provoacă să nu fie supuși la nicio responsabilitate; și că nu este de ajuns fie cineva ministru ca să dea

ordine care ar produce de rezultat perpetuarea acelei triste stări de lucruri, care v'am arătat că s'a petrecut în trecut și care pune pe Statul Român în pozițiunea dureroasă de a vedea pe fiecare an că se pierd o mulțime de oameni și că materialul se deteriorează, ca și când armata noastră ar avea în fiecare an de a susține o campanie contra inamicului.

Și astăzi am durere de inimă când mi-aduc aminte de concentrarea din anul trecut, când am văzut că au rămas un număr considerabil de oameni pe drumuri și afară din concentrare, din cauza boalei la care au fost expuși; căci, în adevăr, concentrarea din anul trecut s'a făcut în condițiunile cele mai rele. Cred că D. Ministru de Resbel a luat toate măsurile ca această concentrare să fie în condițiile cele mai bune. Cu toate acestea, fac apel la sentimentele Dstră de umanitate și fac apel și la onor. reprezentant dela Bârlad să se asocieze cu mine a facilita misiunea Dlui Ministru și să-l rugăm a se servi, în această concentrare, de drumul de fier; căci, Dlor, de ce am făcut atâtea sacrificii, am suferit atâtea umiliațiuni pentru construirea căilor ferate, când trebuie să întrebuițăm aceste mijloace de comunicațiune, dacă nu într'o împrejurare ca aceasta, care ne-ar scuti atâte pagube în oameni și în material? Aceea ce se va cheltui transportând armata cu drumul de fier, va fi o sută de ori mai puțin decât pagubele ce vom avea din deteriorarea materialului, uzarea îmbrăcăminteii armatei. Căci, Dlor, a face unsprezece zile de drum pe un timp ca acesta, este a scoate din serviciu, când vor ajunge la locul destinat, toate hainele și cismele lor, sau de a le înlocui cu altele noi sau a-i lăsa fără cele necesare.

Rezultatele morale ce vom obține nu vor fi mai puțin considerabile. Soldatul atât de neglijat în trecut, va vedea ca în prezent ne ocupăm de dânsul; valoarea sa morală va crește și când trupele vor ajunge la locul de concentrare, numărul lor va fi complect, nu va fi rămas jumătate pe drum.

Toți vor fi sănătoși, plini de inimă și gata a face cu mulțumire exercițiile ce-i așteaptă.

Prin urmare vedeți, Dlor, că este aici o chestiune și de umanitate și de bună administrațiune.

Sacrificiile făcute cu drumul de fier vor fi compensate prin avantajii materiale și morale considerabile.

Rog pe D. Ministru de Resbel să binevoiască a da ordin de a se suspenda modul adoptat pentru deplasarea armatei și să trateze cu Compania drumurilor de fier petru transportul ei, mai întâi, pentru urgența transportării; și al doilea pentru ca acest mijloc să coste mai nimic. Sentimentul de umanitate și de bună prevedere comandă aceasta. Oamenii ar ajunge cu înlesnire și fără să avem a deplora pierderea vreunuia. (Aplauze).

Este scopul interpelațiunii mele și rog pe însuși reprezentantul de Bârlad să se asocieze cu mine în susținerea acestei propuneri.

Cred că chiar D. Ministru de Resbel va primi propunerea mea și va suspenda ordinele date.

D. Ministru de Resbel. Dlor Deputați, nu considerațiuni de economie m'au făcut să dau ordinul despre care v'a vorbit Domnul Gheorghiu. Dstră cunoașteți că elementele puterii armate la noi nu stau sub arme, ci acasă, așa că instrucțiunea o primesc foarte rar, cu ocaziunea concentrărilor. Afară de aceasta, un marș de câteva poște, e o chestiune neînsemnată în operațiunile militare; asemenea marșuri se fac de către armată pe teatrul de resbel și în fața inamicului pe orice timp; și pentru a deprinde armata la asemenea operațiuni militare sunt necesare marșurile, pentru ca să excerciteze pe militari la toate operațiunile unei campanii și să-i obișnuiască a-și lua adăposturi în regulă și toți la un loc, unde ofițerii sunt totdeauna alături cu trupele, îngrijind de ele și făcând cunoștința lor. La noi, Dlor, nu se prea cunosc oamenii, din cauza organizațiunii noastre militare, care e astfel încât elementele sunt foarte difuze și nu se poate face cunoștința trupei cu șefii și a șefilor cu trupa decât numai când sunt puși în marș sub arme.

Eu credeam că acesta e mijlocul cel mai bun pentru a pregăti trupele, și un marș de unsprezece poște e neînsemnător, când avem șosele împietrite și sate unde oamenii stau noaptea. Dstră știți că a venit un număr mare de trupe în București; ei bine oamenii au venit în starea cea mai bună și nici nu se părea că au făcut un drum pe jos.

Este adevărat că se cam degradă efectele pe timp rău; dar astăzi nu e timp așa de rău și avem șosele pe care trupele merg foarte bine.

Voiți să aducem trupele cu drumul de fier? Dar ce ați zice Dstră de o trupă adusă cu drumul de fier, pe care am pune-o îndată în campanie? Ea ar fi dela început dezorganizată Armata trebuie instruită și partea esențială a instrucției, e chipul de a merge.

Cât pentru armata noastră teritorială, deși în adevăr, îmbrăcăminte e cam slabă, dar am luat măsuri ca oamenii să poată pune pe dedesubt orice haine-și vor putea procura, astfel încât trupele vor fi destul de bine îmbrăcate pentru temperatura de azi, care nu e tocmai așa aspră.

Prin urmare, eu cred că modul propus de D. Gheorghiu nu e tocmai practic, mai întâi pentru că materialul rulant al liniilor noastre cu greu ar putea fi suficient la asemenea transporturi, ceea ce ar împiedeca cu totul celelalte exigențe ale circulațiunii pe toată ziua; și al doilea pentru că, a transporta atâți oameni cu drumul de fier, și prin urmare și artilerie și cavalerie, și toate efectele armatei, aceasta ar costa nu două sau trei mii de franci, cum zice D. Gheorghiu, ci sume mult mai însemnate, și prin urmare și considerațiunea cheltuelilor a meritat a fi ținută în seamă.

De aceea eu ași fi de părere ca D. Gheroghiu să renunțe la propunerea Dsale și să lase trupele a merge cum au mers până acum. Pe lângă toate acestea, diferiții șefi ai corpurilor de armată nu mi-au zis nimic asupra anevoinței de a merge armata pe jos și sunt convins că dacă ei ar fi crezut transportul cu drumul de fier mai practic, mi-ar fi cerut aceasta.

D. vice-Președinte A. Holban ocupă fotoliul prezidenției.

D. Al. I. Gheorghiu. Dlor, pentru a răspunde Dlui Ministru de Resbel, voi începe prin ultimele cuvinte ale Dsale; șefii nu au adus la cunoștință Dsale această necesitate.

Dlor, e cunoscut că disciplina armatei nu permite (superiorilor?) inferiorilor a nu se supune într'un mod absolut la ordinele ce vin din partea superiorilor lor. Nu este dar de mirare că de nicăieri din partea armatei nu a venit nici o plângere. Nu mă îndoiesc despre marea disciplină ce există în armată noastră; și recunosc că condițiunea absolută pentru a fi un bun soldat, constă în aceea de a se supune cu toată încrederea și devotamentul la ordinele ce vin din partea superiorilor. Dacă însă datoria unui bun soldat este de a se supune ordinilor superiorilor săi, în același timp trebuie ca acele ordine să se dea în condițiuni așa încât să poată fi executate pentru a ajunge scopul ce-și propune.

Dlor, nu voi insista mai mult asupra argumentelor Dlui Ministru de Resbel, cum că mișcarea unui corp de armată este mijlocul de instrucțiune cel mai bun. Eu nu am contestat aceasta; o recunosc însă ea trebuie să se facă numai atunci când nu se poate face altmintrelea.

Înțeleg să se facă marșuri nu de 10 sau 11 poște dar 20 și 30; aceasta însă atunci când necesitatea o cere, și după cum însuși Dl Ministru de Resbel o spune, pe câmpul de luptă. A pune însă armatei, fără existența unei absolute necesități, sarcina de a face un marș în condițiunile climatice în care ne aflăm azi — și să-mi permită Dl. Ministru a-i spune că în Moldova este ger — nu înțeleg în ce am avansa disciplina și știința soldatului. (Intreruperi).

Dlor, Dstră sunteți liberi să vă dați votul cum veți voi; dați-mi dar mie voe să-mi exprim opiniunea mea așa cum cred că este justă.

D. Ministru de Resbel ne-a spus că ar fi greutăți mari în privința cavaleriei și artileriei de a se transporta cu drumul de fier; dar în ceea ce privește corpul de dorobanți, însuși Dsa recunoaște că ar fi grav a-i supune la un astfel de marș în timp de 11 zile. Aci dați-mi voie, Dlor, să urmăresc acest corp de armată în marșul său pe calea ce are să parcurgă. Mai întâi ce cale va apuca? Va lua calea Romanului pe șosea sau va lua calea Vasluiului? După informațiile mele va lua calea Vasluiului. Ei bine, când va pleca un număr mare din Iași și va face o poștă, unde se vor adăposti noaptea? Eu pe cât cunosc acea parte a Moldovei, desfid pe oricine să-mi arate un punct, un sat să se poată adăposti în timpul nopții un număr de 1.000 de soldați.

Recunosc, Dlor, că statul are greutăți financiare, însă având în vedere greutățile marșului pe acest timp rău, deteriorarea materialului, sănătatea soldaților, vă rog să adoptați părerea mea, cel puțin, în privința corpului de dorobanți, că adică aceste trupe să se transporte cu drumul de fier.

D. D. Leca. Să-mi permită onor. Dnu Gheorghiu a-i spune că a vorbit într'o chestiune care-i este cu totul străină, căci Dsa poate să aibă multe și întinse cunoștințe ca legist sau ca economist, dar nu-i recunosc aceleași titluri și ca militar. Nici un șef de corp nu ar lua răspunderea de a se prezenta cu mili-

țienii și dorobanții dinaintea inamicului, când s'ar transporta cu drumul de fier. Eu unul, ca șef de corp, având trupele cele mai bine învățate, n'ași cuteza să mă prezint înaintea inamicului, fără a fi făcut trei sau patru zile de marș înainte de rebel. Aceasta, Dlor, cu atât mai mult la noi unde concentrările se fac așa rar, și prin urmare unde soldații cunosc foarte puțin pe șefii lor și aceștia pe soldați. Concentrarea actuală nu provine din împrejurări ordinare, ci extraordinare. Ei bine, am onoarea a spune Dlui Gheorghiu că 11 zile de marș fac cât un an de instrucție în cazarme. Trupele care s'au luptat la 1813 sub Napoleon I, n'au făcut altă instrucțiune decât marșul dela granița Rinului până la Leipzig, și s'au bătut foarte bine. Ei bine, dacă Napoleon ar fi dus trupele sale cu drumul de fier până la câmpul de luptă, mare nenorocire ar fi fost pentru dânsul. Negreșit, e bine ca soldatul când vine înaintea inamicului, să fie odihnit și bine hrănit, dar mai întâi de toate trebuie să fie bine instruit și această instrucțiune nu se poate face mai bine decât în marș. (Aplauze).

Eu ca șef de corp niciodată n'aș fi cerut Ministerului de Rebel să mă trimită înaintea inamicului cu drumul de fier.

— Se dă citire următoarei propuneri, care punându-se la vot, se adoptă.

Camera satisfăcută de răspunsul Dlui Ministru de Rebel, trece la ordinea zilei.

[*Monitorul Oficial*, Nr. 243—31/12 Noembrie 1876, p. 5854—56.]

527

București, 27 Octombrie 1876

Domnule Ministru,

La adresa Dv. Nr. 19536 subsemnatul am onoare a răspunde că primăria ar fi gata a satisface cererea D-lui Consul General al Germaniei, dacă ar avea un motiv legal de a apăra pe locuitorii germani din București de sarcina ce apasă pe ceilalți locuitori, afară negreșit de cei dispensați legal, căci motivul invocat de Dl. Consul că cuartiruirea ar fi o sarcină personală nu mi se pare admisibil fiind o sarcină nu personală, ci pe case. Vă rog dar, Domnule Ministru, să binevoiați a ne da motive legale de a proceda în sensul cererilor onor. consulat german și vom urma astfel.

Binevoiați vă rog Domnule Ministru, a primi asigurarea distinsei mele considerațiuni.

Primar,
G. Mano

Șeful Diviziei,
Dem. Păltineanu

[*Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5175, f. 9.*]

Roman, 28 Octombrie 1876

Comandanții regimentului mi-au cerut cară pentru transportul bagajului ofițerilor și bucătăriilor de campanie.

Am dispozat a se da concursul la găsirea carelor, însă numai cu bună tocmeală; Nu am niciun ordin ca să fac altmintrelea și poate că ar fi mai nimerit expediția cu drumul de fier care ar costa și mai ieftin.

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5180, f. 3.]

[Londra, 29 Octombrie 1876]

Discursul Lordului Beaconsfield, la banchetul Lordmairului, declară că cel mai bun mijloc de menținerea păcii, e stricta pază a tratatelor. Pentru aceasta guvernul englez respinge memoriul dela Berlin și propunerea de ocupare a Bosniei și Herțegovinei de către Austria, și a Bulgariei de către Rusia, precum și trimiterea unei flote europene la Constantinopole, care ar fi violarea integrității Turciei. Pentru a ajunge la acea țintă, îmbunătățirea situațiunii creștinilor, Anglia propune o conferință, în care toate Puterile au promis a lua parte. Toți oamenii de stat cred că cea mai bună garanție a păcii e menținerea tratatelor, care recunosc integritatea Turciei, care va fi posibilă numai atunci, când populațiunile vor trăi sub un guvern care să îngrijească de binele lor. Anglia speră a obține aceste rezultate fără resbel; în caz însă de un resbel eventual, Anglia e mai bine preparată decât toate statele; ea nu va face resbel decât pentru un lucru legitim și se va lupta până ce se va da satisfacere justiției.

[*Monitorul Oficial*, Nr. 243/31 Octombrie 1876, p. 5850. Telegramă.]

București, 30 Octombrie 1876

Anunțați imediat în scris pe Ion Ghica la Londra, că va primi deîndată depline puteri; că primele două telegrame ale sale sunt indescifrabile, că îl rog să le repete folosind cheia simplă, adică prima și ultima cifră indicând pagina iar a doua și a treia cifră [indicând] rândul.

Vă mai rog să transmiteți regulat Dlui Ion Ghica la Londra toate telegramele care vă vor fi trimise dela ministerul meu.

Aștept dela dv. raportul amănunțit asupra întrevederii dv. cu Ducele Decazes și asupra conversațiilor ce întrețineți în lumea diplomatică din Paris.

N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 31. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

Pera, 30 Octombrie 1876

Englezul Mazar¹⁾ 66.685 16.700 84.307 Paşa sosit de câteva zile, se pretinde trimis în misiune secretă pentru tratative din partea A. S. și a Cabinetului nostru cu Poarta. Lasă să se înțeleagă că vine să ofere Guvernului otoman cooperarea armatei române în caz de război cu Rusia. Uneltirile zisului individ mi-au fost semnalate din deosebite părți.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 266. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

[București,] 1 Noembrie 1876

Măria Ta,

Convocați în sesiune extraordinară, într'un moment când evenimentele ce se petrec în peninsula Balcanică inspiră o îngrijire generală, cea dintâi datorie a noastră, după expresiunea devotamentului nostru sincer pentru Augusta Persoană a Măriei Tale, este de-a ne grăbi să răspundem la acest apel, care asociază reprezentățiunea națională, la privegherea situațiunii de față, și la luarea măsurilor reclamate de dânsa.

Suntem fericiți, Prea Înălțate Doamne, de a vedea că relațiunile noastre exterioare sunt din cele mai bune. Camera vede cu mulțumire că consilierii Tronului perseveră în politica unei stricte neutralități, în fața luptelor ce sângeră țările vecine de peste Dunăre, politică care corespunde dorințelor țării întregi, singura conformă intereselor noastre naționale, și credinței tratatelor, a dobândit aprobarea Puterilor garante. Decizi a stăruii în menținerea acestei pòlitice de strictă neutralitate, ne vom folosi și în viitor de dispozițiunile binevoitoare României, arătate de Puterile cele mari ale Europei, spre consolidarea existenței și integrității Statului Român.

Adversari hotărâți a oricăror proiecte aventuroase, ne preocupăm numai de pericolele care ar putea să amenințe direct Statul Român. Pentru a ne apăra în contra lor, cu toată greutatea situațiunii noastre financiare, nu vom cruța nici un sacrificiu; sprijinul nostru nu va lipsi guvernului Măriei Tale, ca să înlătore aceste pericole. Nu uităm și nu vom uita că nouă Românilor, cei dintâi ne incumbă datoria de a fi apărătorii integrității teritoriului nostru, ai căminurilor și ai drepturilor noastre naționale, oricât de mare este avantajul asigurat României prin protecțiunea Puterilor garante. Am aprobat dar și vom aproba toate măsurile de precauțiune și apărare care s'au luat de guvern sau pe care complicațiunile exterioare ni le-ar mai indica.

¹⁾ Cifrele care urmează sunt cuvinte care n'au fost descifrate la recepțiia telegramei.

Vom consacra tot timpul și atențiunea noastră studiului bugetelor pe 1877 și 1878 și al legilor organice care ni se anunță, spre a afla mijloacele de a îmbunătăți situațiunea noastră financiară și economică. Mai cu seamă ne vom aplica a da județelor și comunelor autonomia lor, care asigură — suntem convinși de aceasta ca și Măria Ta — poate asigura vitalitatea și propășirea lor, într'un stat care se bucură de instituțiuni liberale ca ale noastre.

Măria Ta, Reprezențațiunea Națională are cunoștința greutăților de tot felul care ne înconjoară. Avem însă speranța că Dumnezeuul părinților noștri nu ne va părăsi nici de astă dată. Avem speranța că printr'o muncă neobosită, printr'o neadormită priveghere, vom putea să îmbunătățim situațiunea dinăuntru, și în acelaș timp, prin strânsă unire și armonie dintre Domn și Națiune, vom trece peste greutățile exterioare.

Să trăiești, Măria Ta,
Să trăiască Măria Sa Doamna,

Raportor,
M. Ferechide

A m e n d a m e n t

Camera este fericită a vedea că consilierii Tronului perseveră în politica unei stricte neutralități, politică ce le-a fost indicată de dânsa, încă dela începutul resbelului care sângeră peninsula Balcanică, și că voesc și pe viitor să se inspire de voturile Reprezențațiunii Naționale.

Ea nu mai crede dar necesar a reveni asupra considerațiunilor de tot felul, care fac din acea neutralitate o necesitate și o lege pentru noi Români. Ea însă nu se poate popri de a adăugi că, în fața gravelor complicațiuni exterioare ce amenință sau ar mai amenința pe viitor pacea Europei, numai acea neutralitate consacrată și în drept, precum ea există în fapt, ar putea să liniștească cu desăvârșire țara asupra destinelor sale viitoare și să înlătore dela noi orice pericol.

Vom fi dar recunoscători și Măriei Tale și consilierilor ce Măria Ta Ți-ai ales, pentru orice se va face sau obține în acest sens. Sarcina aceasta nu va fi grea, fiind date tratatele ce garantează existența noastră; căci garanția colectivă are de corolar necesar neutralitatea. E vorba dar de a obține proclamarea formală și explicită a ceea ce este deja subînțeles, a ceea ce este deja consacrat implicit instrumentele diplomatice ce au determinat situațiunea noastră politică.

Dar tocmai fiindcă acea neutralitate se impune ca o necesitate și o datorie pentru noi, trebuie să veghem ca nimeni să nu o înfrângă în detrimentul existenței și în contra voinței noastre. Am aprobat dară și vom aproba toate măsurile de precauțiune și apărare ce s'au luat de guvern sau pe care complicațiunile ulterioare ni le-ar mai indica pentru acest sfârșit, măsuri pe care ni le dictează simplul instinct de conservare.

Nu e sacrificiu pe care națiunea să nu-l accepte, în ziua când, prin imposibil, neutralitatea noastră nu ar fi de ajuns spre a ne pune la adăpostul unui

atac cu mâna armată, spre a apăra în acea oră supremă, în măsura puterilor sale, căminurile și drepturile strămoșești, ca să putem în orice caz, să le afirmăm față cu cei ce le-ar amenința sau nega, și ca să fim un auxiliar, iar nu o povară pentru acele Mari Puteri, care din cauza identității intereselor și a fidelității la tratatele ce au subscris, ar veni să ne ajute.

N. Blaremburg

[*Monitorul Oficial*, Nr. 246, 4/16 Nov. 1876, p. 5942, col. I—III.]

533

[Galați,] 1 Noembrie 1876

Ordin de zi Nr. 4

Din ordinul Domnului Comandant al Brigadei dupe ordinul Domnului Comandant al Diviziei III active, Batalionul I-iu de Dorobanți, din al 6-lea Regiment și Batalionul de Vânători, mâine la 2 corent, ora 12 din zi, se va afla în ținută de campanie cu tot echipamentul pe platoul dintre barierele Brăila și Tecuci în ordine adunată. — Trupa va fi sub ordinele Domnului Maior Schelete, spre a fi inspectată de Domnul General Comandant al Diviziei care va sosi la ora 12. Corpurile de vedere vor subscrie.

Ordinul Domnului General este ca Corpurile numite mai sus să fie așezate pe platoul grădinii publice la 3 ore d..a. sosește D-l General a le inspecta.

Comandantul Brigadei,
Colonel Ipătescu

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 748, f. 2.]

534

Paris, 1 Noembrie 1876

Nr. 436. Am fost primit de Dl. Duce Decazes. Excelența Sa mi-a arătat o bunăvoință și o politeță desăvârșită. M'a asigurat de grija sa pentru România. În cursul zilelor viitoare, voi avea o audiență la Dl. Mareșal-Președinte. Amănunte prin poștă.

Șendrea

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 90. Telegramă. Originalul în limba franceză.]

535

[Galați,] 2 Noembrie 1876

Ordin de zi Nr. 5

Spre a se cunoaște cantonamentele trupelor, se dispune următoarele: Pe fiecare casă ocupată de trupă se va pune în fața uliții deasupra porții sau

pe pereți, o tăbliță de lemn pe care va fi lipită o fașă de hârtie pe care se va scrie cu litere mari după forma dată eri la raport. I-ia Brigadă, II Regiment, Compania și pentru trupă Nr. oamenilor ce locuiesc în casă; pentru ofițeri, numele ofițerului, deosebit de aceasta, tăblițele la locuințele Comandanților de Regimente și Batalioane ce fac corp în parte, la antreurile caselor se va pune câte un mic jalon cu culorile distinctive ale Corpului.

Asemenea vor marca și locuințele medicilor și infirmierile prin fanioz-
nele distinctive serviciului sanitar.

N. B.: Regimentele de Călărași care nu au culori distinctive, se fixează culoarea roșie pentru comandantul Regimentului Nr. 5 și albastru pentru Comandantul Regimentului Nr. 6. Locuința pretorului se va marca cu un fanion albastru pe care va avea o cruce oblică roșie. Comandanții Brigadelor prin asemenea jaloane, însă cu culorile țării (tricolore). — Guardele poliției vor fi marcați prin o torsadă de fân în formă de coroană rotundă, care va [fi] fixată într'un băț deasupra antreului localului. Dispozițiile de mai sus se vor executa imediat după 24 ore dela data acestui ordin.

Domnule pretor se va asigura de executare.

Comandantul Contonamentelor
Șef de Brigadă, Colonel Ipătescu

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 748, f. 2.]

536

Londra, 2] Noembrie 1876 ¹⁾

Lord Salisbury mi-a acordat eri toată seara. I-am expus situația noastră, supărările ce avem și nevoia de a se da României o garanție individuală. Astăzi i-am remis nota cerută, copia acesteia v'o trimit prin poștă. Anglia nu va permite o încălcare; [dintr'o astfel de faptă] este hotărîtă a face un caz de război.

[*Documente Oficiale*, 1878, p. 44. Textul în limba franceză. Telegramă.]

537

[Galați, 2 Noembrie 1876]

Ordin de zi Nr 6.

Piețile de adunare pentru companii, escadroane și Batalioanele din Regimente se vor fixa de Domnii Comandanți de Corpuri, ale Corpurilor vor fi pentru: Regimentul Nr. 8 de linie, Piața Cazărmii Țiglina; Regimentul Nr. 5 Dorobanți, Strada Tecuci cu flancul drept spre barieră; Batalionul III Vânători, Piața Poliției; Batalionul I din Reg. Nr. 6 Dorobanți Strada Mare (Lipscăniile); Regim. de Călărași, Piața Maidanul de Fân. — Piața de adu-

¹⁾ Transmisă de Șendrea de la Paris, cu data de 5/17 Noembrie.

nare a Brigadei, va fi pe platoul de deasupra oraşului dintre barierele Brăila şi Tecuci, în ordine adunată cu faţa către oraş. Infanteria pe Batalioane în glotă pe pluton în linia 1-a. Regimentul 8 având la stânga Batalionul de Vânători în a 2-a linie, Regimentul 5 Dorobanţi având la stânga Batalionul din al 6-lea Dorobanţi, Cavaleria în a treia linie în linie de coloane de escadroane pe plutoane.

La orice batere de adunare, trupele vor eşi în ținută de Campanie cu tot echipamentul şi se vor forma pe Pieţile de adunare ale Corpurilor, unde formându-se vor aştepta ordin special, spre a se aduna pe locul de adunare generală.

Comandantul Cantonamentelor
Şef de Brigadă, Colonel Ipătescu

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 748, f. 2 v.]

538

Paris, 3 Noembrie 1876

Nr. 442

Domnule Ministru,

Agenţia Havas, a cărei mare influenţă o cunoaşteţi, trimite zilele acestea în România un agent special având ca obiect să caute a stabili la Bucureşti un birou de corespondenţă telegrafică asemuiitor acelora pe cari le are deja la Viena, la Constantinopol, precum şi în toate marele centre politice şi comerciale din lume.

Nu este nevoie, Domnule Ministru, să vă semnalez serviciile pe cari un birou de acest fel ni le-ar putea aduce în special în împrejurările actuale; agenţia Havas care se leagă aceleia a lui Reuter este cea mai influentă dintre agenţiile de publicitate ce există astăzi.

După informaţiile ce îmi sunt date aici, guvernul nostru s'a ocupat în mai multe rânduri de realizarea proiectului despre care este vorba aici, în special la 1869 când Domnul Dimitrie Brătianu se afla în misiune la Paris. Diferite împrejurări au făcut ca acest plan să eşueze mereu.

Marea dificultate a întreprinderii vine din faptul că stabilirea acestui birou va atrage după sine cheltueli pe cari agenţia Havas nu le-ar putea face fără mari pierderi în caz că nu ar găsi în ţară oarecare venituri excepţionale. Pe de altă parte, ea nu doreşte vreo subvenţie care ar aduce atingere prestigiului său şi ar sfârşi prin a micşora încrederea pe care o inspiră telegramele sale. Va trebui deci găsită o combinaţie oarecare ce, mişcând cheltuielile acestui birou şi lăsându-i totodată independenţa, l-ar pune într'o situaţie care l-ar împiedica de a vă refuza concursul său. Poate că s'ar atinge acest scop acordând biroului proiectat gratuitatea telegramelor.

Orice ar fi, vă rog să binevoiţi a face o bună primire Domnului Pognon, reprezentantul acestei agenţii care s'a arătat întotdeauna foarte binevoitor agenţilor noştri la Paris şi a dobândit dreptul la întregul concurs ce veţi putea

a i-l da. Vorbind personal cu Domnul Pogon sau punându-l în legătură cu cineva competent în materie, nu mă îndoiesc că veți găsi un mijloc practic de a folosi înteleptele sale bune și acele ale puternicei administrații pe care d-sa o reprezintă.

Binevoiti a primi, Domnule Ministru, asigurarea prea înaltei mele considerații, fiind al Excelenței Voastre foarte devotat servitor.

Ștefan Șendrea

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 238, f. 69. Originalul în limba franceză.]

539

Paris, 3 Noembrie 1876

Am onoare a vă transmite următoarea telegramă cifrată de către Dl. Ion Ghica cu cheia ce i-ați indicat recent. Iată textul:

După ce am expus avantajile și necesitatea politică pentru Europa de a da României garanție individuală, am expus dificultățile ce există între guvernul nostru și Poartă. Derby a spus: « voi încerca la conferință să fac să dispară orice cauză de neînțelegere ». Dar nefiind sigur nu poate lua nici o obligație. Derby exprimă mulțumirea sa pentru conduită. Marchizul Salisbury va pleca Luni, ieri credea că va fi pace, astăzi l-am găsit îngrijorat din cauza mișcării flotei turce și a amenințărilor lui Ignatiev. Poarta încă nu 5418¹⁾ aderat Conferință. Dacă Dunărea îngheață, războiul devine probabil.

Colaționat Șendrea.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 39. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

540

Paris, 3 Noembrie 1876

Domnule Ministru,

Prin o scrisoare a mea particulară²⁾ v'am relatat vizitele ce am făcut la diferitele personajuri a ministerului de externe din Franța și preveniența ce am întâlnit pretutindenea. Duminică în 12 a curenteii am avut audiența la Ducele Decazes care m'a primit cu multă afabilitate, mi-a zis că sînt bine venit în Franța (vous êtes le bien venu en France), că a avut totdeauna simpatii pentru România care este opera Franței. Am mulțumit Ducelui pentru niște sentimente așa de binevoitoare pentru noi și am adaus: Acum în urma încheierii armistițiului, România respiră mai liber, dar a avut mai înainte mare neliniște pentru existența ei națională, neliniște care provenea din cauza pozițiunii

¹⁾ Cuvânt nedescifrat.

²⁾ Vezi Anexa.

sale geografice. — Domnul ministru mi-a răspuns că în ceia ce-l privește n'a crezut niciun moment, în tot timpul crizei, n'a crezut vreun pericol pentru România. Conferința se va întruni, a adaus, cred că pacea va avea loc, însă trebuie ca d-voastră să fiți cumiști pentru ca să profitați ceva.

Am observat Ducelui că tocmai pentru ca să fim în bune relațiuni cu toate puterile vecine, și să avem simpatia lor, d. Prim Ministru împreună cu unul din colegii său au mers de au felicitat întâi pe împăratul Austriei și apoi pe cel al Rosiei. Ziarele ne-au acuzat pe rând de a ne fi aliat când cu Austria, când cu Țosia, dar nu-i nimic adevărat. Vizitele au fost numai de felicitare. Domnul Ministru a recunoscut că presupsa alianță era numai o invențiune.

În urma acestora, am remis Ducelui scrisoarea mea de creanța pe care a citit-o în totul. Mi-a repetat din nou că sunt binevenit în Franța și că vom întreține foarte bune relațiuni. Am mulțumit din nou Ducelui, adăogând că am și o pröcurațiune pentru a încheia cu Franța un tractat de comerț. Apropos de tractatul de comerț, mi-a zis că este o dificultate, nu în ce privește chestiunea de comerț în ea însăși pe care am regula-o în cinci minute, ci în ce privește chestiunea izraeliților, că atât d. Roseti, cât și principele Ghica i-au spus că nu-i o chestiune religioasă ci una națională, dar îi vine greu a înțelege aceasta.

Am răspuns atuncea Ducelui că în România n'au fost niciodată persecțiuni religioase, Franța nu poate trage niciun interes practic din o dispozițiune egalitară înscrisă în convențiunea de comerț. Ducele mi-a răspuns că în adevăr nu există pentru țara sa nici cel mai mic interes, dar atuncea, a adaus, Franța stăruie numai pentru profitul Austriei, căci prin clauza de națiunea cea mai favorizată înscrisă în convențiune cu astă putere, ea nu mai ar profita de ceia ce am părea că am acordat Franței. Guvernul austriac, când a tratat cu noi, a recunoscut că nu putem să-i cedăm asupra acestui punct și n'a insistat mai mult. Ar fi injust, am zis, ca Franța să pretindă să dăm Austriei cea ce această putere însăși a recunoscut că nu poate reclama. Această considerație a făcut mare impresie Ducelui în senzul recunoașterii dreptății cauzei noastre.

Vorbind după aceia de diferite alte lucruri fără importanță politică și revenind iarăși la chestiunea Evreilor, am spus că toată vorba este numai pentru fondurile rurale, fiindcă numai întru acest punct este deosebire în legislațiunea noastră între Români și Evrei. România a cedat în chestiunea băaturilor. Am pus totdeodată în vedere Ducelui că în Moldova imobilele urbane aparțin mai mult de jumătate Evreilor, așa încât dacă Evreii ar putea dobândi și imobilele rurale prin achizițiune pământul românesc ar trece în mâna lor. În tot timpul cât am vorbit, Ducele m'a ascultat cu bunăvoință și o atenție deosebită. În ce privește chestiunea unei garanții speciale ce ar trebui să ne

acorde puterile, nu am voit a zice nimic, căci domnii Ghica și Rosetti cu câteva zile mai înainte discutasă astă chestiune pe lângă aceia, instrucțiunile ce primisem mă opreau de a face vreo demarșă până la un nou ordin.

Convorbirea terminându-se și voind a mă retrage, Ducele mi-a zis: vom mai vedea pentru chestiunea Evreilor și apoi a adaus: cred că vroiești să vezi și pe mareșalul, înțelege-te cu șeful de protocol pentru fixarea orei și a zilei. Am mulțumit din nou pentru această deosebită onoare și am ieșit.

Accasta este, domnule ministru, convorbirea ce am avut cu Ducele Decazes. Primiți vă rog, asigurarea deosebitei considerații,

Ștefan C. Șendrea

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 71 și 78.]

Anexă la doc. Nr. 540

Paris, 3 Noembrie 1876

Domnule Ministru,

Duminică la 12 a curenteii am fost primit în audiență de ducele Decazes. Am remas cu desăvârșire încântat de afabilitatea ducelui către mine; în mai mult rânduri mi-au zis că sunt bine venit în Franța și că are pentru România foarte mare simpatie. Detaliurile convorbirei vi le arăt în raportul ce vi-l trimit. În chestiunea evreilor mi s'a părut convins de argumentele ce i-am pus în vedere însă totodată preocupat de o opoziție din partea unor deputați ce fac parte din alianța izraelită. Tot timpul cât am vorbit ducele m'a ascultat cu multă atențiune și chiar cu interes. La urmă mi-a propus singur o audiență la Mareșial rămând ca zioa și oara s'o determine șeful protocolului la care mi-a zis să mă adresez. După cum mi s'a spus la agenția sunt cel întâiu căruia i s'au propus audiența la Mareșialul dela întâia vizită; predecesorii mei au obținut astă onoare mai târziu. Ducele mi-au făcut compliment asupra modului corect de a vorbi franțuzește la care i-am răspuns că nu-i nimic de mirare căci mi-am făcut studiile în Franța.

Cu poșta de astă sară v'am trimis un număr din ziarul l'Echo care vorbește de primirea mea de ducele Decazes.

Pe aici în lumea oficială se aprobă atitudinea pacinică a României și concentrările sunt înțelese în adevăratul său scop.

-Văzând pe Mareșialul vă voi refera cele ce voi vorbi cu el de asemenea și cele ce-mi vor spune diferiți ambasadori pe care-i voi vedea.

Depeșile ce-mi adresați le dau curs imediat și dacă nu vă răspund de primire și esecutare la fiecare dată cauza este că ați dat ordin la Agenția ca să uzeze cât mai puțin de telegraf fiindcă creditul alocat pentru acest paragraf este foarte limitat, dacă nu ar fi astă considerațiune v'ași telegrafia mai des.

Deaseminea m'am conformat și cu ceea ce mi-ați recomandat verbal la pornire.

Până la un nou raport primiți d. ministru asigurarea înaltei considerațiuni ce vă păstrez.

Ștefan P. Șendrea

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 238, f. 75—76.]

541

St. Petersburg, 3 Noembrie 1876

Pe cât am putut să judec, declarația de neutralitate cuprinsă în discursul tronului a fost considerată aici ca o necesitate a momentului. Nimeni nu se îndoește că neutralitatea noastră va fi întotdeauna binevoitoare față de Rusia. Presa n'a comentat discursul. Ea vorbește numai de înarmările noastre în termeni de simpatie. Felicitând 6401¹⁾ trupele din garda imperială după revistă astăzi dimineață Mercuri, Impăratul a spus: Sper că garda imperială nu va avea să intre în campanie, dar dacă ar fi să intre, știu că pot să am toată încrederea în ea. Apoi a adăugat: înainte de a ne despărți de Marele Duce Nicolae, să dorim noroc noului comandant al armatei de sud. Aceste vorbe au fost aclamate prin urale entuziaste.

Girantul Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 43 și 42. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

542

Londra, 3 Noembrie 1876

Domnule Ministru,

Numirea marquisului de Salisbury la Conferința ce este să se adune la Constantinopol, a făcut aici un foarte mare efect, fiind că el este omul de talent și sufletul Cabinetului.

Alaltăseară, Marquisul mi-a dat toată seara; m'am folosit de buna sa dispozițiune pentru a-i expune pe cât am putut mai bine necesitatea pentru Europa de a se da României o garanție specială care să nu mai permită nimănui a cugeta să-i violeze teritoriul. I-am arătat necesitatea de a face să dispară cât mai curând dificultățile ce întâmpină prea adesea guvernul nostru în reaua voință și în orgoliul turcesc. Mi-a arătat că poartă cel mai mare interes liniștei și prosperității României și mi-a cerut a-i da câteva notițe. Vă anexez aci, Domnule Ministru, copia după însemnările ce am dus aseară, pe care le-a citit cu toată atențiunea, promițând că va ține cont de dănselle.

¹⁾ Cuvânt nedescifrat.

In vorbirea de alaltăseară l-am întreținut mult despre
dar veți observa că în redacțiunea alăturată m'am ferit de a atinge această chestiune, în urma unor observațiuni ce mi-a făcut în vorbire, că nu ar fi prudent, în momentul de față, a deschide nicăiri vorba de fruntarie.
Primiți, etc. . . .

Ion Ghica

[*Documente Oficiale*, 1878, p. 40.]

543

[București,] 4 Noembrie 1876

Domnilor Deputați,

Comitetul delegaților însărcinați a se ocupa cu examinarea proiectului de lege prezentat de D. Ministru de Resbel relativ la deschiderea unui credit de 400.000 lei trebuitori pentru acoperirea cheltuelilor făcute până la 1 Noembrie, atât cu concentrările militare din acest an, cât și cu acele ale corpului de observațiune de pe linia Dunărei; luând în deliberare proiectul și cercetând în acelaș timp resursele cu care să poată acoperi suma cerută, cu onoare vin, prin organul subscrisului, a vă aduce la cunoștință rezultatul discuțiunilor urmate în chestiune.

Oportunitatea mișcărilor militare, fiind pe deplin cunoscută prin votul ce ați dat în ședința precedentă, comitetul delegaților a considerat creditul de care e vorba ca o cunoștință necesară a acelu vot.

Cât pentru chestiunea financiară, Dstră cunoașteți că, încă din sesiunea extraordinară trecută, Adunarea a votat mai multe legi (ședințele din 5, 6, 7, 9 și 16 Iulie) în virtutea cărora s'a realizat asupra exercițiului de 4 luni (incep. dela 1 August) o economie de 1.750.232 lei 32 bani, asemenea ni s'a mai comunicat de către D. Ministru de Finanțe că, pe baza legii din 6 August 1876, Dsa a mai realizat în diferite serviciiuri ale Ministerului său, asupra exercițiului de pe ultimul trimestru, o economie de lei 113.550 bani 50, care sumă adunată către cifra de mai sus, face peste tot 1.863.782 lei și 82 bani.

Asupra acestei sume până acum s'au deschis două credite și anume: unul de 500 de mii lei acordat pentru credite suplimentare și extraordinare prin legea dela 27 Iulie 1876 și altul de 400.000 lei prin legea dela 2 August 1876, pentru plata procentului bonurilor de tezaur.

Scăzându-se dar suma acestor credite din cifra realizată prin economii, cum s'a arătat mai sus, rezultă un excedent de economii în sumă de 963.782 lei 82 bani, care rămân disponibili.

Asupra acestora, comitetul a fost de opinie a se acorda deschiderea creditului cerut de D. Ministru, pentru care sfârșit vi se supune spre aprobare alăturatul proiect de lege cu modificările admise în sânul delegaților.

Raportor,
A. Vizanti

Proect de lege

Art. 1. Se acordă Dlui Ministru de Resbel un credit suplimentar de 400.000 lei pentru cheltuelile concentrărilor armatei până la 1 Noembrie 1876 și acele ale corpului de observațiune depe linia Dunării, împărțit la capitolele și articolele următoare:

La cap. IV	art. 14,	60.000	Lei
» » VII	» 23,	130.000	»
» » »	» 24,	120.000	»
» » IX	» 27,	15.000	»
» » X	» 28,	50.000	»
» » XII	» 30,	10.000	»
» » XIV	» 32,	15.000	»
		<hr/>	
		400.000	

Art. 2. Acest credit se va aeoperi din economiile realizate asupra exercițiului anului 1876, după legile din 10, 21, 23 Iulie și 6 August anul curent.

Raportor,
A. Vizanti

Neluând nimeni cuvântul se pune la vot luarea în considerațiune a proiectului și se adoptă.

Art. 1 și 2 se adoptă fără discuțiune.

Se pune la vot proiectul de lege în total și rezultatul scrutinului este cel următor:

Votați	74
Majoritatea absolută	38
Bile albe pentru	71
Bile negre contra	3

[*Monitorul Oficial*, Nr. 250 din 10 Noembrie 1876, p. 6044.]

544

București, 4 Noembrie 1876

Domnule Ministru,

Până ce administrația militară va putea instala spitale militare timporale pentru trupele concentrate la manevrele din anul curent, căutarea bolnavilor

din trupele diviziei IV-a cari s'au și pus în marș din Iași spre Roman, Tecuci, Focșani și Râmnicul Sărat, deocamdată în spitalele civile din acele localități, am onorul a vă ruga D-le Ministru să binevoiți a interveni pe lângă direcțiile caselor de binefacere ce vor avea spitale în acele orașe precum și a invita pe primărie sau comitetele permanente ca să dispozeze primirea și internarea bolnavilor militari din acea Divizie. Subsemnatul dând ordinele cuvenite a nu fi trimiși la spitale decât acei bolnavi ce s'ar găsi în imposibilitate a continua marșul sau a fi tratați la ambulanțele militare ale Diviziei.

Primiți, Dle Ministru, asigurarea prea osebitei mele considerații.

p. Ministru,
Budișteanu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 185, f. 1.]

545

Berlin, 4 Noembrie 1876

Domnule Ministru,

Imprejurarea că ne aflăm sub tutela puterilor garante distinge esențialmente politica noastră esteroară de cea a statelor suverane.

Noi nu suntem în pozițiune să zicem agentului nostru diplomatic: « Să vorbești așa ca și când ai ave 100.000 de baionete la dispozițiunea ta ».

Politica noastră se poate impune numai prin valoarea ei intrinsecă. Dacă s'ar întâmpla să se rupă în mijlocul unei conflagrațiuni generale garanția, ce ne-a acordat cele șiese puteri atunci viitorul nostru nu va mai atârna decât, sau de jocul armelor, sau dela soliditatea instituțiunilor și a culturii noastre.

Intâia parte a acestei alternative e puțin consolantă. În adevăr, ce poate să fie mai fatal decât de a apela la oarba întâmplare. Instituțiunile noastre democratice, spiritul poporului nostru este Pythia care singură ne poate predica cu siguranță viitorul nostru.

Interogând acest oracol nu simțim însă, îmi pare niciun pericol pentru independența noastră națională. — Nu este și nu poate să fie în interesul unui stat feudal ca Rusia să anexeze o țară populată de o națiune cu o educațiune politică esențialmente democratică. O asemenea veleitate de anexare ar fi de altă parte de mai înainte condamnată de Europa întreagă. — « Norddeutsche Allgemeine Zeitung » de altmintrelea plină de protestări de sympathy în favoarea Rusiei, a relevat de repetite ori că accentuarea cauzei slave în recenta alocuțiune a împăratului Rusiei e ca un punct de vedere nou și singular, Grecii fiind în Bulgaria mai numeroși decât Slavii. De aici pare a rezulta că Germania ar consimți chiar la isgonirea Turcilor din Europa sub condițiunea că renunțându-se odată pentru totdeauna la tendințele panslaviste să se atribuiască Grecilor succesiunea vacantă, fie în confederațiune cu celelalte state, fie în altă formă.

« Norddeutsche Allgemeine Zeitung » observă că Rusia nu mai are niciun interes a anexa țieri așa de « *democratisate* », ca România și Serbia.

Primiți, vă rog, încredințarea profundului meu respect.

A. Degré

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 43—44.]

546

București, 5 Noembrie 1876

Vedeți imediat pe ministrul afacerilor externe al...și arătați că mulțumită protecției Puterilor garante România a putut să observe o neutralitate desăvârșită față de evenimentele ce s'au produs la granițele ei. Atât timp cât aceste evenimente nu vor lua un alt curs, România nu va avea nici un subiect de îngrijorare; nu ea este aceia care are interes a se lipsi de garanția colectivă a marelor Puteri ale Europei.

Dar dacă situația s'ar schimba și un război ar izbucni chiar între Puterile garante, ce s'ar întâmpla cu neutralitatea noastră?

Aveți grijă să obțineți dela guvernul...un răspuns pozitiv.

N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 46. Reprodus și în *Documente Oficiale*, 1878, p. 43. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

547

Paris, 6 Noembrie 1876

Am fost primit astăzi dimineață la zece ore la Palatul Elysée de către Mareșalul Președinte. Mi-a dorit...¹⁾ a exprimat întreaga sa simpatie României. A spus că Conferința va avea loc în curând, că se speră că rezultatul ei va fi pacea, dar că mai există motive de îngrijorare în această privință.

Domnul Ion Ghica mi-a scris că avea să-l vadă ieri pe lordul Derby pentru chestiunea convenției noastre comerciale.

Depline puteri au sosit azi dimineață cu nota dv. din 13 Noembrie curent. Colaționat Șendrea

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 91. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

548

București, 5 Noembrie 1876

Instrucțiunile cu privire la chestiunea garanției speciale a neutralității României vă vor sosi probabil astăzi sub forma unui simplu semn de între-

¹⁾ Cuvinte descifrate greșit.

bare ce veți avea a prezenta. Socot că veți găsi timp destul pentru a o face. Deocamdată este suficient să procedați cu discreție la această primă recunoaștere.

N. Ionescu

[*Documente Oficiale*, București, 1878, p. 43. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

549

București, 5 Noembrie 1876

Domnule Ministru,

În vederea adresei ce D. Prinaș al comunei București v'a adresat sub No. 13387 prin care a sulevat chestiunea de a se ști dacă supușii germani pot fi dispensați legalmente de cuartiruirea militară cu ocaziunea concentrării unei părți din armata noastră în această comună, am amintit Dlui Primar prin adresa dela 30 Oct. trecut sub No. 1138, că dispensarea cerută în favoarea supușilor germani este foarte legală, fiind bazată pe legea din Iulie trecut prin care guvernul este autorizat a acorda tratamentul națiunii celei mai favorizate, adică cel dat Austro-Ungariei, tuturor puterilor care au exprimat dorința de a încheea convențiuni de comerț cu noi, și că Germania fiind una din cele dintâi puteri care au început negocieri pentru acest sfârșit, suntem obligați a-i acorda tratamentul dat supușilor Austro-Ungariei prin Art. III al convențiunii din 10/22 Iulie 1872.

Acestea fiind motivele legale care milită în favoarea cererilor consulatului general al Germaniei, am rugat pe D. Primar a lua dispozițiuni pentru satisfacerea acestor cereri.

Comunicând dar Domniei-Voastre cele ce preced, ca rezultat la adresa Domniei-Voastre dela 28 Octombrie trecut sub No. 19701 și spre răspuns la aceea dela 1 Noembrie curent sub No. 19.900, vă rog Dle Ministru să primiți asigurarea prea osebitei mele considerațiuni.

p. Ministru,
M Mitilineu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5175, f. 30.]

550

București, 5 Noembrie 1876

Domnule președinte,

În conformitate cu dorința exprimată de adunarea deputaților în ședința dela 19 Iulie trecut în privința publicațiunii actelor diplomatice și în urma de-

clarațiunii predecesorului meu, am onoare a depune pe biroul acestei adunări 160 de exemplare din colecțiunea actelor diplomatice, relative la neutralitatea României, neutralizarea Dunării și la alte diverse subiecte.

Primiți. . . .

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 89.]

551

[București,] 6 Noembrie 1876

D. Ministru de Resbel prin adresa Nr. 10313 mijlocește ca până ce administrația militară va putea instala spitale militare timporale pentru trupele concentrate la manevrele din anul curent, căutarea bolnavilor din Divizia IV-a, care s'a și pus în marș din Iași spre județul Dvs. să se facă deocamdată în spitalele civile sau în acela a stabilimentelor de binefacere din localitate pe unde vor trece acele trupe.

Subscrisul comunicând Dvs. această cerere, vă invită Dle Prefect ca să stăruieți pe lângă primăria locală și comitetul permanent de a lua cuvenitele măsuri pentru primirea în spitale a bolnavilor militari ce ar fi din suscitata divizie teritorială.

[Arh. Spital. Brânc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5185—81, f. 2.]

552

București, 6 Noembrie 1876

. . . . Asupra raportului Ministrului Nostru Secretar de Stat la Departamentul de Resbel, sub No. 9.605;

Am decretat și decretăm:

Art. I. Ofițerii, medicii, veterinarii, farmaciștii și ofițerii de intendență și administrație, aflați în neactivitate pentru orice categorie, vor fi chemați de către Ministerul de Resbel după trebuința ce se va simți pentru a îndeplini temporar o funcțiune în armată cu ocazia concentrării trupelor.

Art. II. Pe timpul cât acești ofițeri vor fi chemați a face vreun serviciu, vor avea dreptul la solda și accesoriile prevăzute gradului lor.

Art. III. și cel din urmă. Ministru Nostru Secretar de Stat la Departamentul de Resbel este însărcinat cu executarea ordonanței de față.

Dată în București, la 6 Noembrie 1876

Carol

Ministru Secretar de Stat
la Departamentul de Resbel,
Colonel Slăniceanu

Raportul Dlui Ministru de Resbel către M.S. Domnitorul

Prea Înălțate Doamne,

Am onorul a supune la aprobarea Măriei Voastre alăturatul proiect de decret prin care se prevede că în caz de trebuință cu ocazia concentrării trupelor, Ministrul de Resbel să fie autorizat a chema temporar la serviciu pe ofițerii, medicii, veterinarii, farmaciștii, ofițerii de intendență și administrație aflați în neactivitate.

Sunt cu cel mai profund respect,

Ministru Secretar de Stat
la Departamentul de Resbel,
Colonel Slăniceanu

No. 9.605, 1876, Noembrie 6

[*Monitorul Oficial*, Nr. 252, 12/24 Noembrie 1876, p. 6089 — 6090, col III.]

553

[București, 6 Noembrie 1876]

D. Cobălcescu raportor, citește următorul raport și proiect de lege relativ la rezerviști:

Domnilor Senatori,

Proiectul de lege pentru ținerea rezervelor sub drapel peste 15 zile prevăzut de lege, votat de onor. Adunarea Deputaților în ședința dela 29 Octombrie 1876, luându-se în deliberațiune de către secțiunile Senatului, au numit delegați pe Dnii General I. Florescu, I. Paladi, Ahil Teohari, Dr. Emil Severin și pe subscrisul, care, întrunindu-se în ziua de 4 ale curenteii, după o prealabilă dezbateră; luând în considerare situațiunea gravă în care se află Orientul și pericolele de care suntem amenințați, la caz când încercările de pacificare ale Europei ar rămâne zadarnice;

Luând în considerare că neutralitatea ce am declarat Europei că vom menține în complicațiunile Orientului și pe care am și menținut-o până acum, nu poate fi susținută în caz de o mai mare complicațiune în Orient, decât printr'o atitudine bărbătească și hotărâtă, și că în asemenea caz neutralitatea noastră trebuie să fie susținută prin arme;

Luând în considerare mărimea pericolelor în care ne-am afla și datorica ce avem către Țară și Națiune în momente supreme, în care poate veni în chestiune însăși existența noastră națională;

Luând în considerare că într'un moment grav orice tratate internaționale pot fi călcate, și că apărarea existenței noastre în asemenea mari împrejurări nu poate avea alți părători decât pe noi înșine;

Comitetul delegaților secțiunilor, ca și secțiunile Senatului, au admis în unanimitate proiectul prezentat de guvern, afară de D. Iorgu Radu și de D. Deșliu, care l-a votat adăugând o moțiune.

Asemenea sunt dator a menționa dinaintea Senatului că D. general I. Em. Florescu a exprimat ca o simplă dorință a se pune obligațiune primăriilor locale, de a lua măsuri spre a se transporta depe câmp produsele rezerviștilor ce s'au chemat sub arme.

Raportor,
Cobălcescu

L E G E.

Art. unic. Guvernul este autorizat a ține rezervele sub arme peste termenul hotărît prin art. 2 din legea dela 12 Martie 1874.

Această lege s'a votat de Adunarea Deputaților în ședința din 29 Octombrie 1876 și s'a adoptat cu majoritate de 74 voturi, contra a 7.

Vice-Preșdinte,
Colonel D. Leca

Secretar,
A. Vizanti
(L. S.)

P.S.S. Mitropolitul Primat Preșdinte. Discuțiunea generală este deschisă.

D. Lungeanu. Dlor Senatori, sunt nevoit să iau cuvântul, nu pentru a pune în vederea D-voastră că ași fi contrar dorințelor exprimate de D. Ministru de Resbel pentru ținerea rezervelor, dar mă mir foarte mult că onor. comisiune a delegaților nu este în raport cu dorința exprimată de D. Ministru de Resbel. Noi știm numai atâta că după legea în ființă guvernul este autorizat a concentra pe fiecare an oștirea pentru manevre. Dela prima cerere care s'a văzut înaintea Dv. din partea D. Ministru de Resbel, de a se mai prelungi acest termen de 15 zile, noi n'am considerat aceasta decât că D. Ministru de Resbel în fața timpului care a fost foarte aspru, n'a putut negreșit să facă manevre și să observe oștirea așa cum dorea Dsa. Pentru finitul acesta socotesc că onor. D. Ministru a cerut de a se mai prelungi acest termen și nu ne-am ocupat în secțiuni de chestiunile de care tratează raportul citit de D. Cobălcescu. Cât pentru mine, vă mărturisesc sunt contra redactării acelu raport făcut de comisiunea delegaților și cred că și Senatul întreg nu poate să accepte o redacțiune în felul acesta, căci scopul nu se declară chiar de D. Ministru. Pentru acest finit rog pe Onor. Senat să se unească cu mine și să dezaprobe considerentul raportului citit de D. raportor și să ne mărginim pur și simplu la dorința exprimată de D. Ministru prin proiectul său.

D. Deșliu. Dlor, eu vă mărturisesc că onor. D. Cobălcescu, care face parte din secțiunea V-a unde sunt și eu, a uitat sau poate s'a făcut că uită, căci n'a fost în spiritul acelei comisiuni, ca și în al celorlalte, ideea ce o emite Dsa, căci după cum se exprimă Dlui este ca și când noi am fi gata de a declara cuiva resbel.

D. raportor trebuia să se mărginească, pur și simplu, asupra celor cinci linii ce conține toată legea și să exprime părerea comisiunii de delegați prin

un « da » sau « nu ». Am crezut Dlor că însuși guvernul va lua cuvântul să 'deza-probe aceste considerațiuni, dar când văd că tace, eu sunt în drept să dezapro-b toate acestea și să țin desbaterea pe tărâmul acesta; și atunci guvernul va fi silit să-mi răspundă.

Dlor Senatori, din concluziunile raportului eu am înțeles că proiectul de lege tinde la două lucruri: întâi a se da un bil de indemnitate pentru epoca ce a trecut, și în care s'a ținut armata peste lege, și al doilea, să i se dea autori-zație și pentru termenul care va mai trece ținând-o sub arme, și aceasta ca o măsură de precauțiune negreșit în fața împrejurărilor ca să avem pe linia Du-nării pază, mai cu seamă acum când înghiață Dunărea, să nu vie borfași de din-colo, să supere pe locuitorii noștri... Aceasta cred că era ideea tuturor.

D. Kogălniceanu. Vă înșelați, nu era aceasta ideea mea.

D. Deșliu. Acum văd și eu că nu este așa l... Acum dar pe tărâmul pe care se pun concluziunile raportului, care sunt ale comisiei, adică ale expresiunii majorității Senatului, eu sunt mai puternic de a combate acest proiect de lege și iată pentru ce: Când într'adevăr curgea sângele dincolo de Dunăre și toate Puterile erau într'un amestec neștiind ce să hotărască; când o putere ca Rusia era gata să declare resbel, noi stam într'o neutralitate pasivă; și astăzi, când armistițiul se vede primit, când Ducele Decazes declară în Camera dela Versailles că armistițiul este primul pas către pace, când toată oștirea beligerantă, cea din Serbia este licențiată și cealaltă cantonată, ei bine, tocmai acum să venim noi să ținem atâta oștire pe cheltuială? Și aceasta poate după o apreciere, care ar fi zis cutare Lord în cutare meeting că Englitera este gata mai mult decât orice putere și că Impăratul Rusiei a zis cuvintele că dacă nu va putea ajunge la o pace va lua arma în mână — cecece nu prea a fost așa. — Vă voi citi și eu acte și am ști chiar un articol din « Journalul de St. Petersburg », cu data de 9 Noem-brie, dacă este vorba de aprecieri de jurnale și de depeși — și unde se zice că Rusia a urmat consiliilor Germaniei, și a consimțit să se acorde armistițiul și a face pe Poartă să introducă reforme, și dacă în termen de 5 ani nu se vor în-deplini acele reforme, câteși trele Puteri dela Nord vor interveni și vor face să fie îndeplinite. Când toate Puterile, cum vedeți, merg spre pace nu știu pentru ce noi să ținem o neutralitate armată. Și apoi, guvernul nu ne spune nimic, tot ce putem afla este din « cartea verde », despre care vreau să vorbesc cu ocazia desbaterii răspunsului la Mesagiul Tronului; și în acea carte încă nu aflăm des-tul, dar cât aflăm este că relațiile dintre noi și statele vecine, sunt din cele mai satisfăcătoare, că nu avem luptă cu nici unul dintre vecini. Cu care din Puteri avem să ne luptăm? Nu poate cineva să-și închipuiască că una din Puterile ga-rante, puternica Rusie, care a vărsat sânge și bani pentru noi și ne-a făcut mult bine, ajutându-ne să fim un Stat Român, nu cred ca tocmai dânsa să fie consi-derată ca inamica noastră. Cât pentru Turcia, care găsește în noi un aliat na-tural, nu va cugeta să ne atace. Asemenea, Dlor, și Austro-Ungaria nu are nici un interes contra noastră.

Vedeți dar, Dlor, că tuturor acestor Puteri care ne înconjoară, nu le-ar conveni altă purtare din parte-ne decât neutralitatea care am păstrat-o și până acum. Dar, este vorba de o perturbațiune în Europa, de un pericol ce ne-ar amenința? Ei bine, atunci să ne spună guvernul care este acel pericol pe care eu încă nu-l văd? Dar, Dlor, chiar în cazul acesta, presupunând că ar putea să fie un pericol, și pe care guvernul nu voește să ni-l spună; ei bine, Dlor, știți care este ideia mea? Este că, noi ținând oștirea sub arme, plătim pe fiecare zi două mii napoleoni cheltuelile armatei, plus 400 mii lei, votate mai alaltăieri în Cameră și plus creditul de 4 milioane pentru cumpărare de arme și despre care, la rândul lor vom vorbi, cu D. Ministru de Resbel. Acum, ținându-se sub arme arma, nu mai mult decât două luni cât ține armistițiul, noi trebuie să cheltuim peste 120.000 napoleoni, afară de celelalte cheltueli, care atrag după sine această concentrare. Dstră știți că deficitul bugetar pe anul viitor este de 33 milioane, și că toate economiile ce guvernul a voit să facă pentru a micșora acest deficit, cu această cheltuială au să se risipească! Și o să se ridice deficitul la 50, 60 milioane. Ei bine, Dlor, pentru ce să facem aceste cheltueli, pe câtă vreme avem mijlocul să ținem armata în disciplină și să facă exerciții fără să se facă asemenea cheltueli, dacă nu mai mult, cel puțin pe timp de două luni cât ține armistițiul și în termen în care sunteți siguri că nu se va întâmpla nimic periculos ar fi mai bine ca ostașii să se ducă pela casele lor; acolo guvernul să oblige pe ofițeri a-i chema la exercițiu, precum fac și aici; și cu chipul acesta nu vom face asemenea cheltueli mari. Deși eu am o credință fermă că nu se va întâmpla nimic, dar chiar dacă nu ar fi pace, totuși cred că noi nu avem să suferim nimic, căci noi suntem puși sub garanția Puterilor, suntem garantați de Tratatul de la Paris. Dar, Dlor, să admit că o să avem trebuință de a concentra armata; ei bine, în două săptămâni cel mult — căci avem două căi mari de comunicațiune, drumul de fier și Dunărea — zic, în două săptămâni putem avea oștirea sub arme, concentrată precum este și astăzi, și cu chipul acesta am scăpa de a cheltui atâtea milioane.

Dlor Senatori, dacă Dstră nu veți primi această hotărîre a mea, atunci vom vedea că suntem condamnați a fi totdeauna datori și pentru ca să acoperim acea datorie, vom fi siliți a alerga la noi împrumuturi, și astfel a ne stinge cu desăvârșire. Căci a mai sustrage brațele dela munca câmpului, astăzi când țaranul a ajuns în sapă de lemn, este a ne stinge toate resursele.

Dlor, pentru aceste motive, eu declar înaintea Dstră că las onoarea și răspunderea acestui act asupra guvernului; să dea Dumnezeu ca prevederile acelea să se realizeze în bine pentru țară, dar eu sunt convins că o să cheltuim degeaba; prin urmare, mă abțin dela vot, pentru ca să nu las bănuiala cuiva și pentru ca să nu se întâmple să am mustrare de cuget. Am zis.

D. Dimitrie Ghica. Dlor, în calitatea mea de membru al Senatului, nu-mi este permis când susțin sau apăr o lege, a lăsa răspunderea numai asupra guvernului; răspunderea este a noastră și pentru aceasta trebuie să discutăm totdea-

una cu maturitate legile. Nu înțeleg dar ce mod de raționament este acela, când noi suntem liberi să primim sau să respingem o lege, să zicem: nu voi face nici așa, nici altminte! Niciodată nu voi lăsa toată răspunderea asupra Dlor Miniștri; voi combate o lege când voi crede că nu este bună, și o voi susține când ea este reclamată de trebuințe, luând răspunderea opiniei mele. Eu credeam că o să votăm această lege fără multă discuțiune și simțeam chiar o mică jenă, pentru că în ziua când s'a înfățișat această lege am trecut în secțiuni unite spre a se da explicațiuni de D. Ministru de Resbel, explicațiuni nu reclamate de mine, căci din ele nu am descoperit nimic nou, dar fiindcă mulți din onor. mei colegi au cerut a trece în secțiuni unite. În acelaș timp însă, s'a ivit o dificultate regulamentară: după regulament nu putem lua cuvântul în secțiuni unite asupra explicațiilor Dlor Miniștri și a discuta în regulă. Pentru acest motiv s'a decis, după cererea unora, a se declara ședința secretă; dar secretul în sine lasă loc a mișca și a atrage atențiunea publică și a lumii întregi. S'a zis că Senatul s'a închis împreună cu Dnii Miniștri spre a discuta o lege (aprobări); voi cel puțin ca să știe țara și Europa. Eu, unul am declarat și voi declara că politica cea mai cu minte pentru România este politica de neutralitate; nu voi fi eu acela care voi face rezistență unei îngrijiri serioase și măsuri necesare, când sunt părinte de familie, când am căminul meu și când știu care sunt flagelile unui război; căci se știe că totdeauna cei mai mici plătesc certurile celor mari (semne de aprobare).

Aveți un exemplu proaspăt în ochii Dv. Am mai adăugat, Dlor, că legea de față m'a întristat, căci nu suntem astăzi în pozițiunea financiară spre a face noi sacrificii, deși nu de zecimi de milioane, cum a zis D. Deșliu, dar de zecimi de mii. Dar este o necesitate și trebuie să o întâmpinăm.

Mai este, Dlor, iarăși un sacrificiu — dacă nu se va lua în considerațiune amendamentul Dlui General Florescu, de a îndatora comunele să îngrijească de bucatele ce au rămas neștrânse pe câmp ale acestor oameni care sunt concentrați, căci luându-se în considerare acel amendament, negreșit că răul se va micșora, acum când brațele virile sunt sub arme, când toată plugăria anului acesta a rămas îndărăt și când mai cu seamă ne vine această lege. Deși, cum v'am spus, m'a întristat această lege pentru motivele de mai sus, dar nu-mi este permis mie, ca Român, să nu votez această lege.

Dar ne zice onor. D. Deșliu: ce căutăm să stăm sub arme, când suntem puși sub scutul Tratatului dela Paris?

Apoi onor. D. Deșliu uită că Tratatul dela Paris nu ne-a pus sub scutul său decât cu o singură condițiune: să fim și noi bărbați gata a ne apăra dreptul nostru când ne-ar călca cineva.

Mai zice Dsa: « dar cu cine avem să ne batem? . . . » Cu primejdia care ne amenință și care ori din cotro va veni trebuie să ne facem datoria.

Cred că este bine să repet încă odată că în ședința secretă nu s'a petrecut nici un secret, căci nu suntem conspiratori; noi, Românii nu vom avea niciodată

o politică ascunsă. Știu că numai lucrurile rele se ascund, și pe câtă vreme nu este vorba decât de a păstra o neutralitate absolută, o putem spune acesta în gura mare, ca să știe țara și să cunoască Europa, că pe de o parte ne facem datoria, iar pe de alta nu vom ieși din această conduită, care ne-am tras-o încă dela începutul nenorocitelor evenimente care se petrec împrejurul nostru. De aceea trebuie să votăm această lege cu încredere.

Acum, în privința raportului. Raportul se scrie de raportor cum îi place. Poate că D. raportor este mai rășboinic decât mine (ilaritate).

D. Cobălcescu, raportor. Cer cuvântul.

D. D. Ghica. Ei, dar ce face acesta? Nu redacția raportului trebuie să ne preocupe, ci concluziunea și legea; noi nu votăm raportul ci proiectul de lege.

Cu explicațiunile care mi-am permis a da, sunt convins că Senatul va vota în unanimitate această lege.

D. raportor Cobălcescu. Creșd că în raport nu am zis nimic alt decât ceea ce și Prințul Dimitrie Ghica a exprimat în ședință publică.

Era cu neputință să nu vină desbaterea în Senat, asupra acestei legi, și ca Dnii Deșliu și Lungeanu, să nu ia cuvântul, și era peste putință ca lumea să nu fie preocupată de acea sedință secretă de care a vorbit Principele Dimitrie Ghica. Eu trebuia să spun care au fost considerațiunile ce ne-au făcut să votăm proiectul acela. Eu, Dlor, n'am făcut nimic rășboinic în acest raport, ci numai am zis că suntem datori să ne apărăm, că avem această datorie luată și către acei care ne-au garantat drepturi prin Tratatul dela Paris, de a ne apăra neutralitatea noastră. Acesta e sensul raportului meu.

D. C. Bosianu. Onor. Senatori, în fața unei chestiuni atât de grave ca aceasta care ne ocupă, mă așteptam ca să văd Senatul ca o singură voce votând legea fără nici o discuțiune, pentru că cuvintele ei stau în conștiința fiecărui dintre noi, stau în conștiința națiunii.

De aceea am văzut cu mare părere de rău pe onor. D. Deșliu și mă felicit că aceasta a fost numai o politică a sa proprie, când a zis că armata română se concentrează numai spre a ne feri de pungașii de peste Dunăre. Armata nu este pentru pungași ci pentru bravii care ar îndrăzni să calce pământul României (prea bine, aplauze).

Pe urmă, D. Deșliu, vine și pleacă dela considerațiunile raportului și ată ce concluziuni extraordinare face: pentru că d. raportor emite cutare sau cutare idei și pentru că D. Ministru tace, prin urmare, conchide Dlui, că Ministrul le aprobă; și iată de aici un câmp de rășboi liber pentru D. Deșliu. Dlor, mi se pare că Dlui este nedrept în concluziunile sale.

Un ministru nu poate decât să tacă până să vadă mai întâi care este opiniunea Senatului și atunci numai să emită opiniunea sa; mai vârtos că noi știm opiniunile sale, căci am avut secțiuni unite, când ne-am comunicat ideile foarte leal și că nu făceam nimic ascuns, toate discuțiunile erau publice. Dar ce avem să ne ocupăm de modul cum un raportor și-a emis ideile fie în

repeziunea cugetării sale, fie în simțămintele sale proprii. Totdeauna motivele unui raportor o să fie culoarea ideilor sale. Noi nu avem să ne uităm decât la fondul acestor motive.

Ei bine, fondul nu este nici decum de culoarea pe care a voit s'o atribue Dnu. Deșliu.

Dar ceea ce este mai mult, noi nu avem să votăm motivele raportului ci însăși legea.

Să venim acum la motivele legii Dlor, să vă spun ceea ce cred eu personal și ceea ce cred că este opiniunea națiunii mele.

Iată politica noastră Dlor, care am urmat-o și care trebuie s'o urmăm: România nu va ridica brațul său asupra nimănu, dar România nu va lăsa să-și întindă brațul lor alții spre a o lovi.

Aceasta este neutralitatea; noi ca Români, ne vom ocupa de treburile noastre proprii și nici decum nu ne vom amesteca în treburile altora, nici ca acțiune din partea noastră, nici ca asociațiune cu nimeni. Aceasta trebuie să fie politica noastră.

Dar ce vine onor. D. Deșliu și ne spune? Dlui zice: pentru ce atâtea concentrări, pentru ce cheltueli. Nu vedeți că suntem sub garanția Puterilor și că dacă avem garanție, apoi nu mai trebuie să ne ocupăm de nimic? Vă mărturisesc Dlor, în toată conștiința, că mă simțeam umilit când auzeam aceste cuvinte. Nu vedeți în ce pozițiune pune Dlui și cei de opiniunea Dlui, națiunea Română.

O voce. Nu e decât singur Dlui!

D. C. Bosianu. Dsa o pune în pozițiunea închipuită de a nu se gândi la sine și de a fi susținută numai de alții!

D. I. Deșliu. Ce spuneți, Dle Bosianu? N'am vorbit eu astfel.

D. C. Bosianu. Iată ce zice D. Deșliu, în scurt: voi Românilor, strângeți-vă brațele, lăsați că este o providență care veghează asupra voastră și care vă apără și nu vă gândiți la nimic. Nu este așa Dlor; acei care sunt Români știu un lucru, că chiar sub protecțiunea providenței, providența zice, mișcă și tu brațele, îngrijește și tu de tine. Fără îndoială avem toată încrederea în bună voința Puterilor garante, dar, cum zice D. Dimitrie Ghica, trebuie să ne arătăm demni de această protecțiune, trebuie să arătăm Puterilor garante că nu suntem — permiteți-mi expresiunea — niște nemernici ca să căpătăm tot din mâna altuia și că vom cere mâna altuia numai când nu vom putea prin noi înșine să facem ceva.

Concentrarea este bună, concentrarea nu ascunde nimic sub sine, n'are cuget ascuns, concentrarea este simplu un act de prudență și de patriotism, dacă voiți să fiți patrioți și prudenți votați această lege (aplauze).

D. M. Kogălniceanu. Dlor, proiectul de față nu ridică o chestiune guvernamentală, ministerială, este o chestiune națională. În chestiunile naționale, Dlor, nu avem a ne ocupa de cine ne înfățișează proiectul, de cine are să aplice; țara este datoare să se apere, dar guvernul a luat o măsură de apărare nepotri-

vită, cu trei zile mai înainte, cu trei zile mai în urmă, aceasta este chestiune de viitor, de cercetare mai târziu. Azi, când guvernul vine și propune tocmai Senatului măsura de apărare, Senatul mai întâi de toate nu se cuvine să zică altmintealea decât, aprob; nu dau cutărui sau cutărui ministru ori guvern, ci dau țării, dau Domnului, acele mijloace de apărare; și dacă vor fi rău întrebuințate atunci avem timp să cercetăm și să osândim. Dar veți zice că va fi prea târziu, că nu va mai fi Curte de Casațiune ca să judece; are însă să fie un tribunal mai mare totdeauna decât Curtea de Casațiune, are să fie blestemul copiilor noștri (aplauze).

Nu voi să știu cine cere și pentru ce se cere. Eu astăzi rog amicii și adversarii politici ai guvernului să voteze în unanimitate; nu ași voi să se zică că în Senatul Român un singur vot a refuzat țării mijloacele de apărare. Altfel pentru ce atâta suferință a părinților noștri, a generațiunei trecute și prezente ca să facă din aceste 2 Principate un Stat, dacă acel Stat, ori cât de mic, n'ar putea să facă rezistența care o face chiar furnica? Slabi suntem, dar nu trebuie să meargă capul pe tîpsie, ci trebuie să meargă cu pieptul înainte și cu brațul să lupte.

Iată pentru ce rog pe Senat în unanimitate să voteze fără a cerceta. Dar se zice că costă milioane.

Ei bine, nu avem acum să cercetăm și să drămuim cheltuelile financiare; poate că mintea să ne zică că cu trei zile mai înainte sau cu trei zile mai în urmă, să ni se aducă acest proiect. Onor. D. Deșliu zice: că Dsa este sigur că va fi pace. Ei bine, onor. D. Deșliu, eu nu cred că în Europa se pot găsi azi trei miniștri ai statelor celor mai mari care să poată afirma dacă va fi pace sau resbel. Ministrul Engliterei, care a zis că Englitera este statul cel mai pregătit, nu cred că știe dacă va fi pace sau dacă va fi resbel. Ceea ce ați spus Dstră este foarte adevărat că Ministrul de Externe ne-a spus ceea ce a știut, n'a știut mai mult, cum nu știm nici noi. Ceea ce știm cu inima și cu capul, este că pericolul este pozitiv, — și să dea Dumnezeu ca dafinul și măslinul să se unească împreună și să iasă pacc! Dar onor. D. Deșliu, nu ar avea muștrare de cuget dacă am avea rășboi, să nu zică și Dlui ca și noi, că și Dsa a contribuit la măsurile de apărare ale țării. De aceea eu nu raționez, nu cercetez cine sunt pe băncile ministeriale, ci conchid ca onor. D. Ghica și ca onor. D. Bosianu, să votăm întregul Senat, Domnitorului și țării, mijloacele de apărare, ca să putem protesta cu sânge cel puțin un cuvânt.

D. N. Bățoveanu. Dlor, pe lângă discursurile susținătoare acestui proiect, rostit de către onor. Dnii Ghica, Kogălniceanu și Bosianu, ași fi foarte palid dacă ași mai adăuga ceva; tot ce mă felicit este: că în mijlocul acestui Inalt Corp n'am auzit ridicându-se decât vocea onor. D. Deșliu, în contra acestui proiect. Ei bine, Dsa este cunoscut în mijlocul nostru că are în totdeauna spiritul de contradicțiune, oricare ar fi legea și de ori unde ar venia ea. Prin urmare, vă rog să încheideți discuțiunea și să procedați la vot, fiind destul de luminați

asupra proiectului; și să rămână onor. D. Deșliu cu simțământul Dsale, de contradicțiune veșnic.

Voci. Inchiderea discuțiunii.

Prea S. S. Mitropolitul Primat Președintele. Cere cineva cuvântul contra închiderii?

D. I. Deșliu (în contra închiderii discuțiunii). Dlor, vedeți că după mine au urmat 4 Dni oratori care toți îndreptară cuțitul în contra mea, și fără ca în spiritul meu să fi fost ideea că dacă țara ar fi în pericol să fiu eu acela care să doresc ca națiunea să nu se scoale dela copilul din fașe până la bătrânul de 80 ani. Binevoiți dar Dlor senatori, să-mi acordați cuvântul ca să mă pot apăra; vă rog să fiți drepți, căci aici este o chestiune foarte însemnată și nu ar trebui să lăsați asupra unui coleg al Dv. răspunderea pe care vrea s'o lase mai cu seamă onor. D. Bâtcoveanu.

Voci. Inchiderea discuțiunii.

D. Gr. Cobălcescu. Să nu mai răspundem Dlui Deșliu.

D. I. C. Brătianu, Președintele Consiliului. Dlor Senatori, vreau să vă dau o asigurare; s'a ridicat chestiunea pentru munca încă neefectuată a rezerviștilor care sunt chemați sub drapel încă de două săptămâni; s'au dat ordine de administrație ca această muncă să se facă; și suntem încredințați că se va face, fiindcă Românii au sentimentul de frăție.

Voci. Inchiderea discuției.

— Se pune la vot închiderea discuțiilor și se primește.

— Se pune la vot luarea în considerație a proiectului și se primește.

— Se citește art. unic al legii.

Prea S. S. Mitropolitul Primat Președintele. D. Deșliu a cerut cuvântul asupra articolului 1.

D. I. Deșliu. Dlor, cu tot refuzul ce mi-a făcut majoritatea de a nu închide discuțiunea, lăsând asupra mea oarecare răspundere, regulamentul Senatului mi-a venit în ajutor. Vedeți că nu v'ați gândit bine la aceasta, căci mai am o ușă pe care pot să scap de acuzațiunea Dv.

O voce. Vom închide-o și pe aceea...

D. Deșliu. Dlor, este în discuțiune articolul unic din legea care prevede să se țină sub arme rezervele fără a se spune până când. Ați auzit că n'am negat dreptul și datoria țării Românești de-a nu fi gata a se opune la orice pericol și de-a nu sta cu mâinile încrucișate, chiar după prerogativele care le avem după Tratatul de Paris. Onor. d. Bosianu ca și ceilalți Dni, care au vorbit în sensul că eu ași fi contrariu ideii de apărare națională, s'au înșelat, căci chestiunea cum am pus-o eu, nu este decât în ceea ce privește economia. Am zis și combinarea mai oportună a concentrării astfel cum nici finanțele să nu sufere prea mult, nici țara să nu rămână fără apărare. Primesc să se țină sub arme rezerva, dar să stea pe acasă în aceste două luni, să se exerciteze acolo și totodată

să-și îngrijească și de munca lor, care pierde pe câmp prin lipsa lor; și numai când va veni pericolul să se zdone sub arme.

D. N. Manolescu. Propun un amendament.

D. I. Deșliu. Ați face bine Dle Manolescu să nu vă amestecați în asemenea chestiuni de care sunteți prea străin.

D. Manolescu. Măi puțin decât Dta!

D. Deșliu. Ia cuvântul și mă combate și nu juca rolul unui fost senator pe care nu voi să-l numesc.

Vedeți dar Dlor, că nu este exact că eu am negat dreptul și datoria Românilor de-a se apăra și a face la nevoie orice sacrificiu.

Prea S.S. Mitrop. Primat Președinte. Vorbiți asupra artic. I și nu în discuțiune generală.

D. Deșliu. Tocmai asupra art. vorbesc. Am zis că a fost chestiunea de amânare, de a se duce armata înapoi până când va veni ziua pericolului. A ține armata nelimitat concentrată sub arme este a se ține poate și 6 luni de zile. Și eu în cazul acesta am zis, că nu pot să iau răspunderea, de-a nu ne apăra, față cu evenimentele ce se petrec, dacă ar fi un pericol real și imediat; însă nu pot iară să mă încurc cu altă răspundere, cea finanțară, căci atunci va veni mâine guvernul să zică, plătiți atâtea milioane, căci cu votul Dstră am ținut armata concentrată, deși poate nu era necesitate. Pentru aceste cuvinte am zis că mă abțin dela vot, pentru economie, și a se abține cineva, onorabile Domn Dimitrie Ghica, nu vrea să zică că nu are curajul să voteze contra. Dacă mă abțin mai este pentru că guvernul în «cartea verde» nu ne spune nimic din care să rezulte necesitatea unor măsuri extraordinare de apărare. Așa dar, în ceea ce privește articolul, adică să fie nelimitat, dacă majoritatea îl primește așa, eu mă abțin, dar dacă majoritatea vrea să pună un termen oarecare, atunci îl primesc și eu.

Ma i multe voci. Cer cuvântul.

Alte voci. Inchiderea discuțiunii.

D. General Florescu. Permiteți-mi Dlor... și -mi pare rău că vă iau câteva minute, dar ceea ce voi spune este pentru un scop util; și poate că va vota și D. Deșliu cu noi. Singurul motiv pentru care Dlui respinge proiectul este că «nu este limitat termenul» — Apoi Dle Deșliu, în momentul în care veți simți că este de prisos a se mai ține rezervele sub arme, puteți interpela guvernul și să-i ziceți că nu mai este de trebuință. De ce dar vă temeți? Dacă se lasă timpul nelimitat, este și o înlesnire care se aduce guvernului, pentru că nu mai este de trebuință să vie la fiecare 15 zile cu proiecte de legi, să ceară prelungirea termenului de concentrare, dacă ar mai fi de trebuință. Când dar veți recunoaște că nu mai este trebuință să se țină, aveți mijloace de a face să li se dea drumul! Iată dar pentru ce credem că explicând Dlui Deșliu că este de prisos a se limita termenul, Dsa va vota cu noi.

Voci. Inchiderea discuțiunii.

- Se pune la vot închiderea discuțiunii și se primește.
- Se pune la vot prin bile proiectul de lege și rezultatul votului este cel următor:

Votanți	46
Majoritatea absolută	24
Bile albe pentru	45
Bile negre contra	1

- D. Deșliu se abține.

[*Monitorul Oficial*, Nr. 25 din 11/23 Noembrie 1876, p. 6064 — 6068, col. I.]

554

Paris, 6 Noembrie 1876

Domnule Ministru,

Prin raportul meu precedent în care v'am relatat convorbirea ce am avut cu ducele Decazes cu ocaziunea remiterii scrisorii mele de creanță v'am expus pe lângă altele că ducele dela sine mi-a propus o audiență privată la domnul Mareșal președinte al Republicei. Eri vineri am fost priimit de domnul Mareșal cu o grațiositate deosebită. Am vorbit despre România, despre sympatiile ei pentru Franția, probate în resbelul din 1870: Cu această ocaziune Mareșalul mi-a zis că și Franția are simpatie pentru România care este opera ei.

Evenementele în care ne aflăm și interesul țării noastre m'au făcut să aduc convorbirea asupra chestiunei Orientului, astăzi atât la ordinea zilei; am arătat preocupările în care se află România și pozițiunea ei geografică atât de espusă care o face să servească de cale unei invasiuni, în caz când Rusia ar declara resbel Turciei. Mareșalul a recunoscut aceasta, însă s'a ținut în rezervă și n'a voit să se angajeze prin vreo declarație de ajutor din partea Franciei. Mi-a zis numai că conferința are să se întrunească, că crede că pacea va rezulta, dar cu toate aceste nu este cu desăvârșire liniște asupra acestui punct.

Am intrat după aceia în diferite aprecieri asupra calităților atât a oștirii rusești cât și acelei otomane și considerând după aceia convorbirea asupra acestui subiect destul de înaintată, am trecut la un altul și anume la chestiunea comercială. Sunt însărcinat din partea guvernului român, am zis, să încheiu un tratat de comerț cu Franția. România a încheiat deja asemenea tratate cu Rusia și Austria și negociază spre a încheia cu Germania, Italia și Anglia și cred că și cu Franția vom încheia cât mai curând. Am găsit ocaziune în această de a-i vorbi de punctul în discuțiune între noi și guvernul francez, adică de chestiunea evreiască. Domnul președinte m'a ascultat cu multă bunăvoință și chiar cu interes. După aceasta am atins mai multe subiecte la ordinea zilei pe care le-am discutat împreună.

Apoi m'am retras mulțumind din nou domnului Mareșal pentru simpatiile sale pentru România și bunăvoința ce mi-a arătat.

Aceasta este domnule ministru, în rezumat convorbirea ce am avut cu domnia sa Președintele Republicii franceze.

Primiți vă rog domnule ministru, asigurarea prea înaltei și prea distinsei considerațiuni ce vă păstrez.

Ștefan C. Șendrea

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 94.]

555

Viena, 6 Noembrie 1876

... În ce privește garanția specială, ca aceea a Belgiei, ea nu pare compatibilă cu situația noastră actuală. Atâta vreme cât vom face parte din Imperiul Otoman, nu vom putea obține o altă garanție decât aceea pe care Europa a dat-o Turciei și de care se căește astăzi. Neutralitatea absolută este strict legată de independență. Ambele primesc aceiași consfințire. Dovedindu-ne hotărâți și capabili de a face respectată pe cea de a doua, o vom obține pe prima.

Bălăceanu

[*Documente Oficiale*. București, 1878, p. 44. Textul în limba franceză. Telegramă. Extras.]

556

Petersburg, 6 Noembrie 1876

Azi Sâmbătă a avut loc la Țarskoe Selo jurământul fiului celui mai mare al A.S. Marele Duce Nicolae; mâine se va face botezul Marelui Duce nou născut Ciril Vladimirovici. Pentru acest motiv nu l-am putut vedea pe principele Gorceacov. Giers mi-a spus în numele Impăratului și a principelui Gorceacov că putem să fim fără grijă, și că în cazul în care circumstanțele s'ar schimba împotriva dorințelor sale, Rusia s'ar înțelege cu Guvernul român și ar hotărî să nu se facă nimic împotriva noastră. De altfel, deputațiunea noastră a adus dela Livadia asigurări în acest sens. Răspunsul Turciei referitor la neparticiparea ei la Conferință este așteptat în astă seară. Anglia activează energic la Constantinopol pentruca Poarta să cedeze ¹⁾...

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 275. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

557

Pera, 6 Noembrie 1876

Din cauza întrunirii Marelui Consiliu pentru a delibera asupra chestiunii constituționale, nu l-am văzut decât o clipă pe Ministrul Afacerilor Străine.

¹⁾ Lipsște continuarea textului.

I-am făcut cunoscut conținutul telegramei dv. privitoare la neutralitate. Mi-a spus că, fiind ocupat, nu-mi va putea răspunde decât mâine. În momentul în care ne despărțeam, a adăugat: dar ce ar face România dacă intră Rușii?

Am răspuns că cea dintâi chestiune este de a ști ce ar face Turcia. Mi-a replicat: nu socot în tot cazul că armatele otomane vor trece Dunărea pentru a merge împotriva Rușilor.

Il voi vedea deci mâine pe Ministrul Af. Ext.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 49—50. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

558

[Galați,] 7 Noembrie 1876

Ordin de zi Nr. 7

În conformitate cu serviciul în campanie, serviciul în cantonament se regulează în modul următor: Serviciul de săptămână se desființează și se înlocuiește prin serviciul de 24 ore. — În fiecare Regiment se va rândui de serviciu un Căpitan; în fiecare Batalion un Locot. sau Sub. Locot. — Guardele de poliție din Regiment se vor comanda de câte un Locot. sau sub. Locot. — La Batalioane ce fac corpuri în parte, se vor comanda de către un sergent.

Se institue de zi pe Cantonament un Maior. Datoriile acestor ofițeri de zi sunt acelea prevăzute în serviciul în campanie și în serviciul Interior la capitolul pentru serviciul de săptămână. — Maiorul sau șeful de Batalion de zi pe Cantonament are îndatorirea de a vizita în timpul serviciului său de 24 ore Cantonamentele și în special Infirmeriile și guardele de Poliție ale Corpurilor, iar a doua zi la orele 10 dimineața își va da raportul de cele petrecute în cantonament și de observațiile sale, Șefului Cantonamentului. — Serviciul guardelor se regulează în modul următor: Corpurile sub denumirea de Regiment vor da guardele garnizoanei două zile pe rând. Corpurile sub denumirea de Batalion, o singură zi. Căpitanul Companiei ce intră în gardă va face serviciul de rond pe gardă. —

Ținuta tuturor acestor D-ni ofițeri de servicii, va fi cea de Campanie. — Maiorul sau Șeful de Batalion al cărui Batalion de gardă va fi în aceiași zi de zi pe Cantonament.

Acest servicii se va începe de astăzi 7 Noembrie cu Reg. Nr. 5 de Dorobanți. — La 9 serviciul se va urma de Batalionul I din al 6-lea Regim. de Dorobanți; la 10 de Batalionul de Vânători; la 11 și 12 de Reg. Nr. 8 Linie; la 13 va urma din nou Regim. 5 de Dorobanți, continuându-se astfel serviciul după cum s'a arătat mai sus.

În cece privește în repartiția guardelor Pieții și serviciul Căpitanilor de Rond până la nouă dispoziție se va regula de serviciul Pieții Galați de la care își va primi instrucțiile. Serviciul de zi pe cantonament nu scutește de prezență

la Instrucție decât pe Căpitarul de rond și pe ofițerii de la guardele de Poliție. — Copie după acest ordin circular se va supune la cunoștința D-lui Comand. al Diviziei.

Comandantul Cantonamentelor
Șef de Brigadă,
Colonel Ipătescu

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 748, f. 3.]

559

[Galați,] 7 Noembrie 1876

Ordin de zi No. 8

Măine 8 curent, toate trupele din garnizoană la orele 9¹/₂ se vor afla pe platonul dintre barierele Brăila și Tecuci cu fața spre oraș în ordine adunată.

În linia 1-a Regimentul Nr. 8 de Linie având la stânga Batalionul 3 de Vânători. În linia 2-a Regimentul al 5-lea de Dorobanți având în stânga I Batalion din al 6-lea de Dorobanți. Batalioanele vor fi în gloată pe pluton. În a 3-a linie, Artileria și Cavaleria, bateriile în coloane pe secții, escadroanele în coloane pe pluton, Artileria la dreapta Cavaleriei. Trupele vor fi în ținută de campanie. Trupele armate iau arma Peabody, vor avea câte 20 cartușe oarbe în cartușiera din față, Dorobanții câte 30 cartușe oarbe, cartușele de război se vor pune din vreme în ranițe. Domnii Comandanți de Corpuri vor face a se inspecta, și se vor încredința însuși de așezarea cartușelor spre a evita orice eventualitate. Domnul Comandant al Cavaleriei va lua direct ordinele directe a D-lui General Comandant pentru numărul cartușelor de care are nevoie. Ordin prevestitor s'a dat Intendenței spre a libera trupelor cartușele oarbe de care au necesitate. Trupele vor lua supa de dimineață în Cantonament; iar pentru seară se va distribui trupelor mâncare uscată, pe care oamenii o vor purta cu dâșii în loc de pesmeți; asemenea se va distribui oamenilor câte una litră vin din ordinar pe care îl vor lua cu dâșii în ploști. D-nii ofițeri pentru ținută se vor conforma cu trupa fiind îmbrăcați în mantalele reglementare.

Comandantul trupelor cantonate la Galați.

Șef de Brigadă,
Colonel Ipătescu

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 748, f. 4.]

560

Pera, 7 Noembrie 1876

Ministrul af. externe pe care am fost să-l revăd chiar acum, prefăcându-se că nu-și amintește bine de comunicarea ce i-am făcut ieri referitoare la neutralitatea noastră, i-am repetat-o cuvânt cu cuvânt rugându-l să-mi dea în această

chestiune un răspuns pozitiv; mi-a spus atunci în termeni proprii că linia de apărare turcă fiind Dunărea, Poarta ne va respecta neutralitatea, iar că armatele ei nu vor merge să oprească marșul armatelor ruse ce ar intra în România și nici nu vor duce operații pe teritoriul nostru.

Generalul Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 59. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

561

Turnu-Severin, 8 Noembrie 1876

Domnule ministru,

Am onoare a supune cunoștinței domniei voștre că în zilele de 4, 5, 6 și 7 curent afară de pasagerii despre care am raportat la timp, nu s'a trecut prin acest port în Cladova niciun fel de obiecte. 122 Ruși, din 227 veniți din Belgrad pe un vapor austriac, au debarcat aici spre a se întoarce în patria lor; iar restul de 105 tot pentru același scop, au trecut în jos pe vaporul cu care venise. Ei zic că sunt în concediu până înainte de expirarea termenului armistițiului.

Intre cei 122 era și generalul Novoselov.

Binevoiți vă rog, domnule ministru a primi asigurarea profundului meu respect.

Căpitanul Al. Nicolescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 325.]

562

București, 8 Noembrie 1876

Înalt ordin de zi

Ostași!

Vă mulțumesc pentru graba cu care ați răspuns la chemarea sub arme din anul acesta, organizația diviziilor active cu efectivele de războiu, vă dă ocazia pentru prima oară de a executa exercițiile și mișcările militare în condițiunile cerute de serviciul în campanie.

Profitați clar de această întrunire pentru a face cea mai întinsă aplicare a regulamentelor tactice și a completa instrucția individuală ca să deveniți apți pentru toate serviciile la care puteți fi chemați.

Organizația mixtă a marilor unități, tactice, va înlesni mult instrucția corpurilor de dorobanți, care nu mă îndoiesc că printr'o stăruitoare aplicare vor ști a dobândi validitatea corpurilor de linie, ce trebuie a le servi de model.

Cantonarea trupelor în orașele cele mai însemnate ale țării făcută în îndoitul scop de a vă procura bunul trai și de a nu mai împovăra satele și cătunele, care până acum suportau sarcinile de asemenea natură, vă impune cea mai corectă conduită.

Am fost fericit a constata însu-mi în fiecare divizie dragostea cu care ați fost primiți pretutindeni, căutați a fi totdeauna vrednici de această solitudine.

Ofițeri!

Nu uitați că împrejurările pot chema o armată la îndeplinirea celor mai mari destinuri. Profitați dar de toate ocaziunile pentru a compete calitățile militare ale soldatului nostru prin instrucțiunea cea mai îngrijită; numai astfel veți avea conștiința datoriei împlinită către țară, care și-a pus toate speranțele în noi.

Din parte-mi voi fi totdeauna fericit de a împărți ostenele noastre.

Carol

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 647, f. 474.]

563

Berlin, 8 Noembrie 1876

Răspunsul Ministrului Afacerilor Străine german [referitor la] neutralitatea noastră este neprecis. Să se pună chestiunea prin notă oficială?

Degré

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 61. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

564

Viena, 8 Noembrie 1876

Am expus baronului Orezy chestiunea neutralității cu toate dezvoltările ce comportă. El mi-a spus că, față de greutățile ce provoacă, el nu îndrăznește să ia responsabilitatea de a răspunde, și că ar trebui să refereze contelui Andrassy imediat după reîntorcerea acestuia dela Pesta. A adăugat că nu crede ca contele el-însuși să ia asupra lui răspunsul chestiunii mai înainte de întrunirea Conferinței; numai atunci se va ști ce sunt hotărâte să facă Rusia și Anglia.

Contele Andrassy s'a reinbolnăvit și stă iarăși în pat.

Bălăcianu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 62. Reprodus și în *Documente Oficiale*, 1878, p. 44—45. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată și confidențială.]

565

Galați, 8 Noembrie 1876

Astăzi la patru ore p.m. a sosit în port din susul Dunării vaporul austriac Franz-Joseph cu pasageri și 170 voluntari ruși cu proveniență din Serbia pentru Odesa.

Căpitanul portului
G. Panteli

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 322. Telegramă.]

Belgrad, 8 Noembrie 1876

Domnule Ministru,

După zilele grele pentru armatele sârbești dela Iuniș și Alcxinaț, și în urma armistițiului impus Turciei prin ultimatumul Rusiei, a survenit aici un calm relativ.

Armata sârbă poate fi socotită ca desființată. După ce o mare parte a ei a fugit în debandadă, iar o altă parte a fost trimisă la vatră, nu mai rămân în totul decât vreo zece mii de oameni pe linia dela Deligrad și cinci sau șase mii de oameni pe celelalte fruntarii.

Este mai mult decât dubios că s'ar putea aduna trupele din nou. S'a luat totuși hotărîrea de a se reconstitui o armată compusă numai din elementele pe care le mai poate oferi încă primul contingent al milițiilor cu grijă selecționat, din artilerie și din acei dintre Ruși care au rămas în țară sau care încă mai vin. Forța acestei armate s'ar ridica, după cât se speră, la 30.000 de oameni împreună cu cele două sau trei mii de Ruși ce rămân. Rușii părăsesc țara în masă. Săptămâna aceasta au plecat 700 soldați și mai bine de 200 ofițeri. Două batalioane de Ruși își au garnizoana la Belgrad.

Alaltăeri au sosit 360 soldați cu ofițerii lor proveniți din gubernia Orel. Sunt complet înarmați, echipați și au bani de cheltuielă îndeajuns pentru șase luni.

Generalul Cernaiev se află la Belgrad și este găzduit la Palat. Și-a propus să plece la Petersburg spre a se prezenta Impăratului întovărașit de o delegație de ofițeri sârbi. Răspunsul a fost negativ; totuși i s'a permis generalului să se rcîntoarcă în sânul familiei sale. Cu acest prilej, s'a făcut cunoscut guvernului sârb că Maiestatea Sa nu va primi în misiune nicio altă persoană din acea țară decât pe Dl. Marinovici. Acest lucru nefiind de loc pe plăcul ministerului, acesta s'a opus la misiunea Dlui Marinovici, și a mers până a-și propune demisia. Principele n'a primit demisia ministerului, iar Dl. Marinovici a plecat Duminica trecută la Petersburg. Singura demisie acceptată a fost cea a Ministrului de Război. Acesta a fost înlocuit prin colonelul Sava Gruici.

... În ultimele lupte au căzut cam 2.400 soldați și 117 ofițeri ruși, și în această cifră din urmă nu este cuprins nici un ofițer sârb. Cifra oficială a pierderilor sârbești în aceste patru luni de război este de 19.000 de oameni morți și de aproximativ 10.000 bolnavi.

Pierderile Rușilor într'un răstimp de 3 luni sunt: din 7.000 soldați mai bine de jumătate, iar din 700 ofițeri 302 căzuți în fața inamicului. În urma ultimei bătălii lângă Deligrad au rămas dintr'un batalion rus de 750 oameni numai 18 soldați și un ofițer rănit, iar din alt batalion rus de 700 oameni au rămas 300 și din 61 ofițeri numai 9. Legiunea greacă din 180 oameni a pierdut 140, iar batalionul purtând numele principesei Șerbiei, Natalia, compus din Germani și din

Sârbi din Austria, cu un efectiv de 800 de oameni, a rămas numai cu 300 oameni.

De fapt, în cursul acelei bătălii dela 18/30 Octombrie numai ofițerii și soldații străini s'au jertfit pentru onoarea drapelului sârb, având tunuri Krupp de mare calibru.

Cuvintele [rostite] de Țar la Moscova cu privire la Sârbi au avut în această țară un ecou imens și dureros. Laudele aduse tot atunci Muntenegrenilor i-au umilit pe Sârbi și i-au rănit adânc. Ei nu suportă comparații cu frații lor din Muntenegru, din care să iasă micșorați și nici nu înțeleg ca numai aceștia să tragă foloase de pe urma acestui război. . . . Se găsesc nedreptățiți și cred că vor cădea jertfă unor menajări pe care politica rusă ar putea să le sibă față de Austria. Ei spun că dacă li se poate imputa că s'au aruncat orbește în actualul război, nu este mai puțin adevărat că s'au sacrificat cauzei creștinilor din Orient în general și celei a fraților slavi în particular, etc., că poporul rus nu este străin la mișcarea lor și nici lipsit de orice răspundere dacă au luat armele.

Misiunea Domnului Marinovici poate fi privită mai ales în legătură cu cuvântarea Țarului, deși nu se știe precis care ar fi scopul acestei misiuni. Domnul Marinovici, reprezentantul cel mai vajnic și cel mai nedesmințit al ideilor pacifiste, va pleda probabil în sensul acestor vederi. Dar mi se pare înafară de orice îndoială că el va aduce dela Petersburg « *verbum regium* », care va hotărî asupra politicii viitoare ce va fi urmată aici.

Orice ar gândi și simți Sârbii în inima lor, ei nu sunt stăpâni pe actele lor și vor suporta « *la forza del destino* »¹⁾ care îi apasă.

. . . Când sunt întrebați între patru ochi, ei mai susțin că o ancoră de salvare ar putea să le fie aruncată în viitorul ce se pregătește României. Ei cred în realizarea aspirațiilor Românilor și speră că atunci și Serbia va avea partede compensații pentru sacrificiile sale.

Cu privire la chestiunea dacă Serbia va continua ostilitățile la expirarea armistițiului, și pentru cazul în care Rusia ar declara război Turciei, părerile Sârbilor sunt foarte împărțite și viu controversate. Se poate afirma că această țară se găsește în imposibilitatea de a continua războiul cu propriile ei mijloace, și că numai în cazul în care o armată regulată rusă i-ar veni în ajutor pe pământul său, ea ar putea să mai încerce, printr'o ultimă sforțare, să intre în luptă.

Țara aceasta îmi pare a fi cu totul la pământ, și va trece mult timp înainte ca să se poată ridica. Este pradă unei mizerii groaznice care va merge crescând mai ales înspre primăvară când se poate prevedea foametea.

Mi se semnalează încercările ce s'ar face din partea Angliei de a determina guvernul sârb a face pace direct cu Poarta. Agentul diplomatic al Angliei, Dl. Wite, a primit ordinul de a se afla la Constantinopol în momentul sosirii

¹⁾ puterea destinului.

marchizului de Salisbury. Ca urmare, el pleacă peste câteva zile la Constantinopol, și va trece prin București.

Se poate ca această călătorie să fie în legătură cu încercările pomenite mai sus. Se vorbește că se va convoca Scupcina pentru sfârșitul lui Decembrie, poate chiar marea Scupcină. Se mai agită și proiecte de schimbare a Constituției. Aceste idei vin din sfatul și cu sprijinul cabinetului rus.

Cele de mai sus oglindesc fidel și veridic situația actuală a Serbiei. Pe scurt se poate spune că lipsurile materiale și morale constituie fondul și că, în mijlocul amărăciunilor sale, acest nenorocit popor desnădăjduind de forțele sale proprii, încearcă să-și lege speranțele căutând înafară [sprijin] în toate părțile.

Suntem deci departe de visul [hrănit] la începutul războiului a formării unui mare stat sârb în peninsula balcanică, de pretenția [sârbă] de a se juca de a Piemontul oriental.

Binevoiți a primi, Domnule Ministru, asigurarea înaltei mele considerațiuni.

A. Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 236—238. Originalul în limba franceză. Raport confidențial.]

567

[București, 9 Noembrie 1876]

PROIECT DE LEGE

Art. 1. Se deschide Dlui Ministru Secretar de Stat la Ministerul de Resbel, un credit extraordinar de 4.000.000 lei pentru complectarea armăturii și a munițiunii de resbel necesare armatei.

Art. 2. Pentru acoperirea acestui credit Ministerul de Finanțe este autorizat a emite bonuri de tezaur în condițiunile legii din 2 Mai, anul 1876.

D. Președinte. Discuțiunea generală este deschisă.

D. A. Vizanti. Dlor Deputați, cred că ar fi bine să vă dau oarecare relațiuni despre starea în care se găsesc creditele acordate în anul trecut prin legea din 4 Februarie 1875 și prin legea promulgată la 26 Ianuarie 1876, fiindcă unii din Dstră au crezut că mai sunt sume disponibile din acele credite pentru a îndeplini cu ele necesitatea creditului care vi se cere acum.

Dstră știți că prin legea dela 4 Februarie s'a acordat un credit de 5 milioane. Din acel credit s'a întrebuințat 1.950.000 pentru cumpărare de tunuri, trăsuri de artilerie și altele, rămânând suma de lei 3.050.000.

În urma acestora, prin legea promulgată la 26 Ianuarie 1876, s'a deschis un alt credit de 4 milioane, care trebuia să se acopere cu restul de 3.050.000, rămași din creditul de 5 milioane și cu un împrumut de 950.000 dela casa de depuneri.

D. Ministru de Finanțe de atunci a văzut că acest împrumut de 950.000 nu se poate realiza și Ministrul de Resbel a mărginit cheltuelile sale numai la cifra de lei 3.050.000. În același timp s'a schimbat și destinațiunea sa, fiindcă cel

dintâi credit era acordat pentru cumpărare de arme, pe când cel de al doilea era pentru complectare de material.

Așa dar Ministrul de Resbel a cheltuit acele 3.050.000 după destinațiunea ce li s'au dat prin a doua lege promulgată la 26 Ianuarie 1876 și n'a rămas nimic din această sumă.

Prin urmare Dlor, comitetul delegaților este de părere că acest nou credit de 4 milioane, cerut pentru complectarea armaturii, să se acopere cu un nou împrumut prin emisiune de bonuri de tezaur în condițiunile legii dela 2 Mai, prin care s'a acordat împrumutul de 16 milioane.

— Se pune la vot luarea în considerare a proiectului și se primește.

— Se citește art. 1 și punându-se la vot se primește.

— Se dă citire art. 2.

D. N. Voinov. Am cerut cuvântul numai ca să fac o singură întrebare: Împrumutul de 16 milioane mi se pare că nu este acoperit. Așa dar întreb: nu s'ar putea ca această sumă să se ia din acele 16 milioane?

D. I. Codrescu. Ca membru al comitetului delagaților, am onoare a vă face cunoscut că și comitetul a fost preocupat de ideea Dlui Voinov; însă a văzut că legea împrumutului de 16 milioane este făcută cu destinațiune specială. Împrumutul de 16 milioane este afectat prin însăși legea sa, la anume plăți ce au să se facă de către tezaurul public.

Acest credit de 4.000.000 fiind cu desăvârșire extraordinar, noi astăzi nu putem decât să prevedem resurse noi pentru un credit nou.

Și apoi, afară de aceasta, împrumutul de 16 milioane, este acoperit prin diversele operațiuni ce tezaurul public a făcut, căci asupra lui figurează și deficitul anului 1875, precum și acela care este probabil că va fi pentru anul 1876.

Am fi fericiți dacă aceste deficite s'ar putea acoperi cu aceste 16 milioane, ceea ce până astăzi avem tot dreptul a nu o putea spera.

D. Ministru de Interne. Dlor, ași ruga pe Cameră să nu fie neliniștită asupra creditului de 16 milioane și asupra întrebunțării lui. *D. Ministru de Finanțe* vă va da socoteala despre aceasta. Așa dar să nu amestecăm o chestiune cu alta; căci împrumutul de 16 milioane este votat și are o destinațiune a sa proprie. Acum este vorba de un alt împrumut, cu altă destinațiune specială și vă rog să-l votați cu aceeași încredere cum ați votat și împrumutul de 16 milioane.

— Se pune la vot art. 2 și se primește.

— Se pune la vot proiectul de lege în total și rezultatul scrutinului este cel următor:

Votanți71

Majoritate reglementară ..38

Bile albe pentru67

Bile negre contra..... 4

D. Președinte. Adunarea a adoptat proiectul de lege.

[*Monitorul Oficial*, Nr. 262, 24/6 Dec. 1876, p. 6338 col III, p. 6339 col I.]

București, 9 Noembrie 1876

Marti, 9 Noembrie curent, la orcle 3 după amiază, Înălțimea Sa Domnitorul, în prezența Dlor Miniștri, înconjurat de Casa Sa civilă și militară, a primit în sala tronului, cu solemnitatea obișnuită, biuroul și comisiunea Senatului însărcinată a prezenta Măriei Sale adresa spre răspuns la mesagiul tronului.

Inalt Prea S.S. Mitropolitul Primat, președintele Senatului, a dat citire următoarei adrese:

Măria Ta,

Senatul, răspunzând la chemarea ce guvernul Măriei Tale i-a făcut, s'a grăbit a se aduna împrejurul Tronului, și exprimă și cu această ocaziune viua satisfacțiune că relațiunile noastre exterioare sunt din cele mai favorabile.

Senatul recunoaște cu mulțumire că guvernul Măriei Tale, în fața evenimentelor grave ce se petrec în jurul nostru, menținând statornic pozițiunea de neutralitate, a fost în acord cu voința țării, manifestată prin vocea Reprezențațiunii Naționale.

Neutralitatea este în tradițiunile acestei țări.

Românii la pericole, au știut să uite neînțelegerile și să se unească, ca un singur om, în jurul Tronului țării.

Senatul are încredere că, prin patriotismul fiilor României și protecțiunea Inaltelor Puteri garante, drepturile și teritoriul ei vor fi respectate și neatinse.

Fiți încredințat, Prea Înălțate Doamne, că națiunea română va ști a-și împlini datoria și se va arăta demnă de pozițiunea politică ce i s'a creiat prin Tratatul de Paris, care a recunoscut drepturile noastre antice.

Convocarea Corpurilor Legiuitoare, adusă în împrejurările actuale, va avea de efect natural ca toate actele politice dictate de împrejurări, să le poată face guvernul Măriei Tale, găsind forța sa în cooperare cu puterea legiuitoare.

Proiectele de legi, anunțate prin Inaltul Măriei Tale mesagiu, Senatul aprețuind importanța lor, le va da toată serioasa atențiune și studiindu-le cu măturitate, nu va pierde în acelaș timp din vedere interesele economice și administrative ale țării.

Senatul, îndeplinindu-și datoria, exprimă și acum simțămintele sale de devotament, supunându-Vă omagiile cele mai respectoase.

Să trăiești, Măria Ta,

Să trăiască Măria Sa Doamna.

Să Trăiască România.

Președinte: Calinic, Mitropolit Ungro-Valahiei.

Vice Președinte: C. Bosianu

Senatori secretari: N. Cămărășescu, Ștefan Belu, D. A. Rășcanu.

Chestor: N. Manolescu

(L.S.)

Inălțimea Sa Domnitorul a răspuns:

Inalt Prea Sfinte Părinte,
Domnilor Senatori,

Inainte de toată, mulțumesc Senatului pentru simțămintele de devotament ce exprimă pentru Doamna și pentru Mine.

Niciodată Corpurile Legiuitoare nu s'au întrunit în momente mai grave.

Am însă toată încrederea că armonia complectă dintre ele și guvernul Meu, precum și atitudinea noastră corectă, aprobată de Europa, ne vor ajuta a ieși mai întăriți din această încercare.

Cu cea mai deplină satisfacțiune, primesc asigurarea ce-Mi dă Senatul, că în înțelegere cu guvernul Meu, va coopera la toate actele ce Reprezențațiunea Națională va fi chemată a lua, pentru menținerea fermă a politicei noastre naționale bazată pe respectul integrității și drepturilor țării.

Senatul, sunt sigur, nu se poate îndoi că acolo unde vor fi interesele națiunii, totdeauna voi fi și Eu.

[*Monitorul Oficial*, Nr. 250, 10/22 Nov. 1876, p. 6033—34, col. I—III.]

569

București, 9 Noembrie 1876

Domnule Colonel,

Măine dimineața cu trenul dela 10 ore Măria Sa Domnitorul, împreună cu ofițerii mai jos însemnați va porni spre Brăila, Galați, Focșani pentruca să inspecteze diviziile a 3-a și a 4-a.

Veți regula precum și în rândul trecut ca să se trimeată caii la gară la ora de plecare.

Veți lua asemenea înțelegere cu d. director al Ministerului de Răsboiu, pentruca să fie pregătiți la gară vagoanele trebuincioase.

Ofițerii cari vor însoți pe înălțimea sa sunt:

General Davila, Colonel Barozzi. Colonel Arion, Maior Lahovary,
Căp. Magheru, Căp. Bogdan, Căp. Costescu, Locot. Baldovici.

[Arh. St. Buc., M. St. M., doș. Nr. 647, f. 23.]

570

Berlin, 9 Noembrie 1876

Domnule ministru,

Lamentațiunile presei oficioase austriace
. n'a produs aici nicio schimbare în determinațiunile guvernului imperial.

« Nationalzeitung » (foaia partidului dominant național-liberal) a pus în numărul 519 din 7 noiembrie *ironicament* în paralelă neutralitatea accentuată în discursurile tronului din . . . și București.

Rezerva absolută care însă ascunde o gravitate certă către Rusia, este până acum norma nestrămutată a politicii germane în cestiunea orientului. « Norddeutsche Allgemeine Zeitung » (foae oficioasă) e fixată în sensul acesta.

În desbaterile Reichstagului din 6 Novembre s'a atins între altele și cestiunea orientului. D. *de Buelow* secretar de stat al afacerilor străine răspunzând la o interpelare a declarat că relațiunile Germaniei cu puterile cu cari e mai strâns legată (nächstbefreundet) sunt bazate pe amicitie, încredere și înaltă stimă dovedită. Această declarațiune se interpretează aici generalmente în sens că alianța celor trei împărați nu e alterată. Eată oracolul guvernului german. Cestiunea este credem aiurea. Întrebarea este *ce alianță s'a format sau sunt pe punct de a se forma în prevederea ruperii alianței celor trei împărați?* Secretul e în astă privire impenetrabil. După toate probabilitățile însă Germania nu se va separa de Rusia. Austria e între Scylla și Charybdis.

Românii austriaci ar trebui credem să combată energicamente prepotenția ungară-germană, stăruind în sensul menținerii alianței cu Rusia făcând astfel să succedeză în cele din urmă odiosului dualism un stat mare federativ. — De aici decurge îmi pare cu necesitate politica noastră în cestiunea orientului, care ar trebui să consistă *în a lucra sub mână din toate puterile contra Turcilor observând de altă parte ostensibilmente o politică pacinică expectantă.*

În adevăr ce putem aștepta dela un apel la puterile garante ca să ne acorde în prevederea unei conflagrațiuni generale, o garanție specială. Integritatea noastră teritorială ne e garantată. Dar logica faptelor îndeplinite a relegat de mult tratatele în domeniul iluziunilor. Forța primează dreptul Inter arma silent leges. Programa însă ce am schițat-o pare a ne promite cele mai multe șanse de reușită. Supunându-vă aceste observări și propuneri, vă rog, domnule ministru să binevoiți a-mi da instrucțiuni în privința acestei cestiuni capitale.

Primiți vă rog încredințarea înaltei mele considerații.

A. Degré

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 64, 65.]

571

Belgrad, 9 Noembrie 1876

Am aflat că emisarii Poloni, venind din Elveția, au trecut pe aici pentru a merge la București. Sunt bănuți de a fi spioni Turci.

Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 241. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

Paris, 9 Noembrie 1876

Decazes a luat notă relativ la cererea de garanție făcută de România. A promis să o supună prin intermediul plenipotențiarilor săi la Constantinopol, deliberării Conferinței. Decazes crede că va fi pace.

Vă rog să-mi trimiteți câteva exemplare din cartea verde a dv.

Șendrea

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 63. Originalul în limba franceză.]

Berlin, 10 Noembrie 1876

Doamnele ministru,

După primirea telegramelor d-v, am fost la ministerul afacerilor străine d'aici, unde am găsit pe ambasadorul rusesc. D. de *Bulow* a regretat că nu mă poate primi, fiind foarte ocupat. D. de *Bulow* mi-a trimis apoi o notă verbală prin care îmi mulțumește că i-am comunicat un exemplar francez a discursului tronului din 2 Novembre c. Ași fi repetat vizitele mele acolo, dacă așa [fi] avut vreo comunicare serioasă de făcut. Aștept instrucțiunile promise ceiace concerne dobândirea unei garanții speciale în prevederea unui război între una din puterile garante și Turcia.

Englita va intra sigur, după discursul lordului Beaconsfield, eventualmente în acțiune, pentru apărarea integrității Turciei. În această situațiune, e neapărat să luăm o deciziune definitivă. Trebuie să ne apropiem de timpuriu sau de Englita, sau de Rusia și Germania. Faptele vor trebui să corespundă acestei apropieri. Aștept instrucțiunile d-v în această privință căci fără o însărcinare specială nu mă mai pot presenta la ministrul afacerilor străine d'aici. A *sonda* dispozițiunile guvernului german în vreo cestiune care stă în legătură cu însăndabila cestiune a Orientului, e lucru cu neputință.

A reînoi de altă parte asigurările de simpatie pentru Germania, cari, oricât de persuasiv mă ostenesc să fiu, nu sunt credință cu toate că pe față nu se opune nicio denegare, e timp pierdut. Singurul mijloc de apropiere ar fi să facem concesiuni în cestiunea convențiunei comerciale.

Primiți vă rog, încredințarea profundului meu respect.

A. Degré

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 66 și 67.]

Paris, 10 Noembrie 1876

Domnule ministru,

Conform depeșei doamnei voastre cifrate din 17 novembre¹⁾ 1876, am mers la d. ministru al afacerilor străine a Franciei și i-am spus că până astăzi, grație protecțiunii puterilor garante, România a putut păstra neutralitate completă în mijlocul evenimentelor ce s'au petrecut la frontierele sale. Intențiunea ministerului actual este de a păzi tot acea linie de conduită pentru a se bucura și în viitor de protecțiunea puterilor mari. Dar dacă evenimentele se schimbă și un rebel se naște între unele din puterile garante, ce se va [întâmpla] atunci cu neutralitatea noastră? Am arătat Ducelui Decazes dorința cea mare ce are România de a rămânea la o parte de orice complicațiune s'ar mai ivi în Orient, și am adăos apoi că aceasta o putem dobândi dacă guvernământul francez ar binevoi a ne da concursul său; și ducele mi-a răspuns că tot ce poate face, este că prin plenipotențiarii ce Franția va trimite la Constantinopol, să supună astă chestiune în deliberațiunea conferinței. A luat înscris cererea noastră de garantare și mi-a zis că o va transmite plenipotențiarilor francezi.

Această atitudine a guvernământului francez este un succes pentru noi, Domnule ministru. Excelența voastră știți că până acum Franța se ținea în cea mai absolută rezervă, nevoind a lua inițiativa în conferință, în niciun punct a chestiunii Orientului. Mă simt dar fericit a vă aduce la cunoștință astă schimbare de atitudine a guvernământului de aici.

Binevoiți vă rog, domnule ministru, a primi expresiunea pre înaltei mele considerațiuni.

Ștefan C. Șendrea

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 70 și 71.]

București, 10 Noembrie 1876

Am primit scrisoarea dv. confidențială din 17 Noembrie și aprob cu cea mai deplină satisfacție conduita dv. Binevoiți a exprima Domnului Melegari recunoștința mea și comunicați-i răspunsul ce-l avem din partea ducelui Decazes, referitor la respectarea neutralității noastre după cum urmează: «Ducele Decazes a luat notă de cererea de garanție făcută de către România, și a promis că o va supune deliberării Conferinței prin intermediul plenipotențiarilor săi la Constantinopol».

Franța, precum puteți vedea, s'a pronunțat pozitiv asupra chestiunii puse de noi prin telegrama dela 5/17 Noembrie curent.

Salutări cordiale.

N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 69. Originalul în limba franceză.]

¹⁾ Stil nou.

[Craiova,] 11 Noembrie 1876

Ordin de zi Nr. 37

Vă trimit în copie ordinul Dlui șef de Stat Major General sub Nr. 12 din 6 Noembrie anul curent, invitându-vă a face : să se citească cu multă luare aminte de către ofițerii Corpului de sub comandă. Nu lipsesc însă de a adăoga și oarecari observațiuni ce trebuie să atrag atențiunea Domniilor voastre. Prin ordinul de zi prin care regulam instrucția, am specificat, stăruind asupra focurilor și marșului ; vă rog a fi pătrunși că focul joacă cel mai mare rol în război ; pentru-că cine știe să economisească, acela este învingător ; fiindcă nu aruncă glonțul în vânt și focurile cele dese și nu bine îndreptate nu au eficacitate ca focurile rare și date cu mult sânge rece. Marșul asemenea joacă un rol foarte important în război căci trupa ce merge strâns, ajunge mai lesne pe locul acțiunii și intră repede în acțiune, pe când cel ca să zic în debandadă este foarte pernicios unei trupe care trebuie să intre în acțiune ; fiindcă ajungând pe locul acțiunii, ei trebuie să piardă un timp oarecare pentru a se aduna și întruni și apoi să intre în acțiune, dând timp inamicului cu modul acesta, de a-l destina, neavând timp de a trage măcar un foc.

Asemenea atrag serioasă atențiune, în timp de luptă, a tuturor șefilor, începând dela cel de grupă până la acela cu unitățile mari, de a căuta să aibe trupa totdeauna în sub mână ; de a o conduce cu mult calm și de a deprinde pe soldați a nu face nimic fără comandă, a nu întrebuița pripă în orice mișcare și a căuta ca soldatul să aibă încrederea în aceia ce-i conduce. De aceea am recomandat cu multă seriozitate conferințele ofițerilor și am cerut a mi se trimită program din 5 în 5 zile, de conferințele ce s'au ținut ; ceea ce cu displăcere constat că nu s'a executat. Atrag serioasă atenție asupra șefilor de Corpuri, asupra acestui punct, prevenindu-i că la inspecțiile ce le vor face Corpurilor din această Brigadă voi fi foarte minuțios în privința conferințelor, aruncând răspunderea direct asupra șefilor de Corpuri.

Sunt sigur de mai înainte că D-lor se vor convinge de utilitatea observațiilor ale subscrisului cât și ale șefului de stat major general, căutând ca prin instrucția diferitelor cărți ce avem, intrând în acțiune, să nu ne găsească împrejurările cu totul novici, din care cauză am putea pune o armată în pericol de-a fi distruși într'o clipă, pe când în cazul contrariu ar fi putut lupta un timp destul de îndelungat.

Comandantul Brigadei,
Colonel Sachelarie

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 248, f. 441.]

[București,] 6 Noembrie 1876

Domnule General,

La inspecția făcută trupelor de sub comanda dvs. de către înălțimea sa Domnitorul, în ziua de 1 Noembrie, am putut constata cu mulțumire că ținuta și aspectul general al trupei erau foarte satisfăcătoare, că instrucția, curat reglementară mai cu osebite la trupele din armata permanentă, era destul de desvoltată.

Cu toate acestea, cred de a mea datorie a vă atrage toată luarea aminte asupra următoarelor puncte:

Reglementele militare precum și noțiunile cele mai elementare de tactică, având în vedere repeziciunea de tragere a armelor actuale, prescriu cu tot dinadinsul datoria de a dobândi ca trupa să fie totdeauna stăpână pe focul său. Printr'o tragere necumpătată se va dobândi un foc fără precizie, risipă zadarnică a cartușelor și neputința de a susține o luptă îndelungată.

Atât ofițerii, gradele inferioare cât și soldații par, de nu cu totul străini, dar negreșit foarte puțin pătrunși de necesitatea strictei observări a regulilor prescrise.

O trupă nu poate fi privită ca solidă, decât atunci când ea știe a cruța focurile sale, păstrându-le pentru momentul hotărâtor.

Veți face dar, dle general, ca soldații în toate exercițiile să fie obișnuiți a trage cu cumpăt, a aprecia distanțele, a ochi să fie deprinși, într'un cuvânt a căuta să dobândească un foc precis, înlăturând repeziciunea, totdeauna vătămătoare.

Afară de aceasta, șefii deosebitelor fracțiuni de trupă, fie acestea batalioane, companii, sau numai grupuri de tiraliori, vor trebui să se pătrundă bine de adevărul că începerea, înmulțirea, rărirea sau încetarea focului nu poate să depindă decât de acela care comandă fracțiunea de trupă ce trebuie să execute focul.

Singur el poate asemine să hotărască felul de foc, de salvă sau de voe, ce trebuie tras, căci singur cunoaște distanța și ținta anume asupra cărei se execută focul.

Nu mai puțin vătămătoare este într'o luptă și lipsa de inițiativă a șefilor. Cu o vie părere de rău am constatat-o la ofițerii de toate gradele, chiar ofițerii superiori care nu știu măcar a proporționa glasul cu întinderea trupei ce comandă.

Din această cauză soldații lucrează cu moliciune, mișcările se execută cu confuzie și trupa, mai cu seamă când se găsește risipită, le scapă cu desăvârșire din mână.

Am observat asemenea că ofițerii, mai cu osebite în lupte, nu-și știu locul și nu sunt niciodată acolo unde trebuie să fie.

Activitatea, energia, sângele rece și o ochire repede și sigură sunt condițiuni neapărate pentru a putea comanda o fracțiune de trupă cât de mică. Ofițerii de toate gradele trebuie să știe bine că dispozițiile de amănunt într'o luptă privesc nu pe șeful superior care nu se poate ocupa decât de ansamblul luptei, ci pe șeful care comandă fracțiunea de trupă ce combate pe un punct determinant.

Aceasta este cu atât mai adevărat pentru cazul în care un corp este parte în luptă, parte în rezervă. A aștepta în asemenea împrejurare un ordin special pentru a se susține și a se întări, la trebuință, partea din corp care este în luptă, dovedește mai mult decât slăbiciunea și lipsa de inițiativă.

Nu trebuie să se piardă din vedere că, pe câmpul de luptă, pasivitatea este în cele mai multe împrejurări o crimă, că datoria oricărui este de a merge acolo unde este lupta, că un ajutor dat la timp sau o mișcare făcută la momentul priincios poate salva o situațiune, chiar compromisă.

Cred dar, domnule general, că nu veți lipsi a atrage asupra acestui punct atențiunea ofițerilor în grupele ce comandați și că veți face ca fiecare șef să fie bine convins că răspunderea ce-i incumbă este proporționată cu inițiativa ce trebuie să aibă în sfera comandantului său.

Dacă datoria ne prescrie de a reaminti acestea șefilor de trupă în general, cu atât mai mult ea ni se impune în privința ofițerilor de cavalerie. Să poată aduce un folos este ca șarja să fie făcută în momentul priincios.

O trupă de cavalerie nu poate dar primi ordinul de a șarja decât dela șeful său direct, care singur stând ca la pândă, poate prinde momentul precis când trebuie să șarjeze. Cavaleria trebuie asemenea să știe a se strecura și a dispărea la timp.

În manevra dela 1 Noembrie, afară de două sau de trei cazuri, cavaleria s'a ținut sub focul infanteriei, fără a ține seamă de dânsul și a șarjat fără timp. Astfel că rezultatul unei lupte serioase ar fi fost distrugerea cavaleriei fără niciun folos.

Din nebagare de seamă și din cauză că șefii nu sunt stăpâni pe trupa ce comandă, s'a întâmplat că trupe au tras sau au șarjat asupra altor trupe, făcând parte din Brigada lor.

N'am trebuință cred, d-le General, a vă aminti nenorocirile la care pot da naștere asemenea greșeli grave.

Aceasta este o dovadă încă că trupele nu știu a se eclera îndestul.

Artileria, în tot timpul manevrei, s'a mărginit a contrabate artileria, inamică. Cred că aceasta nu se poate atribui decât numărului restrâns de tunuri de care dispunea, căci ea nu trebuie să uite îndoitul său rol, de a răspunde pe deoparte bateriilor inamice, iar pe dealta de a bate prin focurile sale trupele vrășmașe.

În sfârșit, domnule general, nu trebuie să se piardă din vedere, că în orice împrejurări deosebitele fracțiuni de trupă sunt datoare a se ține într'o

continuă legătură, a se încunoștiința reciproc de toate mișcărilor ce execută, de toate știrile ce pot dobândi asupra vrăjmașului— căci numai prin concursul tuturor spre acelaș scop se va putea obține rezultatele dorite.

Rolul principal al gardelor în marș sau în repaos, al tiraliorilor de infanterie și de cavalerie în luptă, este de a recunoaște terenul și totdeauna de a ține un contact neîntrerupt între ambele armate spre a putea observa și comunica trupelor din urmă orice s'ar petrece la inamic.

Sunt încredințat, domnule general, că veți pune toate silințele, că veți desvolta toată activitatea, pentru a face ca fiecare, ofițer și soldat, să fie la înălțimea datoriei sale.

Pentru a ajunge la acest scop, veți face a se executa manevre de trupă contra trupă, începând dela patrulă și mergând treptat până la brigadă.

Aceste exerciții vor trebui executate pe terenuri variate, ziua sau chiar noaptea, și astfel ca fiecare oin, dacă se poate, dar negreșit fiecare șef de sub-împărțire în ceea ce-l privește, să cunoască rolul său, să înțeleagă scopul pentru care se execută cutare sau cutare mișcare.

Trebuie ca instructorii, din grad în grad, să caute a desvolta în inferiorii lor inteligența și simțul practic, căci numai astfel se va putea dobândi soldați cari să știe a asculta și a executa cu repeziciune și pricepere mișcărilor ordonate, șefi care să știe a comanda și a conduce trupa lor în orice împrejurare.

Pentru executarea exercițiilor veți putea da ordin a încadra oamenii din armata permanentă cu cei din armata teritorială pentruca astfel aceștia să capete mai multă precizie și vioiciune în mișcări.

Cu această ocazie nu veți neîngriji, domnule general, a face pedeoparte să se completeze instrucția serviciului sanitar, iar pe dealta să se instruiască trupele asupra datoriilor ce au în privința ambulanțelor și a medicilor, a respectului ce le datoresc lor precum și răniților.

Încă un punct asupra căruia atrag atențiunea d-vs este necunoștința ce au ofițerii, chiar cei din Stat. Major, despre terenul din jurul garnizoanei lor.

Această cunoștință este neapărată nu numai spre a alege terenuri pentru exercițiile zilnice, dar chiar pentru a deprinde pe ofițeri a ști să aprecieze valoarea unui teren din punct de vedere militar.

Veți ordona dar, d-le General, ca fiecare ofițer fără nici-o deosebire, să fie trimis în recunoaștere, executându-le după toate regulile prescrise în serviciul în campanie.

Trupele împărțite în două corpuri opuse vor putea petrece la câmp un timp mai îndelungat spre a fi [rupt] de la serviciul de garde în timp de marș și de repaos în toate amănunțele sale.

Nu voi lipsi, domnule general, a vă aminti că ținând seamă de împrejurările cari au împedat instruirea serioasă a armatei noastre până acun, este de datoria noastră de a profita de ocazia de față spre a desăvârși opera începută.

Faceți pe ofițeri să se pătrundă deși sarcina lor va fi cu atât mai lesne de îndeplinit, dacă armata ar fi chemată a face campanie, cu cât instrucția trupei va fi mai perfectă.

Fiecărui i se impune datoria de a lucra cu toată conștiința și seriozitatea, de a pune cea mai mare râvnă spre a aduce pe oameni în stare de a corespunde la toate cerințele fără de care însuși se vor găsi în campanie în situațiuni pe care nu le-ar mai putea repara, în fața unor greutăți la întâmpinarea cărora ar fi prea târziu a se gândi.

Iară răspunderea toată ar cădea asupra lor. Atârnă dar de la *d-stră*, domnule general, și de la ofițerii chemați a vă secunda, pentruca aceste observații să nu rămână literă moartă, ci să devină o adevărată realitate, o bază neștrămutată a instrucțiunii trupelor, pentruca acest ordin, merit a reaminti fiecărui datoria și răspunderea precum și răsplata sa, să poarte în curând fructele sale.

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 647, f. 13—14.]

577

[Turnu-Severin,] 11 Noembrie 1876

Domnule Ministru,

Ordinul domniei voastre primit astăzi ca răspuns la întrebarea ce mi-am permis a vă supune prin telegrama (notă) din 9 curent (st. n.) fiindu-mi transmis neexplicit de către biuroul telegrafic, mă cred obligat a vă supune cu profund respect, informațiunile de mai jos în mod neoficial.

Un comisionar d'aici mi-a anunțat după exemplele de mai înainte că în curând va sosi cu trenul și 100 tone plumb care va intra prin Galați sau Brăila cu destinațiune pentru Cladova.

Instrucțiunile ce are subsemnatul deși sunt precise, totuși, fiindcă un asemenea transport are a se presenta pentru prima dată, m'am crezut dator a lua mai întâi cunoștință de ordinul domniei voastre, pentrucă gara drumului de fer fiind la oarecare distanță de Dunăre, operațiunea transportării nu se va putea efectua decât în câteva zile și metalul, care nu va putea fi decât deschis vederei, va atrage atențiunea curioșilor.

Pentru acest rezon m'am îndemnat a vă supune nota telegrafică dela Nr. 9. Sunt cu profund respect prea plecat și prea supus servitor,

Căpitanul portului Severin,
Al. Nicolescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 330.]

Viena, 11 Noembrie 1876

Există ușoară destindere în situație. Tonul organelor ruse s'a scoborât simțitor. De ieri se speră că Rusia va renunța la clauza ocupației militare care ar face războiul inevitabil. Bursele au fost la închidere în urcare.

Bălăceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71, f. 19. Reprodus parțial la N. Iorga, *Correspondance*, Nr. 398, p. 175. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

București, 11 Noembrie 1876

Domnule Agent,

Intervenind pe lângă prefectura de Mehedinți în sensul reclamației supușilor sârbi Ștefan Stretcovici și Mihailo Angelcovici, care face obiectul notei ce ați binevoit a-mi adresa la 29 Iunie c., sub Nr. 412, acea prefectură îmi aduce la cunoștință că Dl. comandant al punctului Severin, în conformitate cu ordinele ce îi fuseseră date dela începutul războiului turco-sârb, nu putea tolera ca oameni înarmați să treacă frontiera. Aceasta fiind situația, el nu știe dacă printre acești indivizi se aflau și sus numiții cari s'au plâns că li s'au luat armele și muniția.

El n'a săvârșit nici o abatere cu privire la aceștia din urmă, mărginiindu-se să elibereze bilete tuturor aceloră căroră le fuseseră confiscate armele și că astăzi nu păstrează în depozit decât două revolve, mai multe cartușe și un pistol vechi pe cari este gata să e înmâneze reclamanților contra restituirei chitanței oficiului său, [chitanță] ce trebuie să se găsească în posesia acestora din urmă, în caz că armele despre care este vorba le aparțin.

Mă grăbesc a vă informa de cele de mai sus, Domnule agent, ca răspuns la adresa dv. menționată mai sus, și folosesc ocazia de față pentru a vă reînoui asigurarea înaltei mele considerațiuni.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 183. Originalul în limba franceză.]

București, 12 Noembrie 1876

D-le Agent,

Am primit telegrama d-voastră cifrată din 19 noembrie curent st. n. prin care-mi comunicați răspunsul Sublimei Porți la interogarea ce i-ați făcut în urma depeșei mele dela 5/17 aceiași lună, și am luat act de declarațiunea E. S. Savfet Pașa că «linia de apărare turcă fiind Dunărea, Poarta va respecta neutralitatea noastră și că armatele sale nu vor merge nici a opri mersul armatelor ruse cari ar intra în România, nici a opera pe teritoriul nostru».

Vin dară a vă autoriza, D-le agent, să binəvoiți a notifica formal Sublimei Porți că guvernul măriei sale domnului a luat act de această declarațiune și vă rog a exprima în a dintăi întrevedere ce veți avea cu ministrul af. străine al Sublimei Porți, satisfacțiunea ce a produs la noi declarațiunea E. S. în respectul neutralității noastre.

Aștept din parte-vă, d-le agent, un raport detaliat, atât asupra convorbirilor ce ați avut în urma depeșei mele suscitade, cât și asupra celei ce veți avea după nota de față.

Cu această ocaziune vă trimit o notiță ce a fost pusă sub ochii marchisului de Salisbury la Londra și care atinge unele ponturi ce formează obiectul revendicărilor noastre precum și garanția specială ce ar fi de dorit ca România să obțină cu ocaziunea conferinței ce se va întruni la Constantinopol; n'aveți a face din această notiță nici un us formal; v'o trimit numai pentru orientarea d-voastră și pentru a vă servi cu multă discrețiune de considerațiunile acolo expuse în convorbirile D-stră, atât cu ambasadorii puterilor garante cât și cu delegații lor speciali în sânul conferinței. Am motive care mă autoriză a crede că cestiunea garanției speciale a neutralității noastre va fi supusă la deliberarea conferinței. Nu pot dară termina această notă fără a fixa atențiunea d-voastră, d-le agent, asupra marelui interes ce avem ca să fim bine și la timp informați asupra tuturor lucrărilor conferinței și incidentelor ce s'ar ivi în sânul ei.

Prin urmare vă rog a usa de toate relațiunile ce aveți acolo și de cele ce veți lega cu delegații speciali și personalul lor pentru a mă putea ține în curent atât prin telegrame cât și prin raporturi, de tot ce se va face sau zice în sânul conferinței.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 74.]

581

Roma, 12 Noembrie 1876

Ministrul Melegari a răspuns că ambasadorul italian va fi însărcinat să susțină cererea României în fața Conferinței. Detalii prin poștă.

Gheorghian

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 73. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

582

Paris, 12 Noembrie 1876

În rezumat, iată vorbele primului ministru: România este foarte importantă și este în interesul Europei de a da României aceeași garanție ca și Belgiei. M-a întreat ce atitudine va avea guvernul nostru dacă Austria concentrează

457

trupe în Transilvania. Am răspuns că aceasta depinde de angajamentele ce ia Europa față de noi.

Ion Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 55. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

583

Roma, 13 Noembrie 1876

Domnule Ministru,

Am avut onoare a vă informa prin telegramă că Dl. Ministru Melegari îmi promisese că îmi va da în câteva zile un răspuns la cererea ce i-am adresat referitor la depeșa dv. telegrafică No. 582. Primind ieri a doua telegramă a dv. Nr. 612 prin care mă autorizați să comunic Dlui Melegari răspunsul ducelui Decazes, l-am însărcinat pe primul secretar de a se prezenta în acest scop la minister, eu-însumi neputând să mă deplasez ca urmare a unei indispoziții. Încă mai înainte ca Dl. Barozzi să fi schițat subiectul vizitei sale, ministrul i-a spus următoarele:

« Guvernul regal îl va însărcina pe contele Corte, ambasadorul său la Constantinopol, să susțină în acord cu ceilalți ambasadori, cererea făcută de guvernul român cu privire la comportarea ce va trebui să aibă în cazul în care războiul ar izbucni între Puterile garante. Aduug acestui răspuns al guvernului meu, opinia mea personală, anume că guvernul A. S. Principelui ar face bine dacă ar lăsa cu totul în mâinile Conferinței soluționarea acestei chestiuni ».

Ministrul întrebându-l pe Dl. Barozzi dacă alte guverne s'au pronunțat în aceiași chestiune, i s'a răspuns că ducele Decazes a spus agentului României la Paris că delegaților Franței li se vor da instrucții de a supune cererea guvernului român deliberărilor Conferinței. Ministrul a adăugat; « Bine, recomandarea este identică ».

Folosesc acest prilej pentru a vă reînui, Domnule Ministru, asigurările înaltei mele considerațiuni.

V. Gheorghian

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 75. Reprodus și în *Documente Oficiale*, 1878, p. 46—47. Originalul în limba franceză.]

584

Berlin, 15 Noembrie 1876

Domnule Ministru, am supus Excelenței Sale Domnului de Bülow considerațiile cuprinse în telegrama Domniei Voastre cifrată din 5/17 Noembrie a.c.

Interlocutorul meu a declarat, că e pătruns de realitatea dificultăților ce prezintă situația în care ne aflăm, și că, întrucât se atinge de eventualitatea vreunui război, ce-ar putea să compromită neutralitatea noastră și siguranțele

internaționale de care ne bucurăm, nu poate să zică altceva decât că prevede o soluție pașnică a chestiunii Orientale, nerămânând în cazul contrariu, decât ca fiecare să se prezerve cum știe și crede mai bine.

Dacă, însă, îmi permiseți a întreba, garanția ce ne-a acordat puterile cele mari ale Europei, ar începe a fi izbită în privința eficacității, prin forța lucrurilor, de o suspensiune inevitabilă, astfel că am fi siliți eventualmente să ne apărăm proprio Marte, în ce sens ar trebui să combinăm atunci măsurile noastre de precauție?

Nu sunt în măsură să vă sfătuiesc în ce sens să regulați conduita Domniilor voastre, răspunse Domnul de Bülow, adăogând că nu se poate promite un răspuns mai asigurător nici în cazul când ne vom hotărî să punem chestiunea prin notă oficială, aceia ce speră că nu vom face.

Raportul de față e, fără îndoială, tardiv, dar cauza întârzierii este împrejurarea că am așteptat un răspuns la telegrama mea cifrată din 8/20 ale curentei. Primiți, etc.

A. Degré

[*Documente Oficiale. Garanția Neutralității României. — Retrocesiunea gurilor Dunărei.* Buc. 1878, p. 47.]

585

Pera, 15 Noembrie 1876

Excelență voastră să binevoiască a-mi spune dacă notificarea către Poartă urmează a fi verbală sau scrisă, căci nota dela 12 Noembrie nu o spune. Reamintesc Excelenței voastre că demersurile referitoare la neutralitatea n'au fost făcute în scris.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 81. Reprodus în *Documente Oficiale* 1878, p. 47. Textul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

586

Viena, 15 Noembrie 1876

Zeloșii păcii au închipuit, pentru a pune toată lumea de acord, o ocupație a Bulgariei (consimțită de către toate puterile garante), durata, caracterul și chiar numărul de trupe ruse ce ar lua parte urmând să fie fixate de către Conferință.

Se zice că această combinație ar fi mult sprijinită de cabinetul dela Berlin. Nu garantez acest detaliu.

Bălăcișcu

[Min. Af. Ext., dos. 71—76, f. 22. Reprodus și la N. Iorga, *Correspondance diplomatique roumaine*, Nr. 401, p. 175. Originalul în limba franceză. Telegramă confidențială.]

Ploiești, 16 Noembrie 1876

Plata lucrătorilor se urmează, ei sunt mulțămiiți și în desăvârșită liniște. Dorobanții concentrați nemai fiind necesari acolo, am dispus concedierea lor. Se vor popri numai cincisprezece calarași până la definitivă achitare a plăților.

P. Prefect Prahova,
Gr. Corlătescu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 560. Telegramă.]

Viena, 17 Noembrie 1876

Relatările ziarelor, după cari Salisbury și-ar fi dat adeviziunea într'o conversație cu Bismarck la ideia unei ocupații eventuale a Bulgariei de către trupe ruse, sunt false, precum rezultă clar dintr'o declarație făcută cabinetului rus de către cabinetul englez. Svonul că în caz de război armata română s'ar încorpora armatei ruse s'a răspândit în presa austriacă.

Florescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71, f. 24. Reprodusă parțial la N. Iorga, *Correspondance diplomatique roumaine*, Nr. 102, p. 176. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

București, 18 Noembrie 1876

Răspund telegramei din 27 curent.

Reînouiți cererea noastră referitoare la garantarea specială a neutralității României. Luați act totodată de declarațiile anterioare ale Exc. Sale Savfet Pașa și invitați-l să supună chestiunea deliberărilor Conferinței.

N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 82. Reprodus și în *Documente Oficiale*, 1878, p. 48. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

[Turnu-Severin,] 18 Noembrie 1876

Domnule Ministru,

Am onoare a supune cunoștinței domniei-voastre că în zilele de 15—16 și 17 curent, afară de cei câțiva pasageri, despre care am raportat la timp, au trecut prin acest port la Cladova și 5 colete având fiecare « crucea roșie ».

125 tone plumb sosit în port din sus, pe un șlep austriac s'a trecut asemenea în Cladova.

Binevoți vă rog, să primiți domnule ministru, asigurarea profundului meu respect.

Căpitanul
Al. Nicolescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 342.]

591

[București, 19 Noembrie 1876]

Domnilor Senatori,

Proiectul de lege prin care se deschide Dlui Ministru de Resbel un credit extraordinar de 4 milioane lei, pentru complectarea armăturii și a muniției de resbel necesare armatei, votat de onor. Adunarea Deputaților în ședința dela 9 Noembrie 1876, și prezentat din deliberarea Senatului cu Domnescul mesagiu No....

Secțiunile Dstră luându-l în cercetare, l-au admis toate în unanimitate, afară de D. Iorgu Radu, care l-a respins. D. Negrea l-a primit însă cu condițiunea ca armatura să nu fie cumpărată «prea târziu», după trebuința și D. Apostol Grăjdănescu s'a abținut dela vot.

Comitetul delegaților, compus din Dnii Ștefan Bellu, N. Manolescu, Colonel Călinescu, V. Gudgiu și subscrisul, întrunindu-se sub președinția Dlui Colonel T. Călinescu, în ziua de 19 Noembrie curent, în număr complet, l-a admis în unanimitate și fără nicio modificare, numind pe subscrisul raportor, care vă roagă a-l vota și Dstră.

Raportor, G. Leca

LEGE

Art. 1. Se deschide Dlui Ministru Secretar de Stat la Departamentul de Resbel un credit extraordinar de 4.000.000 lei pentru complectarea armăturii și muniției de resbel necesare armatei.

Art. 2. Pentru acoperirea acestui credit, Ministerul de finanțe este autorizat a emite bonuri de tezaur în condițiunile legii din 2 Mai 1876.

Această lege s'a votat de Adunarea Deputaților, în ședința sa din 9 Noembrie 1876 și s'a adoptat cu majoritate de șase zeci și șapte voturi, contra a patru.

Președinte: C. A. Rosetti

(L.S.A.D.)

Secretar: Maior R. Mihaiu

Această lege s'a votat de Senat, în ședința sa dela 19 Noembrie 1876 și s'a adoptat cu majoritate de cincizeci voturi contra a patru.

Vice-Președinte: M. Kogălniceanu

Secretari: N. Cămărășescu, Șt. Bello

D. Vice-Președinte declară discuțiunea generală deschisă și neluând nimeni cuvântul, se pune la vot luarea în considerațiune și se primește.

— Art. 1 și 2 se citesc și se primesc succesiv fără discuțiune.

— Se pune la vot prin bile legea în total și rezultatul votului este cel următor:

Votați	54
Majoritate absolută	28
Bile albe	50
Bile negre	4

D. Vice președinte *Koğălniceanu*. Prin urmare proiectul este primit.

[*Monitorul Oficial*, Nr. 256 24/6 Dec. 1876 — p. 6201, col. III, 17/29 Nov. 1876, p. 6200, col. III, p. 6201, col. I.]

592

București, 20 Noembrie 1876

Domnule Ministru,

Consulatul general al Germaniei îmi comunică prin nota sub No. 2102, plângerea supusului german Nicolae Kochler din Craiova, că în casa ce ocupă în Mahalaua Brândușa No. 1559, în calitate de locatar, a primit spre locuire îndată după concentrarea Diviziunii I, șapte dorobanți cu caii lor și că afară de aceasta, la 15/27 Octombrie o închisoare a fost stabilită în întâiul etaj al casei sale.

Referindu-mă dar la adresa mea din 5 Noembrie curent, sub No. 11427, am onoare a vă ruga, Domnule Ministru, spre satisfacerea zisului consulat, să binevoiți a da de urgență ordinele necesare autorității competente din Craiova pentruca numitul supus german Kochler să fie imediat liberat de cartierul militar.

Primiți, Domnule Ministru, asigurarea prea osebitei mele considerațiuni.

p. Ministru,
M. Mitileneu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5175, f. 57.]

593

Paris, 20 Noembrie 1876

O declarație identică a lui Decazes și a lui Corti ¹⁾, iscălită cu Lordul Derby; Ministrul Afacerilor Străine îmi spune: nu am cunoscut până acum sentimentul politic al Românilor; acum înțeleg punctul dvs. de vedere, voi face tot ce-mi stă în putință pentru a convinge Poarta. România să fie pentru

¹⁾ Ministrul Italiei.

ea o aliată și nu altceva. Aceasta confidențial: am impresia că am câștigat Anglia pentru cauza noastră.

Ion Ghica

[Min. Af. Ext., dos Nr. 22, f. 56. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

594

Paris, 20 Noembrie 1876

« In sfârșit, o combinație particulară. Dumnezeuul părinților noștri, am câștigat o situație minunată în lumea occidentală. Pentru numele lui Dumnezeu, să nu o stricăm! Inceputurile articolelor sunt atribuite lui Orlov și lui Novicov ».

Ion Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 57. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

595

Galicea, 21 Noembrie 1876

Ordin de zi Nr. 80

Pentru ziua de 22 Noembrie se ordonă următoarele: Supa de dimineața se va lua în cantonamentul Galicea la orele 9 fix, astfel ca la orele 9¹/₂ să fie mâncarea terminată; se va da la supa de dimineață și câte una litră vin de fiecare soldat. Cea de seară se va lua în Maglavit. Recomand ca, carnea oamenilor să fie bine fiartă pentru ca supa prin substanțele de carne să fie bine hrănitore. Recomand cu deosebire Reg. 1 de dorobanți ca în timpul marșului, coada coloanei să nu se înșire precum a făcut astăzi.

D-1 Comandant al regimentului va da ordine severe comand. de batalioane ca atât comand. companiilor cât și ofițerii D-lor să se afle la postul fiecăruia prevăzut în regulament, pedepsind pe aceea care se vor abate dela aceasta.

Se vor trimite cartiruirii la Maglavit dimpreună cu bucătăriile de îndată după mâncarea oamenilor pentru a avea timp de a găti mâncarea oamenilor.

Cdt. Brigadei I,

Colonel Oto Sachelaric

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 248, f. 419.]

596

[București,] 22 Noembrie 1876

Domnule Maior,

Vi se face cunoscut că sunteți însărcinat cu recunoașterea zonei de teren cuprinsă între București și Giurgiu pe deoparte, iar pe de alta în dreapta și stânga liniei ferate la câte o distanță de 15 Km. In această recunoaștere veți avea ca ajutoare pe căpitanul Magheru și locotenent Grozea.

Puteți întrebuița în recunoaștere calea ferată și trăsuri.

463

Pentru cheltuiala ce veți face veți prezenta conturi în regulă.

Recunoașterea aceasta trebuie făcută în îndoitul scop, adică în ceea ce privește topografia (servindu-vă de harta austriacă, căutând pe cât se va putea a completa și verifica acea chartă).

Iar 2, în ceea ce privește statistica (productele, populația, diferitele mijloace de transport, locuință, furaj, apă etc. etc.)

Această recunoaștere va trebui să serve pentru cazul când fiind atacați de inamic venind de peste Dunăre, am voi să luăm ofensiva, retrăgându-ne spre București și aceasta să împiedice înaintarea inamicului.

Veți studia dar:

1) Descrierea generală a acestei părți de pământ, situația lui geografică (bazinul sau valea în care e), aspectul general.

Liniile principale ale thalvegurilor și de împărțeață a apelor; fisionomia generală a lui (netedă sau accidentată, limpede sau cu păduri, uscată sau mocirloasă), felul pământului, clima și locuitorii.

2) Căile de comunicare, direcția, natura și starea lor de întreținere.

Timpul probabil în care se pot parcurge distanțele în diferite epoci și mai cu seamă în anotimpul actual.

Rolul ce pot avea aceste căi de comunicare în operații sau dacă pot deveni linii de operații.

3) Se va studia cursul de apă al Sabarului, Argeșului, Neajlovului. Lărgimea, adâncimea, iuțea și tot ce poate contribui la importanța lor. Puntele de trecere, podurile, fie plutitoare, fie stătătoare, vadurile, rolul ce pot avea în operație — fie în ofensivă, fie în defensivă.

Se vor studia locurile principale locuite din aceste zone, care ar putea avea vreun rol în apărare, fie ca posturi de câmp, fie ca întăriri momentane, fie ca sprijin de trupe în linie de bătaie sau ca posturi înaintate pentru a întârzia apropierea inamicului.

5) Pozițiile militare care se pot afla pe acest teren, descriindu-se cu atenție extremitățile, fața, interiorul lor și spatele și mijloace artificiale.

6) Se vor studia pădurile și defileurile, arătându-se natura, marginile, interiorul și rolul lor, comunicările dintr'însele și orice detaliuri care nu pot figura pe plan.

Vă atrag atenția mai cu seamă asupra malului stâng al Dunării, în dreapta și stânga orașului Giurgiu, la câte 20 Km.

Linia înălțimilor dela Frătești, înălțimile de la Călugăreni și Sabar.

Veți studia dacă, plecând de la Giurgiu, o armată inamică va putea găsi cu înlesnire o altă linie de operație decât calea ferată și calea națională.

Veți studia dacă o trecere a Dunării nu s'ar putea împiedeca chiar de pe mal, ținând cont de multile iczere și limitarea prin aruncarea a punților unde ar putea debarca spre vad.

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 647, f. 83—84.]

[București,] 22 Noembrie 1876

Domnule General,

Maiorul Lahovary, împreună cu alți doi ofițeri, trebuind a pleca în recunoaștere spre Giurgiu, vă rog ordonați de urgență mâine, din corpurile călări a-i da trei ordonanțe călări îndestulați atât ei cât și caii pe 8 zile. Aceste ordonanțe mâine Marți la 10 ore p.m. să fie la cartierul Maiorului Lahovary, calea Mogoșoaiei Nr. 28.

Intre ofițerii cari însoțesc pe Maiorul Lahovary fiind și Locotenentul Grozea, care nu e ținut a avea cal, veți binevoi a da ordine la unul din corpuri a-i pune la dispoziție un cal cu harnașamentul necesar.

Acest cal va fi la depozitul de războiu (Zlătari) la ora 1 p.m.

Trebuie însă calul să fie ales dintre cei solizi având a face diferite excursii și foarte lungi.

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 647, f. 85.]

Turnu-Severin, 22 Noembrie 1876

Domnule Ministru,

Precum am supus cunoștinței domniei voastre cu telegramele de seară în zilele de 18, 19, 20 și 21 curent nu au mai trecut pasageri ruși prin acest port, în Cladova. 278 de aceștia au mai venit din Cladova pentru a se întoarce în Rusia.

Afară de cele 125 tone plumb despre care am supus cunoștinței domniei voastre cu raportul precedent Nr. 662, a mai venit din sus pe șlepuri austriace, 204 tone de acest metal, o parte dintr'insul era în formă de țevi precum și 274 tone oxid de plumb (litharge) pulverisat.

Toate acestea s'au petrecut în perfectă liniște.

Din Odessa, pe vaporul Meternich, bandiera austriacă, au venit 200 colete conținând cojoace, cisme și pături, precum și 152 colete cu aparate telegrafice. Cele mai multe din acestea au destinație pentru Cladova, iar o parte pentru Belgrad.

Binevoiți vă rog, domnule ministru, a primi asigurarea profundului meu respect.

Căpitanul portului,
Al. Nicolescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 350.]

Petersburg, 23 Noembrie 1876

Subscripția pentru împrumutul rus nu a fost decât de o sută douăzeci și trei de milioane de ruble. Moscova, de la care se nădăjduia foarte mult, nu a dat decât vreo zece milioane; acest mediocru rezultat răcește multe entuziasme și miniștrii, până acum partizani ai războiului, încep să [dea dreptate] lui Reutern (Ministrul de finanțe), care nu a încetat să combată orice proiect războinic.

Girant Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 25, f. 291. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

Calafat, 23 Noembrie 1876

Ordin de zi No. 84

I. Brigada I de infanterie, un regiment de cavalerie și o baterie de artilerie fiind detașată dela I-a divizie activă, formează brigada I mixtă.

II. Locul destinat pentru cantonarea acestei brigade până la noi dispoziții este urbea Calafat.

III. Piețele de arme în urbea Calafat sunt pentru fiecare batalion, escadroane de călărași și bateria de artilerie pe stradele principale a cantonamentelor lor. Piața de arme a întregii brigade pentru infanterie și artilerie pe bulevardul primăriei, cea a cavaleriei pe Str. . . având flancul drept lângă frontul infanteriei.

IV. Terenul de exercițiu pentru toate trupele va fi câmpia dela bariera Craiovii.

V. Pentru înlesnirea execuțiunii serviciului se va putea întrebuința semnalele.

VI. Serviciul zilnic se va face conform serviciului în campanie și după următorul tablou:

6 $\frac{1}{2}$ deșteptarea pentru infanterie, la 6 pentru cavalerie și artilerie, 9 $\frac{1}{2}$ inspecția medicilor. 10 supa de dimineața. 11 $\frac{1}{2}$ apelul. 5 supa de seară. 6 schimbarea gradelor. 7 $\frac{1}{2}$ retragerea. 8 apelul de seară. Pentru toate serviciile orologiile se vor regula după al cartierului brigadei.

VII. Dela 9 $\frac{1}{2}$ ore în sus seara niciun grad inferior nu se vor mai preumbla pe strade.

VIII. Orele de exercițiu sunt dela 12 $\frac{1}{2}$ — 3 $\frac{1}{2}$. Pentru întruniri de marș manevre și marșuri militare se vor da ordine speciale.

IX. Deșteptarea și retragerea se vor suna de către corniști fiecărui Corp în raional cantonamentelor lor.

X. Apelurile se vor face pe piețele de arme ale batalioanelor și Corpurilor mai sus indicate.

XI. Pentru distribuție, A-tia de război nu o va face natura, rămâne dar ca Corpurile să-și procure alimentele necesarii trupei, lemne și furaj pentru cai. Din economiile ordinarului se va da de două ori pe săptămână câte una litră vin de om.

XII. Se pune în vedere D-lor șefi de Corpuri ordinul circular al D-lui Ministru Nr. 2856 din 16 Octombrie 1876 Monitorul Oastei ca. 32 și se ordonă pentru a se conforma și execută ad. literam.

XIII. Pentru vizitarea infirmeriilor se ordonă: Medicul Reg. I de Dorobanți va vizita infirmeria Corpului său și aceea a vânătorilor, iar cel dela artilerie va vizita pe a sa și pe aceea dela Cavalerie. Oamenii mai greu bolnavi se vor trimite în spitalul civil al urbei Calafat plătindu-se hrana acelei eforii conform regulamentului lor.

XIV. Ofițerii de șervici și gardă. D-nii comandanți de Corpuri se vor conforma în totul cu dispozițiile serviciile în campanie pentru timpul de pace, invitându-i însă ca din cecece privește gardele să reducă pe cât se poate numărul lor. Se va numi câte un ofițer de serviciu în fiecare Corp pe timp de 24 ore care va observa tot ce se petrece în raion.

XV. Pentru că căpitanul Theodor cunoaște urbea Calafat se numește comandantul pieții provizorii și se scutește de șervici Companiei exceptându-se însă administrația, având și însărcinarea a unei alte misiuni.

XVI. Concediile precum și permisiile sunt oprite.

XVII. În timpul serviciului și al exercițiului va fi ținută cea de campanie, revolverele însă se vor purta când ofițerii se vor afla cu trupa sau într'un serviciu comandat.

XVIII. Trupa fiind în cantonament și sunându-se alarma prin trei lovituri de tun din parcul artileriei, sau afară din parc, toate trupele se vor aduna pe piața de arme a brigadei în ținută de marș în care poziție vor adăsta ordine dela cartierul brigadei.

XIX. După apelul de seară fiecare ofițer de șervici va face raportul său verbal subscrisului la cartier, iar în cazuri extraordinare când se va ivi vre-o neînțelegere între locuitori și soldați va raporta comandantului pieței.

XX. După primirea raportului de seara ofițerul de ordonanță al brigadei Lt. Segărceanu va împărți secretul la ofițerii de șervici.

XXI. Toate Corpurile vor trimite în fiecare zi la 12 ore dimineața fix situații conform modelului aci alăturat.

Brigada mixtă activă
Corpul ...

Situația trupei pe ziua de

Numirea corpului	Ofițeri		Ofițeri asimilați		Trupa					Cai			Trăsuri		Canto- nament	
	Prez.	Abs.	Prez.	Abs.	Prezenți	Absenți	Bolnavi la infirm.	În spit. civil	Spital Craiova	Ofițeri	Trupă	Bolnavi	Ambulanța	Bagaje		Artilerie

XXII. Corespondența nu se va face decât pe cale erarhică.

XXIII. Fiindcă trupele concentrate în urbea Calafat vor sta mai mult timp în cantonament trebuie a se face tot posibilul ca să nu se nemulțumească cetățenii ce au trupe în cuartir, prin urmare soldații să aibă o atitudine liniștită și nu sgomotoasă și pe tot timpul cât va dura cartiruirea, doresc ca, cu toții să trăiască într'o perfectă armonie, atrăgând atențiunea D-lor șefi de Corpuri că îi fac răspunzători de orice stricăciuni s'ar întâmpla de către trupele de sub comanda-le pe la cuartiru unde se află. Ordonă a se menține cea mai strictă disciplină de ofițeri și trupă, căci ea este baza unei armate, a nu reclama nimic mai mult de la cetățeni decât ceea ce legea de cartiruire dictează.

XXIV. În fine pune în vedere D-lor Șefi de Corpuri a se înființa toate sennele și placardele prevăzute în serviciul în campanie pentru o trupă care se află în cantonamente pentru recunoașterea diferitelor autorități militare.

Comandantul Brigadei,
Colonel Sachelarie

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 248, f. 420.]

601

[București, 25 Noembrie 1876]

D. A. Gheorghiu, raportorul comisiunei financiare, dă citire următorului raport și proiect de lege.

Domnilor Deputați,

Comisiunea financiară, luând în examinare proiectul de lege prezentat de D. Ministru de Resbel, relativ la deschiderea unui credit suplimentar de lei 1.045.000, asupra exercițiului curent, pentru acoperirea cheltuelilor de concentrări, furaj și solda de neactivitate, până la finele anului, a decis ca acest credit

să se despartă în două, adică cheltuelile de concentrare de o parte și furaj cu solda de neactivitate în altă parte, pentru care s'au dresat două proiecte de lege; având a se acoperi cheltuelile de concentrări din împrumutul de 16.000.000 lei; în suma pentru furaj și solda de neactivitate din suma ce mai rămâne disponibilă din economiile realizate după legi.

Această lucrare a comisiunii subsemnatul cu onoare o supune la aprobarea Dstră.

Proiect de lege

Art. 1. Se deschide Dlui Ministru de Resbel un credit extraordinar de 961.000 lei pentru acoperirea cheltuelilor de concentrări până la finele anului curent.

Art. 2. Acest credit se va acoperi din împrumutul de 16.000.000 autorizat prin legea promulgată la 4 Mai 1876.

Proiect de lege

Art. 1. Se deschide Dlui Ministru de Resbel un credit suplimentar de lei 84.000 din care 80.000 la cap. 10 art. 28 pentru furaj și 4.000 la cap. 13 art. 31 solda ofițerilor din neactivitate.

Art. 2. Acest credit se va acoperi din economiile realizate asupra bugetului lui exercițiului 1876, după legile din 10, 21, 23 Iulie și la 6 August 1876.

D. Pastia. Ași ruga pe D. raportor să ne explice care sunt anume economiile și capitolele de unde are să se acopere acest credit.

D. Gheorghiu. Dlor, în ceea ce privește suma alocată pentru concentrare, ea se va plăti din împrumutul de 16 milioane, care este autorizată prin legea de la 4 Mai, fiindcă din împrumutul acela mai există 1.024.000 lei și suma pentru concentrare nu e decât de 900.000 lei.

În privința furajelor și a soldei în neactivitate, ele au să se plătească din economiile efectuate prin votul dat de Cameră în sesiunea trecută, și anume prin voturile dela 10, 21 și 23 Iulie, care economii sunt în sumă de 543 732 și această sumă este cu prisos suficientă pentru acoperirea acestui credit. Acestea sunt resursele din care să se acopere creditul cerut.

— Ne mai luând nimeni cuvântul, se pune la vot luarea în considerațiune și se primește.

— Se dă citire art. 1 din proiect și punându-se la vot se adoptă.

— Se citește art. 2 și punându-se la vot se primește.

— Se pune la vot proiectul în total și rezultatul scrutinului este cel următor:

Votanți64

Majoritate reglementară ...39

Bile albe pentru ,, , , ,61

Bile negre contra3

D. Vice-Președinte. Adunarea a adoptat proiectul de lege.

Se citește art. 1 al celui de al doilea proiect de lege, asupra cărui neluând nimeni cuvântul, s' pune la vot și se adoptă.

— Se citește art. 2.

D. M. Negulescu: Dlor, bugetul anului acesta abia se poate acoperi cu resursele ce avem, încât nu știu dacă mai pot fi economii pentru a se acoperi și această cheltuială. Eu cred că ar fi mai bine să se zică ca acest credit, să să ia tot din împrumutul de 16 milioane.

D. A. Gheorghiu. Nu am fost preocupați dacă a mai rămas ceva din acele economii și v'am spus adineaori că au mai rămas 543 mii lei; prin urmare, cum vedeți, este de und' să se acopere această cheltuială. Dacă nu am alocat întreg acest credit asupra împrumutului de 16 milioane, rațiunea a fost că atunci când un fond nu ajunge, necesarmente trebuie să alocăm un fond corespunzător din însuși economiile ce am făcut în buget.

— Ne mai luând nimeni cuvântul se pune la vot art. 2 și se primește.

— Se pune la vot proiectul de lege în total și rezultatul scrutinului este cel următor:

Votați	64
Majoritate reglementară	39
Bile albe	61
Bile negre	3

D. Vice-Președinte. Adunarea a adoptat proiectul de lege.

[Monitorul Oficial, Nr. 268, 1/13 Decembrie 1876, p. 6490, col. I, II, III.]

602

[București,] 25 Noembrie 1876

Am onoare a vă comunica în copie, raportul primit dela D-l Prefect de Ialomița, sub No. 12285, și vă rog să binevoiți a-mi face cunoscut, măsurile ce veți fi luat în urma raportului ce D-l prefect arată că a înaintat și D-v, pentru a se pune capăt tâlhăriilor și tăierilor de lemne din ostroavele statului, ce se comit de către făcători de rele, care trec din Turcia, din cauza retragerii dorobanților de prin pichete.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5023, f. 188.]

Anexă la doc. Nr. 602

Călărași, 21 Noembrie 1876

Domnule Ministru,

D-l subprefect de Balta, prin raportul No. 5817, arată că arendașii și locuitorii comunelor după litoralul râului Borcea i-au reclamat că cu ocazia retragerii dorobanților de prin pichete, bălțile prin care se află aproape toată averea

lor, au rămas pradă tâlharilor din Turcia care profitând de lipsa gardei, parcură bălțile și comit diferite furtişaguri, fără nicio temere, amenințând chiar și comunele.

În fața acestora, D-le Ministru, luându-se oarecare măsuri de subprefectul plasei Balta de a se îndoi paza prin comune și de a invita pe milițieni să parcură bălțile, spre a pune obstacole și a intimida pe tâlharii din Turcia, am onoare a supune aceasta cunoștinței domniei-voastre, deslușind că măsuri simple administrative nu pot fi suficiente pentru asemenea furtişaguri, deoarece distanța dintre Dunăre și râul Borcea este de 10 kilometri și ar fi de dorit ca Domnia Voastră, în înțelegere cu D-l Ministru de război, care asemenea a fost anunțat prin raportul No. 11936, să binevoiți a aviza la restabilirea dorobanților pe frontieră, căci bălțile nemai fiind inundate, aceasta s'ar face cu destulă facilitate, mai cu osebire că cu modul acesta ar scuti și pe stat de pagubele ce i se cauzează prin tăerea lemnului din ostroave.

Primiți, Domnule Ministru, asigurările înaltei mele considerații.

Prefect
Brătianu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5023, f. 187.]

603

[București, 25 Noembrie 1876]

D. N. Ionescu, Ministru de Externe. Domnii mei, astăzi suntem chemați a răspunde la o interpelare care are de scop a trage o direcțiune nouă politiceii noastre. Noi am înțeles ca să menținem bunele noastre drepturi cu concursul marilor Puteri ale Europei care toate sunt de acord pentru a apăra drepturile creștinilor în Orient, care toate au manifestat simpatiile lor pentru populațiunile creștine.

Ei bine, nu vom fi noi azi acei care să ne temem de vreuna din Puteri, care ar voi să tragă spada pentru apărarea acestor drepturi (aplauze).

Dar iarăși, domnii mei, trebuie să spunem că noi avem un rol foarte modest și mărginit pentru situațiunea noastră geografică, prin trecutul nostru, prin aspirațiile noastre în viitor. Noi nu avem misiunea de a provoca nici pe unul din puternicii noștri vecini și nici nu avem misiunea de-a vărsa sângele nostru pentru ceea ce amicul nostru interpelator numește müribundul cel mare al Orientului (aplauze). Când suntem la locul acesta și cu concursul Dv. sub direcțiunea Dv. ni se cere a lua o conduită în împrejurările de față, nu o vom face niciodată în mijlocul contradicțiunilor, ci o vom face cu conștiința împăcată și convinși, fiindcă ne apărăm drepturile noastre și existența noastră, pe care himeni nu ne-o amenință și nici nu poate să ne-o amenințe, căci de îndată ce e vorba ca unele din marile Puteri să tragă spada pentru îmbunătățirea

soartei creștinilor, pentru îndeplinirea tratatului din Paris, nu noi care suntem creațiunea acestui tratat, ne vom teme de îndeplinirea lui; nu noi vom veni azi să ridicăm o voce de provocațiune. Lucrurile nu sunt în mâna noastră. Noi ne aflăm în perioada conferinții; ea va ști ce trebuie să facă pentru ca să nu dispere lumea de dreptate în secolul acesta și sub conducerea marilor Puteri creștine. Locul nostru nu este nici în tabăra Turcilor, nici în tabăra Europei, care este destul de tare și destul de unită pentru a mai cere dela noi un serviciu care ar fi inutil.

Când am proclamat și am menținut cu fidelitate politica de neutralitate, am crezut că facem un act de prudență și de fermitate; Europa ne-a aprobat și noi nu vom căuta acum a demerita această aprobare (aplauze).

S'a zis Dlor, că noi trebuie să ne decidem. Dar oare mai este nevoie de aceasta? Noi suntem deciși, căci e o deciziune ce am luat când am proclamat neutralitatea (aplauze). Ei bine, această neutralitate trebuie să o consacram cu sângele nostru și dacă e vorba să murim înfășurați în cutele drapelului național, o vom face dacă va fi trebuință (aplauze); și oricine va ataca România în existența ei, va găsi o Românie unită, puternică și sprijinită de Europa, care este gata a-i apăra drepturile ei (aplauze). Aceasta este speranța noastră; voi zice mai mult: acestea sunt siguranțele pe care sunt în drept a le interpreta în favoarea noastră; nimeni nu ne-a zis că avem a alege de aici înainte linia noastră de purtare; toți ne-au zis că trebuie să menținem linia pe care am apucat-o; și dacă-mi este permis dela această bancă să vă dau o asigurare care va răspunde la toate temerile acestea, este că chiar guvernul Sublimei Porți a declarat că va respecta neutralitatea noastră (aplauze prelungite).

Linia de apărare a Turciei nu este decât la Dunăre și Turcii nu au dreptul de a cere dela Români vreo alianță, fiindcă tratatul din Paris nu ne obligă la aceasta, Când noi vom avea trebuință de ajutor Sublima Poartă este datoare să ni-l dea pentru sacrificiile ce am făcut, rămânând fideli alături cu ea în crizele cele mai mari. Dar în momentul de față, când ea refuză populațiunilor creștine de dincolo de Dunăre ceea ce ne-a acordat nouă sub direcțiunea Europei, mi se pare că ea mai ales nu ar avea acest drept. Permiteți-mi o mai lungă explicațiune în punctul acesta. Tratatul de Paris a creat România; Turcia a acceptat această nouă creațiune și Turcia nu are azi niciun cuvânt a ne imputa că, în urma acelei creațiuni, noi am demeritat sau de încrederea Europei, sau de credința care a pus ea în noi. Apoi, ceea ce a făcut pentru noi, trebuie să facă și pentru celelalte populațiuni, ca să nu supere Europa cea mare concertată pentru a-i cere aceste concesiuni.

Iată pentru ce am zis că prin menținerea noastră în o poziție neutrală, avem dreptul de a cere dela Turcia un singur lucru, ca ea prin concesiuni înțelepte și patriotice, să vină a înlătura acea teribilă necesitate în care s'ar putea pune de a i se stoarce cu forță acele concesiuni. Aceasta voește Europa, aceasta trebuie să o facă Turcia, astăzi mai mult de cât oricând (aplauze).

Dlor, noi nu avem a da nicio povață Europei, nu avem a exprima nicio temere în privința vreuneia din Puteri, care azi sunt în conferință. Noi cerem dela Dv. azi ca să confirmați acea linie de purtare, care ne-a adus aprobarea Europei și care ne va asigura în viitor și mai mult această pozițiune de neutralitate, când vom cere Europei o garanție specială, astăzi, când vedem că ea retrage garanția sa deasupra Turciei și-i cere concesii.

Nu suntem noi în drept de-a critica Europa pentru aceasta ; rolul nostru este de a cere sprijinul Europei pentru menținerea drepturilor noastre. Politica noastră este deci foarte simplă, Dv, ați imprimat-o, Dvs. ați consacrat-o și azi, fiindcă această interpelare ne pune în pozițiune de a ne rosti, credem că nu vă veți rosti altfel, pentrucă astăzi nu suntem chemați a schimba linia noastră de conduită, ci suntem datori, printr'un vot expres să arătăm că, întrucât este vorba de-a se apăra drepturile creștinătății în Orient, noi nu avem a ne teme de niciuna din Puterile garante.

Cuvântul nostru este tocmai încrederea care avem că nu vreuna din puterile creștine va putea să atingă o stare de lucruri care a răspuns pe deplin la așteptarea Europei. Ea a voit să dăm probe de prudență politică și noi am dat aceste probe, grație instituțiunilor de libertate și progresului de care poporul Român este apt (aplauze). Din acest punct de vedere găesc interpelarea Dlui Blaremburg anticipatoare asupra timpurilor mai depărtate. Nu e vorba de a ne pune în panslavism sau în slavism ; vorba este de a da exemplul popoarelor slave de dincolo de Dunăre, prin ce condițiuni pot să ajungă și ele la o viață liberă, încât să merite sollicitudinea Europei (aplauze prelungite).

S'a zis Dlor, că noi avem o misiune și un rol de îndeplinit ; misiunea noastră, rolul nostru nu poate fi altul decât acela ce ne este însemnat prin pozițiunea noastră, prin viitorul nostru, prin progresul nostru, prin liberul exercițiu al libertăților publice ; — rolul nostru nu este decât de a căuta priu toate acestea a fi în sistemul popoarelor orientale la locul cel dintâi. Pentru aceasta noi nu avem și nu trebuie a provoca cumva pe acei ce astăzi se pun în serviciul acestei mari și civilizate cauze.

Astfel fiind, interpelarea amicală ce ne-a adresat D. Blaremburg, pentru a ne explica care este linia noastră de conduită în fața evenimentelor ce se pot produce în jurul nostru, nu are și nici nu poate avea decât un singur răspuns : România este pacifică, și ca Stat pacific, nu are nimic comun cu agitațiunea actuală a celorlalte popoare din Imperiul Otoman.

În adevăr Dlor, nu este trebuință să ne ducem așa departe, nu este trebuință să ne ducem în noaptea timpurilor ca să scoțem un exemplu pentru noi în favoarea menținerii acestei politici de o leală neutralitate. Să aruncăm o ochire asupra celor trecute și atunci vom înțelege de ce mare interes este pentru noi de-a nu arunca un cuvânt măcar sau a ne înstrăina simpatia popoarelor slave din Orient. Mișcarea popoarelor slave din Imperiul Turcesc s'a făcut pe un tărâm cu totul social. Bosnia și Herțegovina s'au ridicat pentru a câștiga

dreptul de a trăi pașnic și a se desvolta progresiv sub principiile care fac dezvoltarea Europei creștine. Cred că nimeni nu putea și nu poate rămâne indiferent la o asemenea justă cerință; și țara Românească, care cu acest mijloc, a ajuns acolo unde este, mai puțin poate decât alte națiuni. Rusia deasemenea a trebuit să simtă că acolo era o chestiune de umanitate pe care trebuia să o apere.

Însuși Țarul, acest ilustru reformator, care după resbelul din Crimeea, a emancipat popoarele, însuși el nu a putut să rămână indiferent.

De aci a venit apoi Serbia și Muntenegru și au tras spada pentru apărarea popoarelor din Bosnia și Herțegovina. Vecinătatea, cruzimile făcute, justifică determinarea acestor două Principate, de o aceeași origină cu răsculații, de a ridica drapelul lor și a alerga în ajutorul Bosniei și Herțegovinei.

Resbelul dar acolo e legitim, era necesar, se explică.

Europa apoi la rândul ei s'a interesat de soarta creștinilor din Turcia, a luat în mână cauza lor și astfel noi am fost duși, în interesul acțiunii diplomatice a exarchiei europene, a menține atitudinea noastră de neutralitate, pentruca lucrurile să ajungă la o mai mare anarhie în Orient, tocmai în momentul când se agită această chestiune «emanciparea populațiilor creștine, pentru a le pune pe calea civilizațiunii și a progresului». Iată cum se explică politica noastră de pace. Nu că am fost indiferenți, dar încrederea ce am avut că Europa, când a luat în mâna sa o cauză, acea cauză nu poate să fie pierdută, aceasta a făcut ca să ne menținem astfel și ca chiar justele noastre reclame să le lăsăm la o parte pentru un moment, fiindcă așa am învățat să fim prudenți, și fiindcă am crezut că Europa va ști să înpăce cerințele legitime ale populațiilor din Orient. Schimbatu-s'a ceva de atunci pentruca să luăm altă linie de conduită?

Nu; din contră, Europa este tocmai în momentul de-a pronunța acel verdict prin care are să pună popoarele din peninsula Balcanică în pozițiunea în care suntem noi, adică de a merge pașnic pe calea progresului și a civilizațiunii.

Un popor care ajunge în trista necesitate de a-și vărsa sângele pentru a se pune în condițiune de existență socială și progresistă, și când obosit de lupte ajunge să-și atingă scopul, nu trebuie să o facă împins de ură, nici servind cauza anarhiei, cauza luptelor fără țintă și fără rezultate; pe calea progresului politic sperăm că Orientul se va regenera și nu ne vom afla față în față cu ginți, cu religii, ci ca un sistem de state constituite pe principiile libertății și al progresului.

Când avem cu toții acele aspirațiuni, când nu avem a ne îngriji îndată ce această cauză este în mâna Europei, pentru ce ar trebui să schimbăm direcțiunea politiceii noastre?

Încă un motiv care face pe guvernul Măriei Sale să rămână ferm în linia de conduită ce a apucat, este ca țara întregă este în perfect acord de atâtea luni cu reprezentația sa.

Aci, Dlor, nu am avut nici întruniri politice, care să ridice steaguri de reforme, nimic care să dea Europei termene serioase, că noi suntem un Stat organizat pe principiul progresului și civilizațiunii moderne, căci în mijlocul luptelor de dincolo de Balcani, România a dat exemplu unui guvern, în totul unit cu națiunea. Veniți Dstră să dați astăzi altă direcțiune guvernului?

Voci: Nu, nu.

D. Ministru de Externe. Aceasta este chestiunea, dacă credeți că Dstră, ca reprezentății țării, că guvernul, că Domnul nostru unit cu națiunea, nu a urmat o politică prudentă, în mâna Dstră stă ca să veniți, nu pe calea de discuțiuni istorice, ci pe cale de noțiuni politice, să imprimați guvernului altă direcțiune. Voiți să țineți în seamă cuvîntul nostru de a fi? Atunci nu trebuie să ieșiți din linia de neutralitate, fiindcă neutralitatea pentru noi înseamnă nu indiferență, ci individualitatea dezvoltată a națiunii, înseamnă speranțele ce avem în Europa luminată pentru populațiunile creștine din Orient. Neutralitatea noastră nu este fără simpatii, neutralitatea noastră este consecința și nu în dezacord cu așteptările Europei; noi nu avem în fața noastră oferte care să ne facă ca să ieșim din această neutralitate. Noi am găsit în patriotismul, în prudența Dv. acea rezoluțiune ce trebuie să aibă națiunile bărbate care-și apără patrimoniul lor. Niciodată nu vom cuteza să luăm asupra noastră a inaugura o politică nouă, fără ca națiunea întreagă să ne indice acea politică (aplauze); cât pentru moment, nu simțim necesitatea de a schimba politica Puterile garante, în simțămintele lor de bunăvoință pentru creștinii din Orient, au luat în cercetare cauza lor, și prin mijlocirile noastre respectoase pe lângă conferința dela Constantinopole, avem convicțiunea că se va garanta prealabilmente neutralitatea noastră (aplauze).

Dar pentru a merita ca Europa să ne dea mijloace necesare asigurării progresului nostru, nu trebuie să schimbăm din o zi în alta politica noastră.

Deaceea vă rugăm să vă pronunțați astăzi asupra incertitudinilor adușe înaintea Dv. de D. Blaremburg. Aveți altă opinie în privința neutralității decât noi?

Voci. Nu, nu.

D. Ionescu, Ministru de Externe. Noi credem că nu avem a lua alte dispozițiuni și este cert că observarea strictă a neutralității va fi pentru noi un element de progres și o garanție de pace pentru Orient. Sperăm că Europa luminată nu va desaproba această purtare a României; sperăm că însăși puternica Rusie, care este una din Puterile garante ale statului politic al României, nu va voi vreodată să atingă ceea ce există astăzi, tocmai în momentul cînd ea voește să fondeze ceva pentru popoarele creștine (aplauze).

Infine, Dlor, noi nu ne aflăm în fața unei întrebări precise, nu este o moțiune dinaintea Dv. care să critice purtarea ce am avut până astăzi. Astfel noi vom rămâne consecvenți în politica noastră de neutralitate. Atărnă dela Dvs. să ne încurajați, să ne îmbărbățați, să ne spuneți în numele națiunii

că urmând calea aceasta nu avem să ne temem de nimeni. În momentul când pacea lumii este în mâna Marilor Puteri Europene, care nu pot să se tulbure pentru a căuta care nu ar fi al bunului drept și a progresului popoarelor creștine din Orient, într'un asemenea moment neutralitate este cea dintâi datorie a noastră (aplauze prelungite).

— Se cere închiderea discuțiunii și puindu-se la vot se primește.

[*Monitorul Oficial*, Nr. 269 din 2 Decembrie 1876, p. 6520—6522.]

604

Constantinopol, 25 Noembrie 1876

Domnule Ministru,

Am onoarea de a vă informa că am avut o întrevedere cu Excelența Sa Savfet Pașa și că, potrivit instrucțiunilor cuprinse în nota Excelenței Voastre cu data de 12/24 Noembrie, am luat act, în numele Guvernului, de declarația pe care mi-o făcuse la 7/19 curent și prin care Sublima Poartă își ia angajamentul de a respecta neutralitatea României.

Am folosit această întrevedere pentru a înfățișa Domnului Ministru al Afacerilor Străine, chestiunea garanției speciale de care este vorba în telegrama Excelenței Voastre dela 18/30 Noembrie. Iată aproximativ ce i-am spus: «Nici o țară nu suferă mai mult decât România de evenimentele care se desfășoară în Orient. Nu numai că au turburat au liniștea, nu numai că i-au oprit dezvoltarea și au dezorganizat mersul treburilor, dar au smuls-o și dela muncile sale pașnice, au silit-o să-și pună armata pe picior de război și să-și secătuiască rezervele. Situația sa se va înrăutăți dacă izbucnește războiul. Ea va fi târâtă de uragan sau va servi drept teatre de război. Oricum se vor desfășura lucrurile, existența sa va fi în joc. În sfârșit, mai mult decât oricare altă țară, va resimți nenorocirile pe care le va fi deslănțuit asupra sa criza orientală. Această înrăurire nefastă și directă pe care le au și le vor avea totdeauna evenimentele de astăzi, ca și cele de mâine asupra României, este datorită, mai ales, următoarelor două pricini: mai întâi așezării sale care face totuși din această țară un stat al Orientului, dând teritoriul otoman o întindere cu desăvârșire fictivă, apoi prevederilor care situează acest Orient sub o garanție iluzorie, adică sub o garanție menită a-i lipsi oridecâteori ar fi nevoie de ea. Și atunci, ce se întâmplă? Oridecâteori izbucnesc turburări în Imperiu, ori de câte ori se ivesc contestații sau divergențe de păreri, fie între Turcia și Puteri fie chiar între Puteri, România la resimte consecințele și este, îndată lovită în interesele sale cele mai vitale, ea tremură pentru viața sa și așteaptă cu teamă ziua în care le va vedea hotărârea să-și lichideze certurile cu armele'n mână.

Fiind marele drum care duce spre Imperiu, ea știe, și din istorie și din experiență, că teritoriul său va servi drept trecere și drept arenă beligeranților. Această situație, intolerabilă din toate punctele de vedere, nu se mai poate prelungi. România are dreptul să-și trăiască propria sa viață. Ea nu are nici un

interes moral sau material în Orient. Până și natura a așezat-o peste marginile Imperiului. Ea nu mai poate fi lăsată mai multă vreme în voia evenimentelor și a intrigilor politice care se țin înafara granițelor sale. Dar să ajungem la garanție. Ce se petrece sub ochii noștri ne dovedește, cu prisosință, cât este de ineficace și de fictivă această garanție a Puterilor, când este vorba de a o face să treacă din domeniul teoriei în acela al practicei. Ea dispare îndată ce ciocnirea dintre garanți și Turcia, devine mai serioasă. Garanția este cu desăvârșire părăsită, iar calea care duce în Turcia, dinspre nord, adică teritoriul nostru, este lăsată la cheremul beligeranților. Interesul celor două state în cauză, este de a închide și de a fereca pentru totdeauna această cale. Pentru aceasta, nu este nevoie de a găsi o nouă soluție. Trebuie numai aplicată aceea care a mai fost folosită în cazuri asemănătoare. Voi cita, ca pildă, Exceleței Voastre, Elveția și Belgia. Ele erau obiectul aprigelor dorinți ale Puterilor vecine și, în caz de război teritoriul lor folosea drept trecerea beligeranților. Ce făcu Europa, care avea tot interesul să le ferească de orice cucerire, și de suferințele oricărei ocupații? Ea le declară țări neutre, punându-le sub garanția sa. Astfel trebuie făcut și pentru România. Este momentul ca Puterile să se convingă că ea este adevărată poartă a Orientului. Atâta vreme cât această poartă nu va fi zăvorâtă, nimic temeinic nu se va fi făcut, totul va fi rămas ca în trecut, lăsat la voia întâmplării. Pentru a atinge acest scop, mijlocul cel mai practic este acela pe care l-am indicat: a declara România țară neutră și a pune această neutralitate sub garanția specială a Europei. Singuri sorți de scăpare ai țării mele stau, o spun încăodată, în această garanție. Soluția de care este vorba mai are în favoarea sa și consființirea timpului. Totul îi merită, așadar, atenția Puterilor. Și cum glasul nostru nu poate pătrunde până'n sânul Conferinței, care urmează a se'ntruni la Constantinopol, Sublima Poarta trebuie să fie aceea care să folosească ocazia, pentru a pune chestiunea în discuție și pentru a-i urmări soluționarea ».

Excelența Sa Savfet Pașa păru să mă asculte cu atenție. El recunosc, nu numai că garanția prevăzută în Tratatul dela Paris era ineficace, dar și că, singurul mijloc de a feri imperiul de orice atac dinspre nord este de a constitui România ca zonă neutră. Ei adaogă, totuși, că este o chestiune care cere o matură chibzuială și că are defectul de a privi viitorul și nu prezentul.

« Nu-i nici o grabă », îmi spuse. « Să ne gândim, mai bine, la primejdiile clipei. Ați declarat neutralitatea dvs. . . Fie: Dar dacă Rusia, călcând garanția Europei care vă acoperă, ar intra pe teritoriul dvs., v'ați opune oare trecerii sale? Și dacă v'ar cere îngăduința de a intra, i-ați acorda-o? Datoria dvs. este de a respinge orice propunere de acest fel. Dacă ea pătrunde în țara dvs., fie neținând socoteală de refuzul pe care i-l opuneți, fie fără a vă cere consimțământul, sunteți obligați să-i rezistați cu toate mijloacele ce vă stau în putință. Onoarea dvs. o cere. Fiți siguri că Turcia și Europa vă vor fi recunoscători. Dacă sunteți hotărâți pentru rezistență, spuneți-ne. Armata noastră va trece atunci Dunărea. Pe a dvs. o veți pune la dispoziția noastră, noi vom îngrijii

de tot ce-i lipsește. Ne vom sfătui asupra celor mai bune măsuri de apărare și vom face împreună campania, împotriva dușmanului nostru comun. Dar, dacă împotriva tuturor așteptărilor, veți acționa altfel, vă veți căi. Veți pierde și simpatia și bunăvoința, pe care Puterile vi le-au arătat până astăzi ».

Ne cunoscând intențiile guvernului meu asupra celor două eventualități înfățișate de Savfet Pașa, am răspuns în numele meu cele ce urmează :

« Să-mi îngăduie Excelența Voastră să-i supun părerile mele în această privință. Excelența Voastră nu are în vedere de cât interesele turcești când ne sfătuește să ne batem corp la corp cu Rușii. Ea uită nu numai interesele românești dar și adevărata stare a situației care ni se face. Tratatul dela Paris a pus la Poarta Orientului care se deschide la noi, șase păzitori și, implicit, și România. Dintre aceștia, doi sunt pe punctul de a începe să se lupte între ei ; ceilalți, din motive mai mult sau mai puțin pluzibile, părăsesc postul. Dintre toți cei cărora le-a fost încredințată paza de care este vorba, cine mai rămâne? România, adică Statul cel mai slab, copilul părăsit al Europei! Și ce se cere dela aceasta mică țară? Să reziste colosului dela Nord, să devină campionul onoarei europene, să-și transforme teritoriul într'un câmp de măcel și de pustiire, să aducă uitarea de sine până la jertfirea propriilor sale interese, în sfârșit să joace pe o singură carte și viitorul și soarta sa! A voi aceasta, înseamnă a dori ce nu se poate. Deaceia voi spune, Excelenței Voastre, că nu pe linia pe care ne-o indică domnia sa se află leacul situației, căci rezistența noastră nu ar putea-o schimba cu nimic, Leacul, o mai spune încă odată, consistă în neutralizarea României și într'o garanție specială, care, dacă ar fi acordată în primele zile ale întrunirii conferinței, ar face să dispară, dintr'odată toate eventualitățile de care a fost vorba. Chestiunea neutralității cu garanție este din acele chestiuni care nu suferă amânare. Trebuie ca conferința să o ia în discuție și acesta este scopul la care Excelența Voastră ar trebui să lucreze ».

Savfet Pașa mi-a răspuns numai că nu se poate pronunța, pentru moment, nici pentru nici împotriva acestei chestiuni a garanției și că se va gândi. Aceasta ar fi, în esență, Domnule Ministru, darea de seamă a convorbirii pe care am avut-o cu E. S. Savfet Pașa.

Imi mai rămâne să răspund unui punct din nota confidențială a Excelenței Voastre, cu privire la raportul amănunțit pe care îl așteaptă dela mine asupra convorbirilor mele cu Excelența Sa Savfet Pașa relative la neutralitatea României. Telegramele pe care le-am trimis Excelenței Voastre în această privință cuprind tot ce s'a spus între noi. Convorbirile noastre au fost foarte scurte, fiindcă Savfet Pașa a avut în ambele dăți, când l-am văzut pentru această chestiune, câte un consiliu.

Binevoii a primi, Domnule Ministru, asigurarea reînnoită a înaltei mele considerații.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 84, 86 și 87. Originalul în limba franceză.]

Ploești, 26 Noembrie 1876

Nr. 15.481

Comandantele regimentului de dorobanți local îmi prezintă telegrama comandantului diviziei pentru paza diligenței dela Ploiești spre Brașov. Deși până acum n'am nicio referare formală, că s'ar fi urmat veri un caz de jefuire pe acea cale și cu toate că nu am în aceasta niciun ordin al Dvs., bănuind însă că o asemenea dispozițiune să se fi luat în vederea mulțimei indivizilor de diferite naționalități rămași dela lucrarea căii ferate, am consimțit ca împreună cu comandantele să fixez numărul pichetelor la care vor sta garde de călărași și dorobanți și de unde vor parcură dela o distanță la alta pentru siguranța diligenței.

În consecință pe d'o parte [am] dat ordin subprefecților respectivi, iar pe de alta refer cazul și Dvs.

Prefect Prahova,
Aricescu

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 5007, f. 585. Telegramă.]

București, 26 Noembrie 1876

Asupra raportului ministrului Nostru secretar de Stat la Departamentul de Resbel, sub No. 10.162,

Am decretat și decretăm:

Art. I. — Se creează opt regimente de dorobanți, peste cele opt care există astăzi.

Art. II. Organizația teritorială a acestor 16 regimente în batalioane și companii va fi după cum urmează:

1. DIVIZIE TERITORIALĂ MILITARĂ

1-iul regiment de dorobanți.

Reședința Craiova.

Cuprinde județele Mehedinți și Dolj.

1-iul batalion Mehedinți.

1-a companie Vârciorova (cu reședința la Vârciorova) se compune din plaiul Cloșani și plasa Motru-de-Sus.

2-a companie Turnu-Severin (cu reședința la Turnu-Severin) se compune din orașul cu plășile Ocolu și Motru-de-Jos.

3-a companie Gruia (cu reședința Gruia) se compune din plășile Blahnița și Câmpul.

4-a companie Dumbrava (cu reședința la Guardinița) se compune din plasa Dumbrava.

2-lea batalion Dolj.

Reședința Craiova.

5-a companie Craiova (reședința Craiova) se compune din orașul Craiova și plășile Amărădia, Jiul de Sus, Dumbrava și Ocolul.

6-a companie Calafat (reședința Calafat) se compune din plasa Câmpul.

7-a companie Balta (reședința la Bistrița) se compune din plasa Balta.

8-a companie Bechet (reședința Bechet) se compune din plasa Jiul-de-jos.

2-lea regiment de dorobanți.

Reședința Râmnicu-Vâlcea.

Cuprinde județele Gorj și Vâlcea.

1-iul batalion Gorj.

Reședința Târgul Jiului.

1-a companie Vulcan (reședința la Buliga) se compune din plaiul Vulcan.

2-a companie Novaci (reședința la Drăgoești) se compune din plaiul Novaci.

3-a companie Târgul-Jiu (reședința Târgul-Jiu) se compune din orașul Târgul-Jiu și plășile Ocolu și Jiului.

4-a companie Amaradia (reședința la Cărbunești) se compune din plasa Amaradia și Gilortul.

2-a batalion Vâlcea.

Reședința Râmnicu Vâlcea.

5-a companie Cozia (reședința Râul Vadului) se compune din plaiul Cozia.

6-a companie Râmnicul Vâlcea (reședința Râmnicul Vâlcea) se compune din plășile Horez, Otăsău, Ocol și orașul Râmnicul-Vâlcea.

7-a companie Oltețu de Sus (reședința Pleșoiu) se compune din plasa Oltețu-de-Sus.

8-a companie Drăgășani (reședința Drăgășani) se compune din plășile Oltețu-de-Jos și Oltu.

3-lea regiment de dorobanți.

Reședința Slatina

Cuprinde județele Romanați și Olt.

1 batalion Romanați.

Reședința Caracal.

1-a companie Balș (cu reședința Balș) se compune din plășile Oltețu și Oltu-de-Sus.

2-a companie Caracal (reședința Caracal) se compune din plasa Ocolu și orașul Caracal.

3-a companie Balta (reședința Grojdibod) se compune din plasa Balta.

4-a companie Izlaz (reședința Izlaz) se compune din plasa Oltu-de-Jos.

2-lea Batalion Oltu.

Reședința Slatina.

5-a companie Oltu (reședința Câmpu-Mare) se compune din plasa Oltu.

6-a companie Vedea (reședința Negreni) se compune din plasa Vedea.
7-a companie Slatina (reședința Slatina) se compune din plasa Mijlocu și orașul Slatina.

8-a companie Șerbănești (reședința Drăgănești) se compune din plasa Șerbănești.

4-lea regiment dorobanți.

Reședința Pitești

Cuprinde județele Argeș și Muscel

1-iul batalion Argeș.

Reședința Pitești.

1-a companie. Leoviscea (reședința Suiciu) se compune din plasa Leoviscea.

2-a companie Curtea-de-Argeș (reședința Curtea-de-Argeș) se compune din plășile Argeș și Topologu.

3-a companie Pitești (reședința Pitești) se compune din plasa Oltu, plasa Pitești și orașul Pitești.

4-a companie Cotmeana (reședința Costești) se compune din plășile Cotmeana și Galășești.

2-lea batalion Muscel.

Reședința Câmpu-Lung.

5-a companie Câmpu-Lung (reședința Câmpu-Lung) se compune din plaiul Nucșoara și orașul Câmpu-Lung.

6-a companie Giuvala (reședința Podu-Dâmboviței) se compune din plaiul Dâmbovița.

7-a companie Râurile (reședința Micești) se compune din plasa Râurile.

8-a companie Argeșul (reședința Bârsești) se compune din plășile Argeș și Potgoria.

2-a DIVIZIE TERITORIALĂ MILITARĂ

5-lea regiment dorobanți.

Reședința Giurgiu.

Cuprinde județele Teleorman și Vlașca.

1-iul batalion Teleorman.

Reședința Turnu-Măgurele.

1-a companie Turnu-Măgurele (reședința Turnu-Măgurele) se compune din plasa Călmățui și orașul Turnu-Măgurele.

2-a companie Zimnicea (reședința Zimnicea) se compune din plasa Marginea.

3-a companie Roșiori-de-Vede (reședința Roșiori de Vede) se compune din plasa Târgul.

4-a companie Teleorman (reședința Balaciu) se compune din plasa Teleorman.

2-lea batalion Vlașca.

Reședința Giurgiu.

5-a companie Giurgiu (reședința Giurgiu) se compune din plasa Giurgiu.

6-a companie Călugăreni (reședința Călugăreni) se compune din plasa Călniștea.

7-a companie Nejlovu (reședința Obedeni) se compune din plasa Nejlovu.

8-a companie Glavaciocu (reședința Poeni) se compune din plasa Glavaciocu.

6-lea regiment dorobanți.

Reședința București.

Cuprinde județul Ilfov și orașul București.

Reședința București.

1-a companie Roșu, se compune din culoarea de Roșu și Galben.

2-a companie Albastru, de compune din culoarea de Albastru.

3-a companie Negru, se compune din culoarea de Negru.

4-a companie Verde, se compune din culoarea de Verde.

2-lea batalion Ilfov.

Reședința București.

5-a companie Dâmbovița (reședința Pantelimon) se compune din plășile Dâmbovița și Mostiștea.

6-a companie Snagov (reședința Buftea) se compune din plasa Snagov.

7-a companie Sabaru (reședința Domnești) se compune din plasa Sabaru.

8-a companie Oltenița (reședința Oltenița) se compune din plășile Oltenița și Negoești.

7-lea regiment dorobanți.

Reședința Ploești.

Cuprinde județele Dâmbovița și Prahova.

1-iul batalion Dâmbovița.

Reședința Târgu-Vestei.

1-a companie Petroșița (reședința Petroșița) se compune din plaiurile Dâmbovița și Ialomița.

2-a companie Târgu-Vestei (reședința Târgu-Vestei) se compune din plășile Dâmbovița, Dealu și orașul Târgu-Vestei.

3-a companie Găești (reședința Găești) se compune din plasa Cobia.

4-a companie Titu (reședința Titu) se compune din plășile Bolintinu și Ialomița.

2-lea batalion Prahova.

Reședința Ploești.

5-a companie Ploești (reședința Ploești) se compune din plășile Târgșorul, Filipești, Câmpu și orașul Ploești.

6-a companie Bucovul (reședința Bucovul) se compune din plășile Podgoria și Cricovul.

7-a companie Bratocea (reședința Bratocea) se compune din plaiul Teleajenu.

8-a *companie* Predeal (reședința Predeal) se compune din plaiul Prahova.

8-lea regiment dorobanți.

Reședința Buzău.

Cuprinde județele Buzău și Ialomița.

1-iul batalion Buzău.

Reședința Buzău.

1-a companie Facia-Chei (reședința Facia-Chei) se compune din plaiurile Buzău și Pârscov.

2-a companie Buzău (reședința Buzău) se compune din plășile Sărata, Câmpul și orașul Buzău..

3-a companie Mizil (reședința Mizil) se compune din plasa Tohani.

4-a companie Slănicu (reședința Cărpineni) se compune din plaiul Slănicu.

2-lea batalion Ialomița.

Reședința Călărași.

5-a companie Călărași (reședința Călărași) se compune din plasa Borcea și orașul Călărași.

6-a companie Gura Ialomiței (reședința Gura Ialomiței) se compune din plasa Balta.

7-a companie Slobozia (reședința Slobozia) se compune din plasa Ialomița.

8-a companie Urziceni (reședința Urziceni) se compune din plasa Câmpu.

3-a DIVIZIE TERITORIALĂ MILITARĂ

9-lea regiment dorobanți.

Reședința Brăila.

Cuprinde județele Brăila și Râmnicu-Sărat.

1-iul batalion Brăila.

Reședința Brăila.

1-a companie Brăila (reședința Brăila) se compune din orașul Brăila.

2-a companie Vădeni (reședința Brăila) se compune din plasa Vădeni.

3-a companie Balta (reședința Gura Gârliței) se compune din plasa Balta.

2-lea batalion Râmnicu-Sărat.

Reședința Râmnicu-Sărat.

4-a companie Râmnicu-Sărat (reședința Râmnicu-Sărat) se compune din plășile Râmnicu-de-Jos, Grădiștea și orașul Râmnicu-Sărat.

5-a companie Marginea de Jos (reședința Măicănești) se compune din plasa Marginea-de-jos.

6-a companie Cucu (reședința Cucu) se compune din plășile Orașul și Marginea de Sus.

7-a companie Râmnicu (reședința Dimitrești) se compune din plasa Râmnicu și din plasa Râmnicu de Sus.

10-lea regiment Dorobanți.

Cuprinde județele Putna și Tecuci.

1-iul batalion Putna.

Reședința Focșani.

1-a companie Focșani (reședința Focșani) se compune din plășile Biliiești, Gârlile și orașul Focșani.

2-a companie Vrancea (reședința Tichiris) se compune din plaiul Vrancea.

3-a companie Soveja (reședința Soveja) se compune din plaiul Zăbrăuți.

4-a companie Adjud (reședința Adjud) se compune din plasa Răcăciuni.

2-lea batalion Tecuci.

Reședința Tecuci.

5-a companie Tecuci (reședința Tecuci) se compune din plasa Nicorești și orașul Tecuci.

6-a companie Bârlad (reședința Ivești) se compune din plasa Bârlad.

7-a companie Berheciu (reședința Găiceanca) se compune din plasa Berheciu.

8-a companie Zeletin (reședința Podu Turcului) se compune din plasa Zeletin.

11-lea regiment dorobanți.

Reședința Galați.

Cuprinde județele Covurlui, Cahul, Bolgrad, Ismail.

1-iul batalion Covurlui.

Reședința Galați.

1-a companie Galați (reședința Galați) se compune din orașul Galați.

2-a companie Prutul (reședința Umbrărești) se compune din plasa Prutul.

3-a companie Siretul (reședința Serbești) se compune din plasa Siretu.

4-a companie Hornicea (reședința Berești) se compune din plasa Hornicea.

2-lea batalion Cahul.

Reședința Cahul.

5-a companie Cahul (reședința Cahul) se compune din plasa Costangalia.

6-a companie Cotu-Morii (reședința Mingir) se compune din plasa Cotu-Morii.

7-a companie Tigheciu (reședința Capachia-Nouă) se compune din plasa Tigheciu.

3-lea batalion Bolgrad-Ismail

Reședința Bolgrad.

8-a companie Bolgrad (reședința Bolgrad) se compune din plasa Ismail și orașul Bolgrad.

9-a companie Reni (reședința Reni) se compune din plasa Cahul Prutu și orașul Reni.

10-a companie Chilia (reședința Chilia) se compune din plasa Domeniile Statului și Comunele Chilia, Vâlcov, Tusla și Niculaevca.

11-a companie Ismail (reședința Ismail) se compune din orașul Ismail.

12-lea regiment dorobanți.

Reședința Bârlad.

Cuprinde județele Tutova și Fălciu.

1-iul batalion Tutova.

Reședința Bârlad.

1-a companie Bârlad (reședința Bârlad) se compune din plasa Târgul și orașul Bârlad.

2-a companie Tutova (reședința Puești) se compune din plășile Tutova și Pereschivu.

3-a companie Semila (reședința Tunsești) se compune din plasa Semila.

4-a companie Corodu (reședința Baloșești) se compune din plasa Corodu.

2-lea batalion Fălciu.

Reședința Huși.

5-a companie Huși (reședința Huși) se compune din plasa Prutu și orașul Huși.

6-a companie Podoleni (reședința Scopoceni) se compune din plasa Podoleni.

7-a companie Mijlocu (reședința Hoceni) se compune din plasa Mijlocu.

8-a companie Crasna (reședința Budești) se compune din plasa Crasna.

4-a DIVIZIE TERITORIALĂ MILITARĂ

13-lea regiment dorobanți.

Reședința Iași.

Cuprinde județele Iași și Vaslui.

1-iul batalion Iași.

Reședința Iași.

1-a companie Iași (reședința Iași) se compune din plășile Copou, Stovnicul și orașul Iași.

2-a companie Turia (reședința Bivolari) se compune din plășile Bahluui și Cârligătura.

4-a companie Sculeni (reședința Sculeni) se compune din plășile Branîștea și Codru.

2-lea batalion Vaslui.

Reședința Vaslui.

5-a companie Vaslui (reședința Vaslui) se compune din plășile Mijlocu, Crasna și orașul Vaslui.

6-a companie Negrești (reședința Negrești) se compune din plasa Fundurile.

7-a companie Stemnicu (reședința Buhăești) se compune din plasa Stemnicu.

8-a companie Racova (reședința Racova) se compune din plasa Racova.

14-lea regiment dorobanți.

Reședința Roman.

Cuprinde județele Roman și Bacău.

1-iul batalion Roman.

Reședința Roman.

1-a companie Roman (reședința Roman) se compune din plasa Moldova și orașul Roman.

2-a companie Siretul-de-Sus (reședința Doljești) se compune din plasa Siretul-de-Sus.

3-a companie Fundul (reședința Dăminești) se compune din plasa Fundul.

4-a companie Siretul-de-Jos (reședința Porcești) se compune din plasa Siretul-de-Jos.

2-lea batalion Bacău.

Reședința Bacău.

5-a companie Bacău (reședința Bacău) se compune din plășile Bistrița-de-Sus, Bistrița-de-Jos și orașul Bacău.

6-a companie Târgu-Ocna (reședința Târgu-Ocna) se compune din plasa Teslău-de-Jos și orașul Târgu-Ocna.

7-a companie Comânești (reședința Comânești) se compune din plasa Teslău-de-Sus.

8-a companie Oituz (reședința Oituz) se compune din plasa Troțușu.

15-lea regiment dorobanți.

Reședința Piatra.

Cuprinde județele Neamțu și Suceava.

1-iul batalion Neamțu.

Reședința Piatra.

1-a companie Piatra (reședința Piatra) se compune din plasa Piatra și orașul Piatra.

2-a companie Mijlocul (reședința Bărcăeni) se compune din plasa Mijlocul.

3-a companie Neamțu (reședința Târgu-Neamț) se compune din plasa De Sus.

4-a companie Prisecani (reședința Prisecani) se compune din plășile Muntele și Bistrița.

2-lea batalion Suceava

Reședința Fălticeni.

5-a companie Fălticeni (reședința Fălticeni) se compune din plasa Șomus și orașul Fălticeni.

6-a companie Moldova (reședința Barăști) se compune din plasa Moldova.

7-a companie Pașcani (reședința Pașcani) se compune din plasa Siretul.

3-a companie Dorna (reședința Dorna) se compune din plasa Muntele.

16-lea regiment dorobanți.

Reședința Botoșani

Cuprinde județele Botoșani și Dorohoiu.

1-iul batalion Botoșani.

Reședința Botoșani.

1-a companie Ștefănești (reședința Ștefănești) se compune din plășile Ștefănești, Jijia și Meletinul.

2-a companie Botoșani (reședința Botoșani) se compune din plasa Târgul și orașul Botoșani.

3-a companie Ițcani (reședința Târgu Burdujeni) se compune din plasa Siretul.

4-a companie Coșula (reședința Frumușica) se compune din plasa Coșula.

2-lea batalion Dorohoiu.

Reședința Dorohoiu.

5-a companie Dorohoiu (reședința Dorohoiu) se compune din plășile Coșula, Berhumet și orașul Dorohoiu.

6-a companie Mamornița (reședința) Mamornița se compune din plasa Herța.

7-a companie Rădăuți (reședința Rădăuți) se compune din plășile Prutu-de-Jos și Prutu-de-Sus.

8-a companie Bașeu (reședința Săveni) se compune din plasa Bașeu.

Art. III. — Organizațiunea de față se va pune în aplicare cu începere dela 1 Ianuarie anul 1877.

Art. IV. Ministrul Nostru secretar de Stat la departamentul de resbel este însărcinat cu executarea decretului de față.

Dat în București, la 26 Noembrie 1876.

Carol

Ministru Secretar de Stat la departamentul de resbel

Colonel Slăniceanu

No. 2.195

Raportul Dlui Ministru de resbel către M. S. Domnul

Prea Înălțate Doamne,

Organizația actuală a dorobanților reprezintă inconveniente ce în mare parte au întârziat desvoltarea acestei arme. În adevăr teritoriul unui regiment cuprinzând astăzi patru județe, din cauza acestei mari întinderi de teritoriu, administrația și comandamentul acestor regimente nu se poate exercita cu toată vigoarea și prin urmare rezultatele unei asemenea organizațiuni nu poate fi mulțumitoare.

Subsemnatul fiind preocupat de a pregăti și grăbi organizația infanteriei teritoriale într'un mod care să ne garanteze mai bine o mai grabnică mobilizare

și un număr mai considerabil de forțe, ceace nu se poate obține decât măbind numărul regimentelor și dându-le mai multe mijloace pentru instrucția și organizația lor.

Pentru aceste motive, și până când resursele noastre financiare ne vor permite ca fiecare județ al țării să reprezinte un regiment de dorobanți. Am onoarea a supune la aprobarea Măriei voastre alăturatul proiect de decret, care cuprinde organizația teritorială a dorobanților în 16 regimente și care este a se pune în aplicare dela 1 Ianuarie 1877.

Mai târziu, voi avea onoarea de-a supune la aprobarea Măriei Voastre, atât numirea comandanților acestor regimente, cât și pe ofițerii superiori și inferiori trebuincioși organizației de față.

Sunt cu cel mai profund respect

.

Ministru Secretar de Stat
la departamentul de resbel
Colonel Slăniceanu

No. 10.162

[*Monitorul Oficial*, Nr. 269, 2/14 Dec. 1876, p. 6513—6516, col. I, II.]

607

București, 26 Noembrie 1876

Guvernul român a hotărît să trimită pe Domnul Dumitru Brătianu în misiune specială la Constantinopol. Nădăjdile pe care le nutrim cu privire la bunele dispoziții ale plenipotențiarilor Marilor Puteri întrunite în Conferință, vă lămuresc în destul asupra acestei misiuni. Vă rog să dați trimisului nostru special tot concursul pe care situația dvs. vi-l îngăduie, pentru îndeplinirea misiunii sale. Domnul Dumitru Brătianu pleacă mâine, Sâmbătă; el este purtătorul unei scrisori de introducere pe lângă Savfet Pașa.

Nu cred necesar să vă atrag atenția asupra importanței rapoartelor dvs., urmate conform instrucțiunilor cuprinse în nota mea, dela 12/24 Noembrie, Nr. 11857.

N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 105. Reprodusă în *Documente Oficiale*, 1878, 48. Textul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

608

București, 26 Noembrie 1876

Domnule Ministru,

Guvernul Alteței Sale Principelui Carol al României, Augustul meu Suvran, hotărând să trimeată în misiune extraordinară, pe lângă guvernul Maies-

tății Sale Imperiale Sultanul, pe Domnul Dumitru Brătianu, deputat, fost Ministru al Afacerilor Străine, îmi iau îngăduința de a recomanda pe Domnul Dumitru Brătianu binevoitoarei primiri a Excelenței Voastre, rugând-o să binevoiască a da trimisului nostru încredere și crezare în toate comunicările ce va avea a i le adresa, potrivit instrucțiunilor sale.

Sunt convins că trimisul nostru va fi întâmpinat în chip curtenitor și binevoitor de către Excelența Voastră.

Folosesc cu plăcere această ocazie pentru a vă exprima, Domnule Ministru, foarte înalta mea considerație, cu care am onoarea a fi al Excelenței Voastre foarte umil și supus servitor.

N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 106. Originalul în limba franceză.]

609

București, 26 Noembrie 1876

1°. Guvernul României, consecvent cu demarșele făcute până acum lângă Puterile garante, vine și cere de la Conferință consecrațiunea statului politic al României prin o garanție specială pentru neutralitatea ei perpetuă.

2°. În eventualitatea unui rebel dintre una din Puterile garante cu Poarta cerem ca celelalte Puteri garante să indice României linia sa de purtare, dându-i o garanție specială pentru respectarea drepturilor, a neutralității și a integrității.

[*Documente Oficiale*, 1878, p. 49.]

610

Călărași, 28 Noembrie 1876

Domnule general,

În conformitate cu ordinele D-vs. Nr. 111 și 6371 primite pe lângă ale regimentului Nr. 2062 și 2638, am onoarea a vă supune la cunoștință că în cursul săptămânii dela 14—21 Noembrie nu s'a ivit niciun eveniment nou.

Cu încetarea însă a vapoarelor austriace de navigațiune pe Dunăre sunt informat că agențiile după linia Dunării din partea Turciei, aflându-se în nesiguranță de ceace s'ar putea întâmpla, au primit ordine a-și transporta atât șlepurile cât și tot materialul în partea României.

p. Comandantul Batalionului 5,
Căpitan Vreta Alexandru

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 647, f. 37.]

Oltenița, 29 Noembrie 1876

Astăzi Caimacanul de Turtucaia, primit telegrama dela Rusciuk a pregăti cvartir pentru 4000 oștire ce este a sosi acolo — știința pozitivă dela locuitori de acolo ce vin aici că s'a publicat în oraș Turtucaia de Caimacan.

Căpitanul portului,
A. Vălcănescu

[Arh. St. Buc., Min. Af. Ext., dos. Nr. 71, f. 262. Telegramă.]

București, 29 Noembrie 1876

Ministerul de Resbel.

Asupra raportului Ministrului Nostru secretar de Stat la departamentul de resbel, sub No. 3.285;

Adunarea deputaților a votat și Noi, în puterea art. 93 din Constituție, Am sancționat și sancționăm:

LEGE

Art. I. — Se deschide Dlui Ministru de Resbel un credit suplimentar de lei 84.000 din care 80.000 la cap. 10, art. 28, pentru furaj și 4000 la cap. 13, art. 31 solda ofițerilor din neactivitate.

Art. II. — Acest credit se va acoperi din economiile realizate asupra bugetului exercițiului 1876, după legile din 10, 21, 23 Iulie și 6 August 1876.

Această lege s'a votat de Adunarea Deputaților, în ședința din 25 Noembrie 1876 și s'a adoptat cu majoritate de 67 voturi, contra 1.

Secretar,

I. Lățescu

(L. S. A. D.)

Președinte

C. A. Rosetti

Promulgăm această lege și ordonăm ca ea să fie investită cu sigiliul Statului și publicată prin Monitorul Oficial, conform art. 115 din Constituțiune.

Data în București, la 29 Noembrie 1876.

Carol

Ministru secretar de Stat
la Departamentul Justiției,

Eug. Stătescu.

No. 2.200 (L.S.St.)

Ministru secretar de Stat la
Departamentul de Resbel,

Colonel Slăniceanu.

Raportul Dlui Ministru de Resbel către Măria Sa Domnitorul

Prea Înălțate Doamne,

Am onoare a supune aprobării Înălțimii Voastre, legea votată de Adunarea Deputaților, în ședința dela 25 Noembrie 1876, prin care mi se deschide un credit

suplimentar de lei 84.000 pentru acoperirea deficitului furajelor și soldei de neactivitate din bugetul anului curent; rugând pe Măria Voastră a subscrie alăturatul proiect de decret pentru promulgarea acestei legi.

Sunt cu cel mai profund respect

.....

Ministru secretar de Stat
la Departamentul de Resbel
Colonel Slăniceanu

No. 3.285 1876, Noembrie 27

[*Monitorul Oficial*, Nr. 270 din 3 Decembrie 1876, p. 6537.]

613

București, 29 Noembrie 1876

... Asupra raportului Ministrului Nostru secretar de Stat la Departamentul de Resbel, sub No. 3.286;

Adunarea Deputaților a votat și Noi, în puterea art. 93 din Constituțiune, Am sancționat și sancționăm:

L E G E

Art. I. — Se deschide Dlui Ministru de resbel un credit suplimentar de lei 961.000, pentru acoperirea cheltuelilor de concentrări până la finele anului curent, la capitolele și articolele următoare:

La cap. IV,	art. 14,	infanteria	200.000
» » IV,	» 15,	cavaleria	30.000
» » VII,	» 23,	dorobanți	385.000
		24, călărași	270.000
» » IX,	» 27,	încălzitul	20.000
» » XII,	» 30,	transport	20.000
» » XIV,	» 32,	concentrări	16.000
» » XV,	» 33,	mater. artil.	20.000
			<hr/>
			961.000

Art. II. — Acest credit se va acoperi din împrumutul de 16.000.000 autorizat prin legea promulgată la 4 Mai 1876.

Această lege s'a votat de Adunarea Deputaților, în ședința din 25 Noembrie și s'a adoptat cu majoritate de 61 voturi, contra 3.

Secretar,
I. Lățescu
(L.S.A.D)

Președinte,
C. A. Rosetti

Promulgăm aceasta și ordonăm ca ea să fie investită cu sigiliul Statului și publicată în Monitorul Oficial, conform art. 115 din Constituțiune.

Dată în București, la 29 Noembrie 1876.

Carol

Ministru Secretar de Stat
la departamentul Justiției,
Eug. Stătescu
No. 2.201. (L.S.St.)

Ministru Secretar de Stat
la Departamentul de Resbel,
Colonel Slăniccanu

Raportul Dlui Ministru de Resbel către M. S. Domnul.

Prea Înălțate Doamne,

Am onoare a supune aprobării Înălțimii Voastre, legea votată de Adunarea Deputaților, în ședința d-la 25 Noembrie 1876, prin care mi se deschide un credit suplimentar de 961.000 lei asupra exercițiului curent, pentru acoperirea cheltuelilor de concentrări până la finele anului; rugând pe Măria Voastră a subscrie alăturatul proiect de decret pentru promulgarea acestei legi.

Sunt cu cel mai profund respect,

• • • • •

Ministru Secretar de Stat
la Departamentul de Resbel,
Colonel Slăniccanu

Nr. 3286 1876, Noembrie 27.

[*Monitorul Oficial*, Nr. 270, 3/15 Dec. 1876, p. 6537—38, col. I, II, III.]

614

[Craiova,] 29 Noembrie 1876

Domnule Ministru,

D. Vice-consul al imperiului german, în baza ordinului ce are dela consulatul general, prin adresa No. 346, a intervenit ca supușii germani să fie scutiți de a da cvartir pentru armata concentrată.

Am comunicat aceasta D-lui Primar al orașului Craiova și D-sa prin adresa No 4431 îmi face cunoscut că neavând primit un ordin al guvernului pentru dispensarea supușilor germani, nu poate să-i excepteze dela această sarcină, căci prin lege și regulamentul de cuartiruire, nu se prevede nici o scutire.

Am onoare a vă ruga D-le Ministru, să binevoiți a-mi comunica deciziunea Domniei-Voastre, asupra acestui caz.

Primiți vă rog, Domnule Ministru, asigurarea prea osebitei mele considerațiuni.

Prefect
J. Titulescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5175, f. 76.]

Turnu-Severin, 29 Noembrie 1876

Domnule Ministru,

Am onoare a supune cunoștinței domniei-voastre că, în zilele de 5, 26, 27 și 28 ale curenteii, nu a mai trecut în Cladova niciun pasager rus. 188 de aceștia și 14 bulgari, foști voluntari în Serbia au mai venit zilele acestca din Cladova.

Cei dintâi spre a se întoarce în Rusia, iar ceilalți zic că sunt din România.

Mai mulți ofițeri ruși au fost zilele acestea în Cladova și dupăce au observat întăririle de care ar mai avea trebuință cetățuia, au plecat spre interiorul Serbiei de unde veniseră și de unde vor reveni, se zice, spre a se instala în cetăție.

Niciun fel de material nu s'a mai trecut în aste patru zile, prin acest port în Cladova.

Agenția vapoarelor societății dunărene, căria s'a repetat ordinul de a grăbi trimiterea vaselor societății în porturile austro-ungare, nu mai primește mărfuri spre esport. Incărcarea cerealelor tot mai este permisă până la un nou ordin, însă numai până la Calafat.

Binevoiți vă rog, domnule ministru, a primi asigurarea profundului meu respect.

Căpit. portului,
Al. Nicolescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 355.]

Pera, 29 Noembrie 1876

Conferința nu și-a început lucrările. Se asigură că prima ședință va avea loc mâine. Am avut alaltăeri două convorbiri cu Ambasadorul și Delegatul francez mai ales privitor la chestiunea neutralității garantate a României. Ei mi-au dat cele mai vii asigurări de simpatie și de dispoziție favorabilă din partea guvernului francez. Am încercat să aflu dacă această dispoziție se întinde asupra cererii de neutralitate. Dar am fost informat că instrucțiunile lor aveau ca obiect numai soluționarea problemelor în litigiu între noi și Poartă.

General Ghica

[Reprodus după *Documente Oficiale*, 1878, p. 49. Textul în limba franceză. Telegramă.]

[Galați,] 30 Noembrie 1876

Ordin de zi Nr. 11

În cantonamente se va regula de către comandantii de Companie și Escadroane, ca gorniștii, toboșarii și trâmbițașii să fie împărțiți pe toată întinderea Companiei și Escadronului, adică câte unul pe lângă fiecare semipluton

infanterie sau pluton de Cavalerie. Orice semnal general dat în cantonamente se va repeta de toți corniștii, semnalele speciale privitoare la vreun corp sau parte de corp, vor fi repetate numai de corniștii acelui corp sau părți de corp pentru care înainte de a da semnalul, vor suna mai întâi în acest caz denumirea corpului și acelei părți din Corp; când însă semnalul e general, denumirea de Corp nu se va suna; aceasta se va comunica oamenilor la teorii și mai ales corniștilor spre evitare de confuzie. Copie după acest ordin se va înainta și Diviziei Active spre a lua cunoștință de dispoziții.

Comandantul Cantonament,

Șef de Brigadă, Colonel Ipătescu

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 748, f. 5 v.]

618

Giurgiu, 30 Noembrie 1876

Cazul cu Stoianovici nu este atât de grav, cum pare că rezultă din depeșa lui. Cel puțin, din câte ne-am putut informa până acum, căci n'am putut să mă duc la Smârda; mâine mă voi duce să iau mai multe informațiuni. Din câte am înțeles, atât din declarația lui Stoianovici, după ce a încărcat o luntre cu 1485 Kilograme sare din depozitul său la Smârda, a trecut această luntre și a ancorat-o la Ostrovul Mocanului. Niște agenți vamali turci, însoțiți bineînțeles de jandarmii lor, ce se aflau în caice, au pus mâna pe luntrea încărcată și au trecut-o în portul Rusciuc ca contrabandă; lucrul s'a întâmplat tot cu Stoianovici în 1875, pentru care fapt există în dosarul Ministerului de externe lungă corespondență.

Detaliiuri de credeți necesar, vă voi da mâine, ducându-mă la Smârda. Motivul pentru care nu v'am anunțat nimic despre acest incident este că eu n'am știut nimic. Dl Stoianovici care arată acum atâta temere în privința periclitării averii sale n'a venit să-mi zică o vorbă mie, a crezut mai nemerit să anunțe 3 Ministere deodată.

Prefect Vlașca,

Chirculescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5076, f. 60.]

619

Turnu-Măgurele, 30 Noembrie, 1876

Astăseară a sosit în orașul Nicopoli un escadron Cavalerie otomană cu efectiv 80 soldați.

Se mai așteaptă și un batalion infanterie. Raportez spre cele legale.

Comand. Garnizoanei,

din ordin superior,

Sublocot. Gănescu

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 647, f. 486. Telegramă.]

București, 30 Noembrie 1876

Domnule Ministru,

Domnul Agent și Consul general al Italiei mă informă că supusul său Leonardi, domiciliat în Brăila, strada Spitalului Vechi No 9 i s'a dat un cuartier militar.

După înțelegerea urmată între noi, supușii străini și mai cu seamă acei ce se bucură de protecțiunea statelor cu care ne-am propus a negocia și încheia convențiuni de comerț, fiind apărați de cuartiruire militară, am onoare a vă ruga, Domnule Ministru, să binevoiți a invita prin telegraf pe primăria respectivă ca să ridice imediat cuartirul ce se găsește la domiciliul supusului italian despre care e vorba.

Primiți vă rog, Domnule Ministru, asigurarea prea osebitei mele considerații.

Ministru,
N. Ionescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 175, f. 59.]

Tecuci, 1 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

Pentru ca să vă puteți informa mai bine despre suferința în care se găsec atât orășenii tecuceni cât și trupele concentrate aici, din cauza lipsei de cuartiruri după numărul concentrat, am onoare a trimite D-voastră întocmai copie după adresa Primăriei locale sub No. 4276 și totodată vă supun la cunoștință Domnule Ministru că m'am interesat și însumi a împăca lucrurile, dar atât timp și criza ce în adevăr există în oraș cum și aglomerația trupelor aflate aici, fac imposibilă orice stăruințe sau măsuri s'ar lua și plângerile se primesc neconținut din partea orășenilor, că nu mai pot suporta greutatea în care se găsec, fiind grajdurile pline cu cai, vitele lor stau pe afară și soldații îngrămădiți la 5 și 6 de casă.

Cererea primăriei de a se cuartirui călărașii prin satele ce sunt în apropiere de oraș, pe lângă că e în conformitate cu Art. 24 din Regl. dar totodată și favorabilă pentru trupă și stat, fiindcă strămutându-se pe Călărași prin sate, stau și mai comod cartiruiți și găsec și furaje pentru cai cu prețuri mult mai mici decât în oraș; deasemenea și dorobanții, rămânând singuri în oraș, ar sta mult mai comod, căci ar ajunge câte unul de casă iar nu îngrămădiți ca în prezent și orășenii n'ar simți mari greutate.

Vă rog dar, Domnule Ministru, să binevoiți a lua în considerație expusele de mai sus și a regula de a se ameliora neliniștea și suferința orășenilor prin

admiterea de a se cartirui călărașii prin satele dinprejurul orașului, unde cum am zis, vor sta mult mai bine decât îngrămădiți în oraș ca până acum.

Binevoii vă rog, Domnule Ministru, a primi încredințarea prea osebitei mele considerațiuni.

Prefect,
Anastasiu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5175, f. 80.]

622

Bistrețu, 1 Decembrie 1876

Cu regret am observat că pe listele cerute de ordinul No. 742 din 15 Septembrie șefilor de garnizoane, figurează cei mai săraci oameni din comune. Aceasta lasă mult de bănuț și mă mir, cum dv. nu ați făcut-o companiei cunoscută într'atâta timp.

Dacă la strângerea milițienilor pentru concentrare, milițienii nu vor avea obiectele pretinse de ordinul No. 892 către șefii de garnizoane, pe lângă că se vor completa cu cheltuiala dv. și a șefilor de garnizoane, dar voi raporta și autorităților în drept.

p. cdt. Comp. X,
Slt. Stănculescu

[Arh. Primăriei Nedeea, dos. Nr. 22/1876, f. 77. Copie fișă M. St. M.]

623

București, 2 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

Președinția Adunării Deputaților prin adresa sub Nr. 122 îmi comunică că adunarea în ședința din 25 noiembrie curent, în urma discuțiilor urmate asupra interpelațiunei d-lui Nicolae Blaremburg făcută domniei voastre « în privința atitudinii României față cu viitoarele conflicte și cu diferitele eventualități care ne-ar putea amenința, precum și asupra precauțiilor ce s'au luat, sau trebuesc a se lua în prevederea acelor eventualități » a adoptat propunerea următoare:

« Camera satisfăcută de « explicările domnului ministru trece la ordinea zilei ».

Subsemnatul are onoarea de a comunica domniei voastre sus zisul vot.

Primiți vă rog domnule ministru asigurarea prea osebitei mele considerațiuni.

Președinte,
I. C. Brătianu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 102.]

496

[București,] 3 Decembrie 1876

Domnul Stoianovici din Giurgiu, reclamându-mi că încărcând o luntre cu sare din depozitul Dsale dela Smârda, a trecut această luntre și a ancorat-o la Ostrovul Mocanului, de unde niște agenți vamali turci, însoțiți de jandarmii lor, ce se afau într'un caic, au pus mâna pe luntrea încărcată și au trecut-o în portul Rusciuk ca contrabandă; am cerut Dlui Prefect de Vlașca să-mi dea relații de înprăjurări și din parte-i am primit raportul No. 1409 — după care am onoarea a vă comunica copia, rugându-vă Domnule Ministru, ca având în vedere informațiunile ce dă prefectul în această privință, să binevoiți a lua măsuri pentru despăgubirea proprietarului de valoarea mărfii confiscate pe nedrept de Turci, cât și pentru pedepsirea funcționarilor Turci care și-au permis a călca frontiera și a face confiscare pe teritoriul românesc.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5076, f. 63.]

Anexă la doc. Nr. 624

Giurgiu, 1 Decembrie 1876

Domnule Ministru

Conform celor ce am avut onoarea a vă arăta ieri seară, ca răspuns la nota telegrafică în privința afacerii Stoianovici, astăzi m'am transportat la Smârda și din declarațiunile mai multor hamali care au încărcat sarea în luntrea răpită de Turci, din ale unui om al vămii noastre și din spusele proprietarului luntrei, care este turc, am luat încredințarea următoare:

Sâmbătă 27 Noembrie, încărcând luntrea cu 1485 Kilograme sare, ca să nu fie expusă la viitura apei, a dus-o peste drum de depozitul de sare și a ancorat-o pe la 9 ore dimineața în ostrovul Mocanului, în fața malului nostru distanță cam 800 metri, până ce va scoate formele vamale. Se știe și este incontestat că ostrovul Mocanului este proprietatea țării noastre. Locul unde a fost ancorată este oarecum în vederea pichetului, dar vederea este astupată din cauza vaselor ce stau în port. Pela 11 ore două caice cu Turci, anume Ali Reiz Șebinaa, Iusmen Ali Iuseinaa și alți opt necunoscuți însoțiți de patru jandarmi Turci, au venit pela capul ostrovului dela deal, a venit printre strov și malul nostru și s'a dus la luntre. Oamenii dela luntre, după ce o legaseră s'au dat jos în ostrov și sta prin prejurul focului. Turcii au venit la luntre, au deslegat-o și au luat-o cu dâșii, ducând-o la Rusciuk.

Stoianovici a făcut cunoscut faptul punctului, care a dresat un proces-verbal semnat de mai mulți hamali și chiar de Turcul proprietarul vasului și l-a înaintat Ministerului de Externe.

Domnule Ministru, vă este cunoscut că vama turcească, care percepe taxe mari dela sare și care are dispozițiuni foarte severe pentru contrabanda

acestui articol, recompensează cu o primă de jumătate valoarea totală a sărei ce ar putea-o găsi circulând pe partea lor fără formele legiuite. Lacomii de a putea să ia prima, ei, negreșit după vreo denunțare a cuiva că există luntrea ancorată acolo, au venit și au luat-o, negăsind nicio rezistență.

Din toate acestea rezultă, Domnule Ministru, că acei Turci pe nedrept au ridicat ca contrabandistă acea luntre, deoarece era pe teritoriul nostru și prin urmare nu numai că n'aveau dreptul s'o ia, dar chiar ei trebuiesc pedepsiți pentru cutezanța de a călca teritoriul nostru, mai ales când printre ei se află și patru jandarmi armați. Pentru asigurarea dar a comerțului nostru, vă rog Domnule Ministru, să binevoiți a mijloci către autoritatea din Rusciuk, ca să facă a se libera acea luntre sechestrată fără drept, și a se lua măsuri ca pe viitor să înceteze asemeni violări, care aduc o neîncredere între comercianții noștri care sunt expuși la lăcomia celor ce știu că au să profite ca primă de sume enorme din răpirea vaselor ce conțin sare.

Repet încăodată că dacă nu v'am comunicat aceste detalieri mai înainte de a primi nota Dvoastră de ieri, cauza a fost că Dl Stoianovici, interesat în afacere nu mi-a reclamat nimic mie, ci s'a adresat direct la București.

Primiți vă rog, Domnule Ministru, asigurarea osebitei mele considerațiuni.

Prefect,
Chirculescu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm. dos. Nr. 5076, f. 62 și 71.]

625

București, 3 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

Comandantul Diviziei I teritoriale militară prin raportul No. 499, anunță că chiar dela începutul cartuirii trupelor concentrate în orașul Craiova s'au ivit mai multe dificultăți pentru așezarea oamenilor în cuartire și aceste difi- cultăți nici până acum nu sunt tranșate, ci din contră, ele s'au agravat.

Îndată ce a primit ordin pentru concentrarea Diviziei în Craiova, a încuno- științat oficial primăria despre efectivul trupelor, al ofițerilor, precum și ziua sosirii fiecărui Corp.

Totdeodată a însărcinat pe Maiorul Mitescu de a se ocupa cu cuartiruirea și a servi de intermediar între primărie și șefii de corpuri.

Maiorul Mitescu a raportat de mai multe ori verbal că primăria nu poate regula cuartirele într'un mod stabil și că mai mulți cetățeni, unii chiar dintre cei mai avuți, nu voesc a primi în cuartir ofițeri și soldați, însă Divizia i-a reco- mandat că în aceste cazuri să se refere imediat la primărie și să evite de a se pune în contact direct cu locuitorii.

Acesta însă prin raportul său No. 6, din 12 Noembrie expune din nou că, cu toate silințele ce și-a adresat în timp de 15 zile totuși nu a putut parveni

ca primăria să reușească de a stabili definitiv cuartirele ofițerilor și a li se da lemnele și iluminatul necesar, căci mai mulți ofițeri mergând cu biletele primăriei, proprietarul casei după ce a făcut pe ofițer a sta mai multe ore prin coridoare și săli, i-a spus că nu-l poate primi să se reîntoarcă la primărie care îi trimite din nou la aceeași proprietari, fără însă ca să ia măsuri, ca acel caz să nu se mai repete; proprietarii refuzând din nou, ofițerii în cele din urmă pentru a evita conflicte și vorbe blesante, pentru amorul lor propriu, rămân pe stradă sau se duc la hotel și închiriază cameră.

Maiorul Mitescu, prin menționatul raport citează numele a prea mulți Domni proprietari care au avut o asemenea conduită și din care cauză mai mulți ofițeri și soldați suferă de frig, din cauză că proprietarii caselor sau refuză de a le da lemne sau le dă insuficient. Indată ce Divizia a primit menționatul raport, s'a grăbit a se adresa Prefecturii locale, rugând-o ca să ia măsurile necesare pentru remedierea acestui inconvenient, precum și Primăriei respective, la care a primit răspuns adresa sub No. 4297 din care rezultă că luând în considerație adresele Maiorului Mitescu în această chestiune, a supus cazul consiliului comunal și acesta printr'un vot al său a decis ca pe de o parte să facă apel la cetățeni și să le pue în vedere situația excepțională relativă la cuartiruirea trupelor, iar Primăria să uzeze de dispozițiunile legii și regulamentului respectiv și la caz de opunere din partea vreunui orășan de a primi în cvartir pe ofițeri sau soldați, autoritatea militară să ordone ca ei să fie instalați după biletele ce vor poseda dela primărie pentru a se evita pe viitor orice refuz din partea orășenilor.

Această măsură însă nu s'a putut aplica din cauză că este în contra legii și regulamentului și ar pune pe militari în conflicte cu cetățenii.

Având onoare a comunica Dv. cele ce preced, vă rog, Domnule Ministru, să binevoiți a lua de îndată măsurile ce veți crede de cuviință ca în acest caz legea și regulamentul ei să fie executate.

Primiți vă rog Domnule Ministru, asigurarea prea osebitei mele considerațiuni.

p. Ministru,
Grădișteanu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5175, f. 78 și 105 v.]

626

Constantinopol, 3 Decembrie 1876

Frate Ionescu,

Trimit pe Cantacuzino cu aceste rânduri căci prin telegraf nu-ți pot spune tot ce am de spus. Am fost bine primit de pași și de ambasadori. Turcii par foarte

mulțumiți de venirea mea aici și bine dispuși. Sunt în adevăr mai bine dispuși de cât până aci. Le-am zis că las pentru moment la o parte toate chestiunile pendinte ca să nu mă ocup decât de afacerea iminentă a neutralității României. Intru aceasta Turcii sunt cu noi; cu toate acestea pozițiunea mea este grea, căci Rușii sunt contra și sunt obligat la o mare rezervă deocamdată mai cu toți plenipotențiarii; căci mai toți comunică lui Ignatief tot ce li se spune. Mă văz dar silit a lucra pe lângă dânșii prin alte persoane și prin presă. Eu nu pot aborda chestiunea fățiș decât cu Turcii și cu Englezii; nici Francezii n'au primit întru aceasta instrucțiunile promise de guvernele lor lui Ghica și lui Șendrea. Crez dar că este urgent a telegrafia lui Șendrea a stărui la Paris să se trimită aceste instrucțiuni și a se repezi și la Londra spre a face același lucru. Ar face bine fratemeu a cere lui Carada care se află la Paris a face să se pronunțe presa francesă și englesă pentru neutralitatea noastră, mijlocul cel mai eficace d'a înlătura rezbetul. Ar trebui să ceri același lucru prin telegraf lui Degrea și lui Gheorghian. Diplomații zic că Rusia opuindu-se nu se va putea satisface dorința noastră care este și a lor. Li s'a răspuns că chiar de ar fi așa ar avea o mare importanță declarațiunea majorității a membrilor conferinței în favoarea neutralității. Am explicat că fără instrucțiuni nu pot face nimic. Membrii conferinței par a crede că nu va fi rezbet. Rușii însă nu cedează asupra punctului d'a se ocupa Turcia timporalmente de o armată străină, belgiană, olandeză sau elvețiană, precum se crede Ignatief mi-a zis că o să propue să fie cea română. Turcii cari arată o mare încredere întrânșii zic că o asemenea ocupațiune ar fi perirea mișaloasă a Turciei și că preferă să piară vitejește cu armele în mână; negoțierile având să mai dureze, căci încă nu s'a stabilit înțelegerea asupra programei care are a se face obiectul desbaterilor conferinței. Crez că este bine să profităm de aceste momente de speranțe și de temere pentru Turci ca să tratăm materiile coprinse în meniorandunul Cogălniceanului adăogând și tot ce veți mai găsi de cuviință. Exceptând chestiunea deltei, toate aceste materii se pot trata fără intervenirea conferinței. De împărtășiți această părere trimiteți depline puteri ca să tratez cu Poarta precum și instrucțiunile convenite. Trimiteți-mi ca model o copie a actelor făcute pentru încheierea convențiunilor comerciale cu celelalte puteri. Căutați a deslega greutățile ce prezintă chestiunea jurisdicțiunii noastre aici, având în vedere raportul agentului nostru No. 179. *Sur la situation juridique des sujets roumains, dans l'empire ottoman, avec un tableau, annexé*, ce ți s'a adresat la 23 August 1876.

În privirea fruntariilor dintre România și Turcia ar fi bine să trimiteți inginerii să facă studii pe Dunăre, căci dacă este adevărat că cerând să fie talvegul Dunării linia delimitării, pierdem în loc să câștigăm. Ar fi mai bine să fie partea Dunării de sus astfel precum posedăm astăzi și să cerem talvegul ca linie de delimitare numai de la Prut în jos. Savfet a declarat că chiar în caz de rezbet, Turcii nu vor trece Dunărea, de nu se va stabili pentru aceasta o înțe-

legere prealabilă cu noi. Doară să trimită pe Alibey cu instrucțiuni în privirea aceasta. L'am angajat să mai amâe lucrul să nu-l trimită decât când se va putea presimți rezultatul probabil al conferințelor, căci s'a făcut multă vorbă în diplomație aici și mai cu seamă aici la ambasada rusă despre Alibey, și că întoarcerea lui acum în București ar face să nască bănueli compromițătoare. S'a arătat nemulțumit și îngrijat de concentrarea trupelor la Calafat. I-am explicat motivele. Cu toate acestea ar fi bine să se tragă cea mai mare parte din trupe la Craiova deocamdată ; asta crez că se poate face fără necuviință și astfel le-am însufla turcilor încredere și ne-am înlesni calca pentru ceiace avem să facem cu dânșii. Mi-a zis că vizirul a anunțat d'a dreptul domnitorului venirea noului Sultan căci așa s'a făcut în trecut, că ministerul nostru de externe, iar nu domnitorul a răspuns vizirului și că prin urmare s'a dat satisfacere cerințelor constituționale. Că regretă mult că domnitorul n'a adresat Sultanului o scrisoare de felicitare precum au făcut cei mai mari potențați. I-am zis că acum est ̂ prea târziu ca să ne mai ocupăm de această afacere ; dar că nu trebuie să pue la îndoială bunele sămțiminte ale domnitorului pentru Sultan. Mi-a zis că este încă timp, că venirea mea aici este foarte nimerită pentru a se putea face acum, ceiace nu s'a făcut, trimițându-mi domnul o scrisoare de felicitare pentru Sultan. L'am întrebat dacă sultanul ar răspunde el însuși domnitorului, mi-a răspuns că da. De va crede domnitorul că este bine a-mi trimite a asemenea scrisoare nu voi da-o decât după ce mă voi asigura că Sultanul va răspunde. Te rog fii mai expeditiv și nu mai face ca cu harta gurilor Dunării. De va cere trebuința ține pe Cantacuzino, două, trei zile acolo și-mi trimite cu dânsul tot ce aveți să-mi trimiteți. Mai trimite-mi și ceva bani, căci aici sunt bacșișuri de dat pretutindeni și-mi cer și ziaristii căroră trebuie să l ̂ ungem puțintel laba. Litografiază acolo harta gurilor Dunării, căci o să-mi fie mai greu s'o facem și costă foarte scump. Trimite-mi o cheie mai greu de descifrat, căci biuroul telegrafic aici se ocupă mult cu descifrarea depeșelor. Unele pasage ale răspunsului ce ai făcut lui Blaremburg au displăcut mult aici. Am zis că ziarele au reproduș rău zisele d-tale. Bine ar fi să găsești o ocazie să rostești în cameră câteva cuvinte binevoitoare la adresa Porței.

O strângere de mână amicală și la revedere cu bine

D. Brătianu

P. S. În momentul de a închide scrisoarea văzui din nou pe Salisbury. Mi-a zis că va sprijini pe lângă cabinetul său dorința noastră. M'a rugat să-i dau o relație despre drumurile militare ce ar putea avea armata rusă dela frontariile Bucovinei până la gura Dunării. Fă în chip a-ți procura o notiță în privința aceasta și a mi-o trimite cu Cantacuzino. Căpitanul Constantin Brătianu din statul major mi se pare că a cam studiat această chestiune.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 152—157.]

Brăila, 3 Decembrie 1876

Domnul Vice-consul italian cu nota 89 cere scutirea de cuartir a supușilor săi, bazat pe o convenție între România și Italia care stipulează aceasta. Neposedând această convențiune, rog ordonați ce trebuie să facem în această privință.

P. Prefect,
Miller

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5175, f. 84.]

Pera, 3 Decembrie 1876

Reprezentantul Italiei mi-a spus și el că Conferința nu ar putea să se ocupe de chestiunea neutralității noastre; a mai adăugat că nu numai că nu a primit nicio instrucțiune în această privință, dar că nu are instrucțiuni nici măcar în ce privește punctele memoriului, de care i-am vorbit. Mi-a făgăduit că le va cere pe acestea.

General Ghica

[Reprodus după *Documente Oficiale*, 1878, p. 50. Textul în limba franceză. Telegramă.]

[Craiova,] 4 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

Am onoare a răspunde la telegrama Dv. No. 5523.

S'au luat măsuri a nu trece Dunărea Bulgari înarmați și nici a se tolera întruniri de asemenea oameni.

Aceia care trec, vin pentru lucrări de dulgherie cu barde, ferestre, săcuri și alte instrumente; din ei foarte rar au câte o armă și care li se poprește la punct a li se înapoia la plecare. În fața conflictelor ce se petrec în afară, opinia publică înclină pentru neutralitate.

În zilele acestea a fost în Craiova, un sârb, Dimitrie Stoianovici, cu gradul de sergent din insurgenții Herțegovinei și ieri a plecat la București să caute pe un frate al său ce este arnăut la vreo casă, având a lua niște bani dela el.

Binevoiți vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea prea osebitei mele considerații.

p. Prefect,
Pârâianu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5007, f. 98.]

Călărași, 4 Decembrie 1876

Domnule General,

In conformitate cu ordinele Domniei voastre de sub No. 111 și 6371 am onoare a vă supune la cunoștință că în cursul săptămânei dela 21—28 Noembrie nu s'a ivit niciun eveniment.

Vineri însă, la 26 ale curenteii au sosit la Silistra patru șleपुरi dela Vidin încărcate toate cu muniții de răsboi.

Comand. Batal. 5,
Căpitan A. Vetter

[Arh. Sf. Buc., M. St. M., dos. Nr. 647, f. 76.]

[Bârca,] 4 Decembrie 1876

D-l prefect al districtului prin ordinul No. 18131, comunică că după încunoștințarea făcută de dl. comandant al batalionului II din regimentul I de Dorobanți, prin adresa No. 956, că dl. ministru de Războiu a dispozat a se aduna armele dela comune, rămânând numai câte 4 de fiecare comună și în consecință căreia vă invit d-le primar ca, cât mai urgent să puneți la dispozițiunea șefului de garnizoană armele, reținând numai 4 pe seama comunei care și acelea se vor lua de către milițieni, când vor primi ordin de chemare sub drapel.

p. subprefectul plășii Balta,
A. Lăzărescu

[Arh. Primăriei Nedeea, dos. Nr. 27/1876, f. 73. Copie fișă M. St. M.]

[Viena,] 5 Decembrie 1876

Am primit depeșa d-voastră dela 14 l. c. și vă răspund următoarele:

Nu ne aparține de a desemna României o linie de purtare din punctul nostru de vedere. Ceiace putem face este de a o lumina asupra atitudinii [ce] i-l impune propriul său interes și asupra modului cum ne propunem a ne conduce cu dânsa.

Nu poate fi vorba de vreo invaziune din partea Turcilor. Turcii tăgăduesc că ar avea asemenea intențiuni. Aceasta ar fi un non-senz și din punctul de vedere strategic. Dealtminterea, dacă România ar voi să se apere contra unei asemenea eventualități noi nu am avea nimic de obiectat.

Față cu rezultatul conferinței, n'ar fi probabilă o invaziune nici din partea Rusiei. Dacă totuși s'ar întâmpla, lucrurile s'ar prezenta pentru guvernul

Român mult mai simplu decât pare că se admite acolo, căci România nu va avea să aleagă între noi și Rusia. O alipire către noi ar fi în interesul chiar al României, binevenită, n'ar implica câtuși de puțin o politică anti-rusă. În caz de invaziune rusească România ar trebui să declare că cedează înaintea forțelor superioare, să-și retragă trupele și să rămâie neutră. Este și cea mai bună. În modul acesta România păstrându-și situațiunea politică și teritorială, — n'ar veni în coliciune nici cu noi, nici cu Rusia.

Noi, din partea noastră, putem da asigurări că pe cât timp România va păstra o atitudine corectă față cu Austro-Ungaria, noi, atât în interesul nostru cât și în interesul României, nu vom admite în niciun caz o atingere la situațiunea sa politică nici la interesele sale teritoriale.

Acesta este limbajul pe care îl veți ține față de d-l Bălăceanu și dacă sunteți direct întrebat chiar față cu d-l Brătianu.

Andrássy

Pentru traducere conformă,
C. G. Mano

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 194. Traducere contemporană.]

633

Pera, 5 Decembrie 1876

Marchizul de Salisbury mi-a vorbit, în privința garanției speciale a neutralității noastre, cu aceleași cuvinte ca și declarațiile lui Sir Elliot. Trimit Excelenței Voastre, prin curierul de Marțea viitoare, un rezumat al convorbirii noastre.

General Ghica.

[Reprodus după *Documente Oficiale*, 1878, p. 50. Textul în limba franceză. Telegramă.]

634

Belgrad, 5 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

Am onoarea a anexa prezentei decretul Principelui Serbiei asupra reformei armatei sârbe. S'a și început, pe această bază, chemarea oamenilor sub drapel. Se pare că armata ar fi concentrată pe Drina. Se instalează baterii la Cladova și la Palanka.

La Belgrad se pregătește incartiruirea jandarmeriei rusești, care, se zice, că ar sosi în curând.

De câteva vreme Rușii sosesc fără intrerupere. Este puțin probabil ca ofițerii ruși, care au plecat, să se înapoieze aici, cel puțin cea mai mare parte dintre ei.

Nevoile armatei sârbe sunt foarte mari. Trebuie cumpărate sau refăcute mantalele, încălțăminte, armele și munițiile, iar guvernul sârb este cu desăvârșire lipsit de bani.

Guvernul sârb va avea de luptat cu mari greutăți pentru a putea strânge din nou o armată al cărui număr să fie cel plănit, pentru a putea reîncepe războiul, odată armistițiul expirat, chiar dacă n'ar fi vorba decât de un război pur defensiv. Dacă această țară nu primește ajutor în oameni și, mai ales, în bani, mi se pare că, în condițiile actuale, ea riscă foarte mult din partea Turcilor, dacă vor reîncepe ostilitățile.

Domnul Marinovici se află tot la Petersburg și nu se știe nimic asupra rezultatului misiunii sale. Este tratat cu cea mai mare curtenie și este deseori chemat să cineze la palat, unde este adus cu o trăsură a Curții.

Generalul Cernaiev s'a dus la Viena, de unde, din ordinul Impăratului Rusiei, a plecat la Chișinău, pentru a se pune la dispoziția marelui Duce Nicolae. Și-a lăsat aci toate lucrurile și se crede că se va reîntoarce.

Comisia militară însărcinată cu trasarea zonei neutre și-a sfârșit lucrările pe Timoc și Morava și a plecat pe Drina și în Bosnia, de unde este așteptată la Belgrad, peste câteva zile. Pe Ibar, a fost trasată o zonă, de bună înțelegere, între comandanții sârbi și turci. În această regiune trupele sârbe au rămas în posesia unei anumite porțiuni din teritoriul turc, cu vreo cincizeci de sate.

Englezii au organizat ajutoare cu adevărat minunate pentru a veni în sprijinul nenorocitelor victime ale războiului. Mii de haine călduroase, de pături și de perechi de încălțăminte, au fost trimise din Anglia, Consulatului britanic de aici, spre a fi împărțite în regiunile pustiite de război. Doi medici englezi, reprezentând societățile de binefacere al Doamnelor din Birmingham și din alte orașe din Anglia, se ocupă aici cu strângerea orfanilor. Au și găsit 116 copii, băieți și fete. Vor construi la Belgrad un orfelinat, unde acești copii vor fi întreținuți și crescuți de către profesori sârbi sub direcția unui englez.

S'a produs la Belgrad un incident care a pus guvernul sârb într'o situație foarte grea față de Austria; această situație ar putea deveni foarte critică, după împrejurări; la un moment dat ea a fost pe punctul de a degenera și de a duce la ocuparea austriacă a Belgradului.

Iată de ce incident este vorba:

Vreo patruzeci de Bulgari, care se aflau în Muntenegru, au părăsit această țară, din pricina vieții rele pe care o duceau acolo și s'au refugiat în Dalmația. Negăsind aici de lucru, ei fură socotiți ca vagabonzi și se luură măsuri de repatriere. Cu această ocazie, guvernul austriac nevrând să pară că dorește a-i da în mâna Turcilor, îi întreabă unde vor să meargă. Ei cerură să fie trimiși la Galați. Fură înbarcați, după sosirea lor la Pesta, pe vaporul « Radeçchi » pentru a fi duși, conform cererii lor, la Galați. Pe drum se temură însă că ar putea fi debarcați în țara lor, pe coastă turcă; cuprinși de panică, când sosiră

în fața Belgradului, unde vaporul trebuia să se oprească, ei se grăbiră să debarce, cerând ajutorul mulțimii, adunată pe chei la țipetele lor. Coborâră cu toții la uscat, în timp ce mulțimea adunată ținea parâmele vasului pentru a-l împiedica să plece. Între timp, un comisar de poliție, însoțit de jandarmi, se urcă pe bord, pretinzând să viziteze vasul pentru a constata dacă nu mai sunt și alți Bulgari reținuți.

Căpitanul protestă și se opuse vizitării vaporului său, iar comisarul nu se retrase în sfârșit decât în urma asigurării pe care i-o dădură Bulgarii că nu lipsește niciunul dintre ei.

Chestiunea, raportată la Viena, unde se mai afla încă Principele Wrede, Agentul Austriei în Serbia, trezi, în primul moment, indignarea generală și fu chiar vorba de ocuparea militară a Belgradului. Dar în urma altor rapoarte și a explicațiilor date de către guvernul sârb, se hotărî ca, și de data aceasta, guvernul austriac să se mulțumească cu scuze, pe care Principele Wrede fu însărcinat să le ceară guvernului sârb. Principele Wrede sosi acum trei zile, urmat îndeaproape de două monitoare de război, care se fixară în fața fortăreței, și adresă guvernului sârb o notă prin care cerea satisfacție. Punctele cerute sunt:

1) Guvernul sârb să prezinte scuze formale agentului Austriei.

2) Să fie pedepsit comisarul de poliție, după o anchetă la care ar asista și un delegat austriac.

3) Să declare Bulgarii debarcați, în fața agentului Austriei, că doresc să rămână în Serbia.

Guvernul sârb va acorda tot ce i se cere și, astfel, incidentul va fi lichidat. Gravitatea chestiunii consistă în aceea că nota mai sus amintită, este precedată de o enumerare a ofenselor pe care Austria socotește a le fi primit din partea Serbiei, enumerare care se încheie prin declarația că, la prima încălcare a dreptului ginților din partea Serbiei, Austria va considera guvernul Sârb ca incapabil de a face respectat acest drept și va lua, fără alt avertisment, aspre măsuri practice pentru a-și ocroti demnitatea și interesele.

Ofensele enumerate sunt următoarele:

1) Insultă adusă, în primăvară, Agentului Austriei.

2) Focurile de armă pe care grănicerii sârbi le-au tras asupra unui vas austriac.

3) Torpila pescuită pe malul austriac și care ar fi putut pricinui mari nenorociri, deși guvernul sârb făgăduise, în chip formal, că va curăți apele Dunării de astfel de mine puse din ordinul său.

4) Faptul constatat că soldații sârbi au tras focuri de armă pe coasta Orșovei, punând astfel în primejdie viața unor pescari austriaci și

5) ultimul incident, mai sus povestit.

Am avut cu Principele Wrede o convorbire care mi se pare demnă de a fi reprodusă, în titlu confidențial.

Principele nu-mi ascunse că guvernul său este foarte nemulțumit, atât de guvernul sârb cât și de Principele Milan.

Imi demonștră cu cât mai înțeleaptă este purtarea Muntenegrului care, aflându-se într'o situație asemănătoare cu aceea a Serbiei, a știut, spre deosebire de aceasta din urmă, să nu-și înstrăineze simpatia Puterilor.

Că Principele Nicolae, cu toate marile sale greutăți interne și cu toate legăturile sale cu Rusia, căreia îi datorează atât, nu a devenit totuși, un *simple* rus, după expresia Principelui Wrede.

Că Maiestatea Sa Impăratul Austriei nu uită atitudinea Principelui Nicolae. Că Muntenegrul va fi desigur răsplătit printr'o mărire însemnată de teritoriu, cu consimțământul unanim al Puterilor, al căror concurs a știut să și-l câștige, neexceptând Turcia. Că Serbia s'a pus rău cu toate guvernele străine, și că guvernul din Viena, în spețial, nu va face nicio sfortare, în viitor, în favoarea Serbiei. Că, dimpotrivă, nota ce a fost acum înmănată guvernului sârb, va fi publicată, mai ales în vederea Puterilor semnatare ale Tratatului dela Paris, ca o datorie și pentru a înștiința Europa că Austria nu va merge mai departe decât această din urmă concesie.

Principele Wrede îmi vorbi și de România, spunându-mi că atitudinea guvernului nostru este apreciată la Viena și că se nădăjduște că și de aici înainte guvernul român va da aceleași dovezi de chibzuință și capacitate.

Că nimeni nu se gândește să ne pună în același rând cu popoarele din peninsula Balcanică. Că țara noastră este un stat legal și civilizât, cu un guvern și cu instituții pe deplin potrivite celor din Occident, un stat care dă dovezi de vitalitate adâncă și de progres. Că viitorul României este neîndoios și că independența și garanția Puterilor stă la capătul drumului pe care ne aflăm. Dar că i se pare că momentul nu este potrivit pentru a agita chestiunea neutralității noastre din pricina actualei atitudini a Rusiei. Discutarea neutralității ar putea să pară o sfidare față de această Putere, acum când toate sfortările tind a îndepărta neînțelegerile actuale cu mult prea numeroase.

Guvernul sârb intenționa să trimită pe cineva la Constantinopol pentru a apăra interesele Serbiei, dar s'a renunțat la această idee în urma părerii Domnului Marinovici că faptul nu ar fi bine văzut la Peterburg; nimeni nu va mai fi trimis.

S'au tipărit bancnotele, dar nu cred că vor fi emise decât la ultima extremitate.

Domnul Carzov a sosit ieri dela Peterburg, de unde a adus 300.000 de ruble pentru refugiați în Serbia. A fost curând urmat de un general rus și de un funcționar superior civil. Se pare că acest general ar fi adus câteva milioane de ruble. Dar Rușii nu ar vrea să dea acești bani pe mâna actualului guvern și vor ține ei banii, pentru moment, până la noi ordine.

Se pare că Domnul Carzov ar mai fi adus și asigurarea că, dacă Conferința nu ar izbuti, atunci ajutoare în trupe și bani nu vor lipsi Serbiei din partea

Rusiei. Se vorbește mult aici de cât ar fi de folositor Rusiei ca, în caz de război, să aibă un corp de armată ce ar opera pe Timoc, intrând în Bulgaria și luând astfel pe la spate fortărețele turce. Nu se știe însă nimic pozitiv asupra acestui punct. Intoarcerea generalului Cernaiev, dacă se va produce totuși, va lămuri acest punct. Nu se poate deasemenea ști în ce măsură le-ar place Austriecilor să vadă un corp de armată rus în Serbia, căci este limpede că lucrul va avea altă importanță decât cele câteva mii de voluntari ruși în serviciul Serbiei.

Cam acestea sunt ideile care îngrijorează guvernul și opinia publică. Părerile sunt, în genere, împărțite asupra acestei chestiuni. Unii cred că Rusia va trimite un corp de armată, alții se tem că Rusia va dori să se elibereze de chestiunea Sârbă, din pricina cerințelor unei politici de concesiuni față de Austria.

Orice se va întâmpla, aceasta ține de secretele viitorului plan de campanie, care nu pot fi divulgate.

Pentru moment, situația acestei țări este jalnică: miserie și ruină înlăuntru, temerea de a fi părăsită de singurul sprijin în care nădăjduște, deși îl urăște.

Duminică, 5 curent, Turcii au evacuat Gionid și pozițiile lor în fața Deligradului și, după ce au nimicit toate fortificațiile, s'au retras în spatele Alexinatuului.

Binevoii a primi, Domnule Ministru, asigurarea înaltei mele considerații.

A. Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 245—247. Originalul în limba franceză. Raport confidențial.]

635

București, 5 Decembrie 1876

Cu titlul de informație autentică, vă înștiințez că din nefericire de ieri seară demisia Domnului Sturza este irevocabilă. Ministrul de Interne este însărcinat cu interimatul Ministerului Lucrărilor Publice.

Totuși, nimic nu este schimbat în privința politicii Cabinetului. Așteptăm dela Poartă, pentru astăseară sau mâine, o nouă declarație deja promisă de către Ministerul Afacerilor Străine otoman.

[*Documente Oficiale. — Garanția Neutralității României. Retrocesiunea Gurilor Dunării*, București, 1878, p. 68. Textul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

636

București, 5 Decembrie 1876

D. Ministru de Externe prin adresa No. 12529 îmi comunică informațiunea primită dela Consulatul general al Austro-Ungariei, că cu toate numeroasele note ce Vice-Consulul imperial și regal din Focșani v'a adresat, autorită-

țile locale continuă a cantona soldați în casele supușilor austro-ungari și că acel Vice-Consul nu obține nici măcar un răspuns la reclamațiunile sale.

Vă comunic D-le Prefect, cele ce preced și conform cererii ce face D. Ministru de Externe prin adresa sus-citată, vă invit să observați stipulațiunile în virtutea cărora supușii austro-ungari sunt exemptați de cuartiruirea militară și să faceți a se ridica soldații ce locuiesc deja la ei.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5175, f. 83.]

637

Constantinopol, 6 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

Am avut onoarea de a informa, prin diferite telegrame cifrate (28 Noembrie/10 Decembrie Nr. 1674, 2/14 Decembrie Nr. 2379 și 2447, 3/15 Decembrie Nr. 2635) pe Excelența Voastră asupra rezultatului convorbirilor mele cu Domnii Plenipotențiarifrancezi, britanici și italieni, cu privire la o garanție specială de neutralitate, urmând a fi obținută în favoarea României. Domnul Marchiz de Salisbury, pe care nu l-am putut întâlni decât de curând, mi-a vorbit tot atât de lămurit ca și colegul său, Sir Henry Elliot. Potrivit telegramei mele cifrate din 5/17 curent, Nr. 2994, mă grăbesc să comunic Excelenței Voastre, rezumatul, pe cât se poate de exact, al ideilor pe care Domnul delegat special al Foreign Office-ului la Conferință le-a dezvoltat în fața mea.

«Chestiunea neutralității României, mi-a spus domnul Marchiz de Salisbury, prezintă, fără îndoială, avantagii. Dar a o ridica astăzi, în momentul în care Europa încearcă o sforțare supremă pentru a menține pacea, pe baza tratatelor existente, ar însemna a arunca sămânța unor noi complicații, a provoca discuții supărătoare, a înrăutăți situația, prin ea-însăși destul de rea și a face să avorteze în chip aproape neîndoios opera conferinței. A cere ridicarea României la rang de stat neutru fără o garanție europeană specială, înscamnă a cere schimbarea pactului internațional din 1856, în măsura în care el reglementează situația politică a Principatelor Dunărene. Este însă puțin probabil că puterile vor consimți să primească și să ocrotească o cerere de această natură. Deși tratatul dela Paris a suferit grave atingeri în multe din părțile sale, el rămâne totuși intact în acele prevederi ale sale care organizează în Orient un nou drept public european, pe respectarea căruia Puterile par a pune mare preț.

Aceasta în ce privește teoria. Dar să trecem la latura practică. Inovația propusă ar constitui ea un progres serios, ar aduce ea o îmbunătățire adevărată? Se spune că garanția generală, stabilită prin tratatul din 1856, nu este decât fictivă. Fie. Dar, având în vedere actuala criză, o garanție specială acordată României ar fi ea oare mai eficace? Singurul mijloc de a o face să fie urmată

de un efect folositor ar fi ca Puterile Semnatare ale tratatului de garanție să-și ia angajamentul să socotească orice încălcare a acestui tratat și orice atingere adusă neutralității României ca un *casus belli*. Aceasta este situația Belgiei și a Elveției. Se va admite oare ca situația României să fie identică sau măcar asemănătoare cu aceea a acestor două State? Nimic nu îndreptățește o asimilare. Datorită situației lor geografice — pentru a nu considera decât acest aspect al chestiunii — Belgia și Elveția se află în vecinătatea țărilor garante și pot fi ușor acoperite împotriva unei demonstrații amenințătoare și grabnic ajutate împotriva unui atac efectiv; pe când România, departe cum este de cele mai multe din Puterile a căror garanție o dorește, nu ar putea să le trimită la vreme strigătul său de alarmă. Măsurile pe care Europa le-ar lua în folosul ei ar rămâne sterpe, căci niciun ajutor nu ar fi destul de grabnic pentru a o salva dela dezastru. Dar dacă nu se poate spera ca garanția specială dată României să fie sancționată prin clauza de *casus belli*, și, prin urmare, știind că această garanție este condamnată să rămână literă moartă, este oare de presupus că Europa va consimți să întreprindă o muncă a cărei inutilitate ea o va fi înțeles din capul locului? Desigur aceleași motive au împiedicat ca garanția această acordată în 1856 Imperiului otoman să fie, din partea Puterilor garante, complectată prin sancțiunea de *casus belli*. De aci provine caracterul atât de nesigur al inviolabilității teritoriului turc. Nenorocirea României stă în faptul că ea este calca directă care duce în Turcia. Cele mai îndemânaticе construcții diplomatice s'ar prăbuși, îndată ce o putere ar avea interesul să le uite sau ar fi hotărâtă să le calce. Dreptul ar face loc forței, care ar deveni atunci, mai mult decât oricând, supremul argument. Măriți-vă bogățiile, spuse, sfârșind, convorbitorul meu. Scoateți cât puteți mai multe foloase din jertfele pe care le faceți. Instăriți-vă, căutați ca singuri să fiți în stare de a opune o barieră, desigur nu de netrecut, (România nu poate pretinde atât de mult), dar totuși, o piedică serioasă primejdiilor de care vă temeți, și Europa va acorda atenție cauzei dvs., tocmai datorită eforturilor pe care le veți face ».

Astfel mi-a vorbit, Domnule Ministru, Marchizul de Salisbury. Firește că nu am lăsat fără răspuns argumentele Domniei Sale. Am încercat să-i demonstrez că garanția specială, care ar urma să fie creată, ar avea, orice s'ar spune, ceva mai multă eficacitate decât actuala garanție sub care trăim și sub care putem și pieri. România, declarată țară neutră, ar înceta *ipso facto* de a mai face parte integrantă din Imperiul otoman și s'ar despărți în chip definitiv, de Orient. Odată cu aceasta, Puterile care se află în neînțelegere cu Turcia, n'ar mai putea folosi vreun pretext fals, dar cu o aparență de legalitate, pentru a trece prin România și a o ocupa, sau a o lua chiar ca zălog, dacă cumva cearta se transformă în război. Principiul care înglobează România în Imperiul otoman este acela care-i crează o situație atât de nestatornică și primejdioasă. A suprima acest principiu, din care decurg cea mai mare parte din relele actualei situații, înseamnă a crea, prin aceasta chiar, securitate

Europei, din moment ce, astfel, s'ar putea micșora riscurile unui război în Orient și constitui temeiul de căpetenie al unei păci solide.

Domnul delegat special al Angliei îmi răspunse că argumentarea mea nu ținea socoteală de un element esențial al chestiunii: forța. Puterea pe care interesul său ar împinge-o spre și împotriva Turciei, nu ar șovăi, trecând peste noul drept pe care l-ar invoca România, să violeze teritoriul român, pentru a-și tăia un drum.

Care ar fi în această ocazie, valoarea practică a garanției?

Domnul Marchiz de Salisbury fiind reclamat de alte probleme, convorbirea noastră se opri aici.

Rog pe Excelența Voastră să.....etc.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 164 și 165. Reprodus parțial în *Documente Oficiale*, 1878, p. 51—53. Originalul în limba franceză.]

638

Pera, 7 Decembrie 1876

Ministrul de război otoman pregătește eventualele planuri de campanie. Se intenționează a ocupa Calafatul, pentru a amenința de acolo flancul și spatele armatei inamice, destinată să opereze, fie în Bulgaria, fie prin Serbia. Se poate presupune că Turcii ar voi să pună mâna pe acest punct, de o atât [de mare valoare] strategică pentru ei, chiar dela începutul războiului, pentru a o lua înaintea dușmanului.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 21, f. 292. Reprodus în *Documente Oficiale* 1878, p. 54. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

639

București, 7 Decembrie 1876

Suntem fericiți văzând cum Italia merge alături de Puterile occidentale, în toate chestiunile ce ne privesc. Cum presupun că Domnul Melegari a și dat Ministrului său la Constantinopol instrucțiunile făgăduite, în sprijinul chestiunii neutralității garantată a României, vă rog să exprimați guvernului italian toată recunoștința noastră pentru binevoitorul său sprijin în această chestiune, de cea mai mare importanță pentru noi.

Trimiteți-mi ziarele care vorbesc despre chestiuni în legătură cu afacerile noastre.

N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 167. Originalul în limba franceză.]

București, 7 Decembrie 1876

Cunoașteți importanța pe care o dăm chestiunii garanției speciale în favoarea țării noastre. Am primit deaceia cu cea mai mare satisfacție declarațiile făcute în această privință de Excelența Sa Ducele Decazes, cuprinse în raportul dvs. dela 10/22 Noembrie. Vă rog să vă duceți îndată la Domnul Ministru al Afacerilor Străine și să-i exprimați întreaga noastră recunoștință și grațitudine pentru noua dovadă de simpatie pe care ne-a dat-o, autorizând delegații săi la Constantinopol să supună și să sprijine în sânul Conferinței, chestiunea neutralității noastre garantată.

Căutați să aflați și comunicați-mi dacă această chestiune va fi pusă chiar la prima întrunire oficială a Conferinței.

Ar fi bine să grăbiți această chestiune și cu Lordul Lyons Guvernul englez pare foarte dispus să sprijine neutralitatea noastră garantată. Luați, așa dar, contact cu ambasadorul englez și faceți-l să vorbească asupra acestei chestiuni. Întrebați-l, în numele dvs. personal, dacă crede că cererea noastră, privitoare la această afacere, va obține sprijinul puterilor garante în sânul Conferinței și în ce chip va fi ea prezentată de către plenipotențiarilor englezi și mai ales de către Marchizul de Salisbury.

N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 170. Reprodus în *Documente Oficiale*, 1878, p. 53. Originalul în limba franceză.]

București, 8 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

La nota Agenției Serbiei sub No. 649/660, am primit aci anexată petițiunea prin care supusul sârb Alcxandru Dimitrevici, director al Școalei bulgare, domiciliat în strada Craiovei No. 50, suburbia Sf. Ilic, se plânge că s'au dat doi soldați la locuința sa, deși are numai o cameră.

Recomandând dar D-Voastră menționata petițiune, vă rog, Domnule Ministru, să binevoiți a lua dispozițiuni pentru ridicarea imediat a cuartirului militar dela domiciliul suszisului.

Primiți, vă rog, Domnule Ministru, asigurarea prea osebitei mele considerațiuni.

p. Ministru,
M. Mitilineu

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5175, f. 90.]

Pera, 9 Decembrie 1876

Mi se pare aproape sigur că conferința nu dorește a avea plăcerea de a se ocupa de cererea noastră de neutralitate, care nu va fi nici măcar supusă. Dacă Savfet Pașa nu ar fi el președinte, ceilalți membri nu au niciun fel de instrucțiuni.

Imi trebuie trei acte separate de depline puteri:

1) Pentru cerere de neutralitate. 2) Pentru convenții și alte chestiuni; căci Turcii nefiind favorabili cererii Deltii, refuză de a supune conferinței chiar și cererea de neutralitate. Dacă intenționăm să introducem deodată cele două chestiuni, o scrisoare a Principelui ar putea, poate, ușura tratativele; ar trebui o scrisoare exclusiv de referire ¹⁾ pe care nu ași înmâna-o decât în momentul în care ași ști care va fi răspunsul Sultanului. Conferința oficială se va deschide, probabil, Sâmbăta viitoare și va fi precedată de promulgarea constituției. Grăbiți-vă.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 171. Originalul în limba franceză.]

București, 10 Decembrie 1876

Domnule agent,

Relațiunile ce mi-ați dat despre însărcinarea dlui Henry Hotze la Londra și folosul ce am trage din informațiunile exacte ce presa engleză ar putea da despre situațiunea noastră socială și politică, mai cu seamă că împrejurările de față mi-au dat îndemnul de a vă ruga să binevoiți a lua pe d. Hotze sub direcțiunea d-voastră, înlesnindu-i cât se va putea mai bine mijloacele de informațiune asupra celor cuprinse în raportul d-voastră Nr. 486 din 15 Decembrie corect. Cât pentru a i se încredința o misiune comercială în Anglia, socotesc că timpul nu este sosit încă, convențiunea noastră de comerț cu Marea Britanie nefiind încă încheiată în mod definitiv. Sper că prin bunele d-astră raporturi presa engleză atât de puternică în lume va fi în curând în stare să cunoască și să aprecieze interesele și drepturile noastre, luminând pe deplin țelul către care tindem cu atâta zel.

Primiți etc. . . .

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 31, f. 9.]

București, 10 Decembrie 1876

Domnule trimis extraordinar,

Atât din scrisoarea dv. privată din 3/15 curent, cât și din raporturile verbale ce mi-a adus secretarul d-voastră, am aflat cu plăcere primirea distinsă

¹⁾ E vorba de o scrisoare prin care Domnitorul să felicite pe Sultan pentru urcarea pe tron

ce v'a făcut ministrul afacerilor străine al Sublimei Porți, precum și reprezentanții puterilor garante.

Nu mai puțină plăcere a simțit guvernul M. S. domnului aflând că guvernul M. S. Sultanului pare dispus a se ocupa de justele și legitimize revendicări formulate prin memoriul nostru din 15/27 Iunie trecut și a sprijini în sânul conferinței chestiunea garanției neutralității perpetue a României. Această din urmă afacere fiind prin consecințele ei de natură a se impune înainte de toate preocupărilor noastre, m'am grăbit, Domnul meu, a face din nou demersuri în favoarea ei prin agenții țării acreditați pe lângă puterile garante. În așteptarea răspunsului ce voi primi dela agenții noștri în urma instrucțiunilor ce le-am dat datoria noastră este a continua campania diplomatică ce am întreprins pentru a obține această neutralitate garantată ce va da țării o situațiune analoagă cu aceia ce a fost creată Svițerei la 20 martie 1815 și Belgiei prin *tratatul de garanție* din 1870.

Vă rog dară a stărui în acest senz atât pe lângă Sublima Poartă cât și pe lângă toți reprezentanții puterilor garante. Exeperiența și tactul ce aveți ne dispensă de a vă indica mai cu deamăuntul cele ce aveți de făcut. În ceia ce se atinge de negocierile noastre relative la puntele coprinsă în Memoriul prezentat Sublimei Porți la... toate aceste punte, afară de unul singur, adică relativ la posesiunea de către Turcia a Deltei Dunării, pot fi rezolvat de îndată de către Sublima Poartă. Și această soluțiune s'ar obține cred, foarte lesne pentru cele indicate în memoriu sub Nr. I. II. III. IV. prin încheierea unei convențiuni de comerț în condițiunile celor ce avem deja cu Austro-Ungaria și cu Rusia.

În adevăr prin asemenea convențiune s'ar recunoaște de către Turcia:

1. Individualitatea statului român și al numelui istoric.
2. Admisiunea agentului român în corpul diplomatic.
3. Situațiunea legală a Românilor de pasagiu sau stabiliți în Turcia (atunci se va obține și soluțiunea asupra căreia mi-ați atras atențiunea prin scrisoarea privată și care face obiectul notei agenției țării la Constantinopol sub Nr. 179 din 23 aug. 18/6 Septembrie).
4. Pașaportul român și exercițiul deplin al dreptului de a avea agenți consulari.

Prin urmare n'ar rămânea de regulat mai în urmă decât delimitarea frontierei fluviale dela Gruia la Reni și chestiunea încheierii convențiunilor telegrafice, postale și de estradițiune (vezi nr. 4 și 5 din memoriu) ceia ce nu va prezenta nicio dificultate, odată ce convențiunea de comerț va fi încheiată. Pentru a atinge acest scop, vin a vă autoriza ca să propuneți Sublimei Porți în așteptarea încheierii acestei convențiuni, preschimbarea unor declarațiuni pentru admiterea unui regim provizoriu în ceia ce privește relațiunile noastre cu Turcia, declarațiuni identice cu cele preschimbate între noi cu Franția, Italia și Anglia. În prevedere că Sublima Poartă va accepta această propunere,

vă trimit pe lângă aceasta deplinelile puteri în basa cărora veți și putea subscrie cu E. S. Savfet Pașa o asemenea declarațiune. Veți găsi sub acest plic textul declarațiunii semnata la Londra de dl. Ion Ghica și Lordul Derby.

În nota mea adresată generalului Ghica, agentul țării la Constantinopole la 3/15 Septembrie sunt pe larg expuse avantajile ce Turcia însăși ar trage din încheierea unei convențiuni de comerț între noi și dânsa. Nu voi reproduce dar aici acele considerațiuni; vă rog însă a vă concerta cu generalul Ghica și a începe împreună negocierile pentru preschimbarea declarațiunii pe baza textului aici anexat. Ași dori foarte mult ca această declarațiune să fie scrisă împreună cu d-voastră și de agentul țării la Constantinopole, pentru ca titlul acestui din urmă de agent diplomatic să fie consacrat de Turcia. Dacă Sublima Poartă va face obiecțiuni în contra semnării actului în chestiune de către doi plenipotențiar români veți binevoi a-i răspunde că n'are decât a numi și din parte-i un al doilea plenipotențiar pe lângă E. S. Savfet-Pașa și că este un uz admis ca actele internaționale să fie negociate și scrise de mai mulți delegați din fiecare parte contractantă. Noi însă nu facem nicio dificultate ca în fața domniei voastre și a generalului Ghica, E. S. Savfet-Pașa să rămână singur.

În privința punctului menționat la art. VII din memoriu recunosc că, Sublima Poartă nu poate singură să-i dea soluțiunea justă ce suntem în drept a reclama. Intrunirea conferinței în sânul căreia se află astăzi reprezentate toate puterile garante, facilitează Turciei inițiativa ce ar vrea a lua în această afacere. Acum mai mult de cât oricând Sublima Poarta este pusă în pozițiune de a dovedi prin acte sentimentele ce o animă în privința României și despre care v'a dat și domnia voastră asigurări. Atitudinea noastră corectă în fața complicărilor produse prin evenimentele petrecute peste Dunăre ne autorisă de a aștepta dela dânsa o mai mare sollicitudine pentru toate interesele noastre și pentru recunoașterea drepturilor istorice și particulare ale României.

Delta Dunării, după cum este generalmente cunoscut, a făcut totdeauna în drept parte integrantă din teritoriul român cu toate că a fost ocupată de forțe otomane și chiar când a fost cedată Rusiei în urma tratatului din 1812, ea a fost luată de sub stăpânirea Moldovei. Tratatul din Paris din 30 Martie 1856 restituind Moldovei prin art. 21 acest teritoriu, a consacrat într'un mod solemn dreptul nostru de posesiune asupra porții restituite. Nu voiesc a examina aici motivele pentru cari mai târziu puterile au revenit asupra acestei dispozițiuni prin protocolul din 6 Ianuarie 1857, prin actul din 11 Aprilie și prin tratatul din 19 Iunie același an. Voi insista însă asupra consecințelor ce are pentru noi ultima deciziune a puterilor, deciziune contrarie tuturor principiilor dreptului internațional. Aceste consecințe sunt pe larg expuse în memoriul din 15/27 Iunie. Este dar just, este echitabil ca Europa să ne restituie ceea ce ni se cuvine de drept, adică Delta Dunării; talvegul brațului St. George constituind din vechime linia de demarcațiune

între noi și Turcia. Cererea noastră este bazată chiar pe tratatul din Paris din 30 Martie 1856. Ceiace nu s'a găsit poate de cuviință de a se da atunci principatului Moldovei, cred că astăzi nu se mai poate refuza de a se retroceda României.

Reclamăm dar în numele Justiției ca Turcia și Puterile garante să revină la clausele clare și precise ale acestui tratat pentruca teritoriul nostru, teritoriu care ne-a aparținut încă dela formarea statului român, teritoriu care se afla în posesiunea noastră în secolul al XIV când Turcia și-a așezat dominațiunea în Europa, să fie anexat Moldovei conform art. 21 din zisul tratat care sună: « Le territoire cède par la Russie sera annexé à la principauté de Moldavie ».

Vă rog, domnule trimis extraordinar a depune toată activitatea și devotamentul de care ați dat neconținut dovezi pentru interesele țării noastre spre a persuade pe guvernul M. S. Sultanului că este chiar de interesul Turciei ca să ni se restituie delta Dunării ce ni s'a luat prin acte ulterioare tratatului din Paris și contrariu dispozițiilor, acestui din urmă. Astfel s'ar da și nouă consacrarea acestui tratat care este în dreptul public modern baza fundamentală a statului nostru politic și a integrității teritoriului României.

Primiți. . .

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, 178, 179, 180, 181. Reprodus în *Documente Oficiale*, 1878, p. 54—57.]

645

București, 10 Decembrie 1876

Domnule Colonel,

În urma ordinului Ministerului Nr. 10.288 regimentul I Roșiori compus din 4 escadroane, în ziua de 5 ale luni curente, a afectat la gara Filaret, operațiunile de îmbarcare și debarcare, pentru care am onoare a vă adresa raportul următor.

1) Materialul pus la dispoziția regimentului se compunea din 2 feluri de vagoane de marfă acoperite și vagoane de vite.

Cele dintâiu mai avantajoase, putând conține 6 cai în dimensiunile următoare:

6 m. 25 cm. lungime, 1 m. 90 înălțime, 2 m. 60 lărgime, grosimea podelelor mai mare de 4 cm. cele mai mici putând conține numai 4 cai, au o lungime de 4 m. 50 cm., o lărgime de 2 m. 10 cm. și o înălțime de 1 m. 75 cm. în punctele cele mai joase, grosimea podului era suficientă, însă la aceste vagoane lipsa accesoriilor prevăzute de regulament adică drugi, belciuge pentru legatul cailor, scaune și celelalte.

Cheiul de îmbarcare are o întindere suficientă pentru a se încărca 7 vagoane deodată, însă fiindcă mărfurile erau grămadite într'un cap al cheiului, regimentul nu poate încărca decât 6 vagoane deodată.

Impreunarea vagoanelor cu cheiul se face prin punți având mărimea ușilor de la vagoane.

2) Escadroanele au sosit la gară unul după altul la o oră de interval. Efectivul lor era dela 85—90 cai. La sosirea sa fiecare escadron se așează cu frontul paralel cheiului.

Ofițerii după inspecția făcută fiecărui vagon, însemna pe latura cea mare numărul cailor ce trebuia să conție și pe urmă designa, începând de la dreapta escadronului, numărul despărțirilor necesare pentru a încărca 6 vagoane.

În urma acestor dispoziții, despărțirile designate, trec pe cheiu și se formează față cu vagoanele respective.

La semnul reglementar, oamenii intrau cu caii în vagoane.

Vagoanele încărcate erau ramplasate prin alte 6 deșerte, pentru care designa alte despărțiri și astfel se urma până la totala îmbarcare a escadronului.

Asemenea pentru debarcare, 6 vagoane se deșertau deodată după sosirea lor.

Vagoanele se deschideau, se pune punți și la semnalul regulamentar oamenii eșeau cu caii, treceau pe cheiu și se formau la rândul lor.

Debarcarea și îmbarcarea unui escadron se efectua în trei părți, neputând îmbarca deodată mai mult de 36 cai.

Escadronul I s'a îmbarcat în 67 minute, având ofițerii și oamenii experiența care au putut-o câștiga pe urmă pentru acest exercițiu.

Escadronul II-le s'a îmbarcat în 55 minute.

„ III și IV în trei carturi de oră.

Debarcarea fiecărui escadron s'a efectuat în 20 minute.

3) Aceste operații au dat loc la observațiile următoare:

Încărcarea unui vagon necesită cam dela 8—10 minute cel puțin, însă unele dintrânsele s'au încărcat în $5\frac{1}{2}$ minute.

Debarcarea unui vagon s'a efectuat în 3 minute cel mult.

Blândețea cu caii este preferabilă forței. Caii trebuie duși la vagoane ținuți scurt și unul după altul, fără a lăsa intervale între dânșii. —

La debarcare cel dintâiu cal care a părăsit vagonul trebuie să stea aproape ca să nu sară ceilalți din vagon.

Cheiul care era podit trebuie așternut cu pae sau cu fân pentru a evita alunecări în timpul ploios cum și sgomotul ce fac caii cu picioarele și care îi sperie.

Toate aceste lucruri fac preferabil un cheu de pământ.

Este însă încă de dorit ca ușile vagoanelor să fie mai înalte, mai ales cele dela vagoane care n'au o înălțime suficientă, din care cauză caii se lovesc în cap.

Punțile care împreună vagoanele cu cheiul, ar trebui să aibă parapete (rampe) fiindcă, caii speriindu-se, se dau în lături și pot băga picioarele între vagon și cheiu.

Totdeodată se poate vedea după toate aceste, că rapiditatea unei îmbarcări depinde de întinderea cheiului, astfel dacă ar fi un cheiu, care ar permite încăr-

careea tuturor vagoanelor, un escadron n'ar pune mai mult ca un cart de oră pentru aceste operațiuni.

Comandantul Cavaleriei de rezervă.

Col. Crețianu

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 647, f. 55—56.]

646

[București,] 10 Decembrie 1876

Guvernul Sublimei Porți și Guvernul Alteței Sale Principelui Carol I al României, fiind deopotrivă însuflețite de dorința de a reglementa provizoriu legăturile comerciale dintre cele două țări în perioada de timp necesară pentru negocierea și încheierea unei Convenții Comerciale. Noi, Ministru de Stat la departamentul Afacerilor Străine, al României, autorizăm prin prezentele pe Domnul Dimitrie Brătianu, deputat, fost Ministru al Afacerilor Străine, și pe domnul General Ghica, Agentul diplomatic pe lângă Guvernul Imperial, să încheie și să iscălească, în numele Guvernului Princiar, în limitele deplinelor puteri speciale ce li s'a conferit, cu ministrul Afacerilor Străine al Sublimei Porți, acele învoeli care ar fi socotite de ambele părți ca cele mai potrivite pentru a îndeplini intențiile mai sus formulate.

Drept care am iscălit prezentele și le-am investit cu pecetea Ministerului Princiar al Afacerilor Străine. Făcute la București. . . . Decembrie 1876.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 187. Originalul în limba franceză.]

647

București, 10 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

Prin scrisoarea mea dela 26 Noembrie /3 Decembrie trecut, pe care Domnul Dumitru Brătianu a avut onoarea de a o prezenta Excelenței Voastre, rugăm pe Excelența Voastră să binevoiască a da Trimisului nostru Extraordinar încredere și crezare în toate comunicările pe care avea să i le adreseze, conform instrucțiunilor primite.

Mulțumind Excelenței Voastre pentru binevoitoarea primire pe care a făcut-o Trimisului nostru, îmi îngădui să precizez, prin prezenta scrisoare, că principala chestiune a misiunii Domnului D. Brătianu este aceea care privește garantarea neutralității României. Sunt convins că Excelența Voastră va socoti, întocmai ca și guvernul Princiar, această cerere perfect oportună și că va binevoi să ia inițiativa de a o prezenta și de a o sprijini în sânul Conferinței

Folosesc cu plăcere această nouă ocazie pentru a vă trimite, Domnule Ministru, expresia prea înaltei considerații cu care sunt al Excelenței Voastre foarte umilul și supusul servitor.

N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 172. Originalul în limba franceză.]

648

Paris, 11 Decembrie 1876

Am vorbit cu Decazes despre neutralitatea noastră. Mi-a spus că nu știe când și sub ce formă va fi tratată această chestiune la conferință. Menținerea păcii preocupă astăzi exclusiv pe toată lumea; această chestiune absoarbe toată vremea plenipotențiarilor. Am fost la Ambasadorul Angliei, nu a primit instrucțiuni în această privință. Anglia, mi-a spus el, dorește să vă păstrați neutralitatea, dar nu vi-o poate garanta, în chip efectiv. Trebuie să câștigați pentru această cauză mai ales puterile vecine; amănunte prin scrisoare.

Șendrea

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 183. Reprodușă și în *Documente Oficiale*, 1878, p. 58. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

649

Berlin, 12 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

Principele de Bismark, dela care solicitasem o audiență înștiințându-mă prin nota verbală că « cu părere de rău nu-și poate concede plăcerea a mă primi din cauza gravelor ocupațiuni parlamentare » am comunicat considerațiunile cuprinse în telegrama domniei voastre cifrată cu Nr. 812 din 8/20 Decembrie excelenței sale domnului de Bulow — care m'a ascurat că guvernul german »bundează în sentimente de sinceră afecțiune pentru România și e totdeauna gata a apăra în limitele posibilului drepturile și interesele noastre. În cât se atinge de cestiunile formulare în memorul din 15 Iunie a. c., domnul secretar de stat la departamentul afacerilor străine a guvenului german a zis că nu va întârzia a se înțelege asupra acestui punct cu principele Bismark; prevede însă că nu va putea face să ne bucurăm de sprijinul guvernului german decât numai dacă pretențiunile noastre nu vor fi de natură a agrava conflictul oriental. Cât pentru sancțiunea neutralității noastre, domnul de Bulow a repetat că guvernul germân, departe de a contesta drepturile noastre și utilitatea neutralisărei României în sensul neutralității Belgiei etc. . . declară că nu ne poate promite un sprijin energic în afacerea neutralității noastre, urmând a se lua în cazul unei complicațiuni mai serioase a conflictului orientale, măsurile ce le va dicta viitoarea constelațiune politică.

519

În cât privește întârzierea încheierii convențiunii comerciale pe cale de elaborare, domnul de Bulow a propus un moment o amânare la Calendele grece; s'a încredințat însă de contrariul din informațiunile ce le-a primit de la domnul de Alvensleben. O soluțiune grabnică a diferendului ivit în cursul negoțierilor convențiunii din cestiune, ne va asecura, cred, protecțiunea guvernului german.

În privința utilității alianței cu Rusia sunt în pozițiune a cita și părerea unui ilustre publicist Heinrich Treitschke care într'un articol din « Preussischer Jahrbücher », reprodus în National zeitung: Nr. 599 se exprimă că România va dobândi poate din alianța cu Rusia absoluta sa independență.

Primiți, domnule ministru, încredințarea profundului meu respect.

Agent A. Degré

[Min. Af. Ext. dos. Nr. 22, f. 238.]

650

Pera, 12 Decembrie 1876

Constituția otomană a fost promulgată astăzi. În ce ne privește, trebuie să notăm articolul șapte care, enumerând drepturile suverane ale Sultanului, spune textual că *el dă investitura șefilor provinciilor privilegiate*, în formele hotărâte de către *privilegiile* care le-au fost acordate.

Generalul Ghica

[Min. Af. Ext., dos . Nr. 22, f. 305. Originalul în limba franceză.]

651

Constantinopol, 13 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

.
. De pe urma acestor informații și aprecieri ce am cules din diferite locuri, fără măcar a le provoca, și pe care le-am comunicat rând pe rând Excelenței Voastre, voi lua libertatea să trag o concluzie ce s'ar rezuma în următoarele formule:

1. Plenipotențiarilor la Conferință nu au primit din partea guvernelor lor respective ordinul de a ridica sau autorizația de a sprijini chestiunea unei garanții speciale de neutralitate, privitoare la România.

2. În ciuda lipsei a astfel de instrucțiuni, limbajul identic și prea puțin încurajator al diferiților Reprezentanți oglindește clar opinia Cabinetelor lor în materie.

3. Motive sau pretexte de ordin public european — respectul față de tratatele în ființă, temerea de a provoca noi complicații și de alimente iarăși desbaterile deja atât de aprige, etc. — înfine o mie de cauze, mărturisite sau oculte, reale sau fictive, sunt menite a împiedica Conferința nu numai de a

520

soluționa spre satisfacerea noastră, dar poate chiar și de a lua în considerare, vreun plan, ori de unde ar veni propunerea, care ar tinde să acorde României în Orient rolul pe care îl joacă Belgia în Apus,

General Ghica

[*Documente Oficiale. — Garanția Neutralității României. Retrocesiunea Gurilor Dunării.* București, 1878, p. 58—59. Originalul în limba franceză. Extras.]

652

Paris, 13 Decembrie 1876

Domnule ministru,

Conform telegramei d-voastră din 19 ale curentei Nr. 809 am mers la ministerul de externe pentru a întâlni pe ducele Decazes, nu l-am găsit însă nici întâia, nici a doua oară. Actualmente e foarte ocupat, atât cu camera la Versailles cât și la consiliul de miniștri unde desbat multe schimbări. M'am adresat dar la șeful cabinetului rugându-l să se întâlnească cu ducele pentru a-mi acorda o audiență, având interes a-i vorbi. Alaltă sară la 23 a curente, am fost primit de domnu ministru ca și mai înainte cu multă afabilitate, i-am mulțămît mai întâi de simpatiile sale pentru România conform depeșei d-voastră și l-am întrebat apoi dacă poate să-mi spună când și în ce mod conferința dela Constantinopol va aborda chestiunea neutralității noastre. Răspunsul ce mi-a dat este acela care vi-l relatez în raportul alăturat; el mi-a făcut impresia că ducele n'ar voi întru nimic să se angajeze, lăsând lucrurile la cursul împrejurărilor, Intrucâtva a intrat a critica politica noastră. Dece nu vă țineți în liniște mi-a zis; v'ați oferit singuri la conferința dela Constantinopol ca să ocupați Bulgaria și știți ce vi s'a răspuns, după aceia cochetați când cu Rusia, când cu Turcia, când ar trebui să stați în rezervă, căci nime nu gândește să vă amenințe cât de puțin. Am căutat să arăt ducelui că e rău informat. L'am asigurat că nu am făcut nicio convențiune cu Rusia, că tot ce s'a zis asupra acestui punct este neexact, că dacă guvernul român a oferit să ocupe Bulgaria, lucru de care eu nu am cunoștință, am făcut numai din intențiune de a înlesni soluțiunea chestiunii orientului care ne interesează așa de mult. În pozițiunea în care ne aflăm noi între două puteri mari cari armează, e foarte natural să parlamentăm cu fiecare pentruca să putem cât mai mult fi la o parte de consecințele dezastroase a unui rebel în care nu voim a lua parte. Sunt vreo zece zile, domnule ministru, vorbind cu despreț despre broșura relativă la neutralitatea noastră mi-a zis — că noi căutăm sub această formă independența dacă nu mă înșel, ducele vorbind cu mine ducele avea în gând acea idee deși nu mi-a pomenit nimic despre ea. Toate cabinetele au prevențiunile lor și numai încetul cu încetul le pierd. Așa și cabinetul francez crede că gândim mai mult la independență decât, la altă ceva.

A fost o greșală diplomatică sunt acum câțiva ani că s'a agitat acea chestiune pe care cabinetele au primit-o foarte rău, căci au rămas cu convicțiunea

greu de desrădăcinat că noi urmărim sub toate formele realizarea acelei idei. Ducele nu a vroit să se angajeze mult în chestiunea neutralității noastre, deși îi recunoaște justetea tratatul dela Paris, mi-a zis mai demult, ori vă garantează de-ajuns și nime nu va contesta neutralitatea.

Cu toate acestea, domnule ministru, cred că d-voastră trebuie să urmăriți cu multă insistență această chestiune, interesând pe Turcia în susținerea ei, va dispărea din opinunea cabinetelor ideea că urmărim în ascuns alt scop. Pe lângă aceasta, plenipotențiarii francezi dela Constantinopol cari văd lucrurile mai de aproape și prin urmare mai bine, pot găsi un moment oportun pentru a pune astă chestiune în discuțiune. Domnul ministru al afacerilor străine mi-a cerut apoi explicări asupra concentrării trupelor noastre. I-am răspuns în modul indicat în raport și i-am adaos că îndată ce vor apare cele întâi semne de pace, vom fi cei mai grăbiți de a licenția armata având nevoie de economii pentru a plăti datoriile noastre. Voi fi foarte încântat de a auzi aceasta, mi-a zis ducele Decazes și vă voi face atunci complimentele mele. Dar apropo de datorii, cunoști, domnule agent, chestiunea Gaudillot? Domnul Gaudillot zise a avut multe chestiuni la noi în țară încât nu știu de care e vorba. Are un proces pe care l-a câștigat la toate instanțele, contra guvernului și acum de un an stă înaintea Curței de Casațiune fără a putea să se judece; i se fac toate șicanele. Am scris de curând d. Debains și am de gând să pun chestiunea pe terenul diplomatic. Astă din urmă frază a zis-o, domnule ministru, cu oare care animație. Excelența voastră, i-am răspuns, sunteți în eroare de a crede că guvernul face obstacule la cercetarea procesului, cauzele întârzierii sunt altele, guvernul plătește avocații săi cu anul și din această cauză târăgănează de multe ori procesele. Advocații d-lui Gaudillot n'au decât să pună termine scurte și afacerea se va judeca. Ducele a părut satisfăcut de acest răspuns și nu a mai adaos nimic. După aceia am vorbit de diferite subiecte, m'a întrebat cum petrec aici, cum găsesc clima etc. M'am retras apoi, manifestându-mi ducele multă afabilitate și adăogând a-mi zice să fim liniștiți în ce privește neutralitatea noastră. (Soyez sans inquiétude).

Aceste relațiuni având a vi le da permiteți-mi cu această ocaziune de a vă exprima sentimentele mele de înaltă considerațiune.

Ștefan C. Șendrea

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 189—190.]

653

Constantinopol, 13 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

Nu doresc a ieși din atribuțiunile mele obișnuite și nici nu voi a mă amesteca fără vreo cădere, în opera cu a cărei îndeplinire a fost însărcinat, printr'o

misiune ad-hoc, Domnul Dumitru Brătianu, dar socot că este de datoria mea să țin în curent pe Excelența Voastră cu tot ce privește România. Intr'adevăr în întâlnirile mele, fie cu miniștrii otomani, fie cu reprezentanții străini, cu titlu temporar sau permanent, convorbirea alunecă în chip firesc către chestiunile de actualitate, de care interesele țării noastre sunt strâns legate.

Astfel, am avut ocazia să semnalez prin diferitele mele telegrame și ultima dată prin raportul meu Nr. 243, din 6/18 Decembrie, Excelenței Voastre, părerile mai multor reprezentanți sau delegați ai puterilor, privind garanția specială. Acum voi face Excelenței Voastre o dare de seamă asupra unei întrevederi pe care am avut-o cu Excelența Sa Savfet Pașa, în ziua de 9/12, când acesta, după ce a ascultat expunerea a afacerii curente care făcea obiectul vizitei mele, a început a vorbi despre prezența la Constantinopol a Domnului Dumitru Brătianu și despre chestiunile pe care el este însărcinat să le trateze.

În ce privește garanția specială, Domnul Ministru al Afacerilor Externe al Sublimei Porți s'a arătat nu se poate mai favorabil, cel puțin în teorie. Stabilitatea unei zone neutre între Rusia și Turcia i se pare o soluție atât de folositoare pentru imperiul otoman, încât o asemenea măsură ar avea aprobarea imediată a guvernului imperial. El se îndoește însă de adeziunea Puterilor. Motive secrete, personale și deosebite, pretexte generale, oficiale și nesincere, nu lipsesc pentru a înlătura, în actuala stare a politicii europene, orice proiect de acest fel.

« Dumneavoastră cereți, a adăugat Savfet Pașa, o garanție asemănătoare cu aceia care apără Belgia. Credeți-mă, părăsiți orice iluzie, în această privință. Europa nu va voi niciodată să prevadă sancțiunea de *casus belli* împotriva unei încălcări a neutralității dvs. Ar fi încă bine dacă ați putea obține o garanție specială, care să vă fie dată special dvs., în acest sens că ea s'ar deosebi, de acum înainte, de garanția comună acordată imperiului otoman de către tratatul dela Paris, dar care n'ar avea decât caracterul unei garanții exclusiv morale! Oricât ar fi de puțin, ar fi încă mult și nădejdea unui succes, chiar de această proporție, este și ea nesigură. Ar fi totuși bine, după părerea mea, ca conferința să fie sezisată de această chestiune. Dar Sublima Poartă nu poate lua ea, nici o inițiativă. Pe de o parte interesele sale o silesc să menajeze Rusia, pe de altă parte, demnitatea sa o împiedică ca, în ajunul unui război, să facă o propunere care ar putea să pară că pornește din frică. Acest demers, într'adevăr, cu totul în folosul său, ar fi îndată interpretat ca semnul unei temeri și oricare ar putea fi foloasele sale ulterioare, onoarea Imperiului nu îngăduie o asemenea bănuială. Guvernul dvs. trebuie, așa dar, să pună chestiunea, lămurit și public în discuție. El trebuie să-mi adreseze, prin mijlocirea agentului său, o Notă asupra acestei probleme. Ca Președinte, voi fi obligat s'o supun examinării Conferinței și astfel Puterile vor trebui să se pronunțe în chip categoric. Dar, pentru a nu vă ascunde nimic, nu cred că rezultatul să fie acela pe care-l doriți dvs. »

Din toate aceste informații și păreri, pe care le-am cules din diferite părți, fără măcar a le căuta, și pe care le-am comunicat, pe rând, Excelenței Voastre,

îmi voi îngădui să scot o concluzie pe care ași rezuma-o în următoarele formule :

1) Plenipotențiarul Conferinței nu au primit dela Guvernele lor respective ordinul de a pune în discuție sau acela de a sprijini o garanție specială de neutralitate în favoarea României.

2) Cu toată această lipsă de instrucțiuni, răspunsurile identice și puțin încurajatoare a diferiților reprezentanți, reflectează cu limpezime părerea guvernelor lor asupra chestiunii.

3) Motive sau pretexte de ordin public european — respectul tratatelor existente, temerea de a crea noi complicații, de a isca alte discuții, când acestea sunt destul de aprinse, etc. — în sfârșit mii de cauze, evidente sau ascunse, reale sau închipuite, vor împiedica Conferința nu numai de a rezolva, spre mulțumirea noastră, chestiunea, dar de a lua măcar în considerație vreun plan, ori de unde ar veni propunerea, care ar putea încredința României în Orient, rolul pe care-l are Belgia, în Occident.

Savfet Pașa mi-a vorbit apoi de memoriul prezentat Sublimei Porți în luna Iulie. El nu uită să-mi reînoiască asigurările că Guvernul Imperial nu face nicio obiecție împotriva punctelor care sunt, în chip exclusiv, de resortul său, și că putem aștepta o soluționare favorabilă. El ne îndeamnă însă să avem răbdare. Poarta nu poate, în actualele împrejurări, să trateze aceste chestiuni cu o deplină libertate de spirit. « Trebuie să așteptați, îmi spune el, timpuri mai bune. Cea mai mare parte din chestiunile enumerate în Memoriu, cer studii pregătitoare și lucrări adâncite. Nimic mai complex și mai important, de pildă, decât chestiunea jurisdicției, a Convențiilor și a extrădării. Guvernul Român s'a pregătit el oare? A strâns el materialele, a elaborat proiectele necesare? Chiar dacă ar fi făcut-o, cât timp nu ne-ar trebui pentru discutarea și reglementarea amănuntelor, redactarea actelor care ar consfinți o înțelegere definitivă »

În sfârșit, Savfet Pașa mi-a declarat că reclamațiile noastre cu privire la Gurile Dunării nu au sorți de a fi favorabil rezolvate, căci, desigur că Puterile, hotărâte să mențină intact tratatul internațional care a reglementat chestiunea, ar înlătura, a priori, orice litigiu. Am răspuns că un simplu acord bilateral între Poartă și Guvernul din București ar ocoli litigiul și că Puterile, în acest caz, nu ar mai avea de ce să intervie. « Soluționarea depinde numai de Guvernul Imperial care el singur are dreptul de a deslipi, în favoarea noastră și printr'o dreaptă întoarcere către trecut, porțiunea de teritoriu a Imperiului, de care este vorba! Rolul Europei s'ar mărgini în a întregistra actul de retrocedare. Turcia nu a fost pusă sub interdicție prin tratatul dela Paris. Ea păstrează prin urmare dreptul de a dispune și de a înstrăina, de bună voe și după bunul său plac ».

Savfet Pașa îmi răspunsese, surâzând, că este mai ușor de spus decât de făcut, de gândit decât de acționat, și ședința fu ridicată.

Aducând la cunoștința Excelenței Voastre cât am putut mai exact, dacă nu litera cel puțin spiritul convorbirii mele cu Domnul Ministru al Afacerilor

străine al Sublimei Porți, rog pe Excelența Voastră să binevoiască a primi asigurarea foarte înaltei mele considerațiuni.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 198—199, 200, 201. Reprodus parțial în *Documente Oficiale*, 1878, p. 58—59. Originalul în limba franceză.]

654

București, 14 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

Din raportul Dlui Prefect de Tecuci, înaintat în copie pe lângă adresa Dv. cu No. 23673, acest Minister vede cu regret că un oraș ca Tecuci, nu primește cu bună voe a cartirui 1500 oameni și voește a da această sarcină comunelor rurale. Atunci când armata a fost cantonată mai multe luni în comunele Movileni și Cosmești din acel județ, prefectura nu a intervenit pentru ușurarea acelor comune care nici nu s'au tânguit de o asemenea măsură.

Astăzi călărășii sunt desconcentrați însă dacă se vor concentra din nou, se va căuta a se cartirui prin orașe căci locuitorii din comunele urbane se găsesc în mai bune condițiuni pentru a suporta asemenea sarcini decât cei din comunele rurale.

Primiți vă rog, Domnule Ministru, asigurarea prea osebitei mele considerații.

p. Ministru, . . .

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5175, f. 117.]

655

Constantinopol, 14 Decembrie 1876

Domnule Ministru, am primit alaltă seară, cu nu profund simțământ de recunoștință, adresa Domniei Voastre atât de măgulitoare pentru mine, dela 10/22 Decembrie sub No. 12854, precum și actele care o însoțesc. Eri dimineață, am prezentat Excelenței Sale Savfet-Pașa, scrisoarea de acreditare ce ați binevoit a-mi trimite și cererea mea adresată Conferinței.

Credeți, vă rog, că îmi împun toate silințele ca să fac pe membrii Conferinței a o primi cu favoare.

Precum am avut onoarea a vă telegrafia, trebuie să primească și Agentul României aici o împuternicire ca să poată subscrie Convenția comercială cu Sublima Poartă. De se va putea încheia actul provizoriu al numitei convențiuni și de o va cere Turcia, să se vorbească într'însul de avantajele speciale acordate statelor limitrofe?

Primiți, etc.

D. Brătianu

[*Documente Oficiale*. București 1878, p. 60.]

Pera, 14 Decembrie 1876

Joia viitoare va avea loc a 2-a ședință plenară. Am aflat chiar acum în mod confidențial, din sursă sigură, că Sâmbăta viitoare la a 3-a ședință, plenipotențiarii vor informa Poarta că decizia Conferinței este ultimul cuvânt al Europei, că vor declara, în caz de refuz, că au ordin să rupă relațiile. Ei vor trebui în acest caz să părăsească Constantinopolul și să lase acolo însărcinați cu afaceri. Dacă în ciuda acestei manifestări, Poarta persistă în refuzul său, nu ar fi imposibil ca Europa, pentru a pune capăt acestei situații formale, să dea Rusiei oarecare libertate de acțiune. Atitudinea energică și unanimitatea Puterilor vor pune poate Turcia la locul ei.

Generalul Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22 f. 220.]

București, 15 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

Soldații dorobanți și rezerviști concentrați din compania 7-a Regimentul No.5 de dorobanți, mai cu seamă cei din comunele Băleni, Slobozia, Conachi, Chiscul și Cuca din plasa Siret, districtul Covurlui, au reclamat că nici un ordin nu este comunicat primarilor acestor comune în privința strângerii porumbului și a altor ce soldații dorobanți și rezerviști chemați în concentrare au pe câmp, fiind asigurați chiar prin părinții lor, cum că nu s'au luat nici o dispoziție în această privință, din care cauză toate porumburile acestor soldați se pierd pe câmp, neavând cine să le adune.

Asemenea, soldatul Anton Nicolae, din comuna Băleni, a reclamat că i s'au luat doi boi, singura avere ce a avut, de către arendașul acelei moșii, pentru datoria de bani, pe care nu i-a putut plăti la timp fiind concentrat.

Având onoarea a comunica Dv. cele ce preced, vă rog, Dle Ministru, să binevoiți a dispune cele ce veți crede de cuviință întru aceasta. Primiți vă rog, Dle Ministru, asigurarea prea osebitei mele considerații.

p. Ministru, . . .

[Arh. St. Buc., Min. Int. Div. Adm., dos. Nr. 5173, f. 43.]

Călărași, 15 Decembrie 1876

Confidențial

Domnule General,

În conformitate cu ordinele Domniei Voastre Nr. 111 și 6371 primite pe lângă ale regimentului No. 2062 și 2638, am onoare a vă supune la cunoștință că în

cursul săptămânii de la 28 Noembrie la 5 Decembrie curent, nu s'a ivit alt eveniment decât că Turcii din Silistra desvoltă o mare activitate în tăierea ostrovului Hopa făcând din copacii care-i tae fortificații pasagere chiar în acel Ostrov, iar nuelele le întrebuințează la facere de coșuri (gabioane) destinate a le umple cu pământ.

Acest Ostrov Hopa situat în mijlocul Dunării din partea Turciei, tocmai în dreptul vărsării Dunării în gurile Borcii are o mare importanță, căci la 1054 Rușii își așezase tunurile lor aci, bătând cetatea Silistriei, căreia îi cauzase multe stricăciuni.

Acest ostrov era cu atât mai favorabil Rușilor, căci fiind mascați de păduri, Turcilor le era cu anevoință a putea vedea din forturi armata rusească.

Comand. Batal. 5,
Căpitan A. Vetter

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 647, f. 72.]

659.

Turnu Severin, 16 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

Am onoare a supune cunoștinței Domniei-Voastre că în cele trei zile din urmă niciun pasager rus n'a m'ai intrat nici ieșit prin acest port. 34 lăzi cu săbii (greutate 3000 kilograme) venite din sus pe un vas austriac, au trecut zilele acestea în Cladova.

Binevoiți vă rog Domnuțe Ministru a primi asigurarea profundului meu respect.

Căpitanul Nicolescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 16, f. 339.]

660

Călărași, 16 Decembrie 1876

În conformitate cu ordinele Dstră No. 2062 și 2638 urmate după ale Diviziei II No. 111 și 6371, am onoare a vă face cunoscut că comandantul companiei 19, prin raportul său cu N. 943 arată că, în cursul săptămânii dela 5—12 Decembrie curent nu s'a ivit nici un eveniment.

Iar Comandantul companiei 20 prin raportul cu No. 1147 îmi supune la cunoștință că în cursul acelei săptămâni nu s'a ivit alt eveniment decât că, de către garda pichetului cu No. 4 ce este staționat în comuna Maltezi s'au prins trecând din Turcia individul Ion Manea (Bulgar). Ducându-l la companie și chestionându-l a răspuns că nemai putând trăi de răul Turcilor a trecut în

România, a se stabili. După aceea l'au înaintat subprefecturii plășii Balta cu adresa No. 1144 spre a-l da pe garanții.

Comand. Batal. 5,
Căpitan A. Vetter

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 647, f. 76.]

661

Craiova, 16 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

Grăbesc a supune cu tot respectul la cunoștința Dv. drept rezultat la telegrama No. 24093, că atât după aceasta cât și după ordinele anterioare, s'au luat dispozițiuni pentru a se scuti de cuartirul trupelor concentrate toți supușii germani și austro-ungari din Craiova. Mare parte din trupele ce s'au găsit aici, au părăsit orașul de mai mult timp, astfel că acele care au mai rămas sunt plasate pe alocurea ceace nu credem a fi jenat pe locuitorii aparținând protecțiunilor în chestiune.

Cu toate acestea, Domnule Ministru, am reînnoit măsuri care să garanteze ridicarea imediată a oamenilor dela acei supuși pe unde vor mai fi și deja cooperează la aceasta delegații noștri cu cei administrativi, în urma unei înțelegeri expresă luată și cu autoritatea superioară militară de aici.

Binevoiiți, vă rog, Domnule Ministru, a primi asigurarea celei mai distinse stime și considerațiuni.

Primar,
G. I. Persicu

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5175, f. 118.]

662

Berlin, 16 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

Discursul imperial pentru încheierea dietei guvernului german [a avut] un sens pacific.

Guvernul german nu contestă neutralitatea noastră, fără a putea făgădui să o sprijine energic, în ce privește sancțiunile și garanția.

Comunicarea privind convenția comercială a făcut o bună impresie.

Degré

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 184. Originalul în limba franceză.]

Constantinople, 17 Decembrie 1876

Dragă domnule Ionescu,

Respectuoasele mele mulțumiri d-lui ministru de externe pentru împuternicirea trimisă generalului Ghica și mie. Vă trimit aci alăturat o notiță în privirea cererei de neutralitate dată membrilor conferinței. Deși puterile garante îșișimesc¹⁾ în programarea lor și Poarta în refuzul său de a o primi, în ședința conferinței de ieri s'a propus și s'a primit de turci un nou armistițiu de două luni simptomă că speranța în pace nu este încă pierdută. De va fi reșbel, neutralitatea nu ni se va acorda acum; dar cererea noastră fiind bine primită de conferință ne va servi pentru mai târziu. In caz de pace, cererile ce avem să facem atât conferinței cât și turci'or au șanse d'a reuși.

Convențiunea comercială cu Turcia nu crez că va rezolvi chestiunile privitoare la pozițiunea agentului nostru aici și mai cu seamă a jurisdicțiunii române care este foarte complicată că nici ambasadorii celor mai multe puteri nu o recunosc aici, nici Poarta nu va consimți a ne bucura și noi de avantajile ce dau capitulațiunile supușilor streini și pe cari se sforțează a le desființa cu totul. In privirea aceasta ar trebui să se facă acolo un studiu consultându-se juristii noștri cei mai competenți. Sub ministeriul Boerescului mi se pare că s'a făcut o asemenea lucrare — dl. Mitilineu trebuie să aibă cunoștință despre aceasta. Apoi vă rog să cugetați dacă chiar în privirea curată comercială, este de interesul nostru a fi făcută de mi-o va cere Turcia. Să provocăm noi o convențiune cu dânsa, căci exportul nostru în Turcia este de vreo cinci zeci milioane f. de patru ori mai mare decât al Turciei cu România. Mărfurile celorlalte puteri plătesca la intrarea lor în Turcia, drepturi mult mai mari, decât mărfurile noastre și făcând o convențiune cu Turcia am pierde acest avantajiu, căci am fi tratați de-o potrivă cu celelalte puteri în privirea aceasta. In privirea scrisorii de felicitare a domnitorului către Sultanul, Savfet afirmă că Sultanul va răspunde. In tot cazul, de se va trimite nu voi da-o decât după ce voi cunoaște răspunsul ce va fi să se dea. Crez că e mai bine ca scrisoarea să nu atingă direct sau indirect nicio cestiune ci să fie simplu și curat o scrisoare de curtenie. Nu credeți că ar fi bine pe cât timp sânt aici să căutăm a intra în relațiuni mai strânse cu Grecia acreditând un agent acolo, fie decamdată tot cel d'aci din lipsă de bani și făcând o convențiune comercială. Ministrul Greciei pe lângă Poarta și Tissot fostul consul la Iași și acum ministrul Franței la Athena, mare amic al Românilor care se află acum aici sunt de această părere și cred că momentul ar fi bine ales acum.

Câte o strângere de mână amicală pentru d-voastră și pentru colegii d-voastră.

D. Brătianu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 228—229.]

¹⁾ Intârzie.

Constantinopol, 16 Decembrie 1876

Prin tratatul dela Paris și prin Convențiile care i-au urmat, Marile Puteri au consfințit din nou drepturile suverane ale Românilor, recunoscând în chip solemn Capitulațiile încheiate de Principii lor cu Sultanii otomani, și în acelaș timp au luat sub ocrotirea lor reconstituirea și întărirea statului român, dorind să facă din România un [pion] de pace în Orient.

Românii, călăuziți de un adânc simțământ de recunoștință față de această înaltă solitudine ce li s-a acordat, și dornici de a se arăta demni de încrederea pe care Puterile Garante și Sublima Poartă le-au arătat-o, s'au pus îndată la lucru, cu o voință pe care nicio piedică n'o putea abate, cu conștiința limpede a drepturilor și a datoriilor pe care le aveau față de ei înșiși și față de Europa civilizată ; astfel, în mai puțin de douăzeci de ani, ei au făcut progrese reale și vizibile în toate ramurile activității omenesti, progrese care se înfăptuesc, deobicei în sute de ani. Ei au urmărit cea mai mare parte dintre marile probleme politice, economice și sociale, care constituiau grija de căpetenie a țării lor și au avut fericirea de a le putea rezolva pe rând, cu deplin succes, fără zguduiri, pe cale pașnică ; căci în toate reformele ei au pornit dela vechile instituții naționale pe care nu au făcut altceva decât să le desvolte și să le reîntinerească. În câțiva ani, ei au înzestrat țara cu o Justiție și o Administrație, care, prin organizarea lor, prin contingentul sporit din an în an de oameni instruiți și capabili, care constituie personalul acestora prin rezultatele practice pe care le-au și produs, măresc încrederea în viitorul țării. Chiar de pe acum siguranța publică este pe deplin garantată în România, astfel încât aceasta se poate compara, sub acest raport, cu țările cele mai bine administrate. Ei au izbutit să repartizeze și să perceapă impozitele pe baze raționale și drepte. Au avut grijă să dea la țară și la orașe, o mare întindere instrucțiunii primare, care este obligatorie și gratuită ; în ce privește instrucțiunea secundară și superioară, deasemenea gratuită, în afară de gimnaziile și liceele pe care le posedă multe orașe și de universitățile, întemeiate la București și la Iași, cinci până la șase sute de tineri români urmează statornic cursurile facultăților și școlilor speciale ale Europei luminate. Nici forțele materiale nu au fost lăsate fără sporire. Ei pot pune pe picior de război, în câteva zile, șazeci de mii de oameni de trupe regulate, bine instruite, cu două sute zece tunuri, dintre care o sută cincizeci de tunuri Krupp, și un număr egal de oameni de trupe teritoriale sau jandarmerie pedestră sau călăreață. Au instalat în toată țara un serviciu regulat de poștă și telegraf. Au construit o mie șase sute de kilometrii de căi ferate și șase mii cinci sute de kilometrii de șosele, pentru a nu vorbi decât de marile căi de comunicație și de șoselele importante. În momentul de față se îngrijesc mai ales de desvoltarea comerțului și industriei lor, încă în fașă. Dar încoronarea acestei opere de regenerare o constituie emanciparea țăranilor. România, emancipând pe țăranul său, făcându-l proprietarul țărinei pe care o cultivă, instruindu-l și punându-i, în acelaș timp o armă în mână,

i-a dăruit un pământ pe care-l poate iubi și apăra și totodată mijloacele, istețimea și puterea de a-l apăra cum trebuie.

O trăsătură caracteristică a poporului român, care dă măsura virtuților sale civice și trebuie să-l recomande stimei diplomaților, este faptul că el a știut să împace cea mai desăvârșită ordine cu libertățile aproape neîngrădite pe care i le garantează una din constituțiile cele mai liberale ale statelor Constituționale. Acest bun prețios, al ordinii în libertate, este ceea ce a făcut ca România să fie propria sa stăpână și i-a dat puterea de a nu se lăsa târâtă de vârtejul în care au fost prinși vecinii săi și de a păstra, în chip statornic, în mijlocul amenințărilor și ispitelor de tot felul, atitudinea cea mai corectă, pe care Europa a fost unanimă să o laude. Sigură de ea însăși, România nu poate însă răspunde de cele ce se petrec în țările vecine cu ea; ea este prin urmare foarte îngrijorată, căci Convențiile și tratatele existente nu-i garantează decât drepturile sale față de Sublima Poartă și garanția colectivă care i-a fost acordată ei și Turciei, nu i-ar folosi la nimic dacă ar fi vorba de un război cu vreo altă putere. Este oare cu putință ca marile Puteri să refuze chiar ele de a justifica denumirea de Puteri Garante, care le onorează, complectând și făcând reală garanția făgăduită României? Se va spune oare că armatele lor sunt prea îndepărtate de România pentru a-i putea sări, cu folos, în ajutor la caz de nevoie? Dar dacă Puterile ar lua un angajament solidar de a garanta România, atunci armatele lor s'ar afla peste tot și, de altfel, numai puterea morală a unui asemenea angajament ar opri pe aceia care ar fi ispitiți să calce teritoriul român și i-ar îmbărbăta pe acei care au datoria să-l apere. Nu se cunoaște cazul vreunei Puteri care să fi îndrăznit să rupă singură, prin forța armelor angajamentele luate colectiv de mai multe Puteri.

Membrii Conferinței întrunită la Constantinopol pentru a asigura pacea în Orient, se cred ei oare incompetenți de a lua în discuție singurul punct capabil de a asigura această pace acum și în viitor și de a folosi situația geografică a României, declarând teritoriul său neutru, în interesul general, astfel cum s'a făcut pentru Elveția în 1815 și pentru Belgia, în 1870? Nu, aceasta nu se poate crede; deaceia România și-a luat îngăduința de a adresa Conferinței, prin glasul Trimesului ei Extraordinar, următoarea rugămintă, cu privire la această chestiune, menită a fi înmănată Excelenței Sale Savfet Pașa, Președintele Conferinței:

1) « Ca urmare a demersurilor făcute de guvernul român, pe lângă Puterile Garante, am onoarea de a cere, în numele său, Conferinței, de a binevoi să consființească situația politică a României, garantând în chip special neutralitatea veșnică a teritoriului român!

2) În cazul că ar avea loc un război între una dintre Puterile Garante și Sublima Poartă, am onoarea de a cere, deasemenea, Conferinței, în numele guvernului meu, ca celălalte Puteri Garante să binevoiască a indica României atitudinea pe care ar urma s'o ia și a-i acorda o garanție oficială, pentru ca drepturile, neutralitatea și integritatea teritoriului său să fie respectate ».

Se sfârșește cu exprimarea nădejdii că cererea guvernului român va fi primită cu bunăvoință de către Conferința, ca fiind menită să împiedice ca România să devină teatru de război și să asigure, în chip mai temeinic, pacea.

[Min. Af. Ext., dos, Nr. 22, f. 209—212. Originalul în limba franceză.]

664

[București,] 17 Decembrie 1876

Domnule Agent,

Am cetit cu cel mai viu interes raportul ce ați binevoit a-mi adresa la 13/25 decembrie curent sub Nr. 245 relativ la neutralitatea României sub o garanție specială a Europei și la diferitele puncturi din memoriul nostru. Vă mulțumesc, d-le agent pentru râvna ce puneți în apărarea interesului țării noastre și vă rog a perservera pe această cale. Cunoașteți negreșit instrucțiunile ce am dat trimisului nostru extraordinar la Constantinopole prin nota mea Nr. 12854 din 10/12 decembrie. În urma acestor instrucțiuni și demersurilor ce a făcut domnu D. Brătianu sper că chestiunea garanției neutralității României precum și aceia a retrocedării gurilor Dunării vor fi introduse în sînul conferinței. În această previziune am expediat chiar astăzi depline puteri pe numele d-lui D. Brătianu pentru a putea discuta aceste două chestiuni cu membrii conferinței.

Nu veți ieși d-le agent din cercul atribuțiunilor d-voastre normale, dacă veți seconda pe trimisul nostru extraordinar în opera ce i s'a confiat în virtutea unei misiuni ad-hoc. De aceia comptez pe concursul d-voastră. Uniți amândoi în aceeași țintă și concentrând forțele și luminile ce aveți pentru a obține ceiace interesul țării noastre reclamă, ceiace drepturile noastre istorice și particulare ne dau.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 221. Reprodus și în *Documente Oficiale*, 1878, p. 62—63.]

665

[București,] 17 Decembrie 1876

Vizită la arsenal și la atelierile sale, de care depinde și uzina pirotehnică. Colonelul Baruț și căpitanul Magheru m'au însoțit acolo, în împrejurimile orașului. Un căpitan și câțiva locotenenți ne-au călăuzit. Le părea rău că însuși colonelul nu este de față. Atelierul este, din punct de vedere al organizării, cam ca al nostru, dar, totuși destul de înapoiat. Peste tot se lucra la lucrurile vechi. Se dregeau tocmai vechile puști ale lui Tap, trăgaciuri de tun de construcție nouă și foarte bune roate de trăsură.

Astăzi au numit 300 de oameni. Soldații mai iscusiți pot fi reținuți și li se poate da o educație temeinică (deseori în străinătate). În acest caz sunt numiți

contramaistrui. O magazie era plină cu antetrenuri și cu afeturi din lemn. Cele noi sunt din fier.

Școala militară datează din 1855 și de atunci începe și armata. S'a început construirea unui nou arsenal cu ateliere. Se va instala acolo o uzină de puști, precum și o uzină de trenuri. Fiecare ofițer are la dispoziția sa un soldat care-l servește.

[Muzeul Militar. Ms. Nr. 4632. Textul în limba franceză.]

666

Petersburg, 17 Decembrie 1876

Firul telegrafic între Constantinopol și Odesa a fost tăiat și nu avem știri de ieri, ora trei. Sunt știri că ar fi întreruptă comunicația și cu celălalte capitale ale Europei.

În sănătatea Marelui Duce Nicolae a intervenit o îmbunătățire, îngrijorarea persistă însă. Se spune că Kotzebue dela Varșovia ar fi trimis la Chișinău, pentru a ajuta pe Marele Duce Nicolae și, la nevoie, pentru a-l înlocui.

Girant Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, R. 4—18, f. 72. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

667

București, 17 Decembrie 1876

Prin telegrama dvs. dela 24 Decembrie, ne anunțați că, în aceea zi, s'a promulgat Constituția otomană și adăogați că: «trebuie observat, în ce ne privește, articolul șapte care spune că Sultanul acordă investitura șefilor provinciilor privilegiate etc.» și noi am citit sus amintitul articol în Consiliul de Miniștrii și el a format obiectul unei serioase deliberări.

Care sunt aceste provincii privilegiate, nenumite, dar desemnate ca fiind acelea ce alcătuiesc întregul indivizibil al Imperiului? Să ni se spună în chip categoric.

Raporturile dintre Sublima Poartă și România, stat vecin cu Imperiul otoman, nu pot face obiectul niciunui dubiu. Legăturile noastre cu Turcia ne fac să salutăm cu bucurie toate inițiativele pe care aceasta le ia pentru a apuca pe calea ce merge spre civilizație. Am privit, așadar, cu un viu interes, cum Imperiul a fost înzestrat cu o Cartă Constituțională. Dar în aceasta se vorbește de șefii provinciilor privilegiate și îndoelile formulate de dvs, ne poruncesc să vă însărcinăm să luați îndată contact cu E.S. Savfet Pașa, pentru a-i cere explicații autorizate asupra înțelesului dispozițiilor de care este vorba.

Insistați pentru a obține un răspuns, declarând că România are un interes imediat și foarte important în a cunoaște părerea sftenicilor, Înălțimei Sale Sultanului, asupra acestei chestiuni.

Ministrul Afacerilor Străine
N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 307. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

668

[București,] 17 Decembrie 1876

D-le trimis c^xtraordinar,

Referindu-mă la scrisoarea d-voastră din 26/14 decembrie, mă grăbesc a vă răspunde că aprob modul prin care ați formulat cererea relativă la garantarea neutralității României. Această cerere având a fi introdusă în sânul conferinței de E.S. Savfet Pacha, am crezut că este indispensabil a vă trimite depline puteri pentruca să puteți discuta cererea noastră cu membrii conferinței. Preocupat și de chestiunea retrocedării gurilor Dunării pe care veți binevoi a o introduce asemenea în sânul conferinței am subscris depline puteri pe numele d-voastră și pentru zisa afacere.

Veți găsi sub acest plic deplinele puteri despre care e vorba.

Prin curierul de marți v'am expediat actul ce cereți pentruca convențiunea de comerț provisorie să fie semnată împreună cu d-voastră și de generalul Ghica. Dacă Poarta va cere avantajele acordate Austro-Ungariei ca stat limitrof fi puteți acorda aceste avantaje prin textul declarațiunilor ce sunteți autorizat a semna și preschimba cu E. S. Savfet Pașa.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 222.]

669

București, 18 Decembrie 1876

Domnule Agent,

Agentul nostru la Constantinopol a comunicat Ministerului Afacerilor Străine vestea promulgării Șartei constituționale otomane, atrăgându-mi atenția asupra articolului 7 al acestui act care, cu prilejul enumerării *drepturilor suverane* ale Sultanului, spune textual că această « *dă investiura șefilor provinciilor privilegiate în formele determinate de privilegiile ce le-au fost concesate* ».

Această dispozițiune, făcând obiectul unei serioase deliberări din partea Consiliului de Miniștri, am adresat generalului Ghica avisul dat de Consiliu și totodată depeșa al cărei conținut urmează: ¹⁾

¹⁾ Aici în documentul original mențiunea „A se reproduce depeșa din 17/29 Decembrie a. c.”.

Comunicându-vă cuprinsul acestei depeşe, vă rog, Domnule Agent, să binevoiţi a sublinia în cursul întrevederilor ce veţi avea cu (membrii) guvernului pe lângă care sunteţi acreditat atingerea gravă pe care enumerarea despre care este vorba o aduce tratatelor şi altor acte internaţionale cari au garantat existenţa noastră politică, dacă cumva în enumerare s'ar viza relaţiile existente între România şi Înălţimea Sa Stăpânul şi Suveranul constituţional al Otomanilor.

Am abia nevoie să vă spun cu cât interes aştept comunicările dv. în legătură cu impresia ce conversaţiile dv. în sensul corespondenţei de faţă vor fi produs asupra bărbaţilor politici din...

Vă rog să primiţi, ...etc.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 309—310. Originalul în limba franceză.]

670

Călăraşi, 19 Decembrie 1876

Sunt câteva zile de când trei sute salahori turci tae ostrovul Hopa ce aparţine Turciei într'o distanţă de trei kilometri în Dunăre departe de Silistra şi lucrează întrânsa tabii.

Căpitanul portului Ştirbey,
N. Ghetzu

[Arh. St. Buc., Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76, f. 299. Telegramă.] }

671

Péra, 20 Decembrie 1876

Telegrama din douăzeci şi nouă Decembrie sosită deabia la treizeci şi unu seara. Am cerut explicaţiuni lui Savfet Paşa asupra sensului articolului şapte al Convenţiei. El mi-a răspuns că pasajul de care este vorba are legătură cu ţara noastră, deasemenea cuvântul şef desemnează prinţii Principatele Unite, Serbia şi Khédivil, iar cuvintele provincii privilegiate desemnează deasemenea Egiptul-Serbia şi Principatele Unite. I-am atras atenţia asupra importanţei declaraţiei sale mai cu seamă că eu trebuia să o transmit textual guvernului meu. El mi-a repetat la fel cum vă transmit, demonstrându-mi că România este o provincie a Imperiului.

General Ghica

[Min. Af. Ext. dos. Nr. 22, f. 313.]

672

Bucureşti, 20 Decembrie 1876

Domnule Agent, ştiţi că guvernul Măriei Sale a trimis pe Domnul Dimitrie Brătianu la Constantinopole cu însărcinarea de a supune Conferinţei chestiu,

nile ardente ce împrejurările anilor din urmă le-au sulevat și despre care mai de mult opiniunea s'a format în țară și se preoepă cu un viu interes de actualitate.

Aceste chestiuni sunt:

1° Garantarea specială a neutralității României, și

2° Retrocesiunea Deltei Dunării.

Trimisul nostru cextraordinar are depline puteri pentru a lua, în numele guvernului, ori-ce angajamente ar cere trebuința sau cu Inalta Poartă, sau cu Puterile garante. In același timp, Domnul Dimitrie Brătianu, tot în calitatea sa de trimis extraordinar, are speciale instrucțiuni pentru ca, împreună cu Agentul nostru acreditat lângă guvernul otoman, să trateze cu acesta și să ducă, cât se va putea mai curând la un termin afacerile pendinte între România și Turcia. Afacerile acestea sunt enumerate în Memoriul ce încă din Iulie trecut s'a prezentat la Poartă. Negociăm dară că guvernul Majestății Sale Sultanului, toate acele chestiuni a căroră soluțiune atârnă numai de la dânsul; iară dela Representanții Puterilor întruniți în Conferință solicităm regularea acelor afaceri ce sunt și de un interes european și cari trebuie să ia o punere la cale prin un act de comun acord ce ar interveni între Puterile garante.

Mi se pare că Domnia-Voastră, Domnule Agent, ați putea, în sfera atribuțiilor Domniei Voastre, să cooperați la campania diplomatică întreprinsă de noi la Constantinopole. Guvernul pe lângă care sunteți acreditat poate mult să ne ajute, informat fiind mai bine de scopul ce urmărim și de binefacerile ce ar resulta pentru pacea interioară a Orientului din realizarea dorințelor noastre. Vă alăturerez dară pe lângă aceasta Notiția ce Trimisul nostru a prezentat Membrilor Conferinței și din care veți releva, spre propriul Domniei-Voastre guvern, concluziunile cari rezumă toată cugetarea guvernului Măriei Sale în privința misiunii extraordinare cu care este însărcinat Domnul Dimitrie Brătianu

N. Ionescu

[*Documente Oficiale*. 1878, p. 64.]

673

Brăila, 20 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

In urma ordinului dat de Dvs. pe când vă aflați însoțind pe Măria sa Domnitorul la Galați, am invitat pe d. primar local a stăruii pe lângă locuitorii de aici cari au soldați la cartier a le da și focul necesar conform legi.

D. primar prin adresa Nr. 5295 încredințează că prin publicațiuni imprimare în mai multe exemplare publicate și afișate în tot orașul, a invitat pe cetățeni a da trupelor încartiruite, camera încălzită și iluminată așa cum să nu se aducă nemulțumire și a nu atrage asupra-le responsabilitatea prescrisă de legi.

Acestea dar am onoare a le supune la cunoștința Dvs.

Primiți vă rog, D-le Ministru, asigurarea prea distinsei mele considerațiuni.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5180, f. 6.]

674

Pera, 20 Decembrie 1876

Niciun plenipotențiar n'a primit încă instrucțiuni în privința neutralității noastre. Mai mulți au cerut instrucțiuni, fără răspuns. În caz de război nu va fi vorba de cererea noastră. Probabil, ea nu va fi luată în considerare pentru moment, deoarece pentru reglementarea ei definitivă, plenipotențiarul declară de a nu avea instrucțiuni, misiunea lor ar fi exclusiv de a reglementa situația țărilor răsculate. Dacă Savfet pașa nu sesizează conferința de cererea noastră, audiența celorlați plenipotențiarilor nu poate lua inițiativă. Șansele păcii și ale războiului variază în fiecare zi.

D. Brătianu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, fol. 234. Reprodus și în *Documente Oficiale*, 1879, p. 62—63.]

675

Călărași, 21 Decembrie 1876

Domnule General,

În conformitate cu ordinile Dvs. Nr. 111 și 6371 primite pe lângă ale regimentului No. 2062 și 2638, am onoare a vă supune la cunoștință că în cursul săptămânii dela 12—19 Decembrie curent nu s'a ivit nici un eveniment altul decât că, în tot cursul acelei săptămâni s'au dat din porturile Silistrei salve de tunuri pentru anunțarea proclamării constituției în tot Imperiul.

p. Comand. Batal. 5-lea
Căpitan A. Vetter

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 647, f. 112.]

676

Constantinopol, 22 Decembrie 1876

Domnul : Ministru,

Mă grăbesc a completa, prin câteva amănunte explicative, telegrama mea cifrată din 20 Decembrie/1 Ianuarie curent, referitoare la articolul 7 al Constituției otomane.

În urma unei întreruperi a comunicațiilor telegrafice în apropiere de Constantinopol, telegrama cifrată a Excelenței Voastre cu data de 17/29 Decembrie nu

mi-a ajuns decât la 19/31 seara. Abia la 20 Decembrie/1 Ianuarie am putut deci să cer Domnului Ministru al Afacerilor Străine al Sublimei Porți explicațiile pe cari Excelența Voastră m-ați însărcinat a le invoca. Am expus Excelenței Sale Savfet Pașa că Guvernul meu, a cărui atenție s'a oprit asupra articolului 7 al Constituției noui promulgate, mi-a trimis ordinul să mă informez pe lângă Sublima poartă despre sensul exact pe care îl reprezintă paragraful din acest articol în care se vorbește de investitura dată de Maiestatea Sa Imperială Sultanul «șefilor provinciilor privilegiate după formele hotărâte prin privilegiile ce i-au fost concesdate». Am insistat asupra importanței ce o acordă Guvernul român, în tot cazul, dar mai cu seamă în împrejurările de astăzi, voind a cunoaște gândul adânc privitor la acest punct al sfetnicilor Maiestății Sale Imperiale spre a ști dacă acel paragraf are în vedere România.

Savfet Pașa mi-a răspuns fără înconjur și cu o bună credință totală că dispozițiile articolului 7 sunt foarte clare și se referă la totalitatea țărilor vasale Imperiului; că termenul «șefi» îi desemnează pe principii Principatelor-Unite, ai Serbiei și pe Keditivul Egiptului, iar că termenii «provincii privilegiate» se aplică fără deosebire, și pe bune rațiuni, Egiptului, Serbiei și Principatelor-Unite. Claritatea acestei declarațiuni era de natură să risipească orice incertitudine. Inșă din experiența mea personală, cât și din aceea a altora, am învățat că Miniștrii otomani prea adesea dau pradă uitării propriile lor vorbe și, de pe urma acestor uitări, sunt prea ușor târiți la întorsăturile cele mai contradictorii; așa că m'am simțit dator să comunic Excelenței Sale Savfet Pașa că Guvernul meu mi-a hotărât să-i transmit textual răspunsul său, și l-am rugat să binevoiască prin urmare să-mi repete interpretarea ce o dă articolului 7, interpretare ce ar deveni pe urmă oficială. Excelența Sa Savfet Pașa nu a făcut nicio greutate pentu a repeta cuvânt cu cuvânt declarația sa consemnată mai sus, și a adăogat răsând: «Dece aceste întrebări, și ce urmărește Guvernul Dv. ? Te pomenești că își propune să protesteze pe lângă Sublima Poartă, pe lângă Pute-rile garante? Atâta vorbă pentu nimicuri... !». M'am mărginit să răspund că nu pot să judec asupra intențiilor Cabinetului dela București și că însemnătatea încă eventuală a unui demers al meu îmi interzice orice discuție imediată. Totuși, pentu a contura fizionomia convorbirii în mod precis, este nevoie să mai evoc o trăsătură esențială a ei. Mi s'a întâmplat mzi de multe ori, în cursul conversației, ca, vorbind despre Alteța Sa Serenisimă Principele Carol, să spun: «Suveranul meu». Deîndată, Domnul Ministru al Afacerilor Străine al Sublimei Porți relua fraza, iar cuvântul «Suveran» îl înlocuia cu cuvântul «Principe».

Apoi, pe baza unei asociații de idei al cărei tâlc n'am întârziat a-l pătrunde, Savfet Pașa a adus conversația la neutralitatea României cu garanția specială a Europei, și la notița remisă membrilor Conferinței de către Domnul Dimitrie Brătianu. Savfet Pașa nu s'a mulțumit să declare că cererea noastră ar avea foarte puțini sorți de reușită, ci, prin oarecari fraze destul de vagi, m'a împins la presupunerea că Dsa se va abține poate de a-i sezisa pe Plenipotențiarilor ale

căror ședințe le prezidează. Bănuelile mele în această privință au fost curând întărite de comentariile în care a intrat Domnul Ministru al Afacerilor Străine al Sublimei Porți cu privire la notița Domnului D. Brătianu. « Această notiță, mi-a spus, pare a insinua că Principatele se găsesc în afara Imperiului, că se bucură de o deplină independență, de o suveranitate desăvârșită. Or, această teză nu este justă; pretențiile acestea sunt potrivnice tratatelor în ființă. Principatele sunt provincii ale Imperiului, din care ele fac parte integrantă. Ca atare, ele nu pot susține, nici deschis, nici implicit, cauza independenței și suveranității lor. »

Am combătut aserțiunile interlocutorului meu, dezvoltând încă odată argumentele ce mi-au servit atât de des ca temă în rapoartele mele către Ministerul Excelenței Voastre. Am amintit rând pe rând de faptele istorice, de acele cari stau mărturie că România nu a fost cucerită niciodată, de capitulațiile noastre atât de precise în prevederile, or, de realitate incontestabilă, deși prea contestată, a drepturilor noastre întemeiate pe teorie și pe practică, etc. etc. Ar fi inutil să revin aici, chiar în mod rezumativ, la această argumentare.

Înainte de a sfârși, voi lua libertatea să arăt Excelenței Voastre că, dacă îngrijorarea pe care au putut s'o provoace articolele 1, 7 și 8 ale Constituției otomane sunt legitime, aluziile la țara noastră pe cari le fac acele articole, ideile ce subînțeleg sau dezvoltă cu privire la felul în care Sublima Poartă înțelege și voiește să ne mențină în poziția noastră față de ea, înfine explicațiile ce mi-a dat Excelența Sa Savfet Pașa, toate acestea împreună constituie nu o noutate, ci o simplă reînnoire a unui fapt care tinde să garanteze, împotriva unei prescripțiuni prosibile, o teorie scumpă Sublimei Porți, teorie a cărei permanență am putut s'o constat în atâtea rânduri și împotriva căreia protestări prudente nu au lipsit să se producă în timp oportun, fără totuși a produce efectul dorit.

Voi mai adăoga că îngrijorările Guvernului Român sunt, în cazul prezent, în speță, cu atât mai justă cu cât împrejurările dăruiesc faptului ce le-a stârniț o gravitate excepțională. Nimeni nu ar putea să prevadă, nici să prezică în ce măsură noua Constituție otomană va fi viabilă. Dar trebuie cel puțin să admitem că autorii săi o privesc ca având viabilitate și, pentru a le judeca intențiile, să le considerăm din punctul lor de vedere propriu. Ori, acest Statut, deși hărăzit de Maiestatea Sa Sultanul, îi mărginește acestuia puterea, și are ca urmare că unce dintre drepturile sale suverane trec asupra Națiunii, reprezentată prin adunări. Statul nu mai este concentrat în persoana Sultanului, stăpânitor absolut; el se descompune de acum și se împarte între mai multe puteri, și Charta încearcă tocmai să organizeze echilibrul între acestea și să le definească atributele. România, până acum legată față numai de Sultani prin vechile capitulațiuni, va fi poate considerată în curând, pe temeiul unor deducții specioase, ca angajată față de Națiunea otomană în întregul acesteia. Relațiile în ființă între România și Guvernul Imperial s'ar găsi atunci alterate în esența lor și lipsite de caracterul lor special. Contractul ar devia dela adevărata-i menire,

iar victimele acestei devieri cu greu ar putea ști pe căpul cui urmează să arunce răspunderea.

Mă mărginesc să indic Excelenței Voastre în linia mari această latură a chestiunii, fiind convins că Excelența Voastră o veți cerceta din toate punctele de vedere.

Binevoți a primi,...etc.

General Ghica

. [Documente Oficiale. București, 1878, p. 13—16. Originalul în limba franceză.]

677

Viena, 22 Decembrie 1876

Ambasadorul Turciei comunică baronului Orczy o telegramă a lui Savfet Pașa după care Poarta respinge șase puncte importante din programul Conferinței. Dacă Poarta stăruie în refuzul său, Ambasadorii vor părăsi Constantinopolul. Intr'un atare caz, chestiunea nu se mai pune între Turcia și Rusia, ci între Turcia și Europa. O punere în carantină, la nevoie o blocadă la care ar lua parte toate Puterile, ar pune capăt încăpățânării Turciei. Dacă Marele Vizir încearcă să țină piept Europei, el va cădea în urma unui nou Navarin.

Bălăceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—77. R—4—18, f. 38. Originalul în limba franceză, Telegramă cifrată.]

678

Viena, 22 Decembrie 1876

Am stat o oră și jumătate cu contele Andrassy la care am întâlnit sentimentele cele mai calde față de țara noastră. Intreaga convorbire va face obiectul unui raport confidențial ce vă voi adresa neîntârziat. Ce pot să vă telegrafiez este că pacea e asigurată și că, deși înțelege că temerile noastre ne-ar putea îndemna la anumite concesiuni, contele Andrassy nu vede la ce ar putea servi angajamentul și un acord cu Rusia, care nu ar avea decât un caracter platonic și ne-ar face cu atât mai mult rău cu cât nu ar mai avea drept scuză iminența unui pericol acut și întrucât nici nu este impus de necesități. Contele Andrassy, căruia i-am citit depeșa din 17 în traducerea ce am făcut, a aprobat-o pe dea-întregul, inclusiv cuvântul acord ca explicație în ultimul paragraf. Mi-a spus că Rusia știe prea bine în momentul actual ce nu-i îngăduie Austro-Ungaria în legătură cu România.

A adăugat că dacă îndepărtarea primejdiei și dorința de pace povățuesc să se amâne anumite aranjamente particulare, putem conta în toate ocaziile pe un sprijin al Austro-Ungariei asigurat în mod deschis.

540

Contele s'a arătat foarte măgulit de a fi primit comunicările cu caracter intim ce i-am făcut din partea Guvernului. Mi-a răspuns că ia act pentru viitor și mi-a repetat că nicio primejdie nu ne amenință deocamdată, nici din partea Rusiei, nici din aceea a Turcilor. Ne sfătuește mai mult ca oricând să adoptăm atitudinea formulată în depeșa sa care poate singură să ne asigure un loc în concertul european.

Cu privire la neutralitatea absolută a României, contele Andrassy crede că Conferința nu poate să ne-o acorde fără a ne desface în mod prealabil de Turcia. A face acest lucru este a merge dincolo de marginile resemnării turcești. A adăugat că garanția pe care o cerem astăzi dela Europa o vom căpăta sub altă formă când va fi sosit momentul.

Bălăceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 237. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

679

Viena, 22 Decembrie 1876

De câteva zile, ziarele din Viena sunt pline cu corespondențe din București în care se comentează demisia dv. și aceea a Ministrului de Interne pentru motive foarte grave. Sunt copleșit aici de întrebări la cari sunt incapabil să răspund. Atât evenimentul cât și cauzele îmi sunt necunoscute. Colegii mei sunt poate mai favorizați decât mine, dar dacă aceasta ar fi rolul ce se va lăsa și pe viitor agenților României în străinătate, ar fi de bună seamă mai nimerit să-i suprimați.

Bălăceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 236. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

680

București, 22 Decembrie 1876

Am primit telegrama dvs. dela 20 Decembrie 1876 (1 Ianuarie 1877), prin care îmi comunicați declarațiile pe care vi le-a făcut Excelența Sa Savfet Pașa asupra înțelesului și aplicării articolului 7 din Carta Constituțională otomană.

Aceste declarații au făcut o impresie dureroasă asupra guvernului Alteței Sale Principelui Carol. Capitulațiile Principilor României cu Sultanii otomani au stabilit între Sublima Poartă și Principatele Române, raporturi bine definite care nu au vătămat nicidecum situația lor de state suverane. Existența legală a acestor raporturi a fost consfințită de către tratatul și Convenția dela Paris. Aceste Capitulații fac astăzi parte din dreptul public european. Tocmai în virtutea acestor drepturi, România a săvârșit, în ultimii douăzeci de ani, diferite acte politice

541

de suveranitate națională, recunoscute de către Puterile Garante și de însăși Sublima Poartă. Oricare ar fi schimbările pe care Sublima Poartă socotește că trebuie să le facă în regimul său intern, prin Carta Constituțională, aceasta nu poate absorbi individualitatea noastră politică, garantată prin Capitulațiile noastre și prin tratatele europene.

Carta acordată de Maiestatea Sa Sultanul supușilor săi, nu poate, prin urmare, atinge în niciun fel legăturile stabilite de către aceste acte internaționale.

Afirmația Excelenței Sale Savfet Pașa, că România este una din provinciile privilegiate ale Imperiului, vatămă așadar, în chipul cel mai grav, drepturile noastre seculare. Țara noastră a alcătuit totdeauna un stat deosebit de provinciile și posesiunile Turciei și Suveranul nostru nu poate fi comparat cu un șef de provincie otomană.

Guvernul Alteței Sale Principelui Carol își îndeplinește o sfântă datorie declarând ca nule și neavenite toate dispozițiile Cartei otomane privind România, și protestând în chipul cel mai formal împotriva încălcării drepturilor noastre, garantate de tratate.

Răspunderea și urmările unei atât de evidente încălcări vor cădea, în întregime, asupra guvernului otoman care a făcut legături pe care Români le-au respectat totdeauna.

Guvernul Alteței Sale Princepelui Carol, tare pe dreptul său și încrezător în simțămintele de dreptate ale Europei, nădăjduște că Puterile Garante vor ști să facă respectate drepturile națiunii române.

Vă autoriz să înmânați o copie a acestui protest Excelenței Sale Savfet Pașa și reprezentanților Puterilor Garante.

N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 314 și 315. Originalul în limba franceză.]

681

Chișinău, 23 Decembrie 1876

E x t r a s

Avem temeiuri să credem că trupele românești, vor opera în alianță cu noi. Dacă acest lucru va avea loc, atunci, după toate probabilitățile, două divizii ale lor vor fi situate în apropierea sectorului încredințat pazei Dvs. (Galați-Brăila). Efectivul acestor divizii nu este cu precizie fixat, însă fiecare divizie va avea aproximativ 12 batalioane, 3 sau 4 baterii și 1 regiment de cavalerie, iar în total 24 batalioane, 8 escadroane și 44 tunuri.

Dacă principele Carol va lua comanda trupelor rusești în acest caz corpul încredințat dvs. va trebui să fie sub comanda de supremă a lui, în caz contrar

542

raporturile Dvs. cu trupele românești se vor preciza după aceasta printr'o instrucție specială.

Gen. agh. Nepocoicițchi

[*Culegere de materiale cu privire la războiul ruso-turc din anii 1877-78 în Peninsula Balcanică. St. Petersburg, 1899, vol. 22, p. 13.*]

682

[București,] 23 Decembrie 1876

Referindu-mă la instrucțiunile ce aveți, vă invit a-mi telegrafia imediat despre orice mișcare de vase se face în acel port și mai cu seamă despre trecerea sau staționarea vaselor de rebel sub pavilion otoman.

Ministrul Afacerilor Străine,
N. Ionescu

[Arh. St. Buc., Min. Af. Ext., dos. Nr. 71, f. 273.]

683

Pera, 23 Decembrie 1876

[Confirm primirea] telegramei dv. din 3 Ianuarie, Nr. 911. La ora unu din noapte o ușoară indispoziție și trebuința de a pregăti mai multe copii ale protestului m'au hotărit să mă înfățișez lui Savfet Pașa și Reprezentanților străini mâine Vineri. Domnul Brătianu a aflat prin secretarul său că am primit acest protest și fără știrea mea, a mers să-l prevină pe Savfet Pașa, propunându-i o rectificare pe care Savfet Pașa a acceptat, după cât se pare, să o facă. Ca urmare, aștept noui instrucțiuni din partea Excelenței Voastre pentru ca să știu dacă mai este locul să execut ordinele dv. anterioare, și îmi declin dinainte orice răspundere pentru cele ce s'au făcut.

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 341. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

684

Viena, 24 Decembrie 1876

Confidențial.

Am văzut pe contele Andrassy. El a calificat atitudinea Porții față de noi ca absurdă. El recunoaște că avem dreptate de a refuza tributul, dacă ni se refuză satisfacția; dar el ne sfătuiește de a nu merge mai departe. . . Rusia face noi concesiuni, grație cărora opera conferinței trebuie să reușească. Ambasadorul Rusiei, mi-a făcut remarcă, totodată declarând că Midhat este un nebun periculos, că cuvântul « provincie » se află la articolul douăzeci și patru al tratatului dela Paris și în protocolul douăzeci și șapte; că (după el) ofensa constă mai degrabă

543

în cuvântul (șef) de provincie, acordat suveranului nostru, căruia toate actele internaționale îi acordă titlul de prinț. Ambasadorul Angliei se arată extrem de rezervat, promițând de a consulta pe lordul Derby.

El a terminat, adăugând că Turcii ar face mai bine să nu ridice... ¹⁾ textual. Conte de Andrassy dorește de a avea (informațiuni) în chestiunea faptelor pe care Evreii se sprijină pentru a striga, că sunt persecutați.

Bălăceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 347. Confidențial.]

685

Berlin, 24 Decembrie 1876

Guvernul german recunoaște legitimitatea protestelor noastre cu privire la articolul 7 din Constituția Otomană și a însărcinat pe Ambasadorul său la Constantinopol să examineze chestiunea.

Degré

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 344. Originalul în limba franceză.]

686

Călărași, 24 Decembrie 1876

Pe malul drept al Dunării, în Turcia, în comuna Silistra și alte comune vecine, concentrați treisprezece mii soldați dintre care 8000 în quartiere iar restul de 5000, sosiți de 3 zile prepară bordeie, cu mare energie.

Căpitanul portului Știrbey,
N. Ghețu

[Arh. St. Buc., Min. Af. Ext., dos. Nr. 1—19, f. 279. Telegramă.]

687

Pera, 24 Decembrie 1876

Agentul României, fiind bolnav, m'a înștiințat că a primit din partea Guvernului un protest, ai cărui termeni nu-i cunosc încă, în legătură cu Constituția dată. L'am văzut imediat pe Savfet Pașa. L'am prevenit și i-am propus că, dacă dorește să preîntâmpine remiterea protestului și un conflict cu România, să ne remită declarația următoare pe care a primit să o facă fără nicio schimbare: Deoarece unii termeni ai Constituției otomane au dat loc la interpretări greșite, cred nimerit să vă declar că n'a fost și că nici nu a putut fi în intenția Sublimei Porți de a aduce, prin Constituție, cea mai mică atingere situației ce România are de pe urma tratatelor. Răspundeți imediat dacă sunteți satisfăcut. Totodată

¹⁾ Așa este în text.

Savfet Paşa mi-a reînnoit promisia de a sezisa Conferinţa şi de a sprijini cererea noastră de neutralitate.

Brătianu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 342. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

688

Pera, 25 Decembrie 1876

Să nu credeţi, vă rog, că am intervenit şi încă mai puţin că l-am stânjenit pe agentul nostru în acţiunea sa. Însă am socotit că, dacă Poarta ar fi adusă prin persuasiune să recunoască ea-însăşi că cererile noastre sunt drepte, atunci ea ar fi dispusă să evite conflictul pe care l-ar provoca remiterea protestului către Puteri. Am pus toată graba spre a-l vedea pe Savfet Paşa şi a-i vorbi în acest sens, în numele meu personal, declarându-i că nu am în această materie niciun mandat din partea Guvernului meu. Savfet Paşa, s'a arătat foarte dispus la o împăcare, şi sunt întemeiat a crede că aţi fi putut obţine direct dela el declaraţia ce aţi fi cerut pe care Poarta este obligată să ne-o dea.

Ieri seară plenipotenţiarii păreau a crede mai mult în posibilitatea unei soluţiuni pacifice.

Dimitrie Brătianu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 354. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

689

Berlin, 25 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

La 3 Ianuarie ¹⁾ m'am prezentat la ministerul afacerilor Străine d'aici unde fiind primit de domnul de Bülov am expus noile noastre gravamine în contra Sublimei Porţi, arătându-i că guvernul otoman, departe de a ţine samă de legitimizele reclamári a creştinilor oprimaţi în Bosnia şi Herzegovina, a găsit cu cale a atinge prin art. 7 a constituţiunei recente ce a promulgat, însuşi drepturile de suveranitate a statului român consacrate prin tractate şi tradiţiune. România nu se poate clasa între provinciile Turciei, şi Românii nu se pot numi otomani, fără o transgresiune manifestă a drepturilor dobândite şi a principiilor sacre de echitate. Domnul de Bülov n'a hesitat a recunoaşte legitimitatea protestului ce-l interjectăm. Expresiunea « provincie privilegiată », nu e, zise domnia lui, termenul tehnic exact pentru a caracteriza raportul între România şi Sublima Poartă. Domnul de Bülov, relevând cu această ocaziune utilitatea observărei religioase a tractatelor în vigoare în care se găsesc garanţii eficace în

¹⁾ Stil nou.

contra întreprinderilor otomane, a promis că nu va întârzia a examina aceasta dificultate, declarând că se așteaptă la o soluțiune în favoarea noastră.

Terminând discuțiunea asupra acestui punct, am pus din nou pe tapet cestiunea neutralității noastre. Aici am întâmpinat ca totdeauna în această materie o atitudine rezervată și circumspectă căci pare a fi signatura stadiului în care se găsește astăzi cestiunea orientale.

Interlocutorul meu nu m'a mai întrebat ce măsuri s'au luat pentru plata anuităților Strusberg-Bleichröder și ce înseamnă infinita stagnațiune a negocierilor Convențiunei Comerciale cu Germania. Am făcut în această privință promisiune pe seama mea și vă rog dacă aprobați conduita mea să binevoiți a mă pune cât mai de grabă se poate în pozițiune de a mă achita de promisiunile ce am hasardat.

Primiți vă rog, domnule ministru, încredințarea profundului meu respect.

Agent,
A. Degré

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 357.]

690

Pera, 25 Decembrie 1876

Am citit chiar acum și remis protestul lui Savfet Pașa. Intrevederea nu a avut nimic ce ar fi de notat. Mă duc imediat să fac acelaș demers pe lângă Reprezentanți.

General Ghica

[*Documente Oficiale*. București, 1878, p. 18. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată].

691

Pera, 25 Decembrie 1876

Reprezentanții Puterilor Garante cărora le-am remis copie de pe protest au părut că găsesc demersul nostru natural, în afară de Sir Elliot care s'a situat cu totul pe poziția turcă.

General Ghica

[*Documente Oficiale*. București, 1878, p. 18. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată].

692

Viena, 26 Decembrie 1876

La toți ambasadorii cu cari am vorbit despre diferendul nostru cu Turcia am trebuit să potolesc o preocupare excesivă de a evita orice vorbă care ar putea

546

să ne apară ca o încurajare. La unii am descoperit o nuanță chiar de dezaprobare cu privire la protestul nostru. Rezultă de aici pentru mine că nu avem nimic de așteptat din partea Conferinței care, pentru a-și ușura sarcina, este gata să ne arunce peste bord. Această atitudine a diplomației dă încă mai mult preț poziției noi și sincere a contelei Andrassy. Dacă ajngem la un conflict cu Turcia, spirjinul deschis al Austro-Ungariei este singurul ce-l putem spera, însă, pentru a-l obține este indispensabilă o politică mai puțin șovăitoare.

Rusia ne-ar încurca treburile dacă s'ar amesteca. Ar fi să ne mai susțină Germania, dar ea nu o voește, presupunând că este în stare să o facă, și se arată rezervată.

Midhat are o perfectă cunoștință de încurcăturile în mijlocul cărora se sbate Rusia și cari devin o cauză de slăbiciune în legătură cu o acțiune... ¹⁾

Presa austriacă toată este de partea noastră împotriva Turcilor. Pentru întâia oară, de când există presă în Austria, ea s'a pronunțat, astăzi, în favoarea noastră.

Bălăceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 360. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

693

Pera, 26 Decembrie 1876

Primesc în clipa de față sub semnătura lui Savfet Pașa o comunicare a cărei prim paragraf este identic cu proiectul ce i l-a propus Dimitrie Brătianu. Am aflat dela acesta din urmă, care l-a văzut astăzi pe Savfet Pașa, că, dacă Guvernul nostru nu se mulțumește cu această comunicare, ce pare să considere protestul ca nul și neavenit, Poarta va răspunde într'un atare caz punct cu punct la documentul ce am remis ieri. Iată textul integral al notei lui Savfet Pașa: « Unele expresiuni folosite în Constituția otomană părând că au fost interpretate într'un înțeles greșit, socotim că este necesar a vă declara că Sublima poartă nu a avut niciodată intenția de a aduce vreo atingere, directă sau indirectă situației Principatelor. Constituția nu este un act internațional care ar putea avea ca efect să modifice tratatele, sau să schimbe condițiile de existență politică ale vreunei țări făcând parte integrantă din Imperiul otoman. Este îndeajuns ca Poarta să afirme că situația Principatelor Unite rămâne așa cum a fost înainte de Constituție pentruca Guvernul Alteței Sale Principelui Carol să fie pe deplin lămurit și liniștit în această privință. »

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 358—359. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

¹⁾ În text avem: « adhésion dehors », cuvinte ce lăsăm netraduse.

Chișinău, 26 Decembrie 1876

Cu privire la România socot că este necesar să atrag (atenția) Majestății Voastre că până în prezent convenția încă nu a fost semnată, că Principele Carol deși în vorbe promite să sprijine trecerea armatei noastre, însă refuză categoric să lupte împreună cu noi și el a declarat că voind să păstreze o neutralitate totală în momentul când trupele noastre se vor apropia el va duce trupele sale în interiorul țării. După declarația făcută de consulul nostru general la București — baronul Stuart — el are motive să vadă într'o atare atitudine a României influența secretă dușmănoasă nu numai a Austriei ci și a Germaniei. Fără a mă ocupa de importanța unei asemenea acțiuni a Austriei și a Germaniei, consider necesar să arăt că o atare atitudine a României mă pune într'o situație extrem de grea în ceiace privește toate dispozițiile preliminare cu privire la trecerea armatei prin principate.

Fără bunăvoința efectivă a României de a ne ajuta, fără trimiterea cel puțin a unui comisar secret este imposibil de a ne aproviziona din timp cu alimente, de a lua măsuri ca după ruptura cu Turcia să ne folosim de urgență de căile ferate și de a pregăti toate condițiile pentru precizarea atitudinii trupelor față de locuitori și față de conducerea administrativă a principatului, cu privire la cartiruirea, obținerea de lemne, căruțe etc. În astfel de condiții, armata noastră, intrând în România, se va afla aproape în aceeași situație ca și cum ea ar fi intrat într'o țară dușmană.

Din informațiile primite de la Dunărea de Jos, avem motive să credem că este posibil, ca România să fie invadată prin Ismail și Chilia cu bande izolate de turci formate din bașibuzuci și cerchezi. Am dat ordin comandantului Corpului XI, ca el să ia toate măsurile pentru cazul (când) aceste bande ar invada regiunea noastră și totodată aş dori să primesc de la Majestatea Voastră directive cum să procedez dacă bandele turcești într'adevăr ar invada România până la ruptura noastră cu Turcia, dacă trebuie să trecem granița României până la declararea războiului și să ocupăm Ismailul, Galații și Brăila ori trebuie să aștept ordinul special al majestății Voastre.

Comandantul suprem al armatei active,
General inspector de cavalerie și de geniu,
Nicolai

[*Culegere de materiale cu privire la războiul ruso-turc din anii 1877—78 în Peninsula Balcanică.* Ed. a 14—a, p. 22—29.]

Constantinopol, 27 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

Am onoare a vă trimite alăturat o copie a notei ce mi-a fost adresată la 7 Ianuarie de către Excelența Sa Savfet Pașa, al cărei cuprins textual l-a

comunicat telegrafic deîndată Excelenței Voastre. Nu am nimic de semnalat după informațiile transmise prin telegramele mele din 6 și 7 Ianuarie, No. 1173, 1.196 și 1.392.

Am citit Domnului Ministru al Afacerilor Străine al Sublimei Porți nota ce eram însărcinat să-i prezint și i-am lăsat o copie. După ce a ascultat, nu m'a lăsat să pătrund impresia ce i-o făcuse demersul meu, și nici nu a menționat cumva, fie măcar printr'o aluzie, demersurile precedente ale Dlui D. Brătianu. S'a mulțumit să se mențină în termeni vagi și generali în atitudinea împotriva căreia aveam misiunea de a ridica un protest formal și categoric.

În aceeași zi, am împărțit copii al acestui protest Dlor reprezentanți ai Puterilor garante, și n-am avut să dovedesc legitimitatea îngrijorărilor Guvernului nostru și al Camerilor noastre decât față de Dl Ambasador al Angliei. Sir Henry Elliot, a apărut, după obiceiul său, teoriile Sublimei Porți cu o râvnă mai mult decât otomană.

În fine, a doua zi 7 Ianuarie, am primit dela Sublima Poartă comunicarea alăturată din care pare că reese că Guvernul Imperial, fără a se emoționa și fără a ține socoteală în vreun fel vizibil de protestul nostru, care ar rămâne deci nul și neavenit, și rezervând totodată în mod explicit oarecari principii teoretice formulate în atâtea rânduri, înlătură, în ce ne privește, consecințele practice ce ar putea fi deduse din termenii Constituției otomane.

Dl D. Brătianu, care înainte de primirea notei otomane de către Agenția noastră, avusese o întrevedere cu Excelența Sa Savfet Pașa, m'a prevenit că, dacă Guvernul român nu s'ar recunoaște satisfăcut de pe urma declarațiilor Sublimei Porți, Guvernul otoman s'ar vedea silit să combată afirmațiile cuprinse în protestul României.

Rog pe Excelența Voastră să binevoiască a primi încredințarea prea înaltei mele considerațiuni.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 345. Originalul în limba franceză.]

696

Pera, 27 Decembrie 1876

Vreți să scriți acum? Eu nu îndrăznesc, căci nu știu dacă ați primit ultimele două scrisori particulare trimise prin Agenție.

Vă rog să mi-o spuneți chiar astăzi. Ieri Savfet Pașa m'a asigurat că a scris la unii Miniștri de pe lângă toate Cabinetele în favoarea neutralității noastre. Totuși aici plenipotențiarii nu au nici un fel de instrucțiuni în această chestiune.

D. Brătianu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 361. Originalul în limba franceză. Telegramă.]

Brăila, 27 Decembrie 1876

Din două vase de resbel otomane ce erau staționate la Gecet, partea Turciei, una canonieră cuirasată a trecut în susul Dunării astăzi dimineață la orele zece și din cauza ceții ce este, neputând merge a ancorat în susul portului, de unde, așa cred, că va pleca în susul, de unde voi anonsa.

Căpitanul portului,
Ceacăru

[Arh. St. Buc., Min. Af. Ext., dos. Nr. 1—19, f. 292. Telegramă.]

Galați, 28 Decembrie 1876

Șalupa otomană de resbel a plecat din post pentru Tulcea, luând de aci pe guvernatorul de Tulcea. Vaporul Azizic al companiei otomane, a plecat pentru Rusciuk cu pasageri și orez. Vaporul Natcialo tot al companiei otomane cu proveniența dela Sulina, încărcat cu cărbuni, a trecut în susul Dunării.

Căpitanul portului,
G. Panteli

[Arh. St. Buc., Min. Af. Ext., dos. Nr. 1—19, f. 295. Telegramă.]

Tulcea, 28 Decembrie 1876

Am onoare a aduce la cunoștința Dvoastră că în zilele acestea a sosit și Comandantul șef, trupelor dela Dobrogea, Ali-Riza-Pașa care s'a debarcat la Kustendje, cu trupele lui, din care a și sosit aici un batalion și altele s'au dus la Măcin, Isaccia și Babadag. Artileria care vine pe uscat se zice eă să se află la Medjidie, neputând avansa din cauza timpului urât.

Fortărețele de pământ care au servit în anul 1853, fură de atunci abandonate și ruinate. Ali-Riza-Pașa vizitând toate aceste forturi și găsindu-le inservibile și pozițiune defavorabilă, a decis a se construi alte noi, la o mică distanță de cele vechi. Săptămâna trecută Pașa și cu guvernatorul fiind duși la Măcin¹⁾ în lipsa lor s'a inaugurat începere de către Musulmani, care trecând prin mijlocul orașului, cu cântări, steaguri și strigări și cu hogi în capul lor, au ajuns la locul destinat unde s'au și făcut rugăciunile obișnuite. Intorcându-se însă Guvernatorul și Pașa și găsind că solemnitatea n'a fost suficientă, a

¹⁾ Măcin.

ordonat a se mai repeta — așa ieri s'a săvârșit a doua benedicțiune invitând a asista toți supușii otomani, creștini, fără distincțiune de naționalitate și religione, cu arhieriei și preoții lor; ajungând la locul destinat Pașa și cu guvernatorul, excortați de batalionul și jandarmeria, precum și o mulțime de locuitori, trecând tot ca și prima oară prin mijlocul orașului s'a citit rugăciunea de către hogași și apoi de către arhieriei și preoții aflați. Indată după terminare s'a început lucrarea de către înalți dignitari și apoi de către toți cei ce se aflau acolo. După aceasta s'a dat ordin strict, ca să iasă la lucrare din toate regiunile și naționalități supuși otomani precum și 200 căruțe ca să transporte dela pădure nuelile și lemnăria necesară. Se zice că se vor face însă șase asemenea forturi în diferite locuri. În ceea ce privește proclamațiunea constituțiunii n'a făcut nicio impresiune în oraș și mai cu seamă între populațiunea bulgară care n'a participat la nicio manifestațiune, baluri, iluminațiune și celelalte, rămâind simpli spectatori.

Binevoiți vă rog Dle Ministru, a primi încredințarea profundului meu respect.

A. Stoianovici

[Arh. St. Buc., Min. Af. Ext., dos. Nr. 71, f. 297 și 298.]

700

București, 28 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

Președenția adunării deputaților prin adresa sub Nr. 209 îmi comunică că adunarea în ședința sa dela 22 decembrie curent seara, în urma interpelațiunii d-lui G. Missail, relativă la cuprinderea art. 1, 7 și 8 din constituțiunea Imperiului Otoman a adoptat următoarea moțiune cu unanimitate de 79 voturi, fiind și 9 abțineri dela vot dintre cari 5 d.d. miniștri.

« În urma răspunsului dat de guvern prin care explică linia sa de conduită în fața promulgării Constituțiunei Sublimei Porți, Camera pe deplin satisfăcută și convinsă că guvernul va protesta cu energie către Puterile garante și către înalta Poartă contra încălcării drepturilor incontestabile ale României, trece la ordinea zilei ».

Subscrisul are onoarea a vă face despre aceasta cunoscut domniei voastre.

Primiți vă rog, domnule ministru, asigurarea prea osebitei mele considerațiuni.

Președinte,
I. C. Brătianu :

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 372.]

Brăila, 28 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

Respectuos viu a supune la cunoștința Dvoastră că după ordinele ce le-am separat de telegrama cu No. 3.301, relativ la obligațiunile ce îmi impuneți ca imediat să vă anunț de ori ce mișcare de vase s'ar face în acest port, mai cur seamă despre trecerea sau staționarea vaselor de resbel sub pavilion otoman, astăzi când trebuia a vă anunța despre plecarea canonierii otomane, am întâmpinat obstacolul din partea oficiului telegrafic, nevroind a primi depeșa noastră, până ce mai întâi nu va avea viza Dlui prefect. Văzând acest refuz și întârzierca care se face m'am dus în persoană la Dl prefect ca să iau înțelegere în acest caz deslușind că datoria mea îmi impune a relata la moment ministerului meu orice mișcare de vase în port și ca să-l conving, i-am prezentat și depeșa de mai sus — cu toate acestea Dsa mi-a răspuns că orice depeșe trebuie a avea viza Dsale.

Am crezut de a mea datorie a vă relata acest caz imediat rugându-vă respectuos Dle Ministru, să binevoiți a regula cum trebuie să urmez pe viitor — dacă se simte nevoia ca depeșele mele să aibă viza Dlui Prefect, atunci dați-mi cuvenitul ordin, în caz contrariu dispozați ca biroul telegrafic să-mi primească depeșele.

De unele vă mai fac cunoscut Dle Ministru, că scrisul deodată cu anunțul ce vi-l fac Domniei-Voastre, încunoștiințez și pe Dl prefect.

Binevoiți vă rog Dle Ministru, să primiți încredințarea profundului meu respect.

Căpitanul portului,
G. Ceacăru

[Arh. St. Buc., Min. Af. Ext., dos. Nr. 71, f. 289.]

Ismail, 29 Decembrie 1876

De ieri și până astăzi n'a trecut niciun vapor de resbel otoman.

Căpitanul portului,
B. Jerimevici

[Arh. St. Buc., Min. Ext., dos. Nr. 1—19, f. 301. Telegramă.]

Viena, 29 Decembrie 1876

Ambasadorul Turciei m'a asigurat în două rânduri că Guvernul său și-a pus în gând cu tot dinadinsul să recunoască independența și neutralitatea

României. Când i-am arătat cum se procedează la Constantinopol unde se nesocotește această independență prin articolul 7 al Constituției otomane, a făcut un gest cu mâna ca și cum ar fi vrut să spună: Constituția asta este departe de a avea pentru noi importanța pe care i-o acordați.

Bălăceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 241. Reprodus și în *Documente Oficiale*, 1878, p. 65.
Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

704

Belgrad, 29 Decembrie 1876

Colegul meu rus mă roagă să vă comunic că Guvernul rus dorește să repatrieze voluntarii ruși din Serbia prin România pe ruta Turnu Severin-Ungheeni. Cere ca în acest scop să se ia măsuri, (și întreabă) dacă Guvernul român ar putea pune la dispoziție trenurile necesare pentru patru sute sau cinci sute de oameni. Vă mai previn că hrana trebuie procurată. Infine, suntem întrebați dacă Guvernul rus ar putea să depună costul la Agenția română de aici.

Sturza

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 259. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

705

Paris, 29 Decembrie 1876

Ambasadorii marilor Puteri europene au găsit calificarea de provincie privilegiată aplicată României foarte incorectă și cred că situația noastră garantată printr'un act internațional nu ar putea fi schimbată prin nimic de Turcia. Detalii prin poștă.

Șendrea

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 377. Telegramă cifrată.]

706

București, 29 Decembrie 1876

Ca răspuns la telegrama dvs. din 7 curent, cuprinzând textul comunicării scrise pe care vi-a adresat-o Safvet Pașa, cu privire la Protestul nostru, vă autoriz să faceți cunoscut Excelenței Sale punctul de vedere al Guvernului Alteței Sale Principelui Carol în această chestiune. Comunicarea domnului Ministru al Afacerilor Străine otoman, examinată din punct de vedere al drepturilor noastre, astfel cum sunt recunoscute și consfințite de către tratatele europene, nu poate mulțumi Guvernul român. Tocmai fiindcă în Cartea otomană, există expresii capabile de a fi interpretate felurit, noi nu ne putem nici lămuri și mai puțin, liniști, așa cum ar dori-o Excelența Sa Savfet Pașa.

Numai o declarație formală, emanată dela Guvernul M.S.I. Sultanul și comunicată prin Ministrul Său al Afacerilor Străine, Guvernului Alteței Sale Principelui Carol, ar fi de natură să ne mulțumească. Această declarație ar cuprinde următoarele: că România nu este socotită printre provinciile otomane, despre care vorbește Carta, promulgată la 23 Decembrie trecut; că legăturile care unesc România cu Imperiul otoman, provin exclusiv din vechile capitulații, încheiate între Principii români și Sultani otomani, și consfințite prin tratatele încheiate de curând între Turcia și Marile Puteri Europene, care au pus sub garanția lor colectivă statul politic Român.

N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 274. Originalul în limba franceză.]

707

Pera, 30 Decembrie 1876

În conformitate cu ordinele Dumneavoastră am înfățișat lui Savfet Pașa motivele pentru care guvernul nostru găsește că declarația Porții nu satisface România și eu l-am rugat cu insistență să închidă incidentul printr'o nouă declarație în sensul telegramei Dumneavoastră. Eu am prezentat această soluție ca o simplă propunere împăciuitoare (pentru prezent) care ar veni din partea mea. Savfet Pașa la început a protestat, pe urmă el mi-a cerut o notiță pentru a consulta pe marele vizir și pe colegii săi. Eu am scris sub ochii săi o ciornă, căreia în mod expres i-am precizat caracterul neoficial. El mi-a fixat întâlnire pentru Sâmbăta viitoare. Prevăd un refuz.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 387—388. Telegramă cifrată.]

708

Viena, 30 Decembrie 1876

Nota contelui Andrassy din anul trecut este menită să devină baza unei noi negocieri în sânul Conferinței. Politica rusă nu pare să mai poată face o retragere onorabilă. Marinovici, care este ultra-pacifist, mi-a spus că nu ar fi îndrăznit niciodată să-l concilieze pe Țar să împingă atât de departe spiritul de împăciuire.

Grecia protestează împotriva circumscripțiilor teritoriale adoptate de Conferință, rezultatul lor fiind de a îngloba în Bułgaria populații grecești.

Baronul Orczy mi-a repetat astăzi că Guvernul său gândește ca și noi cu privire la articolul 7 al Constituției otomane, și că aprobă în totul protestul nostru.

Bălăceanu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 71—76 R. 4—18, f. 41. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

București, 30 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

Soldatul dorobanț Aldea-Vasile, din compania 8-a activă, regimentul No. 3 de Dorobanți, a reclamat că la plecarea sa în concentrare, a avut pe moșia Colelia din plasa Ialomița, districtul Ialomița, unde are domiciliul, 150 clăi de mei și că în urma plecării sale, mergând mama sa la arendaș pentru a-l dijmui, acesta a refuzat pentru motivul că el nu este prezent, din care cauză acele clăi au fost prada vitelor, încât n'a mai rămas nici o clae și osebit de aceasta i s'a mai tăiat o vacă fără a se ști de către cine, căci primarul acelei comune, în urma ordinului circular al Dv., nu a luat nici o măsură pentru strângerea muncii și îngrijirea averii sale, astfel că numitul soldat astăzi este obligat de a plăti câte doi galbeni claii de mei, ca unul ce nu și-a îndeplinit angajamentul după contractul de învoială, ce a avut cu arendașul.

Având onoare a vă comunica Dv. cele ce preced, vă rog Dle Ministru să binevoiți a lua dispozițiunile convenite spre satisfacerea reclamantului.

Primiți vă rog Dle Ministru, asigurarea prea osebitei mele considerațiuni.

[Arh. St. Buc., Min. Int., Div. Adm., dos. Nr. 5173, f. 75.]

710

[București,] 30 Decembrie 1876

Guvernul român nu se opune rapatrierii voluntarilor ruși prin țara noastră, dacă acești indivizi nu se prezintă la granița noastră în masă înarmați.

În ce privește vagoanele necesare, n'au decât să se adreseze administrației căilor ferate, așa cum au făcut și altădată; în privința hrănii, știți că guvernul nu poate lua asupra sa o asemenea chestiune.

N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 17, f. 210. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

711

Paris, 30 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

Îndată ce primii adresa d-voastră prin care semnați articolele 1,7 și 8 din constituțiunea otomană ce aveau pretențiunea de a ne clasifica printre provinciile turcești cum și răspunsul surprinzător al lui Savfet Pașa, m'am grăbit de a merge și a întreține despre această gravă împrejurare atât pe guvernul francez, cât și pe reprezentanții puterilor garante. Adresa d-voastră am primit-o Duminică și Luni am și mers la ministerul de externe. În lipsa ducelui

Decazes și a domnului Desprez m'am întreținut despre această afacere cu șeful cabinetului d. Salignac de Fénelon. I-am expus conținutul articolelor 1, 7 și 8 a constituțiunei turcești prin care se transformă cu desăvârșire raporturile seculare ce am avut cu Inalta Poartă și cari prin tratatul dela Paris s'a garantat de puterile cele mari ale Europei. Nu am fost niciodată o provincie turcească, ne-am organizat în interiorul nostru după cum am crezut de cuviință introducând o constituțiune care proclamă ereditatea dinastiei și în exterior am exercitat atributele suveranității, încheind tratate cu diferitele națiuni. Toți autorii cari au scris asupra dreptului gintelor cei mai nefavorabili chiar, ne-au calificat de state semisuverane, iar nu de provincii turcești. Atitudinea guvernului dela Constantinopol este violare a drepturilor și a imunităților noastre care ne pun în poziție de a protesta la puterile garante conform cu art. 9 din Convențiunea dela Paris din 1858. Am rugat apoi pe d. Salignac-Fénelon de a transmite aceasta Ducelui din partea mea și a-i arăta totodată că această încălcare din partea Turciei a produs foarte mare iritațiune în România a cărei consecvențe nu se pot ști până unde vor merge.

În urma acestei convorbiri am crezut de cuviință, domnule ministru de a merge și la Sadig-Pașa care este un om foarte inteligent cu mult tact și cu care sunt în foarte bune relațiuni. Cu o zi mai înainte cetisem în ziare că e chemat la Constantinopol ca să asiste conferința la lucrările ei, așa încât puteam da vizitei mele aparența unei vizite de felicitare pentru încrederea ce i-a manifestat Sultanul. Sadig a abordat cel întâi chestiunea ce mă interesa zicându-mi că nu poate înțelege iritațiunea care din ziare se vede că ar exista în România apropos de art. 7 al constituțiunei Turcești. Că Turcia nu contestă întru nimic imunitățile și pozițiunea făcută României de tratate: Expresiunea de provincie privilegiată dată României este în adevăr necorectă, era mai bine să se fi zis: «Țară autonomă» (pays autonome), dar trebuie a ține cont de precipitarea cu care a fost redactată și promulgată constituțiunea. Am răspuns ambasadorului că-i mulțumesc pentru sentimentele ce văd că are pentru noi, însă nu tot astfel este și ministrul Savfet-Pașa: guvernul român, înainte de a expune chestiunea adunării, a însărcinat pe agentul său la Constantinopol să ceară explicări dela ministrul afacerilor străine al Inaltei Porți care în loc de a îndrepta lucrurile s'a forțat a demonstra că am fi provincie turcească, așa încât a agravat și mai tare chestiunea. Pe lângă aceasta, expresiunea de șef de provincie cu care este calificat principele nostru este foarte nepotrivită, titlul principelui e recunoscut de toate puterile și nu poate să-i se dea un altul și mai ales acel de șef de provincie. Am intrat apoi în detaluri, cu care ocaziune m'am plâns de reaua voință a guvernului turcesc către noi care cu toate acestea în toate ocaziunile și mai ales împrejurările din urmă am dat probe de simpatii pentru Turcia, atrăgându-ne nemulțumirea Sârbilor și a Rușilor. Vreau să-ți spun care e opiniunea mea în chestiunea României — îmi zise Sadig, însă cu

totul confidențial rugându-te a nu o divulga. Este acum mai bine de un an, am fost întrebat asupra chestiunii de a ști dacă România poate încheia tratate de comerț, am răspuns că după raporturile existente, nu poate să încheie, însă chiar atunci am fost de opinie că România trebuie declarată independentă și constituită în stat neutru. Cu modul acesta, va fi o barieră contra Rusiei; în împrejurările actuale e mai greu căci Rusia nu cred să consimtă, delegații d-voastră la Constantinopol trebuie să desizeze pe Vizir de această chestiune și cred că și Germania vă va da concursul. Vorbind acestea a venit ambasadorul Austriei, așa încât am schimbat subiectul. În cercurile înalte de aici se crede că Sadig are a înlocui pe Savfet-Pașa, el va fi prin urmare pentru noi o bună achizițiune, dar chiar fără aceia trebuie să căutăm a profita de bunele lui dispozițiuni în caz când i s'ar da un rol important la Constantinopol.

Cu lordul Lyons am avut o convorbire îndelungată. I-am expus în detail toată chestiunea relativă la pretenția Turcilor de a ne considera de provincie otomană. Ambasadorul englez a condamnat conduita ministrului Turc, «cunosc pe Savfet-Pașia — adăogi — și nu mă mir prin urmare când îl văd că face ceiace a făcut». Cuvântul de șef de provincie lovește în demnitatea principelui nostru — i-am zis —. Cu astă ocazie îi cetii art. 9 din capitulațiunea încheiată între Petru Rareș și Soliman în care se zice că se va da Moldovei în toate scrierile emanate dela Poartă titlul de *fiara independentă*. Conform instrucțiunilor d-voastre am întreținut pe lordul Lyons despre misiunea domnului Bratiano la Constantinopol și l-am rugat, dacă este posibil să insiste pe lângă guvernul Maestății sale Britanice ca să ne dea sprijinul său în această chestiune. Deasemenea i-am vorbit despre Convențiunea de comerț ce avem a încheia cu Anglia, cu care ocazie i-am pus sub ochi tratatul încheiat între Elisabeta și Petru Schiopul. Ambasadorul l-a citit cu mult interes și mi-a zis că n'a știut despre acest tratat. Convorbirile mele cu ceilalți ambasadori ai Germaniei, Austriei, Italiei și Rosiei au avut deasemeni un rezultat satisfăcător, toți au blamat atitudinea necorectă a Turciei cu mai mult sau mai puțină rezervă. Așa, de exemplu Conte Wimpfen ambasadorul Austriei mi-a zis că în adevăr în astă chestiune avem dreptate însă ceea ce face Turcia acum este o represalie la alte acte care am făcut noi altădată cum d.e. tratatele de comerț, baterea monetei. Am răspuns la aceasta ambasadorului că noi decâteori am pretins un drept față cu înalta Poartă, ne-am bazat pe ceva și anume pe vechile tratate încheiate mai înainte. Turcii însă nu se bazează pe nimic, decât pe bunul plac, prin urmare reclamațiunile noastre au fost juste, iar ale lor nu.

În această chestiune dar opinia unanimă a reprezentanților puterilor garante ne este favorabilă; ei însă nu consideră faptul ca de natură a da loc la grave complicațiuni și cred că în curând se va regula în mod amical.

Acum domnule ministru permiteți-mi să vă întrețin în scurt și despre presă, una din puterile timpilor moderne. Agenția este mai cu desăvârșire lipsită de mijloace de influență asupra presei și în timpii actuali e foarte regre-

tabil căci acei cu care suntem în luptă sunt foarte bine așezați în organele de publicitate.

...Intâmpin însă mari greutateți, cari mai încolo pot deveni imposibilități. In casa agenției există un deficit de una mie franci fiindcă conform ordinului predecesorului meu s'a plătit « Memorialului Diplomatic » alocațiunea întregă de 6000 franci, pe când ministerul n'a trimis decât 5000, așa încât ne găsim în o încurcătură. Vă rog, domnule ministru, să regulați cât mai curând aceste chestiuni și în un mod cât se poate mai avantajos.

Primiți vă rog, domnule ministru asigurarea prea distinsei mele considerațiuni,

Ștefan C. Șendrea

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 383—386]

712

Pera, 31 Decembrie 1876

Cu privire la incidentul dela Călărași, Savfet Pașa mi-a promis că va da ordine telegrafice să se descopere și să se pedepsească vinovații și că va răspunde în scris la nota pe care i-am adresat-o în această chestiune.

General Ghica

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 23, f. 2 și v. Originalul în limba franceză. Telegramă cifrată.]

713

[București,] 31 Decembrie 1876

Am primit raportul Nr. 252 împreună cu copia după nota lui Savfet Pașa din 7 Ianuarie referitoare la protestul nostru cu privire la unele dispozițiuni ale Constituției otomane.

Apreciez cum se cuvine bunele dispoziții pe cari Sublima Poartă le arată față de România, căutând să lămurească și să liniștească pe deplin Guvernul A. S. Principelui Carol cu privire la situația și la condițiile de existență politică ce sunt făcute națiunii române prin tratate.

Imi propun să vă trimit o expunere de motive în sprijinul cererii noastre în legătură cu noua declarație a guvernului otoman. Din partea dv., legați-vă de primul prilej ce-l veți avea de a întâlni pe Dl Ministru al Afacerilor Străine otoman pentru a-l încredința în mod desăvârșit că dacă noi dorim o declarație formală și mai complectă din partea guvernului Sultanului, este numai fiindcă ținem atât de mult să stăruim în bunele noastre relații cu imperiul otoman.

N. Ionescu

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 390. Originalul în limba franceză Telegramă cifrată.]

Roma, 31 Decembrie 1876

Domnule Ministru,

Primind notele circulare din 18 și 22 curent, prin care îmi faceți cunoscut prejudiciul adus suveranității Statului Român de către Constituția otomană, promulgată de curând, precum și de către răspunsul dat de Savfet Pașa agentului nostru, m'am grăbit să mă duc la Conte Tornelli, care conduce politica externă în locul domnului Melegari, încă bolnav.

După ce i-am expus împrejurările, așa cum ele rees din documentele mai sus amintite, i-am exprimat încrederea noastră în grija pe care ne-o poartă Marile Puteri Garante, care, fără îndoială, că nu vor îngădui să fie prejudiciate, fie direct, fie indirect, drepturile de suveranitate ale României, garantate în chip atât de solemn chiar de ele-înșile.

Că această încredere este cu atât mai deplină, cu cât atitudinea politică a țării, în mijlocul gravelor evenimente actuale, a fost corectă, prudentă și demnă de un stat independent și matur organizat. Dacă, i-am mai spus eu domnului Tornelli, noi Românii nu am avea alte drepturi la o suveranitate deplină decât acelea pe care ni le conferă o putere înțeleaptă și progresul realizat în atât de scurtă vreme, ele ar trebui să ajungă Europei pentru a recunoaște România drept un stat pe deplin suveran, ceea ce ar fi un mare act de justiție față de ea, și o îmbărbătare dată celorlalte popoare care aspiră la eliberare.

Domnul Tornelli, care era ținut în curent cu aceste împrejurări de reprezentantul Italiei la Constantinopol, mi-a răspuns că situația juridică a României față de Turcia a făcut obiectul multor discuții diplomatice și a rămas, totuși, în stadiul unei probleme; că toate actele săvârșite de România, în urma Convenției din 1858, încheiată între Turcia și Marile Puteri, n'au putut desființa acea Convenție a căror dispoziții sunt atât de limpezi, încât nu îngăduie nicio îndoială asupra legăturilor care unesc România cu Turcia și exclud denumirea de suveranitate desăvârșită, pe care ea o revendică.

I-am atras Contelui atenția că România, în virtutea tratatelor sale cu Turcia, este suverană; că Convenția din 1858 a recunoscut aceste tratate, că prin urmare dispozițiile sale nu pot fi astfel interpretate încât să intre în contradicție cu aceste tratate, că dacă în Convențiile particulare interpretarea se face totdeauna în favoarea libertății, în tratatele dintre state ea trebuie făcută în favoarea suveranității. Că afară de aceasta, oricare ar fi interpretarea care se poate da articolelor Convenției mai înainte citate, care stabilesc un *modus vivendi* între cele două state vecine, ea nu se poate niciodată extinde până unde se extind articolele 1 și 7 ale Constituției turce și răspunsul lui Savfet Pașa. Și apoi, în urma Convenției din 1858, România a făcut acte de Stat suveran, aprobate

și recunoscute de către Puteri și la care și Ele au participat, cum ar fi, de pildă Tratatetele.

Domnul Tornelli mi-a răspuns că aceste acte sunt, ce e drept, un progres, dar că ele nu au adus încă la o suveranitate desăvârșită; că ar fi bine de mers mereu pe aceiași cale și că ar fi chiar nevoie de folosit o epocă mai liniștită pentru a reglementa definitiv situația politică a României față de Turcia și aceasta pe cale diplomatică.

Văzând că ideile Contelui în această privință erau bine precizate, și convorbirea prelungindu-se peste o oră, m'am grăbit să-i mai spun câteva cuvinte asupra necesității care s'ar face simțită ca conferința să pună în discuție chestiunea neutralității, mijloc unic, pare mi-se, nu numai pentru a aplana actualele incidente și pentru a le preîntâmpina revenirea dar și pentru a face ca Europa să poată atinge scopul pe care și-l propusese în 1856, punând România sub ocrotirea sa și creând astfel un zid între două imperii care se ciocnesc de veacuri.

Am fost mirat văzând că Domnul Tornelli înclină să creadă că această chestiune nu avea de ce să fie luată în discuție de Conferință, dat fiind că neutralitatea de care este vorba, nu poate fi folositoare decât uneia din Puteri, Turciei, și este, dimpotrivă, defavorabilă Rusiei, ceea ce constituie o piedică pentru un stat care dorește să fie declarat neutru.

Rezumând această convorbire, cred, Domnule Ministru, că vă transmit, nu păreri personale ale Domnului Tornelli ci acelea ale Guvernului italian, a cărui politică externă o conduce după cum am mai spus-o, acest funcționar.

În ce privește impresia produsă asupra publicului italian de către încălcarea drepturilor noastre, prin publicarea Constituției otomane, cu excepția ziarului « Italia », care spune câteva cuvinte, restul presei nu se preocupă de acest incident, fiindcă, după câte mi s'a spus, ea nu a luat în serios această constituție, în niciunul din punctele sale.

Binevoiți a primi, domnule Ministru, asigurarea înaltei mele considerațiuni.

B. Gheorghian

[Min. Af. Ext., dos. Nr. 22, f. 391—395. Originalul în limba franceză.]

715

[Râmnicu-Sărat,] Decembrie 1876

Divizia IV Activă prin ordinul de zi N. 15 din 1 Decembrie ne face cunoscut că conform ordinului Ministerial N. 125 s'au dispozat a se libera în concediu un număr de 20 până la 30 oameni din fiecare escadron și totdeodată ne dă ordine a cere pentru ei foi de drum dela Intendența Focșani pentru trimiterea pe la locurile lor.

Șupunându-vă aceasta la cunoștință cu onoare vă rog să binevoiți a ne da ordine dacă regimentul va staționa până la finele lunii curente în această garnizoană sau dacă putem concedia acești oameni înainte de plecarea regimentului din Râmnic sau să ne adeste mai întâiu strămutarea sa și aceasta din două puncte de vedere:

1) că oamenii concentrați având date foi de drum pentru ducere și întoarcere în garnizoană, nu vor putea după venirea din concediu să urmeze regimentul, sau din neștiință unde se află strămutat, sau lipsindu-le mijloacele de transport.

2) Greutatea ce vor întâmpina escadroanele în caz de plecare cu munițiile lor pe care astăzi le vor putea păstra în vreo cameră formând magazie.

Dar în caz de plecare nu vor fi în stare a o transporta neîmpachetate, neavând oamenii pături individuale și niciun alt mijloc de împachetat și transport.

În consecință vă rog cu onoare să binevoiți a ne da ordine de urmare.

[Arh. St. Buc., M. St. M., dos. Nr. 647, f. 57. Copie.]

*Dat la cules 31.03.1954. Bun de tipar 1.08.1954. Tiraaj 3500 ex.
Hirtie velină satinată 65 g.m². Format 16/70×100. Coli editoriale 40,3.
Coli de tipar 41¹/₂. Prețul unui exemplar 18,10 Lei. Comanda 466.*

A 01974.

*Pentru bibliotecile mici indicele de clasificare 9(R).
Pentru bibliotecile mari indicele de clasificare 9 (498) (001—12)*

Tiparul executat la Intreprinderea Poligrafică nr. 4
Calea Șerban Vodă 133—135, București — R. P. R.

ÎN COLECȚIA „DOCUMENTE PRIVIND ISTORIA ROMÂNIEI”
AU APĂRUT:

ISTORIA MODERNĂ A R. P. R.

- Războiul pentru Independență 1878, vol. I partea I.
Războiul pentru Independență 1877, vol. I partea II.
Războiul pentru Independență 1877, vol. II (1.I.1877—9.V.1877)
Războiul pentru Independență 1877, vol. III (9.V.1877—14.VI.1877)
Războiul pentru Independență 1877, vol. IV (15.VI.1877—15.VII.1877)
Războiul pentru Independență 1877, vol. V (16.VII.1877—31.VIII.1877)
Războiul pentru Independență 1877, vol. VI (1.IX.1877—15.X.1877)
Războiul pentru Independență 1877, vol. VII (16.X.1877—30.XI.1877)
Războiul pentru Independență 1877, vol. VIII (1.XII,1877—15.I.1878)

ISTORIA MEDIE A R. P. R.

A. MOLDOVA

- Veacul XIV, XV vol. I (1381—1475)
Veacul XV, vol. II (1476—1500)
Veacul XVI vol. I (1501—1550)
vol. II (1551—1570)
vol. III (1571—1590)
vol. IV (1591—1600)
Veacul XVII vol. I (1601—1605)
vol. II (1606—1610)
vol. III (1611—1615)

B. ȚARA ROMÎNEASCĂ

- Veacul XIII, XIV și XV (1247—1500)
Veacul XVI vol. I (1501—1525)
vol. II (1526—1550)
vol. III (1551—1570)
vol. IV (1571—1580)
vol. V (1581—1590)
vol. VI (1591—1600)
Veacul XVII vol. I (1601—1610)
vol. II (1611—1615)
vol. III (1616—1620)
vol. IV (1621—1625)

C. TRANSILVANIA

- Veacul XI, XII, XIII vol. I (1075—1250)
Veacul XIII vol. II (1251—1300)
Veacul XIV vol. I (1301—1320)
Veacul XIV vol. II (1321—1330)

Prețul lei 18,10